ELENCHOS TL·S PSEUDOCHRISTIANI KL·S KATL·CHL·SEOS ZACHARIOU TOU...

Ioannes Matthaios Caryophyllos, Josè Maria Fonseca de Evora, ...

Digitized by Google

SC.11.Pl.7.

~~36.C.15.~~

15.J.n

Digitized by Google

ΕΛΕΓΧΟΣ

ΤΗΣ ΨΕΥΔΟΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ

ΚΑΤΗΧΗΣΕΩΣ

ΖΑΧΑΡΙΟΥ ΤΟΥ ΓΕΡΓΑΝΟΥ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΤΗΝ.

REFVTATIO

PSEVDOCHRISTIANAE

CATECHESIS

EDITÆ A ZACHARIA GERGANO GRÆCO.

VITTORIO EMANUELE
BIBLIOTECA NAZIONALE
IN ROMA

Auctore

IO. MATTHÆO CARYOPHILO

Archiepiscopo Iconiensi.

BIBL. PONTIF. ATHEN.
ATHEN.

ROMAE, Typis & impensis Sac. Congreg. de Prop. Fide. 163[illegible]

Superiorum permissu.

Digitized by Google

37 47 B 18

ΕΛΕΓΧΟΣ

THEOLOGIAE CHRISTIANAE

CATHOLICAE

ZACHARIAE LOTTERIANAE

AD IURIS FORMAM

REFVTATIO

PSEVDOCHRISTIANAE

CATECHESIS

EDITA A CLARISSIMO GRAECARVM LITTERARVM

AVCTORE

D. MATTHAEO CARYOPHILO

Archiepiscopo Leontopol.

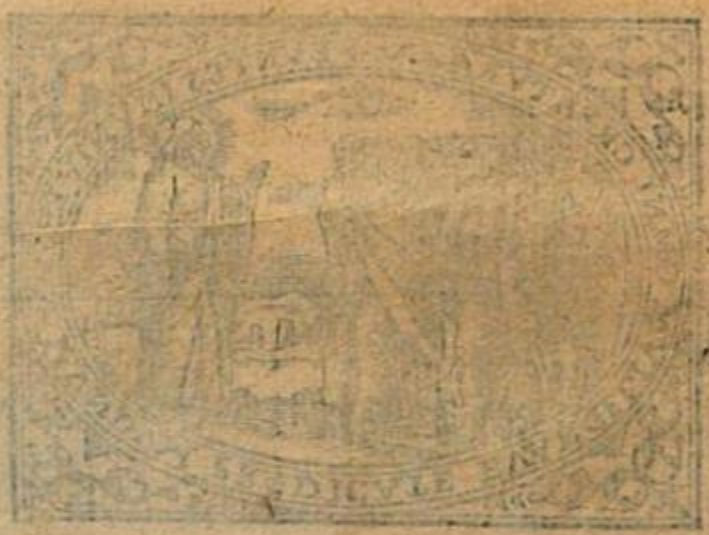

ROMAE, Typis & impensis Sac. Congreg. de Prop. Fide. 1838.

Superiorum permissu.

Digitized by Google

Imprimatur, si placet Reuerendiſſ. P. M. S. P. Apoſt. A. Epiſc. Bellicaſtren. Viceſg.

Imprimatur
Fr. Nicolaus Riccardius Sac. Pal. Apoſtolici Magiſter, Ordinis Prædicatorum.

Digitized by Google

ΤΩΙ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΩΙ

Αρχιποίμνι τῆς οἰκουμενικῆς Ἐκκλησίας

ΟΥΡΒΑΝΩ.

ΤΩΙ ΟΓΔΟΩΙ.

Ἐθαύμαζον κ᾽ τὸν ἱερὰν τὸ Εὐαγγελίου παραβολὴν οἱ φιλόθεοι δοῦλοι τὸ οἰκοδεσπότου Χριστοῦ τὸν ἐν τῷ ὀπωρινῷ γεωργηθέντι ἀγρῷ τῷ ζιζανίων κακόβλαστον ἔκφυσιν· καὶ θέλεις, εἶπον, Κύριε συλλέξωμεν αὐτά; Ὁ δὲ τὸν ζυλλογὴν οἷς οἶδε λόγοις ἀπεῖπεν μέχρις ἀμητοῦ, καὶ τῆς μελλούσης ἐς τὰς ἀποθήκας συγκομιδῆς. Σὺ δὲ, μακαριώτατε Πάτερ, τὰ ὀλίγα ψυδοκατηχήσεως ὀπωπαφέντα ζιζάνια τοῦ τῆς αἱρέσεως ἀγροῦ κατιδὼν, ὑ σιωπᾷ ἠθέλησας τοῦτα, ὑδ᾽ ὅσον λαβὴ χῆς ὀπφανῶσαι κατερράδύμησας· ἀλλὰ διαγρύπνῳ σπουδῇ καὶ αὐτόνῳ μελέτῃ κατεῦυμος, τὸ τῆς ἀσεβείας σπέρμα καταπατηθῶσι τῷ ταχίστῳ, καὶ ζωζιβῶσι τὸ φθάσαν ἐπέταξας. ἄλις γὰρ ἡμῖν τῷ δεινῶν, ἄλις τῷ ὀπφυέντων ἀκοντίων. Καὶ ὑδαμῶς φορητὸν, τὸν ἑῴαν φερὸς τοῖς οἰκοθεν λυσφερῆς καὶ τῶς ἔξωθεν φθαπορᾶς καταζύχεσθαι. Εβδομικὸς γὸν σοὶ ὁ παμπόνηρος ἐχθρὸς κατεβάλετο ζιζανίων εἶδος, τὸν μυσικώτατον ἐν ἀριθμοῖς καταμιαίας ὁ μιαρώτατος. ἀλλὰ καὶ ταυτοαρίθμοις κἄτας σοῦγε τὸ καλὸ φυτοκόμε αὐτιδότοις ἐλέγχων ὀπονηγείς. Σοῦ γὰρ φερσεταχότος τὸ φιλοπόνημα, σωὶ Θεῷ τὸ κ᾽ δυνάμιν γέγονεν. Καὶ ΟΥΡΒΑΝΟΣ Ο ΟΓΔΟΟΣ ἀπηχαίνει τὸ ψεῦδος. Καὶ γὰρ τὸν ἑβδομάδα ἡ ὀγδοὰς, τὸν νεῶ αἰῶνα ὁ μέλλων ἀπαρτίζει κ᾽ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον. Εἶθε σοῦγε ἀρχιεραρχουῦτος

ἐκτὸς

SVMMO ET OECVMENICO

Vniuersæ Eccleſiæ Præſuli Beatiſſ.

VRBANO OCTAVO.

MIRABANTVR Chriſti patris familias ſerui optimi, ſicut Euangelica narrat Parabola, Vnde ex bono ſemine pullulaſſent praua zizania; Cur ferret bene cultus ager, quæ à ſemente non prodeunt: & vis, aiebant, Domine colligimus ea? Noluit ille colligi, vt ſunt diuina conſilia; ſed expectandam iuſſit meſſem, tempuſque frugum condendarum in horreis. Tu vero Beatiſſ. Pater, ſtatim vt Orientis agro ſuperſeminata vidiſti zizania, non paſſus es ea creſcere, nec etiam è terra emergere; ſed cura vigili, ſolicitoq. ſtudio percitus ſemen impietatis quamcitiſſimè teri pedibus, conculcariq. ſine mora iuſſiſti. Satis quippe malorum, ſatis enatorum habemus aconitorum. Nec ferendum eſt, vt ad mala domeſtica ſeminis quoque accedat peregrini malignitas. Et peſſimus quidem inimicus myſtico ſacroq. abutens numero ſeptuagenum zizanij virus inſperſit. Sed totidem tuis, Beatiſſ. Princeps agricolarum Eccleſiæ, oppoſitis eneruatur antidotis. Iuſſu enim Tuo labor ſuſceptus, Dei ope tranſactus eſt. Vt ſit fallaciarum depulſor VRBANVS OCTAVVS. Quippe octonario ſeptenarius, præſens ſæculum à futuro perficietur ex ſententia Nazianzeni Gregorij. Vtinam te Octauo Pontifice octo

ἐκτὼ ἅπαντα γένοιτο. Καὶ ἐκλιπόντων τῶν χισμάτων καὶ αἱρέσεων ξυμπασῶν εἰς ἑνὸς ὁπιγνωθείης θεοσεβλητος ποιμνίου ποιμήν.

Τῆς ὑμετέρας μακαριότητος ἐλάχιστος δοῦλος

Ο Ταπεινὸς Ικονίυ.

Πληγεὶς ὁ Καῖσαρ καὶ Δράκων ἀποστάτης
Φώνησε· Νικᾷς Γαλιλαῖε. Σοὶ νέος
Βοᾷ πεπληγὼς δ'ὶς δράκων ἀποστάτης.
ΟΥΡΒΑΝΕ νικᾷς; καὶ πατεῖς ὅπ' ἀσπίδας,
Εμὰς ἐλέγχων Λουτεροβλασφημίας.

fiant omnia, & euulsis schismatum & cunctarum radicibus hæresum vnus vnius à Deo positus ouilis Pastor agnoscaris ab omnibus.

Sanctitatis Tuæ

Seruus humillimus

Io. Matthæus Caryophilus Archiep. Iconien.

Fuit Draconis illa vox Apostatæ;
O Galilæe vincis: En apostatæ;
Bisque draconis insonat vox fortius.
VRBANE vincis, enecator aspidum,
Meas reuincens Lutheroblasphemias.

Digitized by Google

ΓΙΝΑΞ ΤΩΝ ΒΛΑΣΦΗΜΙΩΝ

Τοῦ Γεργαίου, καθὼς ἐν διεσπαρμένως εἰς τὰ βιβλία τῆς μιαρᾶς τε Κατηχήσεως.

Α. ΟΤι δολίως ἄφηκεν εἰς τὸ σύμβολον τὸ μεγάλου Ἀθανασίου τὸν φωνὴν ἐκεῖνον, Καὶ τὸ ἁγίου. Βιβλίον α. φύλλα δ. ζητημάτιον α. ἐρωτοαποκρίσει ε. βλασφημία.

Β. Οτι ἀφῆκε ἡ θεία γραφὴ διὰ νὰ δείξωμεν τὰ ἄρθρα τῆς πίστεως.
Εἰς τὸν ὅμοιον τόπον, ἐρωτοαποκρίσει ς.

Γ. Οτι ἡ θεία γραφὴ ἐν φανερὴ· καὶ μάλιστα οἱ τόποι ἐκεῖνοι, μὲ τοὺς ὁποίους ἀποδείχνομεν τὴν πίστιν μας.
Εἰς τὸν ὅμοιον τόπον ἐρωτοαποκρ. ζ.

Δ. Οτι ἐξηγητὴς τῆς ἁγίας γραφῆς ἐν αὐτὴ ἡ ἁγία γραφή.
Εἰς τὸν ὅμοιον τόπον, φυλ. ε.

Ε. Οτι ὁ Πάπας δὲν ἐν ἐξηγητὴς τῆς ἁγίας γραφῆς.
Εἰς τὸν ὅμοιον τόπον ἐρωτοαποκρ. η.

Ϛ. Οτι τὰ Μακκαβαϊκὰ εἰν ἀπόκρυφα βιβλία.
Εἰς τὰ φύλλα ς. ἐρωτοαποκρ. ιβ.

Ζ. Τῶν Παπιστῶν.

Η. Ταῖς παραδόσεσι ἀποδείχνει.

Θ. Η ἐκκλησία.

Ι. Διατὶ εἶν γεμάταις μύθες.
Εἰς τὸν ὅμοιαν ἐρωτοαπόκρισιν.

ΙΑ. Οτι διὰ τούταις ταῖς παραδόσεις εἶπεν ὁ Χριστὸς τὸν Φαρισαίων· διατὶ καὶ ἐσεις παραβαίνετε τὸν ἐντολὸν τὸν θεὸν διὰ ταῖς παραδόσες σας.
Φύλ. ζ. ἐρωτοαποκρίσ. ὑστέρα.

ΙΒ. Οτι οἱ λαϊκοὶ πρέπει νὰ διαβάζουν τὸν θείαν γραφὸν διὰ νὰ ἐλπίζουν εἰς αὐτὸν αἰώνιον ζωήν.

Ζητη-

INDEX BLASPHEMIARVM

Gergani, vt eas disseminauit in libro impij sui Catechismi.

I. QVòd in symbolo Sancti Athanasij dolosè suppressit vocem illam, Filioque pag. 25.
Libro 1. folio 4. Quæstiuncula 1. Respons. 5.

II. Sacra Scriptura sufficit ad probandos fidei articulos. 28.
Ibidem Respons. 6.

III. Sacra Scriptura est facilis; præsertim loca illa, per quæ fidem nostram probamus. 32.
Ibidem respons. 7.

IV. Quòd interpres sacrę Scripturæ est ipsa Scriptura. 52.
Ibidem, folio. 5.

V. Papa non est sacrę Scripturæ interpres. 55.
Ibidem Respons. 8.

VI. Maccabæorum libri sunt Apocryphi. 59.
Folio. 6. Respons. 12.

VII. Papistarum. 63.

VIII. Traditiones reijcit. 68.

IX. Ecclesia, 70.

X. Quia sunt fabularum plenæ. 73.
Eadem Responsione

XI. De his traditionibus dixit Pharisæis Christus; Quare & vos transgredimini mandatũ Dei propter traditionem vestram? 76.
Fol. 7. respons. vltima

XII Laici debent legere sacram Scripturam, vt in ea spem habeant vitæ æternę. 79.

Quæ-

Ζητηματίω ια. φύλ. μς. ἐρωταποκρ. β.

ΙΓ. Οτι ὁ θεὸς ἐπροσώρισε νὰ σωθοῦσιν ὅλοι, ὅσοι πιστεύσουσιν εἰς τὸν Χριστόν.

Ζητημαΐ. ιδ. φυλ. νγ. ἐρωΐ. ς.

ΙΔ. Οτι ὁ Χριστιανὸς ἀφήνοντας τὴν δικαιοσύνην χάνει τὴν πίστιν.

Εἰς τὸ ὅμοιον ζητημ. φύλ. νδ. ἐρωτ. ζ.

ΙΕ. Οτι τὴν χαϊμένην πίστιν δὲν τὴν ἀμαρτίαν ὁ ἄνθρωπος τὴν δείσκει δὲν μετανοίας.

Βιβλίον ἑβδομον, φυλ. ρμ. ἐρωτ. α.

ΙϚ. Οτι ἡ ἐκκλησία εἶν' συνάξις Χριστιανῶν ἁγίων, οἱ ὁποῖοι ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ τὰ μάλιστα παιδεύονται.

Φύλ. ρμ. ρμα. ρμβ. ρμγ. ἐρωτ. γ. δ. ε. ς. ζ.

ΙΖ. Οτι μία εἶν' ἡ ἐκκλησία, ἁγία, καθολικὴ, ἀποστολικὴ, καὶ ἀπατολική.

Βιβλιον η. ζητηματ. β. ἐρωτ. α. φύλ. ρμζ.

ΙΗ. Οτι ὁ Πάπας δὲν εἶν' τῆς ἐκκλησίας κεφαλή.

Εἰς τ' αὐτὸ ζητημ. ἐρωτ. β. φύλ. ρμη.

ΙΘ. Οτι ὁ Πάπας δὲν εἶν' διάδοχος τοῦ Χριστοῦ, ἢ τοῦ ἁγίου Πέτρου.

Εἰς τὸν αὐτὸν τόπον φύλ. ρμη. ρμθ.

Κ. Οτι ὁ Χριστὸς εἶν' κεφαλὴ καὶ θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας· ὁ Πάπας φλυαρεῖ, ὅτι αὐτός του εἶν' κεφαλὴ, καὶ ὁ Πέτρος θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας.

Εἰς τὸν ὅμοιον τόπον, φύλ. ρμθ.

ΚΑ. Οτι ὁ Χριστὸς λέγει νὰ κοινωνοῦν ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ μὲ ψωμὶ καὶ μὲ κρασί· ὁ Πάπας λέγει, μὲ ἄζυμον μόνον, μὲ κρασὶ ὄχι.

Εἰς τὸν αὐτὸν τόπον.

ΚΒ. Μὲ ψωμὶ καὶ μὲ κρασί.

Εἰς τὸν ὅμοιον τόπον

ΚΓ. Ο Χριστὸς λέγει, πῶς δὲν εἶν' Καθαρτήριον, ὁ Πάπας τὸ πιστεύει.

Εἰς

Quæstiunc. 11. *fol.* 46. *Respons.* 2.

XIII Deus prædestinauit saluos fieri omnes, qui in Christum crediderint. 84.
Quæstiunc. 14. *fol.* 53. *Resp.* 6.

XIIII Christianus relicta iustitia fidem amittit. 86
Ibidem. fol. 54. *Respons.* 7.

XV. Fidem peccato amissam recuperat homo per pœnitentiam. 90.
Libro VII. fol. 140.
Respons. 1.

XVI Ecclesia est congregatio Christianorum sanctorum, qui in hoc mundo plurimis malis diuexantur. 92.
Fol. 140. 141. 142. 143. *Respons.* 3. 4. 5. 6. 7.

XVII Vna est Ecclesia, sancta, Catholica, Apostolica & Orientalis. 97.
Libro. VIII. Quæstiunc. 2. *Resp.* 1. *fol.* 147.

XVIII. Papa non est Ecclesiæ caput. 99.
Ibid. Resp. 2. *fol.* 148.

XIX. Papa non est Christi Vicarius, nec tenet locum Petri. 107.
Ibid. fol. 148. 149.

XX. Christus est caput & fundamentum Ecclesiæ. Papa nugatur, se esse caput, Petrum vero fundamentum Ecclesiæ. 109.
Ibidem folio. 149.

XXI. Christus dicit, pane & vino sumendam esse Communionem à Christianis omnibus: Papa dicit, solo azymo, non etiam vino. 119.
Ibidem.

XXII. Pane & vino 132.
Ibidem.

XXIII. Christus ait, non esse Purgatorium, Papa illud credit. 138.

Ibi-

Digitized by Google

Εἰς τὸν ὅμοιον Τόπον.

ΚΔ. Ο Χριστὸς ἐρίσκετον πτωχὸς, δὲν ἤθελε πόρναις καὶ φόνους. ὁ Πάπας βασιλεύει, καὶ θέλει πόρναις καὶ φόνους.

Εἰς τὸ ὅμοιον ζητημάτ. ἐρωτ. γ. φύλ. ρν.

ΚΕ. Ο Πέτρος δὲν ἄφησε τὸν ἑκατονταρχὴν νὰ φιλήσῃ τοὺς πόδας του, ὁ Πάπας ἀφιλώνει.

Εἰς τὸν αὐτὸν τόπον.

Κς. Ο Πέτρος ἐτίμα ταῖς ὑπηρεσίαις τοῦ Παύλου, ὁ Πάπας ταῖς ὑποβλέπει, καὶ λέγει πῶς εἶν θεὸς τοῦ Ἀγγέλων.

Εἰς τὸν αὐτόν.

ΚΖ. Ολοι οἱ πατέρες λέγουσιν, νὰ κοινωνοῦν ὅλοι μὲ ψωμὶ καὶ κρασὶ, ὁ Πάπας μὲ ἄζυμον μόνον.

Εἰς τὸν αὐτὸν, φύλ. ρνα.

ΚΗ. Οἱ πατέρες λέγουσι, πῶς ὁ Χριστὸς ᾠκοδόμησε τὴν ἐκκλησίαν ὄχι εἰς τὸν Πέτρον, ἀλλ' εἰς τὴν πίστιν τοῦ Πέτρου· ὁ Πάπας λέγει, εἰς τὸν Πέτρον.

Εἰς τὸν αὐτόν.

ΚΘ. Οἱ πατέρες λέγουσιν, ὅτι οἱ λαϊκοὶ νὰ δὲν βάζουν τὴν θείαν γραφὴν, ὁ Πάπας δὲν θέλει.

Εἰς τὸν αὐτόν.

Λ. Οἱ πατέρες λέγουσιν, πῶς δὲν δύνονται νὰ ἰδοῦν οἱ Ἀγγελοι τὸν Θεὸν, ὁ Πάπας λέγει πῶς τὸν βλέπουσιν.

Ζητημάτ. δ. ἐρωτ. α. φύλ. ρνε.

ΛΑ. Οτι ὁ ἅγιος Πέτρος δὲν εἶναι θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας, διατὶ εἰς ἕνα πρᾶγμα δὲν δύνονται νὰ εἶναι δύο θεμέλια.

Εἰς τὸν ὅμοιον Τόπον.

ΛΒ. Καθὼς ὁ Πέτρος δὲν εἶναι νυμφίος τῆς ἐκκλησίας, ἔτζι οὐδὲ θεμέλιον.

Εἰς τὸν αὐτὸν, φύλ. ρνς.

ΛΓ. Ο Πέτρος δὲν εἶπε θεμέλιον, ὅτι ἔσφαλεν εἰς τὴν ἀρ-

Ibidem.

XXIV. Christus erat pauper, nolebat meretrices & cædes; Papa regnat, vult meretrices & cędes. 145.

Ibidem Resp. 3. fol. 150.

XXV. Non permisit Petrus, vt Centurio pedes eius oscularetur; Papa permittit. 154.

Ibidem. calumnia.

XXVI. Petrus honorabat Epistolas Pauli, Papa reijcit; & se Deum Angelorum affirmat. 158.

Ibidem.

XXVII. Omnes sancti Patres dicunt, Communionem pane & vino sumendam esse ab omnibus, Papa solo Azymo. 160.

Ibidem. folio. 151.

XXVIII. Patres dicunt, Ecclesiam à Christo ędificatam non super Petrum, sed super fidem Petri, idest Christum; Papa ait, super Petrum. 165.

Ibidem.

XXIX. Sancti Patres dicunt, Scripturam esse legendam à laicis; Papa negat. 191.

Ibidem.

XXX. Sancti Patres dicunt, Angelos non posse videre Deum; Papa affirmat 199.

Quæstiunc. 4. Responsio 1. fol. 155.

XXXI. Sanctus Petrus non est Ecclesiæ fundamentum; nam vni rei non sunt duo fundamenta. 208.

Ibidem.

XXXII. Sicut Petrus non est Ecclesiæ sponsus, ita nec fundamentum. 213.

Ibid. fol. 156.

XXXIII. Petrus non est Ecclesię fundamentum, quia

ἄρνησιν, καὶ ὅταν ἐλόγιαζεν πῶς δὲν ἐλθεν ὁ Μεσσίας καὶ δι' αὐτὰ τὰ ἔθνη, καὶ ὅταν ὁ Παῦλος τὸν ἐστόμωσεν ἐμπροσθεν παντων.

Εἰς τὸν αὐτὸν, φύλ. ριζ.

ΛΔ. Ολοι οἱ ἅγιοι πατέρες λέγουσιν, πῶς ἡ ἐκκλησία δὲν εἶναι θεμελιωμένη εἰς τὸν Πέτρον.

Εἰς τὸν αὐτὸν τόπον.

ΛΕ. Αν εἰς μόνον τὸν Πέτρον οἰκοδομήθη ἡ ἐκκλησία, τί θέλεις εἴπῃ δι' αὐτὸν τὸν λόγον τῆς βεβαιότητος καὶ τοὺς ἄλλους Αποστόλους;

Εἰς τὸν αὐτόν.

ΛΣ. Ποσάκις ἐπροφήτευσαν αἱ πύλαι τοῦ ἅδου κατὰ τοῦ Πέτρου;

Εἰς τὸν αὐτὸν, ἐρωταποκρ. β. φύλ. ρνθ.

ΛΖ. Οτι εἰς τὰ λόγια ἐκεῖνα· Καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου· ἡ λέξις, ταύτῃ, σημαίνει τὸν Χριστόν.

Εἰς τὸν αὐτὸν, ἐρωτ. γ.

ΛΗ. Λέγουσι ὁ Χριστὸς· Ποίμαινε τὰ πρόβατά μου· εἶπε τοῦ Πέτρου, νὰ εἶναι πάλιν Απόστολος ὡσὰν καὶ τοὺς ἄλλους.

Εἰς τὸν αὐτὸν, φύλ. ρξ. ἐρωταπ. δ.

ΛΘ. Λέγουσιν ὁ Χριστὸς· Σοὶ δώσω τὰς κλεῖς· ἔδωκε τοῦ Πέτρου ἐξουσίαν νὰ λύῃ καὶ νὰ δένῃ, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ Απόστολοι.

Εἰς τὸν αὐτὸν, φύλ. ρξα. ἐρωτ. ε.

Μ. Λέγουσιν ὁ Χριστός· Εδεήθην περὶ σοῦ, ἵνα μὴ ἐκλείπῃ ἡ πίστις σου· ἔβλεπε μόνον τοῦ Πέτρου, ἡ πίστις του νὰ κρατήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα.

Εἰς τὸν αὐτὸν, ἐρωτ. ς.

ΜΑ. Δὲν εἶναι ὁ Πέτρος θεμέλιον διὰ τὸ δίδαγμον, ὁποῦ ἐδόθη διὰ τὸν Χριστὸν καὶ διὰ τὸν Πέτρον.

Εἰς τὸν αὐτὸν ἐρωτ. ζ. φυλ. ρξβ.

ΜΒ. Δὲν εἶναι θεμέλιον ὁ Πέτρος, ὅτι εἶναι περασμὸς εἰς τὸν Καθολικον.

Εἰς

quia errauit negando, errauit existimando Messiam non venisse etiam propter gentes, & quando illi Paulus restitit in faciem. 215.

Ibid. folio. 157.

XXXIIII. Omnes sancti Patres dicunt, Ecclesiam non esse fundatam in Petro. 231.

Ibidem.

XXXV. Si fundata est Ecclesia super solum Petrum, quid dices de filio Tonitrui, cęterisque Apostolis? 247.

Ibidem.

XXXVI. Quoties portę inferi prævaluerunt aduersus Petrum? 273.

Ibidem. Respons. 2. folio. 159.

XXXVII. In illis verbis; Et super hanc Petram ædificabo; Articulus, hanc, significat Christum. 275.

Ibidem. Respon. 3.

XXXVIII. Per illa verba; Pasce oues meas; Christus restituit Petrum in pristinum Apostolatum, vt esset quod & cæteri Apostoli. 283.

Ibidem. folio. 160. *Respon.* 4.

XXXVIIII. Per illa verba; Tibi dabo claues; dedit Petro Christus potestatem ligandi & soluendi, sicut & cęteris Apostolis. 287.

Ibidem. folio. 161. *Respons.* 5.

XL. Per illa verba; Rogaui pro te, vt non deficiat fides tua: promisit tantum Christus Petro fore, vt fides Petri semper futura sit. 292.

Ibidem. Respons. 6.

XXXXI. Petrus non est fundamentum, quia datum fuerit Didrachma pro Christo & Petro. 296.

Ibidem Respons 7. folio, 162.

XXXXII. Petrus non est fundamentum, quia sit in Cata-

Εἰς τὸν αὐτὸν, ἐρωτ. ιη.

ΜΓ. Δὲν ἦ θεμέλιον ὁ Πέτρος, διατὶ ἐμίλησε περὶ τοῦ εἰς τὸν οὐρανόν.

Εἰς τὸν αὐτὸν, ἐρωταπ. θ. φυλ. ρξγ.

ΜΔ. Δὲν ἦ θεμέλιον ὁ Πέτρος, διατὶ οἱ ἅγιοι πατέρες τὸν κράζουν πηγεμόνα.

ΖητημαΤ. ε. ἐρωταπ. α. φύλ. ρξδ.

ΜΕ. Τὸ Ψαλτηκαθαρτήριον τῶν Παπιστῶν ἦ πλάσμα, καὶ τὸ εἶπεν ὄχι τινὰς Ἀπόστολος, ἀλλ' ἕνας ποιητὴς ἐθνικὸς ὁ Βιργίλιος.

Εἰς τὸ αὐτὸ ζητημ. ἐρωταπ. γ. φύλ. ρξς.

ΜϚ. Δὲν ἦ εἷς τόπος μὲ τὸν θάνατον.

Εἰς τὸ αὐτὸ, ἐρωταπ. δ. φύλ. ρξζ.

ΜΖ. Δὲν πρέπει νὰ βαίνουσι λογαριασμοὶ οἱ Παπισταὶ ἀπὸ τοὺς πατέρες, ὅταν λέγωσι νὰ γίνωνται προσδοχαῖς διὰ τοὺς νεκροὺς.

Εἰς τὸ αὐτὸ ἐρωταπ. ε. φύλ. ρξη.

ΜΗ. Οτι τὰ βιβλία τῶν Μακκαβαίων δὲν λέγουσι τὸ Καθαρτήριον.

Εἰς τὸν ὅμοιον τόπον.

ΜΘ. Καλὰ καὶ νὰ ἔλειχαν τὸ Καθαρτήριον τὰ βιβλία τῶν Μακκαβαίων, τὰ βιβλία δὲν ἦ κανονισμένα.

Εἰς τὸ ὅμοιον ζητημάτ. ἐρωΤ. ϛ. φύλ. ρξθ.

Ν. Οποιος ἀποθαίνη εἰς μετάνοιαν, ζώνεται ὡς υἱὸς θεοῦ διὰ τὸ ἁγίω βαπτίσματος καὶ τῆς ἁγίας κοινωνίας.

Εἰς τὸν ὅμοιον τόπον.

ΝΑ. Οἱ Παπισταὶ φλυαροῦσιν, ὅτι ὅλοι παγαίνουσιν εἰς τὸ Καθαρτήριον.

Εἰς τὸν ὅμοιον τόπον.

ΝΒ. Ψάλλονται οἱ Παπισταὶ λέγοντας, ὅτι ὁ Πάπας ἦ κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἔχει ἐξουσίαν νὰ ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τοὺς κόλασιν καὶ ἀπὸ τὸ Καθαρτήριον.

Εἰς τὸ ὅμοιον ζητημάτ. ζ. φύλ. ρο.

ΝΓ. Οὐδένας πατὴρ ἅγιος εἶπεν, πὼς ἦ Καθαρτήριον.

Εἰς

Catalogo Apostolorum primus. 299.
ibidem. Respons. 8.
XXXXIII. Petrus non est fundamentum, quia primus in synodo loqueretur 307.
ibid. Respons. 9. *folio.* 163.
XXXXIIII. Petrus non est fundamentum, quia sancti Patres illum vocent Principem. 311.
Quæstiuncula 5. *Respons.* 1. *folio* 164.
XXXXV. Pseudopurgatorium Papistarum est fictitium; traditumque non ab aliquo Apostolo, sed à poeta gentili Virgilio. 316.
ibidem. Respons. 3. *folio.* 166.
XXXXVI. Post mortem non datur tertius locus. 327.
ibidem. Respons. 4 *folio.* 167.
XXXXVII. Papistę non debent fundari auctoritate Sanctorũ, cũ docẽt, orandũ esse pro mortuis. 332
ibidem. Respons. 5. *folio* 168.
XXXXVIII. Maccabæorũ libri nõ astruunt Purgatoriũ.
Ibidem. (346.
XLIX. Licet Maccabæorum libri affererent Purgatorium, libri illi non sunt Canonici. 348.
Ibidem. Respons. 6. *folio.* 169.
L. Quisquis acta pœnitentia moritur, saluus est vt filius Dei per sacrum Baptisma & sanctam Communionem. 357.
Ibidem. calumnia.
LI. Papistę nugãtur, omnes ire ad Purgatoriũ. 367.
Ibidem. blasphemia & calumnia.
LII. Papistę falsò dicunt, Papam esse caput Ecclesię, & habere potestatem liberandi ab inferno & à Purgatorio. 374.
Ibidem Respons. 7. *folio.* 170.
LIII. Inter sanctos Patres non est qui affirmauerit esse Purgatorium. 382.

Εἰς τὸν ὅμοιον τόπον ἐρωτοαποκρ. ν.

ΝΔ. Λέγοντας ὁ προφήτης Ζαχαρίας, ὅτι ὁ Θεὸς εὐγαλε τοὺς Ἰουδαίους ἀπὸ τὰ δεσμὰ τοῦ λάκκου, δὲν λέγει διὰ Καθαρτήριον.

Εἰς τὸ ὅμοιον ζητημάτ. ἐρωταπ. ιβ. φύλ. ροδ.

ΝΕ. Λέγοντας ὁ Απόστολος, Εν τῷ ὀνόματι Ιησοῦ παν γόνυ κάμψῃ, δὲν λέγει διὰ Καθαρτήριον.

Εἰς τὸ ὅμοιον. ἐρωταποκρ. ιη. ιθ. φυλ. ροη. ροθ.

Ν ς. Λέγοντας ὁ Παῦλος, Επεὶ τί ποιήσουσιν οἱ βαπτιζόμενοι ὑπὲρ τῶν νεκρῶν· θέλει νὰ εἰπῇ, ὅτι τὰ παιδία ἐβαπτίζοντα διὰ τοὺς νεκρούς.

Εἰς τὸ αὐτὸ, ἐρωταπ. ιε. φύλ. ροε.

ΝΖ. Λέγοντας ὁ Απόστολος· Εκάστου τὸ ἔργον ὁποῖον ἔστι, τὸ πῦρ δοκιμάσει· μιλεῖ διὰ τὸν θείαν γεμψιὰν, ὄχι διὰ Καθαρτήριον.

Εἰς τὸ αὐτὸ, ἐρωτ. ιζ. φύλ. ροζ.

ΝΗ. Οἱ Παπισταὶ λέγουσιν, πὼς ὅλοι παγαίνουσιν εἰς τὸ ψευδοκαθαρτήριον, διατὶ ὅλοι ἔχουσι ῥίζαν τῆς ἁμαρτίας.

Εἰς τὸ αὐτὸ, καὶ εἰς τὸν ὅμοιον τόπον.

ΝΘ. Ολοι οἱ ἅγιοι μὲ τὸν θάνατον αὐθὶς παγαίνουσιν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, ὡσαὶ ὁ πτωχὸς Λάζαρος.

Εἰς τὸν ὅμοιον τόπον, φύλ. ροη.

Ξ. Τὸ Καθαρτήριον ὔτε εἰς τὸν οὐρανὸν εἶν, ὔτε εἰς τὴν γῆν, ὔτε εἰς τὸν ᾅδην, οὐδὲ πούποτε.

Βιβλίον ἕνατον, ζητημάτ. ε. ἐρωταπ. δ. φύλ. ρῃδ.

ΞΑ. Η ἁγία κοινωνία εἶν διὰ δύο ὑστιῶν, ὁρατῆς καὶ ἀοράτης.

Εἰς τὸ αὐτό. ἐρωταπ. θ. φύλ. ρῃζ.

ΞΒ. Ο ἱερεὺς ἂν εἶν φανερὸς ἁμαρτωλὸς, δὲν δύνεται νὰ κάμῃ κοινωνίαν· Καὶ ἂν κάμῃ, δὲν ἀξίζει.

Εἰς τὸ αὐτὸ, ἐρωτ. κδ. φύλ. σγ.

ΞΓ. Δὲν πρέπει νὰ κοινωνᾷ ὁ Χριστιανὸς κάθε ἡμέραι, ὡς ποιοῦσιν οἱ Παπισταί.

Εἰς

Ibidem. Respons. 8. *Interpretatio iudaica.*

LIV. Vbi Zacharias Propheta dicit, Emissos è lacu Iudæos à Deo, nõ significat Purgatoriũ 389.

Ibidem. Respons. 12. *folio.* 172.

LV. Cum dicit Apostolus; In nomine Iesu omne genu flectatur, &c. non indicat Purgatorium. 394.

Ibidem. Respons. 13. 14. *folio.* 173. 174.

LVI. Cum dicit Apostolus; Alioquin quid faciẽt, qui baptizãtur pro mortuis; loquitur de pueris, qui super mortuos baptizabãtur. 400

Ibidem. Respons. 15. *folio.* 175.

LVII. Cum dicit Apostolus; Vniuscuiusque opus, quale sit, ignis probabit; intelligit sacram Scripturam, non Purgatorium. 404.

Ibidem. Respons. 15. *folio.* 177. *calumnia.*

LVIII. Papistę dicunt, omnes ire in Pseodopurgatorium, quia omnes habent peccati radicem. (415.

Ibidem.

LIX. Omnes Iusti statim à morte transeunt ad Regnum Dei, vt Lazarus statim in sinum Abrahæ. 417.

Ibidem. folio 178.

LX. Purgatorium non est in Cęlo, non in terra, non in inferno; nusquam est. 520.

Liber 9. *Quæstiunc.* 5. *Respons.* 4. *folio.* 194.

LXI. Sacra Communio constat ex duabus substantijs, visibili & inuisibili. 423.

Ibidem. Respons. 9 *folio* 197.

LXII. Sacerdos, si sit notorius peccator, non potest cõficere; & si faciat, nihil conficit. 471

ibidem Respons. 22. *folio* 203.

LXIII. Non decet sumere quotidie Eucharistiam, vt faciunt Papistæ. 478.

Εἰς τὸ αὐτό. ἐρωτ. κγ. φύλ. τδ.

Ξ Δ. Ασεβὲς δόγμα τῶν Παπιστῶν ἐστί, νὰ κοινωνοῦσιν οἱ λαϊκοὶ εἰς ἓν εἶδος.

Εἰς τὸν αὐτὸν τόπον. φύλ. σς.

Ξ Ε. Κοινωνοῦντας εἰς ἓν εἶδος οἱ λαϊκοὶ λαμβάνουσι κοινωνίαν ἀτελῆ.

Εἰς τὸ αὐτό. ἐρωτ. κδ. φύλ. σζ.

Ξ ς. Λέγοντας ὁ Χριστός· Ἐὰν τις φάγῃ ἀπ' τούτου τοῦ ἄρτου, ζήσεται· μιλεῖ διὰ τὸ σάρκωσιν.

Εἰς τὸ αὐτό, ἐρωτ. κε. φύλ. ση.

Ξ Ζ. Οταν εἰς τὸ Εμμαοὺς εὐλόγησε τὸν ἄρτον ὁ Χριστός, δὲν χρυσᾶται κοινωνία.

Εἰς τὸ αὐτό, ἐρωτ. λ. φύλ. σια.

Ξ Η. Ασεβὲς δόγμα τῶν Παπιστῶν εἶναι, ὅτι ἐστοτόκαμεν Εὐγένιος ὁ Πάπας, ὅπου εἶναι τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ νὰ εἶναι καὶ τὸ αἷμα.

Ζητημάτ. ς. ἐρωτ. ἑξάτη. φύλ. σκβ.

Ξ Θ. Αν σφάλῃ ὁ ἀρχιερεύς, ἢ καὶ ὁ ἱερεύς, πρέπει νὰ τὸν καθοδηγήσῃ ὁ λαϊκός.

Ζητημάτ. ζ. ἐρωτ. α. φύλ. σκγ.

Ο. Τῶν Παπιστῶν οἱ ἱερεῖς δὲν εἶναι ἀληθῶς ἱερεῖς.

ibidem Respons. 23. *folio.* 204.

LXIV. Impium Dogma Papistarum est, vt laici communicent sub vna specie. 484.

ibidem. folio 206.

LXV. Vnius speciei communio in laicis est imperfecta. 493.

ibidem. Respons. 24. *folio.* 207.

LXVI. Quando dixit Christus; Siquis manducauerit ex hoc pane, viuet: locutus est de Incarnatione. 496.

ibidem. Resp. 25. *folio.* 208.

LXVII. Quòd Christus ad Emmaus panem benedixerit, non est intelligenda Eucharistia. 503.

ibidem. Respons. 30. *folio.* 211.

LXVIII. Impium Dogma Papistarum est, & primo inuentum ab Eugenio Papa; Vbi Christi corpus est, ibi esse & sanguinem. 507.

ibidem. Quæstiunc. 6 *folio.* 222.

LXIX. Si Episcopus, aut sacerdos erret, instruendus est à laicò. 512.

Ibidem. Quæstiunc. 1 *folio* 223.

LXX. Papistarum Sacerdotes non sunt verè Sacerdotes. 517.

Digitized by Google

Τοσαῦτα εἰπὼν ἐξεφοβήθη μάλα,

Βέβηλε, ξιφήρικτε, λουτροπλανές,

Μόνῳ παρῆλθες τῷ ξιπαρθένον Κόρῳ,

Ὡς ἐκ ἀριθμοῦ, ἐ λόγου ταύτης ἔχων.

Οἶδ' οἶδα τὸν νοῦν. ὁ ξαπεὶς εἰς σὲ δράκων

Φεύγει πατηθεὶς καὶ σκιὰν τῆς παρθένου.

Tot excreauit impius blaſphemias
Ex impiorum peſſimis cunabulis,
Magnoque tranſit Virginem ſilentio,
Magis ſilendo, quàm loquendo iniurius.
An anguis ille, qui per ipſum ſibilat,
Horret vel vmbram Virginis peſſundatus.

Digitized by Google

Tot exercuit impius blasphemias
Ex impiorum pectoris cunabulis,
Magnoque tumet Virginem filentio,
Magis filendo, quàm loquendo iniurius.
An augustis ille, qui per ipsum filiae,
Horret vel umbram Virginis pellendam.

Digitized by Google

ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΗΣ ΨΕΥΔΟΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΚΑΤΗΧΗΣΕΩΣ

Ζαχαρίου τοῦ Γεργανοῦ ἀπὸ τῶν Αγτῶν.

REFVTATIO PSEVDOCHRISTIANÆ CATECHESIS

EDITÆ A ZACHARIA GERGANO GRÆCO.

Ζηλῳ περιοδεὶς τῆς Ὀδυσσέως πλάνης,
Εἰς δῶμα Κίρκης ἦκεν ἄφοβον Γραικύλος.
Καὶ νοσῷ πλατεῖς κύλιξι θεῖς ἐκ φαρμάκων,
Τρίμορφον ἡμῖν ἐξανέστη θηρίον,
Κύων, δράκων, σῦς, καὶ θεῷ καὶ τῷ Πέτρῳ
Βλάσφημα σαίνοντ' ἐκ φαρύγγων ἀκτέων.

VAgos Vlyssis ambitus vt audijt,
Ad antra Circes nauigauit Græculus.
Et potus omni virulento poculo,
Triforme monstrum prodijt miserrimus,
Canis, draco, sus, grunniens, & sibilans,
Christum Petrumque prouocans latratibus.

Ελιγχος τῆς ἑβδομήκοντα βλασφημιῶν, τὰς ὁποίας
ἐφεύρεν ἡ ψευδοκατήχησις

ΖΑΧΑΡΙΟΥ ΤΟΥ ΓΕΡΓΑΝΟΥ

Ἀπὸ τῆς Ἀρτῆς.

ΤΟΙΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΙΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΙΣ.

Refutatio ſeptuaginta Blaſphemiarum, quas docuit in ſuo Pſeudocatechiſmo

ZACHARIAS GERGANVS GRAECVS.

LECTORI CATHOLICO.

Γίνεται καὶ ἐξ ἑνὸς μίαν φορὰν κακοῦ κόρακος ᾠὸν κάκιστον, καὶ φαρμάκι πολλὰ πλὸν ἀπὸ ἄλλα φαρμάκια καμωμένον. ἔλεγεν ὁ Ωριγένης, ὅτι ἂν καταχλείσῃς εἰς ἕνα τόπον πολλοὺς ὄφεις φαρμακερούς, ὁ δυνατώτερος καταφάγεται τοὺς ἄλλους, καὶ γίνεται βασιλίσκος, καὶ καταγένει τὸ φαρμάκι του τόσα δυνατόν, ὁποῦ μὲ τὸ βλέμμα του μόνον ξηραίνει τὰ καρπερὰ δένδρη. Τίς νὰ κλαύσῃ ἱκανετὰ τὴν δυσυχίαν τῆς αἰατολῆς;

Πολ-

RITVR interdum è malo coruo peſſimum ouum; & è pluribus venenis conficitur exitioſiſſimum venenum. Aiebat Origenes, ſi multos angues in vnum contrudas locum, infirmiores à validiore deuorari; tantamque vim acquirere venenum eius, vt Baſiliſcus euadat; cuius vel vno aſpectu frugiferæ arbores areſiant. Quis tandem dignè defleat Orientis miſerias?

Magnà ibi pars hominum infecta est antiquo schismatis veneno. Id verò quasi non sufficeret, ad augendam vim veneni, cœperunt iampridem nauigare nonnulli ad loca serpentibus pleniſſima, quos edendo totos ipsi basiliſci fiant. Vnus ex ijs ille est, qui se ciuem Aitæ nobilem præscripsit; re verà non Artæ, 3.Reg.11. §. sed Astartæ Sidoniorum simulacri alumnus. Deturpauit enim Zachariæ nomen, factus non memor, sed immemor Domini, & fictitia Græcorum voluptas. Nec animaduertit infelix, dum se scribit festucam oculis Papæ, fateri sese stipulam: dumque Papam vocat Regem, ędes splendidiſſimas habitantem; non posse festucam viliſſimam peruenire ad regios oculos, sed humi iacere futuram iuxta Apostolum igni escam, vt fœnum & stipulam.

Πολλάτης παιδία ἐφαρμακώθησαν ὑπὸ τὸ παλαιὸν φαρμάκι τῦ χίσματος. δὲν ἔσωνε τῦτο, ἀλλὰ διὰ ν' αὐξήσουν τὸ φαρμάκι, ἔμαθαν νὰ ταξιδεύουν εἰς τόπους ὅπου εἶ πολλοὶ ὄφεις, κὴ τρώγοντας τες ὅλους νὰ γίνωνται βασιλίσκοι. ἕνας ἀπὸ τοὺς ὁποίους εἶ καὶ κάποιος ὁπού γεράφεται δίγεννὴς τῆς Αρτης· μὰ τ' ἀλήθειαν ἄξιος νὰ κεράζεται θρέμμα ὄχι τῆς Αρτῆς ἀλλὰ τ' Ασαρτης τῦ βδελύγματος τῶ Σιδωνίων· ὅτι ἐμίανεν τῦ Ζαχαρίυ τὸ ὄνομα, καὶ ἔγινεν ὄχι μνήμων ἀλλὰ ἀμνήμων τῦ Κυρίυ, καὶ τῶ Ρωμαίων ψεματινὸν γαῖος. Καὶ δὲν ἐλόγιασεν ὁ ταλαίπωρος, ὅτι θέλοντας αὐτὸς νὰ εἶ καρφος, ὁμολογᾷ πῶς εἶ ἄχυρον. κὴ κεράζοντας τὸν Πάπαν βασιλέα εἰς λαμπροτάταις οἰκοδομαῖς, δὲν νοᾷ ὅτι τὸ ὑτιδανὸν ἄχυρον δὲν ἐμπορεῖ νὰ σώσῃ εἰς τ' ἀμμάτια τὰ βασιλικὰ, ἀλλὰ μόνον κάτω, & ἀναμόνον νὰ καταλαῖ ὑπὸ τὴν φωτίαν, ὡσὰν χόρτος καὶ καλάμι κὴ τὸν Απόστολον.

Quam-

Καλὰ

Καλὰ ἡ ἐς τοῦτο ἔστι δύσκολον νὰ διακρίνῃ τινὰς, ποῖος νὰ ἔστι πλέον ἀνόητος καὶ ἀσεβὴς· ἐκεῖνος ὁποῦ ἠθέλησεν ἀπὸ ἀγνωσίαν νὰ γένῃ ἄχυρον ἀνωφέλετον, ἢ ἐκεῖνοι ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἐδιδάχθη νὰ κράζῃ τὸν Πάπαν ἀποστάτην. βέβαιον ἔστι, ὅτι θελληματικῶς νὰ γένῃ τινὰς ἄχυρον, ἔστι μεγάλη ἀφρωσύνη καὶ ἀσέβεια· ἀλλὰ μεγαλήτερη ἀφρωσύνη, καὶ μεγαλήτερη ἀσέβεια ἔστι, ὅτι οἱ μαθηταὶ τοῦ ἀποστάτου καὶ ψευδομονάχου Λουτέρου νὰ διδάσκουσι τοὺς Ρωμαίους νὰ βλασφημοῦσι, καὶ νὰ κράζουν ἀποστάτην ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον ὅλαις αἱ ἅγιαις οἰκουμενικαῖς συνόδοις ἐγνώρισαν καὶ ἐτίμησαν ὡσὰν διδάσκαλον τῆς πίστεως καὶ τῆς εὐσεβείας. μ' ὅλα τοῦτα ὁ μαθητὴς ἔχει διπλοῦν τὸ φαρμάκι, καὶ ἔγινεν βασιλίσκος διὰ νὰ ξηραίνῃ καὶ νὰ θανατώνῃ τὰ βλαστήματα τῆς γῆς, γεμάτος κατήχησιν ἀκατέχον τοῦ κακολούθου Λουτέρου, καὶ κράζοντάς τὴν χριστιανικὴν τὴν ἀχριστιανον καὶ πανάχρηστον, δίχως ἀμφιβολίαν φέρει τὰ νικητή-

Quamquam difficile cognitu est, quis nam insipientior, aut magis impius sit habendus; is ne, qui fuit adeò stolidus, vt fieri voluerit inutilis stipula; an verò illi, per quos ipse didicit Papam vocare apostatam. Magnæ omninò insipientiæ & impietatis fuit, vt sciens prudensque Gerganus se paleam fecerit: sed maior insipientia, & maior est impietas, à discipulis apostatæ & pseudomonachi Lutheri Græcos doceri blasphemias, vt illum vocent apostatam, quem vniuersa Concilia generalia tanquam fidei & pietatis doctorem agnouerunt & venerata sunt.

Verùm quia discipulus duplum habet venenum, & in Basiliscum abijt ad afferendam terræ germinibus perniciem, scripta Catecheſi pestilentissima impietatis Lutheranæ; cui etiam Christianismi titulũ apponere ausus est;

victoriam procul dubio ip
se reportat impietatis ne
dicã, an ruditatis? vtriusq.
plane. Nam ſcripta epiſto
la, quam egregio præfixit
operi, ad vniuerſos vbiq.
Græcos; valere iuſſit eos in
ipſo epiſtolæ veſtibulo. &
ineptiſſimus in rudimẽtis
Grãmatices pſeudotheo-
logicam adeptus eſt lau-
reolã futilitatis hæreticæ.

In ipſa porro ſua fæcu-
lentiſſima epiſtola refert
Act. 20. 29. Apoſtoli dictum; in quo
tam ſe bonũ præſtat inter-
pretem, quàm & in titulo
grãmaticum bonum. Ait
igitur, verborũ Pauli, cùm
vale diceret Epheſijs; Ego
ſcio, quoniam intrabunt
poſt diſceſſionem meam
lupi rapaces, &c. ſenſum
hunc eſſe; Quòd duo præ-
dixerit Apoſtolus: Primũ,
futurum fuiſſe, vt illa Ec-
cleſia diuexaretur à lupis,
hoc eſt tyrãnis. Alterũ, vt
ab hominibus, & ipſiſmet
Epheſijs peruerſa loquẽ-
tibus turbæ in ea concita-
rentur, hoc eſt à viris mẽ-
dacibus. Tyranni, inquit,
ſunt veluti lupi: Homines
men-

νικητήρια ἢ ἀσεβείας· ἀσε-
βείας νὰ εἰπῶμεν, ἢ ἁμα-
θίας; καὶ ἕνα γὰ ἄλλο· ὅτι
προγεφροντας τῆς ψευδο-
κατηχήσεώς τε ὀλιγολίγω
πρὸς ὅλους τοὺς τῆς ἀγαθο-
λικῆς ἐκκλησίας, ἔβαλεν
εἰς τὼ ἀρχίω τὸ ἐῤῥωδε.
Καὶ ὁ ἁμαθέσατος εἰς τὰ
γραμματικὰ ἐχειροτονήθη
ψευδοθεολόγος ματαιολό-
γος.

Ἀπέχει πλέκοντας τὸν
κακοσυνέθετον ἐπιστολὴν
ἀνυφέρει τοὺ θεῖον Ἀπόσο-
λον. Ἐ ἔδ) Τόσον καλὸς ἐξη-
γητὴς, ὅσον γὰ καλὸς γραμ-
ματικός. λέγει ὅτι ὁ νοῦς
τῶν λόγων τὸ μακαρίε Παύ-
λου, ὅταν ἀπεχωρεῖζε τὸ ἀπὸ
τοὺς Ἐφεσίους· Ἐγὼ γὰρ οἶδα
τόδε, ὅτι εἰσελεύσονται μὲ
τὼ ἄφιξίν μὲ λύκοι βαρεῖς,
καὶ τὰ ἑξῆς· ἔδ), πῶς δύο
τοὺς προεῖπεν. ἕνα, ὅτι ἔ-
μελλαν νὰ πειράξωμε τὼ
ἐκκλησίαν ἐκείνω λύκοι,
ἤγουν τύραννοι· δεύτερον,
ὅτι ἔμελλαν νὰ τὼ ζυγ-
χύσωμε ἄνδρες Ἐ ἀπὸ τοὺς
ἰδίους Ἐφεσίους, λαλουῦτες
διεστραμμένα, ἤγουν ψεῦ-
δαι. οἱ τύραν οἱ λέγε ὡσὰν
λύκοι, οἱ ψεῦδαι ὡσὰν ὄφις.

Καὶ

κὴ δὲν ἐκαθέλαβεν ὁ ἀνόητος ἀπὸ τὰ προηγούμενα λόγια τοῦ ἁγίου Παύλου· Προσέχετε ἑαυτοῖς κὴ παντὶ τῷ ποιμνίῳ, ἐν ᾧ ὑμᾶς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔθετο ἐπισκόπους· ὅτι μιλεῖ ὄχι διὰ τυράννους, ἀλλὰ κὴ τὴν μεταφορὰν τοῦ ποιμνίου κὴ τὰ εὐαγγελικὰ λόγια δι' ἐκείνους, ὁποῦ κάμνουσιν ἔργα ἐναντία τοῦ ποιμένος. ὁ ποιμὴν διὰ ὁσημὲ μὲ ὀρθοδοξίαν διδασκαλίαν, μὲ παραδείγματα πολιτείας ἐναρέτου, μὲ παντοτινὴν φροντίδα νὰ συνάγῃ κὴ νὰ φυλάττῃ τὸ ποίμνιον, νὰ διώκῃ τοὺς λύκους. οἱ λύκοι διὰ ἐναντίας ἁρπάζουσι κὴ σκορπίζουσι τὰ πρόβατα· κὴ τὰ ἁρπάζουσι κὴ τὰ σκορπίζουσι μὲ νέας τῶν διδασκαλίας, διεστραμμένα λαλοῦντες κὴ τὰ Ἀπόστολον. οὗτοι ἐστάθηκαν τοῖς ὕστεροις καιροῖς ὁ Λουτέρος κὴ ὁ Καλβῖνος, φέροντας καὶ οἱ δύο εἰς τὸν κόσμον νέαν καὶ ἰδικήν τους, ὄχι ἀποστολικὴν ἀλλὰ ἀποστατικὴν διδασκαλίαν. Διὰ τούτους τοιούτους λύκους ἔλεγε πρὸς Ἐφεσίους ὁ ἅγιος Παῦλος, ὄχι διὰ τυράννους καὶ βασιλεῖς κοσμικοὺς, ὅτι τὸν Νέρωνα κρά-

mendaces tamquam serpentes. Et non considerauit vir emotæ mentis ex prioribus verbis: Attendite vobis, & vniuerso gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos: sermonem esse Pauli non de tyrannis; sed iuxta metaphoram ouilis, & Euangelicum loquendi modum eos significari, qui agunt quæ pastorum officio contraria sunt. Pastor Catholicam fidem docendo, probatæ vitæ exempla præbendo, solicitè gregem colligendo & custodiendo, ac lupos arcendo, pascit: contra lupi rapiunt & dispergunt oues, nouas inducendo doctrinas, & peruersa loquēdo, vt inquit Apostolus. Tales nouissimis hisce tēporibus extitere Lutherus & Caluinus, nouorum, hoc est suorum dogmatum inuentores; & apostaticæ, non Apostolicæ doctrinæ satores. Hos intelligebat Apostolus, non tyrannos & Reges; Neronem enim

Cap. 4. 17. in epistola ad Timotheum II. vocat leonem. Sed si demus etiam egregio huic interpreti, Paulum ibi significare duo noxiorum genera; luporum, ideſt tyrannorum; & serpentum, hoc est per fraudes decipientium; euitari non potest, quin lupi sint Lutherus & Caluinus, nempe vt raptores ouium & dispersores: serpens verò intelligatur pseudocatechista Gerganus, qui veneno duplici factus est Basiliscus. esse verò basiliscũ illud etiam conuincit, ad quod sermonẽ applicat: Nam iuxta expositum à se verborum Pauli commẽtitiũ sensum, apertos quidem præclari huius sui operis hostes esse ait lupi nomine Latinos; latentes verò esse Græcos illos, qui Romanum, inquit, toxicum ebiberunt; & se palam quidem Græcos fatentur, clam verò Papistę sunt. Itaq. primum basiliſci huius venenum est antiquũ in Latinos odium, quod à Photij & Marci Ephe-

κράζει λέοντα ἐν τῇ ἐπιστολῇ πρὸς Τιμόθεον. Ὅμως ἂν τὸ χαρίσωμεν τῷ καλῷ τούτῳ ἑρμηνεύσαντι, ὅτι εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον ὁ ἅγιος Παῦλος νὰ σημαίνῃ δύο εἴνη κακέργων, τῶν τυράννων λύκων, καὶ τῶν ψευδολόγων ὄφεων· ἀνάγκη ἔτι εἰς πάντα τρόπον, ὁποὺ λύκοις νὰ γρυκοῦνται ὁ Λουτέρος & ὁ Καλβῖνος, οἱ ἁρπάκται καὶ σκορπισταὶ τῶν προβάτων· καὶ ὄφις νὰ γρυκᾶται τοῦτος ὁ δράκοντας τῆς Ἀρτης, ὁ ψευδοκατηχητὴς, ὁποῦ μὲ διπλὸν φαρμάκι ἐκατασκάσθη βασιλίσκος. καὶ νὰ ἔτι βασιλίσκος τὸ φανερόνει ἡ δόσις τῶν λόγων του· ὅτι ἀπὸ τὸ φαντασίαν του ἀπὸ τὸ ῥητὸν τοῦ Ἀποστόλου οἱ φανεροὶ ἐχθροὶ τοῦ θανάτου του βιβλίου ἔτι οἱ φάγκοι εἰς μορφὴν λύκου· οἱ κρυφοὶ ἔτι οἱ Ρωμαῖοι ὁποῦ ὁποτίσθησαν λέγει τὸ φαρμάκι εἰς τὸν Ρώμην· & φανερὰ λέγουν πῶς ἔτι Ρωμαῖοι, & κρυφὰ ἔτι παπισταί. τὸ δεύτερον φαρμάκι τοῦ βασιλίσκου τούτου ἔτι τὸ παλαιὸν μῖσος τῶν Λατίνων, καὶ τοῦτο ἔστιν ἀπὸ τοὺς μαθητὰς τοῦ Φωτίου καὶ Μαρ-

Μαρκῳ τῷ Εφέσῳ. Τὸ δεύτερον φαρμάκι εἰς ἐκεῖνο ὅπου χυλεῖ ἐναντίον τῆς ὀρθοδόξων Ρωμαίων, ὁποῦ δὲν ἀκολουθοῦσι τὸ βαρυστένακτον χίσμα τῶν Φωτίου καὶ τῶν Εφέσου, ἀμὴ ὁλοψύχως ἀκολουθοῦσι τὴν παλαιὰν καὶ ἀληθινὴν πίστιν τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, ἤγουν τὰ δόγματα τῶν ἁγίων καὶ οἰκουμενικῶν συνόδων, καὶ τὰ διδάγματα τῶν ἁγίων πατέρων καὶ οἰκουμενικῶν διδασκάλων. Τοὺς Λατίνους καλεῖ τοῦτος ὁ κακόγλωσσος αἱρετικοσχισματοπαπολατρας· καὶ ἔγινεν ἐξάφνου ποιητὴς λέξεων διθυραμβοδιδάσκαλος, ἀνθρωπος ὁποῦ καὶ εἰς τὸ ἰδιωτικὸν μίλημα τῶν Ρωμαίων πλέον βαρβαρισμοὺς ἔχει παρὰ γνώμας, καὶ ἄξιος δι' τὸ διπλὸν φαρμάκι νὰ λέγεται Σχισματοαιρετικολουτεροδολάτρης. Διὰ τοὺς ὀρθοδόξους Ρωμαίους λέγει, ὅτι ἐποτίσθησαν τὸ φαρμάκι εἰς τὴν Ρώμην. ἂς ἔχει συμπάθιον· τὰ δὲν εἶναι δικάτα λόγια. ἔτζι ἔλεγεν ὁ αἱρεσιάρχης Διόσκορος, καὶ μετ' ἐκεῖνον ὁ Φώτιος. καὶ τὸ δὲν ἐτόλμα νὰ εἰπῇ

Ephesij discipulis imbibit & ipse. Alterum, quod euomit contra illos Græcos, qui Orthodoxæ fidei alumni lacrymabile auersantur schisma, & antiquã illam ac germanam Orientalis Ecclesię fidem, hoc est generaliũ decreta Cõciliorum, & SS. Patrum documẽta, quos Ecclesia vniuersalis agnoscit Doctores; toto sectantur animo vt fidẽ auitam. Homo verò linguax prodigioso nomine Latinos vocat Hæreticoschismatopapolatras: & euasit repente Dithyrambicorũ concinnator epithetorũ, qui vel ipsum sermonem vulgi, quo scribit, pluribus ornauit barbarismis quàm sententijs. dignus plane, qui ob duplex venenum dicatur Schismatohæreticolutherolatra. De Græcis verò catholicis ait, venenum papistarum Romæ illos ebibisse. Detur illi venia; non primus ipse ita loquitur. Hæresiarcha Dioscorus, & Photius postmodum hisce blasphemijs

mijs vſi ſunt: & quod ipſe Satanas dicere non audebat, hoc per ora illorum pronuntiauit, & nunc pronuntiat per os impuri hominis. Ex quo liquet, & veteres, & hunc recẽtem hęreticum eſſe diabolo deteriores. Et ſi enim illi vidẽtur organa Satanæ, audent tamen ipſi dicuntq. quod ille non audet. Quod verò ait, Gręcos palam dicere, ſe Gręcos eſſe, cum tamen Papiſtæ clam ſint: & paruipendere ſacrum eius librũ vt inuidia æſtuantes: Vbi Democritus vt cachinno excipiat; vbi Heraclitus vt planctu defleat vecordis ſtupiditatem? Ex qua verò Chorographia didicit Grę cos diſtinguere à Papiſtis, quaſi Gręcis à natura inſitum ſit odiũ in S. Petrum? Quanta mentis cæcitate laborat, dum credit editum à ſe librum eſſe cuiquam inuidioſum? Inuidioſum ne ob lumina ſententiarum, ob dictionis elegãtiam, an ob rei theologicæ, ne dicam atheiſmi nouitatem? Vnum eſt, quod

εἰπῇ ἀΤός τε ὁ ϚαΤανᾶς, τὸ εἶπε Τότε δι᾽ ϛόματος ἐκείνων, καὶ τώρα μὲ τὸ ϛόμα ἑνὸς βλασφήμου. ὅθεν βέβαια καὶ οἱ παλαιοὶ Ϛ τῦτος ὁ νέος αἱρετικὸς εἶ ἀπὸ τὸν ϚαΤανᾶν χεῖρότεροι· ὅτι καλὰ καὶ τῦτοι νὰ φαίνωνται ἐκείνου ὄργανα, ὅμως τῦτοι ἀποκοτῶσι Ϛ λέγουν βλασφημίας, ὁποῦ ἐκεῖνος δὲν τολμᾷ. Τί νὰ λέγω δι᾽ ἐκεῖνα ὁποῦ σημαίνει, πῶς οἱ Ρωμαῖοι τῆς Ρώμης φανερὰ λέγουσιν ὅτι εἶ Ρωμαῖοι, Ϛ κρυφὰ εἶ παπισῶ, καὶ Ϛαφερνοῦσιν ἀπὸ φθόνον τὸ ἅγιόν τε βιβλίον; ὦ πῦ εἶσαι Δημόκειτε νὰ γελᾷς, Ϛ σὺ Ηεράκλειτε νὰ κλαίσῃς τὴν ἀνηθησίαν Ϛ ἐμβερντήΤε. ποία ἐθνογραφία τὸν ἔμαθεν νὰ αἰτιδιαχρῇ Ρωμαίους καὶ παπισᾶς, ὡσὰν οἱ Ρωμαῖοι νὰ ἐγεννοῦΤα ἐχθρὶ τῦ ἁγίυ Πέτρυ; πόση ἀλογία τὸν ἀποτύφλωσε νὰ πιϛεύῃ, ὅτι τὸ βιβλίον του ἐκίνησε τινὸς φθόνον; φθόνον εἰς τὰ νοήματα; φθόνον εἰς τὴν λέξιν; φθόνον εἰς Τὰ θεόλογικὰ ἢ εἰς Τὰ ἀθεόλογα; ἕνα πρᾶγμα δὲν ἐμπορεῦμεν νὰ ἀρνηθῦμεν

δι᾽

διὰ τὸ βιβλίον τε, καὶ εἰς πλατωνικὸν νόημα.

quod libro eius negare nō possumus, vt Plato dixit;

Ηφαιστε ποδόμολ' ὧδε, Γεγαρνός σεῖο χατίζει.

Huc Vulcane veni, Gerganus te indiget vno.

Αλλὰ καὶ τὸ νὰ κρίζῃ ἅγιον τὸ βιβλίον του, ἄλλῳ ἀποκρισιν δὲν θέλει, παρὰ ἐκεῖνο ὁποῦ εἶπεν ἡ ἁγία ἑβδόμη συνοδος διὰ τὴν ψευδοσυνοδον τῶν εἰκονομάχων. πῶς νὰ εἶναι τὸ βιβλίον τε ἅγιον, ὁποῦ τὰ ἅγια καὶ ἱερὰ βλασφημῶντας λέγει ἀνίερα;

Illud etiam, quòd librum suum vocat sanctum, non meretur aliam responsionem, quàm S. VII. Synodi voces ad verba Pseudosynodi Inconomachorum. Qua ratione liber ille sit sanctus, in quo Sacrosancta fidei mysteria vocantur profana? *Act. 6.*

Μετὰ τοῦτο ὁ ζηλωτὴς τῆς πίστεως ἐγκωμιαστικῶς προτρέπει τοὺς Ρωμαίους ὅλους νὰ στέκωντω στερεοὶ εἰς τὴν πίσιν· καὶ θέλει νὰ εἶναι εἰς τὴν πίσιν σταθεροὶ, ἀπέκει τοὺς μετακινᾷ ἀπὸ τὴν πίσιν τὴν παραδεδόσθεν. εἰς τοῦτο φυλάσει ὁ αὐτὸς τὸ καθολικὸν ἰδίωμα τῶν αἱρετικῶν. ὅλοι εἶναι ψευδοπροφῆται, καὶ λύκοι, καὶ ὄφεις, καὶ ἐνδύονται χῆμα εὐσεβείας καὶ προβάτε δέρμα διὰ νὰ πλανοῦν τοὺς ἁπλοῦς. Ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς, λέγει ὁ Χριστός. ἔλθωμεν θέλομεν

Poſt hæc Gerganus, nimirum vt zelo fidei ardens encomijs additis hortatur Græcos, vt ſtabiles in fide permaneant, eosque vult ſtabiles in fide, quos à traditione paterna conatur abducere; in hoc & ipſe inſtitutum tenens peculiare Hæreticis. Omnes enim pſeudoprophetæ ſunt, & lupi, & ſerpentes; induuntque pietatis ſpeciem & ouis pellem ad ſeducendos ſimplices. A fructibus, inquit Dominus, eorum cognoſcetis eos. Deueniemus ad *Matth. 7. 16.*

ſin-

singulos fructus, quos obscœna Catechesis tulit. Notum fiet, cuius sint arboris, eius ne, quam Pater cælestis plantauit in paradiso Catholicæ-Ecclesiæ; an spectantis ad eam vineam, quam singularis ferus demolitus est, iam amota sepe deuastatam Lutheranismis & Caluinismis. Vt illius vineæ arbor iniurijs onerat, contumelias iacit, ac vituperat; suumque librum admiratur, vt suos simiolos simiæ: eòque deuenit, vt parallelo quodam illum cum libris Moysi conferat, & ipso sacrosancto Euangelio, scriptisque Sanctorum Patrum. Nec puduit spurcissimum hominem admiscere cum porcorum furfure pretiosissimas margaritas, & Angelorum ambrosiam.

Didicit præterea è satanica Antipapistarum schola, idest colluuie hominum extra caulam ouium

λομβ εἰς τὰ μερικὰ, καὶ εἰς τὰς καρποὺς τῆς μιαρᾶς κατηχήσεως· καὶ θέλει γνωρίσῃ πᾶσα ἓις, τί δένδρον τὸ ἔκαμβ· δένδρον φυτευμβον ὑπὸ τὸν ἐρανίον πατέρα εἰς τὸν παράδεισον τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἢ δένδρον ἐκείνου τὸ ἀμπελίου ὁποῦ ἠφάνισεν ὁ ἀγριόχοιρος, διεισκονίζας τὸ δίκως φεράκτιν, καταχαλασμβρον ὑπὸ τὸν διδασκαλίαν τὸ Λυτέρου καὶ τὸ Καλβίνυ. ὡσαὶ δένδρον τέτοιυ ἀμπελίου μόνον ὑβρίζει, καὶ ἀτιμάζει καὶ παραμιλεῖ, ἐπαγωνίζας μὲ πολλὴν αἰσχυσίαν τὸ πιθηκόμορφόν του βιβλάριον, καὶ ὑποκοτῶντας νὰ τὸ κάμῃ κάποιον παράλληλον τ Μωσέως τὰ βιβλία, καὶ αὐτὸ τὸ ἱερώτατον Εὐαγγέλιον, καὶ τὰ ζυγγράμματα τῶν ἁγίων πατέρων· παραβάλλοντας ὁ παμβέβηλος τοὺς τιμιωτάτους μαργαρίτας, καὶ τὴν ἀγγελικὴν ἀμβροσίαν μὲ τὰ πίτυρα τῶν χοίρων.

Καὶ ἔμαθεν καὶ αὐτὸς ὑπὸ τὸ διαβολικὸν διδασκαλεῖον τῶν αὐτιπαπῶν, ἤγουν τῶν ἔξω τῆς μάνδρας τῶν προβάτων

βάπτων τὸ Χριστὸ, νὰ ὀνομάζῃ Παπισὰς καὶ Παπολάτρας ὁ Λυτεροέγνωμος καὶ ὁ ἀνάλατος. καὶ τέλος παρακαλεῖ, ὅτι διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς πατρίδος νὰ λέγεται ἡ προσευχὴ τοῦ Δανιὴλ.

Καὶ δὲν ἐνόησεν ὁ ἄγνωστος, ὅτι ὁ Δανιὴλ ἐζήτα τοὺς οἰκτιρμοὺς τοῦ Θεοῦ εἰς καιρὸν ὅπου οἱ Ἑβραῖοι ἐγνώριζαν καὶ ὡμολόγουν τὰ σφάλματά τους, καὶ ἡ Ἱερουσαλὴμ ἦτον εἰς τὴν ὁποίαν ἐπικαλεῖτο τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ. ἀμὴ αὐτὸς ἀπέρνοντας αἱρέσεις καὶ διδασκαλίαν εἰς τοὺς Ρωμαίους ζητᾷ τοὺς οἰκτιρμοὺς τοῦ Θεοῦ. καὶ θέλει ἀκούσει ἀπὸ τὸν Θεὸν διὰ τοῦ προφήτου Ησαΐου· Τὰς ἑορτὰς ὑμῶν μισεῖ ἡ ψυχή μου· ὅταν ἐκτείνητε τὰς χεῖρας, ἀποστρέψω τοὺς ὀφθαλμούς μου ἀφ' ὑμῶν. καὶ ἐὰν πληθύνητε τὴν δέησιν, οὐκ εἰσακούσομαι ὑμῶν. Λούσασθε, καὶ καθαροὶ γίνεσθε· ἤγουν μὲ τὴν παλαιὰν ὀρθοδοξίαν, καὶ τὰ καλὰ ἔργα.

Καὶ διὰ τοῦ Ιερεμίου εἶπεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν Ζ. κεφάλαιον· μὴ προσεύχου περὶ τοῦ λαοῦ τούτου, ὅτι οὐκ εἰσακούσομαι.

ouium Christi, Papistas & Papolatras appellare Latrinoluteranus homuncio. Denique rogat, vt pro liberanda patria dicatur Danielis oratio. Nec animaduertit homo hebetis ingenij, Danielem imploraſſe Dei miſericordiam eo tempore, quo Hebræi agnoſcebant & fatebantur errata ſua; & Hieruſalem erat, in qua Dei nomen inuocabatur. Nunc verò ipſe dum hæreſes & impiam doctrinam diſſeminat, quærit à Deo miſericordiam; & audiet à Deo per Iſaiam prophetam: Solemnitates veſtras odit anima mea. Cum extenderitis manus veſtras, auertam oculos meos à vobis; & cùm multiplicaueritis orationem, non exaudiam. Lauamini, & mundi eſtote; hoc eſt: Reſumite antiquam orthodoxiam, ac bona opera.

Ad Hieremiam quoque Deus; Noli, inquit, orare pro populo hoc, quia non exaudiam te,

Cap. 1. 14. 15. 16. Cap. 7. 16.

te. Nonne vides, quid isti faciunt? Deinde nequis fortè opinetur, eum scripsisse vernacula Græcorum lingua ob insciti-am, subiunxit in aureum suum libellum præfationem latinam; in qua ostendit suæ non vulgaris eruditionis copiam, zeliq. præstantiam. Et qui basiliscus erat, fit etiam crocodilus. Materna se lingua scripsisse ait, vt carissimorum ciuium saluti consuleret: vt scilicet tanquam basiliscus lutheranum in illos venenum diffunderet; idemque vt crocodilus fleret prius homines, inde necaret. Deplora, inquit, candide lector miserum Græciæ statum; Nam & regnum amisimus, & sapientia sumus exuti. Refert gemebundus verba è Hieremiæ lamentationibus: sed quę ad rem faciũt, tacet. Quomodo, inquit Prophe ta, sedet sola ciuitas plena populo? facta est quasi
Num. 8. vidua. Deinde infra; Peccatum peccauit Hierusalem,

μαι. ἢ οὐχ ὁρᾷς τί αὐτοὶ ποιοῦσιν; Μετὰ τοῦτο ὑποπτεύοντας, μήτι ἔγραψεν ἰδιωτικὰ, μήπως λογιάσωσιν οἱ ἄνθρωποι, ὅτι ἀπὸ ἀμαθίαν δὲν ἔγραψεν ἑλληνικὰ, ἐπροβάλετο εἰς τὸ χρυσόν του βιβλίον ἕνα προλογον λατινικὸν, εἰς τὸν ὁποῖον δείχνει τὸν πολιόν του ζῆλον καὶ τὴν βαθεῖαν μάθησιν, καὶ ὅπου βασιλίσκος δείχνεται καὶ κροκόδειλος. ἔγραψε λέγει κοινὰ διὰ τοὺς ἠγαπημένους του πατριώτας, ἤγουν διὰ νὰ τοὺς μεταδώσῃ ὡσὰν βασιλίσκος τὸν θανατηφόρον τοῦ λουτέρου διδασκαλίαν· ὡσὰν κροκόδειλος κλαίει πρῶτα τοὺς ἀνθρώπους, ἀπέκει τοὺς φονεύει. Κλαύσατε λέγει, ὅσοι θέλετε ἀναγνώσει τὴν δυστυχίαν τῶν Ρωμαίων· ὅτι ἔχασαν λέγει καὶ βασιλείαν καὶ σοφίαν. ἀναφέρει συνάζοντας τὰ λόγια τοῦ Ιερεμίου ἀπὸ τὰς θρηνίους, ἀμὴ δὲν ἀναφέρει τὰ καλλιώτερα. λέγει ὁ προφήτης· πῶς ἐκάθισε μόνη ἡ πόλις ἡ πεπληθυσμένη λαῶν; ἐγινήθη ὡς χήρα. Καὶ πρωτύτερα λέγει· Ἁμαρτίαν ἥμαρτεν Ιερουσαλὴμ, διὰ τοῦτο

τοῦτο εἰς ζάλον ἐγένετο. τί σκυάζει αὐθέρωπος ὅπου ἐδιδάχθη τῷ λουτερσοφίαν, ἀπέπει αὐξάνει τὸ κακόν; μὴ πλανᾶται ὁ κόσμος· ἀληθινὰ εἰσὶ τῆς θείας γραφῆς τὰ λόγια εἰς τὸ κεφάλαιον τῆς Ιουδὴθ· ἕως οἱ Ἑβραῖοι οὐχ ἥμαρτον ἐνώπιον τοῦ θεοῦ αὐτῶν, ἦν τὰ ἀγαθὰ μετ' αὐτῶν. ὅτε δὲ ἀπέστησαν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ, ἧς διέθετο αὐτοῖς, ἐξωλεθρεύθησαν καὶ ἠχμαλωτεύθησαν. καὶ ποία ναὶ ἡ ὁδὸς, ἧς ἀπέστησαν, τὸ ἐξηγᾶται αὐτὴ ἡ Ιουδὴθ εἰς τὸ η κεφάλαιον λέγουσα· οὐκ εἴπεν ἐν ταῖς γενεαῖς ἡμῶν ὅτε φυλὴ, ὅτε πατριὰ, ὅτε δῆμος, ὅτε πόλις ἐξ ἡμῶν, οἱ προσκυνοῦσι θεοῖς χειροποιήτοις, καθάπερ ἐν ταῖς πρότερον ἡμέραις. ὧν χάριν ἐδόθησαν εἰς ῥομφαίαν καὶ διαρπαγὴν οἱ πατέρες ἡμῶν, καὶ ἔπεσον πτῶμα μέγα ἐνώπιον τοῦ ἐχθρῶν ἡμῶν. Οθεν εἰς βεβαιότατον, ὅτι ἡ αἰχμαλωσία τῶν λαῶν γεννᾶται ἐξόχως ἀπὸ τῆς ἀπιστίαν. καὶ ὅσα διηγᾶται τοῦτος ὁ ματαιολόγος περὶ τοῦ Φωκᾶ τοῦ βασιλέα, πῶς διά-

salem, propterea instabilis facta est. Cur gemit Gerganus, cum ipsemet Lutheranorũ fabulis mala Græcię cumulet? Ne vanis erroribus ducantur homines; Certa enim sunt Scripturæ verba. Vsque dum Hebræi non peccarent in conspectu Dei sui, erant cum illis bona. Quando verò recesserunt à via, quam dederat illis Deus, exterminati sunt, & captiui abducti. Quæ verò sit illa via, de qua recesserunt, ipsa Iudith viij. capite explicat. Non sumus, inquit, secuti peccata Patrum nostrorum, qui dereliquerunt Deum suum, & adorauerũt Deos alienos; pro quo scelere dati sunt in gladium, & in rapinam, & in confusionem inimicis suis. Ex quo manifestissimum est, captiuitates populorum oriri potissimum è peccato contra fidem. Quicquid ergo garrulus iste blaterat de Phoca Imperatore, qui per summum scelus, Iudith 5. 21.

Digitized by Google

lus, sūmamq. crudelitatē iugulauerit Mauricium; ob idq. nunc Grecorū natio pœnas luat. Sicut ob Dauidis Regis peccatum, quādo populum numerari iussit, Hebræi puniti sunt. Et propter crimina Regū Israel captiuitate Babylonica mulctatus est populus. Hæc & similia, quæ prauis suis expositionibus cōgerit Gerganus, vt probet, causam infelicitatis Græcorū esse aliud quàm schisma, peruersorumque hominū pessima documēta; aliud vero, id est nefaria Imperatorū scelera. Hęc, inquam, omnia plena sunt imperitiæ ac figmentorum. Certè Hieremias propheta, vt à postremo ordiar, passim in suis sermonibus docet apertissimè, causam Babylonicæ captiuitatis extitisse peccata populi & Idololatriā. Vltimo verò capite secūdi Regum; Et addidit, inquit, furor Domini irasci contra Israel; commouitque Dauid in eis dicens; Vade, & numera Israel &

Iu-

δ ζατὶ ἐφύλαξε φανερὰ ἡ ἀπάνθρωπα τ Μαυρίκιον, πάχ τ ὥραν τὸ γένος τ Γραικῶν· καὶ ὅτι δι᾽ τὴν ἁμαρτίαν τ βασιλέως Δαβίδ, ὅτε ὥρισε νὰ μετρηθῇ ὁ λαός, ὅπαιδεύθησαν οἱ Ἑβραῖοι· καὶ δι᾽ τὰς ἀνομίας τ βασιλέων τ Ισραὴλ αἰχμαλωτίσθη ὁ λαὸς εἰς τὴν Βαβυλῶνα· ὅσα λέγω μὲ τούτας τὰς παρεξηγήσεις δηγᾶτω, ἀποδίδοντας τὴν αἰτίαν τ κακῶν ὄχι τ σχίσματος καὶ τ ψευδοδιδασκαλίας τ νέων δογμάτων, ἀλλὰ τ αἰσίων ἔργων ὁπὰ ἔκαμαν οἱ βασιλεῖς, ὁλα ἐξ γεμάτα ἀπὸ ἁμαθίαν & ψευδολογίαν. ἀρχίζοντας ἀπὸ τ ὕστερον, ὁ προφήτης Ιερεμίας πολλαχ τ προφητείας τ διδάσκει φανερώτατα, ὅτι τ Βαβυλωνικ αἰχμαλωσίας αἰτία ἦσαν τ λαῦ τ κείμενα καὶ ἡ εἰδωλολατρεία. καὶ εἰς τὸ ὕστερον κεφάλαιον τ δευτέρας τ βασιλειῶν λέγει ἡ γραφή· Καὶ προσέθετο ὀργὴν κύριος ἐκκαῆναι ἐν Ισραὴλ, & ἐπέστησε τ Δαβὶδ ἐν αὐτοῖς λέγων, πορεύθητι ἀρίθμησον τὸν Ισραὴλ

καὶ

καὶ τὸν Ιούδαν. τὸ λοιπὸν πρὶν ἔλθῃ ὁ λογισμὸς τῷ Δαβὶδ νὰ μετρήσῃ τὸν λαόν του, εἶχεν ἀποφασίσει ὁ θεὸς νὰ παιδεύσῃ τὸν Ισραήλ. Καὶ ἔξω φανερὸν ἀπὸ τὰ θεῖα λόγια, πῶς ἔτε ἡ Βαβυλωνικὴ αἰχμαλωσία, ἔτε ἡ παίδευσις τοῦ Ισραὴλ ὅπου αἰαφέρει τοὺς ὁ ἀμαθὴς, ἐδόθησαν διὰ τὰ ἁμαρτήματα τῶν βασιλέων τους, ἀλλὰ κυρίως καὶ προηγουμένως διὰ τὴν κοινὴν παράργησιν τοῦ θεοῦ, καὶ ἡ αἰχμαλωσία, ἐξόχως διὰ τὴν ἀπιστίαν.

Ομως εἰς τὰ δύο τοῦτα παραδείγματα σφάλλει ἐλαφρότερα· ἀμὴ προφέροντας τὸν Φωκαῖ ὁ μιαρὸς ὑπερβαίνει καὶ τῆς ἀμαθίας καὶ τῆς ἀσεβείας τὰ μέτρα, τολμῶντας καὶ λέγοντας τοῦτα τὰ λόγια· Οτι ὁ αἴτιος καὶ ὁδηγὸς Φωκᾶς μὲ ὁρισμὸν καὶ βουλὴν ἀσεβῆ τοῦ ἀσεβεστάτου Πάπα τῆς Ρώμης ἐφόνευσε δημοσίως τὸν βασιλέα Μαυρίκιον· καὶ διὰ τοῦτο ἦλθαν εἰς τοὺς ῥωμαίους τὰ κακά. Τέτοιας ἀθεότητες ἔμαθε νὰ ἐρεύγεται ὁ αἰόσιος ἀπὸ τὴν σκορπιώδη ἀκαδημίαν τοῦ Λυτέρου. καὶ δὲν τὸν ἐβά-

Iudam. Ante quàm ergo veniret in cogitationem Dauidi numerandi populum, iam Deus decreuerat sumere pœnas de Israel & Iuda. Et liquet ex sacro eloquio, nec Babylonicam captiuitatem, nec irrogatas Israeli pœnas fuisse ob Regum facinora, vt affirmat homo indoctus; sed præcipuè ac principaliter ob irritantia Deum publica crimina; & captiuitatis potissimã causam fuisse errorem in fide.

Cæterum in his duobus exemplis leuiori peccat errore. At proferendo Phocam sceleſtus prætergreditur omnes & insciti& & impietatis fines: erumpit enim in hæc verba. Impius & sceleratus Imperator Phocas iussu & consilio impio impijssimi Papæ Romani Imperatorem Mauricium publicè iugulauit, & gentem nostram Græcam percussit Deus plaga insanabili. En quàm impia deliramenta didicit euomere è scorpiaca Lutheri Academia.

Nec tulit illi animus è Græcorum monumentis accipere historicas de Phoca narrationes, ne ignorantiæ suæ tenebras ante omnium oculos poneret; sed homo græcus maluit haurire de lutherana barbarie impietatis cõmenta.

Extat inter alios Theophylactus Simocatta, qui res Mauricij complexus est octo libris, vir illius temporis peritissimus, & Mauricij studiosus. Is viij. libro accuratè persequitur causam, cur exercitus defecisset à Mauricio; & Phocas qui esset: & quomodo furor militum contra Mauriciũ dederit Phocæ imperium, flente & fugiente Duce exercitus Petro Imperatoris fratre, auaritiamque fratris malorum extitisse causam fatente. Vtque Phocas assumpto imperij diademate Leontiæ quoque vxoris, quippe vt Augustæ, corona cingi caput pompa celebri voluerit. Qua occa-

Cap. 7.

ἐβάσασεν ἡ ψυχὴ τοῦ νὰ μάθῃ ἀπὸ τοὺς ῥωμαίους ἰσοεικοὺς τὴν δίψησιν τὸ Φωκᾶ, δὲ νὰ μὴν φανερώσῃ τὸ κόσμου τὴν χονδροσυλλογιὰν τε, ἀμὴ ἐδανείσθη ἀπὸ τοὺς βαρβάρους ὁ ῥωμαῖος τὰ παραμύθια τὴν δυσέβειαν.

Εἶναι ἔξω ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἰσοεικοὺς Θεοφύλακτος ὁ Σιμοκάττης, ὁ ὁποῖος ἔγραψεν εἰς ὀκτὼ βιβλία τὴν ἱστορίαν τὸ Μαυρικίου· αἴθρωπος τὸ καιροῦ ἐκείνου πολύπειρος, καὶ ἐπαινέτης τὸ Μαυρικίου. τοῦτος καταλεπτὰ δίνγᾶται εἰς τὸ ὄγδοον, δὲ ποίαν ἀφορμὴν τὰ φουσᾶτα ἐπανίστησαν σιαρτίον τὸν Μαυρικίου· καὶ ποῖος ἦτον ὁ Φωκᾶς· καὶ πῶς ἡ πολλὴ ὀργὴ τῆς στρατιωτῶν σιαρτίον τὸ Μαυρικίου σκατέστησε τοῦτον τὸν Φωκᾶν βασιλέα, κλαίοντας καὶ φεύγοντας ὁ στρατηγὸς Πέτρος ὁ ἀδελφὸς τὸ βασιλέως Μαυρικίου, καὶ ὁμολογῶντας ὅτι ἡ φιλαργυρία ἐγάθη τῆς κακῶν ἡ ἀφορμή· καὶ πῶς ἀφ' οὗ ἐστεφανώθη ὁ Φωκᾶς, θέλοντας ὅτι νὰ διφημηθῇ ὡσαὶ βασίλισσα καὶ ἡ γυναῖκα του Λεοντία, ἔπεσεν δίφορὰ ἀναμέσον σκιῆς

ἐκεῖνα τὰ δύο μέρη, τῶ πρασίνων λέγω καὶ τῶ Βενέτων· εἰς τοῦτο ὁποίαν οἱ Βένετοι ἐφώναξαν λέγοντας, ὁ Μαυρίκιος οὐκ ἀπέθανεν. ὅθεν ἀκούοντας τὰ λόγια τοῦτα ὁ Φωκᾶς, ἔπεμψε στρατιώτας εἰς τὴν Χαλκηδόνα, ὅπου διέτριβεν φυγάδος ὁ Μαυρίκιος, καὶ ἔσφαξαν εἰς τ' ἀμμάτια τοῦ πρώτα τὰ παιδία του, ὅπου λέγοντας ὁ Μαυρίκιος ἐκεῖνο τὸ ψαλμῶ· Δίκαιος εἶ Κύριε, καὶ δικαία ἡ κρίσις σου· ἀπέκει ὕστερον τὸν ἀποκεφάλισαν καὶ αὐτὸν, καθὼς τοῦ εἶχε προφητεύσει ἕνα χρόνον πρώτα κάποιος ἀσκητής, ὁ ὁποῖος κρατῶντας σπαθὶ γυμνὸν εἰς τὸ χέρι του, ἀπὸ τὸν φόρον τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὡς τὸ βασιλικὸν παλάτι ξέχνοντας ἐφρουῆτε τοῦτο σφαγὴν τῶ βασιλέων, ὡς τὸ δηγᾶται εἰς τὸ ἕβδομον βιβλίον ὁ Σιμοκάττης.

occasione inter Prasinos & Venetos lite exorta, Veneti exclamarint; Mauricius non est mortuus. Quo, inquit, audito Phocas misit Chalcedonem milites; eò quippe Mauricius fugerat. Et primo quidem eo spectante mares filij eius iugulati sunt, Mauricio illud repetente; Iustus es Domine, & rectum iudicium tuum. postremò verò & ipsi caput amputatum est: sicut illi futurum monachus quidam XIX. imperij anno prædixerat. qui strictum gladium manu gerens, currensque à foro vsque ad vestibulum palatij cædem Imperatoris ac liberorum prædixerat, vt libro septimo narrat Simocatta.

Psal. 118. 137.

Cap. 12.

Πόθεν ἔλαβε λοιπὸν ὁ ξισάθλιος γεμφεὺς τῆς ψευδοκατηχήσεως, ὅτι ὁ Φωκᾶς μὲ τοῦτο βουλλῶ τὸ Πάπα ἔσφαξε τὸν Μαυρίκιον; πόθεν τὸ ὠνειρεύθη; καὶ πῶς δὲν ἔφριξεν ὁ ἀσεβὴς νὰ κρά-

Vnde igitur insanus Pseudocatechista sūpsit, Mauricium à Phoca iugulatum consilio Papæ? Vnde hoc somniauit? Quomodo perfidus non horruit vocare impijssimum illius temporis Papam,

cùm is fuerit ter Beatiſſimus Gregorius Magnus, ſplendidiſſimum Eccleſiæ lumen, ſanctique Spiritus afflatu plenum ſuauiſſimũ organum? Quis credat, conſilio ſanctiſſimi & religioſiſſimi Pontificis necatum Mauricium, qui illi vtcumq. amicus erat? cùm is eſſet Gregorius; qui, vt de ſe ipſe teſtatur epiſtola I. ſeptimi libri; ſi in morte Longobardorũ miſcere ſe voluiſſet, Longobardorum gens nec Regem, nec Duces, nec Comites tunc haberet. Sed quia Deum, inquit, timeo, in mortẽ cuiuſlibet hominis me miſcere formido. Illud quoque admiratione dignum; cur egregius hic Catechiſta ærumnarum Græciæ cauſã referat in Phocam prætermiſſis Iſauro, Coprony-mo, & ſimilibus hæreticis Imperatoribus. Cùm Phocas licèt tyrãnicè regnarit, tamen catholicus fuerit, at pleriq. alij ſimul & tyranni & hæretici fuerint. Certè Phocas in eo ſe geſſit egregiè, quòd Pa-

κράζη τὸν Πάπαν τὲ καιροῦ ἐκείνου ἀσεβέσατον, ὅπου ἦν ὁ ζισμακάριος Γρηγόριος ὁ διάλογος, ὁ λαμπρότατος φωστὴρ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, τὸ ἀνίκητον ὄργανον τὲ ἁγίου πνεύματος; Καὶ πῶς ἦν ἐμπορετὸν, ὅτι αὐθέντης ἁγιώτατος καὶ θεοσεβέστατος νὰ ζυμβουλεύσῃ τὼ σφαγὼ τὲ Μαυρικίου, ὅπου τὲ ἔδειχνε κάποιαν φιλίαν, αὐ καὶ τὸν ἐχθρὸν του τὼ ζωὼ ἐφύλαττε, καὶ διὰ τὸν φόβον τὲ θεοῦ δὲν ἤθελε νὰ ἔχῃ μέρος εἰς θάνατον αὐθέντου, καθὼς γράφει εἰς τὼ πρώτω ὑπομνὼ τὲ ζ. βιβλίου; Αλλὰ θαυμαστὸν ἀκόμη ἐστὶ, διὰ ποίαν ἀφορμὼ ὁ καλὸς τέτος διδάσκαλος τῆς κατηχήσεως ἀναφέρει τὼ αἰτίαν τῆς δυσυχίας τῶν ῥωμαίων εἰς τὸν Φωκᾶν, καὶ ἀφήνει τὸν Ισαυρον, τὸν Κοπρώνυμον, & τὺς ὁμοίους· ἐπειδὴ καὶ ὁ Φωκᾶς καλὰ νὰ ἐστάθη τυραννικὸς, ὅμως ἦν ὀρθόδοξος, ἀμὴ ὁ Ισαυρος καὶ ὁ Κοπρώνυμος & ἄλλοι ἐστάθησαν καὶ τύραννοι καὶ αἱρετικοί. κἂν ὁ Φωκᾶς ἕνα καλὸν ἔδειξεν, ὅτι ἐκατέκλεινε τὼ πολλὴν ἀποκοτίαν

τῶν

τῶν πατριαρχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, Ιωάννυ τοῦ νηστευτοῦ, καὶ Κυριακοῦ, ὅπου ἐφθέγξαντο οἰκουμενικοὶ, αὐτιλέγοντας καὶ ψέγοντας καὶ ἀποβάλλοντας τὴν ἀσχήμονα ἀλαζονείαν τούτης τῆς ὀνομασίας ὁ ἁγιώτατος Πάπας Γρηγόριος ὁ διάλογος· καὶ προλέγοντας εἰς ταῖς ἐπιστολαῖς του, πῶς ἀπὸ τέτοιαν φωνὴν ἔμελλε νὰ ἔλθῃ τὸ χίσμα, καθὼς ἦλθεν. καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐσάθη ῥίζα τοῦ χίσματος, φανερὸν εἶναι ὅτι πρότερα τὸ μέρος τῆς ἀποστολικῆς ἐκκλησίας ἦτον ἑνωμένον, ἀπέκει ἐβλάστησεν ἀπὸ τὴν ῥίζαν ἐκείνην τὸ χίσμα. Καὶ διατὶ καθὼς λέγει ὁ θεῖος Χρυσόστομος, ἀπ' ἄλλο δὲν παροργίζεται τόσον ὁ θεὸς, ὅσον ἀπὸ τὸ χίσμα, καθὼς διδάσκει ἡ θεία γραφὴ διατὴν ἀποστασίαν, ὡς τὸ εἰδωλολατρεῖαν καὶ ἀνόμοια προσφέγει τοῦτος ὁ θεόργισος εἰς τὴν ἀνομίαν τοῦ φωκᾶ, καὶ βλέποντας τὸν ὄφιν γυρεύει τὸ ὀφιδόσπερμα. διατὶ τὸ θεμέλιον τῆς εὐτυχίας εἶναι ἡ εὐσέβεια, καθὼς γράφουσιν οἱ ἅγιοι πατέρες

Patriarcharum, Cõstantinopolitanorũ Ioannis ieiunatoris & Cyriaci audaciam improbauit; qui titulum œcumenici sibi arrogarunt primi, contradicẽte, increpante, retundente immoderatum huius tituli fastum sanctiss. tunc tẽporis Põtifice Gregorio Magno, & prædicente in suis epistolis fore, vt nisi Constantinopolitani Episcopi titulum hunc deponerent, secuturũ esset schisma, sicuti re ipsa euenit. Quòd si hæc fuit radix schismatis, liquet Orientales antea vnitos postea recessisse ab vnitate, pullulãte schismate ex illa radice. Et quoniã nihil est, quo Deus irritetur magis, quàm schisma, vt Chrysostomus docet; quod etiã, vt vidimus, Scriptura testatur de Apostasia; frustra omnino ac ineptè cõfugit homo perditissimus ad flagitia Phocæ: cùmq. ipsũ inspiciat colubrum, è tractus vestigijs illũ quærit. Religio est, qua felix rerũ innititur status; vt sancti Patres in Gene-

Lib. 4. ep. 32. 34. 36 38. 39.

Lib. 6. ep. 24. 28.

Serm. 11. in Ephes.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ralibus Concilijs ſcribendo ad principes monent. Fundamentum ſchiſmate labefactatum eſt. Quis ergo prudenti iudicio ambigat, vnde ſit orta captiuitas? At veneni duplicis Catechiſta prius fundit venenum ſchiſmatis, vt venenum Lutheri poſtea fundat. & ineptijs addendo ineptias; Incœperunt, inquit, nonnulli Moſcouitæ & Ruteni Papam agnoſcere caput Eccleſiæ, ſtatimque illos Deus gentium bellis afflixit. Hic erat ſenſus illorum Iudæorum, vt ſacra Maccabæorum narrat hiſtoria; qui relicta Dei lege, vt perſuaderent alijs, aiebant: Eamus, & cum gentibus coniungamur; ex quo enim receſſimus ab eis, inuenerunt nos multa mala. Et primò quidem vt in cæteris, ita in hoc etiam more ſuo mentitur. Nam Ruthenorum orthodoxa pars nullo fuit externo bello vexata propter fidem. Sed ſi qua turba com-

Lib. 1. cap 1. 12.

τέρες εἰς τὰς οἰκουμενικὰς συνόδους. ἐβλάβη τὸ θεμέλιον διὰ τὸ σχίσμα, καὶ τίς φρόνιμος ἔχει νὰ ἀμφιβάλῃ, πόθεν ἦλθεν ἡ αἰχμαλωσία; Ἀλλὰ τοῦτος ὁ διπλοφάρμακος κατηχητὴς ἔρίχνει πρῶτα τὸ φαρμάκι τὸ σχισματικὸν, θέλοντας νὰ χύσῃ μὴ τοῦτα καὶ τὸ φαρμάκι τῆ λουτέρυ· καὶ συνιόντας ἀγνωσίαν πρὸς ἀγνωσίαν λέγει· ὅτι ἤρχισαν τινὲς μόσκοβοι καὶ ρῶσοι νὰ γνωρίζουν τὸν Πάπαν διὰ κεφαλὴν τῆς ἐκκλησίας, καὶ παραυθὺς λέγει, Τοὺς ἐπαίδευσεν ὁ θεὸς μὲ πολέμους τῶν ἐθνῶν. Τοῦτο τὸ νόημα, καθὼς διηγᾶται ἡ ἱερὰ βίβλος τῶν Μακκαβαίων, ἦτον ἐκεῖνοι τῶν ἀλλαξοπίστων Εβραίων, ὁποῦ διὰ νὰ καταπείσουν τοὺς ἄλλους ἔλεγαν· ἂς ὑπάγωμεν, ἂς ἑνωθοῦμεν μὲ ἔθνη, ὅτι ἀφ' οὗ ἐχωρίσθημεν ἀπ' αὐτὰ, μᾶς ἦραν πολλὰ κακά. Καὶ πρῶτα μὲν, καθὼς καὶ εἰς τὰ λοιπὰ, ψεύδεται καὶ εἰς τοῦτο καὶ τὸ ἔθος του. ὅτι τὸ ὀρθόδοξον μέρος τῶν Ρώσσων δὲν ἐπολεμήθη ὁπὸ κανένα ἐξωτερικὸν ἔθνος διὰ τὴν πίστιν

πίσιν, ἀλλὰ αὖ ἐσάθη καμία
τα ἐαχὴ τ ἐκίνησαν οἱ χισμα
τικοὶ, τῇ ὁποίων ἔδιον νὰ
πεπρόωνται ἢ νὰ συσχύζω-
σι τ καθολικὴν ἐκκλησίαν,
καθὼς τ βλέπομεν ἢ εἰς
ταῖς οἰκουμενικαῖς Συνόδες.

Αλλὰ πρὸς τί προσφέ-
ρει τ τοιαῦτα παράπλασμα
ὁ παμπόνηρος; αὐτὸς ἔλεγε
παρεπάνω, πῶς δι' τὴν ἀ-
μαρτίαν τ παρανόμων Φωκᾶ
παιδεύονται οἱ Ρωμαῖοι· πῶς
ἁρμόζει πρὸς τ τοῦτο νὰ φέρῃ
τὸ παράδειγμα τ μέσους
ἐκείνου τῆ Ρώσων, ὁποῦ ἀ-
πὸ τότων ἐκινήθησαν νὰ ἐπι-
στρέψουν εἰς τὴν μητέρα καὶ
διδασκάλισσαν τῆ ἐκκλη-
σιῶν, ἐπειδὴ ἐγνάεισαι,
ὅτι οἱ παλαιοὶ τοις εἰς τὴν ἁ-
γίαν Συνόδον τ̃ης Φλωρεν-
τίας ἔχασι συμφωνήσει καὶ
ὑπογεάψει τὴν ὀρθοδοξίαν,
ὁπ̃ ἐκείνη ἡ οἰκουμενικὴ Συ-
νοδος ἀποφάσισε δίσεβῶς
κ τὴν διδασκαλίαν κ παρά-
δοσιν τῆ παλαιῶν ἁγίων
Συνόδων, & τῆ ἁγίων οἰκου-
μενικῶν διδασκάλων; ἔσφα-
λαι τὸ λοιπὸν οἱ Ρῶσοι γνω-
ρίζοντας, πῶς πλανῶνται οἱ
χισματικοὶ, & αὐτοὶ μὲ ἐκεί-
νους πρ̃τα ἐπλανῶντα; καὶ
αὖ

commota est, illam effecere schismatici; quibus peculiare est malitiosè agere, & insidiari Catholicis; vt videre est etiam in Actis Conciliorum generalium.

At quorsum hæc figmenta pessimi hominis? Ipse dicebat supra, Græcos luere pœnas scelerum nequissimi Phocæ. Quid facit ad hoc Ruthenorum Catholicorum exemplũ, qui permoti sua sponte reuersi sunt ad matrem & magistram Ecclesiarum? Cognouerunt enim, maiores suos in sacro generali Concilio Florentino consensisse, & subscripsisse Definitioni eius, quam Patres illi vt pietatis & orthodoxiæ normam ediderunt è visceribus priscarum generalium Synodorum, & sanctorum vniuersalis Ecclesiæ Doctorum. An verò errarunt Rutheni detestati schismaticorum errores, quibus olim & ipsi detinebantur? Si agnoscen-

do caput Ecclesiæ Papam errarunt, necesse est errasse vniuersos Patres septem generalium Conciliorum, quæ hodie Græci suscipiunt. Siquidem omnes antiqui Patres cõfessi sunt, testati sunt, dictis factisq. prædicarunt, Papam vtpote Christi Vicarium esse diuina institutione datum Ecclesię caput. Et quæ Photius cum Marco Ephesio & sequacibus commenti sunt deplorandi schismatis ergo, fictitia omnia sunt sine vllo veritatis fundamento; & pugnantia cum ijs, quæ è Scriptura, Concilijs, & sanctis Patribus habemus.

Hæc præfari oportuit ad ea, quæ admirandus Catechista tanquam Prolegomena præmisit; vt notũ fit omnibus, quis scribat, quid scribat, cuius rei causa scribat, hoc est duplex venenũ lethale diffundat. Vt ergo methodus seruetur, ordinẽ quem tenet tenebimus, Blasphemiam quamque suo loco ponentes.

BLAS-

αὐ ἔσφαλαν γνωρίζοντας τὸν Πάπαν ὡς κεφαλήν, αἰάλκητος ἦν νὰ ἔσφαλαν καὶ ὅλοι οἱ θεῖοι πατέρες τῆς ἁγίων ἑπτὰ οἰκουμενικῶν συνόδων, ταῖς ὁποίαις δέχονται τ σήμερον οἱ Ρωμαῖοι. ὅτι ὅλοι οἱ παλαιοὶ ἅγιοι πατέρες ἐγνώρισαν, ἐμαρτύρησαν, ἔργοις & λόγοις ἐκήρυξαν διὰ κεφαλὴν τῆς θεσμοθετήσεν τὸν Πάπαν, ὡς & ποτηρητὴν τ Χριστ. & ὅσα ἐπλασμάτογράφησεν ὁ Φώτιος & ὁ Ἐφέσου μὲ τοὺς ἀκολάθους των ῥιζώνοντας & παλυσύνακτον σχίσμα, ὅλα εἶν ψεύδη & ἀσύστατα, καὶ ἐναντία τ ἀρχῶν ὁποῦ ἔχομεν ἀπὸ τὴν θείαν γραφὴν, & τ συνόδες, & τοὺς διδασκάλους.

Τοῦτα ἦτον αἰάλκητον νὰ προεῖπωμεν εἰς τὰ προϊγράψε τέτος ὁ θαυμάσιος κατηχητὴς, διὰ νὰ γνωρίσουν ὅλοι, τίς γράφει, τί γράφει, καὶ διατί γράφει, ἤγουν χαῦνε φαρμάκι διπλὸν καὶ θανάσιμον. διὰ νὰ προβαίνωμεν μεθοδικῶς, θέλομεν ἀκολουθήσει τ τάξιν ὁποῦ αὐτὸς κρατᾶ, βάνοντας ξεχωρισὰ εἰς τὸν τόπον τὴς καθε μερικὴν βλασφημίαν.

ΒΛΑΣ-

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΓΡΩΤΗ

Εἰς τὸ βιβλίον τῆς Κατηχήσεως

ΖΑΧΑΡΙΟΥ ΤΟΥ ΓΕΡΓΑΝΟΥ.

Οτι δολίως ἀφῆκεν εἰς τὸ Σύμβολον τὸ Μεγάλου Αθανασίου τὴν φωνὴν ἐκείνην, Καὶ τοῦ Υἱοῦ.

BLASPHEMIA PRIMA

Catechiſmi Zachariæ Gergani Artenſis.

Quòd in Symbolo S. Athanasij dolosè ſuppreſſit vocem illam, Filioque.

Φαίη τὸ νέου τούτου διδασκάλου νὰ προγράψῃ τὸ Σύμβολον, ἢ καθὼς ἄλλοι λέγουσι, τὴν ὁμολογίαν ὅπου ἔκαμψε ὁ μέγας Αθανάσιος εἰς τὴν Ρώμην. καὶ χωρὶς ἄλλο δὲν τὸ προέγραψε δίχως μυστήριον, ὅτι ὡδηκάτην γράφοντας διὰ τὰ θεῖα πρόσωπα δὲν ἔγγιξεν τὸ κοινὸν ἐκεῖνο σκάνδαλον τῆς αἱρετολιπῶν, Αν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται ἢ διὰ τοῦ υἱοῦ. διὰ τοῦτο ἐπροπῆρε καὶ προέγραψε τοῦτο τὸ ἅγιον Σύμβολον, καθὼς τὸ ηὗρεν ἴσως τυπωμένον μὲ δόλον καὶ πανουργίαν, λέγοντας διὰ τὸ πνεῦ-

Iſum eſt nouo huic magiſtro S. Athanaſij Symbolum; ſiue, vt alij vocãt, Catholicæ fidei profeſſionem, Romæ ab ipſo editam, ante omnia ponere. Neque id ſine conſilio factum. Infra enim, vbi de diuinis agit perſonis, vulgatiſſimam illam Orientaliũ quæſtionem de æterna Spiritus ſancti proceſſione ſubtricuit. Ideirco præuenit, & ſacrũ illud Symbolum præfixit, fortaſſe vt ab alijs etiam malitiosè impreſſum inuenit, expreſſa Spiritus ſancti theologia

hoc

hoc modo; Spiritus ſanctus à Patre non factus, nec creatus, nec genitus, ſed procedens. Ita primam iecit blaſphemiam. Nam iuxta ſenſum multorum Orientalium perinde eſt dicere ex Patre, atque ex ſolo Patre. Quæ quidem blaſphemia ab hæreſiarcha Neſtorio primùm fuit excogitata; qui vt iniurius eſſet Incarnationis myſterio, voluit quoque eſſe iniurius myſterio Trinitatis. Proinde aſſeruit, ea ratione, qua filius Virginis non dabat, ſed accipiebat à Spiritu gloriam, & miracula; eadem quoque Filium Dei non dare eſſe ſubſiſtēs Spiritui ſancto; vt pares eſſent in hoc duo Chriſti, quos ipſe ponebat. Hanc blaſphemiam diſſeminauit poſt Neſtorium Photius; quem ſecuti ſunt, & ſequūtur pertinaciſſimè poſteriores. Eadem blaſphemia eſt etiam in S. Athanaſium cōtumelia, cuius ſymbolum expuncta voce illa, Filioque, deprauatum eſt. Siquidem in

πνεῦμα τὸ ἅγιον· ἀπὸ τοῦ πατρὸς ὑ ποιητὸν, ὑ κτιστὸν, ὑδὲ γενητὸν, ἀλλ' ἐκπορευτόν. μὲ τοῦτον τὸν τρόπον ἤρξατο τὴν πρώτην βλασφημίαν. ὅτι καὶ πολλοῖς ἀνατολικοῖς τόσον εἶναι λέγειν τινὰς, ἐκ τοῦ πατρὸς, ὡσαὶ ἐκ μόνου τοῦ πατρός. καὶ τοῦτο εἶναι πρῶτα μὲν βλασφημία τοῦ αἱρεσιάρχου Νεστορίου· ὁ ὁποῖος διὰ νὰ βλασφημήσῃ τὴν οἰκονομίαν λέγοντας δύο Χριστοὺς, ἐβλασφήμα & εἰς τὴν θεολογίαν βεβαιώνοντας, ὅτι καθὼς ὁ υἱὸς τῆς παρθένου δὲν ἔδιδεν, ἀλλὰ ἐλάμβανεν ἀπὸ τὸ πνεῦμα δόξαν καὶ θαύματα, ἔτζι καὶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ δὲν δίδει τὴν ὕπαρξιν τοῦ ἁγίου πνεύματος, διὰ νὰ εἶναι ἴσοι οἱ δύο τοῦ Χριστοί. τούτου τὴν βλασφημίαν μετ' ἐκεῖνον ἔστησεν ὁ Φώτιος, καὶ τὴν ἐδέχθησαν, καὶ τὴν κρατοῦσι μὲ πολλὴν πεισματολογίαν ὅσοι τὸν ἀκολουθοῦσιν. εἶναι καὶ βλασφημία ἡ ὕβρις εἰς τὸν μέγαν Αθανάσιον, τοῦ ὁποίου τὸ Σύμβολον φθείρουσιν ἐβγαίοντας τὸν λόγον ἐκεῖνον, καὶ τοῦ υἱοῦ. διατὶ ὁ μέγας Αθανάσιος εἰς τὴν ὁμολογίαν

τοῦ

τε ἐσύσφιγξεν ὅλῳ τὴν ὀρθοδοξίαν περὶ τῆς ἁγίας Τριάδος, καὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως· καὶ εἰς διάφορα συγγράμματά τε μιλῶν τας διὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον μὲ ἐξέτασιν διδασκαλικὴν καὶ ἀνάγκασιν νὰ ἀποκριθῇ τοῖς αἱρετικῶν, πλέα φορὰς ἑκοσι φορᾶς λέγει ἁπλότατα καὶ φανερώτατα, ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τὸ ἐκ καὶ ἀπὸ τὸν υἱόν.

Καὶ ἡ τούτου ἄρνησις ἐκ συμφωνία μὲ τοὺς αἱρετικοὺς, καὶ ἀντιλογία πρὸς τὴν παλαιὰν ἀνατολικὴν ἐκκλησίαν.

in eo symbolo compendiosam de sancta Trinitate, deque Incarnatione doctrinam sanctus Pater tradere voluit. Atqui passim ipse in suis libris hãc de Spiritu sancto materiam tractans, non obiter & aliud agendo, sed accuratissima vtens consideratione, imò & necessitate adactus respondendi hæreticis, plus quàm vicies dicit & repetit planissimis & expressissimis verbis, Spiritum sanctum esse etiam à Filio.

Quapropter abnegare hoc, est conuenire cum Hæresiarchis, & pugnare cum vera Orientali Ecclesia.

ΒΙΒΛΙΟΝ Α.

Ζητημάτιον α.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ Β.

Εἰς τὸ πρῶτον τε βιβλίου δηθὺς τὸ πρῶτον τε ζητημάτιον περιέχει πολλὰ φαρμάκια.

Πρῶτα λέγει.

Ὅτι ἡ θεία γραφὴ ἦναι γραμμένη διὰ Προφητῶν καὶ Ἀποστόλων.

LIBER I.

Quæstiuncula prima.

BLASPHEMIA II.

Primi eius libri Quæstiuncula prima, multa in ipso limine præfert venena.

Primò dicit.

Sacram Scripturam esse per Prophetas & Apostolos scriptis mandatam.

QVia paulò infra reijcit libros Maccabæorum è numero Canonicorum, anticipatione quadam videtur non admittere sacros illos historicos libros. At sanctus Athanasius in epistola ad Marcelli-

ΚΑὶ δηλαδὴ ὀλίγον παρακάτω ἀποῤῥίχνει ἀπὸ τὸν ἀριθμὸν τῶν κεκανονισμένων βιβλίων τὰ τῶν Μακκαβαίων, προφθάνοντας φάνεται ὅτι τὰ ἱστορικὰ ἐκεῖνα δὲν τὰ δέχεται. ἀλλ' ὁ ἅγιος Αθανάσιος εἰς τὴν ἐπιστολήν τε πρὸς Μαρ-

Μαρκελλῖνον δι' ἑρμηνείαν τῶν ψαλμῶν εἰς τρία διαιρεῖ ὅλικῶς τὴν θείαν γραφὴν, νομοθεσίαν, προφητείαν, καὶ ἱστορίαν. καὶ μέσα εἰς τὰ ἱστορήματα βάλλει ὁ ἀποστολικὸς κανὼν καὶ τοὺς Ἕλληνας περὶ τῶν Μακκαβαίων. λοιπὸν ἂν λογιάζῃ, ὅτι ἡ θεία γραφὴ ἔχει συγγραφεῖς προφήτας καὶ ἀποστόλους· καὶ μὲ τὸ νοᾶ μόνον τὰ νομικὰ, καὶ τὰ προφητικὰ, καὶ τὴν νέαν διαθήκην, πλανᾶται. ἀμὴ αὖ ἴσως καὶ συμπεριλαμβάνῃ καὶ τὰ ἱστορικὰ, ἐλαφρᾷ τῇ γνώμῃ κρίζοντας ἀπόκρυφα τὰ τῶν Μακκαβαίων, καθὼς ἐκεῖ θέλομεν ἀποδείξει πλατύτερα.

Δεύτερον μέρος περιέχει τοῦτη ἡ βλασφημία ἐκεῖ ὁποῦ λέγει· Ὅτι ἀρκεῖ ἡ ἁγία γραφὴ διὰ νὰ δείξωμεν τὰ ἄρθρα τῆς πίστεως. καὶ τὸ αὐτιλέγει ὁ μέγας Βασίλειος εἰς τὸ κζ. κεφάλαιον περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος πρὸς Ἀμφιλόχιον γράφοντας· Ὅτι τῶν δογμάτων τῆς ἐκκλησίας ἄλλα ἔχομεν ἀπὸ τοῦ γραφοῦ, ἄλλα καὶ παράδοσιν ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους· μάλι-

cellinum sacram Scripturā in tria omnino diuidit; Legislationem, Prophetiam, & Historiam. Inter historicos autem numerari etiā libros Maccabæorū, testis est apud Græcos Apostolorū Canon lxxxv. Dum ergo Scripturam ait litteris traditam per Prophetas & Apostolos, si libros canonicos solùm illos intelligit, qui ad legē pertinēt, & cōtinent prophetias ac nouum testamentum; decipitur. Si verò historicos non excludit; certè infra blasphemat, vbi libros Maccabæorum vocat Apocryphos, vt suo loco latius dicetur.

Alterum huius blasphemiæ membrum est, quòd ait; sacrā Scripturam sufficere ad probandos fidei articulos. Huic Blasphemiæ contradicit Basilius magnus in lib. de Spiritu sancto ad Amphilochium cap. xxvij. Vbi scribēs ait: Dogmatū Ecclesiæ quædam scripta sunt, quædam habemus per traditionem ab Apostolis. Imò ipsam

quoque, inquit, fidei professionem è traditione habemus; videlicet symbolum Apostolicum.

σα καὶ αὐτὴν λέγει τὸν ὁμολογίαν τῆς πίστεως τὴν ἔχομεν ὅτι ἀπὸ παραδόσιν, ἤγουν τὸ ἀποστολικὸν Σύμβολον.

Areopagita quoque contradicit primo capite de Hierarchia Ecclesiastica; & septima Synodus œcumenica, quæ dogma de sacris Imaginibus ex traditione sanciuit Ecclesiastica referens Apostoli verba præcipientis, vt acceptæ traditiones teneantur. Quod exponens ait Chrysostomus: Multa esse tradita sine scripto: tamen & scripta, inquit, & non scripta esse pariter credenda. Traditio est, nil amplius quære. Attestatur & sanctus Epiphanius in epilogo libri iij. contra hæreses.

Act. 7. in Defin.

2. Thessal. cap. 2. 14.

Αντιλέγει καὶ Διονύσιος ὁ Αρεοπαγίτης εἰς τὸ α. κεφάλαιον τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας. Αντιλέγει καὶ ἡ ἁγία οἰκουμενικὴ ἑβδόμη ζωόδος, ἡ ὁποία ἀποφάσισε τὸ δόγμα περὶ τῶν ἁγίων εἰκόνων ἀπὸ τὴν ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν, ἀναφέροντας τὸν ἅγιον Παῦλον ἐκ τῆς β. πρὸς Θεσσαλονικεῖς, νὰ κρατῶμεν ταῖς παραδόσες ὁποῦ ἐπαραλάβαμεν. τὸ ὁποῖον ἐξηγῶντας ὁ Χρυσόστομος λέγει· Οτι πολλὰ ἐδόθησαν ἀγράφως, ὅμως καὶ τὰ γραμματικὰ λέγει καὶ τὰ ἄγραφα εἶναι ὁμοίως ἀξιόπιστα. παράδοσις ἐστὶ, μηδὲν πλέον ζήτει. καὶ Συμμαρτυρᾷ καὶ ὁ ἅγιος Επιφάνιος εἰς τὸν ἔπίλογον τῶν ζήτει βιβλίου καὶ αἱρέσεων.

Vt ergo probemus quæcumque credimus, non satis est sacra Scriptura. Nec probat oppositum allatus Pauli locus; Dicit enim Apostolus; Omnem Scripturam esse

2. Timot. 3. 16.

Διὰ νὰ δείξωμεν λοιπὸν τὰ ὅσα πιστεύομεν, δὲν σώνει ἡ ἁγία γραφή. οὐδὲ ὁ τόπος τοῦ ἁγίου Παύλου ὁποῦ ἀναφέρει, τὸ μαρτυρᾷ. ὅτι δὲν

δὲν λέγει· Πᾶσα γραφὴ θεόπνευστος καὶ ὠφέλιμος πρὸς πᾶσαν διδασκαλίαν, ἀλλὰ πρὸς διδασκαλίαν. Καὶ εἰ ἀδύνατον νὰ ἐναντιῶται ὁ Ἀπόστολος τῷ ἑαυτῷ, γράφοντας τῶν Θεσσαλονικέων νὰ κρατοῦν τὰς παραδόσεις τὰς διὰ λόγου διδομένας, καὶ τῷ Τιμοθέου νὰ μὴν ἔχῃ ἄλλην διδασκαλίαν παρὰ τὴν γραμμένην. τοῦτο εἶναι ἀδύνατον καὶ βλάσφημον, καὶ τὸ ἔμαθαν οἱ Λουτερανοὶ ἀπὸ τοὺς παλαιοὺς αἱρετικοὺς, τοὺς πνευματομάχους λέγω καὶ εἰκονομάχους.

esse diuinitus inspiratam, atque vtilem ad docendum: & non dicit, ad omnia docendum. Et impossibile est, Apostolum sibi contradicere. Contradiceret autem, si Thessalonicensibus quidem scriberet, tenendas esse traditiones, quas didicerant siue per sermonem, siue per epistolam; Timotheo verò, vt nullam susciplat doctrinam, nisi scripta sit. Impossibile hoc est & blasphemum. Quod sanè Lutherani ab antiquis hæreticis Pneumatomachis & Iconomachis didicerunt.

BLAS-

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ Γ.

Οτι ἡ ἁγία γραφὴ εὐ φανερὴ, μάλιστα, λέγει, οἱ τόποι ἐκεῖνοι, μὲ τὰς ὁποίας ἀποδείχνομεν τὴν πίστιν μας, ὡς τὸ λέγει ἡ γραφὴ εἰς τὸν ρμ. ψαλμὸν· Λύχνος τοῖς ποσί μου ὁ νόμος σου. καὶ πάλιν, τὰ λόγια κυρίου λόγια ἁγνά.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA III.

Quòd sacra Scriptura sit aperta & facilis; præsertim loca illa, per quæ fidem nostram probamus, attestante hoc Scriptura Ps. 118.

Lucerna pedibus meis lex tua. &,
Eloquia Domini eloquia
casta.

CONFVTATIO.

Haec blasphemia est radix omnium hæresum à generalibus Concilijs damnatarum. Et mirum est, quanta Lutheri discipulus audacia proferat, quæ sibi maximè aduersantur, ad constabiliendam hæresim, A mandatis tuis intellexi, inquit Psalmista; propterea odio habui omnem viam iniquitatis. Lucerna

Αὕτη ἡ βλασφημία ἐὐ ῥίζα ὅλων τῶν αἱρέσεων ὅπου ἀναθεματίσθησαν ἀπὸ συνόδες οἰκουμενικὰς. καὶ ἐὐ θαῦμα θαυμάζειον, πῶς ἀποκοτᾷ τοῦτος ὁ λουτεράνος νὰ φερφέρῃ τόπους ἐναντιωμένους εἰς βεβαίωσιν τῆς βλασφημίας του. εἰς ἐκεῖνον τὸν ψαλμὸν λέγει ὁ Δαβίδ· ἀπὸ τῶν ἐντολῶν σου ἐνόησα, διὰ τοῦτο ἐμίσησα πᾶσαν ὁδὸν ἀδικίας. Λύχνος τοῖς

τοῖς ποσίμου ὁ νόμος σου. Δὲν λέγει ὁ Δαβὶδ, ἀὐ εἶναι, ἢ μὴ φανερὴ ἡ γραφὴ· ἀλλὰ λέγει, ὅτι ἀπὸ τὰς ἐντολὰς τοῦ θεοῦ ἔμαθε νὰ γνωρίζῃ τὸ καλὸν καὶ τὸ κακόν, καὶ διατὶ τὸ χρέιζει λύχνον καὶ φῶς τοῖς ποσὶν τὸν τὸν νόμον τοῦ θεοῦ. ὡσαὶ νὰ ἐλέγαμεν· ἀπὸ τὸ ναυτικοχάρτι καταλαμβαίνει ὁ ποδώτης, πῶς νὰ ὁδηγᾷ τὸ καράβι. τὸ λοιπὸν ὅλοι ἠξεύρουσι τὴν τέχνην τοῦ ναυτικοχαρτίου; ἔπρεπεν ὁ αἰσθητὸς νὰ διδαχθῇ τούτην τὴν ὑπόθεσιν ἀπὸ τὸν Χρυσόστομον εἰς τὸν περὶ Λαζάρου τρίτον λόγον· ὅπου ἐξηγᾷ, πῶς ἡ θεία γραφὴ ἐγράφη διὰ νὰ τὴν καταλαμβάνωσιν ὅλοι. καὶ αὐ εἴπῃ τινὰς, ὅτι δὲν καταλαμβαίνει· ἀποκρίνεται ὁ ἅγιος, ὅτι ἀδυνάτον παίτα ὅπόσης ἀγνοεῖν. ἀπόκει λέγει· ἔχεις διδασκάλους καὶ μάθε· ἢ θέλει σὲ ὁδηγήσει ὁ θεὸς, καθὼς καὶ τὸν εὐνοῦχον τῆς βασιλίσσης τῶν Αἰθιόπων, τὸ ὁποῖον ἔπεμψεν ἐξηγητὴν τὸν Φίλιππον. ἀδυνάτον λέγει ὁ Χρυσόστομος, παίτα ὅπόσης ἀγνοεῖν· τὸ λοιπὸν εἶναι εἰς τὴν θείαν

na pedibus meis lex tua. Non dicit Propheta esse, vel non esse Scripturam omnibus obuiam; sed à mandatis Dei se didicisse, quid bonum, quid malum sit. Idcirco legem Dei vocat lucernam & lumen pedibus suis. Vt si diceremus; è charta nautica scit gubernator, quorsum nauigādum sit. At non propterca nemo est, qui nesciat è charta nauigandi artem. Poterat vir insipiens hac de re consulere Chrysostomum; qui oratione iij. de Lazaro explicat, quomodo sacri libri scripti fuerint, vt ab omnibus intelligantur. Quòd si quis dicat, se non intelligere; Respondet sanctus; fieri non posse, vt æquè omnia non percipiātur. & subdit; Vade ad magistros, & disce: Vel Deus tibi rē aperiet; sicuti, inquit, Eunucho Reginæ Aethiopū, cui Philippum misit interpretem. Cum ergo dicat Chrysostomus, Impossibile esse æquè oīa nō percipi; necesse est multa esse in

Tomo 5.

Scripturis, quæ nõ intelligãtur à multis. Quapropter & Damascenus libr. iv. de Orthodoxa fide cap. xviij. cũ studio, inquit, & labore Deiq. auxilio quærẽdũ esse Scripturæ sensũ, sapientiores quoq. interogãdo.

At præclarus explanator Gerganus, qui infra dicit, Scripturæ interpretẽ esse ipsam Scripturã; cur in eodem Psalmo antecedẽtia nõ cõsiderauit verba? Da mihi intellectũ, & scrutabor legẽ tuam. &, Manus tuæ fecerunt me, & plasmauerunt me; Da mihi intellectum, & discam mandata tua. Et subsequentia; Seruus tuus sũ ego, da mihi intellectũ, & sciam testimonia tua. Rursus, Declaratio sermonum tuorũ illuminat, & intellectum dat paruulis. Si Dauid sapientissimus & sanctissimus petit à Deo sensum & intellectum ad percipiẽda Dei verba; non est ergo facilis & aperta legẽtibus s. scriptura. Et aliud innuũt verba illa; Lucerna pedibus meis lex tua. Quod si per ea signi-

θείων γεγραπται πολλὰ ἀπὸ τοὺς πολλοὺς ἀγνόηται. Καὶ ὁ Δαμασκηνὸς εἰς τὸ τέταρτον τῆς ὀρθοδόξου πίστεως κεφαλ. μ. μὲ ἀσυδιὼ λέγει, καὶ κόπον ℭ βοήθειαν τὸ θεῖον ὀφείλει νὰ γυρεύωμεν τὴν νόησιν τῆς γραφῆς, καὶ μὲ ζήτησιν ἀπὸ τοὺς σοφωτέρους.

Αλλ' ὁ ἐξαίσιος ἑρμηνεύτης, ὁποῦ ἀδιακόπως λέγει, ὅτι ἐξηγητὴς τῆς γραφῆς ἔδει αὐτὴ ἡ ἁγία γραφή, πῶς δὲν ἐκαταλαβε, τὶ εἶπε ὁ Δαβὶδ παρακαλῶ εἰς ἐκεῖνον τὸν ψαλμόν· Αἱ χεῖρες σου ἐποίησάν με ℭ ἔπλασάν με, σωέτισόν με καὶ μαθήσομαι τὰς ἐντολάς σου. Καὶ ἀδιακόπως· Δοῦλος σου εἰμὶ ἐγὼ, σωέτισόν με, ℭ γνώσομαι τὰ μαρτύριά σου. καὶ πάλιν· ἡ δήλωσις τῶν λόγων σου φωτίζει ℭ σωετίζει νηπίους. Αν ὁ Δαβὶδ ὁ ἁγιώτατος καὶ σοφώτατος ζητᾷ ἀπὸ τὸν θεὸν νόησιν καὶ γνῶσιν νὰ καταλάβῃ τὰ λόγια τοῦ θεοῦ, δὲν ἔδει λοιπὸν φανερὴ τῶν ἀνθρώπων ἡ θεία γραφή, ℭ ἄλλον νοῦν ἔχουσι τὰ λόγια ἐκεῖνα, λύχνος τοῖς ποσί μου ὁ νόμος σου. Καὶ αἰ εἶχαν ἐκεῖνον τὸν νοῦν

ὁποῦ

ὅπου τοὺς λέγουσιν οἱ Λουτεριανοί, ὁ Δαβὶδ εἰς τὸν ὅμοιον ψαλμὸν ἤθελε λέγει τὰ ἐναντία.

Ἐξηγᾶται ὁ μακάριος Αὐγουστῖνος· Ζωοποίησόν με καὶ μαθήσομαι· διότι τοῦτο λέγει, δὲν γίνεται μὲ φυσικὴν δύναμιν, ἀλλὰ βοηθουμένου τοῦ θεοῦ, καὶ μὲ χάρισμα τοῦ θεοῦ. καθὼς ἡ ἰατρεία, καὶ ὄχι ἡ φύσις κάμνει, ὅτι τὸ βλαμμένον ὀμμάτι νὰ δυναμωθῇ νὰ βλέπῃ. λοιπὸν ἀπὸ τὰ λόγια ἐκεῖνα, λύχνος τοῖς ποσί μου ὁ νόμος σου, νὰ συμπεραίνῃ ὅτι ἡ θεία γραφὴ εἶναι φανερὴ, τόσον εἶναι, ὡσὰν νὰ ἔλεγεν· ὁ λύχνος φέγγει καλὰ, τὸ λοιπὸν κάθε ὀμμάτι τὸν βλέπει. καὶ αὐτὸν βλέπῃ πᾶσα ὀμμάτι, ὄχαρα ἐζήτα ἀπὸ τὸν θεὸν ὁ Δαβὶδ δύναμιν νὰ βλέπῃ· εὔκαιρα ἔλεγεν· Ἀποκάλυψον τοὺς ὀφθαλμούς μου, καὶ καταναοήσω τὰ θαυμάσια ἐκ τοῦ νόμου σου. Καὶ εἶναι φανερώτατον, ὅτι ἄλλο εἶναι τὸ βλέπομενον, καὶ ἄλλο τὸ βλέπον. καὶ ὁ Δαβὶδ λέγοντας, λύχνος τοῖς ποσί μου, δὲν μιλεῖ διὰ τὸ βλέπον. δὲν βλέπει καθόλου ὁ καθαεισ-

significaretur, quod Lutherani aiunt, in eodem Psalmo Dauid pugnantia diceret.

Augustinus quoq. versiculum illum exponens: Manus tuæ fecerunt me, Da mihi intellectū. Hoc, inquit, non fit proprijs tanquam naturalibus viribus, sed Deo adiuuante, atque donante: sicut medicina fit, non natura, vt vitiatus oculus vim cernendi recipiat. Itaq. ex illis verbis, Lucerna pedibus meis, &c. inferre, Scripturam esse omnibus apertam, perinde est ac si quis diceret; Lucerna bene lucet, ergo à quouis oculo videtur. At si videretur à quouis oculo, Dauid frustra quæreret à Deo cernendi vim: frustra diceret, Reuela oculos meos, & considerabo mirabilia de lege tua. Certè liquet, aliud esse quod videt; aliud quod videtur: & Prophetam, cùm ait, Lucerna pedibus meis; non loqui de eo, quod videt. Non videt, nisi potens oculus

lus ; potentem oculum non omnes habent: Nam & ipſe Dauid talem oculum à Deo quærit. Perſpicuitas ergo S. Scripturæ ex parte ſui, non eſt perſpicacitas ex parte noſtri. Sed Lutherani locum hunc ineptè proferũt, & ſe blaſphemos manifeſtant.

Similiter è verbis illis xj. Pſalmi; Eloquia Domini eloquia caſta; quòd inferat, intelligẽtiam Scripturæ eſſe in promptu, ſumma inſcitia eſt. Et fortaſſe vidit ſcriptor iſte miſerabilis apud Lexicographos, vocem græcam ἁγνὸς, ſignificare purum & impollutum; proinde arbitratus eſt ſignificare etiam nitidum & relucentem. Huiuſmodi expoſitores ſunt, qui ſine peritia græcæ eruditionis aſſumunt ſibi rei theologicæ magiſterium ab euerſoribus Theologiæ. Quid ſibi Propheta velit in illis verbis, percipiunt eruditi; & exponũt Chryſoſtomus & Augu-

εισμβίος ὀφθαλμός· καθαρεισμβὸν ὀμμάτι δὲν τὸ ἔχουν ὅλοι, δλατὶ καὶ ὁ Δαβὶδ τὸ ζητᾷ ἀπὸ τὸν θεόν· τὸ λοιπὸν ἡ φανερότης τῆς θείας γραφῆς ὄπο μέρος ἐδικότης δὲν εἶ καθαρότης ὄπο μέρος ἐδικόν μας. Καὶ οἱ λυτεραῖοι φέροντας αἰάρμοσα τῦτον τὸν τόπον, δείχνυσι φανερὰ τὼ βλασφημίαν τυς. παρομοίως ἐ ὄπο τὰ λόγια τῦ ια. ψαλμοῦ· τὰ λόγια κυρίου λόγια ἁγνὰ· νὰ ὀπφέρῃ, πῶς εἶ φανερὴ ἡ θεία γραφὴ, εἶ πολλῆς καὶ μεγάλης ἀμαθίας. καὶ ἴδεν ἴσως εἰς κανένα λεξικογράφον τῦτος ὁ δυσυχὴς, ὅτι ἁγνὸς σημαίνει τὸν καθαρὸν καὶ ἀμίαντον, ἐ δλατὶ τῦτο λαμπρὸν· ἐ ὄπο τῦτο ἐφαντάσθη νὰ σημαίνῃ καὶ τὸν φωτεινὸν τοῖς ὀφθαλμοῖς. τοιῦτοι ἐρμιωῆς ὄποβαίνουσιν, ὅσοι δίχως ἐγκυκλοπαιδείαν εἰς τὰ ἑλλιωικὰ χειροτονοῦνται αὐτοκάβδαλοι θεολόγοι ὄπο τὲς ἀθεολόγους. ὁ προφήτης γραφῇ μὲ σκεῦνα τὰ λόγια, καθὼς εἶ φανερὸν τῷ πεπαιδαμένων, καὶ τὸ ἐξηγοῦσιν ὁ θεῖος Χρυσόστομος, καὶ ὁ μακάριος

Αὔγυ-

Αὐγυστῖνος· ὅτι ὅσα λέγει ὁ θεὸς εἶναι καθαρά, χωρὶς κανένα ψέμα, δίχως φθορὰν ὑποκρίσεως, ὡσαὶ τὸ καθαρώτατον καὶ λαμπρὸν ἀσήμι. Τί κοινὸν τούτης τῆς ὑμετέρας τῆς βλασφημικῆς μὲ τὸ νὰ εἶναι φανερὴ, καὶ νὰ γνωρίζεται ἀπ' ὅλους ἡ θεία γραφή; αὐ εἶναι φανερὴ, καὶ γνωρίζεται ἀπ' ὅλους ἡ θεία γραφὴ, πῶς καὶ αὐτὸς καὶ οἱ λουτεριάνοι βλάφτουσι τοὺς τόπους αὐτῆς; λοιπὸν ἐπειδὴ τὸ καθαρὸν ἀσήμι εἶναι λαμπρὸν, αὐ εἶναι ἀκόμη χωσμένον, ὅλοι τὸ βλέπουσιν; διὰ τοῦτο ἔλεγεν ὁ μέγας Βασίλειος εἰς τὸ κζ. κεφάλ. πρὸς Ἀμφιλόχιον περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος· Σιωπῆς εἶδος καὶ ἡ ἀσάφεια, ἣν κέκτηται ἡ γραφὴ δυσθεώρητον κατασκευάζουσα τῶν δογμάτων τὸν νοῦν πρὸς τὸ τῶν ἐντυγχανόντων λυσιτελές.

Ἀναφέρει ὁ ἄλογος καὶ τὸν ἅγιον Πέτρον, ἢ διατὶ δὲν εἶδε ποτὲ ταῖς ὑποσολαῖς του, ἢ διατὶ ταῖς ἐγρύκησε καθὼς καὶ τοὺς ψαλμούς. Λέγει εἰς τὸ τέλος τῆς δευτέρας του ὑποσολῆς ὁ κορυφαῖος Πέτρος διὰ

Augustinus. Quoniã Dei verba sunt sine mixtura mendacij, sine corruptione simulationis, ceu purissimum argentum. Quam longè distat hic sensus ab eo, Quòd Scriptura facile ab omnibus intelligatur? Si facilè ab omnibus intelligitur, vnde fit, vt ipse cũ suis Lutheranis tã siniſtrè excipiant loca Scripturæ? An verò, quia purum argentum est nitidum, quãuis in terræ viscеribus, aut clausum in arca lateat, ob id ab omnibus videtur? Quocirca sanctus Basilius capite xvij. de Spiritu sancto ad Amphilochium: Genus, inquit, silentij est etiam obscuritas, qua vtitur Scriptura, sensum dogmatum faciens contẽplãti non facile obuium ad legentium vtilitatem.

Citat præterea homo stolidus beatum Petrum; aut quia numquam vidit eius epistolas, aut quia illas intellexit sicut & psalmos. In calce secundæ suæ epistolæ scribit Apostolorum Princeps

Cap.3.16 de S.Pauli epistolis: quòd sint in jis quædam difficilia intellectu, quæ depravant indocti, sicut & cæteras scripturas ad suã ipsorum perditionẽ. Si verba hæc significant, Scripturam esse omnibus tractabilem, Lutherus & Gerganus habeantur orthodoxi. Sin aliter, fateantur miseri sese in numero eorum esse, de quibus idem B. Petrus; Hi verò in ijs, quæ ignorant blasphemãtes, in corruptione sua peribunt percipientes mercedem iniustitiæ.

Cap.2.12 13.

Videbantur Ario clarissima illa Christi verba: Pater maior me est. &, Propter quod & Deus exaltauit illum. &, Propterea vnxit te Deus Deus tuus. Et illud Prouerbiorum; Dominus creauit me initium viarum suarum. & similia. Et quia videbantur illi apertissima; indignũq. exstimabat vir elati animi sequi in ijs Ecclesiæ catholicæ sensum; quẽadmodum in secũda sua epistola narrat S. Alexander Epi-

Ioan. 14. 28. Philip. 2. 9. Psalm. 44 8. Cap.8.22.

διὰ ταῖς ἐπιστολαῖς τῦ ἁγίου Παύλυ, ὅτι ἐμπεριέχυσιν κάποια δυσνόητα, τὰ ὁποῖα διαστρέφυσιν οἱ ἀμαθεῖς, καθὼς, λέγει, κάμνυσι καὶ εἰς τὰ ὑπόλοιπα τῆς θείας γραφῆς εἰς ἀπώλειαν τυς. Αν τῦτα τὰ λόγια σημαίνυσιν, ὅτι ἡ θεία γραφὴ εἶναι φανερὴ, ἂς εἶναι ὀρθόδοξος ὁ Λυτέρος & ὁ Γεργανός· ἀλλέως ἂς ὁμολογήσουν οἱ ζισάθλιοι, ὅτι εἶναι τῆς μερίδος ἐκείνης, διὰ τὴν ὁποίαν λέγει ὁ κορυφαῖος· ἤτοι δὲ ἐν οἷς ἀγνοῦσι βλασφημοῦντες, ἐν τῇ φθορᾷ αὐτῶν καταφθαρήσονται κομιύμενοι μισθὸν ἀδικίας.

Εφάνετο τῦ Αρέυ νὰ εἶναι φανερώτατα τῦ Χριστῦ τὰ λόγια· ὁ πατήρ μυ μείζων μυ ὄζι· καὶ τὸ, διὸ & ὁ θεὸς ἀυτὸν ἐχρύωσεν· καὶ, διὰ τῦτο ἔχρισέ σε ὁ θεὸς ὁ θεός συ· καὶ τὸ ἐν ταῖς παροιμίαις, κύριος ἔκτισέ με ἀρχὴν ὁδῶν ἀυτῦ. καὶ τὰ ὅμοια. καὶ διατὶ τῦ ἐφάνοντα φανερώτατα, καὶ δὲν ἐκαταδέχετο νὰ τὰ νοήσῃ ὡς ἐχρήφανος καὶ τὸν νοῦν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὡς γράφει ὁ ἅγιος Αλέξανδρος Αλε-

ξαν-

ξανδρείας εἰς τὸν δεύτεραν τε ὑπισολὼ εἰς τὰ ὁμοσπόμμα τῆς θεότητος ζωόδε, & ὁ μέγας Αθανάσιος πανταχοῦ, μιλῶν τας τῶν Αρειανῶν, μάλισα εἰς τοὺς πέντε λόγους, διὰ τῦτο ἔπεσεν ὁ χρισομάχος εἰς τὸν ἀθεωτάτων τε βλασφημίαν.

Εφάνετο τῶν Αρειανῶν, ὡς λέγει ὁ μέγας Αθανάσιος εἰς τὸν δ. λόγον, τῶν ὕστερα τινὸς Θεμισίυ τῆς αἱρέσεως τῶν ἀκεφάλων, νὰ εἴη φανερώτατα τὰ λόγια τῦ Χρισῦ· περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης τῶν τῆς ὥρας οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι οἱ ἐν οὐρανῷ, οὐδὲ ὁ υἱὸς, εἰμὴ ὁ πατήρ. & ὅμως ἡ καθολικὴ ἐκκλησία πάντοτε ἐκατάκρινε τοὺς ἀγνοίτας, ὅπου ἔλεγαν, ὅτι ὡσὰν ἄνθρωπος ὁ Χρισὸς δὲν ἠξεύρει τὸν ἡμέραν τῆς κρίσεως.

Μακεδόνιος ὁ Κωνσαντινυπόλεως ὑπίσκοπος ἐλόγιαζε νὰ εἴη φανερὸν τὸ προφητικὸν ἐκεῖνο τῦ Αμώς· ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν κτίζων πνεῦμα. καὶ ἐσυμπέραινε καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ἀκολυθοί τε, ὅτι εἶν κτισὸν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ἀλλ' ἡ ἁγία

Episcopus Alexandrinus in fragmentis primæ Synodi; & Athanasius Magnus passim agens contra Arianos, præsertim in V. orationibus: idcirco lapsus est Christi oppugnator in omnium teterrimam hæresim.

Videbantur olim Arianis, teste sancto Athanasio in iv. contra Arianos sermone; & postmodum cuidam Themistio de hæresi Acephalorum, verba illa Christi esse planissima: De die autem illo, vel hora nemo scit, neque Angeli in cœlo, neq. Filius, nisi Pater. Ecclesia tamen catholica semper detestata est Agnoitarum errorem asserentium, Christum vt hominem nescire diem iudicij. *Matth. 13. 32.*

Existimauit Macedonius Episcopus Constantinopolitanus plana esse verba illa Prophetæ Amos; Ecce ego creans Spiritum. Quare ex ijs intulit ipse & sequaces, Spiritum sanctum esse creaturam *Amos 14. 13.*

turam. At Sancta generalis secunda Synodus damnauit hanc blasphemiam, & veritatem fidei latius in symbolo explanauit.

γία σύνοδος οἰκουμενικὴ δευτέρα ἀνεθεμάτισε τοῦτο τὴν βλασφημίαν, καὶ ἐξεδέξατο τὴν ὀρθοδοξίαν εἰς τὸ ἅγιον Σύμβολον.

Impius Nestorius Ecclesiæ fidem contemnens, opinabatur, verba illa; Et Verbum caro factum est, & habitauit in nobis. & illa; In ipso inhabitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter. &, Ille, hoc est, Paraclitus me clarificabit: esse omnino perspicua. Quare tali argumento vtebatur; Christus clarificatur à Paraclito; indiget ergo. proinde inferior est Paraclito. At Christus Dei filius non est inferior Spiritu. Alius est igitur Christus Dei filius, alius Christus Virginis filius. Et sicut à Christo filio Virginis non procedit Spiritus sanctus, ita neque à Christo Dei filio. Huiusmodi blasphemias inferebat Nestorius, quia verba Scripturæ videban-

Ἐλόγιαζεν ὁ δυσσεβὴς Νεστόριος, καταφρονῶντας τῆς πίστεως τῆς ἐκκλησίας, ὅτι τὰ λόγια ἐκεῖνα· Καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν· καὶ τὸ, ἐν αὐτῷ κατοικεῖ παν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος σωματικῶς· καὶ τὸ, ἐκεῖνος, ἤγουν ὁ Παράκλητος ἐμὲ δοξάσει· τὰ λόγια τὰ λέγω νὰ εἶναι φανερά· καὶ διατὶ τὰ ἐσυλλογίζετο καὶ ἔλεγεν· ὁ Χριστὸς δοξάζεται ἀπὸ τὸν Παράκλητον· τὸ λοιπὸν ἔχει χρείαν· τὸ λοιπὸν εἶναι μικρότερος ἀπὸ τὸν Παράκλητον. ἀλλὰ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ δὲν εἶναι μικρότερος ἀπὸ τὸ πνεῦμα· τὸ λοιπὸν ἄλλος εἶναι ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ ἄλλος ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τῆς παρθένου. καθὼς ἀπὸ τὸν Χριστὸν τὸν υἱὸν τῆς παρθένου δὲν ἐκπορεύεται τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἔτζι οὐδὲ ἀπὸ τὸν Χριστὸν τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ. Τέτοιαις βλασφημίαις ἐσυλλογίζετο ὁ Νεστόριος ἀπὸ τὰ λό-

λόγια ἐκεῖνα, ὁπῶς τὸ ἐφάνη τα φανερά. καὶ ὅμως ἡ ἁγία ζ΄ίτη συνοδος ἐκαζάκρινε τὸν Νεσόριον ὡς νέον Ἰούδαν. καὶ ὁ ἅγιος Κύριλλος εἰς ὅλα τὰ γεγραμμένα, καὶ μάλισα ὅσα ἐμπεριέχονται εἰς τὰ ἀποκτικὰ τῆς ζ΄ίτης συνόδου, ἀποκρίνεται καὶ λύει θαυμασὰ ὅλας τὰς ἐμπλοκὰς τοῦ Νεσορίου. Καὶ εἰς τὸ μερικὸν βλασφημίαν καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἄλλο δὲν εἶχε νὰ ἀποκριθῇ, οὐδὲ ἀπεκρίθη, ἀλλὰ ὅτι ἐδοξάσθη ὁ Χριστὸς ἀπὸ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, εἰς ὅσον τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι δύναμις τοῦ υἱοῦ, τὴν ὁποίαν τὴν δυνάμιν ἐμεταχειρίζετον ὁ Χριστὸς θαυματουργῶντας. τόσον ὅτι δὲν ἐλάμβανεν ὁ Χριστὸς ἀπὸ τὸ πνεῦμα, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα χύνεται ἀπὸ τὸν υἱὸν ὡς καὶ ἀπὸ τὸν πατέρα. καὶ εἰς τὸ ζ΄ίτον μέρος τῆς συνόδου ἐξηγῶντας τὸ ἅγιον Συμβολον λέγει· Καὶ προχεῖται, ἤγουν ἐκπορεύεται.

Καὶ εἶναι παραξενώτατον, πῶς εἰς τόσον φῶς ἐτυφλώθη ὁ Φώτιος καὶ οἱ ἀκόλουθοί τε, καὶ μάλισα ὁ Ἐφέσ-

debantur illi satis aperta. Nihilominus sancta Synodus iii. damnauit illum vt nouum Iudam. Et S. Cyrillus in tractatibus suis, vbicumque sese offert occasio; præsertim in ijs, quæ Actis iij. Synodi inserta sunt, respõdet, & egregiè diluit omnes Nestorij fallacias. Porrò ad peculiarem illam in Spiritum sanctum blasphemiã nihil habebat quod responderet, nec re ipsa ad respondendũ adhibuit; quàm quòd à Spiritu sãcto Christus fuerit clarificatus ea ratione, quòd Spiritus sanctus est virtus Filij, qua sua virtute vtebatur Christus in edendis miraculis. Ita enim cõtra sensũ Nestorij nõ accipiebat Christus à Spiritu; sed Spiritus sanctus effunditur à Filio, quemadmodũ & à Patre. Quid autẽ sit effundi Spiritum, declarat idẽ Cyrillus in expositione Symboli; Et effunditur, inquit, ideſt procedit. *Conc. Eph. p. 3.*

Et certè portentosum est, in tanta luce excæcatum Photium & sequaces,

præ-

præsertim Marcũ Ephesiũ. Qui etiã dicere ausus est; Cyrillũ quasi numquã confessus esset, Spiritum S. esse à Filio, cõquestum esse de Theodorito, nempe vt tribuente Cyrillo contra mentem Cyrilli hanc de Spiritu S. sentẽtiam. Cùm tamẽ vix possint numerari loca, in quibus Cyrill. ait, repetit, inculcat cõtra Nestorium; quòd Spiritus S. clarificat filiũ tanquã proprius Filij. Nec locum habet eorum expositio, qui dicunt; Propriũ Filij, idest consubstantialẽ. Nõ enim negabat consubstãtialitatẽ Nestorius, sed processionem Spiritus à Filio. Et cõtra vnum hoc acerrimè pugnabat Cyrillus; vt annotauimus etiã in Proœmio ad v. capit. Definitionis sacri Concilij Florent. Omnino enim cõsubstãtialitatis sensus non facit ad rem. nec Cyrillus solueret argumenta Nestorij, si vocando Spiritum Filij proprium, intelligeret Filio consubstantialem.

Infelix Eutyches tã facile pu-

σε Μάρκος· ὅπου ἐτόλμησεν ἀκόμη νὰ εἰπῇ, ὅτι ὁ Κύριλλος ὡσαὶ νὰ μὴ εἶχεν ὁμολογήσει ποτὲ, ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐξ῎ καὶ ἀπὸ τὸν υἱὸν, ἐπαραπονέθη ἐναντίον τῦ Θεοδωρήτυ, διατὶ ἔρριπτε τούτῳ τῳ γνώμῃ εἰς τὸν Κύριλλον. Καὶ ὅμως δὲν ἔχουσι χεδὸν ἀριθμὸν οἱ τόποι τῦ Κυρίλλου, εἰς τὰς ὁποίας ἄλλο δὲν λέγει καὶ ξαναλέγει, ἢ διὰ ἐναντίον τῦ Νεσορίου, ὅτι τὸ πνεῦμα δοξάζει τὸν υἱὸν ὡσαὶ πνεῦμα ἴδιον τῦ υἱῦ. Καὶ ὁ Νεσόριος δὲν ἀρνεῖτο τῳ ὁμοουσιότητα τῦ υἱοῦ καὶ τῦ πνεύματος, διὰ νὰ γρυκᾶται ἴδιον τῦ υἱῦ, ἤγουν ὁμοούσιον τῷ υἱῷ· ἀλλὰ ἠρνεῖτο τῳ ἐκπόρευσιν τῦ πνεύματος ἀπὸ τὸν υἱὸν, διὰ τῳ ὁποίαν ὁ Κύριλλος τὸν κατακρίνει, καθὼς ἐσημειώσαμεν καὶ εἰς τὸ προοίμιον τῆ πέντε κεφαλαίων διὰ τῳ ἁγίαν Σύνοδον τῆς Φλωρεντίας· ὅτι παντελῶς ἐξ῎ ἔξω λόγυ, καὶ δὲν λύει τὰ ἐπιχειρήματα τῦ Νεσορίυ ὁ Κύριλλος, ἂν ἐγρύκα τῳ ὁμοουσιότητα.

Φαιερὰ ἐφαίνοντα τῦ κακοτύχυ Εὐτυχέος τὰ λόγια ἐκεῖ-

ἐκεῖνα· Καὶ εἷς κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς, δι' οὗ τὰ πάντα. Οθεν ἐσυλλογίσθη ὁ αὐόητος μίαν φύσιν εἰς τὸν Χριστόν. Καὶ ἀπὸ τὰ ὅμοια λόγια οἱ Μονοθελῆται ἐσυλλογίσθησαν ἀσεβῶς, ὅτι καθὼς εἷς ἕνας ὁ θέλων, ἔτζι καὶ ἕνα θέλημα.

Ελόγιαζαν οἱ Εἰκονομάχοι νὰ εἶν φανερώτατα τὰ λόγια ἐκεῖνα τῆς Δευτερονομίας· Οὐ ποιήσεις σεαυτῷ γλυπτὸν, οὐδὲ παντὸς ὁμοίωμα, ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, καὶ ὅσα ἐν τῇ γῇ κάτω. καὶ ὅμως ἐκατακρίθησαν ἀπὸ τὴν ἁγίαν ἑβδόμην Συνόδον μὲ ἀνάθεμα ὡς αἱρετικοί.

Ἔκρινεν ὁ Φώτιος, ὅτι διὰ νὰ ῥιζώσῃ τὸ σχίσμα ἔκαμνε χρεία νὰ προβάλῃ τὸν λαὸν τόπον τῆς γραφῆς, ὁπού νὰ φαίνεται φανερός. καὶ λοιπὸν ἐπειδὴ τότε ἡ δυτικὴ ἐκκλησία ἔλεγε τὸ σύμβολον μὲ τὴν ἀνάπτυξιν, καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ, αὐτὸς ἐναντίον ἐπροβάλε τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ· τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ παρὰ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται. καὶ τὸ ἐφάνετον, ἢ ἔπλασε νὰ τοῦ ἐφάνετο ἀπὸ τὰ λόγια τοῦτα νὰ

putabat dictũ illud; Vnus Dñus Ieſus Chriſtus, per quem omnia; vt inde colligeret vnã in Chriſto naturã. Et Monothelitæ pariter inferrent; Sicut vnus eſt volens, ita vnicam eſſe naturalem in Chriſto voluntatem. 1. Cor. c. 8. 6.

Iconomachis clariſſima videbãtur verba illa Deuteronomij: Non facies tibi ſculpitile, nec ſimilitudinem omnium, quæ in cœlo ſunt deſuper, & quæ in terra deorſum. Attamẽ à ſancta generali vij. Synodo anathemati traditi ſunt vt hæretici. Cap. 5. 8.

Photius, vt ſchiſma quod moliebatur radices ageret, neceſſarium duxit allicere populũ per axioma Scripturæ, quod apertum videretur. Itaq. cum id temporis recitaretur ab Occidẽtali Eccleſia Symbolũ cũ illa particula, Filioque: ipſe ad oppugnandũ hoc, verba Chriſti obiecit; Spiritũ veritatis, qui à Patre procedit. Viſum quippe eſt illi, aut certè finxit videri ſibi, quòd ex Ioan. 15. 26.

illis

illis verbis habeatur, ex ſolo Patre procedere Spiritũ S. ex confeſſione verò Occidentalium ſequi duo in diuinis principia. Vtinam impoſtura hæc radices poſtea nõ egiſſet, qua ſchiſmaticæ defectionis crimen obtegerẽt, qui eſſe nolunt oues Petro traditæ à Chriſto; ſed ad rebellis Photij exemplũ abnegata Petri poteſtate nouum caput attollere, imò eſſe Acephali volunt. Quandoquidẽ per illud Euangellij dictũ; Qui à Patre procedit; impoſſibile eſt Filiũ excludi à productione S. Spiritus: cum ibi Chriſtus appellet veritatis Spiritum, Veritas autẽ ſit ipſe Chriſtus. Et infra dixerit; Omnia quæcunq. habet Pater, mea ſunt. Quod ſancti Patres dum explanando dicunt: Omnia, præter eſſe Patrem, præter eſſe causã: obſtruunt os aduerſariorũ. Habet enim Filius omnia, quæ Patris ſunt, præter eſſe principium, principiato oppoſitum. Opponitur autem Filio vt principiato Pa-

Ioh 16.15

νὰ ἔχῃ, Οτι ἀπὸ τὸν πατέρα μόνον ἐκπορεύεται τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. καὶ ὅτι λέγοντας οἱ δυτικοὶ, ἐκ τοῦ υἱοῦ, ἐβαίασι δμαρχίαν. Καὶ αὖ ποτε ὕστερα νὰ μὴ ἔχε ῥίζωθῇ τούτη ἡ πανουργία, μὲ τὸ ὁποίαν ἐχεμμάτιζαν τὴν ἀπόστασιν τοῦ χίσματος ὅσοι δὲν ἀγαπῶσαν νὰ ἔχῃ κῦ τὸν ὁρισμὸν τοῦ Χριστοῦ πεόβαλα δογμάτα τοῦ Πέτρου, ἀμὴ κῦ μίμησιν τῆς ἀποστασίας τοῦ Φωτίου νὰ ἔχῃ αὐτοκέφαλοι, μάλιστα ἀκέφαλοι, ἔξω ἀπὸ τὴν κυβέρνησιν τοῦ Πέτρου. Καὶ ὅμως ἀπὸ ἐκεῖνα τοῦ Εὐαγγελίου τὰ λόγια· ὁ ὠφελὰ τοῦ παιδὸς ἐκπορεύεται· ἔχῃ ἀδυνάτον νὰ ἀποκλείεται ὁ υἱός· λέγοντας ὁ Χριστὸς, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ἤγεν τὸ ἐδικόν του. καὶ παρακάτω· πάντα ὅσα ἔχει ὁ πατὴρ, ἐμά ὄξιν. καὶ ἐξηγῶντας οἱ ἅγιοι, πάντα πλὴν τοῦ ἔχῃ πατέρα, πλὴν τοῦ ἔχῃ αἰτίαν, φράσουσι τὰ σόματα τῶν αἱτικειμένων· ὅτι ὁ υἱὸς ἔχει πάντα ταῦτα παιδὸς ἔξω τοῦ ἔχῃ αἰτίαν αἰτικειμένου τοῦ αἰτιατοῦ. καὶ αἰτία αἰτικειμένη τοῦ υἱοῦ ὡς αἰτιατοῦ

εἶναι

εἶναι ἡ πατρότης, οὐχὶ τὸ εἶναι προβολέα. ὅθεν οὐχὶ μόνον δὲν ἀκολουθᾷ ἡ δυαρχία τῦ Φωτίου, ἀλλὰ τὸ ἐναντίον· εἰ δὲν ἔχει ὁ υἱὸς τὴν ἐκπόρευσιν, ἄλλη θεότης ἤθελε εἶναι εἰς τὸν πατέρα, & ἄλλη εἰς τὸν υἱὸν, καὶ ἔτζι ἤθελε εἶναι διθεία, καθὼς ἐδείχθη καὶ θέλει ἐξαπλωθῆ εἰς ἄλλους τόπους. τῦτο μόνον λέγομεν τὴν ὥραν, ὅτι διὰ τὴν φαινομένην φανερότητα καὶ ἁπλότητα εἰς τὰ λόγια τῆς θείας γραφῆς, ὅλοι οἱ αἱρετικοὶ καὶ παλαιοὶ καὶ νέοι, μὴ θέλοντας νὰ ἀκολουθοῦν τὸν κανόνα τῆς πίστεως ὁποῦ ἄφηκε ὁ Χριστὸς, καὶ ἐρμηνεύοντας τὰ λόγια τῆς θείας γραφῆς κατὰ τὴν ἀλαζονικήν τοις νόησιν, ἔπεσαν καὶ πίπτουσι καθημερινὸν εἰς τοὺς κρημνοὺς τῆς αἱρέσεως.

Τὸν ὅμοιον τρόπον & τῦτος ὁ ἀπαίδευτος κατηχητὴς λαμβάνοντας τὴν διδασκαλίαν τῆς Λυτεραίων λέγει, πῶς ἡ θεία γραφὴ εἶναι φανερή· καὶ λέγοντας τῦτο βεβαιόνει ὁ παμβέβηλος ὅλαις ταῖς περασμέναις βλασφημίαις τῆς αἱρετικῶν, καὶ αὐτίκα τὴν πόρταν εἰς τὸ μέλλον

Paternitas, non productiua facultas. Ex quo non modo non sequitur duplex principium, vt Photius aiebat; sed contra, nisi produceretur etiam à Filio Spiritus, sequeretur aliã esse Patris, aliam Filij diuinitatem; proinde duplicem diuinitatem. Cæterum de hoc alibi dictum, & suo loco latius disputabitur. Nunc satis est dicere; ex eo quòd Scripturæ verba videantur aperta & facilia, omnes tã antiquos, quam recentiores hæreticos, dum nolunt audire illum, qui datus est à Christo fidei regula; & sensum arrogantiæ suæ sequuntur in exponenda Scriptura; lapsos esse in prærupta hæresum, & quotidie labi.

Ita & ineruditus hic Catechista postquam imbibit Lutheranam perfidiam, asserit Scripturam esse omnibus planam. Quo suo dicto nefarius comprobat omnes hæreticorum blasphemias, &

viam

viam aperit futuris. Si enim omnes Scripturam intelligunt, integrum est omnibus effutire quæ libet. Cur ergo dicebat Christus; Scrutamini scripIoan. 5. 39. turas? hoc est, vt Chrysostomus exponit; Accuratè laboriosèque thesaurum quærite altè defossum, non in superficie terræ expositum: & non dixit, legite; sed scrutamini Scripturas? Cur etiam Lucæ vltimo dictum Luc. 24. 45. est; Tunc aperuit illis sensum, vt intelligerēt scripturas? Est ergo dogma Euangelicum, Scripturæ intelligentiam esse donum Dei.

λον νὰ ἐρχωνται νέαις· ὅπειδὴ αὐ ἡ θεία γραφὴ ἐξ φανερὴ, καθένας τὴν καταλαμβάνει, κὴ ἐμπορεῖ ἀκωλύτως νὰ ὁμιλῇ τ' τὰ φαίνεται. Πῶς ἔλεγε λοιπὸν ὁ Χριστὸς, ἐρευνᾶτε τὰς γραφάς; ἤγουν, καθὼς ἐξηγᾶ ὁ Χρυσόστομος· γυρεύετε μὲ πολλὴ ὁπιμέλειαν κὴ κόπον τὸν θησαυρὸν, ὁπὸ εἰς τὸ βάθος ἐξ κρυμμένος, ὄχι ἐιμένος ἐπάνω εἰς τὴν γῆν. Κ δὲν εἶπεν, ἀναγινώσκετε τὰς γραφὰς, ἀλλ' ἐρευνᾶτε. πῶς λέγει ὁ ἅγιος Λουκᾶς· Τότε διήνοιξεν αὐτῶν τὸν νοῦν τ' συνιέναι τὰς γραφάς. εἶναι λοιπὸν δόγμα Εὐαγγελικὸν, ὅτι ἡ νόησις τ' γραφῶν εἶναι χάρισμα θεοῦ.

Quomodo rursus aiebat Chrysostomus loquēs de obscuritate prophetiaTomo 6. rum; Testamentum vetus esse difficilius intellectu quàm nouum? Non enim dixit, facilius esse nouum; sed antiquum difficilius? Vtrumque igitur difficile. Quoniam, inquit, vetus non percipiebatur, rerum prænuntia-

Πάλιν ὁ Χρισόστομος πῶς ἔλεγε μιλῶντας διὰ τὴν ἀσάφειαν τῆς προφητείας, ὅτι ἡ παλαιὰ διαθήκη εἶναι δυσκολώτερη ἀπὸ τὴν νέαν; κὴ δὲν εἶπε, πῶς εἶναι ἐκείνη ἀκολώτερη ἀπὸ τὴν παλαιὰ, ἀλλ' ὅτι εἶναι δυσκολώτερη ἡ παλαιά. Τὸ λοιπὸν δύσκολαις κὴ οἱ δύο· ἐπειδὴ λέγει, ἡ παλαιὰ δὲν ἐκαταλαμβάνετο μέλλοντας νὰ ἔλθῃ ἡ ἔκβασις τ' προφη-

πραγμάτων ὀπου ἐφεληλέγονται· ἀμὴ εἰς τὴν νέαν διαθήκην δείκνυται ὁ νοῦς τῶν λεγομένων, καλὰ μὲ κόπον. Ψεύδονται λοιπὸν οἱ Λυτεραῖοι, καὶ τοὺς ὑπερομίζει ὁ Χρυσόστομος. καὶ δὲν εἶναι ἄλλο τοῦτο ὀπου λέγουσιν, ὅτι ἡ θεία γραφὴ εἶναι φανερὴ, μάλιστα οἱ τόποι ἐκεῖνοι μὲ τοὺς ὁποίους ἀποδείχνομεν τὴν πίστιν μας· ἄλλο μία βλάσφημος ἀντιλογία ἐναντία τὰ λόγια τοῦ Ἀποστόλου εἰς τὴν πρώτην πρὸς Κορινθίους καὶ εἰς τὴν πρὸς Ἐφεσίους· Μὴ πάντες προφῆται; μὴ πάντες διερμηνεύουσιν; ἀλλὰ ὁ Λυτέρος μὲ τὸν Γεργάνον τε λέγει, πάντες προφῆται, πάντες διδάσκαλοι· ὅτι πρὸς ὅλους εἶναι φανερὴ κατ' αὐτοὺς ἡ γραφή.

Καὶ ἐπειδὴ καθὼς ἐπαγγέλλεται ὁ Ἀπόστολος εἰς τὴν πρὸς Τιμόθεον πρώτην ὑποθήκην· οἱ καλῶς προεστῶτες πρεσβύτεροι διπλῆς τιμῆς ἀξιούσθωσαν, μάλιστα οἱ κοπιῶντες ἐν λόγῳ καὶ διδασκαλίᾳ· οἱ ἐκκλησίαις τοῦ θεοῦ ἔχουσι τοὺς διδασκάλους, μάλιστα διὰ τὰ δόγ-

tiatarum euentu nondum expleto. At in nouo sensus dictorũ capitur, quãquam non sine labore. Mentientes ergo Lutheranos arguit Chrysostomus. Nec enim quod asserunt Scripturam esse planam; præsertim illa Scripturæ loca, per quæ fidem probamus; aliud est, quàm blasphemando contradicere verbis Apostoli ad Corinthios, itemque ad Ephesios: Numquid omnes Prophetæ? numquid omnes interpretantur? At Gerganus cum suo Luthero; Sint omnes, inquit, prophetæ; sint omnes interpretes: Scriptura enim per ipsos aperta est omnibus.

1. Cor. 12. 24. Ephes. 4. 11.

Sed quia iuxta mandatum Apostoli primæ ad Timotheum; Qui bene præsunt presbyteri, duplici honore digni habeãtur; maxime qui laborant in verbo & doctrina: Dei Ecclesiæ Doctores habebant, præsertim ad explicãda dogmata, vt exponit

1. Tim. 5. 17

Chry-

Chryſoſtom. Et liquet ex hiſtoria Euſebij, Doctores huiuſmodi extitiſſe Alexandriæ Pantænum, Clementem Alexãdrinum, & Origenem. Imo addit Euſebius; Iam olim à priſcis tẽporibus tales fuiſſe illic Doctores vſq. ad eius tẽpora; vt plane cõſentaneũ ſit, hunc morẽ duxiſſe originem à tempore Apoſtolorũ: teſtãte quoq. S. Hieronymo, vbi de Pantæno agit; Eccleſiaſticos Doctores Alexandriæ à Marco Euangeliſta ſemper fuiſſe. Et S. Epiphanio ad finẽ libri iij. contra hæreſes numerãte inter officia eccleſiaſtica interpretes ſiue in lectionibus, ſiue in Homilijs. Quia, inquam, mos hic ſeruabatur, neceſſe omnino eſt Gergani dictũ, Quòd Scriptura ſit facilis, eſſe contra ſenſũ Apoſtolorũ, & catholicæ Eccleſiæ, & SS. Patrum: Cùm à tẽpore Apoſtolorum fuerint in Eccleſia Doctores ad enodãdas difficultates. Nunquam ergo fuit habita Scriptura plana & facilis.

In lib. de Scriptor. Eccleſ.

δόγματα, καθὼς ἐξηγᾶται ὁ Χρυσόστομος. Καὶ ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τῦ Εὐσεβίυ εἶναι φανερὸν, ὅτι τοιῦτοι διδάσκαλοι ἐγάθησαν εἰς τὴν Αλεξάνδρειαν ὁ Πανταινος, Κλήμης ὁ Αλεξανδρεὺς, καὶ Ωριγένης· καὶ λέγει ὁ Εὐσέβιος, ὅτι τέτοιας λειτῆς διδάσκαλοι ἦταν ἐκεῖ παλαιόθεν ἕως τὸν καιρόν τυ· καὶ εἶναι ἀκόλυθον νὰ ἦσαν ἀπὸ τὸν καιρὸν τῶν Αποστόλων, ὡς λέγει ὁ ἅγιος Ιερώνυμος εἰς τ καταλογον τ ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων· Καὶ ὁ ἅγιος Επιφάνιος εἰς τὸ τέλος τῦ τρίτου βιβλίου κατ αἱρέσεων μέσα εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ ὀφφίκια βάνει τοὺς ἑρμηνεύτας εἰς τὰς ἀναγνώσεις & ταῖς ὁμιλίαις· αναγκαῖον εἶναι, ὅτι ἡ γνώμη τύτη, πῶς ἡ θεία γραφὴ εἶναι φανερὴ, νὰ εἶναι σταντία τῦ Χριστῦ, τῶν Αποστόλων, καὶ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, καὶ τῶν οἰκυμενικῶν διδασκάλων· ὅτι διὰ τὰ δύσκολα εἶναι χρεία διδασκάλων. καὶ αὐ ἦσαν ἀπὸ τὸν καιρὸν τῶν Αποστόλων διδάσκαλοι τῆς θείας γραφῆς, δὲν εἶναι φανερὴ ἡ θεία γραφή. βε-

βαιώ-

βαιώνει δὲ καὶ ὁ θεολόγος Γρηγόριος ἐν τῷ λόγῳ τοῦ ἁγίου πνεύματος, ὅπου λέγει· Ὅτι ἐκεῖνοι ὅσοι μετέρχονται τὴν θείαν γραφὴν μὲ προθυμίαν, καὶ ἀνοίγοντας τὸ γράμμα βλέπουσι μέσα τὴν χωρὶς σύμορφίαν μὲ φῶτισιν καὶ λάμψιν νοητικὴν, γνωρίζουσιν τὴν θεότητα τοῦ ἁγίου πνεύματος. αὐτὸν ἦτον φανερὴ ἡ θεία γραφὴ, καὶ μάλιστα οἱ τόποι μὲ τοὺς ὁποίους δείχνομεν τὴν πίστιν, δὲν ἔλεγεν ὁ ἅγιος, ὅτι τὸν νοῦν τῆς γραφῆς τὸν βλέπουσιν ἐκεῖνοι ὅπου αὐοίγουσι τὸ γράμμα, καὶ δείπνουσι τὴν σύμορφίαν ὅπου ἔχει θησαυρισμόν, ἐπειδὴ ἐμίλησε ὁ ἅγιος διὰ τὴν θεότητα τοῦ ἁγίου πνεύματος τὴν τότε πολεμουμένην. Καὶ ὁ σοφὸς μαθητὴς τοῦ ἁγίου Γρηγορίου ὁ θεῖος Ἱερώνυμος δὲν ἤθελεν γράψῃ, ὅτι τὰ φαινόμενα εἰς τὴν γραφὴν ὡς φανερὰ ἔχουσι πολλὰ ζητήματα· καὶ ὅτι οἱ συλλαβαὶ καὶ οἱ στιγμαὶ εἰς τὴν θείαν γραφὴν γέμουσι νοήματα.

Καὶ εἰς τὴν ὀπισθινὴν πρὸς Παυλῖνον δὲν ἤθελε κατηγορεῖ

Hoc idem confirmat Nazianzenus in Oratione de Spiritu sancto; Illis enim, inquit; qui sacram Scripturam diligenter euoluunt, amotoq. literæ velo introspiciunt reconditam pulchritudinem mente interius illustrata, non esse obscuram sancti Spiritus diuinitatem. Si plana esset sacra Scriptura, præsertim loca, quibus fidei veritatem ostendimus; nō diceret Gregorius; Ab ijs inspici sensum Scripturæ, qui velamen literæ amouent, & latentem reperiunt pulchritudinē. Agebat enim præstantissimus Doctor de diuinitate Spiritus, quæ tūc temporis controuersa erat. Similiter eruditiss. Naziāzeni auditor Hieronymus non diceret exponens xv. Matthæi caput: Etiam quæ plana videntur in Scripturis, plena sunt quæstionibus. Et; Singuli sermones, syllabæ, apices, puncta in diuinis Scripturis plena sunt sensibus. Non conquereretur in epistola ad Paulinum;

Quòd absq. doctore nemo possit esse quod cupit in quauis arte: sola, inquit, Scripturarum ars est, quã sibi omnes passim vẽdicãt. Scribimus indocti doctiq. poemata passim. Hanc garrula anus, hanc delirus senex, hanc sophista verbosus, hãc vniuersi pręsumũt, lacerant, docent antequã discant. Et magnus Pater Augustinus non scriberet ad Volusianum; Tantam esse christianarum profunditatẽ literarum, vt in eis, inquit, quotidie proficerem, si eas solas ab ineũte pueritia vsq. ad decrepitã senectutem maximo otio, summo studio, meliore ingenio conarer addiscere. Non quò ad ea, quæ necessaria sunt saluti, tãta in ea perueniatur difficultate; sed cum quisq. ibi fidẽ tenuerit; sine qua pie recteq. non viuitur, tã multa, tamq. multiplicibus mysteriorũ vmbraculis opaca intelligẽda proficientibus restant; tantaq. non solùm in verbis, quibus ista dicta sunt, verum etiam in rebus quæ

Tom. 2. epist. 3.

γορεῖ, ὅτι ὅλαις ταῖς ἄλλαις τέχναις ταῖς ἐπαγγέλλονται μόνοι ἐκεῖνοι, ὁποῦ ταῖς ἔμαθαν· μόνη λέγει, ἡ θεία γραφὴ ἔχει ὅλους ἐξηγητὰς καὶ ἑρμηνεῖας, καὶ καλοὺς καὶ κακούς, καὶ σοφοὺς καὶ ἀσόφους δίχως προηγουμένως μάθησιν. Καὶ ὁ μέγας πατὴρ ὁ ἅγιος Αὐγουστῖνος γράφοντας πρὸς Βολουσιανόν· Τόσον εἶδε λέγει τὸ βάθος τῆς γραφῆς τῆς χριστιανῶν, ὅτι εἰς αὐτὴν ἐμπόρουν νὰ καρποφορῶ πᾶσαν ἡμέραν, ἂν ἤθελα μόνον ἀπουδάζει ἐκείνην ἀπὸ παιδὶ ὡς τὸ ἔσχατον γῆρας μὲ πολλὴν ἡσυχίαν, μὲ κόπον θεμιτόν, μὲ καλλίτερον νοῦν. ὄχι δηλ νὰ εἶναι τόσον πολλὴ δυσκολία νὰ μάθῃ τινὰς τὰ ἀναγκαῖα πρὸς ζωτικὴν, ἀλλ' ὅτι ἀφ' οὗ κρατήσῃ τινὰς ἐκεῖ τὴν πίστιν, δίχως τὴν ὁποίαν δὲν ζῇ ὁ ἄνθρωπος μὲ ὁσιότητα καὶ ὀρθότητα, εἶδε τόσα καὶ τόσα τὰ μυστήρια, καὶ τόσον ὕψος σοφίας καὶ εἰς τὰ λόγια καὶ εἰς τὰ νοήματα, ὁποῦ συμβαίνει νὰ ἀληθεύῃ καὶ τὴν ἐκαταγνῶσαν, καὶ ἀπουδαιοτάτων ἐκεῖνο ὁ-

ποῦ

τοῦ λέγει ἡ γραφή· ὅτι σὰ τελειώσῃ ὁ ἄνθρωπος, τότε ἀρχίζει.

Ἰδοὺ τῶν ἁγίων πατέρων ἡ γνώμη, πῶς δὲν εἶναι εἰς τὴν θείαν γραφὴν δυσκολία, καλὰ καὶ ἕνα μέρος νὰ εἶναι δυσκολώτερον ἀπὸ τὸ ἄλλο. Καὶ λέγοντας ὁ ψευδοκατηχητὴς τὸ ἐναντίον μάχεται ὡς ἐπαμφω, μὲ τὴν θείαν γραφὴν, μὲ τὰς οἰκουμενικὰς συνόδους, μὲ τοὺς ἁγίους πατέρας καὶ διδασκάλους· βάλλει ἀδιαφορίαν & ἀταξίαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν· ὅλους κάμνει κριτὰς καὶ διδασκάλους· & ἀκολούθως δίδει ἄδειαν πᾶσα εἷς νὰ νοᾷ τὴν πίστιν, καθὼς τὸ φαίνεται.

quæ intelligendæ sunt, latet altitudo sapientiæ; vt annosissimis, acutissimis, flagrantissimisq. cupiditate discendi hoc contingat, quod eadē Scriptura quodam loco habet: cum consummauerit homo, tunc incipit. *Ecclesiastici 18. 16.*

En sanctorum Patrum sententia, quod Scriptura nō sit manifesta, licet quædam in ea difficiliora sint, quædam minus difficilia. At Pseudocatechista dum asserit oppositum, contradicit, vt dictum est, sacræ Scripturæ, Concilijs generalibus, & sacris Ecclesiæ Doctoribus; tollit ordinē & officiorum in Ecclesia distinctionem; omnes cōstituit iudices & magistros; proinde licentiam omnibus dat sentiendi de rebus fidei, prout libuerit.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ Δ.

Οτι ἐξηγητὴς τῆς ἁγίας γεαφῆς ἐ᾽ῆ αὐτὴ ἡ ἁγία γεαφὴ, ὡς τὸ λέγει τὸ ἅγιον πνεῦμα· Λύχνος τοῖς ποσί μου ὁ νόμος σου. καὶ, ἐὰν ἡμεῖς ἢ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελίζηται ὑμῖν παρ᾽ ὃ εὐηγγελισάμεθα ὑμῖν, ἀνάθεμα ἔστω.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA IV.

Quòd interpres ſacræ Scripturæ eſt ipſa Scriptura, dicente Spiritu ſancto: Lucerna pedibus meis lex tua. & , Licet nos, aut Angelus de cælo euangelizet vobis præter quàm quod euangelizauimus vobis, anathema ſit.

REFVTATIO.

ΗΕ Vius quartæ blaſphemiæ prauitas palam fit è tertia. Nam ſi lucerna non ſufficit, ſed neceſſaria eſt menti à Deo facultas conſpiciendi lucernam; certum eſt non ſufficere, vt Scriptura ſit Scripturæ interpres; ſed requiri, vt Scripturæ per Scripturam interpretatio percipiatur ab homine ha-

Πὸ τὼ τρίτω βλα-
ΑΣ σφημίαν καταλαμ
βάνεται ἡ παροῦσα τεταρτη. ὅτι αὖ δὲν ζάνει ὁ λύχνος, ἀλλ᾽ ἐ᾽ῆ αἰαναγκαῖον νὰ φωτίζῃ ὁ θεὸς τὸν νοῦν μερικὰ δι᾽ νὰ βλέπῃ τοῦτον τὸν λύχνον, τὸ λοιπὸν δὲν σώνει νὰ ἐ᾽ῆ ἐξηγητὴς τῆς γεαφῆς ἡ γεαφὴ, ἀλλὰ κάμνει χρεία, ὅτι τὼ ἐξήγησιν τῆς γεαφῆς ἀπὸ τὼ γεαφὼ νὰ τὼ καταλαμ-

λαμβάνη αὐθεφπος ὁπου νὰ ἔχη τὴν ὁδηγίαν τὸ ἁγίου πνεύματος. καὶ αὐτὴν φέρει τὸν τρόπον τὸ ἁγίου Παύλου· ὅπειδὴ ὁ Ἀπόστολος ἀναθεματίζει ἐκείνους ὁποῦ διδάσκουσιν ἄλλο Εὐαγγέλιον ἀπὸ ἐκεῖνο ὁποῦ αὐτὸς ἐδίδαξεν· ὡσαὶ τὸν Ἄρειον, τὸν Μακεδόνιον, τὸν Νεστόριον, τὸν Λυτέρην, τὸν Καλβῖνον, καὶ τοὺς ὁμοίους. ἀμὴ τοὺς γνησίους ἐξηγητὰς τὸ Εὐαγγελίου, οἱ ὁποῖοι φανερόνυτι καὶ ξεσκεπάζουσι τὰ μυστήρια ὁποῦ περιέχει τὸ Εὐαγγέλιον, λέγει ὁ Ἀπόστολος καθὼς εἴπαμεν, ὅτι εἶναι ἄξιοι διπλῆς τιμῆς. καὶ τὸ εἶναι, ὅτι ἡ θεία γραφὴ νὰ λογάται ἐξηγητὴς τῆς ἑαυτῆς της, ὅταν συμβιβάζωνται ἀπὸ τοὺς διδασκάλους οἱ τρόποι τῆς γραφῆς διὰ νὰ μὴ διαφωνοῦσιν. ἀμὴ κὴ τὸν Γερμανὸν λέγοντας ἡ γραφὴ, λύχνος τοῖς ποσί μου, λέγει ὅτι φανερὴ εἶναι ἡ γραφή· καὶ εἰς τὸν ὅμοιον ψαλμὸν λέγοντας πάλιν ἡ γραφὴ· ζωώτισόν με καὶ μαθήσομαι τὰς ἐντολάς σου· λέγει νὰ εἶναι δύσκολη ἡ γραφή· ὅθεν ἕνας τρόπος ἐναντιάται

habente vim intelligendi à Spiritu sancto. Quare ineptè citat locum Pauli. Ferit enim Apostolus ibi anathemate eos qui præter illud, quod ab ipso prædicatũ fuerat, aliud Euangelium prædicãt, vt Ariũ, Macedonium, Nestorium, Lutherum, Caluinum, & similes. At germanos Euangelij interpretes, explanantes exponentesque abditos sẽsus, laudat Apostolus, & duplici honore vult esse dignos. Et hoc est, Scripturam esse sui interpetem, dum Scripturæ loca demõstrãrur à sacris Doctoribus nequaquam pugnantia, sed inter se cohærentia. At iuxta Gerganum dũ ait Scriptura; Lucerna pedibus meis lex tua: docet Scripturam esse manifestam. Rursus dum Scriptura eadem dicit eodem psalmo: Da mihi intellectum, & discam mandata tua: indicat, Scripturam non esse facilem: Vt plane iuxta Gerganum Scriptura sibi non constet. Itaque

1. Timot. 5. 17.

apud Lutherum & Gerganum Scriptura non est Scripturæ interpres: sed apud illum, cui promisit Christus non deficientem fidei veritatem, & illuminantem à Spiritu veritatis reuelationem; qui in cunctis generalibus Concilijs, & quouis tempore exposuit & exponit perplexa, quæcumque obiecit & obijcit prauitas hæreticorum.

τιᾶται τῦ ἄλλου. Δεῖ δὲ τὸ λοιπὸν ἡ γραφὴ τῆς γραφῆς ἐξηγητὴς εἰς τὸν Γεργαίον καὶ τὸν Λουτέρον, ἀλλ' εἰς ἐκεῖνον, τῦ ὁποίου ἔταξεν ὁ Χριστὸς τὸ ἀπλανὲς τῆς πίστεως καὶ τὸ φώτισιν καὶ ὁδηγίαν τῦ ἁγίου πνεύματος, ὁποῦ εἰς ὅλας ταῖς οἰκυμενικαῖς συνόδες τὰσα καλὸν ἐξήγησε καὶ ἐξηγᾶται δυσκολίας ὅλας, ὁποῦ ἐγέννησε καὶ γεννᾷ ἡ κακογνωμία τῦ αἱρετικῶν.

BLAS-

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ Ε.

Οτι οὐκ ἔστιν ὁ Πάπας ἐξηγητὴς τῆς ἁγίας γραφῆς, διότι ἔστι κακῆς γνώμης· οἱ ἅγιοι πατέρες ναί ἐστι.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA V.

Papa non est interpres sacræ Scripturæ, cùm perverso sit animo. Sanctos Patres fatendum est esse interpretes.

REFVTATIO.

ΟΝ ἡ θεία γραφὴ αὐτὸς ἐστιν ἐξηγητὴς τῆς ἑαυτῆς της, τίς χρεία τῶν ἁγίων πατέρων; ἀλλ' ὡς σαφείας εἰς τὸ εὐαγγελικὸν ὁμιλίαν τοῦ κυ Ἰωάννου Χρυσόστομος· Αν ὁ Χριστὸς εἶπε τῷ Πέτρῳ, ἀκολούθει μοι· πῶς ἔλαβεν ὁ Ἰακωβος τὸν θρόνον τῶν Ἱεροσολύμων; ὅτι λέγει, τὸν Πέτρον ἐχειροτόνησεν ὄχι τοῦ θρόνου, ἀλλὰ τῆς οἰκουμένης διδάσκαλον. λοιπὸν κὴ τὸν Χρυσόστομον λέγοντας τοῦ Πέτρου ὁ Χριστὸς, βόσκε τὰ προβατά μου, τὸν ἐχειροτόνησε διδάσκαλον· καὶ

IN sacra Scriptura est sui interpres, quid opus est sanctis Patribus? At Chrysostomus homilia lxxxviij. in Ioannem; Cum Petro, inquit, dixerit Christus; Sequere me: quomodo habuit Iacobus Sedem Hierosolymorum? Et respondens ait; Quòd Petrum instituit Christus non Sedis, sed terrarum Orbis magistrum. Ergo ex sententia Chrysostomi cùm Petro dixit Christus; Pasce oues meas; constituit illum magistrum, & *Ioan. 21. 17.*

pascuum est doctrina; solusque Petrus per Chrysostomum vti pastor vniuersalis est etiam vniuersalis magister. At proprium doctoris officium est explanare, & quæ inuoluta sunt explicare. Solius igitur Petri proprium munus est esse interpretem. Et sicut est spiritalis Pastor, ita debet esse spiritalis interpres; proinde interpres fidei, quæ fundamentum est vitæ spiritalis. Et si solus Petrus est cui interpretandi munus incumbit, ergo & Papa Petri successor. Quod quidem perennis experientia docuit in generalibus quibusque Concilijs. Illa enim declarabant catholicam fidem ex doctrina epistolarum, quas Romani Pontifices ad Concilia mittebant. expressissimè vero id ipsum habemus ex literis Quartæ generalis Synodi ad Sanctum Leonem Magnum. Scribit enim, & fatetur, in expositione fidei

Concilium Chalc. p. 3 cap. 2.

τὸ βόσκημα εἶ διδασκαλία· καὶ μόνον ὁ Πέτρος κ τὸν Χρυσόστομον ὡς ποιμὴν εἶ διδάσκαλος, καὶ βοσκὸς οἰκουμενικός. ἀλλὰ τὸ ἴδιον ἔργον τὸ διδασκάλου εἶ νὰ ἐξηγᾶ καὶ νὰ ἐρμηνεύῃ τὰ δύσκολα, μόνος λοιπὸν ὁ Πέτρος ἔχει ὡς ἔργον ἴδιον νὰ εἶ ἐξηγητής· κ καθὼς εἶ βοσκὸς πνευματικὸς, ἔτζι πρέπει νὰ εἶ καὶ ἐξηγητὴς πνευματικὸς, καὶ λοιπὸν ἐξηγητὴς τῆς πίστεως, ὁποῦ εἶ θεμέλιον τῆς πνευματικῆς ζωῆς. Αν μόνος ὁ Πέτρος εἶναι ὁ καθολικὸς ἐξηγητὴς, ἄρα καὶ ὁ διάδοχος τοῦ Πέτρου ὁ Πάπας. κ τοῦτο ἔδειξεν ἡ πεῖρα εἰς ὅλας τὰς οἰκουμενικὰς ζυνόδες, οἱ ὁποῖαις ἐδήλωσαν τὴν καθολικὴν πίστιν ἀκολουθοῦντας τὴν διδασκαλίαν τῶν ἐπιστολῶν, ὁποῦ ἔγραφαν οἱ ἀρχιερεῖς τῆς Ρώμης. καὶ φανερώτατα τὸ μεγαλύτατα τὸ διδάσκει ἡ ἁγία τετάρτη σύνοδος εἰς τὴν ἐπιστολὴν τῆς πρὸς τὸν ἅγιον Πάπαν Λέοντα, γράφοντας καὶ ὁμολογοῦντας· ὅτι ὁ πάπας εἶναι εἰς τὴν ἐξήγησιν τῆς πίστεως ἑρμηνεὺς τῆς φω-

νῆς

κῆς τῆ Πέτρου· καὶ ὅτι ἡ ζύνοδος τῆ ὁπισκόπων ἔδειξε τὴν ἀλήθειαν δι' ἣν τὴν πίστιν δοῦσι οἱ χριστιανοὶ, ἀκολουθῶντας εἰς τοῦτο, ἣγουν εἰς τὴν φανέρωσιν τῆς πίστεως, τὴν ὁδηγίαν τῆ Πάπα· τὸν ὁποῖον ὁμολογοῦσιν ἀρχηγὸν, κεφαλὴν, κορυφὴν, πατέρα ὅλης τῆς οἰκουμενικῆς συνόδου.

fidei Papam esse interpretem vocis Petri; & Episcopos ostendisse Christianis veritatem credendam ex confessione, quam tradidit Papa: quem ibi agnoscunt Ducem, Caput, Verticem, parentem vniuersi Concilij.

Ψέυδεται λοιπὸν ὁ τοῦτος ὁ Λουτεροσυνώμων βλασφημῶντας ἐναντίον τῆς νομοθεσίας τοῦ Χριστοῦ, & τῆς μαρτυρίας τῆ συνόδων, καὶ τῆ ἁγίων πατέρων. ὅτι ἡ τὴν τετάρτην ζύνοδον εἰς ὅσον ἡ ἁγία ἐκείνη σύνοδος ἐξήγησε καλὰ τὴν πίστιν, εἰς ὅσον ἠκολούθησε τὴν ἐξήγησιν τοῦ Πάπα. λοιπὸν ὁ καθολικὸς ἐξηγητὴς τῆς ἁγίας γραφῆς ἔναι ὁ Πάπας, εἰ ἅγιοι πατέρες ἔναι ἐξηγηταὶ εἰς ὅσον δὲν διαφωνοῦσιν ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Πάπα. ἔτζι ἀναξέπει τὴν τάξιν, καὶ διπλασιάζει τὴν βλασφημίαν ὁ κακόγνωμος λέγοντας καὶ γρικῶντας διὰ τὴν πίστιν, ὅτι ὁ Πάπας ἔναι κακῆς γνώμης. Τοῦτη ἡ βλασφημία

Blasphemat igitur Lutheri alumnus in sanctionem Christi; in facta & dicta Conciliorum, sanctorumque Patrum. Siquidem Quarta synodus, vt ipsamet fatetur, eatenus fidem bene exposuit, quatenus secuta est expositionem Papæ. Proinde verus, & germanus Scripturæ interpres est Papa; sancti vero Patres, vt boni interpretes non possunt dissentire à doctrina Papæ. Ita Gerganus ordinem inuertit, & blasphemiam peruersissimus duplicat, dum ait; Papam esse mente

per-

peruersa, nimirum in re fidei. Et blasphemia hæc ad ipsum peruenit Saluatorem, vt qui Ecclesiæ suæ peruersum instituerit magistrum iuxta impias Gergani voces. Vbi igitur Christi promissum; Luc. 22. 32. Simon, Simon, rogaui pro te, vt non deficiat fides tua? Quod spectare etiam ad successores Petri testatur quarta Synodus verbis paulo ante allatis. Act. 4. Sexta Synodus in epistola Agathonis Papæ, & in synodica eiusdem epistola ad Imperatores: & in Prosphonetico Synodi ad Constantinum Imperatorem: Act. 8. & in epistola eiusdem Synodi ad Agathonem Papam; & in epistola mperatoris Constantini Pogonati ad Leonem Secundum. Act. 2. Séptima Synodus in epistola Hadriani Papæ ad Imperatores: & in epistola Tarasij Patriarchæ ad Hadrianum Papam. Rem tot tantis que consonantibus testimonijs

ὑβρίζῃ τὸν Σωτῆρα Χριστὸν, ὁποῦ ἐχειροτόνησε τῆς ἐκκλησίας τὸ διδάσκαλον κακῆς γνώμης, ὡς γέγραπται τέτος ὁ λαοπλάνης. ποῦ εἶναι λοιπὸν τὸ Χριστοῦ τὸ βάσιμον· Πέτρε, Πέτρε ὁ διδάσκαλος διὰ σέναι μὴ λείψῃ ποτὲ ἡ πίστις σου· καὶ μὲ τὸ ὄνομα τὸ Πέτρου γραφῇ καὶ τοὺς διαδόχους τὸ Πέτρου ἡ τετάρτη Σύνοδος εἰς τὰ λόγια ὁποῦ ἀναφέραμεν, καὶ εἰς τὸν προσφωνητικόν της πρὸς τὸν βασιλέα Μαρκιανόν· ἡ ἕκτη Σύνοδος εἰς τὸν ὁπισολὸν τὸ Πάπα Ἀγάθωνος, καὶ εἰς τὸν Συνοδικὸν τὸ ὁπισολὸν πρὸς τοὺς βασιλέας, καὶ εἰς τὸν προσφωνητικὸν λόγον τῆς ἁγίας Συνόδου πρὸς τὸν βασιλέα Κωνσαντῖνον, & εἰς τὸ γράμμα τῆς ὁμοίας Συνόδε πρὸς Ἀγάθωνα τὸν Πάπαν, καὶ εἰς τὸν ὁπισολὸν τὸ βασιλέως Κωνσαντίνου τὸ πωγωνάτε πρὸς τὸν δεύτερον Λέοντα τὸν Πάπαν· & ἡ ἑβδόμη Σύνοδος εἰς τὸν ὁπισολὸν τὸ Πάπα Ἀδριανοῦ πρὸς τοὺς βασιλέας, καὶ εἰς τὸν ὁπισολὸν τὸ πατριάρχου Ταρασίου πρὸς

Ἀδρια-

Ἀδελφανὸν τὸν Πάπαν. Μαρτυροῦντας τὴν ἐμὲ Θεοῦ Συμφωνίαν οἱ Συνόδες οἱ οἰκουμενικαὶς, πῶς αὐτὸς γὰ τὸ στόμα τε καὶ τὸ βάλει εἰς τὸν οὐρανὸν τοῦτος ὁ θεομάχος;

monijs Conciliorum generalium approbatam, quomodo vir impurissimus ponẽdo os in cælum, proscindere audet?

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ς.

Οτι Τὰ Μακκαβαϊκὰ εἶναι ἀπόκρυφα βιβλία.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA VI.

Maccabæorum Libri sunt Apocryphi.

REFVTATIO.

Αἰ ἐδῶ ὁ παρτέρης μος ἐτυφλώθη.

Διατὶ καθὼς εἶναι φανερὸν ὅτι ἐδεὶς μεμικὸς πατέρας ἔχει ἐξουσίαν νὰ συγγράψῃ σύμβολον τῆς πίστεως, τὸ ὁποῖον νὰ μεταχειρίζεται ὅλη καθολικὴ ἐκκλησία· ἔτζι ἐδέτας ἔχει ἐξουσίαν νὰ κανονίσῃ κάποιον βιβλίον νὰ τὸ κάμῃ μέρος τῆς θείας γραφῆς.

ἀλλὰ

Ic etiã cæcutit homo miserrimus.

Est enim in confesso, sicut non est priuatæ auctoritatis cuiusuis Patris edere fidei Symbolum, quo vtatur vniuersalis Ecclesia; ita etiam non esse priuatæ auctoritatis præscribere, qui liber sit habendus inter Scripturas Canonicas.

Nam

Nam Symbolum aut Apoſtoli, aut œcumenicæ Synodi ediderunt. Vt ergo ſciamus, qui libri ſint canonici, non eſt quærendum, quid ſcripſerit, aut ſenſerit ille vel ille Pater; qui fortaſſe ita ſcripſerunt ad ſenſum alicuius priuatæ Eccleſiæ; ſed recurrendum eſt ad ſenſum & fidē vniuerſalis Eccleſiæ. Porrò de veritate Maccabaicorum conſentiunt Occidentalis & Orientalis Eccleſia, vt videre eſt etiam ex vetuſtiſſimis manuſcriptis teſtamenti veteris. Debebat ergo hic ſtolidus præferre ſenſum vniuerſalis Eccleſiæ, non deliria ſequi Lutheranorum, propter quos & paterna ſua dogmata negauit: Quandoquidem Canonem apud Orientales Apoſtolorū vltimus Maccabæorum libros numerat inter Canonicos. Et ſanctus Auguſtinus libro ij. contra ſecundam Gaudētij epiſtolam; Scripturam, inquit, quæ appellatur Maccabæorum, non habēt Iudæi

ἀλλὰ τὸ Σύμβολον ἢ ὑπὸ τοὺς Ἀποστόλους, ἢ τὸ ἔχουσιν ὑπὸ Συνόδους οἰκουμενικὰς. τὸ λοιπὸν δεῖ νὰ ἐξετάσωμεν τίνας, ποῖα εἶναι τὰ κανονιζόμενα βιβλία, δὲν πρέπει νὰ μεταβῶ, τί εἶπεν ἢ ἐνόμισεν μεμονωμένη ὁδεῖνα ἢ ὁδεῖνα πατέρας· οἱ ὁποῖοι ἴσως ἔγραψαν κατὰ τὴν γνώμην μερικῶν ἐκκλησιῶν· ἀλλὰ πρέπει νὰ βλέπῃ τὸν νοῦν καὶ τὴν πίστιν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας. καὶ ἐπειδὴ συμφωνᾷ ἡ δυτικὴ καὶ ἀνατολικὴ ἐκκλησία διὰ τὰ βιβλία τῶν Μακκαβαίων, καθὼς φαίνεται καὶ ἀπὸ χειρόγραφα παλαιότατα τῆς παλαιᾶς διαθήκης, ἔπρεπε τοῦτος ὁ ἀπαίδευτος νὰ προτιμήσῃ τὴν κοινὴν γνώμην τῆς οἰκουμενικῆς ἐκκλησίας, ὄχι τὴν φαντασίαν τῶν Λουτεράνων, διὰ τοὺς ὁποίους ἀπαρνήθη καὶ τὰ πάτρια δόγματα· ὅτι σιμὰ εἰς τοὺς ἀνατολικοὺς ὁ ὕστερος κατὰ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων περιέχει ὡσαὐτὼ κανονικὰ τὰ βιβλία τῶν Μακκαβαίων. ἀλλὰ καὶ ὁ ἅγιος Αὐγουστῖνος, τὴν γραφὴν λέγει τῶν Μακκαβαίων δὲν τὴν ἔχουσιν οἱ Ἑβραῖοι

Εβραῖοι ὥσαν τὸν νόμον, τοὺς προφήτας, καὶ τοὺς ψαλμοὺς, ἀλλ' ἡ ἐκκλησία τέθεται. τὸ αὐτὸ βεβαιοῖ καὶ εἰς τὸ βιβλίον περὶ θεοῦ πόλεως μ. ὅτι οὐχὶ τῶν Ἑβραίων, ἀλλὰ τῆς ἐκκλησίας εἰσὶ κανονικὰ τὰ βιβλία τῶν Μακκαβαίων· τὰ ὁποῖα πράξεις μεγάλας καὶ θαυμαστὰ δηλοῖ τὰ μαρτύρια ἀπου ἐκεῖ ἱστοροῦνται. ἀλλὰ παλαιὰ τόλμη τῶν αἱρετικῶν ἐστὶ ἢ νὰ σμιλεύουσι ἀπόκρυφα, ἢ νὰ ἀρνοῦνται τὰ κανονισμένα βιβλία διὰ νὰ πλανοῦσι τοὺς ἁπλουστέρους, καὶ νὰ φύγωσι τοὺς ἐλέγχους τῶν βλασφημιῶν. ἔξω ἀπὸ τοῦτο ὁ ἀγράμματος κατηχητὴς ἐρμηνεύοντας τί σημαίνει τὸ ἀπόκρυφον, καὶ μὴ διαχωρίζοντας ἀναμέσα εἰς ἀναγινωσκόμενα καὶ ἀπόκρυφα λέγει· ὅτι ἀπόκρυφα λέγονται, διατί οἱ ἅγιοι πατέρες δὲν ἠξεύρουν τίς νὰ τὰ ἔγραψεν· καὶ ὅτι κανονικὰ λέγονται, διατὶ ἐμάθασιν οἱ πατέρες τίς τὰ ἔγραψεν. Καὶ πῶς λοιπὸν λέγει ὁ μέγας Ἀθανάσιος, ὅτι οἱ διαταγαὶ τῶν Ἀποστόλων καὶ ὁ ποιμὴν εἶναι ἀκανόνιστα, καὶ

Iudæi ſicut legem, & Prophetas, & Pſalmos; ſed recepta eſt ab Eccleſia. Et libro de Ciuitate Dei xviij; Maccabæorum libros, inquit, non Iudæi, ſed Eccleſia pro Canonicis habet propter quorumdam Martyrũ paſſiones vehemẽtes atque mirabiles. Sed antiqua procacitas hæreticorum eſt, aut fingendi & ſupponendi falſos pro veris; aut negandi libros Canonicos, vt ſeducant incautos, & blaſphemiarum redarguciones euitent. Exponens præterea ineruditus Catechiſta, quod ſignificet Apocryphum; & non diſtinguens inter libros, qui leguntur; & qui vocantur Apocryphi; eos, inquit, eſſe libros Apocryphos, quorum auctores incerti ſunt: Canonicos autem vocari, quorum auctores noti ſunt. Cur ergo ſanctus Athanaſius in epiſtola Paſchali xxxix. ponit extra numerum Canonicorum Conſtitutiones Apoſtolorum & Paſtorẽ, cum

Cap. 36.

cum eorum auctores certi sint? Cur S. Hieronymus præfatione in lib. Regum alios quoque libros excludit, de quorum auctoribus non ambigitur? Origenes autem de epistola ad Hebræos aiebat, è phrasi non cõstare quis eã conscripserit, cum tamen Canonica sit. Ita philosophari didicit in schola, ignorantiæ Græculus nulla Canonum regula, sed lutherana imbutus inscitia.

Euseb. lib. 6. Hist. ca. 24.

καὶ ὅμως ἠξίωσεν τὶς τὰ ἔγραψεν; καὶ ὁ ἅγιος Ιερώνυμος μεθ' ἕτερα καὶ ἄλλα ὡς ἀκανόνιστα, τὰ ὀνόματα ὅμως ἔχουσι φανερὰ τοὺς συγγραφέας; καὶ ὁ Ωριγένης ἔλεγεν περὶ τῆς πρὸς Εβραίους, πῶς δὲν ἦτον φανερὸν τὶς νὰ εἶχε συγγράψει τὴν φράσιν ἐκείνης τῆς ὑποθέσεως, ἡ ὁποία ὅμως εἶναι κανονική. τούτοις τοῖς ἀμαθίαις ἐμαθεν ὁ ἀκανόνιστος εἰς τὸ ἀπαιδευτήριον τῶν Λουτεραίων.

BLAS-

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ Ζ.

Οτι τὰς Παπιςῶν ταῖς ϖαράδοσες ἀπορρίχνει ἡ ἐκκλησία, διατὶ εἰσὶ γεμάτας μύθων.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA VII.

Papistarum traditiones Ecclesia reijcit, quia sunt fabularum plenæ.

REFVTATIO.

Τξι γράφουσιν οἱ καλοὶ τεχνῖται· εἰς μίαν ἀπόκρισιν ἔβαλε πέντε βλασφημίας. μίαν εἰς τὸν λόγον ἐκεῖνον, Παπιςῶν. δεύτεραν εἰς τὰ λόγια ἐκεῖνα, ἀπορρίχνει ταῖς ϖαράδοσες. τρίτην λέγοντας, ἡ ἐκκλησία. τετάρτην σμίγοντας, διατὶ εἰσὶ γεμάτας μύθους. πέμπτην, φιλοσοφῶντας ὅτι διὰ τούτων εἶπεν ὁ Χριςὸς τῶν Φαρισαίων· διατὶ καὶ ὑμεῖς ϖαραβαίνετε τὴν ἐντολὴν τὴ θεοῦ διὰ τὴν ϖαράδοσιν ὑμῶν;

Εἰς τοῦτον τρόπον ἐςόλισε τὸ ϖρῶτον τὸ μωρολόγημα

HOc demum est aptè congruēterq. scribere, vna sententia quinque blasphemias conglobare. Primam voce illa Papistarum. Secundam dum ait; Traditiones reijcit. Tertiam cum apponit; Ecclesia. Quartam addendo; Quia sunt fabularum plenæ. Quintam asserendo, Quòd de his dixerit Pharisæis Christus; Quare & vos transgredimini mādatum Dei propter traditionem vestram? Matt. 15.

Ita primam suam futilem Quæstiunculam duodecim

decim ornauit blaſphemijs. Iuxta ſeriem vero, ſeptimam continet blaſphemiam vox illa, Papiſtarum. Nam poſtea quam communis loquendi vſus Papam appellare cœpit ſolum Romanum Epiſcopum; licet etiam Alexandrinus Patriarcha ſe Papam & Patriarcham inſcribat, eo quod ſanctus Cyrillus in tertia Synodo legatũ egerit Cæleſtini Papæ; quia tamen, vt diximus, ob excellentiam ſolus Petri ſucceſſor vocatur Papa: & Petro dixit Chriſtus: Paſce oues
Io.21.17. meas: neceſſario fit, vt omnes Chriſti oues creditæ Petro, ſint etiam creditæ Papæ. Quoniam, vt ſupra diximus, ſanctæ Synodi generales agnouerunt, docuerunt, teſtatæ ſunt & prædicarunt eãdem fidei & auctoritatis prærogatiuam in Petro & ſucceſſoribus. Sicut etiam demonſtratum fuit contra Nilum Theſſalonicenſem. Itaque idem erit

μάτειν μὲ δώδεκα βλασφημίας. ἓξ λοιπὸν ἑβδόμη βλασφημία ὁ λόγος, Παπισῶν· ὅτι ἀφ' ἧς ἡ συνήθεια δὲν δίδει πλέον τοῦτο τὸ ὄνομα, Πάπας, τῶν κοινῶν ὁπισκόπων, ἀλλὰ μόνον τοῦ ἀρχιερέως τῆς Ρώμης, καλὰ καὶ ὁ παζιάρχης ἀκόμη τῆς Αλέξανδρείας νὰ ὀπογράφεται πάπας καὶ παζιάρχης, ἀφ' οὗ ὁ ἅγιος Κύριλλος ἐστάθη τοποτηρητὴς τοῦ πάπα Καλλεστίνου εἰς τὴν ζήτησιν· ὅμως ἐπειδὴ πάπας ὀνομάζεται κατ' ἐξοχὴν καὶ τὴν κοινὴν συνήθειαν ὁ ὁπίσκοπος Ρώμης ὡσὰν διάδοχος τοῦ Πέτρου· καὶ τοῦ Πέτρου εἶπεν ὁ Χριστὸς, βόσκε τὰ πρόβατά μου· ἀναγκαίως ὅλα τὰ πρόβατα τοῦ Χριστοῦ δοσμένα τοῦ Πέτρου, εἶναι δοσμένα καὶ τοῦ πάπα. διατὶ καθὼς εἴπαμεν, οἱ ἅγιαι οἰκουμενικαὶ συνόδοι ἐγνώρισαν, ἐμαρτύρησαν, ἐδίδαξαν, ἐκήρυξαν τὴν αὐτὴν πίστιν καὶ ἐξουσίαν εἰς τὸν Πέτρον καὶ τοὺς διαδόχους του, καθὼς ἀκόμη ἀπεδείχθη εἰς τὴν ἀπόκρισιν πρὸς Νεῖλον τὸν Θεσσαλονίκης. τὸ λοιπὸν

τόσον

Τόσον εἶ νὰ εἰπῇ τινας θεόβαπτον Χριστοῦ, καὶ νὰ εἰπῇ Χριστιανόν. Καὶ τόσον εἶναι νὰ εἰπῇ Χριστιανόν, καὶ θεόβαπτον δοσμένον τῷ Πέτρου νὰ βόσκεται ἀπ' ἐκεῖνον. καὶ τόσον εἶναι νὰ εἰπῇ δοσμένον τῷ Πέτρου, καὶ δοσμένον τῷ Πάπα. καὶ τόσον εἶ νὰ εἰπῇ δοσμένον τῷ Πάπα, καὶ Παπισμένον. Ἀπὸ τὸ θεῶτον ὡς τὸ ὕστερον, ἐξ ἀνάγκης τὸ αὐτὸ εἶ νὰ εἰπῇ παπισμένον, καὶ νὰ εἰπῇ Χριστιανόν. Ο Λουτέρος λοιπὸν, ὁ Καλβῖνος καὶ ὁ Γερμανὸς ἐπειδὴ δὲν εἶ παπισμένοι, δὲν εἶ ὅλως διόλου Χριστιανοί.

Ετζι ἀποφασίζει ὡς εἶπαμεν ὁ μέγας Αθανάσιος γράφοντας κατὰ Αρειανῶν, Ϲ μάλιστα εἰς τὸν δεύτερον λόγον, ὅτι οἱ αἱρετικοὶ δὲν εἶ χριστιανοὶ, ἀλλ' αὐτοὶ χριστιανῶν κράζονται ἀπὸ τὰς ἀρχηγοὺς τῆς αἱρέσεως· λόγου χάριν ἀπὸ τὸν Μαρκίωνα Μαρκιωνισταὶ, ἀπὸ τὸν Νάουατον Ναυατιανοὶ, ἀπὸ τὸν Μελίτιον Μελιτιανοί. ἀλλ' οἱ μαθηταὶ τῶν Ἀποστόλων ὁπού κατέβηκε τὸ διδασκαλίαν τους, ἀπ' ἄλλον δὲν ὀνομάζονται παρὰ Χριστιανοὶ ἀπὸ τὸν

erit dicere Christi ouem, & Christianum: idem erit dicere Christianum, & ouem Christi traditam Petro vt à Petro pascendam. Idem erit dicere, ouem Petro traditam, & traditam Papæ: Idem erit dicere, traditam Papæ & papistam. A primo ad vltimum necesse est, vt esse Christianum, & esse papistam, idem sit. Si igitur Lutherus, Caluinus, & Gerganus papistæ non sunt, omnino etiam Christiani non sunt.

Ita passim decernit sanctus Athanasius, præsertim, vt dictum est, Oratione secunda contra Arianos. Ait enim, hæreticos non esse Christianos, sed ab ijs nomen sortiri, qui hæresum auctores sunt. Ita Marcionistas à Marcione, Nouatianos à Nouato, Melitianos à Melitio vocatos. Apostolorum vero discipulos doctrinam eorum tenentes, non sumere sibi nomen à quopiam; sed

à Christo, in quem credimus, appellari Christianos. Hæretici igitur non sunt, inquit, Christiani, quia fidem Christi & Apostolorum doctrinam non tenent, sed noua inuenta & nouam fidem.

Additque sanctus Pater rem scitu dignissimam. Cum enim, inquit, Arianos puderet, quod Ariani, non Christiani vocarentur; vt hoc malum curarent, cœperunt contra & ipsi vocare Catholicos à nomine Doctoris; exempli gratia ab Athanasio Athanasianos; existimantes hoc pacto vitare posse ignominiam. At sanctus Athanasius excogitatum hoc deridet: Populus enim, inquit, nomen ab Episcopis nunquam accepit, sed à Christo. Hæretici autem ab ijs appellantur, quorum facti sunt proprij. Petrus, inquit, Alexandrinus expulit Melitium ab Ecclesia, qui suos sequaces nuncupauit Melitianos. Alexander eiecit Arium; &

τὸν Χριστὸν, εἰς τὸν ὁποῖον πιστεύομεν. Τὸ λοιπὸν λέγει, οἱ αἱρετικοὶ δὲν εἶν Χριστιανοὶ, μὲ ἔχοντας τὴ Χριστοῦ τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀποστολικὴν διδασκαλίαν, ἀλλὰ νέα ῥήματα καὶ νέαν πίστιν.

Καὶ σημειοῦται ἕνα θαῦμα θαυμάσιον ὁ μέγας Ἀθανάσιος· ὅτι βλέποντας οἱ Ἀρειανοὶ τὴν ἐντροπήν τους, πῶς δὲν ἐκαλοῦντα Χριστιανοὶ, ἀλλὰ Ἀρειανοὶ, διὰ κάποιαν θεραπείαν τὴ κακοῦ ἤρχισαν ἐξ ἐναντίας καὶ αὐτοὶ νὰ καλοῦν τὺς ὀρθοδόξους ἀπὸ τὸ ὄνομα τῶν διδασκάλων, λόγω χάριν ἀπὸ τὸν Ἀθανάσιον Ἀθανασιανούς· λογαριάζοντας μὲ τοῦτο νὰ σκεπάσουν τὴν ἐντροπήν τους. ἀλλὰ τὸ γελᾷ τοῦτο ὁ μέγας Ἀθανάσιος, ὅτι δὲν ἔλαβε λέγει, ποτὲ ὁ λαὸς τὴν ὀνομασίαν ἀπὸ τοὺς Ἐπισκόπους, ἀλλ' ἀπὸ τὸν Χριστόν. ἀμὴ οἱ αἱρετικοὶ καλοῦνται ἀπ' ἐκείνους, τῶν ὁποίων ἐγίνηκαν ἴδιοι. Πέτρος ὁ Ἀλεξανδρείας ἐδίωξε λέγει, τὸν Μελίτιον, καὶ ἐκεῖνος ὠνόμασε τὺς ἀκολούθους τὺ Μελιτιανούς. Ἀλέξανδρος ἐδίωξε τὸν Ἄρειον, καὶ οἱ ἀκόλουθοι

λυθοι τῷ Αλεξανδρου ἔμειναν Χριστιανοὶ, ὅσοι ἔφυγαν μὲ τὸν Αρειον ἐκαλέχθησαν Αρειανοί. καὶ μὴ τὸν Αλέξανδρον οἱ κοινωνοὶ τῷ Αθανασίου ἐλέγοντα ὄχι Αθανασιανοὶ, ἀλλὰ Χριστιανοί· ὅτι οἱ διδάσκαλοι τῆς ἐκκλησίας δὲν διδυσιν ἰδίαν τινὰς διδαχὴν, ἀλλὰ τὴν διδαχὴν τοῦ Χριστοῦ.

Ετζι λοιπὸν καὶ οἱ Λουτεραῖοι καὶ οἱ Καλβινισταὶ διὰ νὰ σκεπάσουν τὴν ἐντροπήν τους, ἐπειδὴ δὲν εἶναι καὶ τὸν μέγαν Αθανάσιον Χριστιανοὶ, εὑρῆκαν καὶ αὐτοὶ διὰ παρηγορίαν τους νέον ὄνομα, καὶ καλέζουσι τοὺς Χριστιανοὺς Παπιστάς· καὶ λογιάζοντας νὰ ὑβρίζουν τοὺς τιμῶσιν· ὅτι δὲν εἶν' ἐντροπὴ τοῦ Χριστιανοῦ νὰ εἶναι τὸ πρόβατα τοῦ Χριστοῦ δοσμένα τοῦ Πέτρου, καὶ διὰ μέσου τοῦ Πέτρου δοσμένα τοῦ Πάπα. καὶ διὰ τοῦτο ἐμεῖς ἁμαρτάνουμεν διὰ βλασφημίαν ἐβδομήν τοῦτο τὸ ὄνομαν, ὄχι διὰ νὰ μὴν εἶναι δόξα καὶ τιμὴ καὶ στέφανος, ἀλλ' ὅτι ὁ παμπόνηρος γράφει τῆς θεομάχου Κατηχήσεως τὸ βαρὺ ὡς ὕβριν καὶ παίγνιον καὶ μίμησιν τοῦ Αρειανῶν

& qui Alexandrum sequebantur, mansere Christiani; qui fuerunt cum Ario transfugæ, vocati sunt Ariani. Post Alexandrum qui secuti sunt communionem Athanasij, vocabantur non Athanasiani, sed Christiani. Nam doctores, inquit, Ecclesiæ non suam, sed Christi doctrinam tradunt.

Ita igitur Lutherani & Caluinistæ vt suam obtegant ignominiam, quia ex sententia Athanasij non sunt Christiani, solatium & ipsi excogitarunt sibi nomen nouum, & Christianos vocant Papistas. Verum quod probro obijciunt, honori est illis. Non est enim Christianis dedecus esse Christi oues traditas Petro, perque Petrum Papæ. Idcirco vocem hanc numerauimus vt blasphemiã septimam: non quin ea sit honori, coronæ, & gloriæ; sed quia nefandus Catechista vsurpat eam quasi opprobriũ & subsannationem exẽplo Arianorũ,

& Iuliani apoſtatæ, qui per deriſum Chriſtianos vocabat Galilæos.

νῶν καὶ Ἰουλιανῦ τῦ παραβάτε, ὅπῦ διὰ ἐμπαιγμὸν τὺς Χριστιανὺς ἐκάλε Γαλιλαίους.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ Η.

Ἀποῤῥίχνει τὰς παράδοσες.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA VIII.

Reijcit Traditiones.

REFVTATIO.

Iebat ſanctus Epiphan. hæreſi contra Apoſtolicos: Adhibēda quoq. eſt traditio; Non .n. omnia poſſunt haberi è Scriptura: Idcirco sācti Apoſtoli quædā ſcripto, quædā traditione docuerunt. Qui ergo fieri poſſit, vt reijciantur traditiones Apoſtolicæ, de quibus tot tantaq. teſtimonia extant? Apoſtolus ipſe 2. ad Theſſalon. State, inquit, & tenete traditiones, quas didiciſtis ſiue per ſermonē ſiue per epiſtolam noſtrā.

Cap. 2. 14

Et

Λέγει ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος· Δεῖ καὶ παραδόσει χρῆσθαι· ὐ γὰρ πάντα ἀπὸ τῆς θείας γραφῆς δύναται λαμβάνεσθαι. Διὸ τὰ μὲν ἐν γραφαῖς, τὰ δὲ ἐν παραδόσει παρέδωκαν οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι. Καὶ πῶς ἔστι δυνατὸν νὰ ἀποῤῥίχθῶν οἱ ἀποστολικαὶ παράδοσες, διὰ ὁποίας ἔστι τόσας μαρτυρίας, καὶ λέγει ὁ Ἀπόστολος εἰς τὴν πρὸς Θεσσαλονικεῖς β. Στήκετε καὶ κρατεῖτε τὰς παραδόσεις, ἃς ἐδιδάχθητε εἴτε διὰ λόγυ, εἴτε δι' ἐπιστολῆς ἡμῶν.

Καὶ

Καὶ εἰς τὴν πρὸς Κορινθίους πρώτην· Καθὼς παρέδωκα ὑμῖν τὰς παραδόσεις, κατέχετε. περὶ τῶν ὁσίων λέγει καὶ ἀποφαίζει ἡ ἁγία ἑβδόμη οἰκουμενικὴ σύνοδος· εἴ τις πᾶσαν παράδοσιν ἐκκλησιαστικὴν ἔγγραφον ἢ ἄγραφον ἀθετεῖ, ἀνάθεμα ἔστω.

Διὰ τῶν ὁσίων μετὰ τὸν Ἀρεοπαγίτην λέγει ὁ Χρυσόστομος ἐξηγούμενος τὸν ἀπόστολον, καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν πράξεων· καὶ ὁ μέγας Βασίλειος εἰς τὸ κζ. κεφάλαιον τῷ πρὸς τὸν μακάριον Ἀμφιλόχιον· Ὅτι τῶν δογματιζομένων τῆς ἐκκλησίας ἄλλα ἔχομεν ἀπὸ τῆς θείας γραφῆς, ἄλλα ἀπὸ τῆς παραδόσεως τῶν Ἀποστόλων ἐν μυστηρίῳ. Τὰ ὁποῖα ὁμοίως ἔχουσι τὴν αὐτὴν δύναμιν πρὸς τὴν εὐσέβειαν. πῶς ἔμαθε λοιπὸν νὰ βλασφημᾷ μὲ τοὺς Λουτεράνους οὗτος ὁ ἄθλιος, περνοντας ἐπάνω τὸ τὸ ἀνάθεμα;

Et 1. ad Corinthios: Sicut dedi vobis traditiones, tenetis. De illis sancta Generalis vij. Synodus ita definit: Siquis omnem traditionem Ecclesiasticã scriptam, vel non scriptam reijcit, anathema sit. De ijs Dionysius Areopagita cap. 1. de Hierarchia Ecclesiastica. Chrysostomus in procem. Actuum, & sermone 3. in secundam ad Timotheum. Basilius magnus lib. de Spiritu sancto ad Amphilochium ca. 27. his verbis: Ecclesiæ dogmata partim habemus è sacra Scriptura, partim è traditione Apostolica non in vulgus exposita; Quæ tamen æquè vim eandem obtinent in re Religionis. Cur ergo infelix blasphemare didicit cum Lutheranis, & in caput suum evocare anathema?

Cap. 11. 2

Act. 8.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ Θ.

Η Εκκλησία.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA IX.

Ecclesia.

REFVTATIO.

Vo tempore Arius scindebat Ecclesiam, clamabat Alexander Alexandrinus Episcopus: Vnum est Ecclesiæ catholicæ corpus; Vna & sola Catholica, quæ est Ecclesia Apostolica, illa inexpugnabilis. Et S. Epiphanius in fine libri tertij contra hæreses aiebat: In Canticis Cãticorum dictum esse de hæresibus à Spiritu S. Octoginta sunt concubinæ, & adolescentularum non est numerus. Vna est columba mea, perfecta mea. Vna, inquit, Catholica Ecclesia, in qua est Christianismus, cuius filij sunt hæredes regni. Vtque dignos-

In fragmentis 1. Synod.

Cap. 6. 7. 6.

Χίζοντας τὴν ἐκκλησίαν ὁ Ἄρειος, ἔβοα ὁ ἅγιος Ἀλεξανδρείας Ἀλέξανδρος· ἓν ἐστι τὸ σῶμα τῆς Καθολικῆς ἐκκλησίας· μία μόνη εἶναι καθολικὴ ἡ ἀποστολικὴ ἐκκλησία, ἡ ἀκαθαίρετος. καὶ ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος εἰς τὸ τέλος τοῦ τρίτου κατὰ αἱρέσεων ἔλεγεν· ὅτι εἰς τὰ ᾄσματα τῶν ᾀσμάτων ὅσα αἱ αἱρέσεις εἶπε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· ὀγδοήκοντα παλλακαί, καὶ νεάνιδες ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμός, ἡ μία μου ἀμόμητος· μία δὲ ἐστὶ τελεία μου· ἤγουν ἡ μία ἁγία καθολικὴ ἐκκλησία, εἰς τὴν ὁποίαν ἐστὶν ὁ χριστιανισμός, τῆς ὁποίας τὰ τέκνα εἰσὶν οἱ κληρονόμοι τῆς βασιλείας. καὶ διὰ νὰ γνωρίσῃ

σῃ καθεὶς, ποία εἶναι ἡ μία, λέγει ὁ Ἐπιφάνιος ὅτι τὰς αἱρέσεων ἴδιον τὰ δόγματα τῆς θείας γραφῆς, ἡ μία εἶναι ἐκείνη, ὁποῦ πάντοτε ἐκράτησε καὶ κρατεῖ μίαν πίστιν. ἐκκλησία γὰρ ὄζιν ἀπὸ μιᾶς πίστεως γεγενημένη.

gnoscatur, quænam sit illa vna; Proprium esse, inquit Epiphanius hæresum deprauare doctrinam sacræ Scripturæ: Vnam verò esse illam, quæ semper tenuit tenetque vnam fidem. Est enim, inquit, Ecclesia vna fide constās.

Τώρα βέβαιον καὶ φανερώτατον εἶναι σιμὰ εἰς ὅλους, ὁποῦ χωρὶς πάθος ὁμολογοῦσι τὴν ἀλήθειαν, ὅτι μόνος τοῦ Πέτρου ὁ θρόνος ἐκράτησε πάντοτε καὶ κρατεῖ μίαν πίστιν. καὶ εἰς τὴν ἀδυνάτων νὰ δείξῃ τινὰς μὲ ἀληθοσύνην τὸ ἐναντίον. ὅτι ὅλαις αἱ ἁγίαις οἰκουμενικαῖς ζυνόδες, καὶ ὅλοι οἱ διδάσκαλοι τῆς ἐκκλησίας συμφωνοῦσι καὶ τὴν πίστιν μόνον μὲ τὸν Πέτρου θρόνον. καὶ ὄχι μόνον ζυμφωνοῦσιν, ἀλλὰ καθὼς εἴπαμεν, εἶναι φανερώτατον ἀπὸ τὰ πρακτικὰ τῶν συνόδων, ὅτι δὲν ἔκαμαν ποτὲ ἀπόφασιν τῆς πίστεως αἱ ζυνόδες χωρὶς καὶ τὴν ὑποτύπωσιν καὶ διδασκαλίαν τῆς πίστεως, ὁποῦ ἔστελλαν εἰς τὰ γράμματα τοὺς οἱ ἀρχιερεῖς τῆς Ρώμης.

Atqui certum est & exploratum apud omnes, qui sincero animo iudicant; solam Petri sedem esse, in qua semper viguit & viget vna fides; vt contrarium ostendi veris fundamentis omnino sit impossibile. siquidem Cōcilia omnia generalia, omnes Ecclesiæ Doctores in re fidei cum vna Petri sede consentiunt. nec consentiunt modo; sed quemadmodum diximus, liquet ex Actis Synodorum, generalia Concilia non edidisse suas de fide Definitiones, nisi ex præscripto & instructione fidei, quæ in Romanorum Pontificū literis continebatur.

Οθὲν ὄχι μόνον ἐσυμφωνοῦσαν

Quare non solum con-

sentientes, sed etiam subsequentes & obsequentes erant Patres sedi Petri propter indeficiētem fidei veritatem, qua sedes illa munita est priuilegio Christi; vt ostensum est in responsione ad Nilum Thessalonicensem. Cùm igitur vna tantum sit Ecclesia, virgo, immaculata, vnius fidei custos perpetua, vtpote domus Dei, columen & firmamentum veritatis iuxta Apostolum; profectò Ecclesia non est, nisi sedes Petri, & quæ cum sede Petri coniūcta est. Omnes aliæ sunt conuenticula, hæreses, schismata, & concubinæ, vt vocat Epiphanius. Quænam igitur est illa pseudoecclesia, quæ secundum Catechistam impium audet reijcere sacras traditiones? num Synagogæ Apostatarum Lutheri & Caluini? At perfidi isti sunt Religionis, & dogmatum corruptores. Hi priscorum Patrum fidei aduersantur. Hi suis vaniloquijs

1. Timot. 3. 15.

νοῦσαν μὲ τὸν θρόνον τῦ Πέτρου, ἀλλ' ἦσαν ἀκόλουθοι & ὑποτακτικοὶ τῆς καθέδρας τῦ Πέτρου διὰ τὸ ἀναμάρτητον τῆς πίστεως, ὁποῦ ἔχει ὁ θρόνος ἐκεῖνος ἀπὸ τὸν Χωτῆρα Χριστὸν, καθὼς ἀπεδείχθη εἰς τὴν ἀπόκρισιν πρὸς Νεῖλον τὸν Θεσσαλονίκης. ἐπειδὴ λοιπὸν μία μόνον εἶναι ἡ ἐκκλησία, ἡ παρθένος, ἡ ἄσπιλος ἔχουσα παντοτινὰ μίαν πίστιν, ὡσὰν οἶκος θεῦ, & στύλος καὶ ἑδραίωμα τῆς ἀληθείας κατὰ τὸν Ἀπόστολον, ἄλλη δὲν εἶναι παρὰ ὁ θρόνος τῦ Πέτρου, & ἡ ἑνωμένη μὲ τὸν θρόνον τῦ Πέτρου. ὅλαις οἱ ἄλλαις εἶναι συναγωγαῖς, αἱρέσεις καὶ σχίσματα καὶ παλλακίδες κατὰ τὸν ἅγιον Ἐπιφάνιον. ποία λοιπὸν εἶναι ἡ ψευδεκκλησία, ὁποῦ τολμᾷ κατὰ τὸν μακαρίτην Κατηχητὴν νὰ ἀποβάλλῃ τὰς ἱερὰς παράδοσες; ἆρα τὸ συμμάζωμα τῶν ἀποστατῶν Λυτέρου, καὶ Καλβίνου; ἀλλὰ τῦτοι οἱ παμβέβηλοι ἤλλαξαν καὶ δόγματα καὶ θεοσέβειαν. τῦτοι αἱτιλέγουσι τῆς παλαιᾶς πίστεως τῶν ἁγίων πατέρων. τῦτοι μὲ τὰς κοι-

quijs

κενοφωνίας ἐξεκόπησαν εἰς ἀσέβειαν, καὶ ὁ λόγος αὐτῶν ὡς γάγγραινα κατατρώγει τὰς ψυχάς. Τὸ γὰρ κατάξηρον λοιπὸν σκληρίαν τὸν ζυτανοσύλλογον, ἤτοι βλασφημίαν εἰσάπτει.

quijs profecerunt ad impietatem, & sermo eorum vt cancer absumit tot animas. Est ergo nona blasphemia, Quòd Satanæ conuentum vocat Ecclesiam. 2 Tim. 2. 17.

BLASPHEMIA I.

Διατὶ ἐναγῆ γεμάτας μύθους.

ELEGXOS.

BLASPHEMIA X.

Quia sunt fabularum plenæ.

REFVTATIO.

Ὅτι ὄμοιον τόπον ἐβλασφήμουσαν οἱ εἰκονομάχοι τὴν παράδοσιν τῶν ἁγίων εἰκόνων· ἀλλ' ἤκουσαν ἀπὸ τῆς ἁγίας ἑβδόμης συνόδου· ἐξολοθρεύσαι Κύριος πάντα τὰ χείλη τὰ δόλια, γλῶσσαν μεγαλορρήμονα. ποῖοι γὰρ ἔχουσι καὶ πιστεύουσι τοῖς μύθοις, τὸ λέγει ὁ Ἀπόστολος

TA plane blasphemabant olim Iconomachi aduersus traditionem sacrarum imaginum. Quibus respondebat sancta Synodus vij. Disperdat Dominus vniuersa labia, dolosa, linguam magniloquam. Qui sint addicti fabulis, docet Apostolus, Act. 6. Psal. 11. 4

2. Timot. 3. 4. vbi ait: Erit tempus, cùm ſanam doctrinam non ſuſtinebunt; & à veritate quidē auditum auertent, ad fabulas autem conuertentur. Acceptā ab Apoſtolis fidem catholica ſemper tenuit ac tenet Eccleſia; fabulas autem iuxta mentē Pauli habent, qui doctrinam ſequuntur nouam. Impoſſibile igitur eſt, Catholicæ Eccleſiæ traditiones eſſe fabulas. Quandoquidem hæc eſt proprijſſima Eccleſiæ nota; Numquam deflectere ab ijs, quæ accepit per Apoſtolos.

Dionyſius Areopagita in primo capite de Hierarchia Eccleſiaſtica; Non eſſe, inquit, euulgandas traditiones Apoſtolicas. Et in ſermone de defunctis, qui Damaſceni dicitur, ſententia hæc de traditionibus habetur: Nihil vtilitatē vacans accepit omnis erroris expers Chriſtianorū religio. Sanctus Epiphanius in fine libri

λος ὁποῦ γράφει· ἔσαι καιρὸς, ὅτε τῆς ὑγιαινούσης διδασκαλίας οὐκ ἀνέξονται· καὶ ἀπὸ μὲν τῆς ἀληθείας τὴν ἀκοὴν ἀποστρέψουσιν, ἐπὶ δὲ τοὺς μύθους ἐκτραπήσονται· ἡ καθολικὴ ἐκκλησία ἐκράτησε καὶ κρατεῖ τὴν πίστιν ὁποῦ ἐπαρέλαβεν ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους· καὶ τοὺς μύθους λέγει ὁ Ἀπόστολος ἔχουν ἐκεῖνοι, ὁποῦ λαμβάνουσι νέαν διδασκαλίαν. Τὸ λοιπὸν εἶναι ἀδυνάτον οἱ παραδόσεις ὁποῦ κρατεῖ ἡ καθολικὴ ἐκκλησία νὰ εἶναι μῦθοι· ἐπειδὴ ἴδιον τῆς ἐκκλησίας εἶναι τὸ σταθερὸν καὶ ἀμετακίνητον εἰς ὅσα ἐπαρέλαβεν ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους.

Λέγει ὁ μέγας Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης εἰς τὸ περὶ ἐκκλησιαστικῆς Ἱεραρχίας, πῶς δὲν πρέπει νὰ δημοσιεύωνται αἱ παραδόσεις τῶν Ἀποστόλων. Καὶ εἰς τὸν λεγόμενον τοῦ Δαμασκηνοῦ λόγον περὶ τῶν ἐν πίστει κεκοιμημένων εἶναι γεγραμμένον· ὅτι οὐδὲν πρᾶγμα ἐπαρέλαβεν ἀνωφελὲς ἢ ἀπλανὴς θρησκεία τῶν Χριστιανῶν. Καὶ ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος εἰς τὸ τέλος

τέλος τῆς κτίσεως ἀπηγάται τοῖς θεσμοῖς τῆς ἐκκλησίας· τοῖς ὁποίοις ὡς ἐκ παραδόσεως ὄντας κεκλῆσθαι μύθους τοῦτος ὁ θεομάχος.

Ὅθεν κατὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ μεγάλου Βασιλείου ἐπειδὴ τὰ γεγραμμένα καὶ τὰ ἄγραφα τῆς εὐσεβείας δόγματα ἴσχυσι τὴν ὁμοίαν δύναμιν, τόση βλασφημία ἐστὶ λέγοντας, ὅτι αἱ παράδοσεις εἰσὶ γεμάτας μύθοις, ὅση εἶναι λέγοντας, ὅτι ἡ θεία γραφὴ εἶναι γεμάτη μύθους. Τούτης τῆς ἀθεσίας ἔμαθεν ὁ αἰσχρότατος ἀπὸ τοῦ Λουτέρου.

libri tertij contra Hæreses enarrat multos Ecclesiæ ritus; quos tamen fabulas, vtpote traditione fundatos, vocat Catechista impius.

Colligimus ergo ex doctrina Basilij supra citata; Quoniam scripta & non scripta Religionis documenta vim eandem obtinent; tantumdem blasphemare eum, qui asserit, Traditiones esse fabularum plenas; quantum si diceret; sacram Scripturam esse fabulis plenam. En abnegationem fidei, quã didicit à Luthero scriptor dementissimus.

BLAS-

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ Ι.

Οτι διὰ τὰς παραδόσεις εἶπεν ὁ Χριστὸς τῶν Φαρισαίων· διατί καὶ ὑμεῖς παραβαίνετε τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν;

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XI.

De his traditionibus Christus Phariſæis; Quare, inquit, & vos tranſgredimini mandatum Dei propter traditionem veſtram?

REFVTATIO.

Es eſt omninò cæcitatis plena praRuitas animi. Traditiones Apoſtolicas, myſticas, neceſſarias, vt oſtenſum eſt, comparat homo inſanus cum vanis & futilibus Iudæorū traditionibus. Nec animaduertit fatuus, dum blaſphemijs impetit Romanæ Eccleſiæ traditiones, ſe ſimul etiam obloqui traditionibus Orientalis Eccleſiæ, cuius aſſentator videri cupit. Nam quò ad ſubſtantiam conueniunt

Εσται τυφλὸν φρένα ἡ βλασφημία· ταῖς παραδόσεις τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ταῖς ἀποστολικαῖς, ταῖς μυστικαῖς, ταῖς ἀναγκαίαις, καθὼς ἐδείχθη, συγκρίνει ὁ παραφερόμενος μὲ ταῖς ἀνίεραις καὶ ἀωφελεῖς παραδόσεις τῶν Εβραίων. καὶ δὲν ἐννοεῖ ὁ ἀνόητος, ὅτι βλασφημῶντας τὰς παραδόσεις τῆς Ρωμαϊκῆς ἐκκλησίας βλασφημᾷ καὶ ταῖς παραδόσεις τῆς ἀνατολικῆς, τὴν ὁποίαν κολακεύει. ὅτι εἰς τὸ οὐσιῶδες συμφωνοῦσιν αἱ-

οἱ τάξεις ὁπῶ καὶ παράδοσιν
ἀπ' ἀρχῆς ἐδόθησαν καὶ τῆς
ἀνατολικῆς καὶ τῆς δυτικῆς
ἐκκλησίας εἰς τὸ τελετὸ
τῆς ἑπτὰ μυστηρίων, καὶ εἰς
κάθε ἄλλλω φυλαχτήρησιν.
καὶ ἐκεῖνο ὁποῦ τὴν ἀπαράλ-
των φαίνεται διαφωνία, δὲν
εἶν εἰς τὸ ἐσιῶδες διαφωνία,
ἀλλ' εἶναι ποικιλόχρωμος δι-
μορφία & κολισμὸς τῆς νύμ-
φης τῶ Χριστῶ, καθὼς & πε-
ριγράφει ὁ ἅγιος Επιφάνιος
καὶ οἱ ἱστορίαις. καὶ ἐπειδὴ φα-
νερόταται εἶν, ὅτι ταῖς τάξες
καὶ τὸ ἐσιῶδη τελετὸ τῆς
μυστηρίων, ὁποῦ κρατεῖ ἡ
δυτικὴ ἐκκλησία, δὲν τὰ
ἔλαβεν ἀπὸ τὸ ἀνατολι-
κὸ, ὅτε ἡ ἀνατολικὴ ταῖς
ἰδιαίς της τάξες ἀπὸ τὸ δυ-
τικὸ, βέβαιον μένει ὅτι ὅ-
λαις ταύταις ἐσιωδῶς εἶναι
παράδοσες ἀποστολικαῖς. &
φὴν τὸ χίσματος ἦτον μὲ
τὸ συμφωνίαν τῆς πίστεως
καὶ ἡ ποικιλία τῶ ζέβας καὶ
τῆς θρησκείας. καὶ μὴ τὸ
χίσμα ὅποιος εἶναι παράλ-
μβος γνωρίζει, ὅτι οἱ γνώ-
μαις καὶ ἡ διαφωνία τῶν ἀνα-
τολικῶν, μὲ τὸ ὁποίαν χί-
ζονται ἀπὸ τὸ δυτικὸ ἐκ-
κλησίαν, δὲν εἶν παράδοσες
καὶ

niũt antiqui ritus & cæremoniæ in adminiſtratione Sacramentorũ & alijs obſeruationibus Occidẽtalis & Orientalis Eccleſiæ. Et quæ imperitis videtur diſſonantia, nõ eſt reuera diſſenſio, ſed ſponſæ Chriſti Eccleſiæ varietate circũdatæ ornatus atq. formoſitas: qualẽ deſcribit loco citato S. Epiph.us & videre eſt in hiſtorijs. Et quia perſpectũ eſt omnibus, sacramẽtorum cæremonias & ritus quò ad ſubſtantiã, quibus vtitur Occidẽtalis Eccleſia, non eſſe desũpta à cõſuetudine Orientaliũ; ſicut & ritus Orientalium non eſſe deſumptos à conſuetudine Occidentalium; omnino quoq. certum eſt, omnes iſtos ritus & cæremonias in ſubſtantialibus eſſe traditionis Apoſtolicæ. Ita ſane ante ſchiſma cum vnitate fidei vigebat quoq. obſeruationũ varietas. Et poſt ſchiſma norũt, qui ineruditi nõ ſunt, cõtrouerſias & opiniones Orientalium, quibus ſe ab Occidentalibus ſeiũgunt,

non

non esse ex Apostolica sanctorumque Patrum traditione, sed Photij & sequacium esse inuenta; qui dissidium fundarunt permoti odio, & irati animi furijs. Itaque argumento colligitur ineuitabili; Quòd ex consensu Occidentalium & Orientalium in re Sacramentorum quò ad substantialia, necesse est vt hæc concordia pendeat ex communi traditione Apostolica. Dum ergo Lutheranus asserit, Has traditiones non esse probatas Christo, perinde est ac si diceret, leges Christi non esse probatas Christo; quæ non solum blasphemia est, sed vincit etiam pecudum stoliditatem.

καὶ διδασκαλίᾳ τῶν Ἀποστόλων, & τῶν ἁγίων πατέρων, ἀλλ' εἰς παραδόσεις τοῦ Φωτίου καὶ τῶν μαθητῶν τε, ὅπου ἐκίνησαν ἡ πάθος, καὶ ὀργὴ, καὶ μῖσος. Ὅθεν συμπεραίνεται μὲ συλλογισμὸν ἀναγκαῖον, ὅτι συμφωνοῦντας εἰς τὴν οὐσιώδη τελετὴν τῶν ἑπτὰ μυστηρίων ἀνατολὴ καὶ δύσις, τὰς κρέμεται ἀπὸ κοινὴν παράδοσιν ἀποστολικήν. Τί λοιπὸν λέγοντας, ὅτι ὁ Χριστὸς καταργεῖ τούτας τὰς παράδοσες, εἰ ὄχι νὰ ἔλεγεν· ὅτι ὁ Χριστὸς καταργεῖ τὴν ἰδίαν τε νομοθεσίαν. καὶ εἶναι ὄχι μόνον βλασφημία, ἀλλὰ καὶ βοσκηματώδης ἀλογία.

BLAS-

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΙΒ.

Οτι οἱ λαϊκοὶ φρέπει νὰ διαβάζουν τὴν ἁγίαν γραφὴν, διὰ νὰ ἐλπίζουν εἰς αὐτὴν αἰώνιον ζωήν.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XII.

Debent Laici ſacram Scripturam legere, vt in ea ſpem habeant vitæ æternæ.

REFVTATIO.

Οὑτη ἡ βλασφημία Τ κρέμεται ἀπὸ τὴν ζ΄ τὴν· ὅτι διὰ νὰ εἶ φανερὴ κατ' αὐτὸν ἡ θεία γραφὴ, φρέπει νὰ τὴν διαβάζουν ὅλοι. καὶ καθὼς ἡ ῥίζα εἶναι φαρμακερὴ, ἔτζι καὶ τὸ παραβλάστημα. Τοῦτοις οἱ βλασφημίαις φέρουσιν ἀταξίαν καὶ σύγχυσιν, πρᾶγμα ἴδιον τῶν αἱρετικῶν, ὅλοι νὰ εἶναι ἑρμηνεῖς, ὅλοι νομοδιδάσκαλοι. πῶς τὸ λιτὸν ἔβαλε ξεῖς τάξες τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας ὁ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος, καθαρτικὴν, φωτιστικὴν, καὶ τελεωτικήν; καὶ ξεῖς τάξες τῶν τελουμένων, ἤγουν Κατηχουμένων, λαϊκῶν, καὶ μοναχῶν

Aec blaſphemia H pendet à tertia. Poſito enim fundamento, quod Scriptura ſit aperta & plana; infert, legendam eſſe ab omnibus. Et quemadmodum radix eſt veneno infecta, ita plane & germen. Hæ blaſpemiæ peruertunt ordinem, & ingerunt confuſionē; quod eſt hæretico rum propriū. Illi enim oēs volunt interpretes, oēs legis doctores. Cur ergo Dion. Areop. diuidit Hierarchiā Eccleſiaſt. in tres ordines, purgantē, illuminantē, & perficientē? quibus reſpondeāt tres ordines, nimirū catechumenorum

Cap. 5. de Hier. Ecc.

rum, laicorum, & monachorũ? Si enim Scriptura legenda est à laicis, & sunt illi sibi duces, sibi magistri; non ergo ad illuminandos pertinent, sed ad illuminãtes: Cum Areopagita dicat hos esse inconfusos ordines lege & decreto Apostolorum, inssu Dei.

Cap. 1. d3 Hier. Eccl.

Quorsum ergo locus, quem citat Ioannis? Hæc est autem voluntas Patris mei, qui misit me; vt omnis qui videt Filium, & credit in eum, habeat vitam æternam. Non dicit per hæc verba Christus, licitum esse laicis tractare Scripturam, vt spem habeant vitæ æternæ; sed ait: Vt credentes in eum habeant vitam æternam. Quomodo vero laici credere debeant, Apostoli sanxerunt, vt Areopagita docet; nimirum purgati, & illuminati per Ecclesiasticos. Videant hic omnes, vt à legibus Christi, & Apostolorum discedant hæretici confundendo Hierar-

Cap. 5. 40.

χῶν; αὖ ἔχουν οἱ λαϊκοὶ νὰ διαβάζουν τὴν θείαν γραφὴν δίχως ὁδήγησιν καὶ διδασκαλίαν, τὸ λοιπὸν δὲν εἶναι φωτιζόμενοι, ἀλλὰ φωτίζοντες· καὶ ὅμως ὁ Ἀρεοπαγίτης λέγει, ὅτι τούτους εἶναι τὰξες ἀσύμφυτους, ἤγουν ἀσύγχυτους ἀπὸ τὴν διαταγὴν καὶ νομοθεσίαν τῶν Ἀποστόλων μὲ ὁρισμὸν τοῦ Θεοῦ.

Ὅθεν ἔξω λόγου ἀναφέρει τὸν τόπον τοῦ Ἰωάννου· Τοῦτο δέ ὅτι τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με, ἵνα πᾶς ὁ θεωρῶν τὸν υἱὸν, καὶ πιστεύων εἰς αὐτὸν ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον. δὲν λέγει ὁ Χριστὸς εἰς τοῦτα τὰ λόγια, νὰ ἔχουν ἐξουσίαν οἱ λαϊκοὶ ἀπ' ἐκεῖνος νὰ μεταχειρίζωνται τὴν γραφὴν διὰ νὰ ἐλπίζουν τὴν αἰώνιον ζωήν· ἀλλὰ λέγει, ὅτι πιστεύοντας εἰς αὐτὸν νὰ ἔχουν αἰώνιον ζωήν. Καὶ πῶς ἔχουν νὰ πιστεύουν οἱ λαϊκοὶ, τὸ ἐνομοθέτησαν οἱ Ἀπόστολοι καὶ τὸν Ἀρεοπαγίτην Διονύσιον, ἤγουν καθαριζόμενοι καὶ φωτιζόμενοι ἀπὸ τὰς ἐκκλησιαστικούς. Καὶ ἐδῶ ἂς νοήσῃ καθένας, πῶς τὰ νόμιμα τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν Ἀποστόλων

σόλων τὰ ἔλυσαν οἱ αἱρετικοὶ συγχέοντας τὴν τάξιν τῆς Ἱεραρχίας. τὰ τὰ εἴδη οἱ ψευδοδιδασκαλίαι, τὰ τὰ εἴδη οἱ μῦθοι. ἔτζι καὶ ὁ τόπος τοῦ Πέτρου· ἕτοιμοι δὲ ἀεὶ πρὸς ἀπολογίαν παντὶ τῷ αἰτοῦντι ὑμᾶς λόγον περὶ τῆς ἐν ὑμῖν ἐλπίδος· δηλέγει, ὅτι οἱ λαϊκοὶ νὰ εἶναι αὐτοδιδάσκαλοι· ἀλλὰ νὰ ἠξεύρουν νὰ δίδουν λογαριασμὸν, δηλονότι διδασκαλεμένοι ἀπὸ τοὺς κληρικοὺς κ' τὴν ἀποστολικὴν τάξιν.

Ὁμοίως καὶ τὸ ῥητὸν τοῦ ψαλμοῦ· Μακάριοι οἱ ἐξερευνῶντες τὰ μαρτύρια αὐτοῦ· δὲν συμφωνᾷ μὲ τὸν νοῦν τῶν Λουτέρου, ὅτι ὁ προφήτης μακαρίζει τοὺς τελείους εἰς τὴν ἀρετήν· τὸ ὁποῖον, λέγει ὁ Θεοδώριτος, δὲν εἶναι τῶν πολλῶν, ἀλλ' ἐκείνων ὅσοι ἔσωσαν εἰς τὸ ἄκρον τῆς ἀρετῆς. τί ἔχει νὰ κάμῃ τοῦτος ὁ μακαρισμὸς μὲ τὴν ἐξήγησιν τῶν Λουτεριανῶν· ὅτι οἱ λαϊκοὶ νὰ ἐρευνῶσι τὴν θείαν γραφήν; ὁ Δαβὶδ μιλεῖ δι' ἐκείνους, ὁποῦ μὲ σπουδὴν φυλάττουν τὸν νόμον· τὸ ὁποῖον εἶναι χρεωστία νὰ κάμουν ὅλοι, καὶ ἐκκλησιαστικοὶ καὶ λαϊκοί· καὶ ὁ Λουτέρος τὸ ἐξηγᾷ εἰς τὴν νόησιν τοῦ νόμου· καὶ σύρει τὸ ἠθικὸν εἰς τὸ θεωρητι-

Hierarchiam Ecclesiasticam. Hæ sunt corruptelæ, hæ fabulæ, quas pseudomagistri tradunt. Locus etiam Petri, quem citat, nihil ad rem: Parati semper ad satisfactionem omni poscenti vos rationem de ea, quæ in vobis est spe. Non enim permittit, vt laici sint sibi doctores; sed vult paratos esse ad reddendam rationem, nimirū edoctos ab Ecclesiasticis iuxta ordinē Apostolicū. 1. Pet. 3. 15.

Similiter & illud; Beati qui scrutantur testimonia eius: lōge abest à sensu Lutheri. Vocat enim Proph. beatos, qui perfecta virtute sunt. Quod Theodoret. exponēs, nō esse ait multorū, sed eorū qui ad summā peruenere virtutē. At quātū distat hoc à mēte Lutheranorum, qui volūt laicos scrutari Scripturā? Prophe ta de ijs loquitur, qui legē obseruare studēt, quod præstare debent omnes & Ecclesiastici & Laici: Lutherus vero accipit in intelligētiā legis; trahitq. actionē in purā meditationem, Psal. 118. 2.

practicũ in dogmaricum, ſcrutatricẽ ſui conſcientiã in exponẽtis magiſterij facultatẽ. Hac egregia impe ritia ſubdit etiam exempla
Act. Apoſt. 8. 27. 18. 24. Aethiopis Eunuchi Cãdacis, & Apollo; qui cũ eſſent Laici, tamen Scripturã legebant. Nec venit in mẽtẽ inſulſo huic, quod ſupra diximus è Chryſoſt. ſerm. in Lazarũ 3. vbi explicatur modus, quo debeant Laici lectitare Scripturam. Nã pius ille Eunuchus legebat quidẽ Iſaiam, ſed nõ intelligebat, donec Philippus diaconus euangelizauit illi Ieſum. Apollo autẽ non ſimplex Laicus; ſed vt teſtatur S. Hieron. in c. 3. epiſt. ad Titũ, Alexandrinus erat ex Iudæis valdè eloquẽs, & perfectus in lege, demũ Corinthiorũ Epiſc.

Ex his perſpiciunt omnes, quæ fidei ſemina tradiderint Lutherani huic infelici græculo diſpergẽda per Orientẽ, repugnantia Scripturæ, Cõcilijs generalibus, & ſacris Eccleſiæ Doctoribus: nempe vt miſeram efficerẽt Græciã ar-

τικὸν, τὸ θεωρητικὸν εἰς τὸ δογματικὸν, τὸ ἐρευνητικὸν δὲ καλῆς συνηθείας εἰς τὸ ἐξηγητικὸν δ' διδασκαλίας. μετ' οὐτῶ τ' ὑψηλοχορτοσωλῶν μίσει καὶ τὰ παραδείγματα τῶν Αἰθίοπος τ' εὐνύχε δ' Κανδάκης, καὶ τῶ Ἀπολλῶ, ὅτι ἦσαν λαϊκοὶ, καὶ ὅμως ἀναγνῶθαι τ' θείαν γραφήν. Ὁ δὲν ἐλόγιαστεν ὁ ἀνόητος, καθὼς ἐφεξαμῆς παρεπαίω ἀπὸ τ' Χρυσόστομο εἰς τ' περὶ Λαζάρου γ. λόγον, ὅπως ἑρμηνεύῃ ὁ ἅγιος, εἰς ποῖον τρόπον οἱ λαϊκοὶ πρέπῃ νὰ διαβάζουν τ' θείαν γραφήν. ὅτι ἀνάγνωθεν ὁ εὐνοῦχος, ἀμὴ δὲν ἐγρύκα, ὥστε ὅπου ἔσωσε Φίλιππος ὁ διάκονος, καὶ τῶ ἐξήγησε τ' γραφήν. Καὶ ὁ Ἀπολλὼς δὲν ἦτον ἁπλὸς λαϊκὸς, ἀλλ' Ἰουδαῖος νομοδιδάσκαλος, καὶ ἐχειροτονήθη ὁπίσκοπος Κορινθίων, καθὼς ἱστορεῖ ὁ ἅγιος Ἱερώνυμος.

Εἰς τοῦτον τ' τρόπον ἦ φανερὸν, ποῖα σπέρματα πίστεως ἔδωκαν οἱ Λουτεράνοι τούτῳ τ' δυστυχεῖ ρωμαίῳ διὰ νὰ τὰ σκορπίσῃ εἰς τὴν ἀνατολικὴν ἐκκλησίαν, ἐναντία τ' θείας γραφῆς, ἐναντία τῶν ἁγίων οἰκουμενικῶν συνόδων, ἐναντία τ' ἁγίων πατέρων. Ὁ δι-

δα-

δυσκάλων, διὰ νὰ καθησύσουν τὴν δυσυχῆ ἑλλάδα δένδεον δὶς ἐκριζωθέν.

Ὁ διαπότης χριστὸς ἐθεμελίωσε μίαν ἐκκλησίαν, ἐνομοθέτησεν ἕνα βοσκὸν, ἔπεμψεν ἀπόστολους, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἔλαβεν ἡ ἐκκλησία τὰ βιβλία τὰ κανονικὰ τὰς παραδόσεις. ἐσυνήχθησαν οἱ ἅγιαις σύνοδες διὰ ξεκαθάρισιν τῶν δογμάτων· ἦλθαν φωστῆρες καὶ διδάσκαλοι διὰ βεβαίωσιν τῶν λαῶν. καὶ ὁ λυτέρος μὲ τὸν Καλβῖνον ἀντιλέγουσι τῇ χρῆσι καὶ τὴν κοινὴν συνήθειαν ὅλων τῶν αἱρετικῶν. δὲν θέλουσιν ἕνα βοσκόν. λέγονται βιβλία κανονικὰ ὅτα τοὺς φαίνεται. τὰ πρόβατα κάμνουν βοσκοὺς, καὶ τοὺς βοσκοὺς πρόβατα. καὶ διὰ νὰ τελειώσω τὸ ἔργον γίνονται καὶ κάμνουσιν ἀποστόλους τοῦ διαβόλου. ἐδέχθησαν ὄφιν ἀπὸ τὴν ἑλλάδα, καὶ τὸν ἀπέπεμψαν βασιλίσκον. ἀλλὰ μὴ γένοιτο Χριστὲ βασιλεῦ, νὰ δέχθῃ τὸ γένος τῶν Ρωμαίων τέτοιας βλασφημίαις τῶν θεομάχων, ὅτι δι' αὐτοὺς λέγει ὁ ἅγιος Πέτρος· ἔτοιμοί εἰσι πηγαὶ ἄυδροι, νεφέλαι ὑπὸ λαίλαπος ἐλαυνόμεναι, οἷς ὁ ζόφος τοῦ σκότους εἰς αἰῶνα τετήρηται.

ΒΛΑ-

arborem bis eradicatam. *Iud. 12.*

Vnam fundauit Saluator Ecclesiã. Vnũ illi præfecit pastorẽ. Dedit Apostolos, à quibus Ecclesia libros Canonicos, & sacras traditiones accepit. Cõuenerunt generalia Cõcilia, & elucidarũt fidei dogmata. eluxerunt summi Doctores ad confirmãdos populos. Verum Lutherus & Caluinus, quippe vt hæreticorũ omniũ seruãtes morẽ, refragantur Christo, respuũt vnũ Ecclesiæ pastorẽ; Habent pro libris canonicis, quos libet admittere; oues in pastores, & pastores mutãt in oues. Atque vt opus perficiant, quod iam ipsi facti sunt, alios quoque faciunt Apostolos satanę. Susceperunt anguẽ è Græcia, & basiliscũ remiserunt. Absit vero, absit, vt execrãdas hasce blasphemias Græci hauriant. Nam de illarum auctoribus aiebat princeps Apostolorũ: Hi sunt fontes sine aqua, nebulæ turbinibus exagitatæ, quibus caligo tenebrarum in æternũ reseruatur. *2. Petri 2. 17.*

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΙΓ.

Οτι ὁ Θεὸς ἐπροώρισε νὰ σωθῶν ὅλοι, ὅσοι πιστεύουν εἰς τ Χριστόν.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XIII.

Deus prædestinauit saluos fieri oēs, qui credunt in Christum.

REFVTATIO.

Antæ blasphemiæ T. absurdissimum fundamentum est Blasphemia xiv. In ea dicit, fidem amitti per peccatum. ergo per ipsum, vbi fides, ibi iustitia. fides igitur hominem saluum facit. At Christus dicebat; si vis ad vitam ingredi, serua mandata. Non ergo prædestinauit Deus, vt salui fiant omnes, qui credunt; sed qui credendo seruant mandata. Et ne plura congeramus; vnus Marci locus, quem pro se citat, ipsum condemnat: Qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit. Qui verò non crediderit, condemnabitur. Si enim in baptismo Catechumenus iuxta traditionem Apostolicam renuntiat Satanæ & cunctis

Matt. 19. 17.

Marc. 16. 16.

Dio. Areo. de Hier. Eccl. c. 2.

Ο ἀτοπώτατον θεμέλιον τῆς παρούσης ιζ. βλασφημίας εἶναι ἡ ιδ. ἐκεῖ λέγει, ὅτι μὲ τ ἁμαρτίαν χάνεται ἡ πίστις· τὸ λοιπὸν ὅπου εἶναι πίστις, εἶναι καὶ δικαιοσύνη. Τὸ λοιπὸν ἡ πίστις σώζει τὸν ἄνθρωπον. καὶ πῶς ἔλεγεν ὁ Χριστὸς· εἰ θέλῃς εἰσελθεῖν εἰς τ ζωὴν, τήρησον τὰς ἐντολάς; δὲν ἐπροώρισε λοιπὸν ὁ θεὸς, ὅσοι πιστεύσουν νὰ σωθοῦσιν, ἀλλ' ὅσοι μὲ τὸ ὀρθὸν πίστιν θέλουν φυλάξει τὰς ἐντολάς. καὶ διὰ νὰ μὴν ἀναφέρωμεν πολλὰ, μόνος ὁ τόπος ὁποῦ προβάλλει ἀπὸ τὸ ις. κεφάλαιον τ Μάρκου τ κατακρίνει· Ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς σωθήσεται, ὁ δὲ ἀπιστήσας κατακριθήσεται. αὐτὸ εἰς τὸ βάπτισμα κατ τ ἀποστολικὴν παράδοσιν ὁ κατηχούμενος ἀποτάσσεται τὸν σατανᾶ, καὶ πᾶσι τοῖς ἔργοις

γοις αὐτοῦ. λοιπὸν ὁ βαπτιζόμενος μὴ δύνηται νὰ φυλάξῃ τὸν νόμον τοῦ Χριστοῦ. Καὶ πῶς εἶναι λοιπὸν νὰ σωθῇ ὁ ἄνθρωπος ὁποῦ ἐπίστευσε, καὶ δὲν ἐπλήρωσε τὸ χρέος; λέγοντας λοιπὸν ὁ Χριστός· ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς· λέγει, ὅτι ἐκεῖνος εἶναι προορισμένος νὰ ζωθῇ, ὁποῦ πιστεύοντας θέλει πληρώσει τὸ χρέος, τὸ ὁποῖον λαμβάνει εἰς τὸ βάπτισμα. καὶ τὸ ἐξηγᾷ αὐτὸς ὁ Χριστὸς εἰς τὰ ὕστερα λόγια τοῦ κατὰ Ματθαῖον λέγοντας· μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς, καὶ διδάσκοντες τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν. Καὶ ἔφθασε τοῦτος ὁ βδελυρὸς νὰ ἀπουσάξῃ τὴν εὐαγγελικὴν τούτῳ καὶ ὀρθόδοξον πίστιν καὶ ἀπὸ τοὺς ἁγίους πατέρες, μάλιστα τὸν Ἀρεοπαγίτην Διονύσιον εἰς τὸ βʹ. κεφάλαιον τῆς ἐκκλησιαστικῆς Ἱεραρχίας, ὄχι νὰ μεθυσθῇ ἀπὸ τὸ φαρμακερὸν καὶ θανάσιμον ποτήριον τοῦ Λουτέρου· ὅτι τοῦτο εἶναι γνώμη ὁ λεθαργωτάτη καὶ ῥίζα πολλῶν αἱρέσεων. καὶ αὐτὸς ἐδῶ κάτω εἰς τὸ ιδ. ζητημάτιον ἐναντιάται τοῦ ἑαυτοῦ

ctis operibus eius. baptizatus ergo cõtrahit debitũ seruandæ Christi legis. Qui fiat igitur, vt salutem consequatur homo, qui quidẽ credidit, sed debitũ non persoluit? Quando ergo dixit Christus; Qui crediderit; &c. illos declarat prędestinatos, qui postquã crediderint, implẽt quod in baptismate promiserũt. Quod etiam Christus ipse exponit vltimis Matthæi verbis: Docete omnes gẽtes baptizãtes; & docẽtes eos seruare omnia, quæcumque mandaui vobis. At perditus iste debebat orthodoxã hanc & Euangelicam fidem exquirere saltem à sanctis Patribus, præsertim Dionysio Areopagita capite ij. de Hierarchia Ecclesiastica, non è lethali poculo Lutheri venena ebibere. Siquidem hęc blasphemia multarum hæresum est pernicioſissima radix. Ipse quoq. infrà quæstiũcula 14. secum pugnat. Scribit enim & fatetur, sine operibus nõ sufficere fidem, & esse mortuã.

Cap. 28. 19. 20.

Quanquam quæstiuncula xij. semipelagianam ponit doctrinã, vbi ait: Hominẽ antequã illuminetur à Spiritu S. debere se ipsũ præparare. Quod improbat sanctus Augustinus in libro de Prædestinatione sanctorum. Voluntatem enim à Deo præparari & in eodem libro, & sæpe alibi repetit Augustinus.

τὰ τε γεάφοντας, ὅτι λέγω τὰ καλὰ ἔργα οὐκ ζωοποιεῖ ἡ πίστις, ἀλλ' εἶναι νεκρά. πρὸς εἰς τὸ ιβ. ζητημάτιον τὰ λοιδῆ ἡμιπελαγιανῶν διδασκαλίαν λέγοντας, ὅτι πρὶν φωτισθῇ ὁ ἄνθρωπος ὑπὸ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, πρέπει καὶ αὐτὸν ἑτοιμάσαι τὸν ἑαυτόν τε· ἐναντίον τῆς διδασκαλίας τὸ μακαρίου Αὐγουστίνου περὶ προορισμοῦ τῶν ἁγίων.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΙΔ.

Ὅτι ὁ Χριστιανὸς ἀφιδόντας τὴν δικαιοσύνην χάνει τὴν πίστιν.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XIV.

Christianus relicta iustitia amittit fidem.

REFVTATIO.

POst allatam Apostoli Iacobi sententiam; Fides si non habeat opera, mortua est in semetipsa: subdit, fidem amitti per peccatum.

Cap. 2.17

ΝΑφέρει τὴν διδασκαλίαν Ἰακώβου τὸ Ἀποστόλου, ὅτι λέγω τὰ ἔργα ἡ πίστις εἰ μὴ καθ' ἑαυτὴν νεκρά. ἀπέκει λέγει, ὅτι μὲν τὴν ἁμαρτίαν χάνει αὐ

νεται ἡ πίστις. ὦ ἀναισθησίαν. Τὸ σῶμα δίχως ψυχὴν μόνον νεκρὸν, ἆρα ἐκλείπουσας ἡ ψυχὴ τὸ σῶμα ἀφανίζεται; τέτοια εἶναι ἡ θεολογία τῶν ἀλόγων. αὐτὸ εἰς τὸν ἑαυτόν της εἶναι ἡ πίστις νεκρὰ ὅταν λείπωσι τὰ καλὰ ἔργα, τὸ λοιπὸν γυμνὴ ἀπὸ τὰ ἔργα μένει εἰς τὸν ἑαυτόν της, καὶ δὲν χαίνεται. καὶ αὐτὸ ἐχαίνετο διὰ τὴν ἁμαρτίαν ἡ πίστις, ὁ κλέπτης ἢ ὁ μοιχὸς ἤθελαν εἶσαι ἄπιστοι. πῶς ἆρα λέγει ὁ Ἀπόστολος Ἰάκωβος, ὅτι πιστεύοντας νὰ εἶναι ἕνας θεὸς, εἶναι καλὸν, ἀμὴ δὲν ζώνει· διατὶ καὶ ὁ Ἀβραὰμ μὲ τὰ ἔργα ἐδικαιώθη καὶ ἐτελειώθη; καὶ Ραὰβ ἡ πόρνη; πιστεύει λοιπὸν ὁ ἁμαρτωλὸς, ἀμὴ δὲν τὸ ζώνει· ἢ μὲ τὸν ἀδικίαν δὲν χαίνεται ἡ πίστις. ἔτζι λέγει καὶ ὁ ἅγιος Παῦλος, ὅτι πρέπει νὰ φεύγωμεν τὴν συνομιλίαν τῆς πόρνων, ὄχι λέγει τῆς ἑλλήνων, καθὼς τὸ ἐξηγᾶ καὶ ὁ Χρυσόστομος, ἀλλὰ τῆς ἀδελφῶν, ἤγουν τῆς χριστιανῶν καὶ ἁμαρτωλῶν. τὸ λοιπὸν ἡ θανάσιμος ἁμαρτία δὲν ἀφανίζει τὴν πίστιν, ἀλλὰ μένοντας καὶ τὸν ἅγιον Παῦ-

catum. O hominis vecordiam. Abeunte anima iacet corpus, ergo euanescit? Hoc est philosophari sine vsu rationis. Si fides in se ipsa mortua est, dum caret operibus, spoliata ergo non euanescit. Quòd si fides peccando extingueretur, fur & mœchus essent infideles. Cur ergo dicit Iacobus: Tu credis, quoniam vnus est Deus; bene facis. At non satis est: Nam & Abraham ex operibus iustificatus est, similiter & Raab meretrix. Si ergo non satis est credere, certè peccator credit, & iniquitas non tollit fidem. Ita beatus Paulus præcipiebat Corinthijs, vt fornicarios deuitarent; non vtique gentiles, vt exponit Chrysostomus; sed Christianos peccatores. Ergo peccatum mortiferum non delet fidem; sed iuxta

Cap. 2. 19.

1. Cor. 5. 11

Apo-

Apostolum Christianus manet Christianus lapsus in peccatum. Nec oppositum dicit Ezechiel, vt Lutheranus affirmat: Si auerterit se iustus à iustitia sua, & fecerit iniquitatem, in peccato suo quod peccauit, in ipso morietur. Non est enim Prophetæ sermo de fide, sed de operibus. Si iustus, inquit, iustitiam deserat, & moriatur in peccato, perijt. Quid commune diuinæ huic sententiæ cum illa blasphemia; Quod fidelis peccando desinit esse fidelis? Similiter verborum Pauli sensum peruertit: Itaque qui se existimat stare, videat ne cadat. Per hoc enim, vt exponit Chrysostomus, factum Corinthiorum Apostolus comprimit. Additque Chrysostomus; Dictum quidem esse ab Apostolo, Qui stat, videat ne cadat: Sibi verò non licere hoc dicere; sed potius illud Psalmi; Numquid qui

Cap. 18. 14.

1. Cor. 10. 12.

Psalm. 40 9.

Παῦλον χριστιανὸς ὁ χριστιανὸς, ἐμπορεῖ νὰ ἔχῃ καὶ τὴν ἁμαρτίαν. καὶ δὲν μαρτυρᾷ τὸ ἐναντίον, καθὼς ἐδίδαξαν οἱ λουθεράνοι τὸν τὸν θεόφιγγον, λέγοντας ὁ προφήτης Ιεζεκιὴλ· ἐν τῷ ἀποστρέψαι δίκαιον ἀπὸ τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ, καὶ ποιῇ ἀδικίαν, ἐν τῷ προσκόμματι αὐτοῦ ᾧ πρόπεσεν ἐν αὐτῷ ἀποθανεῖται. δὲν μιλεῖ ὁ προφήτης ἐκεῖ διὰ τὴν πίστιν, ἀλλὰ μόνον διὰ τὰ ἔργα. διότι αὖ ἀφήσῃ, λέγει, τὴν δικαιοσύνη του ὁ δίκαιος, καὶ ἀποθαίνῃ εἰς τὴν ἁμαρτίαν, κολάζεται. τί κοινὸν ἔχει τούτη ἡ θεϊκὴ ἀπόφασις μὲ τὴν βλασφημίαν, ὅτι ἁμαρτάνοντας ὁ χριστιανὸς χάνει τὴν πίστιν; ὁμοίως ἔξω ἀπὸ τὸν σκοπὸν τοῦ ἁγίου Παύλου φέρει τὰ λόγια ἐκεῖνα· ὥστε ὁ δοκῶν ἑστάναι βλεπέτω μὴ πέσῃ. ὁ Ἀπόστολος ἐκεῖ μιλεῖ διὰ νὰ καταβάλῃ τὸν τύφον τῶν Κορινθίων, ὡς λέγει ὁ Χρυσόστομος· ὁ ὁποῖος σμίγοντας λέγει· ὅτι ὁ Ἀπόστολος εἶπεν, ὁποῦ ἐκεῖνος βλέπεται μὴ πέσῃ· ἀλλ' ἐγὼ λέγω, δὲν ἐμπορῶ νὰ τὸ εἰπῶ τοῦτο·

ἀλλὰ

ἀλλὰ ἐκεῖνο τὸ ψαλμῦ· μὴ δὲν ἔχει νὰ σηκωθῇ ἐκεῖνος ὁπῦ ἔπεσεν; Καὶ προτρέπει ὅλους νὰ ζηκωθοῦσιν ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν εἰς τὴν ἀρετήν. τὸ λοιπὸν τὸ νὰ ξέκεταί τινας εἰδὲ νὰ κρατῇ τὴν ἀρετὴν, καὶ τὸ νὰ πέσῃ εἶναι νὰ χάσῃ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν δικαιοσύνην, ὄχι τὴν πίστιν. Καὶ παρεμυθεύοντας τόσον αὐόητα τὴν θείαν γραφὴν ὁ ἄθλιος δείχνει, ὅτι δὲν εἶναι φανερὴ, καθὼς αὐτὸς λέγει· ἀλλὰ κὴ τὰ φανερώτατα τῆς γραφῆς εἶναι σκοτειν ὰ ἀπὸ αἱρετικῶν, ὅτι εἰς κακότεχνον ψυχὴν οὐκ εἰσελεύσεται Σοφία. Καὶ τὸ τῆς Ἀποκαλύψεως ὁπῦ αἰαφέρει· Κράτει ὃ ἔχεις· δὲν μιλεῖ δηλ πᾶσα χρισιανόν· ἀδὲ σημαίνει, ὅτι πᾶσα θανάσιμος ἁμαρτία χαλᾷ τὴν πίστιν, ἀλλ' ὅτι ἡ ἀπιστία κὴ τὸ χρισιανισμῦ ἡ ἀπαρνησις χαλᾷ τὴν πίστιν.

qui dormit, non adijciet vt resurgat? Hortaturque omnes, vt à peccato ad virtutem surgant. Stare igitur est tenere virtutem; cadere est virtutem deserere, & à iustitia corruere, non fidem amittere. Adeo siniſtris interpretationibus locorum Scripturæ ostendit miserrimus, illam non esse omnibus planam, vt ipse nugabatur; sed quæ sunt vel manifestissima Scripturæ, obscura tamen esse hæreticis; quoniam in maleuolam animam non introibit sapientia. Sap. 1.4.

Denique illud Apocalypsis quod citat; Tene, quod habes; non spectat ad omnes Christianos; nec significat, quouis peccato, sed reiectione & abnegatione Christianismi fidem amitti. Cap. 3.11

BLAS-

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΙΕ.

Οτι χαίοντας διὰ τῆς ἁμαρτίας τὴν πίστιν ὁ ἄνθρωπος τὴν διείσησι διὰ μετανοίας.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XV.

Fidem propter peccatum amissam homo recuperat per pœnitentiam.

REFVTATIO.

ΟΥτη ἡ βλασφημία ἐλέγχεται, ὅτι ἔχει θεμέλιον τὸ πεφασμένον. καθὼς εἶπα, ὅτι ἡ πίστις νὰ χάνεται εἰς τὸν ἁμαρτωλὸν· ἔτζι εἶπαν ἀσύστατον νὰ διείσηται πάλιν μὲ τὴν μετάνοιαν, τούταις εἶπαν ἀλογίαις καὶ μωρφαντασίαις τῶν Λουτεράνων, ἐναντίαις τῆς θείας γραφῆς καὶ τῶν διδασκάλων. μάλιστα καὶ κατὰ τὰ θεμέλια τῆς ψευδοθεολόγου τούτη ἡ βλασφημία πεῖχει ἀδυνάτον. αὐτὸς ὁμολόγα παραπαίω, ὅτι πιστεύοντας εἰς τὸν Χριστὸν ἀρχίζομεν νὰ ἐλπίζωμεν. καὶ ἐδὼ λέγει, πῶς

D reijciendam
A hanc blasphemiã
satis est dicere,
priorem blasphemiã esse
eius fundamentum. Sicut
ergo est à veritate alienũ,
fidem amitti per quoduis
peccatum; ita falsissimum
est, fidem pœnitendo re-
cuperari. Hæc plane sunt
deliramẽta Lutheranorũ,
& insulsæ assertiones con-
tra diuinæ Scripturæ san-
ctorũq. Doctorũ positio-
nes. Quinimo iuxta hunc
ipsũ Pseudotheologũ blas
phemia hæc impossibile
continet. Ipse supra fate-
tur: Quod credendo in
Quæst. 14 interrog. 1
Chri-

διὰ

διὰ μετανοίας τῶν ἁγίων μυστηρίων δείκνεται ἡ χαμένη πίστις. εἰ ἡ πίστις εἶη, μὲ τὴν ὁποίαν ἀρχίζομεν, τὸ λοιπὸν εἶναι καλὸν ἡ πίστις ἐνεργᾶ πρὸς τὴν μετάνοιαν. Ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ κακοφανῇ τὸ μετανοοῦντος ἡ ἁμαρτία, εἰ δὲν ἔχῃ προηγημένην τὴν πίστιν, ὅτι τὸ θεὸν δὲν ἀρέσει ἡ ἁμαρτία, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐλπίζει τὴν συγχώρησιν. τὸ λοιπὸν ἡ πίστις καὶ ἡ ἐλπὶς προηγοῦνται τὴν μετάνοιαν εἰς τὸν ἁμαρτωλὸν πρὸ τῆς μετανοίας. καὶ πῶς νὰ δείκνεται κατ' αὐτὸν ἡ πίστις διὰ μετανοίας, εἰ εἶναι πρὸ τῆς μετανοίας; πῶς εἶναι δυνατὸν, ἡ πίστις νὰ εἶναι ἀρχὴ μετανοίας, καὶ ὕστερη ἀπὸ τὴν μετάνοιαν; λοιπὸν εἶναι ἀδύνατον καὶ κατὰ τὴν ψευδοφανῆ τοῦ Λουτέρου σοφίαν ἢ νὰ χάνεται ἡ πίστις εἰς τὸν ἁμαρτωλὸν, ἢ νὰ χαμένη νὰ δείκνεται διὰ μετανοίας.

Christum incipimus sperare: Hic vero dicit, fidem amissam reperiri per pœnitentiam sanctorum sacramentorum. Si ergo fides est, qua incipimus; certè fides operatur ad pœnitentiam. Impossibile enim est, vt peccatum peccatori displiceat, nisi præcedente fide credat, peccatum displicere Deo, à quo sperat veniam. Fides igitur & spes antecedunt pœnitentiam; ergo sunt in peccatore ante pœnitentiam. Quomodo igitur per pœnitentiã reperiatur fides, si fides supponitur pœnitentiæ? Quī fieri possit, vt fides sit initium pœnitẽtiæ, & posterior pœnitẽtia? Impossibile igitur est, etiam per ipsa Lutheri commenta, vel amitti fidem in peccatore, vel amissam inueniri per pœnitentiam.

BLAS-

ΒΙΒΛΙΟΝ Ζ.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ις.

Ἐκκλησία ἔναι συνάξις Χριστιανῶν ἁγίων, οἱ ὁποῖοι ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ τὰ μάλιστα παθαίνονται.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

LIBER VII.

BLASPHEMIA XVI.

Ecclesia est Congregatio Christianorum sanctorum, qui in hoc mundo plurimis malis diuexantur.

REFVTATIO.

EX eo quod supra docuit veritati contrarium, oritur definitio, quāhìc tradit hæreticæ prauitatis pleniſſima. Aiebat, Chriſtianū peccando fidem amittere; vt per ipsū peccatores nō ſint Chriſtiani. Cum ergo Eccleſia ſit Chriſtianorum congregatio, ſancti tantummodo per ipſum, ideſt qui ſine peccato ſunt, cōſtituent Eccleſiam. Verùm

Κακόδοξος διδασκαλία, ὅπου ἔπαιρεν ἑαυτὸν, καὶ μένει τὴν ὠφέλειαν ὅπου δίδει τῆς ἐκκλησίας αἱρετικῶς τάττει. ἔλεγεν, ὅτι ὁ χριστιανὸς ἁμαρτάνοντας χάνει τὴν πίστιν. Τὸ λοιπὸν οἱ ἁμαρτωλοὶ κατ' αὐτὸν δὲν εἶναι Χριστιανοί. Καὶ ἂν ἐκκλησία εἶναι συνάξις τῶν χριστιανῶν, μόνοι οἱ ἅγιοι ὁποῦ δὲν δείσκουν εἰς ἁμαρτίαν, εἶναι κατ' αὐτὸν ἡ ἐκκλησία.

ἀλλὰ

ἀλλὰ τὸ ἓν δόγμα Σατανικὸν, καὶ ἀντιφέρεται αὐτῷ τῷ Χριστοῦ ὅπου λέγει εἰς τὸ Εὐαγγέλιον· Ὅτι ἡ σαγήνη τῆς ἐκκλησίας συνέχει ἀγαθὰ καὶ κακά· καθὼς φανερώτατα ἐξηγᾶται τὸν τόπον ἐκεῖνον ὁ Χρυσόστομος, καὶ ὁ μακάριος Αὐγουστῖνος εἰς τὸ ἐνδέκατον ζήτημα τοῦ κγ Ματθαίου Εὐαγγελίου. καὶ αὖ ὁ ἅγιος Παῦλος εἰς τὰς ὑπογραφὰς τινῶν τῶν ὑστερολῶν καλεῖ ἁγίους ὅλους τοὺς πιστοὺς, ὡς λέγει ὁ Χρυσόστομος εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ὑστερολῆς πρὸς Ρωμαίους, εἶναι λέγει, διατὶ τοὺς καλεῖ ἀγαπητοὺς τοῦ Θεοῦ, δηλονότι ὡσὰν καλεσμένους εἰς τὸν Χριστιανισμόν. ὅθεν καὶ εἰς τὴν πρὸς Κορινθίους πρώτην ὑστερολὴν ὑπογράφει, κλητοῖς ἁγίοις· ἀπέκει εἰς τὸ πέμπτον κεφάλαιον ἀναφέρει καὶ ψαλμῳδεῖ τὸν Σατανᾶν τὸν Κορίνθιον ἐκεῖνον Χριστιανὸν, ὁποῦ ἦτον μοιχός.

Εἶναι τὸ λοιπὸν εἰς τὸν κόσμον τοῦτον ἡ ἐκκλησία, κατὰ τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ τοῦ διαπόντου Χριστοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Παύλου, συνα-

rùm hoc eſt dogma ſatanicum, & aduerſatur Chriſti verbis. Ipſe enim in Euangelio, ſagenam, ideſt Eccleſiam, congregare ait & bonos & malos piſces; vt expreſſis verbis declarant Chryſoſtomus ibi, & Auguſtinus Quæſtionum ex Matthæo xi. & ſæpe alibi. Quòd ſi Apoſtolus in quarumdam epiſtolarum titulis fideles communiter vocat ſanctos; vt Chryſoſtomus annotat initio epiſtolæ ad Romanos; hoc ideo dictum, inquit; quia vocat eos Deo dilectos, nempe ad Chriſtianiſmum vocatos. Ita primæ ad Corinthios titulum præfigēs ait; Vocatis ſanctis: Deinde capite v. refert, ac tradit ſatanæ Chriſtianum illum Corinthium, qui commiſerat inceſtum.

Matth. 13. 47.

Epiſt. 171. lib. de vera Relig. lib. de moribus Eccleſiæ Cathol. lib. de fide & operibus. libro 2 de Ciuit. Dei c. 35. lib. 2. contra Creſc. gram. & alibi.

Eſt igitur Eccleſia in hoc mundo iuxta verba & ſenſum ipſius Saluatoris, ac etiam Apoſtoli, con-

gre-

gregatio Christianorū bonorum & malorū, non cōgregatio sanctorum absq. peccato. Et quod addit Gerganus; Qui in hoc mūdo plurimum diuexantur; perinde est ac si diceret: Homo est animal rationale, si vapulat. Quis tā profundā ignorantiam nō demiretur? Inter definitionē & definitū debet esse conuersio. Homo est animal ratione vtens: Animal ratione vtens est homo. Si Ecclesia est congregatio sanctorum, qui diuexātur: certè sanctorum tantū qui vexantur congregatio erit Ecclesia. Vbi igitur, & quando fuit, aut erit congregatio sanctorū non diuexatorū; neq enim semper persecutionibus præmuntur: non est, non erit Ecclesia. Et qua ratione fiat, vt sit quidem per ipsum congregatio sanctorū Christianorum, non sit autem Ecclesia?

Vna est, inquit Chrysostomus, in vniuerso terrarum orbe Ecclesia. Si enim est Dei Ecclesia, vnitam

Hom. 1. in 1. ad Cor. In cap. 1. ad Galat. vers. 2.

ζωάξις Χριστιανῶν καλῶν καὶ κακῶν, ὄχι συάξις ἁγίων δίχως ἁμαρτίαν. Καὶ ἐκεῖνο ὁποῦ σμίλει· οἱ ὁποῖοι ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ τὰ μάλιστα παιδεύονται· εἶναι ὡσαὶ νὰ ἔλεγεν· ἄνθρωπος ὅτι ζῶον λογικὸν ὁποῦ ῥαβδίζεται. καὶ τίς νὰ μὲ θαυμάσῃ τὸν τόσον ἀπαίδευσίαν; ἡ ἀντιγραφὴ πρέπει νὰ ἀντιστρέφῃ μὲ τὸ ἀντιγραφόμενον. ὁ ἄνθρωπος ζῶον λογικόν, καὶ τὸ λογικὸν ζῶον ἄνθρωπος. οὕτω ἡ ἐκκλησία εἶναι συάξις ἁγίων παιδευομένων, ἡ συάξις μόνων τῶν παιδευομένων ἁγίων εἶναι ἡ ἐκκλησία. Τὸ λοιπὸν ὅτε καὶ ὅπου εἶναι ζωάξις ἁγίων μὴ παιδευομένων, ὡσαὶ ὅτε λείπουσιν οἱ διαγμοὶ, δὲν εἶναι ἐκκλησία. καὶ πῶς εἶναι ἐμπορετὸν νὰ εἶναι καὶ τὸν διδασκαλίαν τε ζωάξις Χριστιανῶν ἁγίων, καὶ ὄχι ἐκκλησία;

Μία ἐκκλησία, λέγει ὁ ὁ Χρυσόστομος, εἶναι εἰς ὅλον τὸν οἰκουμένον· ὅτι αὐ εἶναι ἐκκλησία θεοῦ, πρέπει νὰ εἶναι ἑνωμένη. καὶ τὸ ὄνομα τῆς ἐκκλησία δὲν σημαίνει χωρισμὸν, ἀλλὰ ἕνωσιν, ὁμό-

ὁμόνοιαν, καὶ συμφωνίαν. λέγοντας τοῦτο ὁ Χρυσόστομος μᾶς διδάσκει, πόθεν ἔχομεν τὸν ὁρισμὸν τῆς ἐκκλησίας.

Εἶπεν ὁ Χριστὸς τῷ Πέτρῳ, ποίμαινε τὰ πρόβατά μου. λοιπὸν ἐκκλησία ἐστὶν σύναξις τῶν προβάτων τοῦ Χριστοῦ ὑποδομὴ τοῦ Πέτρου. καὶ ἐκεῖ ἐστὶν σωστὴ ἡ αὐτιστοιχία. ὅπου ἐστὶν ἐκκλησία, ἐκεῖ πρόβατα Χριστοῦ παραδομένα τῷ Πέτρῳ, & αὐτιστοίχως· ἔτζι εἷς μία συμφωνος πανταχοῦ ἐκκλησία· καὶ λείποντας ἕνα ἀπὸ τὰ ἰδιώματα τοῦτα δὲν εἶς ἐκκλησία. Καὶ εἶς ἀκόλουθον ἐξ ἀνάγκης, ὅπου δὲν εἶς συμφωνία μὲ τὸν θρόνον τοῦ Πέτρου νὰ μὴν εἶς ἐκκλησία. ὅθεν ἐστὶν βεβαιότατον, ὅτι δίχως θεμέλιον ὑποδομοῦσιν, ὅσοι λέγουσιν, ὡς τοῦ Πέτρου, ὄχι τῷ διαδόχων του ἐδόθη τοῦτη ἡ ἐξουσία. διατὶ δὲν εἶπεν ὁ Χριστὸς, ποίμαινε τοῦτα μου τὰ πρόβατα, ἢ τὰ παρόντα πρόβατα. ἀλλὰ ἁπλῶς καὶ ἀορίστως καὶ καθόλου, τὰ πρόβατά μου. Καὶ ὁ Χρυσόστομος ἐξηγοῦντας τὰ λόγια ἐκεῖνα, οἰκο-

tam esse oportet. & nomen hoc, Ecclesia, non diuisionem; sed vnionem significat, concordiam, & consensionem. Ex his Chrysostomi verbis patet, vnde sumenda sit Ecclesiæ definitio.

Dixit Petro Christus; Pasce oues meas. est igitur Ecclesia ouiũ Christi congregatio ad pascendum tradita Petro. Ita plana est definiti cum definitione conuesio. Vbi est Ecclesia, ibi sunt oues Christi traditæ Petro, & contra. Sic vna erit vbique vno nexu coniuncta Ecclesia. Quòd si vna ex his conditionibus desit, non erit Ecclesia. Ex quo sequitur necessariò, Ecclesiam non esse, quæ non consentit cum sede Petri. Sine fundamento igitur garriunt ij, qui Petro soli, nõ etiã successoribus traditam aiunt potestatem. Non enim dixit Petro Christus, Pasce has oues; sed in vniuersum & absolutè, oues meas. Et Chrysostomus exponens verba illa: Ioan. 21. 17.

Matt. 16. 15. illa; ædificabo Ecclesiam meam: In hoc, inquit, multos ostendit credituros in Christū. Cum ergo Christi sermo amplexus fuerit oēs futuros Christianos, qui non deerūt vsque ad consummationem seculi: omnesque dati fuerint Petro; necesse est vt Petri successores eadem, qua Petrus, potestate polleant; cum Petrus mortalē nunc non viuat vitam, nec per se ipsum pascat; vt etiam omnium generalium Conciliorum gesta testantur & docent. Omnes enim sancti Patres agnouerunt in Papa Petri auctoritatem vt pastoris: & veritatem hanc dictis factisque comprobarūt, vt contra Nilum & Barlaam demonstratum est. Ex his firmissimis & inconcussis fundamentis pendet reiectio multarum blasphemiarum, quas temerarius Catechista effudit.

οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, λέγει· ὅτι ἐφ' ὧ δείκνυσι, ὅτι ἔμελλον πολλοὶ νὰ πιστεύσουν εἰς τὸν Χριστόν. λοιπὸν μιλῶντας ὁ Χριστὸς καὶ διὰ τοὺς μέλλοντας Χριστιανοὺς, καὶ τέλος πάντοτε θέλουν εἶσαι ὡς τὸ τέλος τοῦ κόσμου, καὶ δίδοντας τὴν τοῦ Πέτρου ὅλους, ἀνάγκη εἶναι εἰς τοὺς διαδόχους τοῦ Πέτρου νὰ εἶναι ἡ ἐξουσία τοῦ Πέτρου· ὅπου διὰ ὁ Πέτρος δὲν εἶναι πλέον εἰς τὸν βίον τοῦτον νὰ κυβερνᾷ. τοῦτο διδάσκουσι καὶ μαρτυροῦσιν ὅλα τὰ πραχτικὰ τῆς οἰκουμενικῶν συνόδων, γνωρίζοντας εἰς τὸν Πάπαν τοῦ ποιμένος Πέτρου τὴν ἐξουσίαν· καὶ τὸ προσμαρτυροῦσι τῆς ἁγίων τὰ δόγματα, καθὼς ἀποδείχθη ἐναντίον τοῦ Νείλου καὶ τοῦ Βαρλαάμ. Ἀπὸ τοῦτα τὰ ἀρέσαι καὶ ἀκαταβλητα θεμέλια κρέμεται ἡ λύσις πολλῶν βλασφημιῶν, ὁποῦ περιεργάζεται τοῦτος ὁ τολμηρός.

BLAS-

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΙΖ.

Μία εἶναι ἡ ἐκκλησία, ἁγία, καθολικὴ, Ἀποστολικὴ, καὶ ἀνατολική.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XVII.

Vna est Ecclesia, Sancta, Catholica, Apostolica, & Orientalis.

REFVTATIO.

Λεγαν οἱ αἱρετικοὶ Δονατισταὶ, ὅτι μόνον εἰς τὸ Αφρικὸν εἰς αὐτοὺς ἦν ἡ καθολικὴ ἐκκλησία· τοὺς ὁποίους ὁ ἅγιος Αὐγουστῖνος εἰς πολλοὺς τόπους κομπάζει. πόθεν ἔμαθε λοιπὸν τὰς ὁ ταπεινὸς νὰ ὁρισθίζῃ τὸν καθολικὸν ἐκκλησίαν μόνον εἰς τὴν ἀνατολήν; ἀπὸ τὸν ὁρισμὸν τῆς ἐκκλησίας εἶδε φανερὸν, ὅτι τόσον εἶναι ἁπλωμένη ἡ καθολικὴ ἐκκλησία, ὅσον εἶναι ἁπλωμένα τοῦ Χριστοῦ τὰ πρόβατα εἰς τὸν ἕνωσιν καὶ κυβέρνησιν τοῦ Πέτρου. ὁ Χρυσόστομος, καθὼς εἴπαμεν, μίαν εἶδε λέγει τὸν ἐκκλησίαν ἐν τῇ οἰκουμένῃ.

Καὶ

Aeretici Donatistæ dicebant, in Africa tantum, & penes se solos fuisse catholicam Ecclesiam; quos beatus Augustinus pluribus in locis redarguit. A quò igitur didicit homo miserrimus catholicam arctare Ecclesiam solis finibus Orientis? Liquet è Definitione Ecclesiæ tam latè patere catholicam Ecclesiam, quàm latè fusæ sunt oues Christi traditæ Petro vt pascendæ. Chrysostomus, vt dictum est, vnam esse ait toto terrarum orbe Ecclesiam.

Epist. 70. 166. 171. lib. 2. contra Cresconium. lib. de hæresibus, ad Quod vult. d. hæresi 69. & alibi.

G Et

Et in ſecundo Pſalmo dicitur; Dabo tibi gẽtes hæreditatem tuam, & poſſeſſionem tuam terminos terræ. Et Lucæ capite vltimo: Oportebat Chriſtũ pati, & reſurgere, & prædicari in nomine eius pœnitentiam & remiſſionem peccatorum in omnes gẽtes. Ita certo certius eſt, vna mundi parte nõ comprehendi catholicã Eccleſiam. Cæterum mirari licet, quòd ſuam Eccleſiam catholicã dum ſolis tribuit Orientalibus, Chriſtianos oẽs Orientales neceſſario sãctos declarat; & præterea magiſtros ſuos Lutheranos eijcit ab Eccleſia. Quibus velit, nolit, aptare cogitur illud Apocalypſis: Synagoga Satanæ; qui dicunt ſe Chriſtianos eſſe, & non ſunt, ſed mentiuntur.

pſal. 8.

46.

Apoc. 3. 9.

Καὶ ὁ δεύτερος ψαλμὸς λέγει· δώσωσοι ἔθνη τὴν κληρονομίαν σε, καὶ τὴν κατάσχεσίν σε τὰ πέρατα τῆς γῆς. Καὶ εἰς τὸ κζ Λουκᾶ εὐαγγέλιον· κηρυχθῆναι μετάνοιαν καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν εἰς πάντα τὰ ἔθνη. ὅθεν εἶναι φανερὸν, ὅτι ἡ καθολικὴ ἐκκλησία δὲν συγκλείεται εἰς ἕνα μέρος τῦ κόσμυ. ὅμως εἶναι θαυμαστὸν, πῶς βαίνοντας τὴν καθολικὴν τε ἐκκλησίαν εἰς τὴν ἀνατολὴν, ἐξ ἀνάγκης κάμνει ἁγίους ὅλους τοὺς ἀνατολικοὺς χριστιανοὺς, καὶ ἀποκλείει τοὺς διδασκάλους τε τοὺς λουτεραίους· δηλ τὲς ὁποίους εἶναι ἀναγκασμένος νὰ εἰπῇ τὰ λόγια τῆς Ἀποκαλύψεως· Συναγωγὴ τῦ σατανᾶ, λέγοντες ἑαυτοὺς χριστιανοὺς, κ) ὐκ εἰσὶν, ἀλλὰ ψεύδονται.

BLAS-

ΒΙΒΛΙΟΝ Η.
ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΙΗ.

Οτι ὁ Πάπας δὶν εἶναι τῆς ἐκκλησίας κεφαλή.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

LIBER VIII.
BLASPHEMIA XVIII.

Papa non est Ecclesiæ Caput.

REFVTATIO.

Ουτη ἡ βλασφημία εἶναι ἡ κοινὴ συμφωνία ὅλων τῶν αἱρετικῶν. ὅθεν ἔμαθε καὶ τοῦτος νὰ ἀντιλέγῃ ὄχι μόνον τοῖς διδασκάλοις καὶ τοῖς οἰκουμενικοῖς συνόδοις, ἀλλὰ καὶ αὐτῷ τῷ σωτῆρος Χριστοῦ.

Haec est communis tessera omnium Hæreticorum; à quibus didicit & græculus iste contradicere non Doctoribus tantùm & Synodis generalibus, sed ipsi Christo.

Ἐξυμνεῖ τὸν Χριστὸν, ἀποδείχνοντας τοῖς Ιουδαίοις, ὡσὰν Μεσσίαν καὶ θεάνθρωπον ἀληθινὸν· ἀπέκει δὲ νὰ ὑβρίσῃ τὸν πάπαν, μὲ φρύαγμα αἱρετικὸν πλάττει τὸν χριστὸν ψεύδεται.

Dum Iudæos refellit, agnoscit Christum Messiam, verum & Deum & hominem. Deinde vt hæretico fremitu inuehatur in Papam, affingit Christo mendacium.

Λέγει, ὅτι ἂν ὁ πάπας ἦτον κεφαλὴ, ἤθελε εἶσαι δικέφαλος ἡ ἐκκλησία, ἔχοντας κεφαλὰς τὸν Χριστὸν,

Si Papa, inquit, est Ecclesiæ caput; ergo biceps est Ecclesia, caput habens

Christum, & caput Papam.

Secundo, Ecclesia esset adultera duobus coniuncta viris, Christo & Papæ.

Tertiò, Ecclesia est sancta; Papa non est sanctus.

Quarto, Ecclesia est diffusa per multa loca; Papa non potest esse in pluribus locis: non ergo est caput.

Quid diceret homo stolidissimus, si quis nugamenta hæc contra ipsum retorqueret incipiendo à postremo?

Romanum Imperium multas habebat prouincias. Constantinus Magnus non poterat eodem tempore in pluribus esse prouincijs. ergo non fuit Imperator.

Helena Constantini magni mater fuit sancta; Constantius Chlorus Cõstantini pater nõ erat sanctus; ergo non fuit maritus Helenæ.

Profecto quælibet particularis Ecclesia suum loco sponsi habet Episcopum.

καὶ κεφαλὴν τὸν Πάπαν.

Δεύτερον, ἤθελε εἶναι πόρνη, ἐχοῦσα δύο ἄνδρες, τὸν Χριστὸν καὶ τὸν πάπαν.

Τρίτον, ἡ ἐκκλησία ἔν ἁγία, ὁ πάπας δὲν εἶναι ἅγιος, ἄρα ὁ πάπας δὲν ἔν κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας.

Τέταρτον, ἡ ἐκκλησία ἔν εἰς πολλοὺς τόπους· δὲν ἐμπορεῖ ὁ πάπας νὰ εἶναι εἰς πολλοὺς τόπους. λοιπὸν δὲν εἶναι κεφαλή.

Τί ἔλεγεν, αἰ εἰς τοῦτα τὰ ἀναλογίσματα τὰ ἀποκρίνετο τινὰς ἀρχίζοντας ἀπὸ τὸ ὕστερον ἕως κ' τοὺς λογισμούς του;

Ἡ βασιλεία τῆς Ρώμης εἶχε πολλὰς ἐπαρχίας. ὁ μέγας Κωνσταντῖνος δὲν ἐμπόρει νὰ ἦν ἅμα εἰς πολλαῖς ἐπαρχίαις. ἄρα ὁ μέγας Κωνσταντῖνος δὲν ἐγάθη βασιλεύς. ἄλλο τὸ τρίτον.

Ἡ μητέρα τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου ἡ Ελένη ἦτον ἁγία. ὁ πατέρας τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου Κωνσάντιος ὁ Χλωρὸς δὲν ἦτον ἅγιος. ἄρα δὲν ἐγάθη σύζυγος τῆς ἁγίας Ελένης. ἄλλο τὸ δεύτερον.

Πᾶσα μερικὴ ἐκκλησία ἔχει τὸν μερικόν της ὁπισκό-

που

πον ὡς ἴδιον ἄνδρα· ὅθεν ἡ ἁγία ἐν Κωνσταντινουπόλει οἰκουμενικὴ σύνοδος ἔκρινε μοιχὸν τὸν Φώτιον, ὅτι ἔχων ἀφῃρέθη ἀναπολόγως τὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως ζῶντος Ἰγνατίου τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου. ἀλλὰ καὶ ὁ Χριστὸς ἐστὶ νυμφίος τῆς ἐκκλησίας καὶ μερικῆς καὶ οἰκουμενικῆς· λοιπὸν πᾶσα μερικὴ ἐκκλησία εἶναι πόρνη ἔχοντας δύο ἄνδρας, καὶ τὸν ἐπίσκοπον καὶ τὸν Χριστόν. ἔτζι λέγοντας ὁ ἀπόστολος εἰς τὸ ια. τῆς πρώτης πρὸς Κορινθίους· ὅτι κεφαλὴ γυναικὸς ὁ ἀνήρ· λέγει ὁ θεολόγος Γρηγόριος ἐγκωμιάζοντας τὴν ἀδελφὴν τὴν Γοργονίαν, πῶς οὐχ ὅτι κεφαλὴν ἔχει τὸν ἄνδρα, διὰ τοῦτο τὴν πρώτην κεφαλὴν ἠγνόησεν. λοιπὸν αἱ τέτοιαις δύο κεφαλαῖς δὲν κάμνουσι πόρνην ἢ ὕπανδρον, ἄρα οὐδὲ ἡ ἐκκλησία. πρὸς τοῦτο, ὅτι καὶ ὁ ἅγιος Διονύσιος κάθε μερικὸς ἐπίσκοπος ἔχει ἀναλογίαν πρὸς τὴν ἱεραρχίαν τοῦ, καθὼς ἔχει πρὸς τὸν Χριστὸν πᾶσα ἱεραρχία. λοιπὸν καθὼς ἐστὶν ὁ χριστὸς κεφαλὴ ὅλης τῆς ἐκκλησίας, ἔτζι καὶ κά-

pum. Idcirco ſancta Generalis viij. Synodus damnauit Photium vt mœchum, eò quòd ſuperſtite ſancto Patriarcha Ignatio contra ius faſque rapuiſſet ſedem Conſtantinopolitanam. Sed Chriſtus etiam eſt tam vniuerſalis Eccleſiæ, quàm particularium ſponſus Eccleſiarum: omnis igitur particularis Eccleſia eſt adultera; quia duos habet ſponſos, Chriſtum & Epiſcopum. Quo ſenſu Gregorius Nazianzenus laudans Gorgoniam ſororem ex verbis Apoſtoli; Caput mulieris vir: ait; Non quia caput habebat virũ, ideo primum caput ignorauit. Si igitur duo huiuſmodi capita non faciunt adulteram viro coniũctam, ergo pariter nec Eccleſiã. Deniq. ex Dionyſio Areopag. patet, quemlibet Epiſcopum ita ſe habere ad ſuam Hierarchiã, ſicut Eccleſiæ vniuerſalis Hierarchia ſe habet ad Chriſtũ. Sicut igitur vniuerſalis Eccleſiæ caput eſt Chriſtus,

Epheſ. 5. 27.

1. Cor. 11. 3.

De Hier. Eccleſiaſtica c. 5.

ita caput est suæ quilibet Episcopus. Si valet igitur argumentum Gerganí, valebit etiam quod dictum est.

Omnis Ecclesia particularis habet pro capite suum Episcopum, nec tamen excludit Christum. Omnis igitur particularis Ecclesia per Gerganum est biceps & monstrum. Si absurda hæc admittit Gerganus, caret omni sensu. si non admittit, cur similes futilitates iacit in Papam?

Christus de se ipso dicebat; Ego sum pastor bonus. Et sanctus Petrus prima sua epistola vocat Christum pastorem & episcopum animarum, vocat pastorum principem. Idem tamen Christus Ioannis vltimo suarum ouium pastorem constituit Petrum. Arguit igitur Lutherana sua perfidia Gerganus & dicat: Christus est æternus Ecclesiæ pastor; igitur Petrus non est pastor:

Ioan. 10. 11-14. Cap. 2. 25 Cap. 5. 4.

Alio-

κάθε ἑὰς ὁπίσκοπος τ᾽ ἰδικῆς τ᾽ ἐκκλησίας, ὡς εἶπαμεν. Τὸ λοιπὸν αὐ ἀξίζει τὸ ὁπιχείρημα τ᾽ Γερσαίου, ἀξίζει Ⓒ τὸ Ⓒ.

Πᾶσα μερικὴ ἐκκλησία ἔχει μερικῶ τινος κεφαλῶ τὸν ἴδιον ἔπίσκοπον· ἀλλ᾽ ἔχει ἀκόμη δι᾽ κεφαλῶ τινος τὸν χριστόν· ἄρα πᾶσα μερικὴ ἐκκλησία τ᾽ Γερσάνου εἶναι δικέφαλος Ⓒ τεράστιον· αὐ τ᾽ τὰ ἄτοπα τὰ συγχωρᾶ ὁ Γερσανός, δὲν ἔχει ἀίσθησιν. αὐ δὲν τὰ συγχωρᾶ, δι᾽ατὶ θὰ βάλλη ἑαυτοῦ τὰ πάντα ὁπιχειρήματα τόσον αὐόητα;

Ελεγεν ὁ Χριστὸς δι᾽ τὸν ἑαυτόν τε· ἐγώ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός· Ⓒ ὁ ἅγιος Πέτρος εἰς τὴν πρώτην τε ὁπιστολῆ τὸν ὀνομάζει ποιμένα καὶ ὁπίσκοπον τ᾽ ψυχῶν καὶ ἀρχιποίμενα· καὶ ὅμως εἰς τὸ ὕστερον κεφάλαιον τ᾽ κατὰ Ιωάννην διαγγελίου ὁ Χριστὸς ἐνομοθέτησε τὸν Πέτρον ποιμένα καὶ βοσκὸν τ᾽ ἰδίων τε προβάτων. ἂς ὁπιχειρήσῃ λοιπὸν ὁ Γερσανὸς μὲ τὴν λουτεροδιδασκαλίαν τε· ὁ Χριστὸς εἶναι αἰώνιος ποιμὴν τ᾽ ἐκκλησίας, ἄρα ὁ Πέτρος δὲν εἶναι ποιμήν. Καὶ αὐ ἦν ποιμήν,

ἡ

ἡ ἐκκλησία ἤθελεν εἶναι δικέφαλος, τεράστιον, γέλως. καὶ δὲν βλέπει ὁ ἀνόητος, ὅτι τὰ ὀνόματα τοῦτα, ποιμὴν, νυμφίος, κεφαλὴ, καὶ τὰ ὅμοια εἶναι μεταφορικὰ, καὶ σημαίνουσι ποίησιν, ἡγεμονίαν καὶ κυβέρνησιν. καθὼς τὸ λοιπὸν ὁ Χριστὸς εἶναι ποιμὴν, καὶ ὅμως τοῦτο δὲν ἐμποδίζει τὴν νομοθεσίαν τοῦ Χριστοῦ νὰ μείνῃ καὶ ὁ Πέτρος ποιμὴν, ὡσὰν ἐπότροπος τοῦ αἰωνίου ποιμένος· ἔτζι τὰ νὰ εἶναι ὁ Χριστὸς αἰώνιος νυμφίος καὶ αἰωνία κεφαλὴ, δὲν ἐμποδίζει νὰ μὴν εἶναι καὶ ὁ Πέτρος νυμφίος καὶ κεφαλὴ ὡσὰν τοποτηρητὴς τοῦ νυμφίου καὶ τῆς κεφαλῆς. ἢ ἀντιλέγοντας οἱ Λουτεράνοι καὶ οἱ Καλβινισταὶ ἀντιλέγουσι τοῦ Χριστοῦ· καὶ οἱ συλλογισμοί τους εἶναι βέλη νηπίων φαρμακερὰ καὶ ἀδυνάτα. Ἔδοξεν ἡ ἁγία οἰκουμενικὴ τετάρτη συνόδος, ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ νυμφίος καὶ ἡ κεφαλὴ τοῦ σώματος τῆς ἐκκλησίας· καὶ ὅμως ἔγραφεν τοῦ ἁγίου πάπα Λέοντος, κράζοντας τὸν κεφαλὴν ὅλων τῶν ὀπισκόπων ὡς μελῶν, καὶ πα-

Alioquin Ecclesia esset biceps, monstrum, ridiculum. Nec videt ineptissimus, nomina hæc, Pastor, Sponsus, Caput, & similia esse metaphorica, sumique ad denotandum officium præsulis, præfecti & gubernatoris. Sicut igitur esse Christum pastorē non est impedimento, quin eiusdem Christi lege Petrus quoque sit pastor, vt pastoris æterni Vicarius. Ita quod Christus sit sponsus æternus & caput æternum, non impedit, quin Petrus etiam sit sponsus & caput, nempe vt capitis & sponsi Vicarius. Contrarium asserendo Lutherani & Caluinistæ contradicunt Christo: & syllogismi eorum sunt sagittæ paruulorum; venenatæ quidem, sed infirmissimæ. Sciebat sancta Generalis Quarta Synodus Christum esse sponsum & caput corporis Ecclesiæ; scribebat tamen sancto Papæ Leoni magno, vocans illum caput omnium Episcoporum vt membrorum, par. 3. c. 2.

& patrem Episcoporum omnium vt filiorum. Sciebat Euangelicæ vineæ dominum esse Christum; scribebat tamen œcumenica Synodus in eadem epistola, fatebaturque Papam vineæ custodem. Sicut igitur vineæ dominus, & custos vineæ non sunt duo domini; sed custos refert personam domini, & locum ipsius tenet. Et sicut Rex & imago Regis non sunt duo Reges, vt inquit sanctus Basilius: ita Christus & Papa non sunt duo sponsi, nec duo capita; sed Papa repræsentat Christum vt Vicarius & imago eius.

Ad Amphiloch. c. 10.

Hæc & similia, quæ contra Nilum & Barlaam allata sunt, debebat addiscere Gerganus è sacris generalibus Concilijs, non in terram alienigenarum pertrãsire homo peruersissimus ad ebibendas blasphemias. Quod verò ait; Ecclesiæ cum sancta sit, Papam non esse caput, quia

πατέρα ὅλων τῶν ὑπηκόων ὡς τέκνων. ἤξιουν, ὅτι τῆς εὐαγγελικῆς ἀμπέλου ὁ δεσπότης εἶναι ὁ Χριστὸς, καὶ ὅμως εἰς ἐκείνην τὴν ὑπηρολὴν ἡ οἰκουμενικὴ Σύνοδος λέγει καὶ ὁμολογεῖ τὸν Πάπαν ἀμπελικόν. Καθὼς τὸ λοιπὸν ὁ δεσπότης τῆς ἀμπέλου καὶ ὁ ἀμπελικὸς δὲν εἶναι δύο οἰκοκύριοι, ἀλλ' ὁ ἀμπελικὸς εἷς εἰς τόπον τοῦ οἰκοκύρη, καὶ ἀναφέρει τὸν δεσπότην· καθὼς ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ εἰκὼν τοῦ βασιλέως δὲν εἶναι δύο βασιλεῖς, ὡς λέγει ὁ μέγας βασίλειος εἰς τὸ δέκατον κεφάλαιον πρὸς τὸν Ἀμφιλόχιον· ἔτζι ὁ Χριστὸς καὶ ὁ πάπας δὲν εἶναι δύο νυμφίοι, καὶ δύο κεφαλαὶ, ἀλλ' ὁ πάπας ἀναφέρει τὸν Χριστὸν ὡσὰν τοποτηρητὴς τοῦ εἰκών.

Καὶ τοῦτα ἔπρεπε νὰ ἀπομάθῃ ἀπὸ τὰς ἁγίας οἰκουμενικὰς συνόδους, καὶ ὅσα ἄλλα ἀναφέραμεν ἐναντίον τοῦ Νείλου, καὶ τοῦ Βαρλαὰμ, ὄχι νὰ περάσῃ ὁ κακοκέφαλος εἰς γῆν ἀλλοζίαν διὰ νὰ ποτισθῇ βλασφημίας. καὶ ἐκεῖνο ὁπού λέγει· δὲν εἶναι κεφαλὴ ὁ πάπας, ὅτι δὲν

εἶναι

εἶναι ἅγιος, & ἡ ἐκκλησία εἶναι ἁγία· γεννᾶται ἀπὸ τὴν προτεραιτέρω βλασφημον γνώμην, ὅτι ἁμαρτάνοντας ὁ Χριστιανὸς χάνει τὴν πίστιν. ὤφειλεν οὖν κάμνουσι τὴν ἐκκλησίαν μόνον οἱ πιστοὶ, ἐφρεπε καὶ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Λουτέρου νὰ ὁμολογῇ φανερὰ, ὅτι αὐτὸς ὁ πάπας εἶναι ἁμαρτωλὸς, εἶτα κατ' αὐτὸν ἄπιστος· & διὰ τοῦτο οὐχὶ μόνον δὲν εἶναι κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας, ἀλλ' εἶναι ἔξω τῆς ἐκκλησίας. τώρα καθὼς ἀπεδείξαμεν, τὸ θεμέλιον τῆς γνώμης ἐκείνης εἶναι βλασφημία· καὶ ἡ θεία γραφὴ, ὡς ἐδείχθη, διδάσκει τὸ ἐναντίον. Καὶ εἶναι ὁ πάπας καθὸ πάπας ἀπὸ νομοθεσίαν τοῦ χριστοῦ κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας ὡς τοῦ Πέτρου διάδοχος. ἀφήνοντας ἐκεῖνο ὁποῦ λέγει ἀορίστως καὶ καθόλου μὲ αἰσχυντίαν αἱρετικὴν, ὅτι ὁ Πάπας δὲν εἶναι ἅγιος. τοῦτο εἶναι τὸ ἀμαθέστατον ἐπιχείρημα ὅλων τῶν αἱρετικῶν, νὰ μετροῦσι τὴν ἐξουσίαν τῆς ἱεροσύνης ἀπὸ τὴν ἁγιωσύνην. τοῦτο παραπονοῦνται ὅλοι οἱ ἅγιοι, καὶ μάλιστα ὁ Αὐγουστῖνος κατὰ

quia sanctus non est: originem ducit è superiori blasphemia; Quòd peccando amittatur fides. Oportebat ergo, cùm è solis fidelibus constet Ecclesia; loqui apertius, & clarius effutire Lutheri nugas. Quòd Papa, vtpote peccator per ipsos, infidelis etiam sit. Quapropter non modò caput Ecclesiæ non sit, sed omnino sit extra Ecclesiam. At certè demonstratum est, fundamentum illud esse blasphemiam, & sacram ipsam Scripturam docere contrarium: & Papam vt successorem Petri sanctione Christi Domini esse caput Ecclesiæ. Prætereo, quòd generatim loquendo consueta hæreticis temeritate ait, Papam non esse sanctum. Nimirum hoc est ineptissimum illud omnium stultorum argumentum, qui potestatem Sacerdotij sanctitate metiuntur. Hoc est de quo sancti Patres conqueruntur, præsertim Augustinus contra Donatistas

τοὺς

tistas locis citatis. Dicebat Christus; Omnia quæcumque dixerint vobis, seruate & facite; secundùm opera verò eorum nolite facere. At iste audax effræni sua loquacitate proculcat leges Christi, & Conciliorum decreta, & sanctorum Patrum documenta: & insanientis more spumas non verba excreans, Papam ait quotidie cædes facere, similesque aniles fabulas.

Matth. 23. 3.

Postremo quod ait, Papam quia pluribus in locis esse non potest, proinde non esse caput: indignum est, cui respondeatur. tanta est argumenti futilitas. Ipse etiam Christus Dominus quà homo circumscriptus est. Neque enim vt homo vbique est; vt apertè docet Definitio sanctæ Synodi vij. Itaque iuxta sensum huius insani nec ipse Christus est Ecclesiæ caput. At muta fiant blasphemantis labia.

Act. 7.

τῆ Δονατιςῶν εἰς τὺ Τ̃ποις ὁπου ἀναφέρεμθ. ὁ Χρις̃ὸς λέγει· παίζα ὅσα ἂν λέγωσιν ὑμῖν ποιῆ, ποιεῖτε· κὴ δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν μὴ ποιεῖτε. Καὶ τῦτος ὁ θρασύςομος καταπατᾶ μὲ τὴν Γλωσσαλγίαν τυ κὴ νόμους χρις̃ῦ, καὶ ζωόδων δόγματα, & ἁγίων πατέρων διδάγματα. & ὥσαὶ ἀδιαφερμύρος λέγει, πῶς καθ' ἑκάς̃ην κάμνει φόνους ὁ πάπας, καὶ ἄλλα ἀδαμύθια τῆ γραῒδων.

Τέλος εἰς ἐκεῖνο ὁπου λέγει· ὁ πάπας δὲν ἔχ κεφαλὴ, δ̃τὶ δὲν ἐμπορῆ νὰ εἶναι εἰς πολλοὺς τόπους· δὲν εἶναι χρεία ἀποκρίσεως, ὅτι & τὰ νήπια γνωρίζουν τὸ ἀσύςατον. καὶ αὐτὸς ὁ δεσπότης χρις̃ὸς καθὸ ἄνθρωπος εἶναι ἀπεριγραπτὸς, καὶ δὲν εἶναι παντάχου, καθὼς φαίνεται εἰς τὸν ὅρον τῆς ἁγίας ζ. ζωοδόχου. τὸ λοιπὸν κὴ τὴν βλασφημίαν τύτε τὸ ἀδιάφορος δὲν εἶναι κεφαλὴ ὅλης τῆς ἐκκλησίας. ἄλαλα γένοιθήτω τὰ χείλη τυ.

BLAS-

ΒΛΑΣ-

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΙΘ.

Οτι ὁ Πάπας δὲν εἶναι ὑπέροπος τοῦ Χριστοῦ, ἢ τοῦ ἁγίου Πέτρου.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XIX.

Papa non est administrator Christi, nec etiam Petri.

REFVTATIO.

Διατὶ λέγει, ὁ Πάπας ἐναντιάται τῷ Χριστοῦ, τῷ Πέτρῳ καὶ τῶν ἁγίων πατέρων. Τοῦτα λέγει ὁ παράθλιος σκοτισμένος ἀπὸ τὸν ζόφον τῆς ἀσεβείας. Κυρίῳ ὀνόματι ὁ Πάπας εἶναι διάδοχος τοῦ Πέτρου, καὶ ἐπιστήμης τοῦ Χριστοῦ. εἰς τὰ φυσικὰ τῶν συνόδων ἡ Ρώμη καθέζεται θρόνος τοῦ Πέτρου. λοιπὸν ἕνας καὶ ὁ αὐτὸς θρόνος εἶναι τοῦ Πέτρου καὶ τοῦ πάπα· καὶ διὰ τοῦτο ἐξ ἀνάγκης εἶναι ὁ πάπας τοῦ Πέτρου διάδοχος. καὶ ὅπου ἡ Πέτρος ἐχειροτονήθη ἀπὸ τὸν Χριστὸν βοσκὸς τῶν προβάτων

D. inquit, causæ est, quia Papa aduersatur Christo, Petro, & sanctis Patribus. Deliria hominis præ nimia impietate. Papa sui muneris proprio nomine est Christi Vicarius, & Petri successor. Siquidem in Actis Conciliorum Romana sedes vocatur Petri sedes. vna igitur & eadem est Petri & Papæ sedes. Quare Papa necessariò est Petri successor. Et quia Petrus constitutus fuit à Christo pastor ouium

Chri-

Christi, & Ecclesiæ magister, omnino Petrus est Christi Vicarius: successor quoque & Confessor Petri Papa omnino est Christi Vicairus: Quod omnium generalium Conciliorum gesta testantur. Si ergo, vt nugatur Gerganus, Christi Vicarius aduersatur Christo; culpandus esset Christus, qui sibi Vicarium instituerit aduersarium suum. Generalem hãc blasphemiam perfidus pluribus alijs exornat blasphemijs; vtque illam probet, conglobatis vtitur oppositionibus. Quæ omnes singillatim exponendæ sunt.

των τῦ Χριστοῦ καὶ οἰκουμενικὸς διδάσκαλος, ὄξ αἰάγκης ἐχειροτονήθη ὁ τοποτηρητὴς τῦ Χριστοῦ. λοιπὸν καὶ ὁ διάδοχος καὶ σύνθρονος τῦ Πέτρου ὁ πάπας ἔστι τοποτηρητὴς τῦ Χριστοῦ· καθὼς τὸ ἐμαρτύρησαν καὶ οἱ σύνοδες οἱ οἰκουμενικαῖς. Καὶ αὖ ὁ τοποτηρητὴς τῦ Χριστοῦ εἶναι ἐναντίος τῦ Χριστοῦ, ἄρα καὶ τὸν βλάσφημον τοῦτον ὁ Χριστὸς ἐχειροτόνησε τοποτηρητὴν ἐναντίον του. Τούτῳ τῳ γνωμῳ βλασφημίαν καταστολάζει ὁ ἄθλιος ἐξηγῶντας τῳ μὲ πολλαῖς μερικαῖς βλασφημίαις καὶ αὐτίθεσιν· καὶ διὰ τῦτο φρέπει νὰ ταῖς ἐξαπλώσωμεν ξεχωρισά.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ Κ.

Ο Χριστὸς εἶναι κεφαλὴ καὶ θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας· ὁ Πάπας φλυαρεῖ, ὅτι αὐτὸς τὺ εἶναι κεφαλὴ, καὶ ὁ Πέτρος εἶναι θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XX.

Christus est Caput, & Fundamentum Ecclesiæ. Papa nugatur se esse Caput, & Petrum Fundamentum Ecclesiæ.

REFVTATIO.

Π'όσα εἶπα ἀνωτέρω, εἰς φανερὴν ἀποδείξεως τούτης τῆς βλασφημίας, ὁ Ἀπόστολος λέγει εἰς τὴν πρὸς Ἐφεσίους ὁμοίως· ὅτι ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ ἔδωκε τὸν Χριστὸν κεφαλὴν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἥτις ἐστὶν σῶμα τοῦ Χριστοῦ. καὶ εἰς τὴν πρώτην πρὸς Κορινθίους παρομοιάζοντας τὴν ἐκκλησίαν ἑνὸς σώματος ὑπου ἔχει πολλὰ μέλη, τὰ ὁποῖα κάμνουσιν ἕνα ὁλόκληρον σῶμα, λέγει· ὅτι δὲν ἐμπορεῖ τὸ ὀμμάτι νὰ εἰπῇ τῆς χειρὸς, δὲν σὲ ἔχω χρείαν· ἢ δὲ

ATET ex dictis huius blasphemiæ prauitas. Asserit verò Apostolus Ephesijs scribens; Quòd Deus Pater dedit Christum caput supra omnem Ecclesiam, quæ est ipsius corpus. Et in priore ad Corinthios assumpta vnius integri corporis imagine: Non, inquit, potest oculus dicere manui, opera tua non indigeo; aut iterum caput pedibus, non

Cap. 1. 22

Cap. 12. 14. 21.

non eſtis mihi neceſſarij. ſed Deus temperauit corpus, vt non ſit ſchiſma in eo.

In hac igitur aſſumpta imagine fieri non poteſt per illa verba: Non poteſt caput dicere pedibus, Non eſtis mihi neceſſarij: Chriſtum intelligi ab Apoſtolo. Non enim hoc vult Apoſtolus, Chriſtum caput alijs indigere; cum ipſe dicat in Actis; Nec manibus humanis colitur Deus indigens aliquo. Verùm de membris Eccleſiæ ait, ita nexu mutuo eſſe coniuncta, vt alterum alteri non queat dicere, non opus habeo tua opera; vt exponit etiam Chryſoſtomus. Loquitur ergo Apoſtolus de tali capite, quod & ipſum indigeat cæteris membris, ſine quibus non viuit. Solum enim caput, ..quit Chyſoſtomus, non ſufficit ad cuncta corporis officia. Ex quo manifeſtè ſequitur, Alio modo Chriſtum eſſe caput,

Cap. 17. 25.

& ἀλλ' ἡ κεφαλὴ τῶν ποδίων, δὲν σᾶς ἔχω χρείαν. ἀλλ' εἶναι ὅλον τὸ σῶμα συναρμοσμένον διὰ νὰ μὴ εἶναι εἰς αὐτὸ χίσμα.

Λοιπὸν κάμνοντας τοῦτο τὸ παρομοίωσιν εἰς ἀδύνατον, ὅτι μὲ τὰ λόγια ἐκεῖνα· δὲν ἐμπορεῖ ἡ κεφαλὴ νὰ εἰπῇ τοῖς ποδίοις, δὲν σᾶς ἔχω χρείαν· διὰ κεφαλὴν νὰ γνωρίσῃ τὸν Χριστόν. ὅτι ὁ Ἀπόστολος δὲν θέλει νὰ εἰπῇ, πῶς ὁ Χριστὸς χρειάζεται κανένα· λέγοντας αὐτὸς εἰς ταῖς πράξεις· Ὁ Θεὸς ὐ θεραπεύεται παρά τινος προσδεόμενος τινός. ἀλλὰ λέγει, ὅτι τὰ μέλη τῆς ἐκκλησίας ἀναμεσά τους δὲν δύνανται νὰ εἰποῦσι τὰ λόγια ἐκεῖνα, διατὶ ἕνα χρειάζεται τὸ ἄλλο, καθὼς τὸ ἐξηγᾷ καὶ ὁ Χρυσόστομος. Τὸ λοιπὸν εἶναι ἀνάγκη νὰ μιλῇ διὰ τέτοιαν κεφαλὴν τῆς ἐκκλησίας, ἡ ὁποία καὶ αὐτὴ χρειάζεται τὰ ἄλλα μέλη, δίχως τὰ ὁποῖα δὲν ζῇ· ὅτι μοναχήτης ἡ κεφαλὴ, ὡς λέγει ὁ Χρυσόστομος, δὲν ζώνει εἰς ὅλα τὰ ἔργα τοῦ σώματος. ὅθεν εἶναι ἀναγκαίως φανερὸν, ὅτι ἄλλον τρόπον εἶναι κεφαλὴ ὁ Χριστὸς

Digitized by Google

σός, καὶ ἄλλον τρόπον ἔκαμε κεφαλὴν τῆς ἐκκλησίας τὸν Πέτρον μετὰ τοὺς διαδόχους τε. ὁ Χριστὸς εἶναι ἡ κεφαλὴ πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας καὶ τῶν Ἀποστόλων, καὶ ἀρχὴ πάσης Ἱεραρχίας κατὰ τὸν Ἀρεοπαγίτην καὶ ἀγγελικῆς καὶ ἀνθρωπίνης. τὸν Πέτρον ἔφηκεν ὁ Χριστὸς κεφαλὴν μόνον εἰς τὸν γῆν τῆς ἐκκλησιαστικῆς Ἱεραρχίας. ὁ Χριστὸς ἐστὶ κεφαλὴ ζωογονοῦσα καὶ ζωοποιοῦσα ὅλην τὴν ἐκκλησίαν· ἔτι καὶ τῶν Ἀποστόλων ὁ Χριστὸς ἐστὶν ἐκεῖνος ὅπου δίδει ὅλων τῶν μελῶν τῆς ἐκκλησίας πνεῦμα, καθ' ὃσον καὶ ἀναλογίαν θειοτέρων ἢ ὀλιγώτερον, μὲ τὸ ὁποῖον ἀυξάνουν· ὡσὰν κάμνει ἡ ῥίζα, λέγει ὁ Χρυσόστομος, εἰς τὰ φυτά· ἀμὴ τὸν Πέτρον ἔφηκε νὰ ἐστὶ κεφαλὴ ὡσὰν βοσκὸς τῶν προβάτων, ἤγουν νὰ ἐστὶ διδάσκαλος καὶ προστάτης τῆς ἐκκλησίας ὅλης, ὡς λέγει καὶ ὁ Χρυσόστομος. διαφέροντας τοῦτος ὁ τρόπος τῆς κεφαλῆς ἀπ' ἐκεῖνον, ὅσον διαφέρει τὸ ἐξωτερικὸν ἀπὸ τὸ ἐσωτερικόν. ὁ Χριστὸς ἐστὶ κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας τε, ὁ Πέτρος ἐστὶ κεφαλὴ

& alio modo Petrum cum succeſſoribus fuiſſe conſtitutum à Chriſto Eccleſiæ ſuæ caput. Chriſtus eſt caput oīs principatus & poteſtatis, vt inquit Apoſtol. Et princeps omnis & Angelicæ & humanæ Hierarchiæ, vt inquit Areopag. Petrus verò inſtitutus fuit à Chriſto caput tātūmodo ſuper terrā Hierarchię totius Eccleſiaſticæ. Chriſtus eſt caput, à quo emanat vita & virtus in vniuerſam Eccleſiam. Nam iuxta Apoſt. Chriſtus illud caput eſt, ex quo totū corpus cōpactū & connexū per omnem iunctūrā ſubminiſtrationis ſecundùm operationem in mēſuram vniuſcuiuſq. membri, augmentū corporis facit in ædificationē ſui in charitate. Vbi Chryſoſt. Facit, inquit, Chriſtus, quod plantæ radix. At Petrus creatus eſt caput, tanquā paſtor ouiū; ideſt magiſter & præſul vniuerſæ Eccleſię, vt Chryſoſt. ait. Differt inter hoc & illud caput, quātùm diſtat internum ab externo.

Coloſ. 2. 10

De Hier. Eccl. c. 1

Epheſ. 4. & ibi Chryſoſt.

Homil. 88. in Ioan.

Chri-

Christus est caput Ecclesiæ suæ, Petrus caput Ecclesiæ Christi. Christus est Dominus, Princeps, & Rex æternus; Petrus & successores eius sunt serui & ministri Christi. Christus est Ecclesiasticæ vineæ dominus, Petrus & successores vineæ custodes. Christus est absolutè caput, Papa caput & frater Episcoporum. Et sicut vineæ dominus & custos non sunt duo capita: Episcopus & Vicarius eius non sunt duo Episcopi: Rex & imago Regis non sunt duo Reges; ita Christus & Petrus Petrique successores non sunt duo capita, sed vnum.

Hinc plane sequitur; Sicut is, qui Regis imagini facit iniuriam, vel Episcopi Vicario; Regi ipsi & Episcopo infert iniuriam. Et sicut is, qui vineæ custodem non agnoscit, domino contumeliam facit: ita eum, qui Petrum & Petri successores non habet pro vineæ custodibus: hoc enim

λὴ δ ἐκκλησίας τ Χριςῦ· ὁ Χριςὸς ἔ) κύριος κ δεσπότης κ βασιλεὺς αἰώνιος, ὁ Πέτρος μὲ τοὺς διαδόχους τ εἶναι δοῦλοι καὶ ὑπηρέται τ Χριςοῦ. ὁ Χριςὸς εἶναι οἰκοκύρις τ ἀμπελίου τῆς ἐκκλησίας, ὁ Πέτρος καὶ οἱ διάδοχοί τ εἶναι φύλακες & ἀμπελικοί. ὁ Χριςὸς εἶναι ἁπλῶς κεφαλὴ, ὁ πάπας κεφαλὴ & ἀδελφὸς τ ἐπισκόπων. καὶ καθὼς ὁ δεσπότης κ ὁ ἀμπελικὸς δὲν ἔ) δύο κεφαλαὶ, οὐδὲ ὁ ἐπίσκοπος & ὁ τοποτηρητὴς τ ἐπισκόπου δύο ἐπίσκοποι, οὐδὲ ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ εἰκὼν τ βασιλέως δύο βασιλεῖς· ὁμοίως οὐδὲ ὁ Χριςὸς μὲ τὸν Πέτρον καὶ τοὺς διαδόχους τ δύο κεφαλαὶ, ἀλλὰ μία μόνη.

Καὶ ἔ) ἀκόλουθον ἐξ ἀνάγκης, ὅτι καθὼς ἕνας ὁποῦ ὑβρίζει τὴν εἰκόνα τ βασιλέως, ἢ τὸν τοποτηρητὴν τ ἐπισκόπου, ὑβρίζει αὐτὸν τὸν βασιλέα, κ αὐτὸν τὸν ἐπίσκοπον· κ ἕνας ὁποῦ δὲν γνωρίζει τὸν ἀμπελικὸν, κάμνει ὕβριν τ οἰκοκύρι· ἔτζι ὁποιος δὲν γνωρίζει τὸν Πέτρον κ τοὺς διαδόχους τ διὰ φύλακες κ ἀμπελικοὺς

ὡς

ὡς λέγει ἡ τετάρτη σύνοδος, ὑβρίζει τὸν Χριστὸν, καὶ τὸν ἀρνεῖται ὡς νομοθέτην, καλὰ καὶ μὲ λόγον νὰ ἐπαγγέλλεται τὸν Χριστιανισμόν. εἰς τέτοιους κρημνοὺς πίπτουσιν οἱ αἱρετικοὶ· ὅτι θέλοντας μὲ θεομάχον φρόνημα νὰ ἀντιλακτίζουν τὸν πάπα, ὑβρίζουσι τὸν νομοθέτην τὴν παπικὴν ἐξουσίας· ἢ ὅπου ἕνα μέρος ὁμολογοῦσιν ὅτι πιστεύουσιν εἰς τὸν Χριστὸν, ἀπὸ ἄλλο δὲν πείθονται· ὁποὺ πιστεύουσι τὸν Χριστὸν, ὁποὺ συνομοθέτησεν ἕνα σῶμα τῆς ἐκκλησίας, εἰς τὸ ὁποῖον εἶναι διάφορα μέλη αἰσθητὰ καὶ φανερὰ. λοιπὸν πρέπει νὰ εἶναι καὶ μία κεφαλὴ ὑπηρετικὴ αἰσθητὴ καὶ φανερὴ. ἡ ὁποία κεφαλὴ αἰσθητὴ καὶ φανερὴ εἶναι ἐκείνη, τῆς ὁποίας εἶπεν ὁ Χριστὸς, βόσκε τὰ πρόβατά μου· ἡ ὁποία ἀναφέρει τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ, καὶ διὰ τοῦτο δὲν κάμνει διπλοκέφαλον, ἀλλὰ μονοκέφαλον ἀληθῶς τὸ σῶμα τῆς ἐκκλησίας. εἰς τοῦτον τὸν νοῦν τῆς διαγελικῆς ἀληθείας ἔλεγεν εἰς τὴν ἁγίαν ἕκτην οἰκουμενικὴν σύνοδον Φίλιππος ὁ πρεσβύτης τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας· ὅτι ἡ ἁγία ἐκείνη σύνοδος ὡσὰν ἅγια

enim nomine appellat Papam Quarta Synodus: esse Christo iniurium, & reuera illum abnegare vt dominum & legislatorem, licet verbis profiteatur Christianismum. In hæc prærupta cadunt hæretici. Dum enim volunt furibundo animo reluctari Papæ, afficiunt iniuria Pontificiæ dignitatis institutorem: & fatentur quidem se se in Christum credere, sed nolunt audire Christum; qui sicut vnum instituit Ecclesiæ corpus varijs compactum sensibilibus & aspectabilibus membris, ita vnum illi posuit sensibile & aspectabile caput; caput inquam ministeriale, non primarium. Et hoc est, cui dixit ipse, Pasce oues meas: Quod repræsentat Christum; & ideo non constituit corpus Ecclesiæ biceps, sed verissime sub vno capite viuens. Iuxta hunc veritatis Euangelicæ sensum dicebat in iij. Synodo Philippus Apostolicæ sedis legatus; Quòd sancta illa Synodus, vt sancta mē-

Ioan. 21. 17.

Act. 2.

bra consentiebant cum sancto eorum capite, hoc est cum Papa. Quoniam totius, inquit, fidei & Apostolorum caput est Petrus. Vbi vides, Petrum & Papam eodem modo vocari caput Ecclesiæ.

για μέλη ἐσυμφωνοῦσαι μετ' ἁγίας τους κεφαλῆς τὸν πάπαν. ὅλης λέγει τῆς πίστεως καὶ τῶν ἁποστόλων ἡ κεφαλὴ εἶναι ὁ Πέτρος. ὅπου βλέπεις, ὅτι ὁμοίως κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας κεφάζει τὸν Πέτρον καὶ τὸν πάπαν.

Et infra Actione iij. idē Philippus dixit: Certum & notum omnibus esse, quòd Beatiss. Petrus pręsul & caput Apostolorum, columna fidei, Catholicæ Ecclesiæ fundamentum Regni claues accepit à Christo domino. Et huius, inquit, successor, sanctus Papa Cælestinus misit nos: &c.

Καὶ ὑποκάτω εἰς τὸ τέλος θέλω θεῖξαι ὁ αὐτὸς Φίλιππος ἔπε· βέβαιον καὶ φανερὸν εἶναι, ὅτι ὁ μακαριώτατος Πέτρος, ὁ ἔξαρχος καὶ κεφαλὴ τῶν Ἀποστόλων, ὁ στύλος τῆς πίστεως, τὸ θεμέλιον τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ δεσπότου Χριστοῦ τὰς κλεῖδας τῆς βασιλείας· καὶ τοῦτο, λέγει, ὁ διάδοχος ὁ ἅγιος Πάπας Καλλιστῖνος μας ἔστειλεν· καὶ τὰ ἑξῆς. Καὶ εἰς τὴν ἁγίαν οἰκουμενικὴν τετάρτην συνόδον ἡ ὑπόθεσις ἐκείνης τῆς συνόδου πρὸς τὸν ἁγιώτατον πάπαν Λέοντα ἐξηγᾶται φανερώτατα τὴν ἀλήθειαν τούτης τῆς διδασκαλίας· ὅτι ἐγράφη εἰς καιρὸν, ὅπου ἡ πολλὴ σπουδὴ τῶν Κωνσταντινοπολιτῶν ἠνάγκασε τοὺς ἁγίους πατέρες τῆς συνόδου νὰ γράψουν δεήσεις τὸν πάπαν νὰ βεβαιώσῃ τὸν κανόνα ἐκεῖνον, ὁποῦ λέγεται ἐκκλησιαστικὸς ὅγδοος τῆς συνόδου ὅπου

Et in Quarta generali Synodo epist. eiusdem Synodi ad sanctissimum Leonem magnum, apertissimè veritatem hanc declarat. Scripta enim fuit eo tempore, quo ardens studium Constantinopolitanorum coegit Patres Concilij summis precibus per epistolam agere cum Papa, vt Canonem illum approbaret, qui xxviij. dicitur

eius

προτίμησιν τῦ θρόνυ τῆς Κωνσταντινυπόλεως ἐπαίω εἰς τοὺς ἄλλης πατριαρχικὰς θρόνυς. ὅθεν ὅπερ ἡ ἐγράφη εἰς καιρὸν ὅπου ἐσπούδαζαν οἱ καθολικοὶ νὰ ὑψώσυν τὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινυπόλεως τόσον, ὅτι νὰ ἴσωθῇ εἰς τὰ προνόμια μὲ τὸν Ρώμης· πρᾶγμα ἀληθῶς ἀσύσατον καὶ ἀδυνάτον· εἶναι ἀνάγκη, ὅσα ἐκεῖ γράφυσιν οἱ πατέρες δι' τὸν πάπαν, νὰ ἔχῃ ἀπὸ βεβαίαν πίστιν, ὅτι εἰς μόνον τῦ Πέτρου τὸν θρόνον εἶναι ἡ παντελὴς ἐξυσία τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων. Κράζυσι λοιπὸν οἱ ἅγιοι πατέρες τῆς τετάρτης συνόδυ τὸν πάπαν εἰς ἐκείνην τὴν ὑπιστολὴν ἑρμηνέα τῆς φωνῆς τῦ μακαρίου Πέτρου, κεφαλὴν τῆς οἰκυμενικῆς συνόδυ, οἰκητήριον τῆς ὑποστολικῆς ἀκτῖνος· ὅθεν ἔλαβε, καθὼς ὁμολογῦσι, λάμψιν πολλαῖς φοραῖς ἡ ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινυπόλεως. τὸν κράζυσι πατέρα τῶν ὑπισκόπων καὶ κορυφὴν, καὶ ὁμολογῦσι νομοθέτην. Καὶ γράφοντας τὰ ὑπιομίζυσι καὶ χισματικοὺς καὶ αἱρετικούς· ἀπὸ τοὺς ὁποίους πλά-

eius Synodi de præferenda sede Constantinopolitana cæteris Patriarcharum sedibus. Cum igitur scripta fuerit illa epistola, quando vigebat studium Orientalium extollendæ sedis Constantinopolitanæ eo vsque, vt Romanæ par esset, ijsdemque priuilegijs quibus & Romana gauderet: Quod alioquin nec fieri, nec fingi potest: necesse est, vt quæcumque Patres in ea de Papa scribunt, è certa fide proueniant; Quòd in sola Petri sede resideat plena rerum Ecclesiasticarum potestas. Itaque Patres iv. Synodi vocant in ea epistola Papam vocis beati Petri interpretem, hæredem fidei Petri, caput œcumenicæ Synodi, vas Apostolici radij; ex quo sæpe, vt ipsi aiunt, illustrata fuit sedes Constantinopolitana. Vocant Patrem Episcoporũ, & verticẽ, & agnoscũt canonũ legislatorẽ. Per quæ sane obstruitur os hæreticorũ & schismaticorum, à quibus infelix

iſte ſeductus iacit blaſphemias. Et qui re vera nugatur, ipſe eſt, dum ait, Papam aduerſari Chriſto, beato Petro, ſanctiſque Patribus. Qui nam aduerſatur Chriſto & ſanctis Patribus? qui negat voces Apoſtoli, Decreta & geſta Conciliorum; an Papa locum illum & poteſtatem tenens, quam accepit à Chriſto?

Habemus igitur, Petrũ & ſucceſſores eſſe caput aſpectabile; & hoc ſenſu Petrum eſſe catholicæ Eccleſiæ fundamentum. Dixit enim Chriſtus; ſuper hanc petram ædificabo; ideſt ſuper confeſſionem Petri, vt exponit Chryſoſtomus: Petri inquam, non alterius. Petrus igitur propter confeſſionem eſt fundamentum. Quocirca Baſilius magnus libro ij. contra Eunomium: Petrus, inquit, eſt ille, qui ſuſcepit ſuper ſe ædificationem Eccleſiæ ob fidei excellentiam. Et in ſermone de pœnitentia; Chri-

Mat. 16. 13.

πλανημένος τοῦτος ὁ δυσυχὴς φιλονεικεῖ βλασφημίαις. καὶ εἰ αὐτὸς ὁποῦ φλυαρεῖ, ὅτι ὁ πάπας ἀντιᾶται τῷ χριστοῦ, & τῷ ἁγίου Πέτρου, & τῶν ἁγίων πατέρων. τίς ἀντιᾶται τῷ Χριστῷ, τῷ ἁγίῳ Πέτρῳ, & τοῖς πατέρων· ἐκεῖνος ὁπῶ ἀρνεῖται τὰ ῥητὰ τῶν ἀποστόλων, & τὰς ἀποφάσεις καὶ μαρτυρίας τῶν συνόδων, καὶ ὁ πάπας καταπάτας τὸν τόπον & τὴν ἐξουσίαν ὁπῶ τὸ ἔδωκεν ὁ Χριστός; Ἐχομεν λοιπὸν, ὅτι ὁ Πέτρος μὲ τοὺς διαδόχους τε ἐπὶ κεφαλῆ τῆς ἐκκλησίας ἀθητὴ καὶ φανερόν. καὶ ὅτι ὁ Πέτρος ἐπὶ εἰς τοῦτον τὸν νοῦν θεμέλιον τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας. Οτι λέγοντας ὁ Χριστὸς, ὅπι ταύτη τῇ πέτρᾳ, λέγει τὴν ὁμολογίαν τοῦ Πέτρου, καθὼς ἐξηγᾶ ὁ Χρυσόστομος, ὄχι ἄλλου τινός. ὁ Πέτρος λοιπὸν διὰ τὴν ὁμολογίαν εἶναι θεμέλιον. Καὶ ὁ μέγας Βασίλειος εἰς τὸ β. κατὰ Εὐνομίου· Πέτρος, λέγει, εἶναι ἐκεῖνος, ὁποῦ ἐδέχθηκεν ἐπαίω τε τὴν οἰκοδομὴν τῆς ἐκκλησίας διὰ τὴν ὑπεροχὴν τῆς πίστεως. Καὶ εἰς τὸν λόγον περὶ μετανοίας;

φῶς

φῶς ὁ Χριστὸς, ὑμεῖς ἐστὲ τὸ φῶς τοῦ κόσμου· ἱερεύς ἐστι, ποιεῖ ἱερέας· θεόβατον ἐστὶν, ἰδοὺ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς θεόβατα· πέτρα ἐστὶ, πέτραν ποιεῖ, καὶ τὰ ἴδια χαρίζεται τοῖς δούλοις. Καὶ πάλιν· ἠρνήθη, λέγει Πέτρος καὶ ἔγινε θεμέλιον.

Καὶ ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος εἰς τὸ ἀγκυρωτὸν· Πέτρος λέγει ἡ στερεὰ πέτρα, ἐταίω εἰς τὸν ὁποίαν ᾠκοδομήθη ἡ ἐκκλησία τοῦ θεοῦ. ὅτι καὶ παντὸς μᾶλλον ἡ πίστις ἐστερεώθη εἰς τὸν Πέτρον. Λέγοντας λοιπὸν ὁ Χριστὸς, ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ, ὀνομάζει τὸν Πέτρον αἰαγκαίως θεμέλιον καὶ πέτραν τῆς πίστεως, καθὼς τὸ ψάλλει ἡ ἀποστολικὴ ἐκκλησία καὶ τὸν σήμερον ἀπὸ τὰ παλαιά της ὀρθόδοξα ὑμνολογήματα.

Ἡ πέτρα Χριστὸς τὸν πέτραν τῆς πίστεως δοξάζει φαιδρῶς τὸν μαθητῶν τὸν θεόκλετον. καὶ, Πέτρε ἡ πέτρα τῆς πίστεως. πέτρα, ὡς λέγει ὁ μέγας Βασίλειος εἰς τὸ περὶ μετανοίας, ὅμως οὐχὶ πέτρα ὡς ὁ Χριστὸς· ἦτον πέτρα ὡς Πέτρος· διατὶ ὁ Χριστὸς πέτρα τοῦ ὄντι ἀμετακίνητος,

Christus, inquit, est lux; & Discipulis dixit, Vos estis lux mundi. Sacerdos est, & sacerdotes creat. Quis est; & Apostolis ait; Ecce mitto vos sicut oues. Petra est, & petram facit, & sua largitur seruis. Rursus; Ter, inquit, negauit Petrus; & factus est fundamentum. Matth. 5. 14 Matth. 10 16.

Sanctus Epiphanius in Ancorato; Petrus, inquit, petra stabilis, super quam ædificata est Ecclesia Dei; fides enim certissimè stabilita est super Petrum. Cum ergo dixit Christus, super hanc petram; Petrũ omnino vocat fundamentum & petram fidei; sicut Oriẽtalis Ecclesia hodieq. canit in quodam veteris suæ Orthodoxiæ hymno.

Petra Christus petram fidei splendidè glorificat Discipulorum principem. Et quod similiter canit; Petre petra fidei. Petra, inquit Basilius in allegato sermone de pœnitentia, non tamen Petra vt Christus; erat enim petra vt Petrus. Nã Christus est reue-

ra immobilis petra, Petrus autem petra propter Petram. Liquet ergo, Christum vocari simpliciter & absolutè petram, Petrum autem dici fidei petram. Christum esse simpliciter & absolutè fundamentum, Petrum verò fundamentũ fidei: Siquidem totius Ecclesiæ fides sequi debet fidem Petri. Ex quo infertur, blasphemum esse, qui legem Christi negat: est autem Christi lex, vt Petrus Petrique successores sint visibile caput Ecclesiæ; & Petrus sit petra & fundamentum fidei Ecclesiæ Catholicæ.

νητος, ὁ Πέτρος πέτρα διὰ τὴν πέτραν. ὅθεν εἶναι φανερὸν, ὅτι ὁ Χριστὸς λέγεται ἁπλῶς καὶ ἀπολύτως πέτρα, ὁ Πέτρος λέγεται πέτρα τῆς πίστεως· ὁ Χριστὸς θεμέλιον ἁπλῶς & ἀπολύτως, ὁ Πέτρος θεμέλιον δηλαδὴ τῆς πίστεως, διότι ὅλη ἡ πίστις τῆς ἐκκλησίας πρέπει νὰ ἀκολουθῇ τὴν πίστιν τοῦ Πέτρου. καὶ συμπεραίνεται, ὅτι βλασφημεῖ ὅποιος ἀρνεῖται τὴν νομοθεσίαν τοῦ Χριστοῦ. Καὶ νομοθεσία τοῦ Χριστοῦ εἶναι, νὰ εἶναι ὁ Πέτρος καὶ οἱ διάδοχοί του κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας ὁρατὴ καὶ ἀόρατη. καὶ ὁ Πέτρος πέτρα καὶ θεμέλιον τῆς πίστεως τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας.

BLAS-

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΚΑ.

Ο Χριστὸς λέγει νὰ κοινωνοῦν ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ μὲ ψωμὶ καὶ μὲ κρασί. ὁ Πάπας λέγει μὲ ἄζυμον μόνον, ὄχι μὲ κρασί.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XXI.

Christus dicit, Pane & vino esse sumendam Communionem à Christianis omnibus: Papa dicit, Solo azymo, non etiam vino.

REFVTATIO.

ΕΝ ἐτόλμησεν ὁ Δ ἀνθρωπολάτρης Νεστόριος νὰ εἰπῇ τὰ θεῖα μυστήρια τῆς ἁγίας κοινωνίας ψωμὶ καὶ κρασὶ, ἀλλὰ καὶ εἰς τοῦτο βλασφημόν του αἵρεσιν τὰ ἔκραζε σάρκα καὶ αἷμα αἰσθητὸς ἡγιασμένου· χρεωστῶν τας νὰ εἰπῇ σάρκα & αἷμα ζωοποιὸν καὶ τὸν ἅγιον Κύριλλον τοῦ θεανθρώπου Χριστοῦ. δὲν ἐτόλμησεν ὁ δυστυχὴς, Μακάριος ὁ Αντιοχείας εἰς τοῦτο ἕκτῳ συνόδου, καλὰ καὶ νὰ ἦτον μονοθελήτης αἱρετικὸς, νὰ κράξῃ τοῦτο ἁγίαν κοι-

On est ausus impius diuisor Christi Nestorius vocare sacrosancta mysteria panem & vinum; sed homo licet blasphemus appellauit ea carnem & sanguinem hominis sanctificati; cum dicenda illi essent viuifica caro & sanguis Christi Dei & hominis, vt Cyrillus illi obiecit. Non est ausus infelix Macarius præsul Antiochenus in vj. Synodo, quamuis hæreticus Monothelita, sacram Communio-

Syn. Eph. part. 1. cap. 26. & in Apolog. Anathem.

Act. 8.

nem aliter appellare, quã ſanctam carnem, & pretioſum ſanguinem, & myſticam benedictionẽ. Non ſunt auſi Iconomachi in vij. Synodo aliud nomen tribuere ſacræ Communioni, quàm panis Euchariſtiæ & corporis diuini. Panis enim, inquiunt, per tranſlationẽ (hoc eſt, tranſubſtantiationem) tranſfertur à Sacerdote, deque pane communi fit corpus Chriſti. At impuriſſimus ganeo, nempe vt popinis crapulisque Lutheranorũ aſſuetus, ore ſacrilego Communionem vocat panem & vinum.

Act. 6. in Refutat. Definit. Iconom. tom. 3.

Vicit plane, vicit antiquam impietatem effrænis recentiorum proteruia. Audet affirmare, dictum à Chriſto, vt pane & vino communicent Chriſtiani omnes. Nõ ita dixit Chriſtus. Dixit; Niſi manducaueritis carnem filij hominis, & biberetis eius ſanguinem, non habebitis vitam in vobis.

Ioan. 6. 24.

Aliud eſt hoc, aliud confingit hæreticus. Neque enim

κοινωνίαν τὴν ἁγίαν σάρκα καὶ τίμιον αἷμα, καὶ εὐλογίαν μυστικήν. δὲν ἐτόλμησαν οἱ εἰκονομάχοι εἰς τὴν ἑβδόμην Συνόδον νὰ ὀνομάσουν τὴν ἁγίαν κοινωνίαν τὴν διὰ εὐχαριστίας ἄρτον καὶ θεῖον ζῶμα, ὁποῦ κ' μετένεξιν ὡς αὐτοὶ λέγουσιν, ἤγουν μεταουσίωσιν μεταφέρεται δηλ' τὸ ἱερέως, καὶ γίνεται ἀπὸ κοινὸς ἄρτος σῶμα θεῖον. ἀλλὰ τοῦτος ὁ παμμίαρος μὲ πολλὴν αἰσχυλαβησίαν τὰ κρέατα φωμὶ καὶ κρασὶ, μαθημένος βέβαια ἀπὸ ταῖς κραιπάλαις καὶ τὰ καπηλεῖα τῶν Λουτεράνων.

Οθεν εἶδε φανερὸν, ὅτι οἱ νέοι αἱρετικοὶ νικοῦσι τὴν παλαιῶν τὴν ἀσέβειαν. Τολμᾶ ὁ Γερμανὸς καὶ λέγει, πῶς εἶπεν ὁ Χριστὸς, ὅλοι οἱ χριστιανοὶ νὰ κοινωνοῦσι μὲ φωμὶ καὶ κρασί. δὲν εἶπε ποτὲ τοῦτο ὁ Χριστὸς· εἶπεν, Ἂν δὲν φάγετε τὴν σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἂν δὲν πίετε τὸ αἷμα του, δὲν ἔχετε ζωήν.

Ἄλλο εἶδε τοῦτο, καὶ ἄλλο φλυαρεῖ τοῦτος ὁ ἀδάφορος.

ος· ὅτι δὲν ἔφαγε, καὶ δὲν πίετε & εἰς τὰ δύο εἴδη. λέγει ὁ Χρυσόστομος εἰς τὸ περὶ ἱερωσύνης, καὶ ἐξηγῶντας τὸ ς. τῦ Ιωάννου κεφάλαιον· Οὐκ ἰδεῖν μόνον ὁ Χριστὸς ἑαυτὸν παρέχει τοῖς ἐπιθυμοῦσιν, ἀλλὰ καὶ ἅπτεσθαι, καὶ φαγεῖν, & ἐμπῆξαι τοῖς ὀδόντας τῇ σαρκὶ καὶ ζεμπλακῆναι. ἤγουν ὁ φιλάνθρωπος Χριστὸς εἰς τὴν ἁγίαν κοινωνίαν δίδει τὸν ἑαυτόν τε ὄχι μόνον νὰ βλέπεται, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐγγίζεται, & νὰ τρώγεται, & νὰ μασῶνται.

enim dixit Christus; nisi manducaueritis, & biberitis sub diuersis specibus. Chrysostomus libro tertio de Sacerdotio, & Homilia quadragesimasexta in Ioannem: Non solum, inquit, amantibus videndum se præbuit Christus, sed & tangendum sese, & comedendum, dentibusque prementibus sumendum, & complexu tenendum.

Καὶ εἰς τὸ ἑνδέκατον τῆς πρώτης πρὸς Κορινθίους λέγει & ξαναλέγει, ὅτι λαμβάνοντας τὴν κοινωνίαν ὁ χριστιανὸς λαμβάνει ἄρτον ζωῆς· & ὅτι ὁ Χριστὸς περνᾷ τὰ πρόθυρα τῶν χειλέων τε· καὶ ὅτι μὲ τὴν κοινωνίαν ἔχει τὸν Χριστὸν μέσα τε· καὶ ὅτι ἡ ἁγία τράπεζα ἔχει προκείμενον τὸν Χριστὸν, ὁ ὁποῖος δίδει τὸν ἑαυτόν τε· καὶ τὰ χείλη τῦ ἀνθρώπου γίνονται πρόθυρα τῇ ὁπῇ βάσει τῦ Χριστοῦ. Τὰ ὅμοια καὶ εἰς τὴν πβ. ὁμιλίαν εἰς τὸ κῳ Ματθαῖον. καὶ εἰς τὴν ἑπτὰ

Et in caput vndecimum primę ad Corinthios dicit, ac repetit; Quòd sumendo Eucharistiam Christianus accipit panem vitæ; quodque postes labiorum eius pertransit Christus, quem intra se habet post Communionem. Quodque sacra mensa propositum habet Christum, qui se ipsum dat. Similia docet Homilia octuagesimasecunda in Matthęum, & Homilia in Ephes. iij: Cogi- *Serm. 27. 28.*

Cogitent, inquit, quicumque ſumunt Communionem, illum recipi ore, qui ſedet in altis, & adoratur ab Angelis. Et clariſſimè Baſilius magnus in ſua liturgia: Attende, inquit, domine Ieſu Chriſte è ſancto tuo habitaculo, & veni ad ſanctificandum nos, qui ſurſum cum Patre ſedes, & hic nobis es inuiſibiliter preſens. Et ne multa è Patribus afferam, quæ ſunt omnibus obuia; Certè in ſancta Generali iij. Synodo, Anathematiſmo Cyrilli xj. contra Neſtorium habemus de hac re orthodoxę fidei veritatem. Ait enim Cyrillus; Quòd facimus in Eccleſijs ſanctum, viuificum, & incruentum ſacrificium, credentes illud, quod præ oculis habemus, eſſe corpus & ſanguinem non puri hominis; ſed carnem & ſanguinem propria Verbi viuificantis, ideoque carnem viuificam.

par. 3.

Cum igitur Catholica fides doceat, Poſt verba Conſecrationis totum Chri-

ζίτλω ὁμιλίαν τῆς θεὸς Εφεσίας λέγει· Ας λογιάσων ὅσοι κοινωνῶσιν, ὅτι ἐκεῖνον γὰρ ὁμῶμεν ὅπου κάθεται ὑψηλὰ, ὅπου θεοσκωᾶται ὑπὸ τὰς ἀγγέλους. Καὶ φανερὰ ὁ μέγας Βασίλειος εἰς τλὼ λειτουργίαν τω· Πέρχες, λέγει, Κύριε Ιησοῦ Χριστὲ ἐξ ἁγίου καθικητηρίου σω, καὶ ἐλθὲ εἰς τὸ ἁγιάσαι ἡμᾶς ὁ ἄνω τῷ πατρὶ ζυγκαθήμενος, καὶ ὧδε ἡμῖν ἀοράτως σωών. καὶ διὰ νὰ μὴ μακρολογῶ αἱ ἁγίους πατέρες, ἔχομεν εἰς τλὼ ἁγίαν ζίτλω σωόδον ὑπὸ τὸν ια. ἀναθεματισμὸν τῦ ἁγίω Κυρίλλω εἰαντίον τῦ Νεσορίου τλὼ ὀρθόδοξον πίσιν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, λέγοντας ὁ Κύριλλος· ὅτι κάμνομεν εἰς ταῖς ἐκκλησίαις τλὼ ἁγίαν & ζωοποιὸν καὶ αἱμακτὸν θυσίαν, πιςεύοντας τὸ προκείμενον νὰ εἶ) σῶμα καὶ αἷμα ὄχι ἑνὸς ὡσὰν ἐμᾶς κοινοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ σῶμα καὶ αἷμα ἴδιον τῦ ζωογονοῦντος λόγω, & διὰ τῦ ζ ζωοποιόν.

Διδάσκοντας λοιπὸν ἡ ὀρθόδοξος πίσις, ὅτι ὡσὰν ἁγιασθῇ ὁ ἄρτος μὲ τὰ δεσποτικὰ

τικὰ λόγια, ὑπὸ τὰ εἴδη τῆ
ἄρτος ὅλος ὁ δεσπότης καὶ
θεάνθρωπος Χριστός, ἐξ
ἀνάγκης δὲν ἔστι εἰς τὸ μυστή-
ριον τῆς κοινωνίας χωριστὰ
εἰς τὸν τύπον τῦ ἄρτου τὸ
σῶμα, καὶ εἰς τὸν τύπον τῦ
οἴνου τὸ αἷμα· ἀλλ' ἐπειδὴ
καὶ ὁ τύπος τῦ ἄρτου περιέχει
ὅλον τὸν Χριστὸν, καὶ ὁ τύπος
τοῦ οἴνου περιέχει ὅλον τὸν Χρι-
στὸν, διὰ τῦτο λαμβάνοντας
ἢ μόνον τὸ εἶδος τῦ ἄρτου, ἢ
μόνον τὸ εἶδος τῦ οἴνου, ἢ τὰ
τὰ δύο, λαμβάνεται καὶ τὸ
σῶμα καὶ τὸ αἷμα, ὄντας ζων-
τανὸς καὶ ὁλόκληρος ὁ χρι-
στός· καὶ λαμβάνοντας μό-
νον τὸν ἅγιον ἄρτον ὁ χριστια-
νὸς, τρώγει τὴν σάρκα, καὶ
πίνει τὸ αἷμα τῦ χριστῦ, καὶ
πληρόννει τὰ λόγια τῦ Χριστῦ
ὅπου εἶπεν· ἐὰν δὲν φάγετε τὴν
σάρκα τῦ υἱοῦ τῦ ἀνθρώπου,
καὶ ἐὰν δὲν πίετε τὸ αἷμα τῦ,
δὲν ἔχετε ζωήν· ὅτι χωριστὰ
τὸ αἷμα τῦ Χριστοῦ ποτὲ δὲν
πίνεται. διὰ τῦτο ἔσμιξεν
ὁ Χριστὸς καὶ εἶπεν· ὁ τρώγων
με κἀκεῖνος ζήσει δι' ἐμέ. καὶ
ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς. ἂν
τρώγοντας τὸν ἄρτον τὸν τρώγει
ὁ Χριστὸς, ὁ Χριστὸς ἔχει ὡς
ἄνθρωπος ὄχι μόνον σῶμα,

ἀλλὰ

Christum Deum & hominem esse sub specie panis, sequitur necessario, non esse seorsum corpus sub specie panis, & sub specie vini solum sanguinem: sed quia species panis totum Christum continent, & similiter species vini; propterea sumendo vel solam speciem panis, vel solam vini speciem, sumi totum: sumitur enim caro Verbi viua & viuifica, ideſt integer Christus: & Christianum in solius communione panis comedere carnē, & simul bibere Christi sanguinem; & implere dictum Christi; Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinē, non habebitis vitam in vobis: seperatus quippe Christi sanguis numquam bibitur. Idcirco Christus subdidit: Qui manducat me, & ipse viuet propter me: &, ego sum panis vitæ. Si comedendo panē hunc comeditur Christus, & Christus homò & corpus habet & sanguinem, ergo in sumptione corporis vna

Ioan. 6. 54.

Ioan. 6. 58

sumi-

sumitur & sanguis. Et blasphemat alumnus impietatis; contradicit enim ipsi Christo, qui sacratissimum hoc mysterium instituit, vt esset incruentum sacrificiū in duabus illis speciebus; & preterea sacramentum, ac cibus & potus vitæ. Atque vt alimentum vitæ & communionem nulla sua lege sanxit, esse à Christianis omnibus sub vtraq. specie sumendam. Huic veritati dat euidentissimum testimonium perpetua Orientalis Ecclesiæ consuetudo, quam probat magnus Basilius in sua epistola de Cōmunione. Cum enim consuetudo hæc adhuc vigeat, superfluum est recensere historias. Liquet sane apud Græcos, saltem Religiosos esse hunc morem, vt in longis itineribus secum deferant consecratas particulas, quas vt libuerit, sine vsu calicis accipiant.

Addit Basilius magnus in ea epistola verba hæc: Vbi enim sacerdos peregerit

ἀλλὰ καὶ αἷμα, λοιπὸν ὁ χριστιανὸς εἰς τὴν κοινωνίαν τοῦ σώματος λαμβάνει & τὸ αἷμα. Καὶ βλασφημεῖ τοῦτος ὁ ἀσεβὴς ἀντιλέγοντας τῷ Χριστοῦ, ὁποῦ ἐνομοθέτησε τοῦτο τὸ φρικτὸν καὶ θειότατον μυστήριον & ὡς θυσίαν αἱμάκτον εἰς τὸν φαινόμενον ἄρτον, καὶ εἰς τὸν φαινόμενον οἶνον· & ἀκόμη εἰς κοινωνίαν. καὶ εἰς ὅσον ἔχῃ σωτηρίαν καὶ κοινωνία, δὲν ἐνομοθέτησε ποτὲ νὰ κοινωνοῦν ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ εἰς εἶδος ψωμίου & κρασίου. & Ἀπόδειξις τούτης τῆς ἀληθείας ἔχῃ ἡ συνήθεια & παλαιὰ καὶ νέα τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας καὶ τὸν μέγαν Βασίλειον ἐν τῇ ὁπισολῇ πρὸς Καισάριον περὶ Κοινωνίας. δὲν κάμνῃ χρεία λοιπὸν νὰ ἀναφέρωμεν ἱστορίας, διατὶ & τὴν σήμερον συνηθίζουν οἱ ῥωμαῖοι, κἂν οἱ ἐκκλησιαστικοὶ νὰ φέρουν ἀπὸ αἵματος ὅσαν ἐφόδιον τὰ ταξιδίωτων κομμάτια ψωμίου ἡγιασμένα διὰ νὰ κοινωνοῦσι δίχως τὸ ἅγιον ποτήριον, ὅτε τοὺς φανῇ.

Καὶ σημειοῖ ὁ μέγας Βασίλειος εἰς τὴν ὁπισολὴν περὶ κοινωνίας· ἅπαξ γὰρ τὴν

Θυ-

θυσίαν τὸ ἱερέως τελειώσαντος, & δεδωκότος, ὁ λαβὼν αὐτὴν, ὡς ὅλην ὁμοῦ καθ' ἑκάστην μεταλαμβάνων, παρὰ τὸ δεδωκότος εἰκότως μεταλαμβάνει.

gerit sacrificiū, ac dederit; qui illud accepit, ac si totū quotidie sumeret à sacerdote, cōueniēter cōmunicat. Notādū vero quod ait; Ac si totum sacrificiū sumeret. Docet enim, tantumdem sumi per solam particulam, quantum toto sacrificio sumitur.

In vita Chrysost. per Metaphrastē De muliere Macedoniana.

Λέγει ὁ μέγας Βασίλειος, ὡς ὅλην ὁμοῦ μεταλαμβάνων· ἤγουν τόσον ἔχει ἡ μερὶς, ὡσὰν ὅλη ἡ θυσία. καὶ ἐξηγᾶται ἐκεῖ ὁ ἅγιος, ὅτι μερίδα μόνον ἐλάμβανον ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς καὶ ἐρημῖται καὶ λαϊκοί.

Et subiungit S. Pater ibi declarans, solas particulas panis cōsecrati dari solitas à sacerdote, tradique tam laicis tempore persecutionis, quàm Eremitis passim, in Aegypto verò quibusuis etiam Christianis.

Καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἰς τὸ κῆ γυναικῶν καλλωπιζομένων πρὸς τὸ τέλος λέγει· πῶς

Et S. Greg. Naziāzenus in carmine aduersus mulieres, quæ nimio vtuntur ornatu; ad finem ait:

Οὐδὲ χέρες φείσασιν, ἐπὶ λὼ ἐς μύσιν ἐδωδὴν
Τέννης, ἅς σὺ γεάφεις πέρθιμον ἀγλαΐην.

Nec manus horrescit, quā sacra ad fercula tendis
O mulier, formam pingere luctiferam.

Ελάμβανον τὸ λοιπὸν αἱ γυναῖκες εἰς τὸ χέρι τὸν τὴν ἁγίαν μερίδα, τὴν ὁσίαν ἀκόμη κρατοῦντας ἐθησαύριζαν, ὡς φαίνεται ἀπὸ τὸν λόγον τοῦ αὐτοῦ Γρηγορίου εἰς Γοργονίαν. καὶ ὁ ἅγιος Ἱερώνυμος γράφει, πῶς εἰς τὴν Ρώ-

Sumebāt ergo sua manu mulieres sacrā particulā, quam etiā domi recondebant; vt liquido patet ex oratione eiusdē Greg. in Gorgoniā sororē. S. quoq. Hier. in Apologia ad Pāmachium; Scio, inquit, Ro-

Epist. ad Lucin. & Apolog. ad Pammachiū Tertul. lib. 2. ad vxorē.

mæ

mæ hanc esse consuetudinē, vt fideles sēper Christi corpus accipiāt. Hoc autē fieri cōsueuisse domi patet ex eo quod subdit; Quòd multi mariti post redditū vxori debitum, communicabant; nec tamē audebāt Ecclesias ingredi. Chrys. oratione in S. Philogoniū; Magi, inquit, adorauere tatummodo Christum; tibi vero, si pura accesseris cōscientia concedemus, vt corpus Dñi accipias, & domum quoq. deferas. Nec est, quòd dicat quispiā in domestica cōmunione fuisse quoq. adhibitum sāguinē. Constat enim tum ex perpetuo vsu calicis apud Græcos, tū Cyrilli Hieros. testimonio, nō aliter quàm è sacro calice porrectū fidelibus sāguinem. Et quāuis hodie Græci speciem vtramq. coniunctā sumāt; olim tamē, vt Cyrillus ait, post particulam manu acceptam, cū facultate etiā asportandi domum; postea sanguinē bibebāt. Quoniā igitur cōmunio apud antiquos, & nunc etiam apud Græ-

Cateches. mystag. 5.

Ρώμῃ εἶχαν οἱ Χριστιανοὶ συνήθειαν νὰ κοινωνοῦσι καθημερινὰ τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ. διδάσκει καὶ ὁ Χρυσόστομος εἰς τὸν πανηγυρικὸν τοῦ ἁγίου Φιλογονίου, ὅτι οἱ Χριστιανοὶ τὸ ἔφεραν εἰς τὸ σπίτι. Καὶ μὲν εἴπῃ τινάς, ὅτι τῶν μεριδίων τὸ παλαιὸν οἱ Χριστιανοὶ ἐλάμβαναν μὲ τὸ αἷμα βρεγμένον· ὅτι φανερὸν εἶναι καὶ ἀπὸ τὸ παντοτινὸν ἔθος τῆς ἀποστολικῆς ἐκκλησίας, καὶ ἀπὸ τὸν ἅγιον Κύριλλον τὴν Ἱεροσολύμων, πῶς ἀπὸ τὸ δισκοπότηρον μόνον ἐλάμβαναν τὸ αἷμα οἱ Χριστιανοὶ, ὄχι εἰς ἄλλον τρόπον. ἐπειδὴ λοιπὸν ἦταν ἀδιάφορος ἡ συνήθεια τῶν παλαιῶν καὶ τῶν σημερινῶν νὰ κοινωνοῦσι καὶ μερικὰ μόνον τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα· καὶ τὸ πλέον οἱ Ρωμαῖοι τὴν σήμερον κοινωνοῦσι τὰ βρέφη τὰ φανερὰ εἰς τὴν ἐκκλησίαν βάπτοντας μόνον τὴν λαβίδα, καὶ ἐγγίζοντας τὰ χείλη τῶν βρέφους μὲ τὸ αἷμα μόνον· καὶ πιστεύουσιν ὅτι μόνον τὸ αἷμα νὰ σώνῃ διὰ κοινωνία σωστὴ τῶν βρεφῶν· πόθεν τοῦ-

τος

τος ὁ ἐμβρόντητος μὲ τοὺς δυσεβεῖς λατεραύοις ἐφαντάσθησαν, ὅτι εἶπεν ὁ Χριστὸς νὰ κοινωνοῦσιν ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ καὶ εἰς τὰ δύο εἴδη; ἀλλὰ καὶ εἰς ταῖς προηγιασμέναις καλὰ καὶ νὰ βρέχουσιν οἱ ἱερεῖς τὸν τίμιον ἄρτον μὲ ὀλίγον αἷμα· θῶμεν νὰ εἶναι τέτοια σωνήθεια παλαιόθεν, καὶ ὄχι μερικὴ κατάχρησις, ὡς λέγουσι τινές· φανερὸν εἶναι, ὅτι τὸ βρεγμένον εἶδος τοῦ ψωμιοῦ ξηραίνεται, καὶ δὲν κρατεῖ ἡ ὑγρασία τοῦ αἵματος ὅλην τὴν ἑβδομάδα διὰ ταῖς προηγιασμέναις, ὄντε πολλῷ μᾶλλον ὅλον τὸν χρόνον διὰ τὴν κοινωνίαν τῶν ἀρρώστων.

Καὶ κοινωνοῦσιν ἀναγκαίως οἱ ἱερεῖς μόνον τὸν μαργαρίτην εἰς ταῖς προηγιασμέναις, καὶ ὅλον τὸν χρόνον οἱ ἄρρωστοι δίχως αἷμα. Καθὼς ἂν βρέξῃ τινὰς τὸ ψωμὶ εἰς τὸ κρασὶ, εἰς κάποιον χρόνον ζώγει καὶ πίνει, ὡς κάμνουσιν οἱ ἀναθολικοὶ κοινωνῶντας τοὺς λαϊκούς. ἀμὴ ἂν ἀφήσῃ τὸ ψωμὶ νὰ γένῃ παξιμάδι ξηρὸν,

Græcos indifferens est; priuata scilicet solius Corporis, & publica sub vtraque specie in Ecclesijs: Certumq. est cõmunionem infantibus dari in Ecclesijs publicè à Græcis solo sanguine, nimirum intingẽdo eorum labella; talemq. cõmunionẽ à Græcis haberi pro sufficientissima; Vnde nouã hanc demẽtiã hausit impius impiorum auditor; Quòd Christus præceperit, esse omnibus in vtraq. communicandum. In præsãctificatis quoq. licet modico sanguine sacerdotes intingãt speciẽ panis (supposito nunc, vetustum esse hunc morẽ, nõ recentiorũ abusum, vt quidam aiunt) perspicuum tamẽ est, speciem illã madefactã exsiccari, nec durare sanguinis humorem per totã hebdomadam ad præsanctificatas; multoque minus toto anni tempore ad ministrãdum ægrotis viaticum.

Sacerdotes igitur in præsanctificatis vnam tãtummodo speciẽ sumũt, & per totum annum ægroti sine

san-

sanguine viaticum habēt. Quemadmodū siquis panē vino madidū edat, quodāmodo vescitur & bibit; vt Orientales hodie faciunt in cōmunione populi. sed si panis omnino exsiccetur, qui illū comedit nullo modo bibere videtur.

Itaq. euanuit in dictis suis infelix Gerganus; Quòd præceptum Christi sit, vt Christiani omnes speciem vtramque sumant. Nam si Christus ita præcepit, errauit olim Catholica Ecclesia permittēs Christianis priuatam domi cōmunionem sub altera specie; deferendamq. illam dans Eremitis & nauigantibus ad hunc vsum. Fruſtra etiā Orientales tenēt, cōmunicandis infantibus satis esse solius sāguinis intinctionē. At Ecclesiā errasse impossibile est: sanctorum enim Patrū institutā inspiratione diuina fiebant. Ex quo plane sequitur, hodiernum Occidētalis Ecclesiæ morem, Vt scilicet laici sola panis specie communicēt grauibus & iustis de causis;

ὢν, ζώοντας τὸ δὲν πίνει, ἀλλὰ ζώει μόνον.

Εματαιώθη λοιπὸν τέτος ὁ δυσυχὴς γεάφοντας, ὅτι ὁ Χρισὸς λέγει, ὅλοι οἱ Χρισιανοὶ νὰ κοινωνοῦσι καὶ εἰς τὰ δύο εἴδη. αὐ τὸ ἔλεγεν ὁ Χρισὸς, ἐπλανήθη λοιπὸν ἡ καθολικὴ ἐκκλησία συγχωροῦντας τὴν παλαιῶν χρισιανῶν νὰ κοινωνῶσι μυσικὰ εἰς τὸ ἁπίτι μόνον τὸ σῶμα, καὶ νὰ τὸ βαστοῦσι ἕως τέτο τὸ τέλος οἱ ἐρημῖται καὶ οἱ ταξιδάροι ἀνθρώποις, κὴ τὴν σήμερον οἱ ῥωμαῖοι νὰ κοινωνοῦσι τὰ μυστὰ μόνον μὲ τὸ αἷμα.

Αλλὰ τέτο εἶναι ἀδύνατον, ἐπειδὴ τὴν ἁγίων πατέρων τὰ πολιτεύματα εἶχαν τὸ ἁγίου πνεύματος τὴν ὁδηγίαν. καὶ ἀκολουθεῖ ἐξ αἰάγκης, ὅτι ἡ σημερινὴ συνήθεια τῆς δυτικῆς ἐκκλησίας, ἤγουν οἱ λαϊκοὶ νὰ κοινωνοῦσι μὲ τὸ ἅγιον σῶμα μόνον, δι' καλαῖς καὶ μεγάλαις ἀφορμαῖς εἶναι ὅλως ἁγιωτάτη· δι' τὶ γενᾶται ἀπὸ καθολικὴν ἀλλάβεια, ὁποῦ χρεωστεῖ ὁ Χρισιανὸς

τόσον

Τοσον φειδεῦ μυστηρίου. Οτι αὐ δὲν ἐπιβαίνασι τὴν νομοθεσίαν τῦ Χριστῦ οἱ παλαιοὶ κοινωνοῦντας μυστικὰ μόνον τὸ σῶμα, τὸ λοιπὸν καὶ οἱ νέοι τὴν ἐπιβαίνουσιν κοινωνοῦντας μόνον τὸ ζῶμα εἰς τὸ φανερόν. διατὶ αὐτὸ τοῦτο ἐναντίον τῆς νομοθεσίας τῦ Χριστοῦ, τόσον ἔπρεπε νὰ εἶν μυστικὸ, ὅσον καὶ φανερά.

sis; probatissimum & omni acceptione dignum esse. Oritur enim è vera germana q. reuerentia, quã erga tremẽdũ adeo mysterium adhibere debet Christianus. Quòd si veteres præceptum Domini non violabant vtentes secreta solius corporis communione; omnino nec recentiores illud frangunt publica communione solius corporis. Quod enim aduersatur præcepto Christi, siue clam, siue palam fiat, illicitum est.

Διὰ τῦτο ἐπιβάλλουσιν ἀσυλλόγιστον λογαριασμὸν ὅσοι ἀναφέρουσι τὰ λόγια τῦ Χριστῦ· πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες· ὅθεν συλλογίζονται, πῶς ὅλοι εἶν κεκλημένοι νὰ κοινωνοῦμεν καὶ μὲ τὸ αἷμα. Καὶ δὲν στοχάζονται, ὅτι τὰ λόγια τῦτα τὰ εἶπεν ἐπὶς ἐκείνους ὁ Χριστὸς τὴν ὁποίαν εἶπε παρευθὺς· Τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. Καὶ διατὶ τὰ ἐγχείρισε τὴν Αποστόλων, διὰ τῦτο καὶ τὸ πίετε πάντες, ἐγχείρισε τὴν Αποστόλων, καὶ τὴν ἱερουργούντων. Ομοίως ἀσυλλόγιστα μιλῦσιν ἀναφέροντες τὰ λόγια τῦ Αποστόλου· Δοκιμαζέτω δὲ ἄνθρωπος ἑαυτὸν, καὶ ὕτως ἐκ τῦ ἄρτου

Nihil ergo concludit, qui ex verbis Christi; Bibite ex hoc omnes; infert, vsum calicis esse omnibus necessarium. Non enim animaduertit, dictum id fuisse à Christo ijs, quibus statim præcepit inquiens; Hoc facite in meam commemorationem: Constat autem verba hæc spectare ad Apostolos vt sacerdotes. Ad eosdem ergo & successores eorum sacrificantes verba illa pertinent. Similiter qui Apo-

Matt. 26. 27. Luc. 22. 19. 1. Cor. 11 24.

stoli verba obijciunt; Probet autem se ipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat: inepte ratiocinantur. Neque enim per ea verba affirmat, aut legem fert Apostolus, qua specie sit communicandum: sed instruit, qua præparatione animi accedendum sit ad communionem. Cum enim indifferens esset communio, quouis modo adhibendam monet præparationem. Vt constat etiam ex verbis, quæ subdit: Qui enim manducat & bibit indigne, iudicium sibi manducat & bibit.

1. Cor. 11. 28.

1. Cor. 11. 29.

Neque enim secundum Apostolum ille tantum peccare censendus est, qui vtramque speciem sumit indignè: Nam & qui alteram sumit indignè, omnino peccat. Sed Apostolus id vult, omnem cõmunionem indigne factam esse peccatum. Et hoc totum indicant præcedentia verba Apostoli, in quibus disiunctiuè loquitur; Quicumque

του ἐσθιέτω, καὶ ἐκ τῦ ποτηρίου πινέτω· ὅτι δὲν λέγει ὁ Ἀπόστολος, ὑσὲ νομοθετεῖ, ὅσοι κοινωνῦσι νὰ κοινωνοῦσι καὶ μὲ τὸ ποτήριον· ἀλλὰ μόνον λέγει, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ὁποῦ μέλλει νὰ κοινωνήσῃ, νὰ εἶναι καθαρός. καὶ διατὶ ἦτον ἀδιάφορος ἡ κοινωνία, καὶ ἐγίνετο ἢ μόνον μὲ τὸ σῶμα, ἢ καὶ μὲ τὰ δύο, λέγει ὁ Ἀπόστολος, ὅτι ὁ ἄνθρωπος νὰ εἶναι καθαρισμένος εἰς πᾶσα τρόπον, καθὼς εἶναι φανερὸν καὶ ἀπὸ τὰ λόγια ὁποῦ σμίγει· ὁ γὰρ ἐσθίων καὶ πίνων ἀναξίως, κρίμα ἑαυτῷ ἐσθίει & πίνει. δὲν λέγει ὁ ἅγιος Παῦλος μὲ τῦτα τὰ λόγια, ὅτι ἐκεῖνος μόνον κριματίζεται, ὁποῦ ἀναξίως κοινωνᾷ καὶ τὰ δύο· διατὶ ὅποιος κοινωνήσῃ καὶ τὸ ἕνα ἀναξίως, δίχως ἄλλο κριματίζεται. ἀλλὰ λέγει καὶ διδάσκει, ὅτι πᾶσα κοινωνία καμωμένη ἀναξίως εἶναι κρίμα. & τῦτο ὅλον τὸ δηλοῖ φανερὰ τὸ διαζευκτικὸν ἐκεῖνο μίλημα τῦ Ἀποστόλου εἰς ἐκεῖνον τὸν τόπον· ὃς ἂν ἐσθίῃ τὸν ἄρτον τῦτον, ἢ πίῃ τὸ ποτ-

ποτήριον. Καὶ ἕνα βεβαιότατον, ὅτι ἀπὸ τῶν ὁμοίων μιλήματα τῆς γραφῆς δὲν ἐμπορεῖ τινας νὰ συμπεράνῃ ἀνάγκην κοινωνίας καὶ εἰς τὰ δύο εἴδη δι' ὅλους τοὺς Χριστιανούς. καὶ ὁ ψεύδολόγος τοῦτος μὲ τοὺς δαιμονοδιδασκάλους του βλασφημᾷ τὴν τοῦ θείαν γραφὴν, καὶ τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν.

cumq. manducauerit panem hunc, vel biberit calicem Domini indignè, reus erit, &c. 1 Cor. 11. 27.

Itaque certissimum est, ex his & similibus loquendi modis in scriptura non posse colligi communionē sub vtraque Christianis omnibus seruandam; quicquid peruersus iste interpres cum suis dæmonomagistris blasphemet in diuinam Scripturam & Ecclesiam catholicam.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΚΒ.

Ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ νὰ κοινωνοῦσι μὲ ψωμὶ καὶ κρασί.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XXII.

Omnibus Christianis esse communicandum pane & vino.

REFVTATIO.

Ancipitem sensum habent hæc verba. Et si quidem ea proferret homo schismati solum addictus, habendus esset parum religiosus & rusticitatis barbaræ scriptor, qui sacrosancta mysteria vocaret panem & vinum. At quia lutheranam officinam redolent, & Lutherus serpentino astu euomuit hoc venenum, quod Orientalem Ecclesiam Deo fauente numquam infecit: Nimirum in sacramento Eucharistiæ remanere substantiam panis & vini

Μφίβολα ἔχ τὰ λόγια. καὶ αὐ ἤθελε τὰ γεάψῃ αὐθρωπος μόνον εἰς τὸ χίσμα βυθισμένος, ἤθελε φανῇ, καθὼς εἶπαμεν, αἱρετικὸς καὶ χονδρομίλητος, κράζοντας ἁπλῶς ψωμὶ καὶ κρασὶ τὸ μέγα καὶ φρικτὸν μυστήριον. ἀλλ' ὁπου εἶπε τὰ γεάφει αὐθρωπος ποτισμένος τὴν ἀθεότητα τὸ Λουτέρου, ὁ ὁποῖος μὲ δολιότητα Σατανικὴν ἐξέρασε τὸ τὸ φαρμάκι· τὸ ὁποῖον μὲ τὴν χάριν τὸ θεοῦ δὲν ἐμαγάρισε ποτὲ τὴν ἀνατολικὴν ἐκκλησίαν· ὅτι ὡσὰν τελειωθῇ ὁ ἅγιος ἄρτος καὶ τὸ ἅγιον ποτήριον, μὲ τὸ σῶμα καὶ αἷμα τὸ Χριστοῦ νὰ μείνῃ

μὴν αἷμα ἡ ὑσία τῦ φωμίου καὶ τῦ κεφσίου· ὡσαὶ νὰ ἔλεγες, ὅτι αὖ δικαιρέσης ἕνα ζακκύλιον γεμάτον ἀσήμι, καὶ τὸ γεμίσης χρυσάφι, μὴν εἶναι ὅμως αἷμα κὴ τὸ ἀσήμι καὶ τὸ χρυσάφι. ἐπειδὴ λέγω, τοῦτη εἶναι ζατανικὴ διδασκαλία τοῦ Λυτέρου, κὴ τὼ ψυχαπάρει τέτος ὁ Λυτερομάθητος δῆθ' νὰ ποτιδοῦν καὶ οἱ Ρωμαῖοι τέτο τὸ φαρμάκι, ἀνεύρίζας ὅτι ἡ θεία κοινωνία γίνεται εἰς φωμὶ & κεφσὶ, μὲ ὀλίγα λόγια πομπαδόμεν τέτῳ τῷ βλασφημίαν.

Εἶπεν ὁ δεσπότης Χριστὸς· Τοῦτο μέ ὄξι τὸ σῶμα. ὡσαὶ νὰ ἔλεγε τινὰς κὴ τὸ ψυχάδεγμα ὁποῦ ἐφέραμεν, δείχνοντας τὸ ζακκύλι· τέτο εἶν χρυσάφι. καθὼς τὸ λοιπὸν αὖ ἔμενε εἰς τὸ ζακκύλι ἐκεῖνο τὸ ἀσήμι ὁποῦ ἦτον φερμένα, σμίγοντας ὕστερα καὶ χρυσάφι, δὲν ἤθελε εἶσαι ἀληθινὸς ὁ λόγος· τέτο εἶναι χρυσάφι· δηλαδὴ μέσα εἰς τὸ ζακκύλι ἤθελε εἶσαι ὄχι μόνον χρυσάφι, ἀλλὰ κὴ ἀσήμι. ἔτζι & εἰς τὸν ἄρτον τὸν ἡγιασμένον & καμωμένον σῶμα Χρι-

vini: perinde ac si diceret; In marsupio pleno argenti, si proiecto argento ponatur aurum, remanere tamen argentum cum auro: Quoniam, inquam, hæc est satanica Lutheri doctrina, quam inseminare conatur impius Lutheri discipulus in animis Græcorum, dum audiunt; pane & vino fieri communionem; paucis explodenda est hæc blasphemia.

Hoc est corpus meum, dixit Saluator; ac si quis per allatum exemplum diceret ostendens marsupium; Hoc aurum est. Sicut ergo si maneret in crumena quod prius erat argentum, addito deinde auro falsum esset dicere, Hoc est aurum: permixtum enim tunc esset argentum cum auro: Ita si post consecrationem vna cum Christi corpore subesset panis & vini sub-

ſtantia, vera non eſſent Chriſti verba; Hoc eſt corpus meum: ſubeſſet enim aliquid, quod non eſt corpus eius. Et ſicut verum eſſet loquendo de crumena, dicere; Hic eſt etiam aurum: ita manente ſubſtantia panis dicendum fuiſſet Chriſto: Hic eſt corpus meum; vel, In hoc pane eſt corpus meum. At Chriſtus dominus oſtendens quod manu tenebat, dixit; Hoc, non, Hic eſt corpus meum. Cogimur ergo fateri, vt verus ſit ipſi veritatis ſermo; fieri non poſſe, vt poſt conſecrationem remaneat panis & vini ſubſtantia. mentitur ergo calumniator Chriſti Lutherus, & impietatis eius hæredes.

Aic-

Χριστοῦ αὐ δύρισκεῖν αἷμα μὲ τὸ σῶμα τῦ Χριστοῦ καὶ ἡ ὐσία τῦ ψωμίυ, δὲν ἤθελεν εἶσαι ἀληθινὸς ὁ λόγος τῦ Χριστοῦ, τῦτο ὄξι τὸ σῶμα μυ· διατὶ ἤθελεν δύρεύεσθαι αἷμα καὶ ἡ ὐσία τῦ ψωμίυ. καὶ καθὼς δι' τὸ ζακκούλι ἤθελεν εἶσαι ἀληθινὸς λόγος νὰ εἰπῇ τινάς· εἰς τῦτο τὸ σακκούλι εἶν' χρυσάφι· ἔτζι κ' ὁ λόγος τῦ Χριστοῦ, αὐ ἔμενε κὴ ἡ ὐσία τῦ ψωμίου, ἤθελεν εἶσαι ἀληθινὸς εἰς τῦτον τὸν τόπον· εἰς τῦτο εἶναι τὸ σῶμα μου. Τώρα ὁ δεσπότης Χριστὸς δὲν εἶπε δείχνοντας τὸν ἅγιον ἄρτον, εἰς τῦτο εἶν' τὸ σῶμα μου· ἀλλ' εἶπε, τῦτο ὄξι τὸ σῶμα μυ. τὸ λοιπὸν αὐ πιςεύομεν, ὅτι ὁ Χριστὸς εἶν' ἡ ἀλήθεια, ὀξ ἀνάγκης πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν, πῶς εἶν' ἀδύνατον, ἀφ' οὗ τελειωθοῦσι τὰ ἅγια, νὰ εἶν' πλέον μὲ τὸ σῶμα καὶ μὲ τὸ αἷμα τῦ Χριστοῦ ἡ ὐσία ὁποῦ ἦτον πρότα τῦ ψωμίου καὶ τῦ κρασίου. κὴ ψεύδεται ὁ χρισομάχος Λουτέρος, & αἱ ἁμαρτίαι τῦ οἱ ψαμπόνηροι μαθηταί.

Ο δυσσεβὴς Νεσόριος ἔλεγε, ὅτι ἄλλος Χριστὸς εἶναι ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, & ἄλλος Χριστὸς ὁ υἱὸς τῆς παρθένου. διὰ τοῦτο ἐκάλε τὴν παναγίαν ὄχι θεοτόκον, ἀλλὰ χριστοτόκον. καὶ ὡμολόγα, ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ ἦτον εἰς τὸν υἱὸν τῆς Μαρίας, ὄχι νὰ ἦτον θεὸς ὁ υἱὸς τῆς Μαρίας. εἰς τὸν ὅμοιον τρόπον αὐ φιλοῖχε ὁ ἡγιασμένος ἄρτος καὶ τὴν φαντὸν οὐσίαν τοῦ ψωμίου, καὶ αἷμα τὸν δεσπότην Χριστὸν, ἤθελε εἶσαι ψέμα νὰ εἰπῇ τινάς· τοῦτος ὁ ἄρτος εἶναι σῶμα Χριστοῦ· ἀλλ' ἔπρεπε νὰ εἰπῇ, εἰς τοῦτον τὸν ἄρτον εἶναι ὁ δεσπότης Χριστός. καὶ ὅμως ἡ ὁμολογία τ' ἐκκλησίας παλαιόθεν ἔχει νὰ λέγουσιν οἱ ἱερεῖς κρατοῦντας τὸν ἅγιον ἄρτον, & μέλλοντας νὰ κοινωνήσουν· πιστεύω κύριε καὶ ὁμολογῶ, ὅτι σύ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος. & κρατοῦσι τὸν ἅγιον ἄρτον χριστὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ. καθὼς τὸ λοιπὸν τοῦτο τὸ μίλημα ἀναγκάζει νὰ πιστεύωμεν μόνον ἕνα Χριστὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ καὶ τῆς παρθένου, ἔτζι ὁμοίως

Aiebat nefandus Neſtorius; Alium Chriſtum eſſe Dei filium, & alium Chriſtum è Virgine natũ. Idcirco beatam Virginem non Deiparam, ſed Chriſtiparam appellandam. Et fatebatur quidem, Dei filium eſſe in filio Virginis; ſed negabat, filium Dei eſſe filium Virginis. Ita plane ſi poſt conſecrationem maneret ſubſtantia panis, falſum omnino eſſet dicere; Conſecratum hoc eſt corpus Chriſti; ſed dicendum eſſet; In hoc pane conſecrato eſt corpus Chriſti. Verum perpetua Orientalis Eccleſiæ confeſſio ſemper habuit, vt ſacerdotes in ſacra liturgia ſumpturi Euchariſtiam, quam manu tenent, his verbis vtantur: Credo Domine & confiteor, quòd tu es Chriſtus filius Dei viui. & quod manu tenent, fatentur eſſe ipſum filium Dei. Sicut igitur hic loquendi modus fateri cogit contra Neſtorium, vnicum eſſe Chriſtum Dei & Virginis

filium : ita pariter fateri cogit, poſt conſecrationem ſubeſſe ſolum Chriſti corpus, excluſa prorſus panis ſubſtantia. Quòd ſi & ipſa ſubeſſet; vox illa, Tu es, aptaretur etiam ſubſtantiæ panis, quod eſt impoſſibile. Sicut quando Chriſtus ad nuptias aquã mutauit in vinum, illud vinum merum erat vinum, non ſimul aqua & vinum. Cum igitur omnes ſancti Patres dicant, aſſerant, doceant fidem ex traditione Apoſtolica manantem; Quòd in conſecratione panis & vini fiat cõuerſio, tranſmutatio, trãſelementatio, tranſubſtantiatio iuxta ſecretam illam orationẽ in Liturgia Baſilij & Chryſoſtomi; Trãſmutata tuo ſancto Spiritu: mutã fiant Lutheri & Caluini, Lutheranorum & Caluniſtarum doloſa labia, per quæ ſibilat Satanas; dum vel omnino negant tremendam hanc & diuiniſſimam conuerſionem; vel illam non perfectam fatentur, & impoſſibilia con-

Dionyſius Areop. Baſilius. Chryſoſt. Cyrill. Al. Cyrillus Hieroſol. Damaſc. Conc. vij. Act. 6.

μοίως ἀναγκάζει νὰ πιςεύωμεν εἰς τὸ εἶδος τοῦ ἄρτου μόνον τὸ σῶμα τοῦ Χριςοῦ, ὄχι νὰ εἶναι καὶ ἡ οὐσία τοῦ ψωμίου. ὅτι ἂν ἦτον, ἐκεῖνο τὸ, σὺ εἶ, ἤθελεν ἁρμόζει καὶ τῆς οὐσίας τοῦ ψωμίου, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀδυνάτον. Καθὼς ὅταν ὁ Χριςὸς εἰς τὸν γάμον ἐκαμεν ἀπὸ νερὸ τὸ θαυμαςὸν κρασὶ, τὸ κρασὶ ἦτον μόνον κρασὶ, καὶ ὄχι νερὸ καὶ κρασί. ὅθεν λέγοντας, καὶ βεβαιώνοντας, καὶ διδάσκοντας ὅλοι οἱ ἅγιοι πατέρες τὴν παραδεδομένην καὶ ἀποςολικὴν πίςιν, ὅτι γίνεται μεταβολὴ, μετατοίπσις, μετασοιχείωσις, μεταρρύθμισις ὅταν ἁγιάζεται ὁ τίμιον ἄρτος καὶ οἶνος καὶ τὸ μυςικὸν δῶρον τῶν ἱερέων· μεταβαλὼν τῷ πνεύματί σου τῷ ἁγίῳ· γενηθήτω ἄλαλα τὰ λυτέρου καὶ Καλβίνου τὰ χείλη, καὶ ὅσα ἄλλα δαιμονος όματα ἡ ἀφνιωμένα τύτῳ τὴν φρικτὴν καὶ θειοτάτην μεταβολὴν, ἢ δὲν τὴν ὁμολογῦσι καθὼς πρέπει σωςὰ, μίγοντας τὰ ἀδυνάτα καὶ λέγοντας, ὅτι ἓν ψωμὶ καὶ σῶμα Χριςοῦ· βάλλονται οἱ θεομάχοι τὴν μια-

μιαφὰν τοις γλῶσαν εἰς τὸν
ὐρανὸν, καὶ κατηγορῶντας
τὰ ἀθανάτα μυστήρια, ὁποῦ
μὲ μυεία φοβερὰ ὁπόθεν
ωφισολίζουσιν οἱ ἅγιαις ζύ-
νοδες καὶ οἱ θεῖοι πατέρες· ὁ-
μολογῶντας καὶ αὐτοὶ οἱ εἰκο-
νομάχοι, καθὼς εἴπαμεν
παρεπάνω, τούτεστιν μεταβολὴν, καὶ
κράζοντάς τεν μετένεξιν εἰς
ἐκεῖνον τὸν νοῦν, ὁπῦ ἡ καθο-
λικὴ ἐκκλησία τεν κράζει
μετωσίωσιν· δηλατὶ ὅλη ἡ ὐσία
τῦ ψωμίε καὶ τῦ κρασίε μετα-
βέπεται καὶ μεταποιῆται
εἰς τὸ σῶμα καὶ αἷμα τ̃ Χριςῦ
καθὼς λέγει ὁ Δαμασκηνός.
ὅθεν μὴ τ̃ ἁγιασμὸν τῦ ἄρ-
του δὲν εἶ πλέον ἄρτος, ἀλ-
λὰ φαίνομενος ἄρτος, λέγει
εἰς τεν τετάρτεν μυσαγω-
γικὴν Κατήχησιν ὁ ἅγιος τ̃ῆς
Ιερωσολύμων Κύριλλος. καὶ
ὁ Χρυσοσομος, μὴ ωεύσηχε,
ὅτι ἄρτος ψιλὸς καὶ οἶνος ὄςι,
σῶμα γὰρ & αἷμα καὶ τεν
δεσποτικὴν τυγχάνει ἀπό-
φασιν.

connectunt, duas ſub ijſdem accidentibus ponendo ſubſtantias. Ita enim ponũt in cælum os ſuum, & myſterijs immortalitatis obmurmurant, quæ venerandæ Synodi & ſancti Patres ſexcentis exornant titulis: Cum & ipſi Iconomachi, vt ſupra notauimus, integram agnouerint conuerſionem, & tranſlationem vocauerint, eo ſenſu, quo illam Catholica Eccleſia trãſubſtantiationem appellat: eo quòd in conſecratione fiat conuerſio totius ſubſtantiæ panis & vini in ſubſtantiã corporis & sãguinis Chriſti, vt Damaſcenus exponit. Quapropter Cyrillus Hieroſolymitanus iv. ſua Catecheſi myſtagogica vocat non panem, ſed apparentem panẽ. & Chryſoſtomus; Ne putes, inquit, eſſe comunem panẽ & vinum: ſunt enim corpus & ſanguis; vt ſuis verbis declarauit Dominus.

Chryſoſt. ad Demetrium de Cõpunctione.

2. de fide orthod. & orat. in Sabb. ſanctum.

In illud Sponte enim peccantibus. & ſerm. 5. de Pœnitent.

BLAS-

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΚΓ.

Ο Χριστὸς λέγει, πῶς δὲν ἔστι Καθαρτήριον, καὶ ὁ πάπας τὸ πιστεύει.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XXIII.

Christus ait non esse Purgatorium, Papa illud credit.

REFVTATIO.

SI ex hoc effrænatæ loquacitatis morione quæreret Orientalis Ecclesia; Ego, inquiens, de Purgatorio non aliud credo ac teneo, quàm quòd iuxta Chrysostomum accepi ab illis, qui prædicatione sua fidem Chri-

Hom. ad Philipp 3. In acta hom. 21.

10

Ν ἐρωτᾷ μερικῶς ἡ Ἀνατολικὴ ἐκκλησία τοῦτον ἢ ἀχαλινόστομον, καὶ νὰ τὸ ἔλεγεν· ἐγὼ εἰς τὸ δόγμα τοῦ Καθαρτηρίου ἄλλο δὲν πιστεύω, οὐδὲ κρατῶ, παρὰ ὅτι ἐπαρέλαβα καὶ τὸν θεῖον Χρυσόστομον ἀπ' ἐκείνους, ὁποῦ κη-

κηρύσσοντας τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ μὲ ἐφώτισαν, καὶ ἐνομοθέτησαν νὰ φυλάσσωτας παραδόσεις. ἀπ' ἀρχῆς ἐφύλαξα καὶ φυλάσσω νὰ προσεύχωμαι καὶ νὰ ψάλλω, καὶ νὰ προσφέρω λειτουργίας τῷ θεῷ διὰ τοὺς ἐν πίστει κεκοιμημένους, καθὼς βοᾷ ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος εἰς τὸ τέλος τοῦ τρίτου κατὰ αἱρέσεων. Ὅτι ὅπου τὰ τελευτησάντων ἐξ ὀνόματος τὰς μνήμας ποιοῦνται, προσευχὰς τελοῦντες καὶ λατρείας καὶ οἰκονομίας. Καὶ ὁμοίως εἰς τὸν ὁ. αἵρεσιν κατὰ Ἀερίου. αἱ τοῦτα δὲν ἦσαν ὠφέλιμα, καὶ μάλιστα αἱ θεῖαις λειτουργίαις, δὲν ἤθελα τὰ παραλάβει διὰ παραδόσεως ἀποστολικῆς νὰ τὰ φυλάσσω. Καὶ ὠφελοῦντας αἱ λειτουργίαις κατὰ τὸν παράδοσιν, αἰάσκη εἶναι, ὅτι ὁ δεσπότης Χριστὸς νὰ ἐσήμανε καὶ τοῦτο τὸν ὠφέλειαν τῶν νεκρῶν, ὅτε εἶπεν· Τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου, τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. καὶ διὰ τοῦτο τοῦτο τὸν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν οἱ Ἀποστόλοι τὸν ἐξήγησαν καὶ διὰ ζωντανοὺς καὶ διὰ ἀποθαμένους. ὡσὰν τὸ λει-

Christi me docuerunt; & quæ tradita sunt, tenenda præceperunt. Ab initio morem hunc tenui & teneo, vt pro fidelibus defunctis orem, sacros hymnos canam, hostias Deo offeram. Testatur hoc sanctus Epiphanius in fine libri tertij contra hæreses; vbi ait: Quod mortuorum fit commemoratio nominatim, & funduntur preces, & sacra celebrantur, danturque eleemosynæ. Quod etiam Hæresi lxxv. contra Aerium affirmat. Hæc si nihil prodessent, præsertim diuina sacrificia, certè ab Apostolis ea non accepissem. Sed si liturgiæ prosunt, & hoc per traditionē habeo; necesse est, vt Christus dominus cum dixit; Hic est sanguis meus, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum; vtilitatem quoque significauerit, quā vita functi percipiunt. Idcirco enim Apostoli remissionem peccatorum per Christi sanguinem exposuerunt tam pro viuis fideli-

Matt. 26. 28.

Digitized by Google

delibus, quàm pro defunctis. Qua ergo fronte tu omnium ſtolidiſſime aſſeris negatum à Chriſto Purgatorium? Docuit traditio Apoſtolica, Corpus & ſanguinẽ Domini eſſe offerenda pro remittendis mortuorum peccatis; vnde ergo habes, id Chriſtum negaſſe? Si tibi aliud videtur eſſe Purgatoriũ, aliud locus & modus remiſſionis quorumdam erratorum poſt mortem: audi quid canam pro mortuis.

Imago sũ ineffabilis tuæ gloriæ, licet erratorum ſtigmata gerã. Miſerere Domine creaturæ tuæ, & purga miſericordia tua, & optatã mihi concede patriam.

An non intelligis ſtigmatum exterſiorem eſſe purgationem, locumque & modum purgationis dici Purgatorium? Si ergo peccatorum remiſſio eſt ſtigmatum abſterſio, & abſterſio purgatio, purgatio vero infert Purgatoriũ; blaſphemaſti miſer auſus dicere, Chriſtum hoc negaſſe. Si quis hanc de Purga-

λοιπὸν αἰαίδητε σὺ ζλμᾶς ζ γεάφεις, ὅτι ὁ Χριϛὸς ἠρνήθη τὸ Καθαρτήριον; τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα τῦ Χριϛοῦ εἰς τλὼ ἱερὰν λειτουργίαν δίδει τῇ κεκοιμημένων ἄφεσιν ἁμαρτιῶν κ τλὼ παράδοσιν τῶν ἀποϛόλων, καὶ σὺ ληρεῖς, ὅτι ὁ Χριϛὸς τὸ ἀρνεῖται; ἂν λογιάζεις, ὅτι ἄλλο ἐϛὶ Καθαρτήριον, κ ἄλλο τόπος καὶ τόπος ἀφέσεως τινῶν ἁμαρτιῶν μετὰ θάνατον, ἄκυε τί φάλλω ἀπὸ τὰς νεκρούς.

Εἰκών εἰμι τῆς ἀῤῥήτυ δόξης σε, εἰ καὶ ϛίγματα φέρω πλημμάτων. οἰκτείρησον τὸ σὸν πλάσμα δέσποτα, κ καθάρισον τῇ ϲπλαγχνίᾳ.

Δὲν νοᾷς, ὅτι τὸ πλῦμα τῶν ϛιγμάτων ἐϛὶ καθαρισμὸς, καὶ ὁ τόπος καὶ ὁ τρόπος τῦ καθαρισμοῦ λέγεται Καθαρτήριον; ὅθεν αἱ ἡ ἄφεσις τῶν ἁμαρτιῶν ἐϛὶ πλῦμα τῶν ϛιγμάτων, ζ τὸ πλῦμα ἐϛὶ καθαρισμὸς, κ ὁ καθαρισμὸς φέρει τὸ Καθαρτήριον, βλασφημᾷς ζαλαίπωρε λέγοντας, ὅτι ὁ Χριϛὸς τὸ ἀρνεῖται. Τῦτλω τλὼ ὑπόθεσιν τῦ Καθαρτηρίυ, ἡ ὁποία θέλει ἐξιζαθῆ

ταῦτη κάτω πλατύτερον, αὐτινας ὅπιθυμᾷ νὰ πληροφορηθῇ, τὼ δείσκει ἐξαπλωμένω εἰς τὼ ἑρμήνειαν τῦ πέντε κεφαλαίων τῆς ἁγίας οἰκουμενικῆς ἐν Φλωρεντίᾳ συνόδυ, ὅπου νεωστὶ ἐμεταγλωττίσαμεν εἰς τὸ κοινὸν μίλημα τῦ Ρωμαίων. ἐκεῖ βλέπει ὅπιος ἀγαπᾷ τὼ ἀλήθειαν, ἀναφέρομένας πολλὰς καὶ μεγάλας μάρτυρίας τῦ οἰκουμενικῶν διδασκάλων. τὼ ὥραν σώνει νὰ δείξωμεν τὸ βάρος τῦ βλασφημίας, ὁπού προσβάλλει δι' ἀντιθέσεως τὸν Χν ὁ παπτέζημος. διότι αὐ ὁ Χριστὸς ἀρνεῖτο τὸ Καθαρτήριον, ὡμολόγα πῶς δὲν ἦν Σωτὴρ τῦ γένους τῦ ἀνθρώπων. ὅτι αὐ οἱ ψυχαὶ ὁπού μισθώνουσιν ἀπὸ τὸν κόσμον τοῦτον μετανοημέναις, καὶ δὲν ἔφθασαν νὰ πληρώσουν τὸν κανόνα ὅπου χρεωστοῦσιν· τούτας λέγω οἱ ψυχαὶ αὐ δὲν ἔχουσι τόπον καὶ τρόπον Σωτηρίας, τὸ λοιπὸν ὁ Χριστὸς δὲν ἦν κοινὸς Σωτὴρ· ἐπειδὴ ἂν τέτοιας λογῆς ψυχαὶ ἦν ὀπτήδειαις νὰ σωθοῦσι, καὶ δὲν ἔχουσι τις νὰ ταῖς Σώσῃ. εἰς τέτοια βαράθρα ἀθείας

gatorio materiam, quę latius infra examinabitur, nosse cupit enucleatius; inueniet accuratè tractatam in explanatione Quinque capitum Definitionis sanctæ Generalis Florentinæ Synodi, quam nuper in commune Græcorũ idioma conuertimus. Ibi videt qui veritatis est amans allata multa & magna sanctorum testimonia. Nunc satis est ostendere grauitatem blasphemiæ, quam oppositionis modo inter Christum & Papã proponit impietatis alũnus. Nã si Christus negaret Purgatorium, fateretur ipse, sese generis humani non esse Saluatorem. Si enim quæ verè pœnitentes animæ migrant ex hac vita, non persoluto dignæ satisfactionis debito, modum & locum sperandæ salutis non habent; ergo Christus non est communis omniũ Saluator: siquidem tales animæ sũt auxilij salutisq. capaces, nec tamen est qui conferat illis salutem. In has impietatis rupes

egit

egit se præcipitem insulsissimus Gerganus. At negare se ipsum Christus nō potest, nec ergo poterat negare Purgatoriū: Quod etiam Christi Ecclesia numquam negauit. Quinimo clarius & crebrius illud fatetur Orientalis Ecclesia, dum fidelium defunctorum memorias agit die ab obitu tertio, nono, quadragesimo, pluribusque per annū officijs; quotidianis sacrificijs, precibus, supplicationibusque assiduis, vt à Deo collocentur animæ in sede lucis, in Regione viuorum, in sinu Abrahæ; eo in loco vnde omnis ægritudo, dolor & gemitus procul abest. Quem orandi modum expressè Areopagita memorat cap. viij. de Hierarchia Ecclesiastica. Quis vero hic non videat, nisi in summa luce cæcutiat, perpetuum Orientalis Ecclesiæ sensum credentis, tales animas esse in loco, qui sit obscurus, in quo sint dolor, angor, & cruciatus? Huiusmodi locus man-

2. Timot. 2. 13.

ἀθείας & πικρίας ἔπεισεν τοῦτος ὁ ἀζάχαρος Γεργαίος. Δὲν ἀρνεῖται τὸ Καθαρτήριον ὁ Χριστὸς, διατὶ δὲν ἐμπορεῖ νὰ ἀρνηθῇ τὸν ἑαυτόν του. δὲν τὸ ἠρνήθη ποτὲ ἡ ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ· μάλιστα ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία τὸ ὁμολογᾷ φανερώτερα καὶ ζυχνότερα, κάμνοντας διὰ τὰς ἐν πίστει κεκοιμημένους ξημέρα, ἐννεάμερα, τεσσαρακονθήμερα, & μνημόσυνα χερνικὰ, λειτουργίας καθημεριναῖς, θεσπεσίαις τῆ Λήτσες πυκναῖς νὰ καταταγοῦν αἱ ψυχαῖς εἰς τόπον φωτὸς & χώραν ζώντων, εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Αβραὰμ, εἰς τόπον ὅπου δὲν εἶναι λύπη τῆ πόνος τῆ στεναγμὸς, καθὼς τ' ἀναφέρει τὰ λόγια τοῦτα καὶ ὁ Αρεοπαγίτης Διονύσιος. εἰς τοῦτο τίς δὲν βλέπει φανερώτερα παρὰ τὸν ἥλιον, ὅτι ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία πιστεύει & ὁμολογᾷ νὰ εἶναι τέτοιαις ψυχαῖς εἰς κάποιον τόπον σκοτεινὸν, λυπηρὸν, ὀδυνηρὸν, & στενόχωρον; τοῦτος ὁ θεόσκυφος τόπος εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν λέγεται καὶ εἶναι Καθαρτήριον. τὸ ὁποῖον λέγει κάποιοις καιρὸς τὸ

τὸ ἠργήθησαν τινὲς ἢ αἱρεσιάρχαι ὡς ὁ Λυτέρος, ἢ ἄλλοι κινημάτοι ἀπὸ τὸ πάθος τῦ χίσματος, μὲ πολλὴν πονηρίαν ἢ μὲ πολλὴν ἀγνωσίαν. ὅμως τὸ δοῦλος νὰ δείξουν, ὅτι μὲ καλαῖς ἀφορμαῖς χίζονται ἀπὸ τὴν ῥωμαϊκὴν ἐκκλησίαν, ἔπασι πῶς λέγοῦσας οἱ Λατῖνοι πῦρ Καθαρτήριον φρόσχαιρον πιστεύσιν εἰς τὴν αἵρεσιν τῦ Ωριγένους· ὁ ὁποῖος ἐβεβαίωνε μέσα εἰς ταῖς ἄλλαις τῦ αἱρέσεις, ὅτι ἡ κόλασις τῦ ᾅδου ἔχει τέλος. Καὶ δὲν ἐκαταλάβαν, ἢ ἔδειξαν νὰ μὴν καταλαμβάνουσι διὰ νὰ ῥιζώσουν τὸ χίσμα, τὴν διαφορὰν τῆς βλασφημίας τῦ Ωριγένους καὶ τῦ ἀποστολικοῦ δόγματος τῦ καθαρτηρίου· ἐπειδὴ ὁ Ωριγένης ἐβεβαίωνε νὰ ἔχῃ τέλος ἡ κόλασις τῶν δαιμόνων καὶ τῶν ἀμεταννοήτων ἀσεβῶν· ἀμὴ ἡ καθολικὴ ἐκκλησία ὁμολογᾷ τὸ καθαρτήριον διὰ ταῖς μετανοημέναις ψυχαῖς. ὅθεν εἰς φρᾶγμα τόσα φανερὸν ἔβαλαν τόσην σκοτεινάδα, ὅτι πολλοὶ κρατοῦσι τὸ δόγμα τῦ καθαρτηρίου ψευδῆ

manſionis tẽporaneę vocatur Purgatorium. Quẽ ſanè locũ reçẽtiores, vel hæreſiarchæ vt Lutherus, vel homines odio & furore ſchiſmatis acti negare auſi ſunt partim præ ſumma ignorantia, partim præ ſumma nequitia. Cupientes enim videri, ſe iuſtis de cauſis diſiungi à Romana Eccleſia commentum excogitarunt, Latinos ignem purgatorium aſſerentes in hæreſim Origenis eſſe lapſos; Qui inter alios errores opinatus etiam eſt, Inferorum ſupplicia finem aliquando habitura. Neç animaduerterunt, aut certè fingunt ſe non animaduertere ſtudio fouendi ſchiſmatis, plurimum differre inter Apoſtolicum Dogma Purgatorij, & Origenis fabulas. Aſſerebat Origenes, fore vt aliquando è ſupplicijs emergant dæmones & animæ damnatorum: At Eccleſia Catholica fatetur Purgatorium pro ijs animabus, quæ verè pœnitentes exceſſerunt. Et rei adeo perſpicuæ

ſpicuæ tantas tenebras offuderunt, vt multi apud eos exiſtiment, Dogma Purgatorij eſſe fictitium, & inuentum Latinorum. Quos etiam audias ineptè garrire, & ſine vllo Dei timore dicenda tacendaque procaciter effutire vel contra ſuam ipſorum matrem Orientalem Eccleſiam. E quibus vnus vtpote procacior, Gerganus, quò duplex venenum euomeret, ſchiſmatis & Lutheraniſmi, effudit blaſphemiam; Quòd Chriſtus dominus negauerit Purgatorium.

νὸν καὶ λατινικὸν· καὶ παραμιλῶσιν ἀνόητα, καὶ δίχως φόβον θεῦ ἀτιμάζουσι καὶ τὴν ἰδίαν τους μητέρα τὴν ἀνατολικὴν ἐκκλησίαν· καὶ ἕνας ἀπὸ τούτους ὠσὰν αἰσθητότερος καὶ ἀδιαντροπώτερος, δι' νὰ δείξῃ τὸ διπλὸν φαρμάκι τῦ χίσματος καὶ τῆς αἱρέσεως τῦ Λουτεράνου, σαλαβατίζει λέγοντας, ὅτι ὁ Χριστὸς λέγει, πῶς δὲν εἶναι καθαρτήριον.

BLAS-

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΚΔ.

Ο Χριστὸς ἐπείνασεν εἰς μεγάλην πτωχείαν, ἐδιψοκόνδυνεν, ἐπεριπάτει πεζὸς, ὅπου καὶ ἐδίψα, ἐδίδασκεν, ἐκρίνετο, καβαλλάρις εἰς ὄνον ἦλθεν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα μὲ δώδεκα Ἀποστόλους, ἐσταυρώθη, ἐκαζέρευε τὰς πόρνας, δὲν ἤθελε φόνους. Ο Πάπας βασιλεύει, κάθεται, κρίνει, τὸν βαστάζουσι τέσσαρες Καρδινάλεις μὲ δορυφόρους, θέλουνα εἶν οἱ πόρναις, & νὰ γίνωνται φόνοι. Τὸ λοιπὸν ὁ Πάπας δὲν εἶναι ὁπίτροπος καὶ βικάριος τοῦ Χριστοῦ.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XXIV.

Christus inops fuit & pauper, imo & mendicus: pedibus ibat, fame & siti laborabat, docebat, in iudicium adducebatur, insidens asino ingressus est Hierosolymam cum duodecim Apostolis: Cruci affixus est; meretrices auersabatur; cædes fieri nolebat. Papa regnat, sedet, iudicat, quatuor Cardinalium humeris subuehitur satellitio stipatus; meretrices vult; cædes fieri vult; non est igitur Vicarius Christi.

REFVTATIO.

Φῦ ἐφλυάμίλησεν ὁ παμπόνηρος ὠσταὺ ὄργανον τοῦ διαβόλου καὶ τῶν Λουτεράνων δίχως κανένα θεμέλιον ἀληθείας ἐγγίζοντας τὰ δόγματα

Vltis iam exsatiatus blasphemijs, quibus vt Lutheri & Satanæ buccinator veritatis dogmata sine vllo fundamento veritatis exagitauit;

gitauit; deuenit ad mores, multasque differentias congerit inter Christum & Papam, vt inferat, Papam non esse Christi Vicarium. At homo imperitissimus quonam docente didicit, in Papa, vt sit Christi Vicarius requiri, quicquid Christus in se ipso exhibuit?

S. Gregorius Nazianzenus oratione in sanctum Baptisma sermonem habens ad eos, qui exemplo Christi differendum aiebant baptismum, non ita rem se habere inquit: Imitando enim Christum non possumus assequi absolutam similitudinem. Ante tentationem, inquit, ille ieiunauit; nos ante Pascha. Ille peracta cœna tràdidit sacrosancta mysteria, nos ea ieiuni sumimus. Ille in cœnaculo, nos in Ecclesia. Ille baptizari voluit annum agens trigesimum, exigente hoc operum serie, quibus nostra salus agebatur;

μαζα, καταβαίνει καὶ εἰς τὰ ἠθικὰ, καὶ ἀφίησι πολλὰς διαφοράς· διὰ ταῦτα ἐποίησε θέλει, ὅτι ὁ πάπας καὶ μὴν ἐστὶ ὁπίσω καὶ ὑποτηρητὴς τοῦ Χριστοῦ. ἀλλὰ ποῖος ἅγιος διδάσκαλος ἔμαθε τὸν ἀμαθῆ Γερμανὸν, ὅτι διὰ νὰ ἦ ὑποτηρητὴς τοῦ Χριστοῦ ὁ πάπας, πρέπει νὰ ἔχῃ ταῖς πράξεσι τοῦ Χριστοῦ;

Ελεγεν ὁ θεολόγος Γρηγόριος εἰς τὸν λόγον περὶ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος πρὸς ἐκείνους ὁποῦ ἐξεμάκραιναν τὸν καιρὸν τοῦ βαπτίσματος, θέλοντας νὰ μιμηθοῦσι τὸν Χριστὸν· ὅτι τοῦτο εἶναι μία πλάνη· διατὶ φυλάσσοντας τὴν μίμησιν τοῦ Χριστοῦ εἰς ὅσον εἶναι δυνατὸν, λείπεται καὶ διαφορά. ἐκεῖνος λέγει, ἐκεῖνος δύσε πρὸ τοῦ πειρασμοῦ, ἐμεῖς ποιοῦμεν πρὸ τοῦ ἁγίου πάσχα. ἐκεῖνος παρέδωκε τὰ ἅγια μυστήρια μετὰ τὸ δεῖπνον, ἐμεῖς τὰ μεταλαμβάνομεν νηστικοί. ἐκεῖνος εἰς τὸ ἀνώγι, ἐμεῖς εἰς τὴν ἐκκλησίαν. ἐκεῖνος ἠθέλησε νὰ βαπτισθῇ τριάντα χρόνων, ζητοῦντας τὸ τοῦτο ἡ ἔξις τῶν καιρῶν τοῦ διὰ τὴν σωτηρίαν μας· ἀλλ'

ἡμεῖς

ἡμᾶς διὰ τοῦτο δεῖν φρέαται νὰ ξεμακρεάνωμεν τὸ βαπτισμα. εἰς τὸν ὅμοιον τρόπον ἐκεῖνος ὡσὰν ζωντὲς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἔλαβε τὴν πτωχείαν μας, τὰ πάθη μας, τὰ βάσανά μας ὅλα χωρὶς τὴν ἁμαρτίαν. Καὶ ὅταν ἐκαθάρισε τὸν Πέτρον τὸν ποτηρητήν του, δὲν τοῦ εἶπεν· ἂς ἦσαι πτωχὸς, δυστυχισμένος, μὲ καβαλλικεύσεις ἄλογον, ἢ ὅσον ἄλλον μωρολογίαν βαίνει ὁ Γερμανός· ἀλλὰ μόνον τοῦ εἶπε, ποίμανε τὰ πρόβατά μου.

tur; at non ideo fideles etiam debent differre baptiſma. Ad eundem igitur modum ille vt generis humani Saluator noſtram inopiam ſumpſit, ægritudines, miſerias, omnia præter peccatum. Et quando Petrum conſtituit Vicarium ſuum, non præcepit ei, vt pauper & mendicus eſſet, vt nūquam equo inſideret, & quicquid futilitatis coaceruat Germanus; ſed Paſce, inquit, oues meas. Ioan. 21. 17.

Η κυβέρνησις τῶν προβάτων τοῦ Χριστοῦ δὲν εἶναι εἰς τὸν Πέτρον καὶ τοὺς διαδόχους του τὴν ποτηρησία τοῦ Χριστοῦ, αὐτὰ τὰ πρόβατα κινημένα ἀπὸ εὐλάβειαν ἐτίμησαν τὸν ποιμένα τους, καὶ εἰς τὰς πράξεις τῶν Ἀποστόλων ἔχομεν, ὅτι πωλοῦσαι οἱ Χριστιανοὶ τὰ ὑποστατικά τους ἔφεραν καὶ ἔβαλαν τὰ χρήματα εἰς τὰ πόδια τῶν Ἀποστόλων· καὶ αὐτὸς ἂξιος ὁ ἐργάτης τοῦ μισθοῦ, πῶς δὲν ἔπρεπεν, ὅτι οἱ εὐσεβεῖς λαοὶ τὰ πλήθη τῶν Χριστιανῶν νὰ ἀναπαύσουν ταῖς ἐκκλησίαις, διὰ νὰ ἐμποροῦν οἱ ἱερεῖς νὰ βαστάζουσι τὰ

Ius paſcendi oues Chriſti eſt, quod Petro & ſucceſſoribus dat eſſe Vicarios Chriſti. Quòd ſi oues pietate & reuerentia ductæ ſuos honorarunt paſtores; ſicut in Actis Apoſtolorum legimus, Chriſtianos venditaſſe domos & agros, & attuliſſe precia ante pedes Apoſtolorū: & ſi dignus eſt operarius mercede ſua; profecto nihil cōgruentius factū, quàm vt populi Chriſtiani Eccleſijs conſulerent, quo ſacerdotes poſſint laicorum onera porta- Cap. 4. Luc. 10. 7.

re. Quantis ſemper abundaret opibus Catholica Eccleſia, teſtes hiſtoriæ omnes, vitæ & geſta ſanctorum, feruente ſcilicet religione & pietate Chriſtianorum. Vnus Chryſoſtomus omnes Conſtantinopoli egenos alebat. Et poſt illum quàm longè copioſiores fuere illius vrbis Patriarchæ? Sed amplior omnibus & opulentior fuit ſemper Romana Eccleſia, muneribus ampliſſimis doniſque locupletata cumulatiſſimis; idque ab initio prædicationis Euangelicæ. Narrat Euſebius iv. Hiſtoriæ libro, referens epiſtolę partem, quam Epiſcopus Corinthiorum Dionyſius Romanæ Eccleſiæ ſcripſerat; Moris antiqui Romanorum eſſe inuiſendi & beneficijs afficiendi cunctas Eccleſias, & martyres ad metalla damnatos. Quod certe aliud non erat, quàm pientiſſimæ diuitiſq. matris officium.

Vita Chryſoſt. & 1. Cor. hom. 21.

Cap. 23.

τὰ βαπτὴ τῶ λαϊκῶν; γεμάτας εἶ οἱ ἐκκλησίαις, καὶ οἱ βίοι καὶ τὰ μαρτύρια τῶ ἁγίων, πόσον πλοῦτον καὶ εὐσέβειαν εἶχεν ἡ καθολικὴ ἐκκλησία ἀπὸ τῆ εὐσέβειαν τῶ Χριστιανῶν. ὁ Χρυσόστομος ἔτρεφεν ὅλες τὰς πτωχοὺς τῆς Κωνσταντινουπόλεως. πόσον βίον ἀπόλιπαν ὕστερα οἱ πατριάρχαι τῆς χώρας ἐκείνης; ἀλλ' ἐξαιρέτως ἀπὸ ταῖς ἄλλαις ἐτιμήθη παίντοτε ἡ ἐκκλησία τῆς Ρώμης & μὲ δωρεαῖς βασιλικαῖς καὶ μὲ χαρίσματα πλουσιοπάροχα· & τοῦτο ἀπ' ἀρχῆς τὸ διαγγελικῦ κηρύγματος. γράφει ὁ παμφίλου Εὐσέβιος εἰς τὸ τέταρτον τῆς ἱστορίας, ἀναφέρων μέρος ἐπιστολῆς ὅπου εἶχε γράψει Διονύσιος ὁ Κορίνθου πρὸς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Ρώμης· Οτι παλαιὰ συνήθεια τῆς Ρωμαϊκῆς ἐκκλησίας ἦν νὰ ὀπωσοῦν ἐπέτρεπαν μὲ βοήθειαν καὶ διεργεσίαις πᾶσαν ἐκκλησίαν, καὶ τοὺς μάρτυρας ὁποῦ ἐταλαιπωρῆσαν εἰς τὰ μέταλλα. Καὶ τοῦτο δὲν ἦτον ἄλλο ὠδὲ μία ἀπλαγχνικὴ ἀπόδειξις μητρὸς πλουσίας & ἐλεήμονος.

Habe.

Αλλὰ

Αλλὰ καὶ εἰς τὸν βίον τοῦ ἁγίου Γρηγορείου τὴν δυλόγιαν ἔχομεν, ὅτι κάποιος ἐρημίτης ἅγιος εἶχε δεηθῆ τὸν θεὸν νὰ τὸν ἀποκαλύψῃ, εἰς ποσον μέρος μακαριότητος ἔμελλε νὰ καταντήσῃ, καὶ ποῖος ἅγιος ἤθελεν εἶσαι τέρετε. Καὶ ὁ θεὸς τὸν ἀπεκάλυψεν, ὅτι συμφορὰν τῆς μακαριότητος ἔμελλε νὰ ἔχῃ τὸν πάπαν Γρηγόριον. ἀλλ' ὁ ἐρημίτης ὀπικράνθη λέγοντας· Ἐ ποῖον ἔχω μισθὸν ἐγὼ ὁποῦ ἄφηκα ὅλα μου τὰ πλούτη, καὶ ἔχω τέρειμον τὸν πάπαν, ὁποῦ εἶναι τόσον βαθύπλουτος; καλὰ καὶ ὕστερον νὰ ἐγνώρισε τὸ σφάλμα του, καὶ νὰ εὐχαρίστησε τὸν θεόν. ὅθεν εἶναι φανερὸν, ὅτι ἀπ' ἀρχῆς ἔχει πλούτη ὁ πάπας, καὶ ὅμως οἱ ἅγιοι τοῦ καιροῦ ἐκείνου, οἱ διδάσκαλοι τῆς ἐκκλησίας, οἱ φωστῆρες τῆς ὀρθοδοξίας δὲν ἐμέμφοντο, οὐδὲ ἐβανάυσιζον τὸν Χριστὸν ποτὲ τὸν Πάπαν· ὅτι ὁ Χριστὸς πτωχὸς, ἐ ὁ Πάπας πλούσιος· καὶ ὅσα ἄλλα σφάγει ὁ ἀφαντολόγος τοῦτος. μάλιστα ἐπειδὴ ὁ διάβολος εἶναι καὶ πάπας καὶ ἅγιος, τοῦτο εἶναι ἀποδειξις φανερὴ, ὅτι τὸν πλοῦτον, τὴν δόξαν, καὶ

Habemus quoque in vita Gregorij magni; Quemdam magnæ virtutis eremitam fudisse preces, vt sibi reuelaretur, quam futuræ remunerationis mansionem sperare deberet. Qui nocte quadam, inquit, reuelatum sibi cognouit fore, vt cum Gregorio Romano Pontifice, mansionem sibi paratam sperare deberet. Eremita verò tristatus, quòd iungendus illi esset, qui tot mundi diuitijs abundaret, Gregorianas diuitias cum sua paupertate diu noctuque conferebat. Licet tandem errorem suum agnouerit, Deoque gratias egerit. Ex quo liquet, Romanos Pontifices ab initio fuisse opulentos. Cum tamen qui per illa tempora vixerunt sancti Patres, Ecclesiæ lumina, orthodoxæ fidei Doctores nũquam fuerint criminati Papam, aut per oppositas differentias Papam cum Christo cõmiserint, quòd Christus inops fuerit Papa sit diues; & quæcumque *In fine 2. lib.*

alia vaniloquus Gerganus ponit. Imò cum Gregorius magnus fuerit Papa & sanctus; argumentum ex hoc ineuitabile sumitur; Diuitias, splendorem, & magnificentiam Romani Pontificis manare à prouidentia & voluntate Christi, qui sibi honorem & reuerentiam exhiberi vult in suis Vicarijs. Sicut vmbrę Petri dedit, vt morbos fugaret, quod suæ ipsius vmbræ non dederat. Quid attinet respondere ad ea, quæ subdit? Quòd meretrices & cædes nolit Christus, Papa velit? Si enim hæc sciens & prudēs ait, magnus omnino est sycophanta: sin minus, insignis est blatero. Scribebat Apostolus Corinthijs; Ne commiscerentur fornicarijs: non inquit fornicarijs huius mundi, alioquin debuissent de hoc mundo exire. Si, vt affirmat Apostolus, humana vita fornicarijs scatet; ita vt si quis vitare illos velit, debeat è mundo exire: cur tam fædo Gerganus in Papam

1. Cor. 5. 10.

καὶ τὴν ἀφθαρσίαν ὅπου ἔχει ὁ Πάπας, τὴν ἔχει ἀπὸ τὴν φρόνησιν καὶ τὴν διδοκίαν τὸ Χριστὸ, ὁ ὁποῖος θέλει νὰ τιμᾶται καὶ νὰ δοξάζεται εἰς τοὺς ὑποτηρητάς τὸ καθὼς ἠθέλησεν, ὅτι ἡ σκιὰ τὸ Πέτρου νὰ θαυματουργῇ, καὶ ὅμως τῆς ἰδίας τὸ σκιᾶς δὲν εἶχε δόσει τοῦτην τὴν θαυματουργίαν. δὲν κάμνει χρεία νὰ εἰπῶμεν διὰ τὴν αἰτίαν ὁπὼς κάμνει, ὅτι ὁ Χριστὸς δὲν θέλει πόρναις & φόνους, καὶ ὁ Πάπας τὰ θέλει. τὰ τοιαῦτα λόγια ἢ καταλαμβαίνοντας τὰ εἶπεν, καὶ εἶναι μέγας συκοφάντης· ἢ μὴ καταλαμβάνοντας, & εἶναι ἄλογα λόγια. ἔγραφεν ὁ ἅγιος Παῦλος τοῖς Κορινθίοις εἰς τὴν πρώτην ἐπιστολήν· Ὅτι τοὺς εἶχε γράψει νὰ μὴ συναναστρέφωνται μὲ τοὺς πόρνους· ὄχι μὲ τοὺς πόρνους τὸ κόσμου τούτου, διατὶ εἰς τοῦτον τὸν τρόπον ἔπρεπε νὰ ἐκβοῦσιν ἀπὸ τοῦτον τὸν κόσμον. Αν ὁ κόσμος ἤτον ἅγιον Παῦλον διὰ τὴν πορνείαν τὸ γέμει πόρνους, τόσον ὅτι ὁποιος δὲν θέλει πόρνους, πρέπει νὰ ἀφήσῃ τοῦτον τὸν κόσμον· μὰ

μὰ τὴν ἀλήθειαν ὁ Γεραίος δείχνει πολλὴν χονδρομισοπαπίαν ἀποδίδοντας ὡσαὶ σφάλμα τῦ πάπα τὴν ἀτυχίαν τῦ κόσμυ. ὅτε ὁ πάπας, ὅτι ἄλλος ἀνθέντης Χριστιανὸς θέλει ἐξ ἰδίας προαιρέσεως νὰ ἒν οἱ πόρναις· ἀλλὰ ἀφεχωροῦσι μὴ θέλοντας τὸ τὸ κακὸν διὰ νὰ φύγωσιν ἄλλο χειρότερον. ἀὐτὸς ὁ θεὸς ὥριζεν εἰς Τ Δευτερονόμιον νὰ μὴν δείσκεται εἰς τὸν λαὸν τῦ ἑβραίων γυναῖκα πόρνη· καὶ ὅμως δίνγαται ὁ ἅγιος Λουκᾶς εἰς τὸ διαγγέλιον, ὅτι ἡ ἁμαρτωλὴ γυναῖκα ἔπλυνε μὲ δάκρυά της τὰ πόδια τῦ Χριστοῦ. πῶς ὥρισε τὸ ἐναντίον ὁ θεὸς, καὶ ὅμως ἦτον ἡ πόρνη; τί σφάλμα ἔχει ὁ πάπας, ἂν δὲν φυλάττεται ἀπὸ ὁ νόμος τῦ θεοῦ; τὸ ὅμοιον λέγω καὶ διὰ τὶς φόνοις, ὅτι τὸ ὁ θεόργισος δὲν καταλαμβάνει ἀπὸ τὴν ἐλλινικὴν γλῶσαν. ὁρίζει ὁ θεὸς εἰς τὸν δεκάλογον· μὴ φονεύσης· καὶ ὅμως ὁ Δαβὶδ εἰς τὸν ρ ψαλμὸν λέγει· εἰς τὰς πρωΐας ἀπέκτεινον πάντας τὶς ἁμαρτωλοὺς τῆς γῆς. καὶ πῶς ἐθανάτωνε

Papam est odio, vt mundi corruptelã tribuat Papæ? Nec Papę, nec cuiuis Christiano Principi libitum est esse meretrices; sed malum hoc permittitur, vt grauius euitetur. In Deuteronomio Deus ipse præceperat; Non esse meretricem de filiabus Israel. Attamen in Euangelio Lucæ legimus, Mulierem in ciuitate peccatricem rigasse lacrymis Domini pedes. Quomodo iubente oppositum Deo, peccatrix erat in ciuitate? Quid culpę in Papa est, si etiam à Dei lege discedatur? Quod idem de cædibus dicendum. Nam execrandus hic græculus nec græcas intelligit voces. Præcepit in Decalogo Deus; Non occides: Dauid tamen psalmo 100. In matutino, inquit, interficiebam omnes peccatores terræ. Quomodo S. Propheta mortem hominibus afferebat dicente Deo, Non occides? Aliud ergo est homicidium, nex iniuste allata à priuato homine; &

cap. 23. 17.

cap. 7. 37

Exod. 20. 13.

Vers. 8.

aliud iusta reorum nex alfata per auctoritatem publicam iudicis, exemplo Dauid: Et hoc fieri iubet Papa in suis locis per ministros causarũ cognitores; nihil tamen in causa sanguinis attingens more laicorum Principum, vt iustitiæ opus ex lege Dei

Ita Chrysostomus exponens primum caput Epistolæ ad Galatas ait; Homicidæ & martyres eosdem patiuntur dolores & cruciatus: magna tamen est inter eos differentia. Quòd si regulam hanc non attendamus, dicemus fuisse & Heliam homicidam, & Abraham parricidam, si res nudas examinemus, & quo fiant animo non adijciamus. Vbi ergo inter Christum & Papam oppositionum coaceruatio? Hæreticorũ est ambiguis vti vocibus, oppugnare calumnijs & figmentis. Et si quidem grauissimum non immineret periculum, & certissimum animarũ exitium, magni ponderis nõ esset Gergani blasphemia.

Nunc

νάτωνε τοὶς αὐθεντόποις ὁ Δαβὶδ θεοφιλὴς καὶ ἅγιος λέγοντας ὁ θεὸς μὲ φονεύσης; λοιπὸν ἄλλο ἐστὶν ὁ φόνος, ἢ ἀνόσιος. σφαγὴ, ὅταν τινὰς θανατώσεις ἀπὸ αὐθεντόποιον ἐπὶ δὲν ἔχῃ ἐξουσίαν. Ἐ ἄλλο ἐστὶν ἡ δικαία σφαγὴ τ' κακέρδων, ὁπὲ κάμνῃ ἡ δικαιοσύνη τ' Δαβὶδ. Καὶ τὲ ὁ ἐζήτει ὁ Πάπας νὰ γένεται εἰς τοὶς τόπους τε, ὡσαὶ ἔργον δικαιοσύνης καὶ τ νόμου τὲ θεὲ ὄχι νὰ βαρίεται ἀτός τε, καθὼς κάμνουσιν οἱ ἄλλοι αὐθέντοις οἱ κοσμικοὶ νὰ θανατώνουσιν, ἀλλὰ διὰ ὑπηρεσίαν, ἀπέχοντας αὐτὸς τὰς χεῖρας ἀπὸ αἱματοχυσίαν. ἐτζὶ λέγει ὁ χρυσόστομος εἰς τὸ α. κεφάλαιον πρὸς Γαλάτας· Ἀνδροφόνοι Ἐ μάρτυρες τὰς αὐτὰς ὑπομένουσιν ὀδύνας βασανιζόμενοι, ἀλλὰ πολὺ τὸ μέσον ἑκατέρων. ἂν μὴ τὲ τὸν διάτηρον μὲν τὸν κανόνα, ἐφοῦ μέλλω Ἐ τὸν Ηλίαν ἀνδροφόνον, καὶ τὸν Αβραὰμ πατροκτόνον, εἰ τὰ πράγματα ἐξετάζομεν γυμνὰ, μὴ προσθέντες αὐτοὶς τίποτε τῆ πεισάντων γνώμης. πὲ ἐστὶ τὸ λοιπὸν οἱ αἰτίθησες, ὁπὲ ἀναφέρῃ τὲ ὁ Χρισάλλιος τὲ χρι-

σοῦ

σῶ, κὴ τὸ πᾶσα; ἴδιον εἶναι τῦ αἱρετικῶν νὰ μιλοῦσι μὲ ὁμωνυμίας, νὰ πολεμοῦσι μὲ συκοφαντίας, νὰ πλανῶσι μὲ ψεύδολογίας. Ἐὰ δὲν ἦτον ὁ ἔχατος κίνδυνος Ἐ ἀπώλεια βεβαία τῆς ψυχῆς, ἤθελε ἔχει ὀλίγον βάρος ἡ πολυβλασφημία τῦ Γεργανού. Τώρα εἰς τὰ ἑάσανα τῆς παχῆς ἑλλάδος νὰ κηρύσσωνται ἐγγεάφως ὄχι τὰ φωτεινὰ δόγματα τῆ ἁγίων πατέρων, ἀλλὰ τὰ σκοτεινὰ ζιζάνια τῆ αἱρετικῶν, ὡ τὶς ἐμπορεῖ νὰ κλαύσῃ ἀξίως τὴν τόσην ἀπώλειαν. μὴ ταῦτα ἀφ' ἑ ἐφλυάρησε ὁ Γεργανὸς τόσα κὴ τόσα, πάλιν ξαναπέρνει τὰ ὅμοια, κὴ γυρίζει εἰς τὸν ἔμετόν τυ. κὴ διατὶ πάλιν φέρφέρει αἰτίαθεσες τῦ Πέτρου πρὸς τὸν πάπαν, φρέπει νὰ ἐξεταθοῦσιν.

Nunc vero post tot Græciæ calamitates vt scripta edantur, & in vulgus seminentur non lucidissima sanctorum Patrum documenta, sed tenebricosa hæreticorum deliramenta, quis tantam cladem sine lacrymis ferat? Itaque post nugarum Iliada Gerganus similia repetit, reditque ad vomitum. Et quia pariter oppositos inter se vult Petrum & Papam, dicta eius expendenda sunt.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΚΕ.

Ο Πέτρος δὲν ἄφησε τὸν ἑκατονταρχὴν Κορνήλιον νὰ φιλήσῃ τοὺς μακαρίους του πόδας· καὶ ὁ Πάπας δέχεται τὴς ὑπερηφανίας ἀφίνει Καίσαρα, βασιλεῖς, ἡγεμόνας καὶ τοῦ φιλοῦν τοὺς πόδας. ἄρα ὄντε τοῦ ἁγίου Πέτρου εἶν διάδοχος.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XXV.

Petrus non permisit, vt Centurio Cornelius beatos eius pedes oscularetur; Papa vero superbiæ vas permittit, vt Cæsar, Reges, & Principes osculentur ei pedes. Ergo nec etiam sancti Petri successor est.

REFVTATIO.

MIrum est, à quo tã egregiè didicerit artem cõficiendi syllogismos. Si argumentũ eius valet, valebit etiam hoc: Lutherus suas blasphemias nunquã typis mãdauit vernacula Græcorũ lingua; Gerganus autẽ hoc præstitit, vt ignorantiæ vas acquireret opinionem scientiæ: Gerganus igitur non est Lutheri discipulus. At-

ΚΑὶ ποῦ ἔμαθεν τὸν τὸν συλλογισικὴν τέχνην ὁ καλότυχος; εἰ ἀξίζει ὁ συλλογισμός του, ἀξίζει καὶ τοῦτος. Δὲν ἐτύπωσεν ποτὲ ὁ Λουτέρος εἰς ῥωμαϊκὴν γλῶσσαν ταῖς βλασφημίαις του· ὁ Γεργαῖος ταῖς ἐτύπωσεν διὰ νὰ δοξασθῇ σοφὸς τοῦ δοκεῖν τῆς ἀμαθίας· ἄρα ὁ Γεργαῖος δὲν εἶν μαθητὴς τοῦ Λουτέρου. καὶ ὅμως εἶναι μα-

μαθητὴς, καὶ ἡ διαφορὰ δὲν ἐμποδίζει.

Ἀναφέρει τὴν ἱστορίαν τοῦ Κορνηλίου μισερὰ καὶ ἀπάτηλα. Ἡ θεία γραφὴ λέγει· ὡς δὲ ἐγένετο εἰσελθεῖν τὸν Πέτρον, συναντήσας αὐτῷ ὁ Κορνήλιος, πεσὼν ἐπὶ τοὺς πόδας προσεκύνησεν· ὁ δὲ Πέτρος ἤγειρεν αὐτὸν λέγων, ἀνάστηθι, καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπός εἰμι. Καὶ συνομιλῶν αὐτῷ εἰσῆλθεν. Δὲν εἰς τοῦτα τὰ λόγια, ὅτι ὁ Πέτρος δὲν ἄφησε τὸν Κορνήλιον νὰ φιλήσῃ τὰ πόδια του· ἀλλ' ὅτι πρόπτωσας εἰς τὰ πόδια τοῦ Πέτρου ὁ Κορνήλιος, ἀφ' οὗ ἔπεσε, τὸν ἐσήκωσεν ὁ Πέτρος μὲ ταπείνωσιν διὰ νὰ συνομιλήσουν αὐτάμα.

Καὶ ὁ Χρυσόστομος ἐξηγῶντας τὸν τόπον λέγει· Ἔδειξεν ὁ Κορνήλιος τὴν ταπείνωσίν του, καὶ διὰ νὰ παιδεύσῃ τοὺς ἄλλους, καὶ εἰς εὐχαριστίαν τοῦ Θεοῦ· καὶ διὰ νὰ φανερώσῃ, ὅτι καλὰ ἐκεῖνα ὁποῦ ἔκαμνε, τὸ ἔκαμνε μὲ ὁρισμὸν, ὅμως ἦτον ἄνθρωπος πολλῆς εὐλαβείας. Αν ὁ Κορνήλιος ἐπροσκύνησε τὸν Πέτρον

Attamen discipulus eius est, talisque differentia, nihil impedimento est.

Historiam Cornelij citat non bona fide. Scriptura sic habet: Et factum est cum introisset Petrus, obuius venit ei Cornelius, & procidens ad pedes eius adorauit. Petrus vero eleuauit eum dicens, Surge; & ego ipse homo sum. Per hæc verba non habemus, Petrũ non permisisse Cornelio, vt pedes eius oscularetur: sed Cornelium procidisse ad pedes Petri; deinde Petrum magna moderatione animi eleuasse illum, vt sermonem conferrent. Act. 10. 25.

Et exponens Chrysostomus ait; Cornelium ostendisse demissionem animi, vt simul & alios erudiret, & erga Deum gratus esset; simulque omnibus testatum redderet se, licet iussus ageret quod agebat, esse tamen hominem multæ pietatis. Siper

Chry-

Chrysostomum Cornelius procidit ad pedes Petri, vt alios erudiret; quippe vt primus è gentilitate vocatus, vt idem Chrysostomus annotat: factum ergo non displicuit Petro: nec prohibuit Petrus laudabile opus reuerentiæ, quod vt alijs esset exemplo fecit Cornelius. Postquam verò Petrus permisit Cornelio, vt præstaret quod debebat, tunc eum surgere iussit. Neque enim visum est Petro consentaneum, vt stans ipse sermonem haberet cum Cornelio humi strato. Idcirco Petrus dixit, Surge; nam & ego homo sum: vt Christiani discant iuxta Chrysostomum amplecti humilitatem. Et planum est ex hoc facto, tam Centurionem se gessisse laudabiliter procidẽdo, quàm Petrum eleuando illum post exhibitum obsequium: vt se ostenderet, licet œcumenicus esset pastor Christique Vicarius, hominem tamen: & aliud esse tempus adoratio-

Πέζον δῆ νὰ παιδεύσῃ τὺς ἄλλυς ὡσαὺ ἀρχὴ τῦ ἐθνῶν, καθὼς λέγει ὁ ἁγὶος Χρυσόστομος· Τὸ λοιπὸν δὲν ἐμπόδισε νὰ κακοφανῇ τῦ Πέτρου, οὐδὲ ἐμπόδισε ὁ Πέτρος τὼ ἐπαινετὼ δρᾶβειαν, κὴ τὸ καλὸν παράδειγμα ὁποῦ ἔδωκεν ὁ Κορνήλιος. μόνον ἀφ' οὗ ὁ Πέτρος ἄφησε τὸν Κορνήλιον νὰ κάμῃ τὸ χρεός τε, τότε τὸν ἐσήκωσεν. ὅτι δὲν ἐφαίνετῦ Πέτρου νὰ ἐμπῇ μὲ τὸν Κορνήλιον εἰς ὁμιλίαν σέκοντας αὐτὸς ὀρθὸς, & ὁ Κορνήλιος γονατισός. Διὰ τυτᾶτε ὁ ἅγιος Πέτρος· σέκε ὀρθὸς, ὅτι κὴ ἐγὼ ἔμαι ἄνθρωπος· παιδεύοντας τὺς Χριστιανοὺς, καθὼς λέγει ὁ Χρυσόστομος, νὰ εἶν ταπεινοί. Καὶ φανερὸν εἶν ἀπὸ τᾶτον τὸν τόπον, ὅτι κὴ ὁ ἑκατόνταρχος καλὰ & ἐπαινετὰ ἐπροσκύνησεν· κὴ ὁ ἅγιος Πέτρος ἀφ' ὅ ἐδίχθη τῦ Κορνηλίυ τὼ δρᾶβειαν, τότε τὸν ἐσήκωσε δῆ νὰ δείξῃ, ὅτι καλὰ κὴ νὰ ἦτον οἰκουμενικὸς ποιμὴν κὴ τοποτηρητὴς τῦ Χριστοῦ, ὅμως ἦτον κὴ ἄνθρωπος. κὴ ὅτι ἄλλος ἦτον ὁ καιρὸς τῆς προσκυνή-

σκυνήσεως, ἢ ἄλλος τῆς συνομιλίας. τὸ παράδειγμα τῆ βλαβῆς Κορνηλίου τὸ ἐμιμήθησαν ἢ μιμοῦνται πάντοτε ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ, ὄχι μόνον δυτικοὶ ἀλλὰ καὶ ἀνατολικοί. λέγει ὁ βιβλιοφύλαξ Ἀνασάσιος, ἄνθρωπος ἢ εἰς τὰ λατινικὰ καὶ εἰς τὰ ἑλληνικὰ σοφὸς, ὅτι ὁ γέρων Ἰουστῖνος ὁ βασιλεὺς, ὅταν ἐπῆγεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν Ἰωάννης ὁ Πάπας, ἢ ὅλη ἡ πόλις ἐβγῆκεν εἰς συνάντησιν μακρὰν δώδεκα μίλια μὲ σταυροὺς ἢ λαμπάδες, τότε ἐταπεινώθη ὁ βασιλεὺς, καὶ πολλὰς εἰς τὴν γῆν ἐπροσκύνησε τὸν πάπαν. τὸ ὅμοιον γράφει ὁ δι' τὸν βασιλέα Ἰουστινιανὸν, ὅτι μὲ ταπείνωσιν ἐπροσκύνησε τὸν Πάπαν Ἀγαπητὸν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. ἢ ἐμωράθη ὁ δυστυχὴς Γερμανὸς πιστεύοντας τὸν βάρβαρον τὸ Λουτέρου, ὅτι οὐδὲ τὴν γραφὴν νοᾷ, οὐδὲ ψηφᾷ τὴν παλαιὰν συνήθειαν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας· ἢ κρατεῖ ἄτοπον νὰ κάμῃ ὁ Καῖσαρ τὸ πάπα ὀφφίκιον στράτορος. ἢ ὅμως εἰς τὸ βασιλικὸν ὅπου λέγουσι

rationis, aliud sermonis. Exemplum religionis Cornelij semper imitati sunt, & imitantur Christiani omnes & Occidentales & Orientales. Narrat Anastasius Bibliothecarius, vir græcis & latinis litteris eruditus: Quando vniuersa Constantinopolis obuiam prodijt ad xij. millia passuum Romano Pontifici Ioanni I. Cruces & cereos præferens; ipsum quoque Imperatorem Iustinum seniorem procubuisse, & veneratum esse Pontificem. Idem scribit de Iustiniano, quod Agapetum Pontificem prostratus Constantinopoli adorauerit. Ita infelix Gerganus epoto lutulento Lutheri poculo à mente discessit, nec Scripturas intelligens, nec vetustissimum Ecclesiæ morem honorans: & absurdum putans, si Cæsar officio stratoris fungatur in obsequium Papæ; cum tamen in Decreto, quod Græci volunt esse Donationem Constantini; fateatur Impera-

perator, ſe ſe ſtratoris officium feciſſe Beatiſſimo Papæ Silueſtro.

γυσι ψήφισμα τῦ μεγάλυ Κωνσταντίνου ὁμολογᾷ ἐκεῖνος ὁ βασιλεὺς, ὅτι εἰς ἐκεῖνο τὸ ὀφφίκιον ὑπούργησε τῦ ἁγιωτάτυ Πάπα Σιλβέστρυ.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ κς.

Ο Πέτρος ἐτίμα ταῖς ἐπιστολαῖς τῦ ἁγίου Παύλου, ὁ Πάπας ταῖς ἀπορρίπτει, καὶ λέγει πῶς εἶναι θεὸς τῶν ἀσωμάτων ἀγγέλων.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XXVI.

Petrus in honore habebat epiſtolas Pauli; Papa illas reijcit; ſeque affirmat eſſe Deum Angelorum incorporeorum.

REFVTATIO.

Inxerunt quidem olim poetæ Hircoceruos, Hippocentauros, & Chimæras; ſed nihil ea ſunt ad Gergani figmenta. Tam impudens mendacium quis vnquam ſomniauit? Papa in ſuis litteris coniunctos ſem-

Διον ἐς άθη τῶν ποιητῶν σιμὰ εἰς τοὺς ἄλλους νὰ πλάττυσιν ταγελάφους, καὶ ἱπποκενταύρους, καὶ χιμαίρας· ἀλλ' ὁ Γεργανὸς ἐνίκησε καὶ τοὺς ποιητὰς εἰς τὰ πλάσματα. τίς εἶδε, τίς ἤκυσε ποτὲ τέτοιον ψέμα. καὶ ποῦ ἔμα-

ἔμαθεν ὁ δυσυχὴς νὰ ψεύδεται μὲ τόσην ἀναιδειαν; ὁ πάπας εἰς ὅλα τὰ γράμματα σημειοῖ τοὺς δύο Κορυφαίους Πέτρον καὶ Παῦλον, ὡς θεμελιωτὰς τῆς πίστεως, καὶ μερικοὺς θεμελιωτὰς τῆς ῥωμαικῆς ἐκκλησίας. Καὶ εἰς τὴν χειροτονίαν τῶν ὑποδιακόνων δίδει δι' σύμβολον τῆς ἰδίας των ὑπηρεσίας τὸ βιβλίον τῶν ἐπιστολῶν, ἡ ὁποία φανερὰ μάλιστα φαίνεται ἀπὸ τὰς ἐπιστολὰς τοῦ ἁγίου Παύλου· καὶ ὁ παμμίαρος οὗτος ἀνηρώτησε τὸ ἐναντίον. Ἀλλὰ τί τὸ λέγει δι' τοὺς ἀγγέλους, ὑπερβαίνει πᾶσα μέτρον βλασφημίας καὶ αἰσχύνης. ἀπάντησις εἰς τοῦτα νὰ τοὺς δοθῇ ἀπολογία, ὅτι νὰ ἀποκρίνεται τινὰς τῆς μωρολογίας εἶναι καὶ τὸν σοφὸν μεγάλη μωρολογία.

semper habet Coryphæos Petrum & Paulum, vt primos fidei ſatores, & Romanæ Eccleſiæ ſupra alias fundatores. Et quando ſubdiaconi conſecrantur, traditur illis ad exprimendum proprium illorum munus Epiſtolarum liber, in quo videre eſt lectiones magnam partem deſumptas ex epiſtolis Pauli. At nefandus iſte meras effutit nugas. Quod vero etiam de Angelis addit, omnem blaſphemiæ calumniæque modum excedit. Quare indigna hæc ſunt, ad quæ reſpondeatur. Ne reſpondeas, inquit ſapiens, ſtulto iuxta ſtultitiam ſuam, ne efficiaris ei ſimilis. Prou. 26 4

BLAS-

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΚΖ.

Ο Πάπας εἶναι ἐναντίος τῶν ἁγίων πατέρων· ὅτι ὅλοι λέγουσι νὰ κοινωνοῦν ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ μὲ ψωμὶ καὶ μὲ κρασὶ, ὁ Πάπας λέγει νὰ κοινωνοῦν οἱ Χριστιανοὶ μὲ ἄζυμον μόνον.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XXVII.

Papa omnibus ſanctis aduerſatur. Omnes enim dicunt, Communionem eſſe omnibus ſumendam pane & vino: Papa dicit, communicandum eſſe ſolo azymo.

REFVTATIO.

ΑΙΤ Git rurſus de pane & vino. Cum enim noui aliquid afferre non habeat, ſuam recoquit cramben; vt plane agnoſcatur ab omnibus diuinorum myſteriorum malignus interpres. Iam oſtenſum eſt, Communionis modum fuiſſe indifferentem; fierique ſolitam ad hæc vſque tempora priuatim quidem vnica ſpecie, duabus vero publicè in Eccleſijs. Quotieſcumque

ΠΑΠΙ Αλιν ψωμὶ & κρασὶ, καὶ ἄζυμον· ὅτι δὲν ἔχοντας νέαν μαγειρεῦσι τὴν παλαιὰν κεφάλην, καὶ φανερόνεται θεοκατήγορος παρερμηνευτής. Ἀδιάφορος ἦτον καὶ ἐδίδαξαμεν, ἡ κοινωνία· καὶ ἐγίνετο καὶ γίνεται ἀπὸ πολλοὺς μυστικὰ εἰς ἕνα εἶδος, καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν δημοσίᾳ ἐδίδετο καὶ εἰς τὰ δύο. Τὰ δύο εἴδη μηνύουσιν οἱ ἅγιοι πατέρες μιλῶντας διὰ τὴν δημοσίᾳ

μοσία κοινωνίαν· ἀμὴ δὲν λέγυσιν, ὐδὲ αἰτιλέγουσι διὰ τὼ μυςικὼ, ὅταδὴ μὲ Τ κάμωμά τυς Τὼ ἔτεξξαν.

Καὶ διατὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίυ ποτηρίυ διὰ τὸ πλῆθος τῦ λαοῦ ἔφερε πολυὼ κίνδυνον, διὰ τῦτο ὁ πάπας μὲ διναμίζατον λογαριατμὸν ἔβγαλε τῦ λαϊκῶν τὼ κοινωνίαν τῦ ἁγίου ποτηρίυ, ζώνονΤας τυς νὰ λαμβάνυσιν τὸ σῶμα, διατὶ εἰς τὸ ζῶμα εἶ καὶ τὸ αἷμα, καθὼς τὸ ἔπαιμψ Τ τὸ ἀτεδείξαμψ. Καὶ τὼ νομοθεσίαν τύτω τὼ ἔκαμψ ὁ Πάπας ὡταὺ ὑπηρέτης τῦ Χριςῦ, κὴ οἰκονόμος τῦ μυςηρίων τῦ θεοῦ κῦ τὸν ἅγιον Παῦλον. ὅτι ἂν οἱ ἅγιοι πατέρες ἐσυγχωρῦσαν τῦ λαϊκῶν τὼ μυςικὼ κοινωνίαν μόνον εἰς τὸ ζῶμα, πῶς δὲν ἦτον βολετὸν τῦ οἰκυμψικῦ ὀπισκόπυ νὰ ζυγχωρήσῃ τὸ αὐτὸ εἰς τὸ δημόσιον διὰ νὰ μὴ καταφρονῆται τὸ τίμιον τῦ Χριςοῦ αἷμα, καὶ λαμβάνονΤας οἱ λαϊκοὶ τὸ ἁγιαςόν; Δὲν εἶ τῦτο ἐναντίον τῶν ἁγίων πατέρων· ὅτι ἂν ἐκάμναςιν οἱ διάφο-

cumq. ergo SS. Patres vtriuſq. ſpeciei mẽtionẽ faciũt, de cõmunione publica loquũtur. De priuata verò nihil dicũt, nec contradicũt; facto enim ſuo apertiſſimè illam probarunt.

Et quia ſacri calicis vſus ob magnã populi frequentiam habet annexum effuſionis periculum; idcirco Papa prudentiſſimo ſane conſilio ſtatuit, Euchariſtiæ ſacramentum à laicis ſub altera ſpecie ſumẽdũ, cũ illis vnius ſpeciei ſumptio ſufficiat omnino ad ſalutem: nã & ſanguis ſub ſpecie panis eſt, quia nimirũ ſubeſt totus & integer Chriſtus, vt demõſtratũ eſt. Tulit vero hanc legẽ Papa vt miniſter Chriſti, & myſteriorũ Dei diſpẽſator, ſicut inquit Apoſtolus. Nam ſi licitum fuit ſanctis Patribus cõcedere priuatã ſub vna ſpecie cõmunionẽ, Cur non licuerit Epiſcopo vniuerſali, quod fiebat & fit priuatim inducere in cõſuetudinem publicam? cum & laicis ſatisfiat, & pretioſi ſanguinis

1. Cor. 4.

euitetur irreuerẽtia? Non est hoc SS. Patribus contrarium. Quòd si diuersitas consuetudinum inferret oppositionem; Certè Christus corpus suum & sanguinem separatim dedit, Orientales verò hodie coniunctim dant. Christus azymo tradidit, illi fermẽtato vtuntur. Id verò ita esse iam alibi probauimus præter ea, quæ habentur in expositione v. Capitum S. Synodi Florentinæ. Certissimum quippe ac perspectissimum est, quod S. Synodus prima egit. Statuit illa, vt vno eodemque die Pascha celebretur à Christianis, & reiecit Christianorum Asiæ consuetudinem, qui cum Iudæis celebrabãt, vt obseruarẽt adamussim quod in Euangelio factum à Christo narratur. Dubium verò non est, Iudæos Paschæ tempore azymis vesci. Porrò excusationem hanc S. illa Synodus non redarguit; nec admonuit Christianos Asiæ, vt certè admonere debebat, sui erroris, si errabant

Euseb lib. 5. Histor. ca. 24. 25.

Chrysost. or at. in ieiunantes primũ pascha.

διάφοραις συνήθειαις ἐναντιότητα, ὁ Χριστὸς ἔδωκε τὰ ἅγια μυστήρια ξεχωριστὰ τὸ σῶμα ἀπὸ τὸ αἷμα, καὶ οἱ ἀνατολικοὶ τὰ δίδουσιν ἀνταμα τῷ σήμερον. τοῦτοι εἰς ἔνζυμον, καὶ ὁ Χριστὸς εἰς ἄζυμον, καὶ τὸ ἀποδείξαμεν εἰς ἄλλους τόπους ἔξω ἀπ' ἐκεῖνα ὁποῦ ἀναφέρει ἡ ἑρμηνεία τοῦ πέντε κεφαλαίων τῆς ἁγίας ἐν Φλωρεντίᾳ συνόδου. ὅτι βεβαιότατον καὶ ἀναντίῤῥητον εἶναι τῆς σεβαστῆς συνόδου τὸ κάμωμα. ἀποφάσισεν ἐκείνη, τὸ ἅγιον πάσχα νὰ γίνεται μίαν ἡμέραν ἀπὸ ὅλους τοὺς Χριστιανούς, καὶ ἀπέβαλε τὴν συνήθειαν τῶν Χριστιανῶν τῆς Ασίας, ὁποῦ ἐόρταζαν τὸ πάσχα μὲ τοὺς ἑβραίους διὰ νὰ φυλάξουν καταλεπτὰ ὅ, τι ἔκαμεν ὁ Χριστὸς καὶ τὸ εὐαγγέλιον. Καὶ φανερὸν εἶναι, ὅτι οἱ ἑβραῖοι ἔκαμναν τὸ πάσχα μὲ ἄζυμον. τοῦτον τὸν λογαριασμὸν ἡ ἁγία συνόδος δὲν ἀποῤῥίπτει, οὐδὲ ἤλεγξεν ἐκείνους τοὺς Χριστιανούς, καθὼς ἔπρεπε νὰ εἶχεν κάμει, αἰ ἦτον ψεματινὸν θεμέλιον· ὡσαὶ ἔκαμεν μὲ τοὺς Αρειανοὺς, λύοντας τὰ ὁπο-

ὁπχειρήμαΤα τις, καὶ ἑρμηνεύοντας ὅλοις τοὺς τόποις τῆς γραφῆς, ὅπου αὐτὰ φέραν ἐκεῖνοι διὰ νὰ δείξουν τὴν βλασφημίαν τους. ὁμοίως ἔχρειάζετο νὰ λύσῃ τὸ ὁπχείρημα τῶν Ασιανῶν ὁποῦ ἔλεγαν· ἡμεῖς παχάζομεν μὲ τοὺς Εβραίους τὸ Διαγγέλιον, διὰ νὰ μιμούμεθα τὸν Χριστόν. Αληθινὴ λύσις καὶ δυνατωτάτη ἤθελεν εἶσαι νὰ ἀποκριθῇ ἡ Συνοδος· ἐσεῖς παχάζετε μὲ τοὺς ἑβραίους κατὰ τὸ Διαγγέλιον διὰ νὰ μιμᾶσθε τὸν Χριστὸν, καὶ πλανᾶσθε· διατὶ ὁ Χριστὸς ἐφαγώπηρε τὸν καιρὸν, καὶ ἔκαμε τὸ πάχα τὴν βραδὺ τῆς μεγάλης πέμπτης, καὶ οἱ Εβραῖοι τὸ ἔκαμαν τὴν παρασκευὴν βραδύ. Τούτη ἤθελεν εἶσαι ἡ ἀληθινὴ λύσις, καὶ τούτην ἤθελαν δώσει οἱ ἅγιοι πατέρες καὶ πρὸ τῆς συνόδου καὶ εἰς τὴν σύνοδον, αὐ ἦτον ἀληθινή. καὶ ὅμως ἄλλο δὲν εἶπαν παρὰ μόνον, ὅτι δὲν πρέπει διὰ καλαῖς ἀφορμαῖς νὰ μιμούμεθα τοὺς Εβραίους. λοιπὸν ἀπὸ τὸν λογαριασμὸν ὁποῦ ἔφεραν οἱ Ασιανοὶ

bant ponendo fundamentum suæ consuetudinis, quod fecerat Christus. Siquidem hac vna via vsa est contra fallacias Arianorum, diluendo scilicet eorum argumenta, & exponēdo omnia Scripturæ loca, quæ illi obijciebant ad firmandam suam blasphemiam. Similiter refellenda illis erat ratio & prętextus Asianorū, quòd vt Christum imitarentur, & seruarent Euangelium, celebrarent cum Iudæis. Ad quod plane fuisset responsio validissima: Quòd Saluator anteuertisset, vt Græci dicunt, & comedisset pascha ad vesperam Quintæ feriæ, cum illud Hebræi eo anno comederint ad vesperam sextæ feriæ: Decipi verò eos, qui putant, Christū & Hebræos eodem die celebrasse, aut hoc haberi in Euangelio. Hæc certè fuisset vera responsio, & SS. Patres hāc dedissent & ante Synodum, & in ipsa Synodo, si vera esset, ad remouendos ab eo sensu Asia-

nos. Nunc verò S. Synodus nullã aliã attulit causam erroris illorum, vt patet ex eius fragmentis; quàm quod iustis de causis non decet imitari Hebræos. Itaque ex argumento Asianorum, quod per ccc. annos à Christo vsque ad I. Synodum sancti Patres numquã refutarunt vt falsum, liquet Christum vna cum Iudæis comedisse pascha: præsertim cũ Asiani suum morem confirmarent auctoritate Apostolorum Ioannis & Philippi.

Azymo igitur Christus confecit mysterium; & quicumque oppositum dicunt, errant nullo veritatis fundamento innixi. Gerganus quoque blasphemat, & imprudens Orientalem suam deturpat Ecclesiam, quæ fermentatum adhibet. Si enim, vt opinatur ipse, consuetudinum diuersitas oppositionem parit; Græcorum vsus facto Christi erit contrarius. Et præterea cum in Liturgiâ varij sint ritus & cæremoniæ, inter liturgias erit oppositio.

Ασιανοὶ, καὶ δὲν ἔλυσαν τριακοσίους χρόνους ἀπὸ τὸν Χριστὸν ὡς τῷ σφότερω Σύνοδον οἱ ἅγιοι πατέρες· μάλιστα ἀναφέροντας οἱ Ασιανοὶ, ὅτι τῷ συνήθειαν νὰ ἑορτάζουν μὲ τοὺς Εβραίους τῷ εἶχαν παραλάβει ἀπὸ τοὺς Αποστόλους Ιωάννην καὶ Φίλιππον.

Ἀπὸ τὸν λογαριασμὸν λέγω ἐκεῖνον εἶναι φανερώτατον, ὅτι ὁ Χριστὸς ἔκαμε τὸ πάσχα μὲ τοὺς Εβραίους. τὸ λοιπὸν τὸ ἔκαμεν εἰς ἄζυμον. καὶ ὅσοι λέγουσι τ' ἐναντίον, πλανῶνται, καὶ προμαχοῦσι πρᾶγμα ἀσύστατον δίχως θεμέλιον ἀληθείας. Καὶ ὁ Γεργαίος βλασφημᾷ, καὶ μὴ θέλοντας ἀναμχωτίζει τῷ ἀνατολικῷ ἐκκλησίαν, ὁποῦ κάμνει τῷ ἀπάμακτον θυσίαν εἰς ἔνζυμον. Τ' ὁποῖον αὖ ἀληθεία ὁ Γεργαίος, ὅτι ἡ διαφορὰ τῶν συνηθειῶν φέρει ἐναντίωσιν, ἐναντιᾶται τῷ Χριστοῦ. καὶ ὄχι μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ οἱ διάφοραις μερικαῖς συνήθειαις εἰς τῷ θείαν λειτουργίαν ἔπρεπε νὰ κάμνουν ἐναντίωσιν λειτουργίας πρὸς λειτουρ-

τουργίαν, ἐπειδὴ καὶ ἰδιοτρόπως ἱερουργοῦνται· καὶ ἀπὸ τοὺς θείους κανόνας φαίνεται, ὅτι εἰς τὸ ἱερὰν λειτουργίαν εἶναι διαφορὰ παλαιῶν καὶ νέων συνηθειῶν.

tio. Et quia ex antiquis Canonibus constat, diuersos olim fuisse quosdam ritus in celebratione missarũ, inferri posset per Gerganum; hodiernam Orientalem Ecclesiam pugnare cum antiqua.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΚΗ.

Οἱ πατέρες λέγουσι, πῶς ὁ Χριστὸς ᾠκοδόμησε τὴν ἐκκλησίαν οὐχὶ εἰς τὸν Πέτρον, ἀλλ' εἰς τὴν πίστιν τοῦ Πέτρου, δηλαδὴ εἰς τὸν Χριστόν· ὁ Πάπας λέγει, πῶς εἰς τὸν Πέτρον ἐφ' ᾧ ᾠκοδομημένη ἡ ἐκκλησία.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XXVIII.

Patres ædificatam aiunt Ecclesiam à Christo non super Petrum, sed super fidem Petri; idest super ipsum Christum. Papa ait ædificatam esse super Petrum.

REFVTATIO.

Δῶ ξαμώνουσιν ὅλων τῶν αἱρετικῶν τὰ βέλη. τοῦτο ἐστὶ τὸ σκανδάλου τὸν ἡ πέτρα. καὶ

VT tela sua intendunt omnium hæreticorum conatus. Hæc est petra scandali.

dali. Concurruntq. duo ad hanc blaſphemiam, ſingularis inſcitia, & ſingularis impietas. Quæritur à Philoſophis, An cauſa exemplaris, qualem Plato Ideas ponebat; diſtinctū ſit cauſæ genus. Quemadmodum ad exſtruendam domū cōcurrere dicimus ędificatorem vt efficientē cauſam, lapides & ligna vt materialem, formalē ipſam ædificij ſtructuram, finalē domus conſtructæ vſum; fit enim domus ad habitādū. Et ſi interroges; Quomodo concurrat ad exſtruēdam domū idea, quæ eſt in mēte artificis, ad quā ipſe reſpiciens conſtruit? Reſpōderent Platonici, Concurrere vt cauſam exēplarē. Verū quia exēplar hoc nō immediate agit vt quid ſeparatum, ſed quatenus eſt in mente artificis; idcirco dicimus, cauſalitatē exemplaris reduci ad efficiens. Artifex enim non eſt artifex, nec poteſt agere vt artifex; niſi habeat in mente artem: ita enim ille in exēplar intuēs, artę operatur.

Et

καὶ ζωῤῥέχουσιν εἰς τοῦτο τὸ βλασφημίαν δύο, πολλὴ ἀμαθία, & μεγάλη ἀσέβεια. Εἶναι ζήτημα εἰς τὴν φιλοσοφίαν, εἰ τὸ παραδειγματικὸν αἴτιον, ὡσαὶ οἱ ἰδέαι τ πλάτωνος, ἢ καθ' ἑαυτό τι διάφορον αἴτιον. λύσις χάριν, διὰ νὰ κλιθῇ ἕνα αἰτίτι συνῤῥέχῃ ὡς ποιητικὸν αἴτιον ὁ κτίσης, ὡς ὑλικὸν οἱ πέτραις & τὰ ξύλα, ὡς εἰδικὸν ἡ μορφὴ τοῦ αἰτίου, ὡς τελικὸν ἡ χρῆσις τοῦ αἰτίου, ὅτι τὸ αἰτίτι γίνεται διὰ νὰ κατοικᾶται. Καὶ εἰ ἐρωτήσῃς, πῶς συνῤῥέχῃ εἰς τὴν οἰκοδομὴν τ αἰτίου ἡ ἰδέα τοῦ αἰτίου, ἤγουν ὁμοίωμα τῆς οὐσίας ὁ κτίσης κτίζει τὸ αἰτίτι; οἱ πλατωνικοὶ λέγουσιν, ὡς παραδειγματικὸν αἴτιον. ὅμως διαιδὴ τοῦτο τὸ παράδειγμα δὲν ἐνεργᾷ ἀμέσως, ἀλλ' εἰς ὅσον δείκνυται εἰς τ νοῦν τ οἰκοδόμου, διὰ τοῦτο λέγομεν, ὅτι τὸ παράδειγμα συνῤῥέχῃ ποιητικῶς· ἐπειδὴ & ὁ τεχνίτης δὲν εἶναι τεχνίτης, ἐὰν ἐμπορεῖ νὰ ἐνεργήσῃ ὡσαὶ τεχνίτης, αἰ δὲν ἔχῃ εἰς τὸν νοῦν τοῦ τ τέχνου, ἡ οὐσία ζοχάζεται τὸ παράδειγμα διὰ νὰ ἐνεργήσῃ. Καὶ εἶναι ὁ ἄνθρωπος ὅπου κάμνει τὸ

αἰ-

ποίτι ὄχι εἰς ὅσον ἄνθρωπος, ἀλλ' ὡσανὶ τεχνίτης. ὅθεν ἂν εἴπῃ τινάς· δὲν εἶ ὁ ἄνθρωπος ὅπου κάμνει τὸ ποίτι, θέλει νὰ εἰπῇ, πῶς δὲν κάμνει τὸ ποίτι ὁ ἄνθρωπος εἰς ὅσον ἄνθρωπος, ἀλλ' ὡσανὶ τεχνίτης. Καὶ πάλιν ἂν εἴπῃ τινάς· δὲν εἶ ἡ τέχνη ὅπου κάμνει τὸ ποίτι· θέλει νὰ εἰπῇ, πῶς δὲν σώνει χωρὶς νὰ κάμῃ τὸ ποίτι, ἀλλὰ τὸ σωθὲν, ἤγουν ὁ ἄνθρωπος ὁ τεχνίτης κάμνει τὸ ποίτι.

Et qui domũ conſtruit, eſt quidem homo: non tamen agit vt homo, ſed vt artifex. Et ſiquis dicat, nõ eſſe hominem, qui ædificat; ſignificare vult, domũ ædificari ab homine, non qua homo eſt, ſed qua artifex. Rurſus ſiquis dicat, nõ eſſe artem quæ domum conſtruit; illud pariter ſignificare vult; Artẽ per ſe ſumptã non eſſe ſatis ad ædificandũ, ſed quatenus eſt in homine; hoc eſt, Artificem eſſe domus ædificatorem.

Τώρα εἰς τὸ προκείμενον· Εἶπεν ὁ Χριστὸς, Μακάριος εἶ Σίμων Βὰρ Ἰωνᾶ, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα οὐκ ἀπεκάλυψέ σοι, ἀλλ' ὁ πατήρ μου ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Κἀγὼ δέ σοι λέγω, ὅτι σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν· βέβαιον εἶ, ὅτι λέγοντας ὁ Χριστὸς, Σίμων Βὰρ Ἰωνᾶ, ἐσήμαινε τὸν ἄνθρωπον· καὶ λέγοντας, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα οὐκ ἀπεκάλυψέ σοι· ἐσήμαινε τὴν πίστιν καὶ τὸν φωτισμὸν ὅπου ἔλαβεν ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ὡμολόγησε πρῶτος τὸν Χριστὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος. πρό-

Nunc ad rem noſtram. Dixit Chriſtus; Beatus es Simon Bar Iona, quia caro & ſanguis non reuelauit tibi, ſed Pater meus, qui in cœlis eſt. Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & ſuper hanc Petrã ædificabo Eccleſiam meã. In his verbis certum eſt; voces illas, Simon Bar Iona, ſignificare hominem. voces autem illas; Quia caro & ſanguis non reuelauit tibi, ſed Pater meus; ſignificare fidẽ & illuminationem, quam accepit homo ille qui primus confeſſus eſt, Chriſtũ

Matth. 16. 17.

esse filiũ Dei viui. Rursus certum est, quòd si exemplum artificis in ædificãda domo conferatur cũ ijs, quæ Simoni Petro dicta sunt; vna tantum differentia reperitur. Quòd nimirum homo habens artẽ nõ vocatur ars, sed ab arte denominatur artifex. Secus in Petro; nam Petrus & petra græcè idem est: siquidem nomen hoc, vt apud Græcos nõnulla nomina, duplici est terminatione. Cũ igitur Christus metaphora vsus Ecclesiæ suæ congregationem vocauerit ædificationem, idcirco primum huius ædificationis lapidem, hoc est primum Christi confessorem, congruenter vocauit petram. Et si quidem petræ nomine intelligamus fidẽ & illuminationem, quam accepit Simon; ex tali petra nõ fuit Simon denominatus à Christo Petreus, vel Petrifer; sicut homo ab arte denominatur artifex; sed vocatus est Petrus, diuina plane sapientia; Vt intelligeretur, Catho-

πάλιν βέβαιον ἐστ, ὅτι συγκείνονται τὸ ὡδόμενμα τῆ τεχνίτη ὅπου οἰκοδομεῖ τὸ αὐτὶ μὲ τὸ μερικὸν τῆ Σίμωνος Πέτρου, διέστηκεν μόνον τοῦτο ἡ διαφορά· ὅτι ὁ ἄνθρωπος ὅπου ἔχει τὴν τέχνην δὲν καλεῖται τέχνη, ἀλλὰ παρωνύμως ἀπὸ τῆς τέχνης τεχνίτης· τὸ ἐναντίον εἰς τὸν Πέτρον, διατὶ πέτρος ἢ πέτρα σημαίνει τὸ αὐτὸ, καὶ ἔστ δικαλληκτον ὄνομα καὶ τῆ ἑλληνικῆ γλώσσαν, ὡσαὶ λέγομεν, πόθη καὶ πόθος, νόμη καὶ νόμος, βλάβη καὶ βλάβος, δίψα καὶ δίψος. ὅθεν καλεῖται καὶ μεταφοραὶ ὁ Χριστὸς τὴν σύγκασιν τῆς ἐκκλησίας τῆ οἰκοδομῆ, ὠνόμασεν αἰμοδίως τὸν πρῶτον λίθον τοῦτης τῆς οἰκοδομῆς, ἤγουν ὅπου πρῶτος ὡμολόγησε τὸν Χριστὸν, πέτραν. Καὶ αὐ λάβωμεν διὰ πέτραν τὴν πίστιν καὶ τὸν φωτισμὸν τῆ Σίμωνος, ἀπὸ τούτη τῆ πέτρας δὲν ὠνόμασεν ὁ Χριστὸς τὸν Σίμωνα παρωνύμως πέτρινον, καθὼς λέγομεν τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὴν τέχνην τεχνίτην, ἀλλὰ τὸν ἐκάλεσε Πέτρον. καὶ τῆ μὲ σοφίαν

φίαν

φίαν θεικλῶ, ὅτι νὰ γρυ-
κᾶται θεμέλιον τῆς καθολι-
κῆς ἐκκλησίας ἡ πέτρα, ἤ-
γουν ἡ πίστις, ὄχι καθενὸς,
ἀλλὰ τοῦ Πέτρου· Ὡς νὰ ζυμ-
φωνᾷ ἀναλόγως τὸ θεμέλιον
μὲ τὸ οἰκοδομῶ. οἰκοδομεῖ-
ται ἡ καθολικὴ ἐκκλησία, καὶ ἐκ-
κλησία εἶναι ὄχι ἡ πίστις τῶν ἀν-
θρώπων, ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι ὁ-
που ἔχουσι τὴν πίστιν. τὸ λοιπὸν
καὶ τὸ θεμέλιον τῆς καθολικῆς
ἐκκλησίας δὲν εἶναι ἁπλῶς ἡ
πίστις, ἀλλ' ὁ Σίμων μὲ τὴν
πίστιν, ἤγουν ὁ Πέτρος· κα-
θὼς ὁ ἄνθρωπος ὁπού ἔχει τὴν
τέχνην, εἶναι καὶ λέγεται τεχ-
νίτης. ἔχω δὲ τὴν διαφορὰν
τούτης τῆς παρωνυμίας, τὴν ὁ-
ποίαν αὐτὸς ὁ Χριστὸς ἐνομο-
θέτησε μὲ τόσον μυστήριον, εἰς
τὰ ὑπόλοιπα εἶναι πολλὴ ἀνα-
λογία. ὅτι καθὼς αὐ ἔλεγε τι-
νάς, γυμνὴ ἡ τέχνη ἔκτισε τὸ
σπίτι, ἤθελε μιλεῖ ἀσόριστα καὶ
ἄτοπα· ἔτζι λέγοντας ἡ
πέτρα, ἤγουν ἡ πίστις ἁπλῶς
καθ' ἑαυτὴν εἶναι θεμέλιον τῆς
ἐκκλησίας, μιλεῖ ἀνάρμοστα.
καὶ καθὼς λέγοντας, ὁ ἄνθρω-
πος εἰς ὅσον ἄνθρωπος δὲν κτί
ζει τὸ σπίτι, ἀλλὰ τὸ κτίζει
ὡσὰν τεχνίτης, λέγει καλά·
ἔτζι λέγοντας, θεμέλιον τῆς
ἐκ-

tholicæ Ecclesiæ fundamentum esse Petra, idest fides, non cuiuscumque, sed Petri; & ædificationi responderet fundamentū. Sicut enim ædificatio est catholica Ecclesia; Ecclesia verò constat non ex nuda hominum fide, sed ex hominibus habentibus fidem: ita fundamentum Ecclesiæ non est nuda fides, sed Simon habens fidē, vocatus propterea Petrus; quemadmodum homo habens artem vocatur artifex. Excepta hac denominationis differentia, quam instituit Christus ad exprimendū tam excellens mysterium; in cæteris omnino respondet proportio. Sicut enim siquis diceret; Nuda ars cōstruxit ædes; sermone vteretur incongruente: ita qui dicit; petra, idest nuda fides est fundamentū Ecclesiæ; prorsus ineptè loquitur. Et quemadmodum dicēdo; Homo qua homo nō ædificat, sed ędificat vt artifex; aptè cōgruenterq. dicitur: Ita dicendo; fundamentum Ecclesiæ

cle-

clesiæ esse Simonẽ, non vt hominẽ sed vt primũ vera fide illuminatum; ad illuminãdos alios, aptissimè dicitur. Et quia sicut homo denominatur ab arte artifex, ita Simon à petra vocatus est nõ petrifer, sed nomine significante idẽ quod petra, Petrus; idcirco fundamentũ Ecclesiæ necessariò intelligitur compositum, Simon Petrus, non nuda fides Petri. Hic sensus, hæc mens est & expositio sanctorũ Patrum, & Conciliorum Generalium in verba Christi ad Petrum. Ita, quemadmodum supra dictum est, Basilius magnus libro secundo contra Eunomiũ docet inquiens: Petrus, qui super se accepit ędificationem Ecclesię ob fidei excellentiam. Et in sermone de Pœnitentia: Christus, inquit, lux; & Discipulis ait, Vos estis lux mundi. Christus Sacerdos, & Sacerdotes creat. Christus ouis; & Discipulis ait, Ecce mitto vos sicut oues. Christus petra, & petram facit; largitur enim

ἐκκλησίας δὲν ἐῇ ὁ Σίμων εἰς ὅσον αὐθεφπος, ἀλλ' ὡσαὶ πεφ̃ος φωτισμὸς τῶ ἀληθινῶ πίςιν, λέγει καλόταται. ☪ διατὶ καθὼς ὁ αὐθεφπος ἀπὸ τὴν τέχνιν παφνύμως κεάζεται τεχνίτης, ἔτζι ὁ Σίμων ἀπὸ τὴν πέτραν ἐκεάχθη ὄχι πέτρινος, ἀλλὰ μὲ ταύτσήμαν τὸν ὄνομα Πέτφος. διὰ τῦτο κῆ πᾶσαν ἀνάγκιν θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας γρυκᾶται τὸ σιύθετον ὁ Σίμων Πέτφος, ὄχι ἡ πίςις γυμνὴ τῦ Πέτφυ. Τῦτος ἐῇ ὁ νοῦς κῆ ἡ ἐξήγησις τῶν ἁγίων πατέφων ☪ τῶν οἰκυμενικῶν σιυόδων εἰς τὰ λόγια τῦ Χριςοῦ διὰ τὸν Πέτφον. ἔτζι, καθὼς ἐπφοείπαμεν ὁ μέγας Βασίλειος εἰς τὸ β. κατ' Εὐνομίου διδάσκει λέγοντας· ὁ Πέτφος ὀπῦ ἐδέχθη ἐπάνω τῦ τὴν οἰκοδομὴν τ̃ ἐκκλησίας διὰ τὴν ὑπεροχὴν τῆς πίςεως. ☪ εἰς τὸν λόγον πφεῖ μετανοίας λέγει· ὁ Χριςὸς ἐῇ φῶς, ☪ τῶν μαθητῶν τῦ εἶπεν, ὑμεῖς ἐςὲ τὸ φῶς τῦ κόσμυ. εἶναι ἱερεῖς, κῆ κάμνῃ ἱερεῖς· εἶναι πφόβατον, κῆ τῶν μαθητῶν τῦ λέγει, ἰδοὺ ζᾶς πέμπω ὡσαὶ πφόβατα. εἶναι πέτρα,

καὶ

καὶ κάμνει πέτραν, χαρίζονται τὰ ἰδιά τε τῶν δούλων τε. Καὶ ὁ πέτρος, λέγει, ἔγινε θεμέλιον, καὶ εἶναι πέτρα οὐχὶ ὡς ὁ Χριστὸς, ἀλλὰ πέτρα διὰ τὴν πέτραν, καὶ πέτρα ὡς Πέτρος.

Εἶναι πέτρα, καὶ κάμνει πέτραν, λέγει ὁ μέγας Βασίλειος· Τὸ λοιπὸν πέτρος καὶ πέτρα καὶ τὸν Βασίλειον εἶναι τὸ αὐτό. καὶ κράζεται πέτρος καὶ πέτρα οὐχὶ ξεχωρισὰ ἡ πίστις τοῦ Πέτρου, ἀλλ' ὁ Σίμων Πέτρος, τὸν ὁποῖον ἔκαμε πέτραν ἡ πέτρα.

Ετζι ὁ θεολόγος Γρηγόριος εἰς τὸ περὶ διακρίσεως· Ορᾷς λέγει, τοῦ Χριστοῦ μαθητῶν, πάντων ὄντων ὑψηλῶν, καὶ τῆς ἐκλογῆς ἀξίων, ὁ μὲν πέτρα καλεῖται, καὶ τοῖς θεμελίοις τῆς ἐκκλησίας πιστεύεται, ὁ δὲ ἀγαπᾶται πλέον.

Ετζι καὶ ὁ ἅγιος Επιφάνιος εἰς τὸν Αγκυρωτὸν, καθὼς τὸ προεφέραμεν, ὅπου λέγει· Πέτρος ἡ στερεὰ πέτρα, ἐπάνω εἰς τὴν ὁποίαν ἐκτίσθη ἡ ἐκκλησία τοῦ θεοῦ, ὅτι καὶ πάσα τέρπον ἡ πίστις ἐστερεώθη εἰς τὸν Πέτρον. Αν ἡ πίστις καὶ τὸν ἅγιον Επιφάνιον ἐστερεώθη εἰς τὸν πέτρον ὡσαὐ-

εἰς

enim famulis ipse quæ sua sunt. Et Petrus, inquit, euasit fundamentum, estque petra, non quidem vt Christus; sed petra propter Petram, & petra vt Petrus.

Christus est petra, & petram facit, inquit Basilius; ergo de mente Basilij petra & Petrus idem est; vocaturque petra & Petrus non ipsa per se Petri fides, sed Simon Petrus, quem petra Christus fecit petram. Ita S. Gregorius Nazianzenus in oratione de seruanda in Disputationibus moderatione: Vides, inquit, vt cum Apostoli omnes eximij essent, ac vocatione digni; Vnus tamen appelletur petra, & constituatur fundamentū Ecclesiæ; alius verò plus ametur. &c. S. quoq. Epiphan. in Ancorato, iam citatus: Petrus, inquit, stabilis petra, super quā ædificata est Ecclesia Dei. omnino enim fides in Petro est constabilita. Si fides per Epiphanium cōstabilita est in Petro vt stabili petra, idem plane est Petrus &

pe-

petra. Et fundata Ecclesia super petrã, perinde est ac super Petrum. Petrus autẽ non est sua fides, sed habens fidem.

Allatum præterea fuit supra, quod vsque ab antiquis temporibus canit Orientalis Ecclesia; quo sane obstruitur os hæreticorum: Petra Christus clarificat fidei petram Discipulorum principem. Rursus: Petre fidei petra, & Paule terrarum orbis gloriatio, è Roma venientes confirmate nos. Romana pariter Ecclesia in hymno matutinarum laudum Dominica canit: Hoc ipsa petra Ecclesiæ canente culpam diluit.

Si ergo Petrus ex cõfessione Occidẽtalis & Oriẽtalis Ecclesiæ est fidei & Ecclesię petra; dicẽdo petram fundamẽtũ, dicimus Petrũ fundamẽtum; & nihil differt petra & Petrus. Et quando Saluator dixit; Super hãc petrã ędificabo Ecclesiã meã; non tribuit nudæ fidei nomen petræ, sed ei qui fidem habebat.

Alio-

εἰς σερεὰ πέτραν, Πέτρος καὶ πέτρα ἐστὶ τὸ αὐτό. καὶ φκοδομήθη ἡ ἐκκλησία οὐχὶ ἁπλῶς εἰς τὴν πίστιν τοῦ Πέτρου, ἀλλ' ἐπαίνω εἰς τὸν Πέτρον.

Ἀναφέραμεν ἀκόμη παρεπάνω ἐκεῖνο ὁποὺ καὶ τὴν σήμερον ψάλλει παλαιόθεν ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία, ὅθεν ἀναγκαίως φεύγονται τὰ σόματα τῶν αἱρετικῶν. Ἡ πέτρα Χριστὸς τὴν πέτραν τῆς πίστεως δοξάζει φανερῶς· καὶ τὰ ἑξῆς. Καὶ πάλιν, Πέτρε ἡ πέτρα τῆς πίστεως, καὶ Παῦλε· καὶ τὰ ἑξῆς. Ὁμοίως καὶ ἡ Ρωμαϊκὴ ἐκκλησία εἰς τὸ ἑωθινὸν ὕμνον τῆς Κυριακῆς ψάλλει· κελεύοντας ὁ πετρὸς διορθώνει τὸ σφάλμα αὐτὴ ἡ πέτρα τῆς ἐκκλησίας.

Αν ὁ Πέτρος καὶ τελῶ κοινὴ ὁμολογίαν τῆς δυτικῆς καὶ ἀνατολικῆς ἐκκλησίας εἶναι ἡ πέτρα τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐκκλησίας, τὸ λοιπὸν λέγοντας ἡ πέτραν θεμέλιον λέγομεν τὸ Πέτρον θεμέλιον, καὶ εἶναι τὸ αὐτὸ πέτρα καὶ Πέτρος. Καὶ λέγοντας ὁ Χριστὸς, ὅτι ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, δὲν ὠνόμασε πέτραν τὴν πίστιν ἁπλῶς, ἀλλὰ τὸ Πέτρον ὁποὺ εἶχε τὴν πίστιν.

ἀλ-

ἀλλέως ἄλλο ἤθελεν εἶναι ὁ Πέτρος, καὶ ἄλλο ἡ πέτρα· καθὼς ἄλλο τὶ ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἄλλο ἡ πίστις τοῦ ἀνθρώπου· καὶ δὲν ἤθελεν ἦναι βολετὸν νὰ εἰποῦσιν οἱ ἅγιοι πατέρες καὶ οἱ συνόδες οἱ οἰκουμενικὰς ἀπὸ ταύτα εἰς τὸν κβ. βλασφημίαν, ὅτι ὁ Πέτρος εἶναι πέτρα. Τὸ λοιπὸν λέγουσιν ὅτι ἀναγκαῖον ἐστὶν εἰς τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ· σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ· νὰ ἐστὶν ἀμεταβατικὴ ἡ σημασία, καὶ νὰ γρικᾶται διὰ τὸ αὐτὸ πρόσωπον. ὥστε νὰ ἔλεγεν ὁ Χριστὸς· σὺ εἶσαι Πέτρος, καὶ ἐπάνω εἰς ἐσένα θέλω οἰκοδομήσει τὴν ἐκκλησίαν μου.

Καὶ διὰ νὰ μὴν ἀμφιβάλῃ τινὰς, αὐ ὁ Χριστὸς ἐστὶν πέτρα καὶ θεμέλιον, πῶς νὰ ἐστὶν καὶ ὁ Πέτρος πέτρα· τὸ ἐξηγοῦσιν οἱ ἅγιοι πατέρες καὶ ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία, ὅτι καθὼς ἐφανερώθημεν, ὁ Χριστὸς ἐστὶν ἀπολέλυτα πέτρα, ὁ Πέτρος πέτρα τῆς πίστεως. ὅθεν ἐστὶν φανερὸν, ὅτι διαφέρει ὁ Γεργανὸς λέγοντας, ὅτι ἡ πίστις τοῦ Πέτρου ἐστὶν ὁ Χριστός· καθὼς δὲν

Alioquin aliud esset Petra, & aliud Petrus; sicut aliud est fides hominis, & aliud homo: nec licuisset sanctis Patribus & generalibus Concilijs, citatis in Refutatione xxij. Blasphemiæ, affirmare, Petrum esse Petram; affirmant tamen. sequitur ergo necessario, in Christi verbis: Tu es Petrus, & super hanc Petram: sensum esse intransitiuum, non transitiuum: idest vnum ac idem esse, ad quod vtrumque refertur: & perinde hoc esse, ac si dixisset Dominus; Tu es Petru, & super te ædificaboEcclesiam meam.

Et nequis addubitet, Quomodo Petrus sit Petra, cumipse Christus sit petra & fundamentum; sancti Patres & Orientalis Ecclesia declarant; Quòd vt dictum est, Christus sit absolute petra, Petrus verò petra fidei. Desipit igitur Gerganus, dū ait; fidem Petri esse Christum; sicut

insa-

insaniret, qui diceret; oculum quo videmus, esse solem. Christus est obiectum fidei; Petrus & catholica Ecclesia sunt habentes fidem; & fides Ecclesiæ sequitur fidem Petri. Quod igitur Petrus & catholica Ecclesia credant, Christum esse filium Dei, hoc non est Christus, sed fides in Christum: quemadmodum, vt diximus, actus videndi solem non est sol. Perpendant omnes Gergani & Lutheranorũ in re philosophica & theologica quanta sit cæcitas.

δὲν ἔχει λόγον νὰ εἰπῇ τινὰς, ὅτι τὸ ὀμμάτι ὁποῦ βλέπει τὸν ἥλιον εἶναι ὁ ἥλιος. ὁ Χριστὸς εἶναι τὸ πιστευόμενον, ὁ πέτρος μὲ τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν εἶναι ὁποῦ πιστεύουν ἔχοντας τὴν πίστιν, καὶ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἡ πίστις ἀκολουθᾷ τὴν πίστιν τοῦ πέτρου. λοιπὸν τὸ νὰ πιστεύῃ ὁ πέτρος καὶ ἡ καθολικὴ ἐκκλησία, ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, τοῦτο δὲν εἶναι ὁ Χριστὸς, ἀλλὰ πίστις εἰς τὸν Χριστόν. καθὼς εἴπαμεν, ὅτι τὸ νὰ βλέπῃ τινὰς τὸν ἥλιον, τοῦτο δὲν εἶναι ἥλιος, ἀλλὰ βλέψις τοῦ ἡλίου. καὶ θεωρεῖ καθένας, ποία εἶναι τοῦ ἀγράμματου τούτου καὶ τῶν Λουτεράνων ἡ φιλοσοφία καὶ θεολογία.

Totum hoc exponit egregiè sanctus Ioannes Damascenus in oratione de Transfiguratione, dicens: Cæsareæ Philippi Christus primam Synodum celebrauit eum Discipulis suis; sedensque vitæ Petra super quandam petram interrogabat his verbis discipulos; Quem me dicunt homines esse filium hominis? & infra:

Matt. 16. 13.

Τοῦτο ὅλον τὸ ἐξηγᾷ θαυμασὰ ὁ θεῖος Ιωάννης ὁ Δαμασκηνὸς εἰς τὸν λόγον τοῦ τῆς Μεταμορφώσεως, λέγοντας ἔτζι· εἰς τὴν Καισάρειαν τοῦ Φιλίππου ἔκαμεν ὁ Χριστὸς τὴν πρώτην συνοδον τῶν μαθητῶν του. καὶ καθίζοντας ἐπαίω εἰς μίαν πέτραν ἡ πέτρα τῆς ζωῆς, ἠρώτα τοὺς μαθητάς του λέγοντας· τίνα με λέγουσιν οἱ ἄν-

Hæc

θρωποι

βεβαίου νὰ εἶναι ὁ υἱὸς τῦ ἀνθρώπου; Καὶ ἀποκρίνεται· Τούτη, λέγει, εἶναι ἡ πίστις ἡ ἀμετακίνητη, ἐπάνω εἰς τὴν ὁποίαν ὡσὰν εἰς πέτραν εἶναι στηριγμένη ἡ ἐκκλησία, ἀπὸ τὴν ὁποίαν σὺ πέτρε μὲ δίκαιον ἔλαβες τ' ὄνομα.

Hæc est, inquit, immobilis fides, super quam veluti petram solidata est Ecclesia; de qua petra tu Petre cognomen sortitus es.

Ὁ Γεργάνιος ὁμολογᾷ μίαν πέτραν, ὁ Δαμασκηνὸς δὲ διδάσκει τέσσαρες πέτρας· πέτραν τῆς ζωῆς τὸν Χριστὸν· πέτραν τὴν φυσικὴν, ὅπου ἐκάθισεν ὁ Χριστός· τρίτην πέτραν τὴν πίστιν· τετάρτην τὸν πέτρον. καὶ καθὼς ἡ πέτρα τῆς ζωῆς ἐκάθητο ἐπάνω εἰς τὴν φυσικὴν πέτραν, ἔτζι ἡ πίστις ἦτον εἰς τ' πέτρον. μόνον ὅτι ἡ πρώτη καὶ ἡ δευτέρα πέτρα ἦσαν δύο πράγματα χωριστὰ, ἀμὴ ἡ πίστις εἰς τὸν πέτρον κάμνει ἕνα συνθέτον τέλειον, καθὼς ἡ τέχνη εἰς τὸν ἄνθρωπον τὸν τεχνίτην. Καὶ διατὶ φωτισμένος ὁ πέτρος ὡμολόγησε τὴν πίστιν, διὰ τοῦτο ἡ πίστις ὡσὰν πέτρα καὶ θεμέλιον κρέμεται ἀπὸ τὸν πέτρον ὡς πρῶτον ὁμολογητήν. ὅθεν εἶναι φανερὸν, ὅτι ᾠκοδομήθη ἡ ἐκκλησία ἐπάνω εἰς τ' πίστιν, εἰς ὅσον ἡ πί-

Itaque Gerganus vnam fatetur Petram; Damascenus autem hoc loco quatuor docet esse petras: Petram vitæ Christum Dominum; Petram, illum lapidem, in quo sedit Christus: tertiam Petram, fidem: quartam, ipsum Petrum. Differt tantum, quòd prima & secunda petra duæ res erant omnino distinctæ; At fides in Petro faciebat compositum, sicut ex homine & arte componitur artifex. Et quia Petrus illuminatus confessus est fidem, idcirco fides vt petra & fundamentum primò à Petro iactum, ideſt prolatum pendet à proferente Petro. Ex quo liquet, Ecclesiam esse fundatam super fidem, quatenus fi-

des

des pendet à Petro.

Et mira plane est hæc Damascenidoctrina; Quòd Cæsareæ Philippi coacta fuerit prima Synodus præsidente ipso Saluatore, & sedente super petram, astantibus Apostolis; in eaque Synodo declarata fuerint duo grauissima Dogmata: primum; Quòd Christus sit Dei viui filius. Alterum, Quòd Ecclesia Christi ædificanda esset super petram alteri petræ subordinatam; super petram fidei pendentem à petra vitæ, super Petrum sub Christo.

Ita portas inferi, hæreticorum linguas deficiunt vires, dum Petrum oppugnant. Nam beatitudinis præconiũ non dedit Christus fidei Petri, sed Petro propter fidem. Nec prius mentionem fecit petræ, deinde Petri; quod faciendum illi erat, si nomine petræ intellexisset fidem Petri, non Petrum.

Quem

ἡ πίστις κρέμεται ἀπὸ τὸν πέτρον.

Καὶ εἰς θωμασὴ τάτη ἡ διδασκαλία τῦ Δαμασκηνοῦ, ὅτι εἰς τὸν Καισάρειαν Φιλίππε ἐσυνάχθη ἡ πρώτη συνόδος, εἰς τὸν ὁποίαν ἐπροεκάθισεν αὐτὸς ὁ δεσπότης Χριστὸς ἐπάνω εἰς μίαν πέτραν, καὶ ἦσαν παρόντες οἱ Απόστολοι· & ἐφανερώθησαν εἰς αὐτὸν δύο ἀναγκαιότατα δόγματα· πρῶτον, ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ υἱὸς τῦ Θεοῦ τῦ ζῶντος· δεύτερον, ὅτι ἡ ἐκκλησία τῦ Χριστοῦ εἶχε νὰ οἰκοδομηθῇ ἐπάνω εἰς μίαν πέτραν ὑποτεταγμένην ἄλλης πέτρας, εἰς τὸν πέτρον τῆς πίστεως ὑπὸ τὴν πέτραν τῆς ζωῆς, εἰς τὸν πέτρον ὑπὸ τὸν Χριστόν.

Καὶ χαίρουσι τὴν δύναμίν της οἱ πύλαι τῦ ἅδου, τῶν αἱρετικῶν τὰ στόματα, πολεμοῦντας τὸν Πέτρον· ὅτι δὲν ἐμακάρισεν ὁ Χριστὸς τὸν πίστιν τῦ πέτρου, ἀλλὰ διὰ τὴν πίστιν ἐμακάρισε τὸν πέτρον· καὶ δὲν ὠνόμασε πρῶτα τὴν πέτραν, ἀπίσω τὸν πέτρον, καθὼς ἔπρεπε νὰ κάμῃ αὐ ἐγρύκα διὰ πέτραν ὄχι τὸν πέτρον ἀλλὰ

τὴν

τὴν πίστιν τε. καθὼς αὖ θέλῃ τινὰς νὰ ἐπαινέσῃ τὸν ἄθεφτον διὰ τὴν τέχνην, λόγου χάριν τὸν Δημοσθένην διὰ τὴν ῥητορικὴν, πρέπει νὰ ἐπαινέσῃ πρῶτα τὴν ῥητορικήν. ἀλλὰ λέγοντας πρῶτα ὁ Χριστὸς, σὺ εἶ Πέτρος, ἐτίμησε πρῶτα ἐκεῖνον ὁποῦ εἶχε τὴν πέτραν, ἢ ὁποῦ ἔγινε λίθος πέτρα· καὶ τότε εἶπε· καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ. ὅθεν προφέροντας εἰς τὰ λόγια τε ὁ Χριστὸς τὴν δευτερόπροσωπον αὐτωνυμίαν τρεῖς φοραῖς, καὶ πρῶτα καὶ ὕστερα· κἀγὼ δέ σοι λέγω, σὺ εἶ Πέτρος, σοὶ δώσω τὰς κλεῖς· ἐδέναις λογαριασμὸς θέλει, ὅτι εἰς τὸ μέσον τὸ σοὶ, σὺ, & σοὶ, νὰ μεσολαβῇ δεικτικῶς ἄλλο πρᾶγμα διάφορον· ὅτι τέτοια μιλήματα δὲν τὰ δέχεται ὁ καλὸς λογαριασμός, νὰ μιλῇ τινὰς μὲ δεύτερον πρόσωπον, καὶ εἰς τὸ μέσον τὸ μιλήματος δίχως καμίαν ὑποτροφὴν νὰ σμίξῃ τὴν δεικτικὴν αὐτωνυμίαν, ταύτῃ, δείχνοντας ἄλλο ἢ πρόσωπον, ἢ ὡς πρόσωπον πρῶτον ἢ τρίτον.

Τοῦτο τὸ εὐαγγελικὸν φῶς δὲν

Quemadmodũ siquis laudare velit quempiã propter artem, vtputa Demosthenem ob atticam eloquẽtiam, extollenda prius illi erit dicendi ars. At Christus dicendo prius, Tu es Petrus; honorauit prius illum, qui petram habebat, imò qui Petra factus erat; tumque intulit, & super hanc petram. Cum igitur pronomine secundæ personæ tertiò fuerit vsus, antè & post: Ego dico tibi: Tu es Petrus: Tibi dabo claues: nulla ratio permittit, vt inter has voces, tibi, tu, tibi, interposita fuerit alia res demonstratiuè significata: tales enim loquendi modos non admittit ratio. Nam qui sermonem dirigit ad secundam personã, nullo modo debet dum cum ea loquitur intermiscere pronomen, hãc, nulla conuersione facta, demonstrante aliam rem aut personam, siue quasi personam primam, vel tertiam.

Talis autem fuisset sermo Christi, si verum dice-

ret hæreticus in hunc incõgruentissimum modum: Et ego dico tibi Petro, quia tu es Petrus; & super hanc fidem; vel, & super me petram ædificabo; & tibi dabo. En insulsum sermonem, quem Dei sapientiæ tribuunt. Lumen hoc Euangelicum non vidit infelix Gerganus, sed audet citare Chrysostomum, qui homilia liv. in Matthæum; Super hanc petram, inquit, ideſt confessionis fidem, ædificabo Ecclesiam meam. Neque ex ijs quæ Chrysostomus infra addit, sensum eius percepit.

Vidisti, ait, quomodo Petrum erigat Christus, vt sublimia de se ipso saperet; promittatque se daturum Petro, quæ vnius Dei sunt propria: videlicet peccata dimittere; & fore vt Ecclesia nullis turbinibus ac procellis euertatur; efficereque vt piscator quouis saxo sit firmior, pugnante contra eum vniuerso terrarum orbe?

In his ostendit Chrysostomus, verba illa Christi; Et

δὲν εἶδεν ὁ δυσυχὴς Γεργάνος, ἀλλὰ τολμᾷ, καὶ ἀναφέρει τὸν Χρυσόστομον, ὅτι ἐξηγῶντας τὸ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγέλιον εἰς τὴν νδ. ὁμιλίαν λέγει· ὅτι ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, ἤγουν τῇ πίστει τῆς ὁμολογίας. Ἃ δὲν ἀνάγνωσεν, τὶ λέγει πάλιν κατὰ ὁ Χρυσόστομος ἑρμηνεύοντας τὸν ἑαυτόν του.

Εἶδες, λέγει, πῶς ἀνάγει τὸν Πέτρον ὁ Χριστὸς νὰ νοήσῃ ὑψηλὰ δι' αὐτόν; Ἃ ὅτι τάσει νὰ δώσῃ τοῦ Πέτρου ἐκεῖνα, ὁποῦ εἶναι μόνον ἴδια τοῦ Θεοῦ, δηλονότι νὰ λύῃ τὰς ἁμαρτίας, καὶ τὰ νὰ εἶναι ἀτρέπτη ἡ ἐκκλησία εἰς τόσας ταραχάς, καὶ νὰ δείξῃ ἕνα ψαρᾶν δυνατώτερον ἀπὸ πᾶσαν πέτραν πολεμοῦντας τον ὅλη ἡ οἰκουμένη;

Εἰς τοῦτα δείχνει ὁ Χρυσόστομος, ὅτι τὰ λόγια ἐκεῖνα τοῦ Χριστοῦ, καὶ πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς· γρικοῦνται καὶ διὰ τὴν ἐκκλησίαν, καὶ διὰ τὸν πέτρον τὸν ψαρᾶν. Τὸ λοιπὸν εἰς τὰ

Τὰ προηγούμενα λόγια, καὶ ὅτι ταύτῃ τῇ πέτρᾳ, γρυκᾶται ἀναγκαίως καὶ ἡ πίστις τοῦ Πέτρου & ὁ Πέτρος· ἡ πίστις τοῦ Πέτρου ὡταὶ εἰς τὸν τεχνίτην ἡ τέχνη, ὁ Πέτρος ὡταὶ ὁ τεχνίτης. Καὶ ἡ τὴν δηλαδὴ τοῦ Χρυσοστόμου ὁ Χριστὸς ὠνόμασε πέτραν μερικῶς τὴν πίστιν, ὁλικῶς τὸ πρόσωπον τοῦ Πέτρου. & συμφωνᾷ μὲ τὴν ἑαυτήν της ἡ ἀλήθεια, καὶ καταικένεται ἡ ἀναίσχυντος γλῶσσα τῶν αἱρετικῶν.

Εἰς τοῦτον τὸν νοῦν μιλεῖ ὁ Χρυσόστομος καὶ εἰς τὸ προοίμιον τῆς ἑρμηνείας εἰς τὴν πρὸς Γαλάτας· Οτι εἶχε τάξει ὁ Χριστὸς νὰ βάλῃ τὰ θεμέλια τῆς ἐκκλησίας εἰς τὴν ὁμολογίαν τοῦ Πέτρου. Καθὼς λέγομεν, ὅτι ἡ τέχνη, ἤγουν ὁ ἀνθρωπος ὁπού ἔχει τὴν τέχνην, κτίζει· καὶ ἡ στερεότης τῆς πέτρας εἶναι θεμέλιον τῆς οἰκοδομῆς, ἤγουν ἡ στερεὰ πέτρα εἶναι θεμέλιον. καὶ εἶναι τοῦτα τὰ μιλήματα συνεκδοχικὰ, καὶ σημαίνουσι διὰ τοῦ μέρους τὸ ὅλον, καὶ διὰ τῆς δυνάμεως τὸ δυνάμενον.

Et Portę inferi non prævalebunt aduersus eam; adaptari & Ecclesiæ, & Petro piscatori. Ergo in præcedentibus immediatè verbis: Et super hanc petram ædificabo Ecclesiā meam: intelligitur omnino tam fides Petri, quā ipse Petrus; fides Petri, tanquam ars in artifice; Petrus verò vt artifex. Ita secundū Chrysostomi mentē fides nominata est à Christo partialiter, totaliter ipse Petrus. Et veritas omni ex patre sibi constat, vt hæretica damnetur perfidia.

In eundē sensum loquitur Chrys. in Proœmio expositionis Epistolæ ad Galatas: Quòd, pollicitus fuisset Christus, positurum se fundamentū Ecclesię in Confessione Petri. Quasi diceret, vt probatum est; Artē ędificare, idest hominē per artem. Ita dicimus, soliditatem petrę esse fundamētum ædificij; hoc est, solidā petram esse fundamētum. Sūt enim huiusmodi locutiones per synecdochen, significantq. totū ex parte,

& compoſitum ex componente. Cuiuſmodi ſunt innumeræ locutiones in Scriptura; Manus tuæ fecerunt me, & plaſmauerunt me; ideſt, Tu Deus formaſti me tua creandi potentia. Cito anticipent nos miſericordiæ tuæ; ideſt, Tu Deus per miſericordias tuas: & ſexcenta alia. Ita & Chryſoſtomus; Promiſſum, inquit, à Chriſto, fundatum iri Eccleſiam ſuper confeſſionem Petri, nimirum ſuper Petrum emiſſurum confeſſionē. Alioquin Chryſoſtomus ſecum pugnaret, cum infra in idem caput ſubdat; Non eſſe accipiendas nudas voces, ſic enim multa ſequerētur abſurda; ſed expēdendū eſſe Scriptoris ſenſum. Et in expoſitione ſecundi capitis ait; Petrum habuiſſe cognomen ob firmitatem & inflexibilitatem fidei. Cum igitur vtrumque affirmet Chryſoſtomus, & Petri confeſſionem eſſe fundamentum, & Petrum fuiſſe hoc

Pſal. 118.

Pſal. 78.

νον. γεμάτη ἦ ἡ θεία γραφή, ὡς ὅταν λέγῃ· Αἱ χεῖρές σου ἐποίησάν με καὶ ἔπλασάν με· ἤγουν σὺ ὦ θεὲ μὲ ἔπλασες μὲ τὴν δημιουργικήν σου δύναμιν. Ταχὺ προκαταλαβέτωσαν ἡμᾶς οἱ οἰκτιρμοί σου· ἤγουν σὺ ὦ θεὲ διὰ τῶν οἰκτιρμῶν σου· καὶ ἄλλα μυρία. ἔτζι λέγει εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον ὁ Χρυσόστομος, ὅτι ἔβγαλεν ὁ Χριστὸς νὰ θεμελιώσῃ τὴν ἐκκλησίαν εἰς τὴν ὁμολογίαν τοῦ Πέτρου, ἤγουν εἰς τὸν Πέτρον διὰ τὴν ὁμολογίαν του. εἰς ἄλλον τρόπον ὁ Χρυσόστομος ἤθελεν ἐναντιάζεσθαι τοῦ ἑαυτοῦ του, λέγοντας ἀνωτέρω κάτω· ὅτι δὲν πρέπει νὰ πέρνῃ τινὰς τὰ λόγια γυμνά, ἀλλὰ νὰ προσέχῃ εἰς τὸν νοῦν τοῦ γράφοντος. Καὶ εἰς τὴν ἐξήγησιν τοῦ β. κεφαλαίου· ὁ Πέτρος, λέγει, ἔλαβεν ἀπὸ τοῦτο νὰ κράζεται Πέτρος, διατὶ εἶχε πίστιν ἀκλινῆ καὶ ἀσάλευτον. τὸ νὰ λέγῃ λοιπὸν ὁ Χρυσόστομος, ὅτι τὰ θεμέλια τῆς ἐκκλησίας ἐβάλθησαν εἰς τὴν ὁμολογίαν τοῦ Πέτρου, ἀπέκει νὰ λέγῃ, ὅτι ὁ Πέτρος ἐκράχθη Πέτρος διὰ τὴν στε-

στερρότητα & ἀμεταχινησίαν τῆς πίστεως, εἰς φανερὴ διδασκαλία, ὅτι ἐκεῖνος ὁπου πρῶτος ἐπίστευσε καὶ ὡμολόγησε τὸν Χριστὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, εἶναι θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας· ἡ εἰς τοῦτο τῆς πίστεως τὸ θεμέλιον ὁ Χριστὸς ᾠκοδόμησε τὴν ἐκκλησίαν, διατὶ ἡ πίστις αὐτὴ εἰς τὸν Πέτρον ἦτον ἀκλινὴς & ἀμεταχίνητος. καὶ τοῦτο εἶναι ὡσὰν νὰ ἔλεγεν· ὁ Πέτρος εἶναι θεμέλιον διὰ τὴν πίστιν, ὄχι ἡ πίστις διὰ τὸν Πέτρον.

Οὐδὲν εἶναι φανερὸν, πῶς δὲν ἀρνοῦνται οἱ ἅγιοι πατέρες νὰ εἶναι θεμέλιον ὁ Πέτρος· ἀλλὰ μόνον διδάσκουσιν, ὅτι διὰ τὴν πίστιν τὸ ἔχει ὁ Πέτρος, καθὼς διὰ τὴν τέχνην εἶναι ὁ ἄνθρωπος τεχνίτης. Μάλιστα θεωροῦντας οἱ ἅγιοι πατέρες δύο εἰς τὴν πίστιν· τὸ αὐτικείμενον, ἤγουν ἐκεῖνο τὴν ἀλήθειαν, ὁποῦ ἡ πίστις δοκιβλέπει· καὶ τὸ ὑποκείμενον τῆς πίστεως, ἤγουν τὸν ἄνθρωπον ὁποῦ ἔχει τὴν πίστιν. καὶ λογαριάζοντας, ὅτι ἀπὸ τὸ πρῶτον ἔχει ἡ πίστις ὅπου καὶ ἂν εἶ τὸ στερεὸν καὶ

hoc nomine vocatum ob firmitatem fidei, manifestissima Sanctorum doctrina est; Quòd is, qui primus credidit & confessus est Christum Dei filium, sit Ecclesiæ fundamentum; & super hoc fidei fundamentū Christus ædificarit Ecclesiam, quia fides in Petro firmissima, & solidissima fuit. Et hoc idem est, ac siquis diceret; Petrum esse fundamentum propter fidem, non fidem propter Petrum.

Non igitur negant sancti Patres, Petrum esse fundamentum; sed illud vnum docent, Petrum habere rationem fundamenti propter fidem, sicut propter artem homo est artifex. Quinimo sancti Patres in re fidei considerantes duo; nimirum fidei obiectum; veritatem illam, quam fides docet; & subiectum fidei, hominem credentem: perspicientesque fidem in quocumque sit, à primo habere necessario summam

immutabilitatem: est enim absolutè necessaria veritas, quam non contingit aliter se habere, Christum esse filium Dei viui: à secundo verò non habere illam firmitatem, cum à fide multi deficiant: Quando dicunt, Ecclesiam esse in fide Petri fundatam; omnino fatentur, fidem Ecclesiæ fundamentum habere suam firmitatem non solum primariò ex parte obiecti, sed etiam ex parte subiecti, ideſt Petri. Alioquin in quouis etiam alio subiecto fides esset fundamentum. Nunc autem sancti Patres fundamentum Ecclesiæ vocant fidem Petri. Petrus igitur, vt huius fidei primus confessor, quemadmodum etiam habemus è Chrysostomo in caput sextum decimum Matthæi, est ædificationis Ecclesiæ prima petra. Et quia iuxta Chrysostomum & cæteros sanctos Patres fides in Petro fuit firmissima & stabilissima; necessario Petrus vt prima petra fixa

καὶ ἀμετακίνητον, διατὶ καὶ πᾶσαν ἀνάγκην εἶναι ἀληθινὸν, ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος· καὶ ἀπὸ τὸ δεύτερον ἡ πίστις δὲν ἔχει παίτοτε τὸ ἀμετακίνητον, ὅτι πολλοὶ ἀποστατοῦσιν ἀπὸ τὴν πίστιν. ὅταν λέγουσι, πῶς ὁ Χριστὸς ἐθεμελίωσε τὴν ἐκκλησίαν εἰς τὴν πίστιν τοῦ Πέτρου, ἀναγκαίως ὁμολογοῦσιν, ὅτι ἡ πίστις, τὸ θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας ἔχει τὸ στερεὸν καὶ ἀμετακίνητον ὄχι μόνον ἐξόχως ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ αἰτικειμένου, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ ὑποκειμένου, τοῦ Πέτρου. εἰς ἄλλον τρόπον ἡ πίστις καὶ εἰς πᾶσα ἄλλο ὑποκείμενον ἐμπόρει νὰ εἶναι θεμέλιον. τώρα οἱ ἅγιοι λέγουσι θεμέλιον τὴν πίστιν τοῦ Πέτρου· τὸ λοιπὸν ὁ Πέτρος ὡσὰν πρῶτος ὁμολογητὴς τούτης τῆς πίστεως, καθὼς λέγει καὶ ὁ Χρυσόστομος εἰς τὸ δέκατον ἕκτον κεφ. Ματθαίου, εἶναι ἡ πρώτη πέτρα τῆς οἰκοδομῆς τῆς ἐκκλησίας. καὶ ἔχοντας τὸ στερεὸν καὶ ἀμετακίνητον κατὰ τὸν Χρυσόστομον καὶ τοὺς λοιποὺς πατέρες, ἀναγκαίως ὡς πρώ-

τη

φη πέτρα ἀμετακίνητος εἰς τὴν οἰκοδομὴν τῆς ἐκκλησίας, θεμέλιον τῆς οἰκοδομῆς τῆς ἐκκλησίας. καὶ ὁ Γεργάνος ὁμολογῶν τας νὰ εἶναι θεμέλιον ἡ πίστις τοῦ Πέτρου, ὁμολογᾷ ἀναγκαίως τοῦτο ἐκεῖνο ὅπου ἀρνεῖται. Τοῦτον τὸν ἀληθινὸν καὶ γνήσιον νοῦν φανερόνει λαμπρότατα ὁ Χρυσόστομος ἐξηγούμενος ἐκεῖ, ὅτι μὲ ἐκεῖνα τὰ λόγια ἐκεῖνα, Καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, ὁ Πέτρος εἶναι ποιμήν. τὸ λοιπὸν αὐτὸ τὸ αὐτὸ νὰ εἶναι πέτρα καὶ ποιμὴν, καὶ ποιμὴν δὲν εἶναι ἡ πίστις ἀλλὰ ὁ Πέτρος, ἄρα καὶ δὲν πέτραν γρικᾶται καθολικὰ ὁ Πέτρος, ὄχι ἡ πίστις. καὶ δείχνει, καθὼς εἴπαμεν, ὁ Γεργάνος πολλὴν ἀμαθίαν καὶ μεγάλην ἀσέβειαν· ἀμαθίαν μὴ νοῶντας τὰ ῥητὰ τῶν πατέρων, ἀσέβειαν φέροντας τὰ φαρμάκια τῶν αἱρετικῶν ὡς διδασκαλίαν τῶν ἁγίων.

& immobilis in ædificatione Eccleſiæ, fundamentum eſt ædificationis. Et Gerganus dum fatetur, Petri fidem eſſe fundamentum, inuitus fatetur, quod impiè negat. Quod totum clariſſimè docet Chryſoſtomus, dum exponens verba illa; Et ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam; ſubiungit; Per illa verba Petrum eſſe paſtorē. Itaque per Chryſoſtomum idem eſt eſſe petram & paſtorem. Atqui eſſe paſtorem non conuenit fidei, ſed Petro; ergo in ijs verbis, hanc petram, non poteſt intelligi nuda fides, ſed Petrus. Magnam ergo inſcitiam cum magna impietate coniunctam, vt diximus, oſtendit Gerganus; dum ſanctorum dicta non intelligit, & hæreticorum venena quaſi documenta ſanctorum diffundit.

Αναφέρει καὶ ἄλλην μαρτυρίαν τοῦ Χρυσοστόμου ἐκ τοῦ πρώτου λόγου εἰς τὴν πεντηκοστήν· ὅπου λέγει ὁ ἅγιος, ἂν εἶναι λόγος τοῦ Χρυσοστόμου

Refert & aliud Chryſoſtomi teſtimonium, ſi tamen eſt Chryſoſtomi, è primo ſermone in Pentecoſtem: Tu inquit, es Petrus;

trus; & ſuper hanc petram, &c. non enim ſuper hominem, ſed ſuper fidem ædificauit Eccleſiam ſuam. & quæ nam erat fides? Tu es Chriſtus filius Dei viui. Quid ergo ſibi vult illud, ſuper petram? Confeſſionem per verba ſignificat. Cæterum ſi mentem ſuam Auctor non expoſuiſſet, dum ait; ædificatam eſſe Eccleſiam non ſuper hominem, ſed ſuper fidem; aliquid excuſationis eſſet Gergano eiuſque magiſtris. Sed mirum, Auctorem non obſcurè loqui, iſtos verò eſſe adeo malignos interpretes, vt libenter in ſuam perniciem ruant. Siquis diceret, vt explicatum eſt, non eſſe hominem qui ædificat, ſed artem; omnino certum eſt, hoc illum velle; quòd homo ædificet, non qua homo, ſed vi artis, non quidē abſtractæ & per ſe ſumptę, ſed qua hominem conſtituit artificem.

Hoc igitur ſenſu ille Auctor Eccleſiam inquit ædi-

σος όμου· ζὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν· οὐκ εἶπεν, ἐπὶ τῷ Πέτρῳ· ὅτε γὰρ ἐπὶ τῷ ἀνθρώπῳ, ἀλλ' ἐπὶ τῇ πίστει τῇ ἑαυτῦ ἐκκλησίαν ᾠκοδόμησεν. Τί δὲ ἐστὶν ἡ πίστις; σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τῦ θεῦ τῦ ζῶντος. τί οὖν ἐστιν, ἐπὶ τῇ πέτρᾳ; ὁμολογία ἐπὶ τοῖς ῥήμασιν. Αν δὲν ἐζήγα ὁ συγγραφεὺς λέγοντας μόνον, ᾠκοδόμησεν ὁ χριστὸς τὴν ἐκκλησίαν ὄχι εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἀλλ' εἰς τὴν πίστιν· ἤθελεν ἔχει παράφασιν ὁ Γεργαῖος μὲ τοὺς διδασκάλους τε. τώρα ἐν θαυμαστὸν, ἐκεῖνος νὰ μὴν ἠκανεται, καὶ τὸ νὰ πονηρεύωνται εἰς ἀπώλειαν τοὺς. αὐ ἔλεγεν τινας, καθὼς εἴπαμεν· δὲν ἐν ὁ ἄνθρωπος ὁπου κτίζει, ἀλλ' ἡ τέχνη· βέβαιον εἶναι, ὅτι θέλει νὰ εἰπῇ, πῶς δὲν κτίζει ὁ ἄνθρωπος εἰς ὅσον ἄνθρωπος, ἀλλ' ἡ τέχνη, ὄχι καὶ ἐκείνη γυμνὴ ἀπ' ξεχωρεσιὴ, ἀλλ' εἰς ὅσον κάμνει τεχνίτην τὸν ἄνθρωπον.

Ετζι λοιπὸν λέγει ὁ πατὴρ τῦ λόγυ ἐκείνου, πῶς ᾠκο-

ὠκοδόμησε τὴν ἐκκλησίαν ὁ Χριστὸς οὐχὶ ἐπ' ἀνθρώπῳ εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἀλλ' ἐπὶ τῇ πίστει· καὶ ποίαν πίστιν; τὴν ὁμολογίαν τοῦ Πέτρου. ἰσθι λοιπὸν βεβαίως ὅτι ἡ ὁμολογία τοῦ Πέτρου, οὐχὶ ἄλλου τινὸς ἐστὶ θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας. καὶ διὰ τοῦτο ἐστὶ θεμέλιον ὁ Πέτρος οὐχὶ καθὸ ἄνθρωπος, ἀλλὰ διὰ τὴν ὁμολογίαν του, ἡ ὁποία κάμνει Πέτρον τὸν Πέτρον. καὶ ἔπρεπε νὰ σημειώσῃ ὁ Γεργάνιος, ὅτι εἰς ἐκεῖνον τὸν λόγον ὁ γραφεὺς δὲν μιλεῖ περὶ τοῦ πῶς ἐθεμελιώθη ἡ ἐκκλησία, ἀλλὰ περὶ τοῦ πῶς ἐστερεώθη καὶ ἐξαπλώθη, καὶ νικᾷ τυράννους, ἄρματα, φυλακὰς, βάσανα, καὶ τὸν θάνατον. οἱ μάρτυρες ἐπου διὰ τὴν πίστιν ἐκαταφρόνησαν ὅλα τοῦτα, δὲν ὑπέμειναν τὰ βάσανα διὰ τὸν Πέτρον, ἀλλὰ διὰ τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ. καὶ τοῦτο λέγει ἐκεῖνος ὁπου ἔγραψε τὸν λόγον, ὅτι διὰ τὴν πίστιν, οὐχὶ διὰ τὸν Πέτρον ἔπαθεν ἡ ἐκκλησία τόσους φόνους.

Καὶ ἂν ἐρώτας αὐτὸν τὸν Χρυσόστομον, ἂν ζώνει διὰ νὰ ἦναι τινὰς ἀληθινὸς μάρτυς τοῦ Χριστοῦ, νὰ ὑπομένῃ θά-

ædificatam non ſuper hominem, ſed ſuper fidem; quam verò fidem? Petri confeſſionem. Fatetur ergo, fundamentũ eſſe Confeſſionem, non cuiuſuis, ſed Petri. Ex quo ſequitur; Petrum eſſe fundamentum, non qua homo, ſed ratione confeſſionis ſuæ, quæ Petrum conſtituit Petrum. Porro Gerganus illud annotare debebat, Auctorem ſermonis illius in eo loqui non de modo, quo fundata eſt Eccleſia; ſed quo firmata & aucta eſt, vincitque Tyrannos, tela, carceres, tormenta, & mortem ipſam. Martyres enim, qui hæc omnia ſpreuerunt, mala perpeſſi ſunt pro confeſſione fidei, non pro Petro. De hoc diſſerit ille auctor, Quòd Eccleſia multas perſecutiones tolerauerit propter fidem, non propter Petrum.

Si verò quæreres ab ipſo Chryſoſtomo; Vt verus quis ſit Chriſti martyr, ſatis ne ſit perferre mor-

mortem cauſa fidei, licet pro ſuo fundamento non agnoſcat Petrum? Reſponderet ipſe per ea quæ in explanatione xiij. capitis primę ad Corinthios ſcripſit: Quòd magna illa & excellentiſſima res, martyrium, ſi citra charitatem fiat, nihil profit, vt inquit Apoſtolus. Rurſus in expoſitione iv. capitis epiſtolæ ad Epheſios, Homilia xi. Nec martyrij, inquit, ſanguine deletur ſchiſmatis peccatū. Martyrium, inquit, ſubis ob Chriſti gloriā, & Eccleſiā deſtruis, propter quā mortuus eſt Chriſtus? Porro S. Pater per martyrium intelligit nudā corporis mortem, quæ omnino ſi citra charitatē fiat, nomen martyrij non meretur. Addit verò Chryſoſtomus; Adeo nobis fugiendū eſſe ſchiſma & diſſidium, vt ſchiſmaticorum ordinationes euitandæ omnino ſint; pugnandumq. ſit pro ſinceritate ordinationis, ſicut pugnatur pro fide. Nihil enim minus eſſe Eccleſiam ſcindere,

Verſu 3.

θαίαζον δια τὴν πίστιν, καλὰ κὴ νὰ μὴν ἔχῃ δια θεμέλιόν τι τὸ θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας τὸν πέτρον· αὐτὸς σοῦ ἀποκρίνεται εἰς τὴν ἐξήγησιν τῦ ιγ. κεφαλαίυ τ πρώτης πρὸς Κορινθίυς· Οτι τὸ μέγα Ϲ θαυμασὸν πρᾶγμα, τὸ μαρτύριον, δὲν ὠφελεῖ τίποτε κὴ τὸν παῦλον, αὐ γένῃ χωρὶς ἀγάπην. Ϲ πάλιν ἐξηγῶντας τὸ δ. κεφάλ. τῆς πρὸς Εφεσίυς λέγει· ὅτι ὐδὲ μαρτυρίου αἷμα λειώνει τὴν ἁμαρτίαν τῦ χίσματος. μάρτυρας, λέγει, δια τ δόξαν τῦ Χριστοῦ, ἀπέκτειναν χαλᾷς τ ἐκλησίαν δια τ ὁποίαν ἀπέθανε ὁ Χριστός; δια μαρτύριον νοεῖ ὁ ἅγιος τ θάνατον ἁπλῶς, ὁ ὁποῖος δίχως τὴν ἀγάπην τίποτε δὲν ἀξίζει. κὴ σμίγει ὁ Χρυσόστομος, πῶς τόσον πρέπει νὰ φεύγωμεν τὸ χίσμα κὴ τὸν χωρισμὸν, ὅτι κάμνει χρεία νὰ φεύγωμεν κὴ τὰς χειροτονίας τῶν χισματικῶν· κὴ νὰ πολεμῶμεν δια τ καθαρότητα τῆς χειροτονίας, καθὼς πολεμοῦμεν διὰ τὴν πίστιν· ὅτι δὲν εἶν ὀλιγώτερον κακὸν νὰ χίσῃ τὴν ἐκκλησίαν, ἢ νὰ πέσῃ τινὰς εἰς αἵρεσιν. Καὶ ὅλως φοβερᾶς

Digitized by Google

ρᾶς γνώμας φερφέρει εἰς τοῦτο τὴν ὑπόθεσιν ὁ Χρυσόστομος. Λοιπὸν ὅταν ἴσως λέγῃ, πῶς δὲν εἶν' οἰκοδομημένη ἐπάνω εἰς ἄνθρωπον ἡ ἐκκλησία, δὲν ἀρνεῖται τὸν πέτρον διὰ θεμέλιον τῆς πίστεως καὶ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ἀλλ' ὁπαινεῖ τὴν πίστιν, διὰ τὴν ὁποίαν γίνονται τὰ μαρτύρια. καὶ ὅμως δὲν ἀξίζει τίποτε νὰ ἀποθάνῃ τινὰς διὰ δόξαν τοῦ Χριστοῦ ὅπως αἱρετικὸς ἢ σχισματικός. τὸ λοιπὸν ἀναγκαῖον εἶναι διὰ ζωτείαν τῆς ψυχῆς νὰ ἔχῃ μέρος εἰς τὴν οἰκοδομὴν τῆς ἐκκλησίας ὁ Χριστιανός. καὶ δὲν ἐμπορεῖ νὰ ἔχῃ μέρος εἰς τὴν οἰκοδομὴν, ἂν δὲν ἔχῃ τὸ αὐτὸ θεμέλιον ὁποῦ ἔχει ἡ ἐκκλησία. ἡ πρώτη πέτρα, ἤγουν θεμέλιον εἶναι ὁ πέτρος, λοιπὸν διὰ νὰ εἶν' τινὰς ἀληθινὸς χριστιανὸς πρέπει νὰ ἔχῃ τὸν πέτρον διὰ θεμέλιον. Καὶ ὅπου ἡ μὴ τὸν Πέτρον ὁ διάδοχος τοῦ Πέτρου ποιμαίνει τὴν ἐκκλησίαν· ὅτι δίδονται τοῦ Πέτρου ὁ Χριστὸς τὰ πρόβατά του, ὅπου ὁ Πέτρος ἔλαβεν ἀπὸ τὴν παροῦσαν

ζωὴν

dere, quàm labi in hæresim. Et formidabiles planè sententias in hanc materiam Chrysostomus congerit. Cum igitur fortasse asserit, Ecclesiam non esse ædificatam super hominem; non negat, Petrum esse fidei & catholicæ Ecclesiæ fundamentum; sed laudat fidem, propter quam fiunt martyria: cum tamen è Chrysostomo liqueat, nihil prodesse mortem pro Christo oppetitam ab hæretico, vel schismatico. Requiritur ergo ad salutem animę, vt qui in Christum credit, sit pars ædificationis Ecclesiæ, pars ædificationis esse non potest, nisi eodem fundamento nitatur, quo nititur vniuersalis Ecclesia. Huius prima petra, & proinde fundamentum est Petrus; Petro igitur fundari debet Christianus, vt verè Christianus sit. Et quoniam Papa in pascenda Ecclesia succedit Petro; suas enim oues Christus tradidit Petro, & oues

nun-

nunquam defuturæ ſunt: vt Petrus, qui nunc per ſe ipſum non paſcit, ſit ouium Chriſti paſtor, oportet vt in ſuis ſucceſſoribus ipſe paſcere intelligatur. Quisquis ergo non eſt cum ſucceſſore Petri, non habet pro fundamento Petrum, nec ſpectat ad ſtructuram Eccleſiæ; decipiturque ſperando ſalutem, quòd fidē Chriſti videatur profiteri.

Ex his omnibus perſpectum eſt, aliam eſſe mentem Chryſoſtomi, & alia nugacem Gerganum fingere. Qui poſtremum quoque ſuæ Blaſphemiæ teſtem citat beatum Auguſtinum è Tractatu x. in epiſtolam I. Ioannis. Hoc eſt credere, inquit, quomodo credunt Chriſtiani, qui non ſolum nomine Chriſtiani ſunt, ſed factis & vita. Non quomodo credunt dęmones, qui dixerunt; Scimus quis ſis, Tu es filius Dei. Quòd dixerunt dæmones, hoc dixit & Petrus, cum reſpondit & ait; Tu es Chri-

Marc. 3. 11. Luc. 4. 34.

ζωὴν ἡ τὰ θεόβαλτα Χριστὲ δὲν λείπουσιν ὡς τὸ τέλος τοῦ κόσμου, διὰ νὰ εἶ ὁ Πέτρος ποιμὴν, πρέπει νὰ εἶναι εἰς τοὺς διαδόχους του παντοτινὸς ποιμήν. ὁποιος λοιπὸν δὲν εἶ μὲ τὸν διάδοχον τοῦ Πέτρου, εἶναι ἔξω ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, καὶ πλανᾶται λογιάζοντας, διατὶ φαίνεται πῶς ὁμολογεῖ τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ, νὰ εὕρῃ ζωήν.

Καὶ ἀπὸ ὅλον τοῦτο εἶ φανερὸν, ὅτι ἄλλα λέγει, ἄλλα νοεῖ ὁ Χρυσόστομος, καὶ ἄλλα φαντάζεται ὁ παντέρημος Γέρσιος· ὁποῖος διὰ μάρτυρα ὕστερον τῆς βλασφημίας του ἀναφέρει καὶ τὸν μακάριον Αὐγουστῖνον εἰς τὸν δέκατον λόγον τῆς ἐξηγήσεως τῆς θεοφθόγγου ἐπιστολῆς τοῦ Ἰωάννου. λέγει ὁ ἅγιος Αὐγουστῖνος, ὅτι πρέπει νὰ πιστεύουν οἱ ἀληθινοὶ Χριστιανοὶ ὄχι καθὼς πιστεύουν οἱ δαίμονες, οἱ ὁποῖοι ἔλεγαν τοῦ Χριστοῦ· ξεύρομέν σε τίς εἶσαι, ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ. τοῦτο εἶπε καὶ ὁ Πέτρος, ὅταν ἀποκρίθη λέγοντας· σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος. τοῦτο, λέγει, τὴν πίστιν ἐπαίνεσεν ὁ Χριστὸς καὶ εἶπε

εἶπε· Σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ὅτι ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν. ἐπαίω εἰς τοῦτον τὸν πίστιν, ἤγουν τὸ, σὺ εἶ ὁ Χριστὸς, καὶ τὰ ἑξῆς· ἐπαίω εἰς τοῦτον τὸν πέτραν, λέγει, οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν. μέγας ἔπαινος. τὸ αὐτὸ λέγουσιν οἱ δαίμονες & ὁ πέτρος, ἀλλὰ μὲ διαφορὴν γνώμην.

Ἀπὸ τοῦτα τὰ λόγια πορίζεται ὁ Γερμανὸς μὲ τοὺς διδασκάλους του. & δὲν καταλαμβαίνει, ὅτι ὁ Αὐγουστῖνος μιλεῖ ἐναντίον τους. αὐ εἶπαν τὸ αὐτὸ, καθὼς λέγει τοῦτος ὁ ἅγιος, οἱ δαίμονες καὶ ὁ Πέτρος, καλὰ καὶ μὲ διαφορὴν γνώμην· καὶ ὁ Χριστὸς ἐπαίνεσε τὴν πίστιν τοῦ Πέτρου, ὄχι τὴν πίστιν τῶν δαιμόνων· τὸ λοιπὸν λέγοντας, ὅτι ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, δὲν γροικᾶται ἡ πίστις καθ' ἑαυτὴν γυμνὴ, ὅτι εἰς τοῦτον τὸν τρόπον καὶ ἡ πίστις τῶν δαιμόνων ἤθελεν εἶναι πέτρα τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἐπαινεμένη ἀπὸ τὸν Χριστὸν. δὲν γροικᾶται λοιπὸν ἡ πίστις γυμνὴ, ἀλλὰ ἡ ἐπαινεμένη

Christus filius Dei viui. Et audiuit à Domino; Beatus es Simon Bar Iona. Videte quæ laudes prosequuntur hanc fidem; Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. Quid est, super hanc petram? super hanc fidem; super id quod dictum est, Tu es Christus filius Dei viui. Super hanc petram, inquit, fundabo Ecclesiam meam. Magna laus. Hoc Petrus & dæmones; eadem verba, non idem animus.

Ex his Augustini verbis infert Gerganus cum suis magistris malignos sensus. Nec animaduertit, ex ijsdem Augustini verbis dānari, quod ipsi asserunt. Si enim Petrus & dæmones idē dixerunt non eodē animo; & Christus laudauit Petri fidem, non fidem dæmonum: ergo cum dixit; super hanc Petram ædificabo; non est intelligenda Petra, ideſt nuda per se fides: Ita enim fides quoque dæmonum esset Petra, & à Christo laudata: sed intelligenda est fides

Petri

Petri laudata à Chriſto; quæ erat in Petro, ſicut in artifice ars. Ars non agit, niſi vt eſt in ſubiecto: Nec fides ergo habet rationem fundamenti, niſi vt in Petro.

Ita & per Occidentalem & Orientalem Eccleſiam, & ſanctos Eccleſiæ Doctores, quos pro ſe citat iſta Lutheri ſimia (nimis enim longum eſſet alios quoque Patres afferre) certum perſpectumque eſt, Catholicam Eccleſiam eſſe fundatam ſuper Petrum vt petram fidei: & hanc petram fidei non eſſe Chriſtũ, ſed Petrum Apoſtolorum principem, qui primus omnium diuina reuelatione accepta confeſſus eſt Chriſtum.

νεμένη πίστις ἀπὸ τὸν Χριστὸν, ἡ πίστις τῦ Πέτρου. ἡ πίστις τῦ Πέτρου εἰ ὡσαὶ ἡ τέχνη τῦ τεχνίτου. ἡ τέχνη δὲν ἐνεργᾷ ὅλλὰ εἰς ὅσον τὼ ἔχει ὁ τεχνίτης. λοιπὸν ὐδὲ ἡ πίστις καθ' ἑαυτὼ της ἔχει δύναμιν θεμελίου, ὅλλὰ εἰς ὅσον ἦτον εἰς τὸν Πέτρον.

Καὶ ἔχομεν ἀπὸ τὼ δυτικὼ ϗ ἀνατολικὼ ἐκκλησίαν, ἀπὸ τοὺς ἁγίους οἰκουμενικοὺς διδασκάλους, ϗ ἀπ' ἐκείνους ὁποῦ ἀναφέρει τῦτος ὁ Λυτερόφρων· ὅτι ἄλλων πατέρων μάρτυρίαις δὲν ἀναφερόμεν δίχα νὰ μὴ πολυμακρώνωμεν τὸν λόγον· πῶς ἡ καθολικὴ ἐκκλησία εἰ θεμελιωμένη εἰς τὸν Πέτρον ὡς πέτραν τῆς πίσεως· ϗ τύτη ἡ πέτρα τῆς πίσεως δὲν εἰ ὁ Χριστὸς, ἀλλ' ὁ κορυφαῖος Πέτρος, ὁποῦ πιςεύσας θεόθεν πρῶτος ὡμολόγησε τὸν Χριστόν.

BLAS-

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΚΘ.

Οἱ ἅγιοι πατέρες λέγουσιν, ὅτι οἱ λαϊκοὶ νὰ διαβάζουν τὴν ἁγίαν γραφὴν, ὁ Πάπας δὲν θέλει.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XXIX.

Sancti Patres dicunt, legendam esse Scripturam à Laicis; Papa negat.

REFVTATIO.

Οὗτος ὁ ἀδάμαχος τῆς ἀπουδῆς δικὴ νὰ ζυκοφαντήσῃ τὸν πάπαν, δὲν τὸν ἐβάλθη νὰ μιμηθῇ ὄχι μόνον τὸν ἀρχέκακον ὄφιν εἰς τόσα φαρμάκια ὁποῦ χυύῃ, ἀλλὰ καὶ τὴν πρωτόπλασμά μας Εὔαν εἰς τὸ ψέμα ὁποῦ εἶπε μιλῶντας μὲ τὸν ὄφιν. ἔλεγε ἐκείνη, ὅτι εἶχε πρόσταξι ὁ Θεὸς νὰ μὴ φάγωσιν, οὔτε νὰ ἐγγίζουσι τὸν καρπὸν τοῦ ξύλου τῆς γνώσεως. καὶ ὅμως δὲν φαίνεται νὰ εἶπεν ὁ Θεὸς, ὅτι ὁ πρωτόπλασος νὰ μὴν ἐγγίξῃ τὸν καρπὸν ἐκεῖνον, ἀλλὰ μόνον νὰ μὴ τὸν φάγῃ.

Gregius ſtudioſæ lectionis defenſor, vt Papam calumnijs impetat, nō modo non dubitat tot effundēdo venena ſerpentem imitari malorū omnium architectum; ſed primā quoq. parentē Euam, quæ ſermonē cum ſerpēte habitū mēdacio colorauit. Dixit enim; de fructu ligni quod eſt in medio Paradiſi, præcepit nobis Deꝰ, ne comederemus, & ne tangeremus illud: Cum nuſquam appareat Dei præceptum, quo fructū illū tangi vetuerit, ſed tantum vetuerit edi. *Gen. 3. 3.*

Εἶζι Simi-

Similiter Gerganus fingit, mandasse Papam, vt laici abstineant à lectione Scripturæ. Non mandat hoc Papa: sed ait, Non esse laicorum explicare & interpretari Scripturam. Nuda Scripturæ lectio est veluti fructum tangere; quod nulla lex prohibet: interpretari verò Scipturam est veluti fructum edere; & hoc prohibet lex.

In sermone de Moderatione in disputationibus seruanda multum queritur Gregorius Naziãzenus de multorum petulantia: &, Cur, inquit, pastoris officium rapis cum sis ouis? Cur te caput facis, qui pes existis? Et multis plane validisque rationibus probat in illo sermone diuinæ vir eloquentiæ, quæ mala & absurda oriantur ex tanta proteruia. Satis enim esse ait multis nosse, quæ sunt ad salutem necessaria; nec oportere altiora curiosius quærere.

His quoq. Chrysostomus male à Gergano citatus asti-

Ετζι ὁ Γεργάνος πλάσσει, ὅτι ὁ πάπας ὥρισε νὰ μὴν διαβάζουν οἱ λαϊκοὶ τὴν θείαν γραφήν. Δὲν λέγει τοῦτο ὁ πάπας, ἀλλὰ λέγει, πῶς δὲν ἐγγίζει τοὺς λαϊκοὺς νὰ ἑρμηνεύουσι καὶ νὰ ἐξηγοῦσι τὴν θείαν γραφήν. Τὸ διάβασμα ἁπλῶς εἶναι ὡσὰν τὸ ἔγγισμα τοῦ καρποῦ, καὶ τοῦτο κανεὶς νόμος δὲν τὸ ἐμποδίζει. Ἡ ἐξήγησις ἔχει ὡσαὶ τὸ βρῶσιμον τοῦ καρποῦ, καὶ τοῦτο ἐμποδίζει ὁ νόμος.

Ελεγεν ὁ θεολόγος Γρηγόριος εἰς τὸν λόγον περὶ τῆς ἐν ταῖς διαλέξεσιν διαταξίας καταδικάζοντας περισσὰ τὴν ἀποκοπίαν τῶν πολλῶν· πρόβατον εἶσαι, διατὶ ἁρπάζεις τὸ ἔργον τοῦ βοσκοῦ; πόδι εἶσαι, διατὶ γίνεσαι κεφαλή; καὶ μὲ πολλὰς καὶ μεγάλους λογαριασμοὺς δείχνει ὁ θεολόγος εἰς ἐκεῖνον τὸν λόγον τὰ κακὰ καὶ τὴν ἀτοπίαν τούτης τῆς ἀυθαδείας. Οτι γνωρίζοντας λέγει, οἱ πολλοὶ τὰ ἀναγκαῖα πρὸς σωτηρίαν, δὲν πρέπει νὰ πολυπραγμονοῦσι τὰ ὑψηλότερά τους.

Οὔτε ὁ Χρυσόστομος, τὸν ὁποῖον φέρει διὰ βεβαιωτὴν

τῆς

τῆς βλασφημίας τὺ τῦτος ὁ δυσυχὴς, λέγει τὸ ἐναντίον ἐν τῷ περὶ παραδείσου καὶ γραφῶν· μάλιστα κατὰ τὴν ἀκολουθίαν τῦ λόγου τὺ διδάσκει ὅλον τὸ ἐναντίον. λέγει εἰς τὴν ἀρχὴν τῦ λόγυ ἐκείνου· Ὅτι τῆς θείων γραφῶν ἡ ἀνάγνωσις ἐστὶ γλυκύτερη ἀπὸ τὸν παράδεισον. ἐπέκει σμίγει· προσέχωμεν τῇ τῆς γραφῶν ἀναγνώσει· ἐὰν γὰρ τῇ γραφῇ προσέχῃς, ἐκβαλεῖ σὺ τὴν ἀθυμίαν, καὶ τὰ ἑξῆς.

aſtipulatur in oratione de Paradiſo & Scripturis; Imò ex tota illius ſermonis ſerie totũ ſententiæ Gergani habemus oppoſitum. Dicit enim initio ſanctus Pater; ſacrarum Scripturarum lectionem eſſe Paradiſo iucundiorem. Et ſubdit; Incumbamus lectioni Scripturarum; Nam ſi hoc feceris, mœrorem depones; &c. Tom. 5.

Τοῦτο τὸ ἀδιόριστον μίλημα νὰ τὸ ξεπλατύνῃ ὁ αἱρετικὸς, ὅπου ὁ ἅγιος δὲν ὀνομάζει λαϊκοὺς, εἶναι μεγάλη προπέτεια. ὡσὰν λέγοντας, ὁ ἄρτος στηρίζει τὴν καρδίαν τῦ ἀνθρώπου, νὰ ἔσμιγες, ὅτι στηρίζει καὶ τὸ νηπίον ὁπῦ θηλάνυσι τ' καρδίαν. τοῦτη ἐστὶν ἡ πολυμαθία τῶν αἱρετικῶν.

Hunc loquendi modum, in quo ſanctus nihil exprimit, extendere ad laicos, magnæ omnino temeritatis eſt. Quemadmodum ex illo Pſalmi; & panis cor hominis confirmat: ſiquis inferat, pane eſſe confirmandum cor infantis etiã adhuc vbera ſugentis. Hęc eſt egregia hæreticorum ſapientia. Pſal. 103. 15.

Ἀπέκει ἐξηγῶντας ὁ Χρυσόστομος τὸ, παρέστη ἡ βασίλισσα ἐκ δεξιῶν σε· διδάσκει τῶν δογμάτων τὸ βάθος. Καὶ εἰς τὸ τέλος ἐρμηνεύοντας τὸ, καὶ ἐπιθυμήσει ὁ βασιλεὺς τῦ κάλλυς σε· ἐναντίον τῶν Ἰουδαίων ὁπῦ λέγυσιν

Deinde Chryſoſtomus in eodem ſermone illud exponens: Aſtitit Regina à dextris tuis; explicat Pſal. 44. 10.

dogmatum profundum. Et ad finem verba illa declarans; & concupiscet Rex decorem tuum: ostendit Iudæos ineptè intelligere de corporali forma, & absonum reijcit sensum. Vereri se tamen ait, vt populus perciperet, quę ipse dicturus erat; dicturum se tamen ait, siue perciperet, siue non.

γουσιν, ὅτι τὸ κάλλος ὁποῦ λέγει ὁ ψαλμὸς ἐν σωματικὸν ὄχι νοητὸν, φωνάζει, ὅτι θέλει νὰ ἐλέγξῃ τὴν κακοερμηνείαν τῶν Ἰουδαίων, ἀλλὰ τηρᾶται μήπως ὁ λαὸς νὰ μὴν καταλάβῃ τὸ νόημα ὁποῦ ἔμελλε αὐτὸς νὰ δώσῃ, ὅτι ἐν λεπτόν. ὅμως, λέγει, ἐγὼ τὸ θέλω εἰπεῖ, ἢ νὰ γρυκᾶ, ἢ νὰ μὴ γρυκᾶ τινάς.

Quomodo igitur doceat in eo ipso sermone Chrysostomus, legendam esse Scripturam à laicis, si veretur, ne quę dicturus esset explanans, minus intelligerentur à populo, quòd ardua essent? Non est semper per Chrysostomum idoneus populus ad capiendas Doctorum expositiones, quomodo per eundem Chrysostomum idoneus sit per se ad legendā intelligendamque Scripturam? En quo veritatis fundamento proferuntur ab hæreticis sententiæ Patrum.

Λοιπὸν πῶς ἐν δυνατὸν, ὁ Χρυσόστομος εἰς ἐκεῖνον τὸν λόγον νὰ βεβαιώνῃ, ὅτι οἱ λαϊκοὶ νὰ διαβάζουσι τὴν θείαν γραφὴν, αὐ εἰς τὸν ὅμοιον λόγον αὐτὸς τηρᾶται, μήπως ὁ λαὸς νὰ μὴν καταλάμβανε τὴν ἐξήγησιν τῆς ἁγίας γραφῆς διὰ τὸ λεπτὸν νόημα; ὁ λαὸς κατὰ τὸν Χρυσόστομον δὲν ἐν πάντα ἱκανὸς νὰ καταλάβῃ τὴν ἐξήγησιν ὁποῦ δίδουσιν οἱ διδάσκαλοι, καὶ πῶς εἶναι ἱκανὸς νὰ διαβάζῃ μοναχός του, καὶ νὰ γρυκᾷ τὴν θείαν γραφήν; Ἀς ἰδῇ πᾶσα Χριστιανὸς, μὲ ποίαν ἀληθοσύνην ἀναφέρουσιν οἱ αἱρετικοὶ τὰς γνώμας τῶν ἁγίων πατέρων.

Aliũ quoq. affert Chrysostomi

Ομοίως ἀναφέρει καὶ ἄλλον

λον Τόπον τῦ Χρυσοστόμου ἀπὸ τὸν μεθ. ὁμιλίαν εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον. καὶ ἴσως ἐλαθάνθη θέλοντας νὰ εἰπῇ τὸν μεθ. ὁμιλίαν· ὅπου λέγει ὁ ἅγιος, πῶς ἐδόθη ὁ φάρυγξ τῦ ἀνθρώπου, ὄχι διὰ νὰ γεμίζεται ἀπὸ κρασὶ, ἀλλὰ προσευχόμενος διὰ νὰ ψάλλῃ τῦ Θεοῦ, καὶ νὰ εἰφέρῃ τὰς προσευχάς, καὶ νὰ ἀναγνώθῃ τοὺς θείους νόμους, καὶ νὰ δίδῃ καλὰς συμβουλάς. Αν ἀπὸ τᾶτα τῦ Χρυσοστόμου τὰ λόγια θέλει ὁ Γεργάνος, ὅτι οἱ λαϊκοὶ νὰ διαβάζουν τὸν θείαν γραφὴν, τὸ λοιπὸν ἀπὸ τὰ προσευχόμενα λόγια κάμνει χρέος νὰ γρυκοῦμεν, ὅτι οἱ λαϊκοὶ νὰ ἔβγ ψάλλουν, καὶ νὰ προσεύχωνται εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐκφώνως, τὸ ὁποῖον ἐγγίζει τὴν ἱερέων ὄχι τὴν λαϊκῶν. ἀλλὰ τᾶτα ἔβγ γελοῖα ρήματα, καὶ δὲν τὰ λέγει ὁ Χρυσόστομος, ὁ ὁποῖος μὲ πολλὴν γνῶσιν μιλεῖ ἁρμόδια καὶ τὰ πρόσωπα, καὶ τοὺς καιροὺς καὶ τόπους. ὅτι καὶ τὸν αἰάπορον νοῦν τῦ Γεργάνου λέγοντας, ὅτι ὁ θεὸς ἔδωκε τὰ χέρια τῦ ἀνθρώπου διὰ νὰ ἐργάζεται, καὶ θέλαμεν

sostomi locum è xxxxv. sermone in Matthæum; cum dicendum illi esset xliiij. Vbi sic habetur; Non esse datas homini fauces, vt vino se ingurgitet; sed ante omnia vt Deo canat, & pias offerat preces; & sacram Scripturam legat, & bona consilia det. Si Gerganus infert ex his verbis, legendas esse laicis Scripturas; poterit etiam ex antecedentibus inferre, laicos debere esse cantores, & recitare clara voce diuinas preces in Ecclesia; quod sacerdotum est, non laicorum. Verùm hæc ridicula sunt, & Chrysostomo indigna, qui prudentissimè loquitur; congruentesque personis, locis, ac tẽporibus sententias scribit. Cum si iuxta stolidum Gergani sensum diceremus; Datas esse homini manus à Deo ad operandum

dum; inteliigendum esſet, omnes homines debere esſe operarios. Nimirum hæc est eruditio Lutheranorum.

λαμβάνειν γραφάς, ὅτι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι πρέπει νὰ εἶν' ἐργάται. τέτοια εἶν' τῶν Λουτεράνων ἡ μάθησις.

Præterea testem adhibet Theophylactum in xvi. Lucæ; Vbi is verba illa exponens; Habent Moysen & Prophetas: causam reddit, Cur necesse non sit, vt diues petebat, mitti mortuum, qui admoneat viuos. Sufficere enim inquit, si diligenter & attentè legantur Scripturæ, iuxta responsum Abrahæ.

Ἀναφέρει μάρτυρα καὶ τὸν Θεοφύλακτον εἰς τὸ ις. κεφάλ. τοῦ κατὰ Λουκᾶν εὐαγγελίου· ὅπου ἐξηγοῦντας τὰ λόγια τοῦ Ἀβραὰμ· ἔχουσι Μωσέα καὶ τοὺς προφήτας· λέγει ὁ Θεοφύλακτος τὴν αἰτίαν, διατὶ δὲν εἶν' ἀνάγκη καὶ ἡ αἴτησιν τοῦ πλουσίου νὰ πεμφθῇ νεκρὸς νὰ κηρύξῃ τοῖς ζωντανῶν, ἀλλὰ σώνει ἡ ἀκριβὴς ἔρευνα τῶν γραφῶν καὶ τὴν ὑπόκρισιν τοῦ Ἀβραάμ.

Ex his colligit Gerganus, Theophylacti sententiam esse, Quòd laicis fas sit legere Scripturas. Vt siquis dicat: Non opus est videre Apostolos rediuiuos prædicandæ veritatis gratia; satis enim est scripta ab eis legere: Et inferatur ex hoc; ergo laici debent legere Scripturas.

Ἀπὸ τοῦτο λαμβάνει ὁ Γεργαίος νὰ λέγῃ ὁ Θεοφύλακτος, ὅτι οἱ λαϊκοὶ νὰ διαβάζουν τὴν θείαν γραφήν. ὡσὰν νὰ ἔλεγε τινάς· δὲν κάμνει χρεία νὰ γυρίσουν εἰς τοῦτον τὸν κόσμον οἱ ἀπόστολοι διὰ νὰ κηρύξουν τὴν ἀλήθειαν, σώνει νὰ διαβάζωμεν τὰ γράμματα ὁποῦ μᾶς ἄφησαν· καὶ ἀπὸ τοῦτο τὸ μίλημα νὰ ἐσυλλογίζετον ὁ Γεργάνος, ὅτι οἱ λαϊκοὶ νὰ διαβάζουν

Perci-

βάζουν τὴν θείαν γραφήν. δὲν καταλαμβάνει ὁ ξύλινος νοῦς τὴν ἀταρμοσίαν καὶ ἀλογισίαν τῦ λόγου τε; ὁ Αβραὰμ εἰς τὸ Διαγγέλιον δὲν ἐπεκείθη νὰ διαβάζουν τὸν νόμον· ἀλλ' ἔπε, ἔχυσι Μωσέα καὶ τοὺς προφήτας, ἀυτοὺς ἂς ἀκούσιν. τῦτο ἐξηγᾶ ὁ Θεοφύλακτος, καὶ λέγει· ἔχυσι τὸν νόμον, ἂς τῦ πισεύσιν. καὶ δὲν διορίζει διὰ λαϊκούς· ὅτι νὰ πισεύσιν ἔπρεπε ὅλοι κρατούμενοι, ἀμὴ νὰ διαβάζουν καὶ νὰ ἑρμηνεύουν μόνοι ἐκεῖνοι, ὅσων ἐγγίζει καὶ τὸ ὀφφίκιόν τους μὲ τὸ θέλημα τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, καθὼς εἴπαμεν ἀπὸ τὸν θεολόγον Γρηγόριον. Καὶ βλέπει πᾶσα εἷς, μὲ πόσον σαθρὰ, ψευματινὰ, καὶ ἀρόπα θεμέλια συλλογίζονται οἱ Λουτεροgνώμονες, καὶ οἰκοδομοῦσι ζατανικὰ καὶ αντίθεα δόγματα. ὅτι δὲν ἔπρεπε μικρὴ τέτη ἡ βλασφημία, νὰ διαβάζουν οἱ λαϊκοὶ τὴν θείαν γραφήν· ἀλλὰ κρέμεται ἀπὸ ἄλλην προηγουμένην βλασφημίαν, ὅτι ἡ θεία γραφὴ ἔπρεπε φανερὴ, καὶ

Percipit ne Gergani ſtupiditas, quantum hæc dicendo ineptiat? In Euangelica narratione non dixit Abraham, legendam eſſe Scripturam; ſed, Habent Moyſen & Prophetas, & audiant illos. Exponit Theophylactus; Habent Scripturas, fidem illis habeant; expreſsè verò de laicis nihil. Scripturis enim credere debent omnes; legendo verò eas interpretari non omnes, ſed ij quibus ex iniuncto à Rectoribus Eccleſiæ munere conuenit, vt Gregorium Naziãzenum docentem protulimus.

Et perſpiciunt omnes, quàm vanis, falſis, putidis fundamentis hæreticorum argumenta fulciantur; quibusve argumentis innitantur pernicioſa illorum dogmata. Nec enim modica hæc eſt blaſphemia; Quòd legenda ſit Scriptura à laicis: præcedentem quippe ſequitur aliam blaſphemiam; Quòd plana ſit & aperta omnibus Scriptura;

ideoque ipsa sui sit interpres, non Papa. Connectentes igitur blasphemiã cum blasphemia dicunt; legendam esse, ideſt tractandam à laicis Scripturam. Vt per ipsos non sit ordo ille in Ecclesia, quem exponit Apostolus in priore ad Corinthios, & Epistola ad Ephesios: Primum Apostolos, secundò Prophetas, tertio Doctores. Quod exponens Chrysostomus; Doctores inquit esse illos, qui laborant in verbo & doctrina; deque suo multa afferunt, sed conuenientia cum Scripturis. Si hoc ordine regit Ecclesiam Spiritus sanctus, hæreticorum verò turbulentia soluit hunc ordinem, dum volunt Scripturam esse omnibus peruiam; Certè Lutherus & Gerganus pugnant cum Apostolo, pugnãt cùm auctore ordinis Ecclesiastici Deo ipso: & huiusmodi blaspheCa.11.28 Cap.4.11.

καὶ ἐξηγητὴς τῆς ἑαυτῆς τῆς, οὐχὶ ὁ πάπας. πλέοντας λοιπὸν βλασφημίαν μὲ βλασφημίαν λέγουσιν, ὅτι οἱ λαϊκοὶ νὰ διαβάζουν, δηλονότι καὶ νὰ ἐρμηνεύουν τὴν θείαν γραφήν· καὶ ἔτζι νὰ μὴν ἔῃ κατ' αὐτοὺς εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐκείνη ἡ τάξις, ὁποῦ ἐξηγᾷ ὁ Ἀπόστολος εἰς τὴν πρώτην πρὸς Κορινθίους, καὶ εἰς τὴν πρὸς Ἐφεσίους· πρῶτον Ἀποστόλους, δεύτερον προφήτας, τρίτον διδασκάλους. ὅπου ὁ Χρυσόστομος, διδασκάλους λέγει ἐκείνους, ὁποῦ κοπιάζουσιν ἐν λόγῳ καὶ διδασκαλίᾳ, καὶ φέρουσιν ἀπ' ἐδικόντους πολλὰ, σύμφωνα ὅμως τῆς θείας γραφῆς. αὐτὴ ἔῃ ἡ τάξις, μὲ τὴν ὁποίαν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον κυβερνᾷ τὴν ἐκκλησίαν· καὶ ὁ Λουτέρος μὲ τὸν μαθητήν τε τὸν Γεργάνον συγχέουσι τοῦτην τὴν τάξιν, θέλοντας ὅτι νὰ διαβάζουν ὅλοι τὴν θείαν γραφὴν εἰς τὸν νοῦν τὸν ἐδικόντους, τὸ λοιπὸν μάχονται καὶ μὲ αὐτὸν τὸν θεὸν τὸν νομοθέτην τῆς ἐκκλησιαστικῆς τάξεως. καὶ ἔῃ φανερὸν, ὅτι τούταις οἱ

blaspheBλα-

βλασφημίας ἔρχονται ἀπὸ αὐτίθεον καὶ ὅλως ἄθεον πνεῦμα.

blasphemiæ proueniunt à spititu rebelli & pugnace contra Deum.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ Λ.

Οἱ ἅγιοι πατέρες λέγουσι, πῶς οἱ Αγγελοι δὲν δυνάμονται νὰ ἰδοῦν τὸν θεὸν, ὁ Πάπας λέγει πῶς τὸν βλέπουσιν. οἱ ἅγιοι λέγουσι νὰ προσκυνοῦμεν κὴ ἀνατολὰς, ὁ Πάπας λέγει κὴ δύσιν. οἱ ἅγιοι λέγουσιν, ὅτι ἡ γῆ μὴ τὴν ἁμαρτίαν ἐβλάστησε τὰς ἀκανθας, ὁ Πάπας τὸ ἐναντίον.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XXX.

Sancti Patres dicunt, Deum ab Angelis videri non posse; Papa dicit eum videri. Sancti dicunt, Adorantibus spectandum ad Orientem; Papa dicit, ad Occidentem. Sancti dicunt; Spinas esse ortas post peccatum, Papa id negat.

REFVTATIO.

Ις νὰ μὴ κινήσῃ τὸ κεφάλι τὸ; τίς νὰ μὴ θαυμάσῃ τόσην ἀναισθησίαν; ποῦ εἶπεν ὁ Χρυσόστομος ποτὲ, τὸν ἀπὸ ἐναντίον ἀναφέρει, ὅτι δὲν δύναται

Vem quęso nõ misereat miserrimi hominis? quis tãtam non demiretur fatuitatem? Vbi verò dixit Chrysostomus, quem falsò

citat, Angelos nō posse videre Deum? Cū Saluator dixerit: Angeli eorum semper vident faciem Patris mei, qui in cælis est: qua fronte vel Chrys. vel quiuis Patrum auderet oppositū dicere? Aliud est videre Deum, aliud cōprehendere. Hoc negant Patres, illud affirmant. Materia de visione Dei, quæ sanctorū fruitio vocatur, satis explicata habetur in expositione Quinque capitum Definitionis sanctæ Synodi Florentinæ. sed homo rerum omnium imperitus hæreticorum sequitur morem, qui relicto veritatis medio sectantur extrema. Sabellius vnam Dei dicebat naturam, & vnicam personam: Arius tres personas, tresq. naturas: Ecclesia catholica vnam Dei fatetur naturam, & tres personas. Nestorius duas Christi naturas duasq. ponebat personas: Eutyches vnam eius personam & vnam naturam: Ecclesia Catholica duas naturas vnius personæ. Similiter Euno-

Matth. 18. 10.

νονται οἱ ἄγγελοι νὰ ἰδοῦσι τὸν θεόν; ὁ Χριστὸς λέγει· οἱ ἄγγελοι αὐτῶν διὰ παντὸς βλέπουσι τὸ πρόσωπον τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς· πῶς ἐμπόρει ὁ Χρυσόστομος, ἢ ἄλλος πατὴρ ἅγιος νὰ εἰπῇ τὸ ἐναντίον; ἄλλο ἐστὶ νὰ καταλαμβάνεται ὁ θεὸς, καὶ ἄλλο νὰ βλέπεται. τοῦτο λέγουσιν οἱ πατέρες, ἐκεῖνο ἀρνοῦνται. τοῦ ἐπιθέσιν τῆς θεωρίας τοῦ θεοῦ, ὁποῦ κράζομεν ἀπόλαυσιν τῶν ἁγίων, ἐκανὰ τοῦ ἔχει ἐξετασμένον ὁποῦ θέλει εἰς τοῦ ἑρμηνεύειν τὰ πέντε κεφαλαίων τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ συνόδου. ἀλλὰ τοῦτος ὁ ἀμαθὴς φυλάττει τὸ ἰδίωμα τῶν αἱρετικῶν, ὁποῦ κολλῶνται εἰς τὰ ἄκρα ἀφήνοντας τὸ μέσον τῆς ἀληθείας. ὁ Σαβέλλιος ἔλεγεν ἕνα πρόσωπον καὶ μίαν φύσιν τοῦ θεοῦ, ὁ Ἄρειος τρία πρόσωπα καὶ τρεῖς φύσεις, ἡ καθολικὴ ἐκκλησία μίαν φύσιν καὶ τρία πρόσωπα. ὁ Νεστόριος ἔλεγεν δύο φύσεις καὶ δύο πρόσωπα τοῦ Χριστοῦ, ὁ Εὐτυχὴς ἕνα πρόσωπον καὶ μίαν φύσιν, ἡ καθολικὴ ἐκκλησία δύο φύσεις, καὶ ἕνα πρόσωπον. ὁμοίως οἱ Εὐνο-

μιανοὶ

μιανοὶ ἔλεγαν, ὅτι ἐκαταλαμβάνασι τὴν οὐσίαν τοῦ θεοῦ· τώρα ἐξ ἐναντίας ὁ Γεργάσιος μετὰ τῶν λουτεριάνων τὰ λέγει, ὅτι οἱ ἄγγελοι δὲν δύνανται οὐδὲ νὰ ἰδοῦσι τὸν θεόν· ἡ καθολικὴ ἐκκλησία λέγει, πῶς οἱ ἅγιοι βλέπουσιν, ἀλλὰ δὲν καταλαμβάνουσι τὸν θεόν· ὅτι μὴ τὸν λόγον Γρηγόριον, τὸ μόνον ὅτι καταληπτόν τὸ θεοῦ ἡ ἀπειρία.

Eunomius iactabat se, quòd essentiam Dei comprehenderet; Contra Gerganus cum suis magistris ait, Angelos ne videre quidē posse Deum: At catholica Ecclesia docet, sāctos videre quidē, sed non cōprehendere Deum. Hoc enim solum Dei cōprehendimus, inquit Gregorius Nazianzenus, quòd sit incomprehensibilis. *Orat. in Natalem Domini.*

Ετζι ὁ ἅγιος Διονύσιος ὁ Αρεοπαγίτης εἰς τὸ περὶ θεαρχίας ἱεραρχίας κεφ. ιγ. λέγει. ὅτι οἱ ἅγιοι ἄγγελοι εἶν ὑπὸ θεὸν, καὶ μὴ θεοῦ, καὶ περὶ θεὸν ἱδρυμένοι· καὶ ὅτι ὁ θεὸς ὑπερβαίνει τὸ μέτρον τῆς δυνάμεως τῶν ἀγγέλων. Καὶ εἰς τὸ β. κεφάλ. περὶ θείων ὀνομάτων λέγει· Οτι ἡ καθ' ἡμᾶς Ιησοῦ θεοπλασία καὶ ἀῤῥητός ὅτι λόγῳ παντὶ, καὶ ἄγνωστος νῷ παντί, καὶ αὐτὰ τὰ πρωτίστῳ τῶν πρεσβυτάτων ἀγγέλων. Καὶ τὸ μὲν ἀδεικνῶς αὐτὸν γενόμενον ἄνθρωπον ἐπιστάμεθα, ἀγνοοῦμεν δὲ ὅπως, καὶ τὰ ἑξῆς. Αν ὁ πρῶτος ἄγγελος τὸν

Ita Dionysius Areopagita cap. xiij. de Hierarchia Ecclesiastica docet; sanctos Angelos esse sub Deo, post Deum, & circa Deum positos: Deumque excedere modum capacitatis Angelorum & hominum. Et in secundo capite de diuinis nominibus; Nostræ, inquit, naturæ assumptio ab Iesu facta cuiusuis sermoni est ineffabilis, & cuiuis menti inapprehensibilis, ipsi quoque summorum Angelorum primo. Et esse quidem ipsum factum hominem accepimus, sed ignoramus quo pacto, &c. Si per Areopagitam primus Angelorum

videt

videt quidem Deum, ſed Incarnationis modum non comprehẽdit; quantò magis verum erit; Quòd videant quidem Angeli, ſed non comprehendant Deũ?

Gregorius quoque Nazianzenus oratione in Paſcha vocat Angelos, primos & intellectuales puroſque diuinæ gloriæ ſpectatores. Et Chryſoſtomus egregiè materiam hanc tractans orationibus quinque contra Anomæos de Incomprehẽſibili; concludit in Quarta dicens: Dei notitiam claram & exactã ad cõprehendendũ Angeli ferre non poſſunt. &, Nec ipſis, inquit, cæli virtutibus comprehenſibilis eſt Deus. Et, Nemo Deum eſſentialiter nouit ad exactiſſimam penetrationem. Ita vbique docet, videri quidem ab Angelis Deũ, ſed non comprehendi.

Idem aſſerit Theodoretus, vbi ait in Dialogo, cui titulus, Immutabilis: Angelos videre pro modo ſuo, non comprehendentes naturã incomprehenſibilem.

τὸν Αρεοπαγίτην βλέποντας τὸν θεὸν λὲν καταλαμβάνει τὸν τρόπον τῆς ἐνανθρωπήσεως, πόσῳ μᾶλλον πρέπει νὰ εἶῃ ἀληθινὸν, ὅτι βλέποντας οἱ ἅγιοι τὸν θεὸν λὲν τὸν καταλαμβάνουσιν;

Κράζει ὁ θεολόγος Γρηγόριος εἰς τὸν λόγον τὸ πάσχα τοὶς Αγγέλοις πρώτοις καὶ νοεροὶς καὶ καθαροὶς τῆς αἴω δόξης ἐπόπτας. καὶ ὁ Χρυσόστομος θαυμασὰ εἰς τοὶς πέντε λόγους ὅπου ἔκαμψε περὶ ἀκαταλήπτου κατὰ τῶν Ανομοίων, συμπεραίνει εἰς τὸν τέταρτον λέγοντας· Οτι τὴν γνῶσιν τὸ θεοῦ τετρανωμένην καὶ ἀκριβῆ τῆς καταλήψεως ἐνεγκεῖν οὐ δύανται οἱ ἄγγελοι, ὅτι οὐδὲ ταῖς ἄνω δυνάμεσι καταληπτός ὲστιν ὁ θεός· καὶ ὅτι τὸν θεὸν οὐδεὶς ἔγνω οὐσιωδῶς μὴ ἀκριβείας ἁπάσης. ἔτζι διδάσκει παντάχου ὁ Χρυσόστομος, ὅτι βλέποντας οἱ ἄγγελοι τὸν θεὸν λὲν τὸν καταλαμβάνουσιν.

Τὸ αὐτὸ καὶ ὁ Θεοδώριτος εἰς τὸν διάλογόν τε τὸν Αρεπτον, ὅτι οἱ ἄγγελοι βλέπουσιν ὄχι νὰ καταλαμβάνουσι

σι τὴν ἀκαταλήπτον φύσιν. Καὶ δὲν ἀντιλέγει ὁ Θεοφύλακτος εἰς τὸ ιη. τοῦ κζ Ματθαῖον· ὅτι μιλεῖ διὰ τοὺς ὁρᾶσιν τὸ πρόσωπον τῶν φυλάκων ἀγγέλων, εἰς ὅσον ἀπὸ τὰ ἔργα μας ἔχουσιν, ἢ δὲν ἔχουσιν παῤῥησίαν νὰ προσβλέπωσι τὸν Θεόν.

Τοῦτο λέγει καὶ ὁ Μακάριος Αὐγουστῖνος, Ϲ μάλιστα εἰς τὴν ρια. καὶ ριϐ. ὅπου ἐπιτηδείως φιλοσοφῶντας διδάσκει, ὅτι οἱ ἄγγελοι βλέπουσι τὸν Θεόν· Καὶ πῶς ἡ θεία γραφὴ κράζει τὸν Θεὸν ἀόρατον. καὶ διαφέρει ὁ Αὐγουστῖνος ταῖς μαρτυρίαις τῶν ἁγίων Ἀθανασίου, Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, Ἀμβροσίου, καὶ Ἱερωνύμου.

Τοῦτος εἶν ὁ νοῦς καὶ ἡ διδασκαλία τῶν ἁγίων πατέρων· καὶ ὁ Γερμανὸς ἢ δὲν εἶδεν ἐκείνους ὁποῦ διαφέρει, ἢ δὲν τοὺς ἐκαταλάβεν. καὶ δὲν καταλαμβάνοντας τὴν διαφορὰν τῆς θεωρίας καὶ τῆς καταλήψεως, δὲν καταλαμβάνει ὁ ταλαίπωρος τὴν ἰδίαν του ἀκαταληψίαν.

sibilem. Nec contradicit Theophylactus, vbi illud exponit; Angeli eorum vident: loquitur enim de Angelis custodibus, quos ait videre, vel non videre faciem Dei pro merito nostrorum operum; quasi nobis peccantibus illi non audeant contueri Deum, & orare pro nobis. *Matth. 18. 10.*

Fauet quoque beatus Augustinus, præsertim epistola cxi. & cxij; in quibus egregie philosophatur de hac ipsa materia; docetque Deũ videri ab Angelis; & quò sensu Deus in Scriptura dicatur inuisibilis; citatque testimonia sanctorũ, Athanasij, Gregorij Nazianzeni, Ambrosij, & Hieronymi. Hęc igitur est mens & doctrina veterum Patrum, quos falso Gerganus profert. Aut enim omnino illos non vidit, aut illorum dicta non percepit. Dum ergo non capit, quid inter visionem & comprehensionẽ differat, homo infelicissimus nõ apprehendit, quam sit ad apprehẽdendum ineptus.

Τὸ Eadem

Eadem ſtoliditate obijcit ritum adorationis ad Orientem. Nam ſancti Patres vbi de eo loquuntur, illum præcipuè intelligunt, qui in ſacris baptiſmi cæremonijs adhibetur iuxta traditionem Apoſtolicam à Dionyſio Areopagita expoſitam in ſecundo capite de Hierarchia Eccleſiaſtica.

Cyrill. Hieroſol. Catech. ſi myſtag. 1.

Τὸ αὖ τὸ πάχει ὀνειδίζοντας καὶ διὰ τὴν προσκύνησιν καὶ ἀνατολάς. διὰ τὴν ὁποίαν μιλῶντας οἱ ἅγιοι πατέρες γρυκοῦσι κυρίως καὶ ἐξόχως τὰ προηγούμενα τοῦ ἁγίου βαπτίσματος κατὰ τὴν ἀποστολικὴν παράδοσιν, ὁποῦ ἐξηγᾷ ὁ ἅγιος Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης εἰς τὸ β. κεφάλ. περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας.

Quòd baptizatus vertere ſe debet ad Occidentem, vt renuntiet Satanæ. Dein vertere ſe ad Orientem, vt Chriſto promiſſa faciat. Idcirco ſancti Patres, vt Baſilius magnus capite xvij. ad Amphilochium, & Damaſcenus libro iv. de fide orthodoxa explicant; Cur aſſignatus fuerit adorationi Oriens. Alioquin preces fuſæ ad aliam mundi partem eſſent legi contrariæ; & Sacerdos orans ad altare minus apud Græcos, aut verſus ad populum perperam ageret: Cum tamen Apoſtolus

Cap. 89.

Οτι ὁ νεοφώτιστος πρέπει νὰ στραφῇ πρὸς τὴν δύσιν, καὶ νὰ κάμῃ ἀποταγὴν πρὸς τὸν Σατανᾶν. μ᾽ ἔτο νὰ στραφῇ πρὸς τὴν ἀνατολὴν διὰ νὰ τάξῃ τοῦ Χριστοῦ. τοῦτα ἐξηγῶντας οἱ ἅγιοι διδάσκουσιν, ὡς ὁ μέγας Βασίλειος εἰς τὸ κζ. κεφ. τῆς πρὸς Ἀμφιλόχιον, καὶ ὁ Δαμασκηνὸς εἰς τὸ δ. περὶ ὀρθοδόξου πίστεως, διὰ ποίαν ἀφορμὴν ἡ ἀνατολὴ ἐδόθη τῆς προσκυνήσεως. Οτι αἱ πᾶσα προσκύνησις ἔξω ἀπὸ τὴν ἀνατολὴς εἶν᾽ παράνομος, λοιπὸν ὅταν ὁ ἱερεὺς προσεύχεται ἢ εἰς τὸ πρόθεσιν, ἢ λέγει καμίαν εὐχὴν ἀποβλέποντας ὄχι τὸν ἁγίαν τράπεζαν, ἀλλὰ τὸν λαὸν, παρασύχεται παράνομα. ἢ ὅμως

ὅμως λέγει ὁ ἀπόστολος ἐν τῇ β. πρὸς Τιμόθεον· Θέλω οἱ ἄνδρες νὰ προσεύχωνται εἰς πάντα τόπον ὑψοῦντας καθαρὰς χεῖρας.

Τούτοις εἴη οἱ λουτεροδιάβολοι σκαλίαις τοῦ Γεργαίου, ὁποῖος καλὰ ἀλήθειαν ἄφηκε τοὺς ἁγίους τοῦ πατέρας τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἐστράφη καταφρονῶντας ἀκόμη τοὺς ἁγίους δυτικοὺς διδασκάλους πρὸς τὴν δύσιν τῆς ἀσεβείας τοῦ Λουτέρου· καὶ ἀπαρνήθη τὸν Χριστὸν, καὶ συνεβάλθη μὲ τὸν Σατανᾶ.

Ἐκεῖνο ὁποῦ λέγει διὰ τὰς ἀκανθας, εἴη τὸ φάντασμα αὐτοῦ φαντασία. τίς εἶπεν, ἢ τίς ἤκουσε ποτὲ, ὅτι ὁ πάπας ἐδογμάτισεν, πότε ἡ γῆ νὰ ἐβλάστησε τὰς ἀκανθας; λέγει ὁ Βασίλειος ὅτι μὴ τὴν ἁμαρτίαν· ὁ Χρυσόστομος τὸ ἐναντίον ἐν τῷ πρὸς τοὺς σκανδαλιζομένους· καὶ ὁ Αὐγουστῖνος εἶναι διάφορον. διὰ τὰς ἀκανθας τοῦ Λουτέρου & τοῦ Καλβίνου ἐδογμάτισεν καὶ δογματίζει ὁ Πάπας, ὅτι μετὰ τὰς ἄλλας αἱρέσεις καὶ τὰ ζιζάνια τὰ διάβολου ὕστερα ἐξεφύτωσαν τὰ τὰ ψυχοφθό-

stolus dicat; Volo viros orare in omni loco leuantes puras manus. *1. Timoth. 2. 8.*

Hoc est impietatis lac, quo potatus est Gerganus à Lutheranis. Qui relictis sanctis suis Orientis Doctoribus, re vera se conuertit, spretis etiam egregijs Occidentis Doctoribus, ad Occidentem Lutheranæ prauitatis; Ab negauit Christum, & se tradidit Satanæ.

Quod tertio loco de spinis ait, sane nihil poterat insulsius dici. Quis enim aut dixit, aut dictum audiuit, dogmate sancitũ esse à Papa, quo tempore tellus ediderit spinas? Basilius magnus ortas opinatur post peccatum. *Hom. 5. in Hexaem.* Chrysostomus homilia v. in Hexaemeron ad eos qui scandalizati erant; oppositum tenet. Augustinus libro iij. de Genesi ad litteram indifferens putat. De spinis Lutheri & Caluini sanxit & sancit Papa, eas opera diaboli exortas esse post antiquas hæreses & zizania; vt postremas,

ita

ita omnium pernicioſiſſimas & peſtilentiſſimas, ad ſuffocandum ſemen Euangelicum, & enecandam ſtudio Gergani Orientalem Eccleſiam. Quare quod hic ait de ſpinis deque hyeme, delirium eſt. Nam ſi per hyemem intelligit quartam anni partem: cum pſalmus dicat; æſtatem & ver tu plaſmaſti ea: & Geneſis capite viij; Cunctis diebus erit æſtas & hyems: blaſphemat Gerganus dũ aſſerit, hyemem non eſſe à Deo. Si verò per hyemem intelligit procelloſum tempus, & maris æſtum, ac pericula nauigantium; hæc quoque à Deo ſunt iuxta dictum Prophetæ; Ego Dominus formans lucem, & creans tenebras; faciens pacem, & creans malum. Mala, inquit Chryſoſtomus & Baſilius magnus iuxta ſenſum vſumque loquendi multorum; quibus nimirum malis vtitur Deus ad puniendum homines; licet natura ſua non ſint mala, ſed

Pſalm. 73 17.

22.

Eſai. 45. 7.

Homil. quòd Deus nõ ſit malorũ cauſa.

χοφθόρα & ἀκαυθώδη φυτά· μὴ ὁποῖα πάσχει ὁ αἱρετίδικος νὰ καταπνίξῃ τὴν εὐαγγελικὴν σπορὰν, & διὰ μέσου τῦ Γεργάνου νὰ τὴν μεταφυτεύσῃ εἰς τὴν ἀνατολικὴν ἐκκλησίαν. ὅθεν & τῦτο τὸ ἀκανθῶν, καὶ ἐκεῖνο ὁποῦ λέγει διὰ τὸν χειμῶνα ἐναντίον τῦ Πάπα, εἶναι βλασφημίαται. Καὶ αὖ γρυκᾶ διὰ χειμῶνα τὸ τέταρτον μέρος τῦ χρόνου, λέγοντας ὁ ψαλμός· Θέρος καὶ ἔαρ σὺ ἔπλασας. καὶ εἰς τὸ ἀ. κεφάλαιον τῆς Γενέσεως· Πάσας τὰς ἡμέρας ἔσαι θέρος καὶ χειμών· βλασφημᾶ ὁ δυσυχὴς Γεργαῖος γεάφοντας, ὅτι δὲν ἔκαμεν ὁ θεὸς τὸν χειμῶνα. ἀμὴ αὖ γρυκᾶ διὰ χειμῶνα τὸν ταραχὸν τῆς θαλάσσης καὶ τοὺς κινδυνεύοντας τῶν πλεόντων, εἶναι καὶ τῦτο ἀπὸ τὸν θεὸν καὶ τὸ ῥητὸν τ' ἀποστόλου. Ἐγὼ Κύριος, ὁ ποιήσας φῶς καὶ σκότος, ὁποιῶν εἰρήνην, καὶ κτίζων κακά. κακὰ λέγει ὁ Χρυσόστομος, καὶ ὁ μέγας Βασίλειος καὶ τὸ γνώμην καὶ τὸ μίλημα τῶν πολλῶν, τὰ ὁποῖα μεταχειρίζεται ὁ θεὸς διὰ παίδευσιν τῶν ἀνθρώπων. καλὰ καὶ νὰ μὴν εἶναι φύσει

φύσει κακὰ, ἀλλὰ μέσα, ὡσανὴ αἰχμαλωσία, ἢ δουλεία, ὁ θάνατος.

Καὶ αὖ τινας ἅγιος λέγῃ, ὅτι δὲν τὰ κάμνει τὰ κακὰ πάθα ὁ θεός· θέλει νὰ εἰπῇ καὶ τὸν Χρυσόστομον, ὅτι ὡσὰν φιλάνθρωπος ὁ Θεὸς ἔχει ὀξὺ νὰ ἐλεήσῃ· ἀμὴ νὰ τιμωρήσῃ καὶ νὰ κολάσῃ εἶναι βαρὺς, ὅτι δὲν παιδεύει μὲ χαρὰς. ἔτζι συσφίγγεται καὶ ἐλέγχεται παράδοξα ὁ Γεργάνος θεομάχος & βλάσφημος.

sed media; qualis est captiuitas, seruitus, mors.

Quòd si sanctus quispiam dicat, hæc mala non fieri à Deo; significare vult iuxta Chrysostomum; Deum vti clementissimum esse ad impendendam misericordiam propensissimum, ad sumendas verò pœnas haud velocem; neque enim libenter punit. Ita Gerganus vndique reuincitur blasphemus, Deoque iniurius. Orat. 27. tom. 5.

BLAS-

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΛΑ.

Ο ἅγιος Πέτρος δὲν εἶν θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας, ὅτι ἕνα σῶμα δὲν ἔχει δύο θεμέλια.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XXXI.

Sanctus Petrus non est fundamentum Ecclesiæ; Nam vni rei non sunt duo fundamenta.

REFVTATIO.

EXaminata iam est hæc blasphemia. Sed quia vir improbus repetit, & hæretica rabie detorquet loca Scripturæ, sanctisque Patribus calumnias infert, necesse est aperiri veritatem, & diaboli fallacias detegi. Non est, inquit, fundamentũ Ecclesiæ Petrus, sed Christus: Vnius enim rei non datur fundamentum duplex. Hunc arguendi modum Satanas olim docuerat Iconomachos; vt constat ex Actis vij.

Κ Αλὰ καὶ νὰ ἐξετασθῇ παρεπαίω τοῦτη ἡ βλασφημία, ὅμως δίχατὶ τοῦτος ὁ θεοσυγὴς τὴν ἀδιαφέρει μὲ παλιλλογεῖα, καὶ μὲ λύσαν αἱρετικὴν δίχα ρέφει τὰ ῥητὰ τῆς ἁγίας γραφῆς, καὶ ζυκοφαντεῖ τοὺς ἁγίους πατέρες, ἀναγκαῖον ἐν νὰ φανερωθῇ ἡ ἀλήθεια, καὶ νὰ ξεσκεπασθῇ τὸ δίχαβόλου ἡ τέχνη. Δὲν ἔν, λέγει, θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας ὁ Πέτρος, ἀλλ' ὁ Χριστὸς, ὅτι ἕνα σῶμα δὲν ἔχει δύο θεμέλια. τοῦτον τὸν τρόπον ἤθελε διδάξει τὸ παλαιὸν ὁ Σατανᾶς νὰ ζυλ-

Συλλογίζονται οἱ εἰκονομάχοι, καθὼς φαίνεται εἰς τὰ φεσπίτικα τῆς ζ. συνόδου. ἔλεγαν ἐκεῖνοι, ὅτι δὲν χάμνει χρεία νὰ ζωγραφίζεται ὁ Χριστὸς, ἀλλὰ σώνει νὰ τὸν φεσκυνοῦμεν μὲ τὸ πνεῦμα. δὲν ἤθελαν ἐκεῖνοι τὴν ἄψυχον εἰκόνα, καὶ οἱ νέοι αἱρετικοὶ μὲ τὸν Γερσαῖον δὲν θέλουσι τὴν ἔμψυχον. ἐκεῖνοι ἔκραζαν εἰδωλολατρείαν τὴν φεσκύνησιν τῆς ἀψύχου εἰκόνος, τοῦτοι ἀρνοῦνται ὁλότελα τὴν τιμὴν τῆς ἐμψύχου. ἐκεῖνοι ἐδογμάτιζαν καθ' ἑαυτὸ τὸ πρωτότυπον, καὶ καθ' ἑαυτὸ τὴν εἰκόνα· καὶ ἐσυμπέραιναν νὰ εἶν φράγμα περισσὸν ἡ εἰκόνα. τοῦτοι βάλλουσι ξεχωρισὰ τὸν Χριστὸν ἀπὸ τὸν Πέτρον, καὶ διὰ τοῦτο λέγουσιν, ὅτι εἰς ἕνα φράγμα δὲν εἶν δύο θεμέλια. ἀλλὰ καθὼς ἐβλασφημοῦσαν ἐκεῖνοι ἀποχρίπτοντας τὴν ἄψυχον εἰκόνα, καὶ χωρίζοντας τὴν φεσκύνησιν, καὶ κάμνοντας τὰ προσκυνούμενα δύο χωρὶς χέσιν, καὶ δὲν ὁμολογῶντας ὅτι ἡ τῆς εἰκόνος τιμὴ ἀπὸ τὸ φερ-

Τυ-

vij. Synodi. Ita enim dicebant & illi; Non opus esse pingi Christum, sed satis esse vt spiritu adoretur. Respuebant illi imaginem inanimatam, Hæretici nostri temporis respuunt imaginem animatam. Illi venerationem inanimatæ imaginis vocabant Idololatriã; Hi penitus negant honorem animatæ imaginis. Illi prototypum seorsum ab imagine statuebant; & inferebant imaginem esse superuacaneam; Hi similiter Christum ponunt seorsum à Petro; & ex hoc dicunt, Vnius rei non dari fundamenta duo. Sed sicut illi blasphemabant reijciendo sacras imagines inanimatas, & separando adorationem, & statuendo duo adorationis obiecta sine dependentia vnius ab altero: nec admittendo illam Basilij magni propositionem; Honor imaginis transit ad prototypum: ita blasphemant & hodierni hæretici reijciendo viuam

cap. 18. de Spiritu sancto.

Christi imaginem, ideſt Vicarium Chriſti Petrum. Qui vt viua fundamenti imago eſt & vocatur fundamentum, ſicut imago picta Chriſti dicitur Chriſtus, vt idem Baſilius in eodem loco docet: Imago enim, inquit, Regis dicitur Rex; & non ſunt duo Reges. Sicut ergo Prototypum & imago non ſunt duo Chriſti; & Epiſcopus cum Vicario non ſunt duo Epiſcopi; ita & fundamentum Chriſtus cum fundamento ſtructuræ Eccleſiaſticæ Petro non ſunt duo fundamenta, ſed poſterius pendet à priori. Huc ſpectant quæcumque ſupra diximus in hanc materiam è Concilijs generalibus & ſacris Doctoribus.

Epiphan. hereſi cõtra Catharos.

Nunc ſatis erit duos addere Occidentales Doctores beatum Auguſtinum, & beatum Leonem magnum. Ille Homilia xv. de ſanctis; Petrum, inquit, Dominus fundamentum Eccleſiæ nominauit,

Τύπον διαβαίνει κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον· ἐτζι βλασφημοῦσι καὶ οἱ νέοι αἱρετικοὶ ὑποῤῥίπτοντας τὴν ζῶσαν εἰκόνα, τὸν προτηρητὴν τῦ Χριστοῦ, τὸν ἅγιον Πέτρον· ὁ ὁποῖος ὡσαὐτὼς εἰκόνα τῦ θεμελίου ἔστι καὶ λέγεται θεμέλιον, καθὼς ἡ ζωγραφισμένη εἰκόνα τῦ Χριστοῦ λέγεται Χριστὸς καὶ τὸν μέγαν Βασίλειον εἰς τὸ π. κεφάλ. τῆς πρὸς Ἀμφιλόχιον· Ὅτι ἡ εἰκὼν τῦ βασιλέως λέγεται βασιλεὺς, καὶ ὐκ εἰσὶ δύο βασιλεῖς. καθὼς λοιπὸν ἡ εἰκὼν καὶ τὸ πρωτότυπον δὲν εἶναι δύο Χριστοὶ, καὶ ὁ προτηρητὴς μὲ τὸν ἀρχιερέα τὸν δὲν εἶναι δύο ἀρχιερεῖς, ἔτζι καὶ τὸ θεμέλιον ὁ Χριστὸς μὲ τὸ θεμέλιον τῆς ἐκκλησιαστικῆς οἰκοδομῆς τὸν Πέτρον δὲν εἶναι δύο θεμέλια, ἀλλὰ τὸ ἕνα κρέμεται ἀπὸ τὸ ἄλλο. εἰς τῦτο ἀναφέρονται ὅσα εἴπαμεν παρεπάνω εἰς τὴν παροῦσαν ὑπόθεσιν ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν τῆς οἰκουμενικῶν συνόδων καὶ τῶν διδασκάλων.

Σώνει εἰς τὸ παρὸν νὰ σμί-

σμίζωμεν δύο δυτικοὺς διδασκάλους, τὸν μακάριον Αὐγυστῖνον, καὶ τὸν ἅγιον Πάπιαν Λέοντα. ὁπότε ὁ μὲν εἰς τὴν ιε. ὁμιλίαν λέγει· Τὸν Πέτρον ὁ Χριστὸς ὠνόμασε θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας, ἐπαινῶ εἰς τὸ ὁποῖον ἐγείρεται τὸ ὕψος τῆς οἰκοδομῆς τῆς ἐκκλησίας.

Καὶ εἰς τὴν ις. ὁμιλίαν λέγει· Ὡς καλὸς ποιμὴν ὁ Πέτρος ἔλαβε νὰ φυλάσσῃ τὴν ποίμνην, διὰ νὰ γένῃ στερεότης ὅλων ἐκεῖνος ὁποῦ ἐστάθη τὸ ἑαυτοῦ του ἀσθενές· καὶ νὰ θεμελιώσῃ τοὺς ἄλλους μὲ τὴν σταθερότητα τῆς πίστεως ἐκεῖνος, ὁποῦ εἰς τὸν πειρασμὸν τῆς ἐρωτήσεως ἠρνήθη.

Λέγεται λοιπὸν πέτρα τῶν ἐκκλησιῶν διὰ τὸ ἀκίνητον τῆς βεβαιότητος καὶ τὸν λόγον τοῦ Χριστοῦ· Σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν. καὶ κράζεται πέτρα, διατὶ πρῶτος ἔβαλε τοῦ ἐθνῶν τὰ θεμέλια τῆς πίστεως, καὶ κρατεῖ ὡς πέτρα ἀμεταχίνητος τὴν ἁρμονίαν καὶ τὸ βάρος ὅλου τοῦ ἔργου τῶν Χριστιανῶν. Λέγεται

nauit, ſupra quod Eccleſiaſtici ædificij altitudo conſurgit.

Et Homilia xvj. Petrus, inquit, tanquam bonus paſtor tuendũ gregem accepit; vt qui ſibi antea infirmus fuerat, fieret omnibus firmamentum: Et quia ipſe interrogationis tentatione negauerat, cæteros fidei ſtabilitate fundaret.

Denique pro ſoliditate deuotionis Eccleſiarum Petra dicitur, ſicut ait Dominus; Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam. petra enim dicitur, eo quod primus nationibus fidei fundamenta poſuerit, & tanquam ſaxum immobile totius operis Chriſtiani compagem molemque contineat. Petra ergo pro deuotione Petrus dicitur, & petra pro virtute Dominus nuncupatur. Rectè conſortium meretur nominis, qui conſortium

meretur & operis.

Et sanctus Leo magnus à sanctis Orientalibus tantopere celebratus, ita loquentem inducit Christum: Cum ego sim inuiolabilis petra, ego lapis angularis, ego fundamentum; tamen tu quoque petra es, quia mea virtute solidaris: Vt quæ mihi potestate sunt propria, sint tibi mecum participatione communia.

γεται λοιπὸν ὁ Πέτρος πέτρα διὰ τὸ ἀσάλευτον, καὶ ὁ Χριστὸς πέτρα διὰ τὸν δύναμιν· μὲ λογαριασμὸν ὁ Πέτρος ἔχει τὸ ὅμοιον ὄνομα, ἔχοντας κοινὸν καὶ τὸ ἔργον.

Καὶ ὁ ἅγιος Λέων· Ἐγὼ εἶμαι, λέγει ὁ Χριστὸς, ἡ πέτρα, ἐγὼ τὸ θεμέλιον· ὅμως καὶ σὺ Πέτρε εἶσαι πέτρα στερεωμένη εἰς ἐμένα, διὰ νὰ ἔχῃς ἐκεῖνα ὁποῦ ἐγὼ ἔχω ἀπὸ δύναμίν μου ἴδια, κατὰ μετοχὴν μὲ σένα κοινά.

BLAS-

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΛΒ.

Καθὼς ὁ Πέτρος δὲν ἦτο νυμφίος τῆς ἐκκλησίας, ἔτζι δὲν ἦτο οὐδὲ θεμέλιον.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XXXII.

Sicut Petrus non est Ecclesiæ Sponsus, ita etiam non est fundamentum Ecclesiæ.

REFVTATIO.

Ἐξηγῶντας ὁ Χρυσόστομος τὸ ῥητὸν ἐκεῖνο τοῦ Παύλου· Εἴ τις ἀνέγκλητος, μιᾶς γυναικὸς ἀνήρ· λέγει, ὅτι μὲ τοῦτο κολάζονται οἱ ἀσελγεῖς, ἐμποδίζοντας ὁ Ἀπόστολος τοὺς δυγάμους νὰ γίνωνται ἐπίσκοποι. Καὶ ἀφοῦ πνευματικὸς γάμος λογίζεται τοῦ ἐπισκόπου μὲ τὴν ἐκκλησίαν του, ἔχουσι καὶ ταῦτα ἱστορικὴν παράδοσιν οἱ ἀνατολικοὶ, ὅτι ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ θεολόγος ἐμετακινήθη ἀπὸ τὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως μὲ πρόφασιν, ὅτι ἦτον δύγαμος, ἤγουν δισ-

VM Chrysostomus explicat illa Pauli verba; Siquis sine crimine est, vnius vxoris vir: Per hæc inquit puniri incontinentes, dum prohibet Apostolus bigamos prouehi ad episcopatum. Et quia inter Episcopũ & eius Ecclesiam censetur esse spiritale matrimonium, idcirco Orientales ex historica traditione asserunt, Gregorium Nazianzenum fuisse Constantinopolitano episcopatu excluſum eo prætextu, quòd bigamus fuisset; prius

Tit. 1. 6.

prius ſcilicet Saſimorum, deinde Nazianzi Epiſcopus. Et Acta generalis viij. Synodi hoc vnum continent potiſſimum, Damnatum eſſe Photium vt mœchum. Si ergo is, qui veri ſponſi coniugium violat, adulter eſt; & proinde qui viuenti legitimo Epiſcopo eius Eccleſiam occupat, adulter vocatur: & Nazianzenus vti duarum ſubinde Eccleſiarum Epiſcopus habitus eſt bigamus: omnis ergo Epiſcopus eſt Eccleſiæ ſuæ ſponſus: & Petrus vt vniuerſalis Epiſcopus eſt vniuerſalis Eccleſiæ ſponſus; qualisque ſponſus, tale quoque fundamentum. Chriſtus æternus & viuificus ſponſus; Petrus ſponſus vt ſponſi Vicarius. Eſt igitur poſt fundamentum & angularem lapidem Chriſtum Petrus petra fidei, & tale Eccleſiæ fundamentum,

διστεφίσκοπος, μεθ' ὃν τῷ Ζασίμων, ἀπέκει τῆς Ναζιανζοῦ. Καὶ τὰ πρακτικὰ τῆς ἁγιωτάτης συνόδου τῆ Φωτίου ἄλλο δὲν προσέχουσι, πλὴν ὅτι ὁ Φώτιος κατακρίνεται ὡσὰν μοιχός. ἐπειδὴ λοιπὸν ἐκεῖνος εἶναι μοιχὸς, ὁπού ἁρπάζει τὸν γάμον τῆ ἀληθινοῦ νυμφίου, καὶ διὰ τοῦτο ἕνας ἐπίσκοπος ἁρπάζοντας τὸν θρόνον ἄλλου ζῶντος γνησίου ἐπισκόπου κρίζεται μοιχός· καὶ ὁ θεολόγος ἐκρέχθη δίγαμος, διατὶ ἔχε εἷς ἐπίσκοπος δύο ἐκκλησιῶν· ἄρα πᾶσα ἐπίσκοπος εἶναι νυμφίος τῆς ἐκκλησίας τα· ἄρα καὶ ὁ Πέτρος ὡς ἐπίσκοπος οἰκουμενικὸς ἐστάθη νυμφίος τῆς οἰκουμενικῆς ἐκκλησίας· καὶ τέτοιον θεμέλιον, οἷος νυμφίος. ὁ Χριστὸς αἰώνιος καὶ ζωοποιὸς νυμφίος, ὁ Πέτρος νυμφίος ὡς ὑποστηρικτὴς τῆ νυμφίου. ἄρα μὴ τὸ θεμέλιον καὶ ἀκρογωνιαῖον λίθον τὸν Χριστὸν ἔχῃ καὶ ὁ Πέτρος πέτρα τῆς πίστεως, καὶ τέτοιον θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας.

ΒΛΑΣ-

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΛΓ.

Ο Πέτρος οὐκ ἔστι θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας, ὅτι ἔσφαλεν εἰς τὴν ἄρνησιν· καὶ ὅταν ἐλόγιαζε, πῶς οὐκ ἦλθεν ὁ Μεσσίας καὶ διὰ τὰ ἔθνη· καὶ ὅταν ὁ Παῦλος τὸν ἀντέστη ἐμπροσθεν πάντων. λοιπὸν εἰ ἦτον θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας ὁ Πέτρος, σφάλλοντας αὐτὸς ἔσφαλεν ὅλη ἡ ἐκκλησία. ἀλλὰ τοῦτο οὐκ ἔστι· ἄρα ὁ Πέτρος οὐκ εἶναι θεμέλιον.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XXXIII.

Petrus non est Ecclesiæ fundamentum, Quia errauit negando. Errauit existimando, Messiam non venisse etiam propter gentes. Errauit, quando Paulus ei restitit in faciem. Si ergo Petrus esset fundamentum Ecclesiæ, errante ipso errasset vniuersa Ecclesia. Hoc non est dicendum; ergo Petrus non est fundamentum.

REFVTATIO.

Εν ἐτόλμησαν οἱ ἅγιοι πατέρες μιλῶντας διὰ τὴν ἄρνησιν τοῦ κορυφαίου τῶν ἀποστόλων νὰ χάσουν τὴν ἀλάβειαν; ἀλλὰ μὲ πολλὴν τήρησιν ἐξηγοῦνται τὸ σφάλμα. ὁ μέγας Βασίλειος εἰς τὸν περὶ μετανοίας λόγον· Τρεῖς ὁ Πέ-

On sunt ausi sancti Patres, cū de negatione Petri agerent, reuerentiam non adhibere, sed lapsum modestissimè explicant. Basilius magnus in sermone de pœnitentia: Ter, inquit, *Ambros. in 22. Luc.*

In cap. 18 Petrus negat, non vt Petrus cadat, ſed quo tu haberes ſolatium. Chryſoſtomus in Ioannem Homilia lxxxiij: Hæc dicimus, inquit, non vt Petrum accuſemus, ſed verborum Chriſti veritatem vt oſtendamus. Et infra; Interrogatus rurſum negat; vt intelligas, quanta ſit naturæ imbellicitas. Deinde; Scripſerunt, inquit, Euangeliſtæ vnanimes negationem Petri, non ad culpandum, ſed ad inſtruendum nos, quantum ſit malum ſuis fidere viribus, & non ſe totum committere Deo. In eundem modum exponens caput xxvj. Matthæi; Per negationem, inquit, Petri didiciſſe & ipſum & cæteros Apoſtolos humanam infirmitatem; & Chriſtum permiſiſſe lapſum Petri, quia ſuis ille viribus fidebat. Nam ante paſſionem Apoſtoli nondum perfectè norant Chriſtum. Tom. 8. In ſermone verò, qui in Petrum

ὁ Πέτρος ἀρνεῖται, ἵνα μὴ Πέτρος πέσῃ, ἀλλ' ἵνα σὺ ἔχῃς παραμυθίαν. ὁ Χρυσόστομος εἰς τὸ κατὰ Ιω. ὁμιλίαν τὴ ϛ Ιωάννου Εὐαγγελίου διὰ τοῦτο ἄρνησιν γράφει· Ταῦτα δὲ λέγομεν οὐ τὸν Πέτρον κατηγοροῦντες, ἀλλὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ ἀνεμπλήκτων τὸν ἀλήθειαν ἐπιδεικνύμενοι. καὶ παρακάτω· Καὶ ἐρωτηθεὶς πάλιν ἀρνεῖται, ἵνα μάθῃς, ὅση τῆς φύσεως ἡ ἀσθένεια. καὶ πάλιν· ἐγκαλοῦσι, λέγει, ὁμοφώνως οἱ Εὐαγγελισταὶ τὴν ἄρνησιν τοῦ Πέτρου, οὐχὶ διὰ κατηγορίαν, ἀλλὰ θέλοντας καὶ παρ' ἡμῶν, πόσον κακὸν ἐστὶ καὶ θαρρεῖσθαι τινας εἰς τὸν ἑαυτόν τις, καὶ καὶ μὴν παραδίδεται ὅλος εἰς τὸν θεόν. Ομοίως δὲ καὶ εἰς τὸ κς. κεφ. τοῦ ϛ Ματθαῖον Εὐαγγελίου ἐξηγᾶται, ὅτι διὰ τὴν ἄρνησιν τοῦ Πέτρου ἔμαθε καὶ αὐτὸς καὶ οἱ λοιποὶ τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν. καὶ διὰ τοῦτο ἐπαναχώρησεν ὁ Χριστὸς τὴν ἄρνησιν τοῦ Πέτρου, ἵνα τὶ θαρρεῖσθαι εἰς τὸν ἑαυτόν τις πρὶν τὰ πάθους, ὅτε δὴν ἐγνώριζαν ἀκόμη τέλεια τὸν Χριστὸν οἱ Ἀπόστολοι. μά-

μάλιστα εἰς τὸν λόγον ὅπου φέρεται εἰς Πέτρον τὸν ἀπόστολον καὶ Ηλίαν, δίδει τιὼ μεγαλήτερλω ἀφορμλὼ τῆς ἀρνήσεως τῶ Πέτρου ὁ Χρυσόστομος. Οτι διὰ τῶτο ἐπαραχώρησεν ὁ θεὸς νὰ σφάλῃ ὁ Πέτρος, ἐκεῖνος ὁ κορυφαῖος τῶν ἀποστόλων, ἐκεῖνο τὸ ἀσάλευτον θεμέλιον, ἡ ἀτζάκιστη πέτρα, ὁ φρούραρχος τῆς ἐκκλησίας, ὁ ἀσάλευτος πύργος, ὅπου ἦτον ἐμελλε νὰ καθιερωθῇ φρουρὰ τῆς ἐκκλησίας καὶ διδάσκαλος τῆς οἰκουμένης· διὰ νὰ μάθῃ, γνωρίζοντας καὶ αὐτὸς ὅτι ἔπεσε καὶ ἔλαβε συμπάθιον ἀπὸ τὸν Χριστὸν, νὰ συμπαθῇ τῶν ἄλλων, καὶ νὰ ἦ φιλόστοργος εἰς τοὺς ἁμαρτάνοντας.

Καὶ ἀπὸ τῦτλω τῦ Χρυσοστόμου τιὼ διδασκαλίαν ἦ φανερὴ τ Γερμανῦ ἡ βλασφημία. λέγει αὐτὸς μὲ τοὺς ψευδοθεολόγους τε, ὅτι ὁ Πέτρος δὲν ἦ θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας, ὅπου ἦτον ἔσφαλεν. καὶ ὁ Χρυσόστομος λέγει, ὅτι διὰ τῦτο τῦ θεῦ ἐπαραχώρησεν ἔσφαλεν ὁ Πέτρος, διατὶ ἔμελλε νὰ ἦναι θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας, διὰ

Petrum & Eliam inscriptus est, rationem reddit Chrysostomus, cur Petri negatio fuerit permissa. Propter hoc, inquit, permisit Deus, vt laberetur Petrus, ille Apostolorum Coryphæus, illud immobile fundamentum, Petra quæ non frangitur, Ecclesiæ propugnator, fidei portus, inconcussa turris; quia præsul Ecclesiæ creādus erat, ac magister orbis terrarum: vt agnoscens errorem suum, veniamque consecutus, in alios & ipse clementior esset, & peccata condonaret.

Ex qua Chrysostomi doctrina patescit hnius blasphemiæ grauitas. Gerganus cum suis pseudotheologis ait; Petrum, quia lapsus est, non esse fundamentum Ecclesiæ. Chrysostomus contra; Ideo permissū vult à Deo lapsum Petri, quia futurus ipse erat Ecclesiæ fundamentum; nimirum vt

prom-

promptus esset ad concedendam peccantibus veniam, qui illam impetrasset à Christo.

Et Damascenus oratione in Sabbatum sanctum: Futurus erat, inquit, Petrus Ecclesiæ gubernator. Vt igitur ad frugem bonam redeuntibus veniam concederet, Dei Prouidentia permisit, vt laberetur in errorem negationis, & lapsus flecti disceret ad commiserationem.

Rursus Chrysostomus in sermonibus Panegyricis in Petrum & Paulum, ac xij. Apostolos: Salue, inquit, Petre fidei petra, fundamentum orthodoxiæ, qui Ecclesiam suscepisti gubernandam; qui & negando venia dignus, & pœnitentiam agendo fuisti mirabilis. Non tam enim accusatione dignus ob negationem, quàm beatitate ob pœnitentiam. Nobis quippe & errando vtilis, quòd cito lacrymis errorem abstersit, & ad modicum tempus

διὰ νὰ συμπάσχῃ καὶ αὐτὸς τοῖς ἁμαρτωλοῖς, καθὼς ἐσυμπάθησε & αὐτὸ ὁ Χριστός.

Καὶ ὁ Δαμασκηνὸς ἐν τῷ εἰς τὸ ἅγιον Σάββατον λόγῳ· Ἐμελλε, λέγει, ὁ Πέτρος τοῖς τῆς ἐκκλησίας ἐγχειρίζεσθαι οἴακας· ὡς οὖν συγγνώμων τοῖς ἐκ παραβάσεως παλινοστοῦσι γίγνοιτο, ἐξολισθῆσαι προνοητικῶς συγχωρεῖται τῇ ἄρνησιν, συμπαθὴς ἔδει τῷ οἰκείῳ παραδρόμῳ ὀλισθήματι.

Πάλιν εἰς τοὺς πανηγυρικοὺς λόγους Πέτρου & Παύλου καὶ τῶν ἀποστόλων λέγει ὁ Χρυσόστομος· χαίροις Πέτρε τῆς πίστεως ἡ πέτρα, ἡ κρηπὶς τῆς ὀρθοδοξίας, ὁ τὴν ἐκκλησίαν παραλαβὼν εἰς κυβέρνησιν· ὁ καὶ ἀρνούμενος συγγνωστὸς, καὶ μεταμελόμενος θαυμαστός· οὐδὲ γὰρ μέμψεως τοσοῦτον διὰ τὴν ἄρνησιν, ὅσον μακαρισμοῦ διὰ τὴν μετάνοιαν ἄξιος. ἡμῖν γὰρ καὶ σφαλλόμενος ὠφέλιμος, ὅτι ταχὺ δακρύσας τὸ πταῖσμα κατέκλυσεν· καὶ πρὸς μικρὸν ταλαιπωρηθεὶς, εἰς αἰῶνα τὴν πίστιν ἀρρέπτη θεμέλιος. αἱ γὰρ σκο-

σκοπήσῃς ἀγαπητὸν τὸν τότε καιρὸν τῆς δικαίου δειλίας, ἐκ αἰ ἔυρεις πολὺ τὸν Πέτρον ἀβὲς τῷ μέμψιν ὑποδύοντα.

Καὶ εἰς τὸν ζηλωτὸν ὄγδοον λόγον ὁ θεόπτης θεὸς Κορινθίους λέγει· διὰ τοῦτο Πέτρῳ φαίνεται πρῶτον, ὁ γὰρ πρῶτος αὐτὸν ὁμολογήσας Χριστὸν, εἰκότως καὶ τῷ ἀναστάσιν ἠξιώθη πρῶτος ἰδεῖν. οὐδὲ διὰ τοῦτο δὲ φαίνεται πρώτῳ μόνον, ἀλλ' ὅτι καὶ ἀρνησάμενος ἦν, ἐκ περιουσίας αὐτὸν παρακαλῶν, καὶ δεικνὺς ὅτι οὐκ ἀπέγνωσαν, ἀλλὰ τὴν ἄλλων καὶ τῆς ὄψεως αὐτὸν ταύτης κατηξίωσε, καὶ πρώτῳ τὰ πρόβατα ἐπιχείρισεν.

Λέγει δὲ ὁ θεολόγος Γρηγόριος καὶ ὁ μακάριος Αὐγουστῖνος, ἐκεῖνο ὅπου φάλλει ἀκόμη ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία· Ὅτι ταῖς τρισὶ ἀρνήσεις ἀπεράσασιν ὁ Πέτρος ὁμολογῶν τας τρεῖς φοράς, ὅτι ἠγάπα τὸν Χριστόν. Καὶ εἶναι φανερώτατον, ὅτι ἠρνήθη εἰς τὸν καιρὸν τοῦ πάθους, καὶ μὴ τῷ ἀναστάσιν ἐκαθασά-

θη

pus quassatus æternum euaserit fundamentum fidelibus - Nam si tempus illud Carissime spectes iusti pauoris, Petrum sane non comperias obnoxium magnæ reprehensioni. Et in expositione primæ ad Corinthios, in illud; Nouissimè autem omnium visus est & mihi: Petro, inquit, ideo visus est primo, quia primus debebat resurgentem videre, qui primus illum confessus est Christum. Neque ob id solum primo illi est visus, sed etiam quia negauerat: proinde illum abundè solatur; ostendensque non esse desperatæ salutis, primo apparet, primoque ipsi oues committit. Cap. 15. 8

Sanctus Gregorius Nazianzenus oratione in Epiphania; & Sanctus Augustinus in Ioannem, Curatam aiunt negationem confessione, & redditam trinam trinæ: sicut etiam ad hanc diem canit Orientalis Ecclesia. Constat autem Petrum negasse quidem passionis tempo-

Tractat. 123.

re,

re, cõstitutum verò pastorem & fundamentum post Resurrectionem.

Vnde igitur hæretica tua Gergane excæcatio? Errauit Petrus, ergo non est fundamentum, essset enim error Ecclesiæ. Cur tribuendus sit error Ecclesiæ, cuius illo tempore nondum erat fundamentum Petrus? Ad hoc vnum vales, vt illum tu paruipendas, quem ore suo Christus beatum pronuntiauit. Nec te tuæ pudet ignorantiæ, dum germanus agnoscaris Lutheri discipulus.

Alter error, quem sophista temerarius tribuit beatissimo Petro; talis est, ac siquis diceret; Errasse Petrum, quando in locum proditoris non suffecit ipse Matthiam, sed electionem sorti commisit. Act. 1.

Sane Petrus Ecclesiæ fundamentum erat; non ob id tamen Spiritus sanctus destitit, aut desistet vnquam ab illuminanda moderandaque Ecclesia, & gubernatoribus eius.

Audi-

θη ποιμὴν καὶ θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας.

Οθεν ἐλέγχεται ἡ αἱρετικὴ ἀμαθία τοῦ Γεργανίου· καὶ βλέπουσιν ὅλοι τὸ ἀνάρμοστον τοῦ λόγου τε· εἰ ἔσφαλεν ὁ Πέτρος, δὲν ἦτο θεμέλιον, ὅτι τὸ σφάλμα ἤθελεν εἶναι τῆς ἐκκλησίας. πῶς ὦ Γεργανίε δίδεις τῆς ἐκκλησίας τὸ πταῖσμα τοῦ Πέτρου, εἰ ὁ Πέτρος τότε δὲν ἦτον ἀκόμη θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας; μόνον ἔμαθες νὰ ἀναιχυντῇς καὶ νὰ βλασφημᾷς τὸν θεομακάριστον ἐκεῖνον ἀπόστολον· ἐὰν δὲν σὲ κόπτει νὰ δείχνεσαι ἀμαθὴς διὰ νὰ φαίνεσαι γνήσιος μαθητὴς τοῦ Λουτέρου.

Τὸ δεύτερον ὁποῦ δίδει τοῦτος ὁ θεασύστομος διὰ σφάλμα τοῦ ἁγίου Πέτρου, εἰ ὡσαὶ νὰ ἔλεγεν· ὁ ἅγιος Πέτρος ἔσφαλεν, διατὶ δὲν ὠνόμασεν αὐτὸς τὸν ἅγιον Ματθίαν διὰ δωδέκατον ἀπόστολον εἰς τόπον τοῦ προδότου, ἀλλὰ μὲ κλῆρον ἄφηκε νὰ διαλεχθῇ.

Ἦτον ἀληθινὰ θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας ὁ Πέτρος, ἀλλὰ διὰ τοῦτο δὲν ἔπαυσε καὶ παύει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον νὰ φωτίζῃ καὶ νὰ κυβερνᾷ τὴν ἐκ-

ἐκκλησίαν καὶ τοὺς ἀπεσταλμένους
τῆς ἐκκλησίας. εἶχεν ἀκέ-
σει ὁ Πέτρος ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ
ὅτι οὐκ ἀπεστάλλω εἰ μὴ εἰς τὰ
πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ισραήλ. καὶ, ἐκεῖσε καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων, καὶ δοῦναι τοῖς κυναρίοις. καὶ πάλιν· εἰς ὁδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπέλθητε. Καὶ τοῦτο ἐφαίνετο τοῦ Ιουδαίων τόσα βέβαιον καὶ ἀδιάβατον, ὅτι καὶ ἐγόγγυζαν τὸν ἅγιον Πέτρον, διατὶ πρὸς ἄνδρας ἀκροβυστίαν ἔχοντας εἰσῆλθε καὶ συνέφαγεν αὐτοῖς. ὅθεν ἀναγκάσθη ὁ ἅγιος Πέτρος νὰ ἐξηγήσῃ τοῦτο ὅπτασίαν τῆς σινδόνος μὲ τὰ τετράποδα τῆς γῆς καὶ θηρία καὶ ἑρπετά· καὶ τοῦτο φωνὴν, Πέτρε θῦσον καὶ φάγε· καὶ ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τοῦ εἶχεν εἰσει νὰ ὑπάγῃ πρὸς τὸν Κορνήλιον. Τόσον ὅτι ἀκούοντας τοῦτα οἱ Εβραῖοι ἡσύχασαν, καὶ ἐδόξασαν τὸν Θεόν. ποῦ ἦν λοιπὸν σφάλμα τοῦ Πέτρου, αἰ ἦτον ἀναγκαία φωνὴ καὶ ἀποκάλυψις ἀπὸ τὸν Θεὸν διὰ νὰ γνωρίσουν οἱ Ἀπόστολοι, πότε, καὶ πῶς ἔπρεπε νὰ δεχθοῦσι τὰ ἔθνη εἰς τὸν χρι-

στια-

Audierat Petrus Christum dicentem; Non sum missus, nisi ad oues, quæ perierunt domus Israel. Et, Nõ est bonum sumere panem filiorum, & mittere canibus. Rursus: In viam gentium ne abieritis. Quod Iudæis adeo fixum & inuiolabile videbatur, vt Petro his verbis obstreperent; Quare introisti ad viros præputium habentes, & manducasti cum illis? Ex quo coactus ille fuit visionem exponere quasi lintei summissi de cælo, in quo erant quadrupedia terræ, & bestiæ, & reptilia: Quodque audisset vocem; Petre occide & manduca: & Spiritus sanctus illi dixisset, vt iret ad Cornelium. Quibus auditis acquieuerunt Iudæi glorificantes Deum. Vbi ergo Petri error, si necessaria erat Dei vox & reuelatio, vt scirent Apostoli, quando & quo pacto Gentes essent ad Christianismum

Matth. 15 24.26.

Matth. 10 5.

Act. 11 3.

ad-

œconomia, inquit, prudensque actio, non error fuit. Quia verò Iudæi non percipiebant hanc œconomiam, neque corrigebantur; Idcirco Paulus, vt eos errore liberaret, restitit Petro. Nimirum ostendens, Petri compatientis affectum satis iam esse ad illum diem; & adueniſſe tempus, quo Iudæi quoque discerent integrum sincerumque Christianismum. Differebatque Apostolorum studium, quia Gentes Paulo, Circumcisio cõmissa erat Petro.

Magna igitur, inquit Chrysostomus, fuit in hoc Apostolorum prudentia, non error Petri, vt impius iste loquitur more inimicorum fidei; qui huius falsi criminis insimulabant Ecclesiæ columnas Petrũ & Paulum, vt asserit Chrysostomus in Oratione, quam de hoc argumento luculentissimè scripsit. Vbi sermonem concludens ait: Ita nobis vterque Apostolus nulli est obnoxius crimini;

δεν ἦτον σφάλμα, ἀλλ' οἰκονομία. ὅμως ἐπειδὴ δὲν ἐκαταλάμβαναν οἱ Ιουδαῖοι τὴν οἰκονομίαν ταύτην, καὶ ἔμενον ἀδιόρθωτοι, διὰ τοῦτο ὁ Παῦλος εἰς διόρθωσιν τῶν Εβραίων ἀντιστάθη τοῦ Πέτρου, ἤγουν ἔδειχνεν ὅτι ἡ συγκατάβασις τοῦ Πέτρου ἔσωνε ὡς τότε, καὶ ἦτον καιρὸς νὰ μάθουν καὶ οἱ Εβραῖοι τὸν καθαρὸν Χειστιανισμόν. καὶ τοῦτο ἐγίνη διατὶ τοῦ Πέτρου ἦτον σκανδαλιζόμενος ὁ λαὸς τῶν Εβραίων, καὶ ὄχι τοῦ Παύλου.

Λοιπὸν ἐφανερώθη εἰς τοῦτο τὸν Χρυσόστομον πολλὴ σωφρόνησις τῶν Ἀποστόλων, ὄχι σφάλμα τοῦ Πέτρου, καθὼς ἐσυμβουλεύθη ὁ Γεργαῖος τὴν μίμησιν τῶν ἐχθρῶν τῆς πίστεως, ὁποῦ διὰ τοῦτο ἐμέμφοντα τοὺς στύλους τῆς ἐκκλησίας Πέτρον καὶ Παῦλον, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Χρυσόστομος εἰς τὸν λόγον ὁποῦ ἔγραψε πρὸς τοῦτο τὸ ὑπόθεσιν πολλὰ ὀμορφομένον. ὅπου συμπεραίνοντας λέγει· Οὕτως ἡμῖν ἑκάτερος τῶν Ἀποστόλων ἐγκλημάτων μὲν ἀπήλλακται, μυρίων δὲ ὄντων ἐγκωμίων ἄξιος, πρὸς τὸ

θεὸς τὸν πρὸ λοιπῶν ζωτικὸν ἅπαντα καὶ ἀκούειν καὶ λέγειν σπουδάζων. ἐπειδὴ λέγει, δεῖν ἦτον ἀνδρεῖος ὁ Πέτρος ὁπου ὠνομάσθη Πέτρος, διατὶ ἦτον ἀτρεμὴς κατὰ τὸν πίστιν· ὁπου ἐκήρυξε πρῶτος ἐμπροσθεν πρὸ Ιουδαίων τὸ Χριστοῦ τὸν δόξαν, καὶ ἄνοιξε τὸν στράταν πρὸ ἄλλων ἀποστόλων, καὶ τὸ Ιωάννου, καὶ τὸ Ιακώβου, καὶ τὸ Παύλου, καὶ πρὸ λοιπῶν νὰ κηρύσσουν τὴν ἀλήθειαν· ὁπου ἦτον στόμα τῶν Αποστόλων, καὶ εἶχε ψυχὴν ἀρχιερέου πόθου καὶ ἔρωτος γέμουσαν· ὁπου ἐτιμᾶτο ἀπὸ τὸν Παῦλον ὡς κορυφαῖος καὶ πρόεδρος. ἀλλ' ἐπειδὴ μὲ διαταγὴν τοῦ Χριστοῦ ὁ Πέτρος ἔμενεν, λέγει, ὀπαδὸς τῶν Ιουδαίων, καὶ ὁ Παῦλος τῶν ἑλλήνων, διὰ τοῦτο δὲν ἐτόλμα ὁ Πέτρος νὰ διδάξῃ φανερὰ τοὺς Εβραίους νὰ ἀφήσουν τὸν νόμον, ὅτι τοῦ ἐφαίνετο πρὸ καιροῦ ὁ ἀναστασμὸς τοῦ νόμου, καὶ ἐφοβᾶτο μὴν ἀναστάσῃ αἵρεμα καὶ τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ ἀπὸ ταῖς καρδίαις τῶν νεοφύτων Ιουδαίων, καὶ ἀνάμωσε καιρόν.

mini; imò laudibus vterque celebrandus innumeris, quod ad aliorum salutem audire & dicere studuerint omnia. Siquidem Petrus non erat timidus; qui ob id vocatus est Petrus, quia fide inconcussus erat; qui primus Christi gratiã coram Iudæis prædicauit; viamque cæteris Apostolis, siue Ioannem, siue Iacobum, siue Paulum & quoslibet alios dicas, prædicandæ veritatis aperuit. Qui os Apostolorum erat, & animum habebat cælesti desiderio & charitate feruentem. Qui vt coryphæus & præsul à Paulo in honore habebatur. Sed quia mandato, inquit, Christi Petro Iudæi, gentes Paulo creditæ fuerant; propterea non audebat Petrus docere palam Hebræos, vt legalia proijcerent. Videbatur enim illi, si lex ante tempus exstirparetur, fore vt simul etiam Christi fides ex eorũ cordibus auelleretur, quod essent neophyti. Quare

Ο Παῦ-

prius ſcilicet Saſimorum, deinde Nazianzi Epiſcopus. Et Acta generalis viij. Synodi hoc vnum continent potiſſimum, Damnatum eſſe Photium vt mæchum. Si ergo is, qui veri ſponſi coniugium violat, adulter eſt; & proinde qui viuenti legitimo Epiſcopo eius Eccleſiam occupat, adulter vocatur: & Nazianzenus vti duarum ſubinde Eccleſiarum Epiſcopus habitus eſt bigamus: omnis ergo Epiſcopus eſt Eccleſiæ ſuæ ſponſus: & Petrus vt vniuerſalis Epiſcopus eſt vniuerſalis Eccleſiæ ſponſus; qualisque ſponſus, tale quoque fundamentum. Chriſtus æternus & viuificus ſponſus; Petrus ſponſus vt ſponſi Vicarius. Eſt igitur poſt fundamentum & angularem lapidem Chriſtum Petrus petra fidei, & tale Eccleſiæ fundamentum,

δίσεπίσκοπος, ωεφὶ τὰ τῆ Ζασίμων, ἀπέκει τῆς Ναζιανζοῦ. Καὶ τὰ ωερακτικὰ τῆς ὀγδόης συνόδου κῆ τὰ Φωτίου ἄλλο δὲν ωεριέχουσι, ωλὴν ὅτι ὁ Φώτιος κατακείνετον ὡσὰν μοιχός. ἐπειδὴ λοιπὸν ἐκεῖνος εἶναι μοιχὸς, ὁπού ἁρπάζει τὸν γάμον τῆ ἀληθινοῦ νυμφίου, Ϛ διὰ τῆ ἕνας ἐπίσκοπος ἁρπάζοντας τὸν θεόγον ἄλλου ζῶντος γνησίου ἐπισκόπου κρίζεται μοιχός· κὰ ὁ θεολόγος ἐκρέχθη δίγαμος, διατὶ ἔχεν εἰς τὴ ἐπίσκοπος δύο ἐκκλησιῶν· ἄρα πᾶσα ἐπίσκοπος εἶναι νυμφίος τῆς ἐκκλησίας τῆ· ἄρα κῆ ὁ Πέτρος ὡς ἐπίσκοπος οἰκουμενικὸς ἐςάθη νυμφίος τῆς οἰκουμενικῆς ἐκκλησίας· Ϛ τέτοιον θεμέλιον, οἷος νυμφίος. ὁ Χριςὸς αἰώνιος Ϛ ζωοποιὸς νυμφίος, ὁ Πέτρος νυμφίος ὡς ϖιςοτηρητὴς τῆ νυμφίου. ἄρα μῆ τὸ θεμέλιον κῆ ἀκρογωνιαῖον λίθον τὸν Χριςὸν ἔχῃ κῆ ὁ Πέτρος πέτρα τῆς ϖίςεως, καὶ τέτοιον θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας.

ΒΛΑΣ-

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΛΓ.

Ο Πέτρος δὲν ἦν θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας, ὅτι ἔσφαλεν εἰς τὸ ἀρνησιν· καὶ ὅταν ἐλόγιαζε, πῶς δὲν ἦλθεν ὁ Μεσσίας καὶ διὰ τὰ ἔθνη· καὶ ὅταν ὁ Παῦλος τὸν ἀντιστῆναι ἐμπόδισεν παντων. λοιπὸν αὐτὸν ἦτον θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας ὁ Πέτρος, σφάλλοντας αὐτὸς ἔσφαλεν ὅλη ἡ ἐκκλησία. ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἦν· ἄρα ὁ Πέτρος δὲν ἦναι θεμέλιον.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XXXIII.

Petrus non est Ecclesiæ fundamentum, Quia errauit negando. Errauit existimando, Messiam non venisse etiam propter gentes. Errauit, quando Paulus ei restitit in faciem. Si ergo Petrus esset fundamentum Ecclesiæ, errante ipso errasset vniuersa Ecclesia. Hoc non est dicendum; ergo Petrus non est fundamentum.

REFVTATIO.

Εν ἐτόλμησαν οἱ ἅγιοι πατέρες μιλῶντας διὰ τὴν ἄρνησιν τοῦ κορυφαίου τῶν ἀποστόλων νὰ χάσουν τὴν ἀλάβειαν, ἀλλὰ μὲ πολλὴν τήρησιν ἐξηγοῦνται τὸ σφάλμα. ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τῷ περὶ μετανοίας λέγει· Τρεῖς ὁ Πέ-

ON sunt ausi sancti Patres, cũ de negatione Petri agerent, reuerentiam non adhibere, sed lapsum modestissimè explicant. Basilius magnus in sermone de pœnitentia: Ter, inquit, Ambros. in 22. Luc.

In cap. 18 17. Petrus negat, non vt Petrus cadat, ſed quo tu haberes ſolatium. Chryſoſtomus in Ioannem Homilia lxxxiij: Hæc dicimus, inquit, non vt Petrum accuſemus, ſed verborum Chriſti veritatem vt oſtendamus. 24. Et infra; Interrogatus rurſum negat; vt intelligas, quanta ſit naturæ imbellicitas. Deinde; 26. Scripſerunt, inquit, Euangeliſtæ vnanimes negationem Petri, non ad culpandum, ſed ad inſtruendum nos, quantum ſit malum ſuis fidere viribus, & non ſe totum committere Deo. 33. In eundem modum exponens caput xxvj. Matthæi; Per negationem, inquit, Petri didiciſſe & ipſum & cæteros Apoſtolos humanam infirmitatem; & Chriſtum permiſiſſe lapſum Petri, quia ſuis ille viribus fidebat. Nam ante paſſionem Apoſtoli nondum perfectè norant Chriſtum. Tom. 8. In ſermone verò, qui in Petrum

ὁ Πέτρος ἀρνῆται, οὐχ ἵνα Πέτρος πέσῃ, ἀλλ' ἵνα σὺ ἔχῃς ὠφέλειαν. ὁ Χρυσόστομος εἰς τὸ κατὰ Ιωάννην εὐαγγελίου ὁμιλίαν πδ΄. Ταῦτα λέγομεν, φησὶν, οὐ τὸν Πέτρον κατηγοροῦντες, ἀλλὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ ἀληθείαν ἐπιδεικνύμενοι. καὶ πάλιν· Καὶ ἐρωτηθεὶς πάλιν ἀρνεῖται, ἵνα μάθῃς, ὅση τῆς φύσεως ἡ ἀσθένεια. καὶ πάλιν· ἔγραψαν, λέγει, ὁμοφώνως οἱ εὐαγγελισταὶ τὴν ἄρνησιν τοῦ Πέτρου, οὐχὶ διὰ κατηγορίαν, ἀλλὰ θέλοντας ἡμᾶς παιδεῦσαι, πόσον κακὸν ἐστὶ τὸ θαρρεῖσθαί τινας εἰς τὸν ἑαυτόν τις, καὶ μὴ πᾶς ἐπιστρέφεται ὅλος εἰς τὸν θεόν. Ομοίως δὲ εἰς τὸ κς. κεφ. τοῦ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγελίου ἐξηγᾶται, ὅτι διὰ τὴν ἄρνησιν τοῦ Πέτρου ἔμαθε καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ἐπίλοιποι τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν. καὶ διὰ τοῦτο ἐπαρχώρησεν ὁ Χριστὸς τὴν ἄρνησιν τοῦ Πέτρου, ἵνα τὶ θαρρεῖσθαι εἰς τὸν ἑαυτόν τις φρίξῃ τοῦ πάθους, ὅτε δὲν ἐγνώριζαν ἀκόμη τέλεια τὸν Χριστὸν οἱ Ἀπόστολοι. μά-

μάλιστα εἰς τὸν λόγον ὅπου φέρεται εἰς Πέτρον τὸν ἀπόστολον καὶ Ηλίαν, δίδει τινὰ μεγαλήτερον ἀφορμὴν τῆς ἀρνήσεως τοῦ Πέτρου ὁ Χρυσόστομος. Ὅτι διὰ τοῦτο ἐπαρεχώρησεν ὁ Θεὸς νὰ σφάλῃ ὁ Πέτρος, ἐκεῖνος ὁ κορυφαῖος τῶν ἀποστόλων, ἐκεῖνο τὸ ἀσάλευτον θεμέλιον, ἡ ἀτζάκιστη πέτρα, ὁ προμαχος τῆς ἐκκλησίας, ὁ ἀσάλευτος πύργος, ὅτι ἐμελλε νὰ καθισθῇ πρώτος τῆς ἐκκλησίας καὶ διδάσκαλος τῆς οἰκουμένης· διὰ νὰ μάθῃ, γνωρίζοντας καὶ αὐτὸς ὅτι ἔπεσε καὶ ἔλαβε συμπάθιον ἀπὸ τὸν Χριστὸν, νὰ συμπαθῇ τοὺς ἄλλους, καὶ νὰ εἶναι φιλάνθρωπος εἰς τὰς ἁμαρτίας.

Καὶ ἀπὸ τοῦτο τοῦ Χρυσοστόμου τινὰ διδασκαλίαν εἶναι φανερὴ τοῦ Γερμανοῦ ἡ βλασφημία. λέγει αὐτὸς μὲ τοὺς ψευδοθεολόγους του, ὅτι ὁ Πέτρος δὲν εἶναι θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας, ὅτι ἐσφάλη. καὶ ὁ Χρυσόστομος λέγει, ὅτι διὰ τοῦτο ἠθέλησεν ἐσφάλῃ ὁ Πέτρος, διατὶ ἔμελλε νὰ εἶναι θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας,

διὰ

Petrum & Eliam inscriptus est, rationem reddit Chrysostomus, cur Petri negatio fuerit permissa. Propter hoc, inquit, permisit Deus, vt laberetur Petrus, ille Apostolorum Coryphæus, illud immobile fundamentum, Petra quæ non frangitur, Ecclesiæ propugnator, fidei portus, inconcussa turris; quia præsul Ecclesiæ creãdus erat, ac magister orbis terrarum: vt agnoscens errorem suum, veniamque consecutus, in alios & ipse clementior esset, & peccata condonaret.

Ex qua Chrysostomi doctrina patescit hnius blasphemiæ grauitas. Gerganus cum suis pseudotheologis ait; Petrum, quia lapsus est, non esse fundamentum Ecclesiæ. Chrysostomus contra; Ideo permisſũ vult à Deo lapsum Petri, quia futurus ipse erat Ecclesiæ fundamentum; nimirum vt

prom-

promptus esset ad concedendam peccantibus veniam, qui illam impetrasset à Christo.

Et Damascenus oratione in Sabbatum sanctum: Futurus erat, inquit, Petrus Ecclesiæ gubernator. Vt igitur ad frugem bonam redeuntibus veniam concederet, Dei Prouidentia permisit, vt laberetur in errorem negationis, & lapsus flecti disceret ad commiserationem.

Rursus Chrysostomus in sermonibus Panegyricis in Petrum & Paulum, ac xij. Apostolos: Salue, inquit, Petre fidei petra, fundamentum orthodoxiæ, qui Ecclesiam suscepisti gubernandam; qui & negando venia dignus, & pœnitentiam agendo fuisti mirabilis. Non tam enim accusatione dignus ob negationem, quàm beatitate ob pœnitentiam. Nobis quippe & errando vtilis, quòd cito lacrymis errorem absterserit, & ad modicum tempus

διὰ νὰ συμπάσχῃ καὶ αὐτὸς τοῖς ἁμαρτωλοῖς, καθὼς ἐσυμπάθησε καὶ αὐτὸ ὁ Χριστός.

Καὶ ὁ Δαμασκηνὸς ἐν τῷ εἰς τὸ ἅγιον Σάββατον λόγῳ· Ἐμελλε, λέγει, ὁ Πέτρος τοιὰ τῆς ἐκκλησίας ἐγχειρίζεσθαι οἴακας· ὡς οὖν συγγνώμων τοῖς ἐκ μεταβάσεως παλινοστοῦσι γίγνοιτο, ἐξολισθῆσαι θεονοητικῶς συγχωρεῖται τὴν ἄρνησιν, συμπαθὴς ἔδει τῷ οἰκείῳ παθήματι ὁλισθήματι.

Πάλιν εἰς τοὺς πανηγυρικοὺς λόγους Πέτρου καὶ Παύλου καὶ τῶν δώδεκα λέγει ὁ Χρυσόστομος· χαίροις Πέτρε τῆς πίστεως ἡ πέτρα, ἡ κρηπὶς τῆς ὀρθοδοξίας, ὁ τὴν ἐκκλησίαν παραλαβὼν εἰς κυβέρνησιν· ὁ καὶ ἀρνούμενος συγγνωστὸς, καὶ μεταμελόμενος θαυμαστός· οὐδὲ γὰρ μέμψεως τοσοῦτον διὰ τὴν ἄρνησιν, ὅσον μακαρισμοῦ διὰ τὴν μετάνοιαν ἄξιος. ἡμῖν γὰρ καὶ σφαλλόμενος ὠφέλιμος, ὅτι ταχὺ δακρύσας τὸ πταῖσμα κατέκλυσεν· καὶ πρὸς μικρὸν ταλαιπωρήσας, εἰς αἰῶνα τὴν πίστιν εὑρέθη θεμέλιος. εἰ γὰρ σκο-

σκοπήσῃς ἀγαπητὲ τὸν τότε καιρὸν τῆς δικαίου δειλίας, οὐκ ἂν εὕροις πολὺ τὸν Πέτρον ἀξιόμεμπτον ὑπόδικον.

Καὶ εἰς τὸν ζητούμενον ὅμοιον λόγον ὁ θεόπτης Παῦλος πρὸς Κορινθίους λέγει· διὰ τοῦτο Πέτρῳ φαίνεται πρῶτον, ὁ γὰρ πρῶτος αὐτὸν ὁμολογήσας Χριστὸν, εἰκότως καὶ τῇ ἀναστάσει ἠξιώθη πρῶτος ἰδεῖν. οὐ διὰ τοῦτο δὲ φαίνεται πρώτῳ μόνον, ἀλλ' ὅτι δειλὸς καὶ ἀρνησάμενος ἦν, ἐκ περιουσίας αὐτὸν παρακαλῶν, καὶ δεικνὺς ὅτι οὐκ ἀπέγνωσται, πρὸ τῶν ἄλλων καὶ τῆς ὄψεως αὐτὸν ταύτης κατηξίωσε, καὶ πρώτῳ τὰ πρόβατα ἐπιχείρισεν.

Λέγει δὲ ὁ θεολόγος Γρηγόριος καὶ ὁ μακάριος Αὐγουστῖνος, ἐκεῖνο ὅπου ψάλλει ἀκόμη ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία· Ὅτι ταῖς τρεῖς ἄρνησις ἐθεράπευσεν ὁ Πέτρος ὁμολογῶν τας τρεῖς φοραῖς, ὅτι ἠγάπα τὸν Χριστόν. Καὶ εἶναι φανερώτατον, ὅτι ἠρνήθη εἰς τὸν καιρὸν τοῦ πάθους, καὶ μὴ τῇ ἀναστάσει ἐκαταστάθη

pus quaſſatus æternum euaſerit fundamentum fidelibus - Nam ſi tempus illud Cariſſime ſpectes iuſti pauoris, Petrum ſane non comperias obnoxium magnæ reprehenſioni. Et in expoſitione primæ ad Corinthios, in illud; Nouiſſimè autem omnium viſus eſt & mihi: Petro, inquit, ideo viſus eſt primo, quia primus debebat reſurgentem videre, qui primus illum confeſſus eſt Chriſtum. Neque ob id ſolum primo illi eſt viſus, ſed etiam quia negauerat: proinde illum abundè ſolatur; oſtēdenſque non eſſe deſperatæ ſalutis, primo apparet, primoque ipſi oues committit. Cap. 15.

Sanctus Gregorius Nazianzenus oratione in Epiphania; & Sanctus Auguſtinus in Ioannem, Curatam aiunt negationem confeſſione, & redditam trinam trinæ: ſicut etiam ad hanc diem canit Orientalis Eccleſia. Conſtat autem Petrum negaſſe quidem paſſionis tempo- Tractat. 123.

re,

re, cõstitutum verò pastorem & fundamentum post Resurrectionem.

Vnde igitur hæretica tua Gergane excæcatio? Errauit Petrus, ergo non est fundamentum, esset enim error Ecclesiæ. Cur tribuendus sit error Ecclesiæ, cuius illo tempore nondum erat fundamentum Petrus? Ad hoc vnum vales, vt illum tu paruipendas, quem ore suo Christus beatum pronuntiauit. Nec te tuæ pudet ignorantiæ, dum germanus agnoscaris Lutheri discipulus.

Alter error, quem sophista temerarius tribuit beatissimo Petro; talis est, ac siquis diceret; Errasse Petrum, quando in locum proditoris non suffecit ipse Matthiam, sed electionem sorti commisit. Act. 1.

Sane Petrus Ecclesiæ fundamentum erat; non ob id tamen Spiritus sanctus destitit, aut desistet vnquam ab illuminanda moderandaque Ecclesia, & gubernatoribus eius.

Audi-

θη ποιμὴν καὶ θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας.

Οθεν ἐλέγχεται ἡ αἱρετικὴ ἀμαθία τοῦ Γεργανίου· καὶ βλέπουσιν ὅλοι τὸ ἀνάρμοστον τοῦ λόγου του· αὐ ἔσφαλεν ὁ Πέτρος, δὲν ἦτο θεμέλιον, ὅτι τὸ σφάλμα ἤθελεν εἶναι τῆς ἐκκλησίας. πῶς ὦ Γεργανὲ δίδεις τῆς ἐκκλησίας τὸ πάθημα τοῦ Πέτρου, αὐ ὁ Πέτρος τότε δὲν ἦτον ἀκόμη θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας; μόνον ἔμαθες νὰ ἀναίσχυντῆς καὶ νὰ βλασφημᾷς τὸν θεομακάριστον ἐκεῖνον ἀπόστολον· ἐδὲν σὲ κόπτει νὰ δείχνεσαι ἀμαθὴς δηλὰ νὰ φαίνεσαι γνήσιος μαθητὴς τοῦ Λουτέρου.

Τὸ δεύτερον ὁποῦ δίδει τοῦτος ὁ θρασύστομος δηλὰ σφάλμα τοῦ ἁγίου Πέτρου, εἶναι ὡσὰν νὰ ἔλεγεν· ὁ ἅγιος Πέτρος ἔσφαλεν, δηλαδὴ δὲν ὠνόμασεν αὐτὸς τὸν ἅγιον Ματθίαν δηλὰ δωδέκατον ἀπόστολον εἰς τὸν τοῦ προδότου, ἀλλὰ μὲ κλῆρον ἄφηκε νὰ δηλεχθῇ.

Ἦτον ἀληθινὰ θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας ὁ Πέτρος, ἀλλὰ διὰ τοῦτο δὲν ἔπαυσεν ὐδὲ παύει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον νὰ φωτίζῃ καὶ νὰ κυβερνᾷ τὴν ἐκ-

ἐκκλησίαν καὶ τοὺς ὀπισάτας
τῆς ἐκκλησίας. εἶχεν ἀκύ-
σει ὁ Πέτρος ἀπὸ τὸν Χριστόν·
ὐκ ἀπεστάλλω εἰ μὴ εἰς τὰ
πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴ-
κου Ισραήλ. καὶ, ἐκ ἔστι κα- 30
λὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκ-
νων, καὶ δοῦναι τοῖς κυναρ-
ίοις. καὶ πάλιν· εἰς ὁδὸν
ἐθνῶν μὴ ἀπέλθητε. Καὶ
τοῦτο ἐφαίνετο τῷ Ιουδαίων
τόσα βέβαιον & ἀπαράβα-
τον, ὅτι καὶ ἐγόγγυζαν τὸν ἅ-
γιον Πέτρον, διατὶ πρὸς ἄν-
δρας ἀκροβυστίαν ἔχοντας
εἰσῆλθε καὶ συνέφαγε αὐ- 32
τοῖς. ὅθεν ἀναγκάθη ὁ ἅ-
γιος Πέτρος νὰ ἐξηγήσῃ τὴν
ὀπτασίαν τῆς σινδόνος μὲ τὰ
τετράποδα τῆς γῆς καὶ θη-
ρία & ἑρπετά· καὶ τὴν φω-
νὴν, Πέτρε θῦσον καὶ φάγε·
καὶ ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον
τὸ εἶχεν ὁρίσει νὰ ὑπάγῃ
πρὸς τὸν Κορνήλιον. Τόσον
ὅτι ἀκούοντας τοῦτα οἱ Ἑβραῖοι 33
ἡσύχασαν, καὶ ἐδόξασαν
τὸν θεόν. ποῦ ἦτ λοιπὸν
σφάλμα τοῦ Πέτρου, αὐ ἦ-
τον ἀναγκαία φωνὴ καὶ ἀπο-
κάλυψις ἀπὸ τὸν θεὸν διὰ
νὰ γνωρίσουν οἱ Ἀπόστολοι,
πότε, καὶ πῶς ἔπρεπε νὰ
δέχθοῦσι τὰ ἔθνη εἰς τὸν χρι-
στια-

Audierat Petrus Christum dicentem; Non sum missus, nisi ad oues, quæ perierunt domus Israel. Et, Nõ est bonum sumere panem filiorum, & mittere canibus. Rursus: In viam gentium ne abieritis. Quod Iudæis adeo fixum & inuiolabile videbatur, vt Petro his verbis obstreperent; Quare introisti ad viros præputium habentes, & manducasti cum illis? Ex quo coactus ille fuit visionem exponere quasi lintei summissi de cælo, in quo erant quadrupedia terræ, & bestiæ, & reptilia: Quodque audisset vocem; Petre occide & manduca: & Spiritus sanctus illi dixisset, vt iret ad Cornelium. Quibus auditis acquieuerunt Iudæi glorificantes Deum. Vbi ergo Petri error, si necessaria erat Dei vox & reuelatio, vt scirent Apostoli, quando & quo pacto Gentes essent ad Christianismum ad- Matth. 15 24.26. Matth. 10 5. Act. 11 3.

admittẽdę? Primo loco, ait Chryſoſtomus, ad Iudæos eſt miſſus Chriſtus, vt corrigerentur. Sed quia illi noluerunt corrigi, miſſum eſt gẽtibus ſalutare Dei, ſicut Hebręis dixit Apoſt.

Hom. 23. in Acta.

Hom. 32. in Matt.

Act. 28. 28. 13. 46.

Et ex his habemus, quòd ſicut ad complendũ Apoſtolicum numerum primus locutus eſt Petrus, vtpote paſtor ouium, & coryphæus Apoſtolorum, vt inquit Chryſoſtomus: Ita quòd vni Petro apparuerit viſio de Gentium vocatione, clariſſimum eſt argumentum, Quòd Petrus ſit caput & fundamẽtum fidei, contra quã nugatur Gerganus. Is enim ait, Petrum ſecundo erraſſe; quod falſiſſimum eſt. Dicit; Petrum, quia errauit, non eſſe fundamentum Eccleſiæ; cum ex hoc oppoſitum deducatur. Ex tota enim illa hiſtoria vocationis gentium apertè colligitur, illum qui Gentes à Deo vocatas in corpus Eccleſiæ aggregabat; eſſe caput & fundamẽtum Eccleſiæ.

Quòd

ςιανισμόν; πρῶτον, ὡς λέγει ὁ Χρυσόστομος, ἐπέμφθη ὁ Χριστὸς πρὸς τοὺς Ἰουδαίους διὰ τὸ διορθωθῆναι· ἀλλ' ὅπερ δὴ ἔμενεν ἀδιόρθωτοι, ἐπέμφθη τοῖς ἔθνεσιν ἡ ζωτηρία τοῦ θεοῦ, καθὼς εἶπεν ὁ ἅγιος Παῦλος τοῖς Ἑβραίοις.

Καὶ ἀπὸ τοῦτο ἔχομεν, ὅτι καθὼς διὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ χοροῦ τῶν Ἀποστόλων πρῶτος ἐμίλησεν κατὰ τὸν Χρυσόστομον ὁ Πέτρος ὡσὰν ποιμὴν τῶν προβάτων, καὶ κορυφαῖος τῶν Ἀποστόλων· ἔτζι τὸ νὰ φανῇ τοῦ Πέτρου μόνου ἡ ὀπτασία διὰ τὸ κάλεσμα τῶν ἐθνῶν εἶν' ἀπόδειξις, ὅτι ὁ Πέτρος εἶν' κεφαλὴ καὶ θεμέλιον τῆς πίστεως ἐναντίον τῆς βλασφημίας τοῦ Γεργάνου. λέγει ἀυτὸς, ὅτι ἔσφαλεν εἰς τὸ δεύτερον ὁ Πέτρος· καὶ τοῦτο εἶν' θεομάχον ψέμα. λέγει, ὅτι δὲν εἶναι θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας, διατὶ ἔσφαλεν· καὶ εἶν' ὅλον τοῦ ἐναντίον· ἐπειδὴ ἀφ' ὅτι ἐσυμπέθη εἰς τοῦτο τὸ πρόθεσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ τῶν ἐθνῶν ἀποδέχνεται ὁ Πέτρος ὁποῦ ἐδέχθη τὰ ἔθνη εἰς τὸ σῶμα τῆς ἐκκλησίας, κεφαλὴ καὶ θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας.

Εἰς

Εἰς τὸ τρίτον ὁπου κατηγορᾷ διὰ σφάλμα τῦ Πέτρου τῦτος ὁ ἀθυρόστομος, πῶς ὁ Παῦλος ἀντιπῆρε τὸν Πέτρον, ἔχοντας εἰς τὰ δύσκολα τῆς θείας γραφῆς ὁ μιαρὸς τῳ ὁδηγίαν τῦ διδασκάλων τῆς ἐκκλησίας, θεληματικῶς ἀφίνει τὸ φῶς, καὶ τυφλώνεται μὲ τοὺς αἱρετικούς.

Ο Χρυσόστομος ἐξηγᾶ, ὅτι ὅλον ἐκεῖνο ὁπου συνέβη εἰς τὴν Αντιόχειαν, δὲν ἐσάθη μάχη τῦ Αποστόλων, ἀλλ' οἰκονομία. Καὶ κράζοντας ὁ Παῦλος τὸν Πέτρον κατεγνωσμένον, ἀπὸ τοὺς ἄλλους λέγει ὁ Χρυσόστομος· Οτι ὁ Πέτρος ὁπου φοβᾶτα ἐσπαστοστρέφετο μὲ τοὺς ἐθνικοὺς, ἀφ' ὦ ἔφθασαν εἰς τὴν Αντιόχειαν Ιουδαῖοι τινὲς μαθηταὶ τῦ Ιακώβου, ἐσύρθη καὶ ἔφυγε τὴν συναναστροφὴν τῦ ἐθνικῶν διὰ τὸν φόβον τῦ Ιουδαίων. ἐφοβήθη ὁ Πέτρος, λέγει ὁ Χρυσόστομος, μὴν ἀποσκανδαλισθῶσιν οἱ Εβραῖοι σκανδαλισθέντες, & δὲν ἐφοβήθη τινὰ κίνδυνον. ἤθελεν ὅλον τὸ ἔργον τῦ Πέτρου ἦτον διὰ νὰ κερδέσῃ τοὺς Ιουδαίους, καὶ ὁ φόβος νὰ μὴν ἀποσκανδαλισθῶσιν. & τῦτο δὲν

Quòd tertio scriptor maledicus obijcit, Paulum restitisse in faciem Petro; cum posset à sanctis Patribus elucidatum habere, maluit sponte sacrilegus lucem deserere, & hæreticorum tenebras sectari. *Ad Galat. 2.11.*

Chrysostomus id totum, quod gestũ est Antiochiæ, non pugnæ & contentionis, sed œconomiæ Apostolorũ fuisse ait. Et quòd Paulus dicat reprehensibilem, siue vt vox græca sonat, reprehensum Petrum, exponit Chrysostomus, reprehẽsum ab alijs. Quoniam Petrus antea contubernio Ethnicorum liberè vtens, vbi Iudæi quidam discipuli Iacobi venerunt Antiochiam, subtraxit se fugiens commercium gentilium metu Iudæorũ. Timuit Petrus, inquit Chrysostomus, ne scandalum passi deficerent à fide Iudæi; sibi verò nullum timuit periculum. Quare quicquid egit Petrus, ad salutem erat Iudæorum, ne fidẽ desererent. Quod *Loc. cit. & in Proœmio in illã epistolam.*

œco-

prius ſcilicet Saſimorum, deinde Nazianzi Epiſcopus. Et Acta generalis viij. Synodi hoc vnum continent potiſſimum, Damnatum eſſe Photium vt mœchum. Si ergo is, qui veri ſponſi coniugium violat, adulter eſt; & proinde qui viuenti legitimo Epiſcopo eius Eccleſiam occupat, adulter vocatur: & Nazianzenus vti duarum ſubinde Eccleſiarum Epiſcopus habitus eſt bigamus: omnis ergo Epiſcopus eſt Eccleſiæ ſuæ ſponſus: & Petrus vt vniuerſalis Epiſcopus eſt vniuerſalis Eccleſiæ ſponſus; qualisque ſponſus, tale quoque fundamentum. Chriſtus æternus & viuificus ſponſus; Petrus ſponſus vt ſponſi Vicarius. Eſt igitur poſt fundamentum & angularem lapidem Chriſtum Petrus petra fidei, & tale Eccleſiæ fundamentum,

διοικητὴς ὁ Πέτρος, μετὰ τὸν Ζασίμων, ἀπέκει τῆς Ναζιανζοῦ· Καὶ τὰ πραχτικὰ τῆς ὀγδόης συνόδου καὶ τὸ Φωτίου ἄλλο δὲν περιέχουσι, πλὴν ὅτι ὁ Φώτιος κατακρίνεται ὡσὰν μοιχός. ἐπειδὴ λοιπὸν ἐκεῖνος εἶναι μοιχὸς, ὁποῦ ἁρπάζει τὸν γάμον τοῦ ἀληθινοῦ νυμφίου, καὶ διὰ τοῦτο ἕνας ἐπίσκοπος ἁρπάζοντας τὸν θρόνον ἄλλου ζῶντος γνησίου ἐπισκόπου κρίνεται μοιχός· καὶ ὁ θεολόγος κρίθη δίγαμος, διατὶ εἶχε εἷς καὶ ἐπίσκοπος δύο ἐκκλησιῶν· ἄρα πᾶσα ἐπίσκοπος εἶναι νυμφίος τῆς ἐκκλησίας του· ἄρα καὶ ὁ Πέτρος ὡς ἐπίσκοπος οἰκουμενικὸς ἐστάθη νυμφίος τῆς οἰκουμενικῆς ἐκκλησίας· καὶ τέτοιον θεμέλιον, οἷος νυμφίος. ὁ Χριστὸς αἰώνιος καὶ ζωοποιὸς νυμφίος, ὁ Πέτρος νυμφίος ὡς ὑποστηρικτὴς τοῦ νυμφίου. ἄρα μὲ τὸ θεμέλιον καὶ ἀκρογωνιαῖον λίθον τὸν Χριστὸν ἔχει καὶ ὁ Πέτρος πέτρα τῆς πίστεως, καὶ τέτοιον θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΛΓ.

Ο Πέτρος οὐκ ἔστι θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας, ὅτι ἔσφαλεν εἰς τὸ ἄρνησιν· καὶ ὅταν ἐλόγιαζε, πῶς οὐκ ἦλθεν ὁ Μεσσίας καὶ διὰ τὰ ἔθνη· καὶ ὅταν ὁ Παῦλος τὸν ἀντέστη αὐτῷ κατὰ πάντων. λοιπὸν οὐκ ἦτον θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας ὁ Πέτρος, σφάλλοντας αὐτὸς ἔσφαλεν ὅλη ἡ ἐκκλησία. ἀλλὰ τοῦτο οὐκ ἔστι· ἄρα ὁ Πέτρος οὐκ εἶναι θεμέλιον.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XXXIII.

Petrus non est Ecclesiæ fundamentum, Quia errauit negando. Errauit existimando, Messiam non venisse etiam propter gentes. Errauit, quando Paulus ei restitit in faciem. Si ergo Petrus esset fundamentum Ecclesiæ, errante ipso errasset vniuersa Ecclesia. Hoc non est dicendum; ergo Petrus non est fundamentum.

REFVTATIO.

Εν ἐθέλησαν οἱ ἅγιοι πατέρες μιλῶντας διὰ τὸ ἄρνησιν τοῦ κορυφαίου τῶν ἀποστόλων νὰ χάσουν τὸ σέβας, ἀλλὰ μὲ πολλὴν τήρησιν ἐξηγοῦνται τὸ σφάλμα. ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τῷ περὶ μετανοίας λέγει· Τρὶς ὁ Πέ-

ON sunt ausi sancti Patres, cũ de negatione Petri agerent, reuerentiam non adhibere, sed lapsum modestissimè explicant. Basilius magnus in sermone de pœnitentia: Ter, inquit, Petrus *Ambros. in 22. Luc.*

In cap. 18. 17. Petrus negat, non vt Petrus cadat, sed quo tu haberes solatium. Chrysostomus in Ioannem Homilia lxxxiij: Hæc dicimus, inquit, non vt Petrum accusemus, sed verborum Christi veritatem vt ostendamus. 24. Et infra; Interrogatus rursum negat; vt intelligas, quanta sit naturæ imbelliciras. Deinde; 26. Scripserunt, inquit, Euangelistæ vnanimes negationem Petri, non ad culpandum, sed ad instruendum nos, quantum sit malum suis fidere viribus, & non se totum committere Deo. 33. In eundem modum exponens caput xxvj. Matthæi; Per negationem, inquit, Petri didicisse & ipsum & cæteros Apostolos humanam infirmitatem; & Christum permisisse lapsum Petri, quia suis ille viribus fidebat. Nam ante passionem Apostoli nondum perfectè norant Christum. Tom. 8. In sermone verò, qui in Petrum

ὁ Πέτρος ἀρνεῖται, ὄχ ἵνα Πέτρος πέσῃ, ἀλλ' ἵνα σὺ ἔχῃς ὠφελίαν. ὁ Χρυσόστομος εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγελίου διὰ τοῦτο ἄρνησιν γράφει· ταῦτα δὲ λέγομεν οὐ τὸν Πέτρον κατηγοροῦντες, ἀλλὰ τὴν ὑπὸ Χριστοῦ εἰρημένων τοῦτο ἀλήθειαν ἐπιδεικνύμενοι. καὶ ὠφελοῦμεν· Καὶ ἐρωτηθεὶς πάλιν ἀρνεῖται, ἵνα μάθῃς, ὅση τῆς φύσεως ἡ ἀσθένεια. καὶ πάλιν· ἔγραψαν, λέγει, ὁμοφώνως οἱ εὐαγγελισταὶ τοῦτο ἄρνησιν τοῦ Πέτρου, οὐχὶ διὰ κατηγορίαν, ἀλλὰ θέλοντας ἡμᾶς διδάσκειν, πόσον κακὸν ἐναι τὸ θαρρεῖσθαι τινας εἰς τὸν ἑαυτόν τις, καὶ τὸ μὴ ὅλος εἰς τὸν θεόν. Ὁμοίως δὲ εἰς τὸ κς. κεφ. τοῦ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγελίου ἐξηγᾶται, ὅτι διὰ τοῦτο ἄρνησιν τοῦ Πέτρου ἔμαθε καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ἐπίλοιποι τοῦτο ἀνθρωπίνου ἀσθένειαν. καὶ διὰ τοῦτο ἐδιδάχθησαν ὁ Χριστὸς τοῦτο ἄρνησιν τοῦ Πέτρου, διατὶ ἐθαρρεῖσθεν εἰς τὸν ἑαυτόν τις φρίν τοῦ πάθους, ὅτι δὲν ἐγνώριζαν ἀκόμη τέλεια τὸν Χριστὸν οἱ Ἀπόστολοι.

μά-

μάλισα εἰς τὸν λόγον ὁποῦ φέρεται εἰς Πέτρον τὸν ἀπόστολον καὶ Ηλίαν, δίδει τὴν μεγαλήτερην ἀφορμὴν τῆς ἀρνήσεως τοῦ Πέτρου ὁ Χρυσόστομος. Οτι διὰ τοῦτο ἐπαφῆκεν ὁ Θεὸς νὰ σφάλῃ ὁ Πέτρος, ἐκεῖνος ὁ κορυφαῖος τῶν ἀποστόλων, ἐκεῖνο τὸ ἀσάλευτον θεμέλιον, ἡ ἀτζάκιστη πέτρα, ὁ φρούραρχος τῆς ἐκκλησίας, ὁ ἀσάλευτος πύργος, ὅτι ἔμελλε νὰ καθίσῃ ἀρχιτέκτων τῆς ἐκκλησίας καὶ διδάσκαλος τῆς οἰκουμένης· διὰ νὰ μάθῃ, γνωρίζοντας καὶ αὐτὸς ὅτι ἔπεσε καὶ ἔλαβε συμπάθιον ἀπὸ τὸν Χριστὸν, νὰ συμπαθῇ τοὺς ἄλλους, καὶ νὰ εἶναι φιλάνθρωπος εἰς τοὺς ἁμαρτάνοντας.

Καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ Χρυσοστόμου τὴν διδασκαλίαν εἶναι φανερὴ τοῦ Γερσαίου ἡ βλασφημία. λέγει αὐτὸς μὲ τοὺς ψευδοθεολόγους του, ὅτι ὁ Πέτρος δὲν εἶναι θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας, ὅπου ἔσφαλεν. καὶ ὁ Χρυσόστομος λέγει, ὅτι διὰ τοῦτο τοῦ Θεοῦ ἐπαφῆκεν ἔσφαλεν ὁ Πέτρος, διατὶ ἔμελλε νὰ ἦναι θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας, διὰ

Petrum & Eliam inscriptus est, rationem reddit Chrysostomus, cur Petri negatio fuerit permissa. Propter hoc, inquit, permisit Deus, vt laberetur Petrus, ille Apostolorum Coryphæus, illud immobile fundamentum, Petra quæ non frangitur, Ecclesiæ propugnator, fidei portus, inconcussa turris; quia præsul Ecclesiæ creādus erat, ac magister orbis terrarum: vt agnoscens errorem suum, veniamque consecutus, in alios & ipse clementior esset, & peccata condonaret.

Ex qua Chrysostomi doctrina patescit hnius blasphemiæ grauitas. Gerganus cum suis pseudotheologis ait; Petrum, quia lapsus est, non esse fundamentum Ecclesiæ. Chrysostomus contra; Ideo permissū vult à Deo lapsum Petri, quia futurus ipse erat Ecclesiæ fundamentum; nimirum vt

prom-

σκοπήσῃς ἀγαπητὲ τὸν τότε καιρὸν τῆς δικαίου δειλίας, εὑρήσεις πολὺ τὸν Πέτρον ἀξιόμεμπτον.

Καὶ εἰς τὸν ζ΄ κορ. ὃν ἔγραψεν λόγον ὁ αὐτὸς φησὶ Κορινθίοις λέγων· διὰ τοῦτο Πέτρῳ φαίνεται πρῶτον, ὁ γὰρ πρῶτος αὐτὸν ὁμολογήσας Χριστὸν, εἰκότως καὶ τῇ ἀναστάσει ἠξιώθη πρῶτος ἰδεῖν. οὐ διὰ τοῦτο δὲ φαίνεται πρώτῳ μόνον, ἀλλ' ὅτι δειλὸς καὶ ἀρνησάμενος ἦν, ἐκ περιουσίας αὐτὸν παρακαλῶν, καὶ δεικνὺς ὅτι οὐκ ἀπέγνωσαι, πρὸ τῶν ἄλλων καὶ τῆς ὄψεως αὐτὸν ταύτης κατηξίωσε, καὶ πρώτῳ τὰ πρόβατα ἐπιχείρισε.

Λέγει δὲ ὁ θεολόγος Γρηγόριος καὶ ὁ μακάριος Αὐγουστῖνος, ἐκεῖνο ἀπου ψάλλει ἀκόμη ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία· Ὅτι ταῖς τρεῖς ἄρνησις ἐθεράπευσεν ὁ Πέτρος ὁμολογῶν τας τρεῖς φοράς, ὅτι ἠγάπα τὸν Χριστόν. Καὶ εἶναι φανερώτατον, ὅτι ἠρνήθη εἰς τὸν καιρὸν τῶ πάθους, δὲ μὴ τῷ ἀναστάσει ἐκαταστάθη

pus quaſſatus æternum euaſerit fundamentum fidelibus - Nam ſi tempus illud Cariſſime ſpectes iuſti pauoris, Petrum ſane non comperias obnoxium magnæ reprehenſioni. Et in expoſitione primæ ad Corinthios, in illud; Nouiſſimè autem omnium viſus eſt & mihi: Petro, inquit, ideo viſus eſt primo, quia primus debebat reſurgentem videre, qui primus illum confeſſus eſt Chriſtum. Neque ob id ſolum primo illi eſt viſus, ſed etiam quia negauerat: proinde illum abundè ſolatur; oſtēdenſque non eſſe deſperatæ ſalutis, primo apparet, primoque ipſi oues committit. Cap. 15. 8

Sanctus Gregorius Nazianzenus oratione in Epiphania; & Sanctus Auguſtinus in Ioannem, Curatam aiunt negationem confeſſione, & redditam trinam trinæ: ſicut etiam ad hanc diem canit Orientalis Eccleſia. Conſtat autem Petrum negaſſe quidem paſſionis tempore, Tractat. 123.

re, cõstitutum verò pastorem & fundamentum post Resurrectionem.

Vnde igitur hæretica tua Gergane excæcatio? Errauit Petrus, ergo non est fundamentum, esset enim error Ecclesiæ. Cur tribuendus sit error Ecclesiæ, cuius illo tempore nondum erat fundamentum Petrus? Ad hoc vnum vales, vt illum tu paruipendas, quem ore suo Christus beatum pronuntiauit. Nec te tuæ pudet ignorantiæ, dum germanus agnoscaris Lutheri discipulus.

Alter error, quem sophista temerarius tribuit beatissimo Petro; talis est, ac siquis diceret; Errasse Petrum, quando in locum proditoris non suffecit ipse Matthiam, sed electionem sorti commisit. Act. 1.

Sane Petrus Ecclesiæ fundamentum erat; non ob id tamen Spiritus sanctus destitit, aut desistet vnquam ab illuminanda moderandaque Ecclesia, & gubernatoribus eius.

Audi-

θη ποιμαίνειν καὶ θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας.

Οθεν ἐλέγχεται ἡ αἱρετικὴ ἀμαθία τοῦ Γεργανίου· καὶ βλέπουσιν ὅλοι τὸ ἀνάρμοστον τοῦ λόγου του· αὐ ἔσφαλεν ὁ Πέτρος, δὲν ἦν θεμέλιον, ὅτι τὸ σφάλμα ἤθελεν εἶναι τῆς ἐκκλησίας. πῶς ὦ Γεργανίε δίδεις τῆς ἐκκλησίας τὸ πάθημα τοῦ Πέτρου, αὐ ὁ Πέτρος τότε δὲν ἦτον ἀκόμη θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας; μόνον ἔμαθες νὰ ἀναίσχυντῆς καὶ νὰ βλασφημᾷς τὸν θεομακάριστον ἐκεῖνον ἀπόστολον· ἂν δὲν σὲ κόπτει νὰ δείχνεσαι ἀμαθὴς δίχα νὰ φαίνεσαι γνήσιος μαθητὴς τοῦ Λουτέρου.

Τὸ δεύτερον ὁποῦ δίδασκε τοὺς ὁ θεασύστομος δίχα σφάλμα τοῦ ἁγίου Πέτρου, εἰ ὡσαὶ νὰ ἔλεγεν· ὁ ἅγιος Πέτρος ἔσφαλεν, διατὶ δὲν ὠνόμασεν αὐτὸς τὸν ἅγιον Ματθίαν δίχα δωδέκατον ἀπόστολον εἰς τόπον τοῦ προδότου, ἀλλὰ μὲ κλῆρον ἄφηκε νὰ διαλεχθῇ.

Ἦτον ἀληθινὰ θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας ὁ Πέτρος, ἀλλὰ διὰ τοῦτο δὲν ἔπαυσεν ὁ δὲ παύει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον νὰ φωτίζῃ καὶ τὰ κυβερνᾷ τλὼ

ἐκ-

ἐκκλησίαν καὶ τοὺς ἀπεσταλ-
μένους τῆς ἐκκλησίας. εἶχεν ἀκού-
σει ὁ Πέτρος ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ
μὴ ἀπεσταλῆναι εἰ μὴ εἰς τὰ
πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου
Ισραήλ. καὶ, ἐκεῖνοι καλὸν 30
λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων, καὶ δοῦναι τοῖς κυναρίοις. καὶ πάλιν· εἰς ὁδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπέλθητε. Καὶ τοῦτο ἐφαίνετο τοῖς Ιουδαίοις τόσα βέβαιον καὶ ἀπαράβατον, ὅτι καὶ ἐγὼ λυζαν τὸν ἅγιον Πέτρον, διατὶ πρὸς ἄνδρας ἀκροβυστίαν ἔχοντας εἰσῆλθε καὶ συνέφαγε αὐτοῖς. ὅθεν ἀναγκάθη ὁ ἅγιος Πέτρος νὰ ἐξηγήσῃ τὴν ὀπτασίαν τῆς σινδόνος μὲ τὰ τετράποδα τῆς γῆς καὶ θηρία καὶ ἑρπετά· καὶ τὴν φωνὴν, Πέτρε θῦσον καὶ φάγε· καὶ ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τοῦ εἶχεν εἰσθῇ νὰ ὑπάγῃ πρὸς τὸν Κορνήλιον. Τόσον ὅτι ἀκούοντας τοῦτα οἱ Ἑβραῖοι 31
ἠσύχασαν, καὶ ἐδόξασαν τὸν θεόν. ποῦ ἦν λοιπὸν σφάλμα τοῦ Πέτρου, αἰ ἦτον ἀναγκαία φωνὴ καὶ ἀποκάλυψις ἀπὸ τὸν θεὸν διὰ νὰ γνωρίσουν οἱ Ἀπόστολοι, πότε, καὶ πῶς ἔπρεπε νὰ δεχθοῦσι τὰ ἔθνη εἰς τὸν χρι-

στια-

Audierat Petrus Christum dicentem; Non sum missus, nisi ad oues, quæ perierunt domus Israel. Et, Nõ est bonum sumere panem filiorum, & mittere canibus. Rursus: In viam gentium ne abieritis. Quod Iudæis adeo fixum & inuiolabile videbatur, vt Petro his verbis obstreperent; Quare introisti ad viros præputium habentes, & manducasti cum illis? Ex quo coactus ille fuit visionem exponere quasi lintei summissi de cælo, in quo erant quadrupedia terræ, & bestiæ, & reptilia: Quodque audisset vocem; Petre occide & manduca: & Spiritus sanctus illi dixisset, vt iret ad Cornelium. Quibus auditis acquieuerunt Iudæi glorificantes Deum. Vbi ergo Petri error, si necessaria erat Dei vox & reuelatio, vt scirent Apostoli, quando & quo pacto Gentes essent ad Christianismum ad- *Matth.* 15 24.26. *Matth.* 10 5. *Act.* 11.3.

Εἰς τὸ ῥῖγον ὁποῦ κατηγορᾷ διὰ σφάλμα τοῦ Πέτρου τοῦτος ὁ ἀθυρόστομος, ὡς ὁ Παῦλος ἀντέπηρε τὸν Πέτρον, ἔχοντας εἰς τὰ δύσκολα τῆς θείας γραφῆς ὁ μιαρὸς τὴν ὁδηγίαν τῆ διδασκάλων τῆς ἐκκλησίας, θεληματικῶς ἀφίνει τὸ φῶς, καὶ τυφλώνεται μὲ τοὺς αἱρετικούς.

Ο Χρυσόστομος ἐξηγᾷ, ὅτι ὅλον ἐκεῖνο ὁποῦ σωέβη εἰς τὴν Αντιόχειαν, δὲν ἐτάθη μάχη τῆ Αποστόλων, ἀλλ' οἰκονομία. Καὶ κρίζοντας ὁ Παῦλος τὸν Πέτρον κατεγνωσμένον, ἀπὸ τοὺς ἄλλους λέγει ὁ Χρυσόστομος· Οτι ὁ Πέτρος ὁποῦ τὰ ἐθνικὰ ἐσυναυλρέφετο μὲ τοὺς ἐθνικούς, ἀφ' ὧ ἔφθασαν εἰς τὴν Αντιόχειαν Ιουδαῖοί τινες μαθηταὶ τοῦ Ιακώβου, ἐσύρθη καὶ ἔφυγε τὴν συναναστροφὴν τῆ ἐθνικῶν διὰ τὸν φόβον τῆ Ιουδαίων. ἐφοβήθη ὁ Πέτρος, λέγει ὁ Χρυσόστομος, μὴν ἀποστατήσουν οἱ Εβραῖοι σκανδαλισμένοι, & δὲν ἐφοβήθη τινὰ κίνδυνον. ἦθεν ὅλον τὸ ἔργον τοῦ Πέτρου ἦτον διὰ νὰ κερδέσῃ τοὺς Ιουδαίους, καὶ ὁ φόβος νὰ μὴν ἀποστατήσουν. & τοῦτο δὲν

Quòd tertio scriptor maledicus obijcit, Paulum restitisse in faciem Petro; cum posset à sanctis Patribus elucidatum habere, maluit sponte sacrilegus lucem deserere, & hæreticorum tenebras sectari.

Ad Galat. 2.11.

Chrysostomus id totum, quod gestũ est Antiochiæ, non pugnæ & contentionis, sed œconomiæ Apostolorũ fuisse ait. Et quòd Paulus dicat reprehensibilem, siue vt vox græca sonat, reprehensum Petrum, exponit Chrysostomus, reprehẽsum ab alijs. Quoniam Petrus antea contubernio Ethnicorum liberè vtens, vbi Iudæi quidam discipuli Iacobi venerunt Antiochiam, subtraxit se fugiens commercium gentilium metu Iudęorũ. Timuit Petrus, inquit Chrysostomus, ne scandalum passi deficerent à fide Iudæi; sibi verò nullum timuit periculum. Quare quicquid egit Petrus, ad salutem erat Iudęorum, ne fidẽ desererent. Quod

Loc cit. & in Proœmio in illã epistolam.

œco-

πρὸς τὸν τῶν λοιπῶν ζωτηρίαν ἅπαντα καὶ ἀκούειν καὶ λέγειν σπουδάζων. ἐπειδὴ λέγει, δεῖν ἦτον ἅγιος ὁ Πέτρος ὅπου ὠνομάσθη Πέτρος, διατὶ ἦτον ἀτρέμος τῇ τὸν πίστιν· ὅπου ἐκήρυξε θαρρῶς ἔμπροσθεν τῶν Ιουδαίων τὸ Χριστοῦ τὸν δόξαν, καὶ ἄνοιξε τὸν στόμαν πρῶτ ἄλλων ἀποστόλων, καὶ τὸ Ιωάννου, καὶ τὸ Ιακώβου, καὶ τὸ Παύλου, καὶ τῶν λοιπῶν νὰ κηρύσσουν τὴν ἀλήθειαν· ὅπου ἦτον στόμα τῶν Αποστόλων, καὶ εἶχε ψυχὴν οὐρανίου πόθου καὶ ἔρωτος γέμουσαν· ὅπου ἐτιμᾶτο ἀπὸ τὸν Παῦλον ὡς κορυφαῖος καὶ πρόεδρος. ἀλλ' ἐπειδὴ μὲ διαταγὴν τοῦ Χριστοῦ ὁ Πέτρος ἔμενε, λέγει, ὁπόμελλητὴς τῶν Ιουδαίων, καὶ ὁ Παῦλος τῶν ἐθνικῶν, διὰ τοῦτο δὲν ἐτόλμα ὁ Πέτρος νὰ διδάξῃ φανερὰ τοὺς Εβραίους νὰ ἀφήσουν τὸν νόμον, ὅτι τοῦ ἐφαίνετο πρέπον κρίσιν ὁ ἀναπασμὸς τοῦ νόμου, καὶ ἐφοβᾶτο μὴν ἀναπάσῃ αἴσθημα καὶ τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ ἀπὸ τὰς καρδίας τῶν νεοφύτων Ιουδαίων, καὶ ἀπάμωσι κρίσιν.

mini; imò laudibus vterque celebrandus innumeris, quod ad aliorum salutem audire & dicere studuerint omnia. Siquidem Petrus non erat timidus; qui ob id vocatus est Petrus, quia fide inconcussus erat; qui primus Christi gratiã coram Iudæis prædicauit; viamque cæteris Apostolis, siue Ioannem, siue Iacobum, siue Paulum & quoslibet alios dicas, prædicandæ veritatis aperuit. Qui os Apostolorum erat, & animum habebat cælesti desiderio & charitate feruentem. Qui vt coryphæus & præsul à Paulo in honore habebatur. Sed quia mandato, inquit, Christi Petro Iudæi, gentes Paulo creditæ fuerant; propterea non audebat Petrus docere palam Hebræos, vt legalia proijcerent. Videbatur enim illi, si lex ante tempus exstirparetur, fore vt simul etiam Christi fides ex eorũ cordibus auelleretur, quod essent neophyti. Quare

Ο Παῦ-

tempus expectabat.

At Paulus hac necessitate non vrgebatur, quippe vt Doctor gentium. Idcirco ad hoc incumbebat, vt Hebræi quoque legalia dediscerent. Et ad probandum hæc Chrysostomus affert argumenta valida. Et hoc esse inquit, quod reprehendit Paulus, & propter quod illi restitit in faciem, & reprehensibilem vocat, & factum eius simulationem. Et videbatur tota in eo esse dissensio; Num ferenda esset amplius, an non ferenda iudaica infantia: cum tamen commune esset Apostolis desiderium tollendi penitus à Iudæis, qui crediderant, obseruationē legis. Propterea, inquit Chrysostomus, restitit Paulus, & reprehendit coram omnibus; & Petrus laudabiliter silet; & silentium Petri exstitit Iudæis institutio, vt iudaicis vti desinerent.

Ex quo liquet Petrum non errasse, nec affectum eius vt compatientis nocuisse

Ο Παῦλος ὡς ἐναντίας δὴν εἶχε τέτοιας ἀνάγκας, ὅτι ἦτον διδάσκαλος τ' ἐθνῶν, καὶ διὰ τῦτο ἀγωνίζετο νὰ ξεμάθωσι τὰ νομικὰ καὶ οἱ Εβραῖοι. καὶ φέρει πρὸς τῦτο φανερὰς ἀποδείξεις ὁ Χρυσόστομος. Ε τῦτο εἶν, λέγει, ἐκεῖνο ὁπῦ ἐγκαλεῖ ὁ Παῦλος, καὶ διὰ τῦτο ἀντέστη τῦ Πέτρου, καὶ τὸν κράζει κατεγνωσμένον, καὶ τὸ κάμωμά τε ὑπόκρισιν. Ε ἐφαίνετο ὅλη ἡ διαφορὰ, εἰ ἦτον ἢ δὲν ἦτον καλὸς ζυγκατάβασις πλέον μὲ τοὺς Εβραίους. Ε κοινὴ ὅμως ὀπιθυμία τῶν δύο ἀποστόλων νὰ ξεριζώσουν ἀπὸ τοὺς χριστιανίσαντας Ιουδαίους τὰ νομικά. διὰ τῦτο, λέγει, ἀντιστέκεται ὁ Παῦλος, Ε ὀπτιμᾷ εἰς τὸ φανερόν· καὶ ὁ Πέτρος ἐπαινεῖται σιωπᾷ, Ε ἡ σιγὴ τῦ Πέτρου ἐγίνη διδασκαλία τῷ Εβραίων νὰ μὴ φυλάσσωσι τὰ νομικά.

Οθεν εἶν φανερὸν, ὅτι δὲν ἔσφαλεν ὁ Πέτρος, ὅτε ἡ συγκατάβασίς τε ἦτον ἐναντίον τῆς πίστεως, ὅτε ἐμεταχειρίζετο τοῦτο τὸ συγκατάβασιν ὡς ποιμὴν τῷ προβάτων οἰκουμενικὸς

Ε

& πέτρα τῆς πίστεως, ἀλλ' ὡσανὰ ἀπόστολος τῆς περιτομῆς, διὰ νὰ τὼ διορθώσῃ μὲ ὑπομονώ.

Αλλον τόπον ἐμεταχφείθη τὼ ὑποθέσιν τούτω ὁ μακάριος Αὐγυστῖνος, μάλισα εἰς ταῖς ὀπισολαῖς ὁποῦ ἔγραψε τὸ ἁγίου Ιερονύμυ λέγονΤας, ὅτι ἀληθῶς ἐδιορθώθη ὁ Πέτρος, καὶ τὸ σφάλμα ἐγάθη ὑπόκρισις, μὲ τὼ ὁποίαν ἠναγκάζονΤα οἱ ἐθνικοὶ ὁποῦ εἶχαν πιστεύσει νὰ ἰουδαΐζουν καὶ αὐτοὶ καὶ μίμησιν τὸ Πέτρου. Καὶ ὅμως καὶ τ' διδασκαλίαν τούτω δὲν φαίνεται νὰ ἔσφαλεν ὁ Πέτρος ἐναντίον τῆς ἀληθείας τὸ Εὐαγγελίου· ὅτι καὶ τὸν Αὐγυστῖνον ἡ φύλαξις τὸ Μωσαϊκὸ νόμου δὲν ἦτον ἀκόμη ἀδάνομη εἰς τὸν κόσμον καιρὸν τὸ Εὐαγγελικοῦ κηρύγματος, καθὼς ἀλλότε τὸ ἔκαμνε καὶ ὁ Παῦλος ὄχι διὰ νὰ δείξῃ πῶς τὰ μωσαϊκὰ νὰ ἦσαν ἀναγκαῖα πρὸς σωτηρίαν, ἀλλὰ διὰ νὰ δείξῃ ὅτι τὰ Μωσαϊκὰ δὲν τὰ ἐκατάκρινεν ὡσανὰ τὰ μιάσ

μαΤα

cuisse fidei; quo is affectu tenebatur non vt vniuersalis ouium pastor, & petra fidei; sed vt Apostolus Circumcisionis, quam cunctanter & patienter emendare optabat.

Augustinus verò aliter hāc materiā tractauit, præsertim in epistolis viij. ix. & xix. ad sanctum Hieronymum. Asserit enim, Petrum verè fuisse correctum, quòd simulatione sua coegerit iudaizare gentiles, qui in Christum crediderant. Itaque quod Chrysostomus vocat œconomiam, Augustinus fatetur erratum. Cæterum etiam iuxta hanc doctrinam non fuit in Petro error contra Euangelij veritatem. Ponit enim Augustinus, legalium obseruationem tempore, quo primum fidei gratia reuelata est, non fuisse perniciosam, eo sensu quo Paulus aliquando illa obseruauit; ideſt, non vt putare crederetur, per ea legalia etiam Christianam salutem dari; sed ne illa, quæ Deus olim

fieri iusserat vt vmbras, tanquam idololatriã damnare putaretur. fuisse verò pernicioſam eo ſenſu, quo illi Iudæi obſeruari volebant, tanquam ſine legalibus in Euangelio ſalus eſſe non poſſet credentibus: Progreſſu verò temporis eſſe omnino pernicioſam & mortiferam, nec licere Chriſtianis quomodocumque Iudæorum cæremonias obſeruare. Cum igitur Petrus ſimulatione fuerit vſus; ſcilicet eundem habens ſenſum, quem & Paulus, accommodauerit ſe tamen ad tempus Antiochiæ metu Iudæorum eo tempore, quo adhuc fidei gratia reuelabatur; reprehenſus eſt, quia male affectis dedit exemplum, quo illi animati ſunt contra Euangelij veritatem. Verum quia tempus condeſcenſionis Apoſtolicæ erga Iudæos nondum erat elapſum; propterea error contra Euangelij veritatem tribuendus eſt Iudæis, nempe vt male affectis, non

μαζ τῆς εἰδωλολατρείας. Καζ τοῦτον τὸν νοῦν λέγει ὁ Αὐγυςῖνος, ἐοικέναι τὸμπτε τὸν Τιμόθεον ὁ Παῦλος, καὶ εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα ἐφύλαξε τὰ νομικὰ κζ τῳ Συμβουλίῳ τῶ Ιακώβυ, ὄχι κζ τῳ γνώμῳ τῦ Ιυδαίων ὅπου ἐκελεύσαν ἀναγκαῖα καὶ τὰ Μωσαϊκὰ εἰς σωτηρίαν. ἀλλὰ μὴ τὸ κήρυγμα τοῦ Διαγγελίυ ἡ φύλαξις τῦ μωσαϊκῶν εἶ παντὰπασιν ἀρχὴ, ὅτι φέρει θάνατον ψυχῆς κὴ ἀπώλειαν. Τώρα ὁ Πέτρος ὑπεκρίθη καζ τῳ μαρτυρίαν τῶ Παύλου· ἤγεν ἔχοντας εἰς τὸν ἑαυτόν τε τ ὅμοιαν γνώμῳ ὅπου εἶχε ὁ Παῦλος, ἔξωθεν ὑπεκρίθη διὰ φόβον τῦ Ιυδαίων, εἰς ἐκεῖνον ὅμως τὸν καιρὸν, ὅπου ἐκηρύσσετο ἀκόμη τὸ Διαγγέλιον. κατεγνώσθη λοιπὸν εἰς τῦτο μόνον, ὅτι ἔδωκε πρόσκομμα τῦ Ιυδαίων, μὲ τὸ ὁποῖον ἐκεῖνοι ἐβεβαιώθησαν εἰς τῳ κακῳ τοις γνώμῳ, ὅτι τὰ μωσαϊκὰ νὰ ἦσαν ἀναγκαῖα εἰς σωτηρίαν ἐναντίον τῆς ἀληθείας τῶ Διαγγελίου. Καὶ ἐπειδὴ τῦτο ἔγινεν εἰς καιρὸν, ὅπου ἡ ζυγκαζάβασις τῶν Ἀποςόλων

Petro;

τόλων πρὸς τὰς Ιουδαίους δὴν ἦν ἀκόμη πεφασιδήνη, διὰ τῶ δ διδόμω τὸ κῦ τ εὐαγγελίω σφάλμα ὄχι τ Πέτρω, ἀλλὰ τ Εβραίων. ὅτι ὁ Πέτρος ὡσαὶ ἀπόστολος τ περιτομῆς ἔπαχε νὰ κερδαίνη τὰς Εβραίους, & ἐκεῖνοι ἐποπρέσοντα. Δὲν ἀξίζει λοιπὸν τῶ Γεργανίου τὸ ἐπιχείρημα· σφάλλοιτας ὁ Πέτρος ἔσφαλεν ὅλη ἡ ἐκκλησία· ὅτι τὸ κάμωμα τοῦτο συνέβη εἰς καιρὸν τ συγκαταβάσεως, ὅτε δὲν ἦσαν ἀκόμη τὰ μωσαϊκὰ παντάπασιν ἐμποδισμένα· καὶ ἐναντίον τ διαπελίω ἐποπρέσοντα οἱ Εβραῖοι, ὄχι τ Πέτρω ἡ συγκαταβασις. διὰ τοῦτο τὸ τοιοῦτον σφάλμα δὲν ἔβλαπτε τὼ ἐκκλησίαν. & εἰ θαυμαστὸν, ὅτι ὁ αἱρετικὸς θέλει νὰ μὴ εἶ ὁ Πέτρος διὰ τὸ σφάλμα θεμέλιον, καὶ ὅμως ἀπὸ τοῦτο τὸ φαινόμενον σφάλμα ὁ Πέτρος ἀποδείχνεται θεμέλιον. διατὶ κρατῶντας ἀκόμη τ καιρὸν ἐκεῖνον εἰς τὰς ἑβραιοχριστιανὰς ἡ συνήθεια τ νομικῶν, τόσον ὅτι καὶ ὁ Ιάκωβος ἐκατάφερε τὸν Παῦλον νὰ φυλάξη κάποια νομικὰ διὰ νὰ θεραπεύσῃ τὰς Εβραίους, & αὐτὸς ἐπερέτεμε τὸν Τιμόθεον, καὶ ἐφύλαξεν εἰς καιρὸν καὶ ἄλλα νομικὰ, καθὼς εἶναι φανερόν· ὅμως οὐδενὸς ἀποστόλου

Petro; qui vt circũcisionis Apostolus Iudæorum salutem modis omnibus procurabat.

Proinde Gerganus male arguit, quòd errante Petro tota Ecclesia errasset. tale enim factum Petri eo tempore commissum est, quo legalia nondum erant absolutè prohibita; & peruersitas sẽsus oriebatur ex parte Iudæorum. Quare talis error non affecit Ecclesiam. Cæterum admiratione dignum est; quod Hæreticus ideo negat Petrum esse fundamentum, quia errauit: Cum tamen ex hac erroris specie planum fiat, Petrum esse fundamentum. Siquidem primis adhuc temporibus Hebræi Hierosolymitani legalia retinebant; ita vt Iacobus persuaserit Paulo cæremonias quasdam ob seruare, vt Iudæis satisfaceret. Et Paulus ipse Timotheum circumcidit; & alio tempore, vt patet, alijs legalibus vsus est. Nullius tamen Apostoli factum mouit, imo iuxta

Act. 21. 18.

Cap. 16. 3.

Cap. 18. 18.

ἔργω

Paulum coegit gentes ad imitandum, nisi solius Petri factum. Statim enim atque Petrus redijt Antiochiæ ad pristinum condescensionis modum non abhorrēdi à legalibus; Christiani omnes Antiochiæ coacti exemplo, Petrum imitati sunt. Et factum Petri vt vult Augustinus, tanti fuit; vt palam omnibus fecerit, quisnam esset, super quem Ecclesia fundata est. Solum Petrum imitati sunt Christiani omnes; Petrus ergo est Ecclesiæ fundamentum, vt petra fidei.

Siue ergo Petrus aliquid commiserit per Augustinum, siue non commiserit per Chrysostomum; ex hoc agnoscitur fundamentum & magister Ecclesiæ; ruuntque impia hæreticorum fundamenta. Post hęc subiungit homo perfidus & alia id generis mugamenta. Sed quia iam examinata sunt, transeundum ad alia.

ἔργον ἐκίνησεν, ἢ καὶ τὸ μίλημα τῦ ἁγίυ Παύλυ ἠνάγκασε τὰ ἔθνη πρὸς μίμησιν αὐτῦ μόνον τῦ Πέτρυ τὸ ἔργον. διατὶ δὲ ὅτι ὅπως εἰς τὴν Αντιόχειαν ἔδειξεν ὁ Πέτρος τὴν πρώτεραν συγκατάβασιν εἰς τὰ νομικὰ, ὅλοι τῆς Αντιοχείας οἱ Χριστιανοὶ ἠναγκάσθησαν νὰ τὸν μιμηθοῦσιν. καὶ τὸ σφάλμα ὁπῦ ἔκαμε καὶ τὸν ἅγιον Αὐγυστῖνον ὁ Πέτρος, ἄξιζε τόσον, ὁπῶ ἔδειξε καὶ ἐφανέρωσε τῦ κόσμυ, ποῖος ἦτον ἐκεῖνος, εἰς τὸν ὁποῖον ἐστηρίχθη ἡ ἐκκλησία. μόνον τὸν Πέτρον ἐμιμήθησαν οἱ Χριστιανοὶ, τὸ λοιπὸν ὁ Πέτρος εἶν θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας, θεμέλιον ὡς πέτρα τῦ πίστεως.

Καὶ συμπεραίνεται, ὅτι ἢ νὰ κατεγνώσθη καὶ τὸν Αὐγυστῖνον, ἢ νὰ μὴν ἔσφαλε καὶ τὸν Χρυσόστομον ὁ Πέτρος, μὲ τῦτο ἐγνωρίσθη θεμέλιον καὶ διδάσκαλος τῆς ἐκκλησίας· καὶ λύονται τὰ ἀσεβῆ τῶν αἱρετικῶν θεμέλια. Σημείωσε μὴ ταῦτα ὁ μιαρὸς τῦτος πάλι ἄλλα βατολογήματα, ὁπῦ ἐξηπάθησαι παρεπάνω, διὰ τῦτο προβαίνομεν περαιτέρω.

ΒΛΑΣ-

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΛΔ.

Ολοι οἱ πατέρες λέγουσιν, πῶς ἡ ἐκκλησία δὲν ἐτέθη ἐπὶ τὸν Πέτρον, ἀλλὰ ἐπὶ τὸν Χριστόν· ὁ Βασίλειος, ὁ Χρυσόστομος, ὁ Ἐπιφάνιος, ὁ Δαμασκηνός.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XXXIV.

Omnes ſancti Patres dicunt, Eccleſiam non eſſe fundatam in Petro, ſed in Chriſto: Baſilius, Chryſoſtomus, Epiphanius, Damaſcenus.

REFVTATIO.

Πλασαν, λέγει ὁ Θεῖος Δαμασκηνός, οἱ Μανιχαῖοι τὸ κατ' Θωμαν̃ Εὐαγγέλιον· πλάσει καὶ ὁ Γεργαίος νὰ εἰπεν ὁ Βασίλειος ποτε̃γμα, ὁπού̃ ὅτε εἶπεν, ὅτε ἔγραψεν, ὅτε ὠνειρεύθη ποτὲ ὁ φωστὴρ ἐκεῖνος ὁ οὐρανοφάντωρ. καὶ διὰ τοῦτο ἀναφέρει μόνον τ' Βασίλειον, ἀλλὰ δὲν μνημονεύει πῦ νὰ τὸ εἶπεν, εἰς ποῖον βιβλίον, εἰς ποῖον τόπον. Δὲν ἐστι τοῦτο νέον τεχνολόγημα τ' διαβόλου τ' τ' αἱρετικῶν. παντάχου̃ μέμφεται

Inxerũt Manichæi Euangeliũ ſecundum Thomam, vt refert Damaſcenus in ij. Oratione de Imaginibus. Nunc quoque fingit Gerganus, quod nunquam dixit, nuſquam ſcripſit, nec sõniauit veritatis Doctor Baſilius magnus. Citat Baſilium; ſed in quo Tractatu, quo loco Baſilius id dixerit, nec citat, nec citare poteſt. Non eſt hoc recens Diaboli & hæreticorum commentum,

Queritur sæpissimè de Arianis Athanasius, quòd sacram Scripturam detorquerent. Testantur Acta Conciliorum generalium vj. & vij. multas Sanctorum Patrum sententias fuisse corruptas & adulteratas à Monothelitis & Iconomachis. Illorum lacte bene potus Gerganus mentitur de Basilio; multumque laborat, vt blasphemiam suam stabiliat; Quòd sanctus Petrus non sit Ecclesiæ fundamentum; quia solus, inquit, Christus est fundamentum. Vtinam homo impius saltem Apostolo crederet; magisque Apostolo crederet, quàm Luthero. Apostolus tertio capite primæ ad Corinthios; Fundamentum, inquit, aliud nemo potest ponere præter id, quod positum est; quod est Christus Iesus. Exponit Chrysostomus; Per hæc verba docere Paulum, hæreses esse fugiendas: omnis quippe hæresis suum ponit fundamen-

1. Cor. 11.

φεται τοὺς Ἀρειανοὺς ὁ μέγας Ἀθανάσιος, ὅτι ἐστρεβλοῦν τὴν θείαν γραφήν. μαρτυρεῖ δὲ καὶ τὰ ἱερὰ πρακτικὰ τῶν ἁγίων οἰκουμενικῶν συνόδων, ε. καὶ ζ. πῶς ἔφθειραν καὶ ἐπλάσαν οἱ μονοθελῆται καὶ εἰκονομάχοι αἱρετικοὶ τὴν γραφὴν καὶ τὰ ῥητὰ τῶν ἁγίων πατέρων. ἐκείνων τῶν αἱρετικῶν τὸ γάλα ποτισμένος ὁ Γερμανὸς ψευδολογεῖ διὰ τὸν μέγαν Βασίλειον, καὶ κοπιάζει πολλὰ πάσχοντας νὰ στερεώσῃ τὴν βλασφημίαν του, ὅτι ὁ ἅγιος Πέτρος δὲν εἶναι τῆς ἐκκλησίας θεμέλιον, διότι μόνος ὁ Χριστὸς εἶναι, λέγει, θεμέλιον. ἂς ὑπάγωμεν καὶν τὸ ἁγίου Παύλου ὁ παντέρημος, καὶ ἂς ὑπάγωμεν πλέον τὸ ἀποστόλου παρὰ τὸ Λουτέρου. Εἰς τὸ τρίτον κεφάλαιον τῆς δευτέρας πρὸς Κορινθίους λέγει ὁ Παῦλος· θεμέλιον ἄλλον οὐδεὶς δύναται θεῖναι παρὰ τὸν κείμενον, ὅς ἐστιν Ἰησοῦς Χριστός. ἐξηγᾶται ὁ Χρυσόστομος, ὅτι μὲ τοῦτα τὰ λόγια διδάσκει ὁ Παῦλος νὰ φεύγωμεν τὰς αἱρέσεις, διατὶ πᾶσα αἵρεσις βάλλει δικόντης θεμέλιον. καθὼς καὶ ὁ Γερμανὸς ἀφίνοντας τὸν Πέτρον ἔχει

διὰ

δὲ θεμέλιόν τε τὸν Λυτέρον. ἀπέκτεινε τὸ β. κεφάλαιον πρὸς Ἐφεσίους λέγει ὁ θεῖος Ἀπόστολος· Ἄρα οὖν οὐκέτι ἐστὲ ξένοι καὶ πάροικοι, ἀλλὰ συμπολῖται τῶν ἁγίων, καὶ οἰκεῖοι τοῦ Θεοῦ, ἐποικοδομηθέντες ὅπερ τῷ θεμελίῳ τῶν Ἀποστόλων καὶ προφητῶν, ὄντος ἀκρογωνιαίου λίθου αὐτοῦ Χριστοῦ. πῶς ἔλεγεν ὁ Παῦλος τοῖς Κορινθίοις, ὅτι μόνος ὁ Χριστὸς ἐστὶ θεμέλιον, ἀπέκτεινε γράφει τοῖς Ἐφεσίοις, ὅτι οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ προφῆται ἐστὶ θεμέλιον, ὡς ὁ ἐξηγητὴς καὶ ὁ Χρυσόστομος; Δὲν γράφει τὰ ἐναντία ὁ Παῦλος· ἀλλ' ἐκεῖνο ὁποῦ λέγει τοῖς Ἐφεσίοις ἀκρογωνιαῖον λίθον τὸν Χριστὸν, γράφει τῶν Κορινθίων μόνον θεμέλιον, δηλονότι μόνον θεμέλιον ὡς ἀκρογωνιαῖον λίθον. ἀμὴ εἰς ὅσον καθένας Χριστιανὸς, καὶ ὅλοι ἀθρόα ἐστὲ ναὸς τοῦ Θεοῦ, καθὼς ἐξηγεῖται ὁ Χρυσόστομος, θεμέλιον ἐστὶ οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ προφῆται, καλὰ καὶ ὁ Χριστὸς ἐστὶ ὁ ἀκρογωνιαῖος λίθος ὁποῦ κρατεῖ τὸν Χρυσόστομον καὶ τοὺς

tum: quo modo Gerganus relicto Petro pro suo fundamento ponit Lutherum. Rursus secundo capite ad Ephesios inquit Apostolus: Ergo iam non estis hospites & aduenæ; sed estis ciues sanctorum, & domestici Dei, superædificati super fundamentum Apostolorum & Prophetarum ipso summo angulari lapide Christo Iesu. Quomodo Paulus Corinthijs quidem scribebat, solum Christum esse fundamentum; Ephesijs verò, Apostolos & Prophetas esse fundamentum? vt Chrysostomus etiam annotat? Certe Paulus non scribit pugnantia; sed quem vocat angularem lapidem in epistola ad Ephesios, eundem vocat vnicum fundamentum scribens ad Corinthios; solum nimirum fundamentum vt angularem lapidem. Sed qua Christianus quilibet, & simul omnes templum Dei sunt, vt Chrysostomus explicat, Apostoli & Prophetæ sunt fundamentum; Ephes. 19.

licet Christus sit angularis omnium lapis; qui, vt ait Chrysostomus, & muros & fundamenta sustinet. Sunt igitur fundamentum & Christus & Apostoli; & hæc inter se non pugnant. Nec repugnat igitur, vt Petrus sit petra & fundamentum Apostolicum, & præterea fundamentum præter alios Apostolos. Sunt plane omnes Apostoli fundamenta templi, idest Christianorũ vt Dei templorum, iuxta Chrysostomum, vt diximus, & Augustinum enarratione in Psalmum lxxxvj. Christus enim, inquit, apertè dicitur Sanctus sãctorum, & figurate fundamentum fundamẽtorum. Et fundamẽta sunt Apostoli & Prophetæ, quia portãt infirmitatẽ nostrã. Quatenus nimirum virtus horum fũdamentorum respicit piam Christianorũ vitam: vt ipsemet Apostolus declarat subdẽs; Inquo & vos coædificamini in habitaculum Dei in spiritu. Quare in Apocalypsi quoque vidit Ioan-

Eph. 2. 22.

τοὺς τοίχους καὶ τὰ θεμέλια. ἔστι λοιπὸν καὶ ὁ Χριστὸς καὶ οἱ ἀπόστολοι θεμέλιον, καὶ τὰ δὲν ἐναντιοῦται. ὅθεν ἐξ ἀνάγκης ἀκόμη δὲν ἐναντιᾶται τὸ νὰ ἔῃ ὁ Πέτρος πέτρα & θεμέλιον ἀποστολικὸν, καὶ θεμέλιον ἀκόμη εἰς ἄλλον τρόπον ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀποστόλους. ὅτι ὅλοι ἔῃ θεμέλια τοῦ ναοῦ, ἤγουν τῆς Χριστιανῶν ὡς ναοῦ τοῦ ἁγίου πνεύματος καὶ τὸν Χρυσόστομον ὡς εἴπαμεν, καὶ τὸν Αὐγουστῖνον ὁπού λέγει· Ὁ Χριστὸς λέγεται ἅγιος ἁγίων, & τυπικῶς θεμέλιον θεμελίων· καὶ ὅτι ἔῃ θεμέλια οἱ ἀπόστολοι, διατὶ βαστοῦσι & σηκώνουσι τὴν ἀδυναμίαν μας. Καθ' ὅσον ἡ δύναμις τῶν θεμελίων τούτων ἀναφέρεται εἰς τὴν χριστιανικὴν καὶ ἁγίαν ζωὴν, ὡς τὸ λέγει καὶ αὐτὸς ὁ Παῦλος· ἐν ᾧ & ὑμεῖς συνοικοδομεῖσθε εἰς κατοικητήριον τοῦ θεοῦ ἐν πνεύματι. Ὅθεν καὶ εἰς τὴν ἀποκάλυψιν εἶδεν ὁ θεολόγος τῆς ἄνω Ἱερουσαλὴμ τὸ τεῖχος, ὅτι εἶχε δώδεκα θεμέλια, & γεγραμμένα εἰς τὰ δώδεκα θεμέλια τὰ ὀνόματα τῶν δώδεκα Ἀποστόλων· θαῦμα

ὅπου

ὁπου ἐγγίζει τῆς πνευματικῆς οἰκοδομίας διὰ τὰ καλὰ ἔργα.

Ἀμὴ ὁ Πέτρος ἔξω ἀπὸ τούτου ἓν τοιοῦτον θεμέλιον, οἷον τὸ φησὶ γεγράφει ὁ μέγας Βασίλειος εἰς τὸ β. κατ' Εὐνομίου, καθὼς τὸ προεῖπαμεν εἰς τὸν ἔλεγχον τῆς εἰκοστῆς βλασφημίας. Ὁ Πέτρος, λέγει, ἓν ἐκεῖνος, ὁποῦ ἐδείχθη ἐπαίσιος τὴν οἰκοδομὴν τῆς ἐκκλησίας διὰ τὴν ὑπεροχὴν τῆς πίστεως. Καὶ εἰς τὸν λόγον περὶ μετανοίας τὸ βεβαιώνει λέγοντας· Πέτρος εἶς ἀπαρνεῖται, & κεῖται ἐν θεμελίῳ. Καὶ κατωτέρω· Εἰ γὰρ & πέτρα ὁ Πέτρος, ἀλλ' ὡς ὁ Χριστὸς πέτρα, οὐχ ὡς Πέτρος πέτρα. Χριστὸς γὰρ ὄντως πέτρα ἀσάλευτος, Πέτρος δὲ διὰ τὴν πέτραν· χαρίζεται γὰρ Ἰησοῦς τὰ ἑαυτοῦ ἀξιώματα οὐκ ἀποκεκλεισμένος. Φῶς ἐστιν καὶ τοῖς μαθηταῖς λέγει, ὑμεῖς ἐστὲ τὸ φῶς τοῦ κόσμου· ἱερεύς ἐστι, καὶ ἱερέας ποιεῖ· πέμπτον, καὶ τοῖς μαθηταῖς λέγει, ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς πρόβατα. πέτρα ἐστὶ, καὶ πέτραν ποιεῖ, καὶ τὰ ἴδια τοῖς δούλοις χαρίζεται. παρόμοιον λέγει

καὶ

Ioannes murum cælestis Hierusalem habentẽ fundamenta duodecim, & in ipsis duodecim nomina xij. Apostolorum: Quod totum spectat ad spiritale ædificium per bona opera. Cap. 21. 14.

At verò Petrus tale prẽterea fundamentum est, quale describit Basilius magnus, vt supra diximus, in ij. contra Eunomium. Petrus, inquit, est ille, qui propter fidei excellentiam susceptit super se structuram Ecclesiæ. Et in sermone de Pœnitentia; Petrus, inquit, ter negat, & positus est fundamentum. Et mox: Quamquam enim Petrus petra est, non tamen petra vt Christus, sed petra vt Petrus. Christus enim verè petra immobilis, Petrus verò propter Petram. Largitur quippe Iesus prẽrogatiuas suas famulis suis, nec priuatur ipse. Lux est, & Discipulis ait, Vos estis lux mundi. Sacerdos est, & Sacerdotes creat. Quis est, & Discipulis dicit; Ecce ego mitto vos sicut Matt. 5. 14. Matth. 10 16.

ſicut oues. Petra eſt & petrã facit; & ſeruis largitur ſua. Hoc idẽ Leo magnus ſupra citatus: Vt quæ, inquit, poteſtate sũt Chriſti propria, quòd petra ſit & fundamẽtũ, participatione ſint Petro cõmunia; & Petrus petra ſit virtute Chriſti ſolidata. s. quoq. Epiph. & ipſe antea citatus, in Anchorato; Petrũ, inquit, Apoſtolorũ primũ, ſolidam petrã, ſuper quã ædificata eſt Eccleſia Dei; & portæ inferi, i. hæreſes & hęreſiarchæ, inquit, nõ pręualebunt aduerſus eã: omnino enim fides in Petro fundata eſt. Quod etiã à priſcis tẽporibus, vt ſupra dictum eſt, Orien. Eccleſia in ſuis Cãticis luculentiſſ. prædicat his verbis: Petra Chriſtus petrã fidei Diſcipulis prælatum ſplẽdidè glorificat. Itaq. petra, cui fabrica incũbit innixa, fundamentum eſt. & qualis eſt ſtructura, tale etiam eſt fundamentum. Structura eſt Eccleſia fide ſurgens: prima igitur petra fide poſita eſt eius fundamentum.

Serm. 3. de ſua Aſſump.

καὶ ὁ ἅγιος Λέων ὁ πάπας ὡς ἔφαμεν· ἐκεῖνα ὅτι ἔχει ὁ Χριστὸς ἀπὸ ἰδικοῦ του δυνάμιν ἴδια, νὰ εἶν᾽ πέτρα καὶ θεμέλιον, καὶ κοινωνᾷ καὶ μετέχει τὸ Πέτρου, καὶ μονιάζει τὸν πέτραν στερεωμένον ἀπὸ τὴν δύναμιν τοῦ Χριστοῦ.

Τὸ αὐτὸ λέγει, καθὼς προεγράψαμεν, καὶ ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος εἰς τὸν Ἀγκυρωτόν· Κατὰ παῖσαν τρόπον ἡ πίστις, λέγει, ἐστερεώθη εἰς τὸν Πέτρον τὸν πρῶτον τῶν Ἀποστόλων, τὴν πέτραν ἤτοι στερεάν, ἐφ᾽ ᾗ ἡ ἐκκλησία τοῦ θεοῦ ᾠκοδόμηται, καὶ πύλαι ᾅδου, αἱ αἱρέσεις καὶ αἱρεσιάρχαι οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς. Καὶ ὅλη ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία τὸ ψάλλει παλαιόθεν, ὡς προεῖπαμεν· Ἡ πέτρα Χριστὸς ἡ πέτρα τῆς πίστεως δοξάζει φανερῶς τῶν μαθητῶν τὸν πρῶτον. ἡ πέτρα ἐπαίρει εἰς τὸ ὁποῖον γίνεται ἡ οἰκοδομὴ, εἶν᾽ τὸ θεμέλιον. Ὁποῖα εἶν᾽ ἡ οἰκοδομὴ, τέτοιον εἶν᾽ καὶ τὸ θεμέλιον. ἡ ἐκκλησία διὰ τῆς πίστεως εἶν᾽ οἰκοδομή· τὸ λοιπὸν ἡ πρώτη πέτρα τῆς πίστεως εἶν᾽ τὸ θεμέλιόν της· οἷον θεμέλιον δὲν εἶναι ὁ ἀπόστολος Χριστός· ὅτι ὁ κτίστης

quale

καὶ

καὶ οἰκοδόμος δὲν μετρεῖται εἰς τὸ οἰκοδόμημα. ὁ Χριστὸς ἐστὶν ὁ οἰκοδόμος, καὶ οἰκοδόμησε τὴν ἐκκλησίαν τε καὶ τὸν μέγαν Βασίλειον καὶ τὸν ἅγιον Ἐπιφάνιον ἐπαίω εἰς τὸν ἅγιον Πέτρον. τοῦτο δὲν ἐδόθη ἄλλῳ τινὸς, ἀποστόλῳ. τὸ λοιπὸν μόνος ὁ Πέτρος διὰ λόγῳ τούτῳ ἐστὶν θεμέλιον. Καὶ καθὼς λέγοντας εἰς τὸν Ησαΐαν ὁ Θεός· Ἰδοὺ ἐγὼ ἐμβαλῶ εἰς τὰ θεμέλια Σιὼν λίθον πολυτελῆ, ἐκλεκτὸν, ἀκρογωνιαῖον· μιλεῖ δηλαδὴ τὸν Χριστὸν ὁ πατήρ· ἔτζι λέγοντας ὁ Χριστὸς, ὅτι ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, ἐστὶν ἀδιώατον νὰ μιλῇ διὰ λόγου τε. ὅτι ὁ οἰκοδόμος ἐνεργᾷ, καὶ τὸ θεμέλιον ἐνεργεῖται, καὶ κτίζεται, καὶ οἰκοδομεῖται μὲ τὸ αὐτίτι. ὁ Χριστὸς ᾠκοδόμησε, καὶ διὰ θεμέλιον τῆς οἰκοδομῆς ἔβαλε τὸν Πέτρον, θεμελιώνοντας τὴν πίστιν τῶν Χριστιανῶν εἰς τὴν πίστιν τοῦ Πέτρου, καθὼς βοῶσιν οἱ ἅγιοι πατέρες καὶ τὰ θεακτικὰ τῶν οἰκουμενικῶν Συνόδων.

quale fundamentum non est Christus. Aedificator enim & structor non numeratur inter partes structuræ. Christus frabricator ædificauit Ecclesiam super Petrum, vt expressissime docent Basilius magnus & Epiphanius; & hoc soli Petro datum est: ergo solus Petrus est hac ratione fundamentum. Et quēadmodum apud Esaiam vbi Deus dicit; Ecce ego mittam in fundamentis Sion lapidem pretiosum, electum, angularem; Deus Pater loquitur de Christo: Ita dum Christus ait; Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam; necessariò sermonem habet de alia petra, nō de se ipso. Nam qui ædificat, agit, & ponit; fundamentum verò ponitur, vt primo iacta pars domus. Christus ergo ędificauit, & pro fundamēto ædificij posuit Petrum, fundans Christianorū fidē in fide Petri; vt iam ex sanctis Patribus & Concilijs generalibus p apertissima testimonia declaratū est.

Cap. 28. 16.

Καὶ

Dama-

τῆς κατορθουμένης ὑπ' αὐτῶν ἀρετῆς παρεδήλωσε. Τὸ λοιπὸν ἂν εἴη ἡ ἐπωνυμία ἀληθινὴ, ὁ Πέτρος καὶ τὸν Δαμασκηνὸν εἶναι διακοσμητὴς ὅλης τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, εἰς ὅσον ἡ πίστις τοῦ Πέτρου διακοσμεῖ καὶ διακρατεῖ τὴν ἐκκλησίαν. ἆρα τοῦ Πέτρου ἡ πίστις, καὶ ἡ πίστις εἰς μόνον τὸν Πέτρον, καὶ ὁ Πέτρος εἰς ὅσον εἶχε πρῶτος τὴν πίστιν, εἶναι καὶ τὸν Δαμασκηνὸν θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας. Καὶ τὸ θαυμαστὸν, ὅτι τὰ λόγια ὅπου αἴρει ὁ Γεργάνιος ἀπὸ τὸν πρώτων λόγων τοῦ Δαμασκηνοῦ περὶ τῶν ἁγίων εἰκόνων, εἶναι ἐναντία τῷ. αὐτὸς ὡς ἀδιάβλητος θεολόγος λέγει, ὅτι καὶ τοὺς ἁγίους πατέρας δὲν εἶναι ὁ Πέτρος θεμέλιον. ἀπέκει δὲ μαρτυρίαν τῆς βλασφημίας τοῦ φέρει τὸν Δαμασκηνὸν ὅπου λέγει, πῶς θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας εἶναι οἱ ἀπόστολοι.

Αν εἶναι ὦ Γεργάνιε οἱ ἀπόστολοι θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας, ἆρα καὶ ὁ Πέτρος καὶ τόσον κυριώτερον ὁ Πέτρος, ὅσον σοῦ ἐδείξαμεν ἀπὸ τὸν μέγαν Βασίλειον, ἀπὸ τὸν ἅγιον Επιφάνιον, καὶ τὸν θεῖον Δα-

gnomen tale est; Petrus est per Damascenum Ecclesiæ dispositor, quia fides Petri connectit Ecclesiam. Ergo fides Petri, & in solo Petro, & Petrus vt primum fidei subiectum est per Damascenum Ecclesiæ fundamentum. Et quod vehemēter mireris; Affert Gerganus ex prima Oratione de Imaginibus verba Damasceni. Et cum probare velit per sanctos Patres, Petrum non esse fundamentum; citat pro se Damascenum asserentem, Apostolos esse fundamentum Ecclesiæ.

Sed heus tu Gergane; si Apostoli sunt Ecclesiæ fundamentum, ergo & Petrus: tantoque excellentius Petrus, quanto efficacius tibi probauimus per Basilium magnum, Epiphanium, & Damascenum; quos calumniando citas vt tuæ blasphemiæ assertores: Petrum habere præ alijs, vt sit fidei Ecclesiæ

fundamen-

fundamentū; Ita vt omnes quidem Apoſtoli ſint fundamentum, quatenus ex eorum prædicatione orta eſt Eccleſia: Petrus verò ſit ſpeciali quoque ratione fundamentum, eo quod vniuerſa Eccleſia ſequi debeat fidem Petri vt regulam indeficientem, & in emergentibus dubijs interpretem veritatis, vt planiſſimè teſtantur Acta generalium Conciliorum: Ipſe verò Dominus ſit fundamentum, tanquam fidei obiectum, auctor & conſummator; ſuper quod fundamentum fideles ſuperædificant varij generis opera, vt Apoſtolus docet, & exponit Chryſoſtomus.

H.b.12.2.

1. Cor. 3. 12. Chryſoſt. Hom.9. in Hebr.

Hoc ſenſu verum eſt, ſolum Chriſtum eſſe fundamentum; cum tamen alio ſenſu Apoſtoli quoque omnes iuxta Paulum ſint fundamentum; & iuxta Euangelicam Conciliorum & ſanctorum Patrum doctrinam ſpeciali ratione

1. Cor. 3. Hom.9.

Δαμασκηνὸν, τοὺς ἀποίους ἀναφέρεις δῆθε τῷ γνώμῳ σου, καὶ τοὺς συκοφάντας· ὅτι ὁ Πέτρος ξεχωρισθὲν ἐστὶ θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας. Καὶ ἐστὶν ὅλοι οἱ ἀπόστολοι θεμέλιον, εἰς ὅσον ἀπὸ τὸ κήρυγμά τους ἐγεννήθη ἡ ἐκκλησία. ὁ Πέτρος ξεχωρισθὲν ἀκόμη θεμέλιον, εἰς ὅσον ὅλη ἡ ἐκκλησία χρεωστεῖ νὰ κρατῇ καὶ νὰ ἀκολουθῇ τὴν πίστιν τοῦ Πέτρου, ὡσὰν κανόνα ἀδιάστροφον, καὶ ἐξήγησιν εἰς τὰς ἀμφιβολίας τῆς πίστεως, καθὼς μαρτυροῦσι φανερώτατα τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων τὰ πρακτικά. θεμέλιον ὁ δεσπότης Χριστὸς, εἰς ὅσον ἡ πίστις ἀναφέρεται καὶ ἀποβλέπει εἰς αὐτὸν ὡς ἀρχηγὸν τῆς πίστεως καὶ τελειωτήν· ἐπαίνω εἰς τὸ ὁποῖον θεμέλιον οἱ πιστοὶ κτίζουσιν ἢ καλὰ ἢ κακὰ ἔργα καὶ τὸν ἀπόστολον.

Εἰς τοῦτον τὸν νοῦν ἐστὶν ἀληθινὸν, ὅτι μόνος ὁ Χριστὸς ἐστὶ θεμέλιον· καὶ ὅμως καὶ τὸν ἅγιον Παῦλον εἰς ἄλλον τρόπον εἶναι θεμέλιον καὶ οἱ Ἀπόστολοι καινῶς, καὶ καὶ τὴν εὐαγγελικὴν διδασκαλίαν τῶν ἁγίων πατέρων καὶ τῶν οἰκου-

οἰκουμενικῶν συνόδων εἶναι ξεχωρισὰ θεμέλιον ἀπ' ὅλους τοὺς ἀποστόλους ὁ Πέτρος.

Εσοχάθησαν ὅμως οἱ δυσδάσκαλοι τὸν Γεργανὸν, πῶς ἡ ψευδοδιδασκαλία των, ὅτι ὁ Πέτρος δὲν εἶν θεμέλιον, μάχεται μὲ τὰ λόγια τοῦ ἁγίου Παύλου· ἐποικοδομηθέντες ὅπου τοῦ θεμελίου τῶν ἀποστόλων. καὶ διὰ τοῦτο σμίγει ὁ Γεργάνος τὴν ἐξήγησίν του· ὅτι θεμέλιον τῶν ἀποστόλων δὲν σημαίνει νὰ εἶν θεμέλιον οἱ ἀπόστολοι, ἀλλ' ὅτι ἔχουσι θεμέλιον οἱ ἀπόστολοι τὸν Χριστόν. τόσον ὅτι κατ' αὐτοὺς, ὅπου τοῦ θεμελίου τῶν ἀποστόλων, θέλει νὰ εἰπῆ ὅπου Χριστῷ τοῦ θεμελίου τῶν ἀποστόλων. καὶ διὰ τούτου τὴν ἐρμηνείαν δὲν λέγει, ὅτι κράζει θεμέλιους τοὺς ἀποστόλους ὁ ἅγιος Παῦλος, καὶ ἀκολουθεῖ, ὅτε ὁ Πέτρος νὰ εἶν θεμέλιον.

Τούτη ἡ ψευδοεξήγησις γεννᾶται ὄχι μόνον ἀπὸ δυσεβειαν αἱρετικὴν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἀμαθίαν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης.

Οτι

ne fundamentum sit solus Petrus.

Veritatem hanc suspicati, qui fallacias hæreticas tradiderunt Gergano (videbant enim impiam Assertionem, Quòd Petrus non sit fundamentum, pugnare cum verbis Apostoli) subiũxerunt nouam expositionem: Quòd voces illæ, super fundamentum Apostolorum, non significent Apostolos ipsos esse fundamentum, sed quòd Apostoli habeant sibi fundamentum Christum. Ita vt per ipsos, super fundamentum Apostolorum; idem sit ac si dictum esset, super Christum qui est fundamentum Apostolorum! Quare secundum hanc expositionem Paulus nullo modo vocat Apostolos fundamentum; ex quo sequitur, Petrum etiam excludi.

Verum ista expositio non solum oritur è fundamento impietatis hæreticæ, sed ex insigni etiã sanæ locutionis insciti a. Nam

si hūc sensum voluisset exprimere Paulus, videlicet non actiuę, sed passiuæ significationis; quòd fundati sint Apostoli, non fundent; aliter formandus erat sermo in hunc modum: Ergo iam non estis hospites & aduenæ; sed ciues sanctorum, & domestici Dei, superædificati super fundamentum Apostolorum & Prophetarum, ipsum summum angularem lapidem Christum. Ita plane intelligeretur in verbis istis fundamentum Christus solus. Nunc verò Paulus non construit accusatiuū cum accusatiuo; sed posito prius græcè datiuo, infert genitiuum absolutum: latine verò posito accusatiuo infertur ablatiuus; super fundamentum, ipso angulari lapide Christo: vtriusque pronomine, ipso, ad exprimendum fortius. Quasi paraphrasticè

Ephes. 2. 20.

Οτι αὐ ἦν τοῦτος ὁ νοῦς τοῦ Παύλου, καὶ ἐκεῖνα τὰ λόγια· ὅπι τῷ θεμελίῳ τῷ ἀποστόλων· νὰ ἐσήμαναν κτῆσιν παθητικὴν, ἤγουν ὅτι θεμελιοῦνται οἱ Ἀπόστολοι καὶ τὸν Γερμανόν· ὄχι κτῆσιν ἐνεργητικὴν, ἤγουν ὅτι οἱ Ἀπόστολοι θεμελιῶσιν ἄλλους· ἔπρεπε νὰ εἶχεν ἁρμόσει ὁ Παῦλος τὰ λόγια τοῦ κοινοῦ ἑλληνικοῦ γλώσσαν εἰς τοῦτον τὸν τρόπον· Ἄρα οὖν οὐκέτι ἐστὲ ξένοι καὶ πάροικοι, ἀλλὰ συμπολῖται τῶν ἁγίων, καὶ οἰκεῖοι τοῦ θεοῦ, ὁποικοδομηθέντες ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν αὐτοῦ τοῦ ἀκρογωνιαίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. εἰς τοῦτον τὸν τρόπον ἤθελε νοεῖσθαι εἰς τὰ λόγια τοῦτα θεμέλιον μοναχὰ ὁ Χριστός. τώρα δὲν λέγει ἔτζι ὁ Παῦλος, ἀλλὰ βάζει τὸ θεμέλιον εἰς δοτικὴν, ἀπέκει ὁποῦ ἔρχεται γενικὴ ἀπολελυμένη· ὁποῦ τὸς ἀκρογωνιαίου αὐτοῦ Χριστοῦ· καὶ μεταχειρίζεται τὴν ἐμφατικὴν αὐτῶν συμίαν, αὐτῷ· ὡσὰν νὰ ἔλεγε σαφεστικῶς· Ω Ἐφέσιοι, δὲν εἶστε ξένοι καὶ ἀλλόζιοι, ἀλλὰ συμπολῖται τῶν ἁγίων καὶ ἴδιοι

ἴδιοι τῦ θεοῦ· ὡς συμπολῖται τῶν ἁγίων ἔχετε τοὺς Ἀποστόλους διὰ θεμέλιον· ὡς ἴδιοι τῦ θεοῦ ἔστε συνηγμένοι εἰς αὐτὸν τὸν Χριστόν, ὁ ὤν ὁ ἀκρογωνιαῖος λίθος, ὁ πᾶν βαστάζων ὅλους, καὶ ἀποστόλους καὶ προφήτας. τῦτον τὸν νοῦν ἔχων καὶ τῷ ἑλληνικῷ συνήθειαν τὰ λόγια τῦ Παύλε. τῦτον τὸν νοῦν ἔχει τὸ ἐμφατικὸν ἐκεῖνο, αὐτός· καὶ ἡ ἔμφασις φέρει διάκρισιν. ἔχετε λέγει, τοὺς Ἀποστόλους διὰ θεμέλιον· καὶ τί λέγω τοὺς Ἀποστόλους, ἔχετε αὐτὸν τὸν Χριστὸν, εἰς τὸν ὁποῖον συνείζονται καὶ οἱ ἀπόστολοι. λοιπὸν τὰ λόγια τῦ Παύλε, ὅτι τῷ θεμελίῳ τῷ ἀποστόλων, νοῦνται ἀμεταβάτως, ἤγουν ὄντας θεμέλιον οἱ ἀπόστολοι· ὄχι μεταβατικῶς, ἤγουν νὰ ἔχωσι θεμέλιον οἱ ἀπόστολοι.

Καὶ ἔτζι τὰ εὗρεν καὶ ἐξήγησεν ὁ Χρυσόστομος, ὁ ὁποῖος ἤξερε καλλίτερα τὴν ἑλληνικὴν φράσιν ἀπὸ τὸν Γεργανὸν καὶ ὅλους τοὺς βαρβάρους, ἐξηγῶντας τὰ λόγια τῦτα καὶ λέγοντας· ἐπαινοδομηθέντες φησὶν ὅτι τῷ

stice dicere; O Ephesij non estis amplius hospites & alieni, sed sanctorum ciues, Deoque cari. Vt sanctorum ciues habetis pro fundamento Apostolos: vt Deo cari, consolidati estis in ipso Christo, qui est lapis angularis, qui portat omnes, & Apostolos & Prophetas. Hunc sensum præseferunt verba Pauli: hunc sensum dat pronomen illud, ipso; per illud enim expressior significatio notat distinctionem. Habetis, inquit, pro fundamento Apostolos: quid dico Apostolos? ipsum habetis Christum, quo innituntur & Apostoli. Itaque verba Pauli, super fundamentum Apostolorum, sensum habent intransitiuũ; hoc est, Apostolos esse fundamentum; non transitiuum, vt Apostoli habeant fundamentũ.

Ita intellexit, & interpretatus est Chrysostomus; qui græcè melius sciebat, quàm Gerganus & barbari omnes. Explanans enim voces Apostoli *Ephes. 2. Serm. 6.*

ait : Superædificati super fundamentum Apostolorum & Prophetarum; hoc est, Apostoli & Prophetæ sunt fundamentum. Hoc enim ostendit, & hoc dicit, & hos & illos esse fundamentum, totumque esse vnam ædificationem, & vnam radicem. Deinde infert; ipso angulari lapide Christo Iesu; lapis enim angularis & muros & fundamenta sustinet. Subditque Chrysostomus; Alibi verò Paulus Christum vocat fundamentum. Veram hanc Chrysostomi expositionem confirmat phrasis, qua alijs in locis vtitur Paulus. In secunda ad Timotheum; Sed firmum, inquit, fundamentum Dei stat, habens signaculum hoc. Quomodo intelligendum Dei fundamentum? quod ipse dat, an quod aliunde habet? Germanus secundo modo intelligeret; quod mera blasphemia est.

1. Cor. 3. 11.

Cap. 2. 19.

Rursus in Epistola ad Hebræos; Quapropter, inquit,

Cap. 6. 1.

τῷ θεμελίῳ τῶν Ἀποστόλων καὶ προφητῶν· τουτέστι θεμέλιος οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ προφῆται. τοῦτο δεικνὺς καὶ λέγων, ὅτι θεμέλιος εἰσὶ καὶ οὗτοι κἀκεῖνοι, καὶ μία οἰκοδομὴ τὸ πᾶν, καὶ ῥίζα μία. εἶτα ἐπάγει, ὄντος ἀκρογωνιαίου Ἰησοῦ Χριστοῦ· δηλῶν ὅτι ὁ τὸ πᾶν συνέχων ἐστὶν ὁ Χριστός. ὁ γὰρ λίθος ὁ ἀκρογωνιαῖος καὶ τοὺς τοίχους συνέχει καὶ τοὺς θεμελίους. καὶ σημεῖον ὁ Χρυσόστομος· ἀλλαχοῦ δὲ ὁ Παῦλος θεμέλιον καλεῖ τὸν Χριστόν. Τοῦτο τὸ ἀληθινὸν νόημα τῆς Χρυσοστόμου τὸ βεβαιοῖ ἡ φράσις τοῦ Ἀποστόλου εἰς ἄλλους τόπους. εἰς τὴν β. πρὸς Τιμόθεον ἐπιστολὴν λέγει ὁ ἅγιος Παῦλος· Ὁ μέντοι στερεὸς θεμέλιος τοῦ θεοῦ ἕστηκεν ἔχων τὴν σφραγῖδα ταύτην. πῶς ἔχει νὰ γνωσθῇ ὁ θεμέλιος τοῦ θεοῦ; ὅτι δίδει θεμέλιον ὁ θεὸς, ἢ κ' τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Γερμανοῦ ἄλλο τί ποτε ἐστὶ θεμέλιον τοῦ θεοῦ; ἀλλὰ τοῦτο ἐστὶ βλασφημία.

Πάλιν εἰς τὸ ἔκθεν τῆς πρὸς

πρὸς Ἑβραίους λέγει ὁ Ἀπόστολος· Διὸ ἀφέντες τὸν τῆς ἀρχῆς τοῦ Χριστοῦ λόγον ἐπὶ τὴν τελειότητα φερώμεθα, μὴ πάλιν θεμέλιον καταβαλλόμενοι μετανοίας. πῶς γοῦν ὁ Γεργάνιος τοῦτο, θεμέλιον μετανοίας; ὅτι ἡ μετάνοια ἔχει ἄλλο θεμέλιον; ἀλλὰ τοῦτο εἶναι ἐναντίον τῆς διανοίας τοῦ ἀποστόλου· καὶ τοῦτο ἐξηγεῖται ὁ Χρυσόστομος, ὅτι μιλεῖ διὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ Χριστιανισμοῦ. λοιπὸν ἄλλο δὲν ἐστὶ τὸ θεμέλιον τῆς μετανοίας παρὰ αὐτὴ ἡ μετάνοια· ἤγουν καθὼς ἐξηγεῖται ὁ Χρυσόστομος, ὅτι ἐπὶ τὸ βάπτισμα ἔρχεσθαι δεῖ πρότερον καταγινόντα τῷ ἡμαρτημένων αὐτῷ. τί γὰρ ἄλλο ἐστὶ τὸ δόγμα τὸ ἡμέτερον, ἢ τὸ μετανοῆσαι ἀπὸ νεκρῶν ἔργων, καὶ διὰ τοῦ πνεύματος λαβεῖν τὴν πίστιν;

Καθὼς τὸ λοιπὸν ἄλλο δὲν ἐστὶ τὸ θεμέλιον τῆς μετανοίας παρὰ ἡ μετάνοια, οὕτως ἄλλο δὲν ἐστὶ τὸ θεμέλιον τῶν ἀποστόλων παρὰ οἱ ἀπόστολοι. καὶ αὖ ἐστὶ θεμέλιον ὅλοι οἱ ἀπόστολοι, ἄρα καὶ ὁ Πέτρος ἐστὶ θεμέλιον, καὶ

inquit, intermittentes inchoationis Christi sermonem ad perfectiora feramur, non rursum iacientes fundamentum pœnitentiæ. Quomodo accipit Gerganus fundamentum pœnitentiæ? quòd pœnitentia fundamentum aliud habeat?

Sed hoc est contra mentem Apostoli; & Chrysostomus explicat, sermonem ibi esse de exordio Christianismi. Aliud ergo non est fundamentum pœnitentiæ, quam ipsa pœnitentia. Nimirum, vt Chrysostomus explanat; Quia prius debet homo detestari quæ male commisit, tumque ad baptismũ accedere. Quid enim aliud est, inquit, dogma nostrum, quàm pœnitere mortuorum operũ, & per spiritum accipere fidem?

Sicut ergo fundamentum pœnitentiæ idem est quod pœnitentia, ita fundamentum Apostolorum sunt ipsi Apostoli. Et si Apostoli sunt fundamentum, ergo & Petrus,

tum communi ratione Apostolici muneris, tum speciali ex doctrina Conciliorum, sanctorumque Patrum, quos pro se Gerganus falsissimè citat; sicuti & Chrysostomum, qui vt diximus Homilia ij. in Psalmum 50. duobusque Panegyricis in Petrum & Paulum ac xij. Apostolos, & in sermone Tom. 8. in Petrum & Heliam, vocat Petrum fundamentum, Orthodoxiæ principium, fidei petram.

Ex quo perspicuum fit, qua mente sancti Patres alicubi asserant, Ecclesiam esse fundatam super fidem Petri, non super hominem. Scopus enim illis hic vnus erat, vt explicarent, Petrum esse petram ratione petræ, ideſt fidei, non contra. Quemadmodum supra explicatum est hominem dici ædificatorem ratione artis ædificandi, quam habet; domumque ædificari per artem structoris, agentis non qua homo est, sed qua artifex.

Ita

κὴ κοινὰ μὲ τοὺς ἄλλους, κὴ ξεχωρισὰ ἀπ' τοὺς ἄλλους κὴ τὴν διδασκαλίαν, ὡς εἴπαμεν, τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων κὰι τῶν ἁγίων πατέρων, ὁπού ἀνακεφάλαιὰ μὲ ζυκοφαντίαν ὁ Γεργάνος. Καθὼς ὁ Χρυσόστομος, ὰς τὸν ἀναφέραμεν εἰς τὴν β. ὁμιλίαν τὸ ν. ψαλμὸ, κὴ τοὺς δύο ἐγκωμιαστικοὺς λόγους εἰς Πέτρον κὴ Παῦλον, ὁ εἰς τοὺς ιβ. Ἀποστόλους, ὅπου κεφάλαιὰ τὸν Πέτρον χριστιδα, ἀρχὴν τῆς ὀρθοδοξίας, πέτραν τῆς πίστεως.

Οθεν εἶδες φανερὸν, ὅτι λέγοντας ποτὲ οἱ ἅγιοι πατέρες νὰ ἐδραιωμένη ἡ ἐκκλησία εἰς τὴν πίστιν τοῦ Πέτρου, ὄχι εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἄλλο δὲν βεβαιώνουσιν, παρὰ ὅτι διὰ τὴν πέτραν τῆς πίστεως ἐδραιώθη ὁ Πέτρος, ὄχι τὸ ἐναντίον, ἡ πίστις διὰ τὸν ἄνθρωπον. Καθὼς εἴπαμεν παραπάνω, ὅτι ὁ ἄνθρωπος λέγεται οἰκοδόμος διὰ τὴν τέχνην ὁποῦ ἔχει, κὴ τὸ σπίτι κτίζεται ἀπὸ τὴν τέχνην τὸν οἰκοδόμον ὄχι εἰς ὅσον ἄνθρωπος, ἀλλ' εἰς ὅσον ἐδραιτέχνίτης.

Καὶ

Καὶ μάλιστα ἀναμφίβολον, ὅτι κ̣ τοῖς ἁγίοις πατράσιν ὅπου ἀναφέρει ὁ Γεργάνος, θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας, κ̣ πέτρα, κ̣ κρηπὶς τῆς πίστεως εἶ̣ ἡ κεφαλὴ τῶ χορῶ τῶν̣ Ἀποστόλων ὁ ἅγιος Πέτρος.

Ita certum est per sanctos Patres à Gergano prolatos, fundamentum Ecclesiæ, & Petram fidei esse Principem Apostolorum Beatissimum Petrum.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΛΕ.

Αν εἰς μόνον τὸν Πέτρον ᾠκοδομήθη ἡ ἐκκλησία, τί θέλεις εἰπεῖν διὰ τὸν υἱὸν τῆς βροντῆς κ̣ κάθε ἄλλον Ἀπόστολον; πόσαις φοραῖς ἰσχύσαν οἱ πύλαι τοῦ ἅδου κ̣ τῶ Πέτρου;

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XXXV.

Si Ecclesia fundata est super solum Petrum, quid dices de filio tonitrui, cæterisque Apostolis? Quoties prævaluerunt portæ inferi aduersus Petrum?

REFVTATIO.

Λέγει ὁ δεσπότης Χριστὸς εἰς τὸ Εὐαγγέλιον· Ὑμεῖς δὲ μὴ κληθῆτε ῥαββί· εἷς γὰρ ὑμῶν

Dominus in Euangelio dicebat: Vos autem nolite vocari Rabbi; vnus est enim Matt. 23. 8.

enim magister vester, omnes autẽ vos fratres estis. Exponit Chrysostomus; Nihil vnus alio plus habet, cum nihil in se ipso sit. Et subdit Christus; Qui autem maior est vestrum, erit minister vester. Et in Euangelio secundum Lucam; Qui maior est in vobis, fiat sicut minor; & qui præcessor est, sicut ministrator. Si fratres erant omnes Apostoli; & per Chrysostomũ vnus alio plus nihil habebat; quomodo rursus addidit Christus, vt inter Apostolos maior esset vt minor? Ex verbis igitur Christi erat inter Apostolos & æqualitas & inæqualitas: & inæqualitatem mox significauit Christus, cum dixit Petro: Simon, Simon, Ecce Satanas expetiuit vos, vt cribraret sicut triticum; Ego autem rogaui pro te, vt non deficiat fides tua; & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos.

Hom. 72. in Mat. b.

vers. 11.

cap. 22. 26

Ibid. 31.

Idcirco Chrysostomus in

ὑμῶν ἔστιν ὁ διάκονος, πάντες δὲ ὑμεῖς ἀδελφοί ἐστε. ἐξηγᾶται ὁ Χρυσόστομος· Καὶ οὐδὲν ἕτερος ἑτέρου πλέον ἔχει καὶ τὸ μηδὲν ἐπὶ παρέλαυτοῦ. καὶ σημαίνει ὁ Σωτήρ· ὁ δὲ μείζων ὑμῶν ἔστω ὑμῶν διάκονος. Καὶ εἰς τὸ κατὰ Λουκᾶν δὲ εὐαγγέλιον ἔλεγεν· ὁ μείζων ἐπὶ μεγαλήτερος εἰς ἐσᾶς, ἂς γένηται ὡσὰν ὁ μικρότερος· καὶ ὁ προῦ προηγούμενος, ἂς ἐπὶ ὡσὰν ὁ ὑπηρέτης. Αν ἦσαν ἀδελφοὶ ὅλοι οἱ ἀπόστολοι, καὶ κατὰ τὸν Χρυσόστομον ἕνας δὲν εἶχε τίποτε πλέον ἀπὸ τὸν ἄλλον, πῶς εἶπε πάλιν ὁ Χριστὸς, ὅτι μέσα εἰς τοὺς Αποστόλους ὁ μεγαλήτερος νὰ ἐπὶ ὡσὰν τὸν μικρότερον; ἦτον λοιπὸν εἰς τοὺς Αποστόλους κατὰ τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ καὶ ἰσότης καὶ ἀνισότης. καὶ τοῦτο ἀνισότητα παραθυμᾶται ὁ Χριστὸς ὅτε εἶπε τοῦ Πέτρου· Σίμων, Σίμων, ἰδοὺ ὁ Σατανᾶς ἐγύρευσε νὰ σᾶς κοσκινίση ὡς τὸ σιτάρι· ἀλλ' ἐγὼ ἐπαρακάλεσα διὰ σένα νὰ μὴν λείψῃ ἡ πίστις σου· καὶ σὺ ὅταν ὀπισταφῇς, στήριξε τοὺς ἀδελφούς σου.

Διὰ τοῦτο ὁ Χρυσόστομος εἰς

εἰς τοὺς παναγυρικοὺς λόγους Πέτρε καὶ Παῦλε, ὁ τῆς οἰκ. Ἀποστόλων· Πέτρος, λέγει, ὁ καθηγητὴς τῶν Ἀποστόλων, ἡ ἀρχὴ τῆς ὀρθοδοξίας, ὁ μέγας τῆς ἐκκλησίας ἱεροφαίτης, ὁ τετιμημένος ὑπὸ τοῦ δεσπότου ἀπόστολος, ἡ στερεὰ τῆς πίστεως πέτρα, ὁ τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἐξ αὐτοῦ τοῦ Κυρίου εἰληφὼς, ἡ κρηπὶς τῆς ὀρθοδοξίας· ὁ τὴν ὁλκάδα καταλιπὼν, καὶ τὴν ἐκκλησίαν παραλαβὼν εἰς κυβέρνησιν· ὁ κλειδοῦχος τῶν οὐρανῶν προβληθεὶς, καὶ τὸ δεσμεῖν καὶ λύειν ἐπὶ γῆς ἐν ἐξουσίᾳ δεξάμενος· ὁ καὶ ἀρνούμενος συγγνωστὸς, καὶ μεταμελόμενος θαυμαστός. τόση ὑπεροχὴ τοῦ Πέτρου δείκνυται πολλῷ μετὰ τούτου.

in Panegyricis illis; Petrus, inquit, Apostolorum ductor, orthodoxiæ principium, magnus Ecclesiæ Hierophanta, honoratus à Christo Apostolus, fixa fidei petra, qui ab ipso Domino cælorum claues accepit, basis orthodoxæ fidei, qui relicta nauicula susceptit Ecclesiæ gubernacula, creatus cælorum clauiger, soluendi ligandique in terra potestate auctus; qui & negando venia dignus, & pœnitentiæ vi mirabilis exstitit. Tanta Petri excellentia multam denotat inæqualitatem.

Διὰ τοῦτο ἰσότητα τῆς ἀποστολικῆς ἀξίας λέγει ὁ Χρυσόστομος εἰς τὸ κη. κεφάλ. τοῦ κατὰ Ματθαῖον, ἐξηγούμενος τὸ, πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη· Κελεύει τοῖς Ἀποστόλοις εἰς τὴν οἰκουμένην ἐκχυθῆναι πᾶσαν.

Porro de æqualitate dignitatis Apostolicæ Chrysostomus in caput Matthæi xxviij. explanans illud; Euntes docete omnes gentes: Mandat, inquit, Apostolis, vt vniuersum peragrent orbem.

Et

& Prophetæ quidem ad vnam missi gentem, sæpe munus recusabant; hi verò nil tale dixerunt, cum ad vniuersum mitterentur orbem.

num. 5. Rursus primum caput explicans Epistolæ ad Titum; Apostoli, inquit, dispertito orbe, quasi vna domo, ita gerebant omnia, & vbique terrarum positos cura sua complectebantur, hic parte hac, ille alia sibi assumpta. Per hanc æqualitatem omnes erant coapostoli, & vniuersales Apostoli, præcones euangelicæ veritatis, & fundatores Christianæ religionis. Quapropter Eph. 2. 20. omnes iuxta Paulum sunt fundamentum Christianorum. Ad hanc æqualitatem spectant quæcumque omnibus æquè dixit deditque Christus: & quæcumque apud sanctos Patres leguntur significantia Apostolicam societatem. Hoc sensu Chrysostomus num. 2. in cap. ix. primæ ad Corinthios, Apostolicum opus esse ait in omni patien-

Καὶ οἱ μὲν προφῆται εἰς ἓν ἔθνος ἀποστελλόμενοι, πολλάκις παρῃτοῦντο· οὗτοι δὲ οὐδὲν τοιοῦτον εἰφθέγξαντο εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην πεμπόμενοι.

Καὶ πάλιν ἐξηγούμενος τὸ α. κεφάλ. τῆς πρὸς Τίτον ἐπιστολῆς λέγει διὰ τῶν ὑποθέσιν τούτων ὁ Χρυσόστομος· Καθάπερ οἰκίαν μίαν οἱ ἀπόστολοι τὴν οἰκουμένην διῳκονόμουν, ἅπας ἅπαντα διοικονομῶν, ἡ μὲν ἀπαταχοῦ ἐπεμέλοντο, ὁ μὲν τοῦτο, ὁ δὲ ἐκεῖνο λαβὼν τὸ μέρος. Κατὰ τὴν ἰσότητα τοίνυν ὅλοι ἦσαν σύμπαντες ἀπόστολοι, καὶ οἰκουμενικοὶ ἀπόστολοι, κηρύσσοντες ὅλοι τὴν εὐαγγελικὴν ἀλήθειαν, καὶ θεμελιοῦντες τὸν Χριστιανισμόν. ὅθεν ὅλοι ἐπὶ τὸν ἅγιον Παῦλον ἐπὶ θεμέλιον τῶν χριστιανῶν. εἰς τοῦτον τὸν ἔννοιαν ἐπὶ κοινὰ τῶν Ἀποστόλων ὅσα τοὺς εἶπε καὶ ἔδωκεν ὁ Χριστὸς μιλῶντας πρὸς ὅλους, καὶ ὅσα λείπουσιν εἰς τοὺς ἁγίους διδασκάλους νὰ σημαίνουν ἰσότητα τῶν Ἀποστόλων· ἔτζι τὸ ἀποστολικὸν ἔργον ἦτον ἴσον ἐν πάσῃ ὑπομονῇ, ἐν σπ-

σημείοις καὶ τέρασι καὶ δυνάμεσι, λόγῳ διδάσκειν, κινδύνους ὑπομένειν, βίον παρέχεσθαι ἄληπτον.

Αλλ' ἔξω ἀπὸ τῆς ἀποστολικῆς ταύτης ἀξίας εἶναι καὶ τὰ προτερήματα ὅπου ἔδωκεν ὁ Χριστὸς τῷ Πέτρῳ ἐχωρίσθη. καὶ τῆς ὑπερβολῆς τοῦ Πέτρου ἀπὸ τὸ εὐαγγέλιον τῆς ἔχουσι τόσον μαρτυρημένης οἱ οἰκουμενικαὶ συνόδες, μιλοῦντας μάλιστα διὰ τὰς διαδόχους τοῦ Πέτρου, ὅτι πολὺ μάκρος ἔδει νὰ τὰ διαβεβαιώσω. σώνουν ὅσα ἐγράψαμεν πρὸς Νεῖλον τὸν Θεσσαλονίκης, καὶ Βαρλαὰμ τὸν μοναχὸν διὰ τῆς ὑποθέσεως ταύτης. Τῆς ὥρας ἀποδείχνομεν τῆς πολλῆς καὶ μεγάλης ὑπερβολῆς τοῦ Πέτρου ἔξω ἀπ' ὅσα ἐφέραμεν παρεπαίω μὲ ἄλλαις μαρτυρίαις τῶν ἁγίων διδασκάλων.

tientia, in signis, prodigijs & virtutibus, in prædicatione verbi, adeundis periculis, integritate & sanctimonia vitæ.

At præter hanc Apostolicæ dignitatis summam sunt etiam prærogatiuæ, quibus à Christo cumulatus est Petrus: talisque excellentia Petri ex fonte Euangelij adeo testata & perspecta est per Synodos œcumenicas, in quibus potissimum sermo est de successore Petri; vt longum sit ea loca nunc proferre in medium; & sufficiant, quæ aduersus Nilum Thessalonicensem & Barlaam monachum de hac materia scripsimus. In præsenti probabimus admirabilem Petri excellentiam præter ea quæ iam allata sunt, alijs quoque Doctorum Orientalium testimonijs.

EX-

EXCELLENTIA I. PETRI,

Conferendo illum communiter cum Apoſtolis.

SCribit Dionyſius Areopagita tertio capite de Diuinis nominibus in hæc verba: Quando & nos, multique ſacrorum fratrum noſtrorum venimus ad contuendum corpus illud, quod fuit origo vitæ, Deumque ſuſcepit. Aderat verò & frater Domini Iacobus, & Petrus Coryphæa & honoratiſſima Theologorum ſummitas. Theologorum, ideſt Apoſtolorum, exponit Scholiaſtes ſanctus Maximus. Coryphæa & honoratiſſima ſummitas, hoc eſt, Coryphæus & præcellentiſſimus, & ſummus Apoſtolorum. Quæ verba refert Damaſcenus Oratione ij. in Dormitionem Virginis. Eſtque aperta demonſtratio, quod blaſphement & hæretici & ſchiſmatici, quicumque aſſerunt, Primatum Petri nihil fuiſſe aliud,

ΤΠΕΡΟΧΗ Α. ΤΟΥ ΠΕΤΡΟΥ,

Κατὰ σύγκρισιν πρὸς τοὺς Ἀποστόλους κοινῶς.

Γράφει ὁ ἅγιος Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης εἰς τὸ τρίτον κεφάλαιον τῶν θείων ὀνομάτων, λέγοντας ἔτζι· Ἡνίκα καὶ ἡμεῖς καὶ πολλοὶ τῶν ἱερῶν ἡμῶν ἀδελφῶν ὅπου τὴν θείαν τοῦ ζωαρχικοῦ καὶ θεοδόχου σώματος συνελήλυθαμεν παρῆν δὲ καὶ ὁ ἀδελφόθεος Ἰάκωβος, καὶ Πέτρος ἡ κορυφαία καὶ πρεσβυτάτη τῶν θεολόγων ἀκρότης. τῶν θεολόγων, ἤγουν τῶν ἀποστόλων, λέγει ὁ Σχολιαστὴς ὁ ἅγιος Μάξιμος. ἡ κορυφαία καὶ πρεσβυτάτη ἀκρότης, θέλει νὰ εἰπῇ, ὁ κορυφαῖος, καὶ τιμιώτατος καὶ ἄκρος τῶν Ἀποστόλων. τὰ ὁποῖα λόγια ἀναφέρει καὶ ὁ Δαμασκηνὸς εἰς τὸν δεύτερον λόγον περὶ τῆς κοιμήσεως τῆς παναγίας. καὶ εἶναι φανερὴ ἀπόδειξις, ὅτι βλασφημοῦσι καὶ αἱρετικοὶ καὶ χισματικοί, ὅσοι λέγουσι, πῶς τὸ ἀξίωμα τοῦ Πέτρου δὲν ἦτον παρὰ μία θελληματικὴ τίμη-

τίμησις, ὅπῶ ἔδοσαι οἱ Ἀποστολοι τῶ Πέτρου. οὐν λέγει τῶτο ὁ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος, ἀλλὰ καλεῖ τὸν Πέτρον κορυφὴν καὶ ἀκρότητα τῶν Ἀποστόλων, καθὼς καλεῖ καὶ τὸν Ἰάκωβον ἀδελφόθεον. λοιπὸν αὐ ἦτον ὁ Ἰάκωβος ἀληθινὰ ἀδελφόθεος, ὄχι μὲ γυμνὸν θεοτίμησιν, ἀλλὰ μὲ φυσικὸν συγγένειαν τῶ Χριστῶ· ἄρα καὶ ὁ Πέτρος ἦτον κορυφαῖος καὶ ἄκρος ὄχι ἀπὸ θελληματικὸν θεοτίμησιν, ἀλλ' ἀπὸ ἀληθινὸν καὶ ἰδίαν ὑπεροχὴν ἐπάνω εἰς τοὺς Ἀποστόλους.

aliud, quam ſpontaneam Apoſtolorum ceſſionem. Non hoc dicit Areopagita; ſed vocat Petrum ſummitatem & verticem Apoſtolorum, ſicut Iacobum vocat fratrē Domini.

At Iacobus erat vero conſanguinitatis nexu, non nudo & honorario titulo frater Domini. Ergo & Petrus erat Coryphæus & vertex non propter voluntariam ceſſionem, ſed veram exploratamque eminentiam ſupra omnes Apoſtolos.

Ὁ μέγας Βασίλειος εἰς τὸ προοίμιον τῆς ἀσκητικῶν· Πέτρος λέγει ἐκεῖνος ὁ μακάριος, ὁ τιμηθεὶς πλέον παρὰ τοὺς ἄλλους, ὁ μαρτυρηθεὶς ὑπὲρ ὅλους τοὺς ἄλλους, καὶ ὀνομασθεὶς μακαριώτερος παρὰ ὅλους τοὺς ἄλλους, ὁποῦ ἔλαβε τὰ κλεῖδια τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν.

Basilius magnus in proœmio Aſceticorum, ſiue Ethicorum: Petrus, inquit, ille beatus, præ cæteris honoratus, teſtimonio præ alijs omnibus ornatus, & beatitudinis titulo præ cunctis exaltatus; qui Regni Cælorum claues accepit. *De Iudicio Dei.*

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος εἰς τὸν ἀπολογητικὸν τε λόγον εἰς τὸν πατέρα, συμπαρόντος Βασιλείου ὁρίσκω, λέγει, Μανωὲ τὸν παλαιὸν ἐκεῖνον ἐν τοῖς κριταῖς,

Gregorius Nazianzenus in Apologetico ad Patrem præſente Baſilio; Inuenio, inquit, & antiquum illum inter Iudices Manue, *Iudic. 13.*

poſtea

poſtea Petrum, illud Eccleſiæ ſuſtentaculum. Et Oratione de ſeruanda in diſputationibus moderatione: Vis, inquit, alium quoque tibi proferam ordinem, & ipſum laudabilem, dignumque qui in medio ponatur ad inſtruendum? Vides Chriſti diſcipulos, omnes ſublimes, & electione dignos; vnum tamen vocatum Petram, & conſtitutum Eccleſiæ fundamentum; alium verò plus amatum, qui & ſupra pectus Ieſu recubuit; ferre autem cæteros Apoſtolos, quòd hi præferrentur. Ita eximius hic orthodoxiæ Doctor, Cuius auctoritas tanti ſemper fuit in Eccleſia.

Gerganus ait, Petrum non eſſe fundamentum Eccleſiæ.

Gregorius re & cognomento Theologus oppoſitum docet.

Gerganus ait; ſuper hanc petram, idem eſſe ac ſuper Chriſtum.

Gre-

Ὁ Πέτρον ὕστερον τῆς ἐκκλησίας ἔρεισμα, ἤγουν τὸ ἐκκλησίας θεμέλιον καθὼς τὸ ἐξηγᾶται τὸς ὁ θεολόγος εἰς τὸν λόγον περὶ τῆς ἐν δημοσίᾳ ἐξεσιν ὠφελείας, ὅπου λέγει· Θέλεις νὰ σὲ προβάλω καὶ ἄλλην ἀξίαν ὁποὺ νὰ στοχασθῇς, καὶ ἀξίαν νὰ τὴν ἀναφέρω, ἢ νὰ σὲ νουθετήσω εἰς τοῦτο τὸ ὑπόθεσιν; βλέπεις ὅτι ὅλοι οἱ μαθηταὶ τὸ Χριστοῦ ἦσαν ὑψηλοὶ καὶ ἄξιοι τῆς δημοσίας· ἀλλ' ἕνας ἐκεφάχθη πέτρα, καὶ τὸ ἐδόθη νὰ εἶναι θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας· ἄλλος ἠγαπήθη περισσότερον, καὶ ἀκούμπησε εἰς τὸ στῆθος τὸ Χριστοῦ· καὶ τὴν προτίμησιν οἱ ἄλλοι Ἀπόστολοι τὴν ὑπέμειναν. ἔτζι λέγει τοῦτος ὁ μέγας φωστὴρ τῆς ὀρθοδοξίας, τὸ ὁποίου οἱ γνώμαις ἔχουν τόσην δυνάμιν εἰς τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν.

Ὁ Γεργάνος λέγει, ὅτι ὁ Πέτρος δὲν εἶναι θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας·

Ὁ θεολόγος Γρηγόριος δοᾷ τὸ ἐναντίον.

Ὁ Γεργάνος λέγει, ὅτι ὁπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ, θέλει νὰ εἰπῇ, ὁπὶ τὸ Χριστῷ.

Ὁ θεο-

Ο θεολόγος λέγει, ὅτι ὁ μαθητὴς τῦ Χριστῦ ἐκεκλήθη πέτρα.

Gregorius, Discipulum ait vocatum à Christo Petram.

Ο Γεργάνος λέγει, αὐ εἰς μόνον τὸν Πέτρον ᾠκοδομήθη ἡ ἐκκλησία, τί θέλομεν εἰπεῖν δηλ τὸν Ιωάννην καὶ τοὺς ἄλλους;

Gerganus ait; si Ecclesia fundata est super solum Petrum, quid dicendum de Ioanne & alijs?

Ο θεολόγος ὀνομάζει τὸν φίλον καὶ ὀπισθιον, καὶ λέγει, ὅτι τῦτος προτιμήθη ὡς ἠγαπημένος, ἀλλ' ἕνας ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀποστόλους προτιμήθη νὰ ὀνομασθῇ πέτρα, καὶ νὰ εἶ θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας· καὶ οἱ λοιποὶ Ἀπόστολοι ὑποφέρουσι τῶ προτίμησιν. Ἀλλὰ τίς νὰ ὑποφέρῃ τῶ τόλμῃ, τῶ ἀσέβειαν, τὰ λυτεροδιδάγματα τῦ Γεργάνε;

Nazianzenus de dilecto Discipulo ait, alio eum nomine prælatum; sed vnum esse, qui Petra vocatus fundamentum Ecclesiæ constitutus est: idque cæteros Apostolos æqui bonique facere. Quis ergo huius Lutheranorum alumni tam impiã proteruiam ferat?

Ο ἱερὸς Χρυσόστομος ἐξηγῶντας τὸ ῥητὸν ἐκεῖνο τῦ Χριστῦ πρὸς τὸν Πέτρον· Ολιγόπιστε εἰς τί ἐδίστασας; λέγει· πανταχῦ οἱ Ἀπόστολοι δίδυσι τὰ πρωτεῖα τῶ Πέτρῳ, καὶ εἰς ταῖς δημηγορίαις προβάλλυσι τὸν Πέτρον, καλὰ καὶ νὰ ἦτον ἀγραμματικότερος ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Καὶ εἰς τῶ ἐξήγησιν τῶ, ὅσα ἂν δήσῃς ἐπὶ τῆς γῆς· Ο πατὴρ, λέγει, τῦ Χρι-

Chrysostomus exponens illud: Modicæ fidei quare dubitasti? Vbique, inquit, Apostoli primas dant Petro; & ad conciones illum præferunt, licet esset alijs rudior. *Matth. 24 31.*

Rursus illud exponens; Quæcumque ligaueris super terram: Pater, inquit, Christi dixit ad Hieremiã; Dedi te in ciuitatem munitam, *Matth. 16 19. Hierem. 1 18.*

nitam, & in murum æreum. Verum vni illum genti; Petrum verò terrarum orbi præfecit, & mortali homini cælestium omnium potestatem tradidit; clauesque dedit, cæloque fortiorem fecit.

Chrysost. orat. ad eos qui scandalum passierant tom 7.

Et in illud, Simon Ioannis diligis me plus his? Cur, inquit Chrysostomus, præteriens alios loquitur cum Petro? Præcipuus Apostolorum erat, & Discipulorum os, & cateruæ Princeps. Idcirco & Paulus ascendit olim, vt videret Petrum, non aliorum gratia. Simul etiam illi Christus ostendit negationis crimen esse deletum; creatque illum præsulem fratrum, cum dixit; Si diligis me, esto fratrum præsul, & animam da pro ouibus meis. Et infra. Petro, inquit, Christus commisit orbem terrarum. Et hæc dicens Chrysostomus,

Io. 21. 15

vers. 21.

σοῦ, εἶπεν Ἱερεμίᾳ τῷ προφήτῃ· ὡς σύλον χαλκοῦν καὶ ὡς τεῖχος τίθησιν αὐτόν. ἀλλὰ τὸν Ἱερεμίαν εἰς ἔνα ἔθνος, τῷ Πέτρῳ ἔδωκε ὅλῳ τῷ οἰκουμένῃ· καὶ αὐτῷ πάντων ἐχαρίσατο τὴν ἐξουσίαν ὅλων τῶν οὐρανίων δίδοντας τὰ κλειδία· καὶ τὸν ἐκκλησίας δυνατώτερον ἀπὸ τὸν οὐρανόν.

Καὶ εἰς ἐκεῖνο τὸ εὐαγγελικὸν καὶ Ἰωάννου· Σίμων Ἰωνᾶ ἀγαπᾷς με πλέον τούτων; λέγει ὁ Χρυσόστομος· Καὶ διατί ὁ Χριστὸς ἀφήνοντας τοὺς ἄλλους μιλεῖ μὲ τὸν Πέτρον; ἔξοχος ἦτον τῶν Ἀποστόλων, καὶ στόμα τῶν μαθητῶν, καὶ κορυφὴ τοῦ χοροῦ. διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος ἐπῆγεν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα διὰ νὰ γνωρίσῃ τὸν Πέτρον, ὄχι διὰ τοὺς ἄλλους· διαχνοντας τὸ αἴτιμα ὁ Χριστὸς, ὅτι ἐσβέσθη τὸ κρίμα τῆς ἀρνήσεως, καὶ τὸν κάμνει προστάτην τῶν ἀδελφῶν λέγοντας τὸ· ἂν μὲ ἀγαπᾷς, ἂς ἦσαι προστάτης τῶν ἀδελφῶν· καὶ δὸς τὴν ψυχήν σου διὰ τὰ πρόβατά μου. Καὶ ὅμως ἀκόμα· ἐπειδὴ ὁ Χριστὸς ἔχει διὰ τοῦτο τὸν Πέτρον τὸν οἰκουμένην.

Καὶ

Καὶ λέγοντας τοῦτο ὁ Χρυσόστομος, ὅμως ὅμως καὶ τοῦτο ἐξηγούμενος τὸ ῥητὸν ἐκεῖνο· ἐξῆλθεν οὖν ὁ λόγος οὗτος, ὅτι ἐκεῖνος οὐκ ἀποθνήσκει· λέγει, ὅτι μέλλοντες οἱ ἀπόστολοι νὰ λάβωσι τὴν ἐπιτροπὴν τῆς οἰκουμένης, ἔκαμνε χρεία νὰ μὴν εἶναι πλέον αἴσθημα.

mus, infra vbi dictum illud exponit; Exijt ergo sermo iste, quia Discipulus ille non moritur: Quoniam, inquit, susceпturi erant Apostoli curam totius vniuersi, opus iam erat illos disiungi. Ioan. 21. 23. & Actorū 2. 23.

Καὶ δίδει ὁ Χρυσόστομος καὶ μόνῳ τῷ Πέτρῳ, καὶ ὅλων τῶν ἀποστόλων τὴν οἰκουμένην· τῷ Πέτρῳ μόνῳ ὡς βοσκῷ τῶν προβάτων, ὅλων τῶν ἀποστόλων διὰ τὸ ἀποστολικὸν κήρυγμα. Καὶ διαφέρουσιν ἀναμεσάτους τοῦτο τὰ δύο τόσον, ὅτι ὁ Πέτρος ὁ Χρυσόστομος τὸν λέγει προστάτην τῶν ἀδελφῶν καὶ προβάτων.

Itaque Chrysostomus assignat vniuersitatem orbis & Petro soli & cunctis Apostolis; nimirum Petro, vt pastori ouium; cunctis Apostolis propter Euangelicam prædicationem. Tantumque duo hæc inter se differunt, vt Chrysostomus propterea dicat, Petrum esse præfectum & præsulem fratrum ac ouium.

Ὅθεν εἶναι φανερὸν, ὅτι σφάλλονται πολλὰ, ὅσοι κατὰ τὸν Γεργάνον συγχέουσι τὰ δύο τοῦτα, τὴν κοινὴν ἀποστολικὴν ἀξίαν τῶν ἀποστόλων, ἤγουν τὸ ὀφφίκιον τοῦ κηρύσσειν, βαπτίζειν, καὶ θεμελιοῦν ἐκκλησίας· καὶ τὴν ποιμαντικὴν τοῦ Πέτρου κυβέρνησιν, ἡ ὁποία κατὰ τὸν Χρυ-

Ex quo manifestum est, vehementer errare illos, qui duo hæc confundunt, vt facit Gerganus; cōmunem scilicet omnibus dignitatem munusque Apostolicum prædicandi, baptizandi, & Ecclesias fundandi, cum pastorali auctoritate Petri; per quam, vt Chryso-

stomus docet, Petrus erat præfectus fratrum; & officium eius erat regere omnes Christi oues, & vniuersas Ecclesias à quouis Apostolo fundatas.

In illud quoq. Actuum; In diebus illis exurgens Petrus: Vt feruens, inquit Chrysostomus, vtq. positus à Deo pastor, & ordinis Apostolici Dux Petrus, semper loquitur primus. & infra; Iure, inquit, Petrus rem cum pot estate tractat; ipsi enim Christus tradiderat omnes; ipsique dixerat; Et tu aliquando conuersus confirma fratres tuos. Et in illud; Factum est autem, vt Petrus dum pertransiret: Circumibat, inquit, Petrus acies inuisens, veluti Dux. Vide ipsum vbique circumcurrentem, & primatum ostendentem. Quando opus erat Apostolum deligi, ipse primus; Quando respondendum Iudæis, quòd Apostoli non essent musto pleni; Quando curandus

Cap. 1. 15

ver. 27.

Luc. 22. 32.

cap. 9. 32.

Χρυσόστομον ἔκαμε τὸ Πέτρον προστάτην τῶν ἀδελφῶν, καὶ κυβερνᾷ ὅλα τὰ πρόβατα τοῦ Χριστοῦ, καὶ ὅλαις ταῖς ἐκκλησίαις ὁπού καθὲ Ἀπόστολον θεμελιωμέναις.

Πάλιν ὁ Χρυσόστομος ἐξηγῶντας τὸ ῥητὸν ἐκεῖνο εἰς ταῖς πράξεις τῶν Ἀποστόλων· Καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἀναστὰς Πέτρος· λέγει, καὶ ὡς θερμός, καὶ ὡς παιμὲν ὁπού τὸν Χριστὸν καμωμένος, καὶ ὡς πρῶτος τῶ χοροῦ μιλεῖ πάντοτε πρῶτος ὁ Πέτρος. καὶ ὠδηκάτα· Μὲ δίκαιον, λέγει, ὁ Πέτρος δείχνει ἀνδρείαν, ὅτι αὐτὸς ἐδόθησαν ὅλοι, καὶ αὐτὸς εἶπεν ὁ Χριστός· Σὺ ὁπού ἀπαξ ἐπιστρέψῃς, στήριξε τοὺς ἀδελφούς σε. Καὶ εἰς τὸ ἐγένετο δὲ Πέτρον διαβαινόμενον· τῶ θ. κεφαλ. τῶν πράξεων λέγει· διεξερχετο πρὸς βλέποντας τοὺς τόπους ὁ Πέτρος ὡσὰν στρατηγός· βλέπε, ὅτι παντοῦ αὐτὸς πρῶτος ἐκινδύνευε, καὶ δείχνεται πρῶτος· πρῶτος ὅτε ἔκαμνε χρεία νὰ διαλεχθῇ ἕνας Ἀπόστολος· ὅτε ἔπρεπε νὰ δοθῇ ἀπόκρισις τῶν Ἰουδαίων, ὡς δὲν ἐμεθοῦσαν οἱ Ἀπόστολοι· ὅτε

ια-

ἰαζόμενη ὁ κυτζός· ὅτε ἦν τὸν χρεία δημηγορίας πρῶτος ὁ Πέτρος· τοῦτος καὶ μιλήσῃ πρῶτος τῶν ἀυθεντῶν, τοῦτος καὶ παιδεύσῃ τὸν Ανανίαν, τοῦτος μὲ τὴν σκιὰ νὰ ὑγιάνῃ· ὅπου κίνδυνος, ὁ Πέτρος· ὅπου οἰκονομία, ὁ Πέτρος· ἀμὴ ὅπου ἦτον γαλήνη καὶ ἀσφαλῆ τὰ πράγματα, ὅλοι αὐτάμα, διατὶ ὁ Πέτρος δὲν ἐγύρευε μεγαλήτερην τιμήν. Καὶ ἐδῶ ἂς μάθῃ ἀπὸ τὸν Χρυσόστομον ὁ Γεργαίος, & ὅσοι βλασφημοῦσιν ἐναντίον τοῦ Πέτρου, ὅτι ἡ κοινότης καὶ ἡ ἰσότης τῆς ἀποστολικῆς σωτηρίας δὲν ἠθέλησε τὸν Πέτρον ἀπὸ τὴν ἀξιότητα ὁποῦ τοῦ ἔδωκε ξεχωριστὰ ὁ Χριστός. Καὶ εἰς τὸ κεφάλαιον τῆς πράξεων ἐμπαιδόντας τὴν ἀπόφασιν καὶ συμφωνίαν τῶν Αποστόλων διὰ τὸ ζήτημα, ἂν ἔπρεπε ἀπὸ τοὺς Χριστιανοὺς νὰ φυλάσσεται ὁ μωσαϊκὸς νόμος, γράφει ὁ Χρυσόστομος· βλέπε, πῶς μὴ τὸν Πέτρον μιλεῖ ὁ Παῦλος, καὶ τινὰς δὲν ἀποστέρνει. Ἰάκωβος ἀποφέρει καὶ δὲν ἐπιπηδᾷ· καὶ τοῦτο, διατὶ ὁ Πέτρος εἶχε λάβῃ τὸ

randus claudus; Quando habenda concio, primus Petrus. Hic ante alios, quando cum Principibus erat agendum, quando plectendus Ananias, & sanandi per vmbram ægroti, Vbi periculum, Petrus. Vbi tuta & tranquilla omnia, communiter omnes. Adeo maiorem ipse non exigebat honorem. Hinc discant Gerganus & quicumque Petrum impiè lacerant, Communionem & æqualitatem gradus Apostolici non tollere Petro ius summum, quod speciatim illi Christus concessit.

Et in caput Actorum xv. Vbi sententiam & concordiam Apostolorum explicat in eo, quod quærebatur; An Christianis seruanda esset Mosaica lex: ita Chrysostomus; Vide; Paulus loquitur post Petrum, nec aduersatur quispiam. fert Iacobus, & non resilit, quia Petro datus erat prima-

vers. 33.

tus. Nihil hic Ioannes, nihil cæteri Apoſtoli; tacent omnes, & non ægrè ferunt. Ita Chryſoſtomus Petrum cum cæteris Apoſtolis comparat: At Gerganus Lutherana ſanie imbutus oppoſitum aſſerit. Hic porro notandus
verſ. 13. eſt Chryſoſtomi ſenſus. Declaratis, Iacobum eſſe vltimo loco locutum, quia Hieroſolymorũ erat Epiſcopus; Vt impleretur illud;
Deut. 17. 6 In ore duorum aut trium teſtium ſtabit omne verbum. vim tamen & efficaciam ſententiæ Concilij Apoſtolici tribuit Chryſoſtomus Petro, cuius ſententiam ſecutus Iacobus habuit ſermonem. Hunc diuinæ Scripturæ ſenſum habemus è Chryſoſtomo, non quem in ſuis ſcriptis tradebat Marcus Epheſius, inanes de hac materia fundendo ſermones; ſicut & Marco recentiores Orientales, primatum Petri negãtes. Qui omnes ſcripſerunt

τὸ φοβητέον. ὁ Ἰωάννης τίποτε δὴν λέγει, σιωπῶσιν ὅλοι οἱ Ἀπόστολοι, καὶ δὴν ὀργίζονται. Τούτοις ταῖς ζύγκρισες κάμνει ὁ Χρυσόστομος τὸν Πέτρον πρὸς τοὺς ἄλλους ἀποστόλους, καὶ ὁ λουτεροδίδασκος Γερμανὸς ἀποκοτᾷ καὶ λέγει βλασφημῶντας τὸ ἐναντίον. Καὶ ἐδῶ ἐξ ἄξιον νὰ σημειώσῃ τινὰς τὸν νοῦν τοῦ Χρυσοστόμου. ἐξηγᾷ ὁ ἅγιος, ὅτι ὕστερος ἐμίλησε διὰ τὸ νόμου τοῦ ὑπόθεσιν ὁ Ἰάκωβος, διατὶ ἦτον ὁ ἐπίσκοπος τῶν Ἱεροσολύμων, διὰ νὰ πληρωθῇ τὸ ῥητὸν, Ἐπὶ στόματος δύο ἢ τριῶν μαρτύρων σταθήσεται πᾶν ῥῆμα. Καὶ ὅμως ἄλλου τοῦ δυνάμιν τὸ λόγε εἰς τοῦ συμφέρειν ἐκείνου τῶν ἀποστόλων τοῦ δίδει ὁ Χρυσόστομος τὸν Πέτρου, διατὶ ἀκολουθῶντας τοῦ γνώμου τοῦ Πέτρου ἐμίλησεν ὁ Ἰάκωβος. τοῦτον τὸν νοῦν τῆς θείας γραφῆς ἔχομεν ἀπὸ τὸν Χρυσόστομον· ὄχι καθὼς ἐματαολόγα εἰς τὰ συγγράμματα τοῦ διὰ τοῦ ὑποθέσιν τούτου ὁ Ἐφέσιος Μάρκος, καὶ ὅσοι μεταγενέστεροι ἔγραψαν καὶ γράφουσιν μὲ ἀγνω-

ἀγνωσίαις, μὲ ὁμωνυμίαις, μὲ ψευδοϊστορίαις, μὲ σπλασμένοις καινόνεσι μὲ ψευδοσυνόδοις, καὶ διεστραμμέναις ἑρμηνείαις· ταῖς ὁποίαις αὐξάνει ὁ θεὸς, θέλει ἰδεῖ ὁ κόσμος ἐλεγχομένους.

runt & scribunt plenam meris nugis, æquiuocis, fictis historijs, pseudocanonibus, suppositis Concilijs, abulorum testimonijs, expositionibus obliquis. Quæ omnia suo loco & tempore, si Deo placuerit, examinabuntur.

ΤΠΕΡΟΧΗ ΤΟΥ ΠΕΤΡΟΥ

Κατὰ μερικὴν ζύγκρισιν.

Εἰς τὸν μυθόπλασον χρῆσιν ὁ σὸς ὠνειρόδη ὁ Γεργάνιος Τλμᾶ & λέγει, ὅτι αὐ ὅπ μόνον τὸν Πέτρον ᾠκοδομήθη ἡ ἐκκλησία, τί θέλεις εἰ σὺ ἀλλὰ τὸν τῆς βροντῆς, καὶ κάθε ἄλλον Ἀπόστολον; πρὸς τοῦτο τὸ ἀποκρίνεται ὁ θεῖος Χρυσόστομος, ἐξηγούμενος τὸ ῥητὸν ἐκεῖνο τοῦ κ. κεφαλαίου εἰς τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Ματθαίου· Τότε ἠγανάκτησαν οἱ δέκα περὶ τῶν δύο. Ἄκουσον, λέγει, πῶς ἐκεῖνος ὁ Ἰωάννης παντάχου τὰ πρωτεῖα τοῦ Πέτρου ἀπονέμει, καὶ δημηγοροῦντι, & θαυματουργοῦντι ἐν ταῖς πράξεσι τῶν Ἀποστόλων.

EXCELLENTIA. PETRI.

Per comparationem particularem.

QVid dices de filio Tonitrui, ceteriſque Apoſtolis, qui ſolo in Petro fundatam ais Eccleſiam? inquit Gergan us in conficto illo Baſilij teſtimonio. Reſpondet Chryſoſtomus, explanans illud xx. capitis Matthæi; Et audientes decem indignati ſunt de duobus. Audi, inquit, quomodo hic ipſe Ioannes vbique primas deferat Petro concionanti, & miracula edenti in Actis Apoſtolorum.

Cap. 20. 25.

Καὶ

Et in illud xxj. Ioannis; Et cum hæc dixisset, dicit Petro, sequere me. Quòd siquis dicat, inquit Chrysostomus, quomodo ergo Iacobus Hierosolymorum sedem accepit? illud dixerim; Quòd Petrum non sedis, sed Orbis terrarum creauit magistrum.

Καὶ εἰς ἐκεῖνο τὸ κα Ἰωαννίου διαγγελίαν· Καὶ ταῦτα εἰπὼν λέγει τῷ Πέτρῳ, ἀκολούθει μοι· γεφφὶ ὁ Χρυσόστομος· Πῶς οὖν ὁ Ἰάκωβος τὸν θρόνον ἔλαβε τῆς Ἱεροσολύμων; ἐκεῖνο αὖ ἔτοιμι, ὅτι τὸν Πέτρον ὁ τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ τῆς οἰκουμένης ἐχειροτόνησε διδάσκαλον.

Et in illud Actorum iij. Et exiliens stetit, & ambulabat: Vide, inquit Chrysostomus, Ioannem vbique tacentem, Petrum verò & pro illo respondentem.

Καὶ εἰς ἐκεῖνο τὸ ζ τῆς θεράξεως· καὶ ἐξαλλόμενος ἔστη καὶ περιεπάτει· λέγει· ὅρα δὲ πῶς ὁ Ἰωάννης πανταχοῦ σιγᾷ, ὁ δὲ Πέτρος καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ ἀπολογεῖται.

Et cap. xv. primæ ad Corinthios de Iacobo Chrysostomus: Ipse enim Dominus dicitur Iacobum consecrasse, primumque creasse Hierosolymitanum Episcopum. Et paulo post de Petro subdit; Idcirco primum apparet Petro. (nimirum inter viros, vt supra notauerat idē Chrysostomus) Qui enim primus confessus eum fuerat Christū, merito dignus fuit, cui primo appareret, primoq. oues cōcrederet.

Καὶ ἑρμηνεύων τὸ πρώτῳ πρὸς Κορινθίους λέγει διὰ τὸν Ἰάκωβον· ὅτι καὶ ἀδελφὸς τοῦ Κυρίου, αὐτὸς γὰρ αὐτὸν λέγεται κεχειροτονηκέναι, καὶ ὅτι σκοπὸν ἐν Ἱεροσολύμοις πεποιηκέναι πρῶτον. καὶ ὀλίγον ὑποκάτω λέγει ὁ Χρυσόστομος διὰ τὸν Πέτρον· Διὰ τοῦτο Πέτρῳ φαίνεται πρῶτον (ἐν αἰδέσει) ὁ Χριστός· ὁ γὰρ πρῶτος αὐτὸν ὁμολογήσας Χριστὸν, εἰκότως καὶ τοῦ αἰδέσαι ἠξιώθη πρῶτος ἰδεῖν, καὶ πρώτῳ τὰ πρόβατα ἐπιχειρίσαι.

Chrys. or. 5. contra Iudæos.

Et

Καὶ

Καὶ εἰς τὸ πρῶτον κεφάλαιον τῆς πρὸς Γαλάτας λέγει διὰ τὸν ἅγιον Παῦλον· Ὅτι ἰσότιμος ὢν τῷ Πέτρῳ, ὅμως ἀνέρχεται ὡς πρὸς μείζονα καὶ πρεσβύτερον· καὶ τῆς ἀποδημίας τῷ Παύλῳ εἰς Ἱεροσόλυμα γίνεται αἰτία ἡ ἱστορία Πέτρου μόνη· ἱστορῆσαι γὰρ φησὶ Πέτρον· καὶ οὐκ εἶπεν ἰδεῖν, ἀλλ' ἱστορῆσαι, ὅπερ οἱ τὰς μεγάλας πόλεις καὶ λαμπρὰς καταμανθάνοντες λέγουσιν. οὕτω πολλῆς ἄξιον ἡγεῖτο ἀποδημίας ὁ Παῦλος τὸ μόνον ἰδεῖν τὸν Πέτρον.

Καὶ ἐνταῦθα ἀκόμπας σημαδιάσῃ πᾶς φιλαλήθης, πῶς ὁ Χρυσόστομος κράζει τὸν Πέτρον καὶ ἰσότιμον τῷ Παύλῳ, καὶ μεγαλήτερον ἀπὸ τὸν Παῦλον· τὸ ὁποῖον ἤθελε εἶσαι φανερὴ ἀντιλογία εἰς ἕνα στίχον, ἂν δὲν ἦτον ἐκεῖνο ὁποῦ εἶπαμεν πρεπάνω διὰ τὴν ἰσότητα καὶ ἀνισότητα τῶν Ἀποστόλων. Καὶ ἂν τόσα ἀληθινὸν, καὶ κοινὴ ὁμολογία τῶν παλαιῶν, νὰ ἦτον καθὼς λέγει ὁ Χρυσόστομος, μείζων τῷ Παύλῳ καὶ τὴν ἐξουσίαν ὁ Πέτρος, ὅτι καὶ ὁ χριστιανομάχος Πορφύριος ἐπῆρε

Etc. 1. epist. ad Gal. de Paulo Chrysostomus ait; Quòd par in honore cum esset Petro, tamen ascendit tanquam ad maiorem & seniorem. Et sola profectionis Hierosolymam causa fuit Paulo visendi Petri voluntas. Nec simpliciter dicit videndi, sed visendi, spectandique Petri causa; vt loqui solent, qui magnificas & amplas vrbes eunt spectatum. tanti faciebat Paulus vel tantum contueri Petrum.

Hic etiam animaduertant studiosi omnes veritatis, Petrum à Chrysostomo dici & æqualem & maiorem Paulo. Quæ profecto manifesta esset in vno versu repugnantia, si verum non esset, quod supra diximus de æqualitate & inæqualitate Apostolorum. Adeo verò certum, adeo confessum erat omni antiquitati, Petrum, vt Chrysostomus ait, fuisse Paulo auctoritate superiorem; vt Christiani nominis hostis

hostis Porphyrius non dubitauerit arguere Paulum vt procacem, quòd ausus fuerit reprehendere Principem Apostolorum ob controuersiam illam, quæ legitur in epistola ad Galatas.

ἐτόλμησε νὰ κατηγορήσῃ τὸν ἅγιον Παῦλον ὡς ἰταμὸν καὶ ἀναίσχυντον, διατὶ λέγει ἀποκότησε νὰ αἰτιασθῇ καὶ πρόσωπον τῶν κορυφαίων τῆς ἀποστόλων διὰ τὴν διαφορὰν ἐκείνην ὁποῦ φαίνεται εἰς τὴν πρὸς Γαλάτας.

Testatur hoc sanctus Hieronymus scribens sancto Augustino quærenti de argumento illo. Vbi etiam refert, posteriores interpretes Origenem secutos respondisse Porphyrio in eum modũ, quem supra expositimus è Chrysostomo; cuius etiam in eadem epistola Hieronymus meminit.

Καὶ τὸ ἱστορεῖ ὁ ἅγιος Ἱερώνυμος εἰς τὴν ἐπιστολὴν ὁποῦ ἔγραψε διὰ τὴν ἀπόθεσιν ἐκείνην πρὸς τὸν μακάριον Αὐγουστῖνον· ἀναφέρωντας, ὅτι ἀπὸ τὸν Ωριγένην οἱ ἄλλοι ἑρμηνεῖς ἀπεκρίθησαν τὰ Πορφυρίῳ εἰς ἐκεῖνον τὸν τρόπον ὁποῦ ἀναφέραμεν παραπαίω ἀπὸ τὸν Χρυσόστομον, τὸν ὁποῖον ἀναφέρει εἰς ἐκείνην τὴν ἐπιστολὴν καὶ ὁ ἅγιος Ἱερώνυμος.

Ex communi & particulari comparatione duplex oritur excellentia Petri.

Ἀπὸ τὴν κοινὴν καὶ μερικὴν, ὡς ἐξηγήσαμεν, ὑπεροχὴν τοῦ Πέτρου ἔχομεν δύο.

Prima, quòd Petrus à Christo habuit, vt esset fratrum præfectus.

Πρώτην, ὅτι ἀπὸ τὸν Χριστὸν ἐγίνη ὁ Πέτρος πρώτης τῶν ἀποστόλων.

Altera, quòd solus Petrus

Δεύτερον, ὅτι μόνος ὁ Πέτρος ἔγινεν ἀπὸ τὸν Χρι-

Χριστὸν οἰκουμενικὸς ἐπίσκοπος.

trus fuit à Christo creatus Episcopus œcumenicus.

ΤΡΙΤΗ ΤΟΥ ΠΕΤΡΟΥ.

Ἀπ' ἐκεῖνο τὸ Χρυσοστόμου ὅπου ἀναφέρεται διὰ τὸν ἀπόστολον Ἰάκωβον, ἀκολουθεῖ ἡ τρίτη ὑπεροχὴ τοῦ Πέτρου.

Διαφορὰν τοῦ Πέτρου καὶ τοῦ Ἰακώβου λέγει ὁ Χρυσόστομος, ὅτι ὁ Ἰάκωβος ἔλαβε τὸν θρόνον τῶν Ἱεροσολύμων, ἀμὴ ὁ Πέτρος ἐχειροτονήθη τῆς οἰκουμένης διδάσκαλος.

Τὸ λοιπὸν αἴ τινας ἄλλος Ἀπόστολος ἔξω ἀπὸ τὸν Πέτρον ἐκάθη πόσου ἐπίσκοπος, ἡ ἐπισκοπή του ἦτον μόνον μερική. καὶ καλὰ καὶ νὰ ἦτον ἀπόστολος οἰκουμενικὸς, ὅμως ἦτον ἐπίσκοπος ἑνὸς μέρους. μόνος ἀπὸ τοὺς ἀποστόλους ὁ Πέτρος ἦτον καὶ ἀπόστολος οἰκουμενικὸς, καὶ αὐτάμα ἐπίσκοπος οἰκουμενικός.

Καὶ

TERTIA PETRI EXCELLENTIA.

EX eo quod docet Chrysostomus, vt annotatum est de Apostolo Iacobo, sequitur tertia Petri excellentia.

Siquidem inter Petrum & Iacobum hanc statuit Chrysostomus differentiam; quòd Iacobus sedi Hierosolymitanæ præfectus est, Petrus verò creatus vniuersi orbis magister.

Siquis ergo alius Apostolus præter Petrum fuit alicuius loci Episcopus, episcopatus eius erat illius loci limitibus terminatus; Et licet is esset Apostolus œcumenicus, tamen erat certi loci Episcopus. Solus Petrus inter Apostolos erat & Apostolus œcumenicus, & Episcopus œcumenicus.

Hæc

Hæc verò excellentia tanta est, vt Chrysostomus apertè asserat; Dici quidem, Iacobum fuisse ordinatum à Christo Hierosolymorum Episcopum, sed Petrum absolutè fuisse creatum Orbis magistrum; illum particularem, hunc vniuersæ Ecclesiæ. Hic igitur ordo positus est à Christo Hierarchiæ Ecclesiasticæ. Proinde omnino impossibile est, auctoritate humana posse mutari.

Καὶ ἐν τόσον μεγάλη τύτη ἡ ὑπεροχὴ, ὅσον φανερὰ λέγει ὁ Χρυσόστομος, ὅτι αὐτὸς ὁ Χριστὸς λέγυσι πῶς ἔκαμε τὸν Ιάκωβον ἐπίσκοπον Ιεροσολύμων, ἀμὴ τὸν Πέτρον ἐχειροτόνησεν ἁπλῶς τῆς οἰκυμένης διδάσκαλον· ἐκεῖνον μερικὸν, τύτον ὅλης τῆς ἐκκλησίας. Τύτη λοιπὸν ἡ τάξις τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας ἐν ἀπὸ νομοθεσίαν τὸ Χριστῦ, καὶ ἐν ἀδυνάτον ἀνθρωπίνη δυνάμις νὰ τὴν ἀλλάξῃ.

EXCELLENTIA IV. PETRI.

QVòd generalis Petri Episcopatus non erat impedimento, quin is fuerit particularis quoque Episcopus primum Antiochiæ, deinde Romæ. Hoc etiam habemus è Chrysostomo Oratione in sanctum martyrem Ignatium. Sed præterea inquit, magnæ curæ Deo erat Vrbs hæc Antiochia; quod re ipsa ostendit. Nam Orbis vniuersi

Tom. 5.

ΥΠΕΡΟΧΗ Δ. ΤΟΥ ΠΕΤΡΟΥ.

Ὅτι ἡ οἰκυμενικὴ τοῦ Πέτρυ ἐπισκοπὴ δὲν ἦτον ἐμπόδιον τῆς μερικῆς ἐπισκοπῆς, ὡσάυτον εἰς τὴν Αντιόχειαν, ὕστερα εἰς τὴν Ρώμην. Καὶ τύτο ἀκόμη φανερὰ τὸ λέγει ὁ Χρυσόστομος εἰς τὸ ἐγκώμιον τὸ ἱερομάρτυρος Ιγνατίυ· Καὶ ἄλλως δὲ πολὺ, λέγει, μὲ τῆς πόλεως ταύτης, ἤγουν τῆς Αντιοχείας τὸ θεῖον λόγος, ὡς ἔδειξε τῷ ἔργων αὐτὴν ἐδήλωσεν. τὸν γοῦν τῆς οἰκε-

μέ-

μένης ὅπερ ἅπασι τῷ Πέτρου, ᾧ τὰς κλεῖς ἐνεχείρισε τῶν οὐρανῶν, ᾧ παῖδα ἄγειν καὶ φέρειν ὅπερ ἔδωκε, πολλοῦ ἐνταῦθα χρόνον ἐνδιατρίψαι ἐκέλευσεν. ὅπως αὐτῷ τῆς οἰκουμένης ἁπάσης ἡ πόλις ἀντίρροπος ἡ ἡμετέρα. καὶ μὴν Πέτρου Ἰγνάτιος διεδέξατο τὴν ἀρχήν. Πέτρου γὰρ μέλλοντος ἐντεῦθεν ἀποδημεῖν, ἕτερον ἀντίρροπον Πέτρου διδάσκαλον ἡ τοῦ πνεύματος ἀντεισήγαγε χάρις.

uersi præsulem Petrum, cui cælorum claues tradiderat, cui summam administrandi omnia potestatem concesserat, multo hic tempore commorari præcepit. Adeo nostra Vrbs eiusdem est apud Deum pretij, cuius & Orbis vniuersus. Petro autem successit in Episcopatu Ignatius. Iam enim Petro abeunte hinc, alterum Petri similem magistrum suffecit gratia Spiritus.

Εἰς τοῦτο λέγει ὁ Χρυσόστομος, ὅτι ὁ ὅπερ πάτης ὅλης τῆς οἰκουμένης ὁ Πέτρος, ὁ κλεισοῦχος τῶν οὐρανῶν εἶχε δεδοχὸν εἰς τὴν Ἀντιόχειαν τὸν Ἰγνάτιον. ἀλλ' ὁ Ἰγνάτιος ἐγένετο ἐπίσκοπος μερικὸς, ἦγουν μόνης τῆς Ἀντιοχείας· λοιπὸν καὶ ὁ ὅπερ πάτης τοῦ κόσμου ὁ Πέτρος ἐγένετο αὐτόθεμα καὶ προκάτοχος τοῦ Ἰγνατίου, ἦγουν καὶ μερικὸς ἐπίσκοπος τῆς Ἀντιοχείας. Καὶ ὅτι μὴν τὴν ὅπερ σκοπὴν τῆς Ἀντιοχείας καὶ ἐπέρασεν εἰς τὴν ὅπερ σκοπὴν τῆς Ῥώμης, τὸ ὁμολογοῦσιν ὅλαις αἱ ἱστορίαις, ὅλα τὰ πρακτικὰ τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων, καθὼς ἀπεδείχθη

In his testatur Chrysostomus, Orbis terrarum præsuli & clauigero cæli successisse Ignatium. Atqui Ignatius fuit particularis Episcopus, hoc est, Antiochenus tantum, ergo & præsul vniuersi Orbis Petrus fuit quoque præcessor Ignatij, hoc est particularis etiam Episcopus Antiochiæ. Quod verò post Episcopatum Antiochenũ transierit ad Romanum, testantur omnes historiæ, omnia generalium Conciliorum Acta,

De S. Petro primo Romæ Episcopo. S. Epiph. hær. 27

vt ostensum est contra Nilum & Barlaam. Quod & Chrysostomus testatur eadem oratione. Ait enim, Ignatium datum à Deo successorem Petro non vita functo, sed abeunti Antiochia.

Deinde in Encomio xij. Apostolorum ait, illum fuisse Romæ magistrum; quem etiam ibi, & præcedente oratione vocat Apostolorum ducem, principium & basim orthodoxiæ; qui relicta nauicula susceptit Ecclesiæ gubernacula.

Si Petrus igitur Ecclesiam gubernandam susceperat; simulque fuit primum Antiochiæ, deinde Romæ Episcopus: Ergo solus ipse hoc habuit, vt simul esset Episcopus œcumenicus, & particularis; & posterius priori non esset impedimento.

δείχθη ἐναντίον τῷ Νείλῳ καὶ τῷ Βαρλαάμ. καὶ μάρτυρᾶ τῷ καὶ ὁ Χρυσόστομος, λέγοντας εἰς τὸ ἐγκώμιον τῷ Ἰγνατίῳ, ὅτι ὁ θεὸς ἔδωκε τῷ Πέτρῳ ὄχι εἰς τὸν θάνατόν τῳ, ἀλλ' ὅτε ἐμίσθωσεν ἀπὸ τῆς Ἀντιόχειαν, διάδοχον τὸν Ἰγνάτιον.

Ἀπέκει εἰς τὸ ἐγκώμιον τῶν δώδεκα Ἀποστόλων, ὅτι ὁ Πέτρος μαθητεύει τῇ Ῥώμῃ· κεφάζοντας τὸν Πέτρον εἰς ἐκεῖνο ἢ εἰς τὸ προηγούμενον ἐγκώμιον καθηγητὴν τῶν Ἀποστόλων, ἀρχηγὸν, κρηπῖδα τῆς ὀρθοδοξίας· καταλιπόντα τῇ ὁλκάδα, καὶ παραλαβόντα τὴν ἐκκλησίαν εἰς κυβέρνησιν.

Ἂν εἶχε λάβει τὸ λοιπὸν ὁ Πέτρος τὴν ἐκκλησίαν εἰς κυβέρνησιν, καὶ αὐτάμα ἐγάθη ἐπίσκοπος πρῶτα τῆς Ἀντιοχείας, εἶτα τῆς Ῥώμης· ἄρα μόνος ἀπ' ὅλους τοὺς Ἀποστόλους εἶχε τὸ νὰ εἶ καὶ ἐπίσκοπος οἰκουμενικὸς, καὶ αὐτάματοπικός· ἢ τὸ εἶναι δὲν ἦτον ἐμπόδιον τῷ ἄλλου.

EX- ΤΠΕ-

ΤΠΕΡΟΧΗ Ε. ΤΟΥ ΠΕΤΡΟΥ.

Ὁ ἅγιος Ιγνάτιος ἐς-άθη ϗ τὸν Χρυσόστομον διάδοχος τῦ Πέτρου εἰς τὸν ἐπισκοπὸν τῆς Αντιοχείας, ϗ ὅμως ὅλα τὰ φερτικὰ τῶν οἰκυμενικῶν συνόδων κράζυσι διάδοχον τῦ Πέτρου ὄχι τὸν Αντιοχείας, ἀλλὰ τὸν Ρώμης· ϗ θρόνον τῦ Πέτρου ἔχιτὸν Αντιόχειαν, ἀλλὰ τὸν Ρώμης. τὸ λοιπὸν ἡ διαδοχὴ τῦ Πέτρου ἔχει διαφορὰν, ϗ ἡ μερικὴ τῦ Πέτρου ἐπισκοπὴ δὲν κάμνει τελείαν διαδοχήν. διὰ τῦτο ὁ ἐπίσκοπος τῆς Αντιοχείας δὲν εἶ ὐδὲ ἐκράχθη ποτὲ ἁπλῶς εἰς τὰ φερτικὰ τῶν συνόδων διάδοχος τῦ Πέτρου. λείπεται ἐξ ἀνάγκης, ὅτι τελεία διαδοχὴ νὰ εἶ ἐκείνη, τὸν ὁποίαν μόνην κράζυσιν ἁπλῶς διαδοχὴν οἱ σύνοδες· ϗ νὰ εἶ τέλειος διάδοχος τῦ Πέτρου ἐκεῖνος ὁπῦ κρατεῖ τὸν θρόνον, τὸν ὁποῖον οἱ σύνοδες κράζυσι θρόνον τῦ Πέτρου. ϗ καθὼς Ιακώβυ τῦ ἀποστόλυ ὁ διάδοχος εἶ τοῦ-

QVINTA PETRI EXCELLENTIA.

SAnctus Ignatius fuit per Chrysostomum Petri successor in Episcopatu Antiocheno; omnia tamen generalium Conciliorum Acta successorem Petri vocant non Antiochenum, sed Romanum Episcopum; & Petri sedem non Antiochenam, sed Romanam. Differunt ergo successiones Petri; & particularis Petri Episcopatus non facit integram successionem. Propterea Episcopus Antiochenus non est, nec appellatus fuit vnquam in Actis Conciliorum absolutè successor Petri. Quare necessariò sequitur, integram & absolutam successionem esse illam, quam vnam Synodi absolutè vocant successionem; illūque esse absolutè successorem Petri, qui sedem obtinet vocatam absolutè à Concilijs sedem Petri. Et sicut Iacobi Apostoli suc-

& alterum volunt œcumenicum.

Blaſphemant, qui ſolum Romanum œcumenicum eſſe negant.

Blaſphemant, qui dicunt, Romanum eſſe particularem tantum Romæ Epiſcopum.

Blaſphemant, qui confundunt communem Apoſtolis & æqualem Apoſtolatus dignitatem cum paſtorali in vniuerſam Eccleſiam poteſtate, qua ſolus Petrus eminebat.

νουσιν πλέον ὡς ἕνα οἰκυμενικόν.

Βλασφημοῦσιν ὅσοι ἀρνοῦνται νὰ μὴν εἶναι μόνος ὁ Ρώμης οἰκυμενικός.

Βλασφημοῦσιν ὅσοι λέγουσιν, ὅτι ὁ Ρώμης εἶναι μόνον ἐπίσκοπος κατ' ἐξουσίαν μερικός.

Βλασφημοῦσιν ὅσοι συγχέουσι τὸ κοινὸν καὶ ἴσον ἀποστολικὸν ἀξίωμα εἰς τοὺς δώδεκα ἀποστόλους μὲ τὴν ἐπισκοπικὴν κυβέρνησιν τῆς οἰκυμένης, ἡ ὁποία ἐδόθη μόνον τῷ Πέτρου.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΛϚ.

Ποσάκις ἰσχύσαν αἱ πύλαι τοῦ ἅδου κατὰ τοῦ Πέτρου.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XXXVI.

Quoties portæ inferi præualuerunt aduersus Petrum.

REFVTATIO.

Εἰς τὸν λόγον ὅπου ἐξήγαγεν ὁ θεῖος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς, καὶ ἀναφέραμεν ἐπάνω, εἰς τὴν ἐνδόξον τοῦ Χριστοῦ μεταμόρφωσιν, συγκρίνοντας ὁ ἅγιος τὸν Πέτρον μὲ τὸν Μωϋσῆν λέγει· Ὅτι ὁ Μωϋσῆς ἦτον ἔξαρχος τῆς παλαιᾶς διαθήκης, καὶ ὁ Πέτρος κορυφαιότατος τῆς νέας διαθήκης· τὸν ὁποῖον λέγει, ἐπροχείρισεν ὁ Χριστὸς ἄξιον τῆς ἐκκλησίας προεστῶτα, καὶ πάσης τῆς ἐκκλησίας διέποντα τὰ πηδάλια. ποῖος Ἑβραῖος ποτὲ ἐτόλμησε νὰ βλασφημήσῃ

Anctus Ioannes Damascenus in sermone, cuius supra meminimus, de gloriosa Christi Tranfiguratione, Petrum cum Moyse comparans ait; Quòd Dux & princeps testamẽti veteris fuerit Moses, noui autem testamenti summitas Petrus; Qui præordinatus erat a Christo dignus Antistes, & vniuersæ Ecclesiæ gubernator. At quis vnquam Iudæus ausus est obtrectare Moysi, vt perfidus iste latrator arreptus

 sata-

Et in illud xxj. Ioannis; Et cum hæc dixisset, dicit Petro, sequere me. Quòd siquis dicat, inquit Chrysostomus, quomodo ergo Iacobus Hierosolymorum sedem accepit? illud dixerim; Quòd Petrum non sedis, sed Orbis terrarum creauit magistrum.

Καὶ εἰς ἐκεῖνο τὸ κῦ Ἰωαννίου εὐαγγελίου· Καὶ ταῦτα εἰπὼν λέγει τῷ Πέτρῳ, ἀκολούθει μοι· γεάφει ὁ Χρυσόστομος· Πῶς οὖν ὁ Ἰάκωβος τὸν θρόνον ἔλαβε τῆς Ἱεροσολύμων; ἐκεῖνο αὖ ἔροιμι, ὅτι τὸν Πέτρον ὁ τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ τῆς οἰκουμένης ἐχειροτόνησε διδάσκαλον.

Et in illud Actorum iij. Et exiliens stetit, & ambulabat: Vide, inquit Chrysostomus, Ioannem vbique tacentem, Petrum verò & pro illo respondentem.

Καὶ εἰς ἐκεῖνο τὸ τρίτου τῶν πράξεων· κῆ ἐξαλλόμενος ἔστη καὶ περιεπάτει· λέγει· ὅρα δὲ πῶς ὁ Ἰωάννης πανταχοῦ σιγᾷ, ὁ δὲ Πέτρος κῆ ὑπὲρ αὐτοῦ ἀπολογεῖται.

Et cap. xv. primæ ad Corinthios de Iacobo Chrysostomus: Ipse enim Dominus dicitur Iacobum consecrasse, primumque creasse Hierosolymitanum Episcopum. Et paulo post de Petro subdit; Idcirco primum apparet Petro. (nimirum inter viros, vt supra notauerat idē Chrysostomus) Qui enim primus confessus eum fuerat Christū, merito dignus fuit, cui primo appareret, primoq. oues cōcrederet.

Chrys. or. 5. contra Iudeos.

Καὶ εἰς τὸ πρῶτον πρὸς Κορινθίους λέγει δηλῶν τὸν Ἰάκωβον· ὅτι ἦν ἀδελφὸς τοῦ Κυρίου, αὐτὸς γὰρ αὐτὸν λέγεται κεχειροτονηκέναι, καὶ ὅτι σκοπὸν ἐν Ἱεροσολύμοις πεποιηκέναι τοῦτον. καὶ ὀλίγον ὑφακάτω λέγει ὁ Χρυσόστομος δηλῶν τὸν Πέτρον· Διὰ τοῦτο Πέτρῳ φαίνεται πρῶτος (ἐν ἀνθρώποις) ὁ Χριστός· ὁ γὰρ πρῶτος αὐτὸν ὁμολογήσας Χριστὸν, εἰκότως κῆ τοῦτῳ ἀνάξιος ἦν πρῶτος ἰδεῖν, καὶ πρώτῳ τὰ πρόβατα ἐπιτρέψαι.

Et

Καὶ εἰς τὸ πρῶτον κεφάλαιον τῆς πρὸς Γαλάτας λέγει περὶ τοῦ ἁγίου Παύλου· Ὅτι ἰσότιμος ὢν τῷ Πέτρῳ, ὅμως ἀνέρχεται ὡς πρὸς μείζονα καὶ πρεσβύτερον· καὶ τῆς ἀποδημίας τῷ Παύλῳ εἰς Ἱεροσόλυμα γίνεται αἰτία ἡ ἱστορία Πέτρου μόνη· ἱστορῆσαι γὰρ φησὶ Πέτρον· καὶ οὐκ εἶπεν ἰδεῖν, ἀλλ' ἱστορῆσαι, ὅπερ οἱ τὰς μεγάλας πόλεις καὶ λαμπρὰς καταμαθάνοντες λέγουσιν. οὕτω πολλῆς ἄξιον ἡγεῖτο ἀκριβῶς ὁ Παῦλος τὸ μόνον ἰδεῖν τὸν Πέτρον.

Καὶ ἐνταῦθα ἀκόμη ἂς σημειώσῃ πᾶς φιλαλήθης, πῶς ὁ Χρυσόστομος κράζει τὸν Πέτρον καὶ ἰσότιμον τῷ Παύλῳ, καὶ μεγαλήτερον ἀπὸ τὸν Παῦλον· τὸ ὁποῖον ἤθελεν εἶσαι φανερὴ ἐναντιολογία εἰς ἕνα στίχον, αὐ δὲν ἦτον ἐκεῖνο ὁποῦ εἴπαμεν παρεπάνω περὶ τῆς ἰσότητος καὶ ἀνισότητος τῶν Ἀποστόλων. Καὶ ἦτον τόσα ἀληθινόν, καὶ κοινὴ ὁμολογία τῶν παλαιῶν, νὰ ἦτον καθὼς λέγει ὁ Χρυσόστομος, μείζων τῷ Παύλῳ καὶ τῷ ἐξουσίαν ὁ Πέτρος, ὅτι καὶ ὁ χριστιανομάχος Πορφύριος ἐθλ-

Etc. 1. epist. ad Gal. del Paulo Chrysostomus ait; Quòd par in honore cum esset Petro, tamen ascendit tanquam ad maiorem & seniorem. Et sola profectionis Hierosolymam causa fuit Paulo visendi Petri voluntas. Nec simpliciter dicit videndi, sed visendi, spectandique Petri causa; vt loquî solent, qui magnificas & amplas vrbes eunt spectatum. tanti faciebat Paulus vel tantum contueri Petrum.

Hic etiam animaduertant studiosi omnes veritatis, Petrum à Chrysostomo dici & æqualem & maiorem Paulo. Quæ profecto manifesta esset in vno versu repugnantia, si verum non esset, quod supra diximus de æqualitate & inæqualitate Apostolorum. Adeo verò certum, adeo confessum erat omni antiquitati, Petrum, vt Chrysostomus ait, fuisse Paulo auctoritate superiorem; vt Christiani nominis hostis

hostis Porphyrius non dubitauerit arguere Paulum vt procacem, quòd ausus fuerit reprehendere Principem Apostolorum ob controuersiam illam, quæ legitur in epistola ad Galatas.

ἐτόλμησε νὰ κατηγορήσῃ τὸν ἅγιον Παῦλον ὡς ἰταμὸν καὶ αὐθάδη, διατὶ λέγει ἀποκότησε νὰ αἰτιασθῇ κὶ πρόσωπον τῦ κορυφαίυ τῶν ἀποστόλων διὰ τὴν διαφορὰν ἐκείνυ ὁπῦ φαίνεται εἰς τὴν πρὸς Γαλάτας.

Testatur hoc sanctus Hieronymus scribens sancto Augustino quærenti de argumento illo. Vbi etiam refert, posteriores interpretes Origenem secutos respondisse Porphyrio in eum modũ, quem supra expõsuimus è Chrysostomo; cuius etiam in eadem epistola Hieronymus meminit.

Καὶ τὸ ἱστορεῖ ὁ ἅγιος Ἱερώνυμος εἰς τὴν ἐπιστολὴν ὁπῦ ἔγραψε διὰ τὴν ὑπόθεσιν ἐκείνυ πρὸς τὸν μακάριον Αὐγυστῖνον· ἀναφέρωντας, ὅτι ἀπὸ τὸν Ωριγένυς οἱ ἄλλοι ἑρμηνεῦς ἀπεκρίθησαν τῷ Πορφυρίῳ εἰς ἐκεῖνον τὸν τρόπον ὁπῦ ἀναφέραμεν παρεπαίω ἀπὸ τὸν Χρυσόστομον, τὸν ὁποῖον ἀναφέρει εἰς ἐκείνην τὴν ἐπιστολὴν καὶ ὁ ἅγιος Ἱερώνυμος.

Ex communi & particulari comparatione duplex oritur excellentia Petri.

Ἀπὸ τὴν κοινὴν καὶ μερικὴν, ὡς ἐξηγήσαμεν, ὑπερογὴν τῦ Πέτρυ ἔχομεν δύο.

Prima, quòd Petrus à Christo habuit, vt esset fratrum præfectus.

Πρώτην, ὅτι ἀπὸ τὸν Χριστὸν ἐγίνη ὁ Πέτρος πρώτης τῶν ἀποστόλων.

Altera, quòd solus Petrus

Δεύτερον, ὅτι μόνος ὁ Πέτρος ἔγινεν ἀπὸ τὸν Χρι-

Χριστὸν οἰκουμενικὸς ἐπίσκοπος.

trus fuit à Christo creatus Episcopus œcumenicus.

ΤΡΙΤΗ ΥΠΕΡΟΧΗ Γ. ΤΟΥ ΠΕΤΡΟΥ.

TERTIA PETRI EXCELLENTIA.

Ἀπ' ἐκείνου τοῦ Χρυσοστόμου ὅπου ἀναφέρεται δηλ. ὅτι ὁ ἀποστόλου Ἰακώβου, ἀκολουθεῖ ἡ τρίτη ὑπεροχὴ τοῦ Πέτρου.

EX eo quod docet Chrysostomus, vt annotatum est de Apostolo Iacobo, sequitur tertia Petri excellentia.

Διαφορὰν τοῦ Πέτρου καὶ τοῦ Ἰακώβου λέγει ὁ Χρυσόστομος, ὅτι ὁ Ἰάκωβος ἔλαβε τὸν θρόνον τῶν Ἱεροσολύμων, ἀμὴ ὁ Πέτρος ἐχειροτονήθη τῆς οἰκουμένης διδάσκαλος.

Siquidem inter Petrum & Iacobum hanc statuit Chrysostomus differentiam; quòd Iacobus sedi Hierosolymitanæ præfectus est, Petrus verò creatus vniuersi orbis magister.

Τὸ λοιπὸν αὖ τινὰς ἄλλος Ἀπόστολος ἔξω ἀπὸ τὸν Πέτρον ἐστάθη πόσου ὄπισκοπος, ἡ ὀπισκοπή του ἦτον μόνον μερική. καὶ καλὰ καὶ νὰ ἦτον ἀπόστολος οἰκουμενικὸς, ὅμως ἦτον ἐπίσκοπος τόπου μερικοῦ. μόνος ἀπὸ τοὺς ἀποστόλους ὁ Πέτρος ἦτον καὶ ἀπόστολος οἰκουμενικὸς, καὶ αὐτάμα ὄπισκοπος οἰκουμενικός.

Siquis ergo alius Apostolus præter Petrum fuit alicuius loci Episcopus, episcopatus eius erat illius loci limitibus terminatus; Et licet is esset Apostolus œcumenicus, tamen erat certi loci Episcopus. Solus Petrus inter Apostolos erat & Apostolus œcumenicus, & Episcopus œcumenicus.

Καὶ

Hæc

Hæc verò excellentia tanta est, vt Chrysostomus apertè asserat; Dici quidem, Iacobum fuisse ordinatum à Christo Hierosolymorum Episcopum, sed Petrum absolutè fuisse creatum Orbis magistrum; illum particularem, hunc vniuersæ Ecclesiæ. Hic igitur ordo positus est à Christo Hierarchiæ Ecclesiasticæ. Proinde omnino impossibile est, auctoritate humana posse mutari.

Καὶ ἐπὶ τόσον μεγάλη τύτη ἡ ὑπεροχὴ, ὅσον φανερὰ λέγει ὁ Χρυσόστομος, ὅτι αὐτὸς ὁ Χριστὸς λέγυσι πῶς ἔκαμε τὸν Ιάκωβον ἐπίσκοπον Ιεροσολύμων, ἀμὴ τὸν Πέτρον ἐχειροτόνησεν ἁπλῶς τῆς οἰκυμένης διδάσκαλον· ἐκεῖνον μερικὸν, τύτον ὅλης τῆς ἐκκλησίας. Τύτη λοιπὸν ἡ τάξις τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας ἐπὶ ἀπὸ νομοθεσίαν τὸ Χριστῦ, καὶ ἐπὶ ἀδύνατον ἀνθρωπίνη δυνάμις νὰ τὴν ἀλλάξῃ.

EXCELLENTIA IV. PETRI.

QVòd generalis Petri Episcopatus non erat impedimento, quin is fuerit particularis quoque Episcopus primum Antiochiæ, deinde Romæ. Hoc etiam habemus è Chrysostomo Oratione in sanctum martyrem Ignatium. Sed præterea inquit, magnæ curæ Deo erat Vrbs hæc Antiochia; quod re ipsa ostendit. Nam Orbis vniuersi

Tom. 5.

ΥΠΕΡΟΧΗ Δ. ΤΟΥ ΠΕΤΡΟΥ.

ΟΤι ἡ οἰκυμενικὴ τοῦ Πέτρυ ἐπισκοπὴ δὲν ἦτον ἐμπόδιον τῆς μερικῆς ἐπισκοπῆς, ὥστε νὰ εἰς τὴν Αντιόχειαν, ὕστερα εἰς τὴν Ρώμην. Καὶ τύτο ἀκόμη φανερὰ τὸ λέγει ὁ Χρυσόστομος εἰς τὸ ἐγκώμιον τὸ ἱερομάρτυρος Ιγνατίυ· Καὶ ἄλλως δὲ πολὺ, λέγει, ἐμὲ τῆς πόλεως ταύτης, ἤγουν τῆς Αντιοχείας τὸ θεῖον λόγος, ὡς ἔδωκε τὴν ἔγνοιαν αὐτῆν ἐδήλωσεν. τὴν γοῦν τῆς οἰκυμέ-

μέ-

μένης ὅπης άτλω ἁπάσης Πέτρον, ᾧ τὰς κλεῖς ἐνεχείρισε τῶν οὐρανῶν, ᾧ πάσα ἄγειν καὶ φέρειν ὅπέτρεψε, πολλῶ ἐνταῦθα χρόνον ἐνδιατρίψαι ἐκέλευσεν. ὅτως αὐτῷ τῆς οἰκουμένης ἁπάσης ἡ πόλις αἰτίρροπος ἡ ἡμετέρα. καὶ μὴν Πέτρου Ἰγνάτιος διεδέξατο τλω ἀρχλω. Πέτρε γὰρ μέλλοντος ἐντεῦθεν ἀποδημεῖν, ἕτερον αἰτίρροπον Πέτρου διδάσκαλον ἡ τῦ πνεύματος αἰτεσήγαγε χάρις.

uersi præsulem Petrum, cui cælorum claues tradiderat, cui summam administrandi omnia potestatem concesserat, multo hic tempore commorari præcepit. Adeo nostra Vrbs eiusdem est apud Deum pretij, cuius & Orbis vniuersus. Petro autem successit in Episcopatu Ignatius. Iam enim Petro abeunte hinc, alterum Petri similem magistrum suffecit gratia Spiritus.

Εἰς τῦτα λέγει ὁ Χρυσόστομος, ὅτι ὁ ὅπης άτης ὅλης τῆς οἰκουμένης ὁ Πέτρος, ὁ κλειδοῦχος τῶν οὐρανῶν εἶχε δεξάδοχον εἰς τλω Ἀντιόχειαν τὸν Ἰγνάτιον. ἀλλ' ὁ Ἰγνάτιος ἐσάθη ἐπίσκοπος μερικὸς, ἤγουν μόνης τῆς Ἀντιοχείας· λοιπὸν καὶ ὁ ὅπης άτης τῦ κόσμυ ὁ Πέτρος ἐσάθη αἴτιμα καὶ προκάτοχος τῦ Ἰγνατίου, ἤγουν καὶ μερικὸς ἐπίσκοπος τῆς Ἀντιοχείας. Καὶ ὅτι μὴ τλω ὅπισκοπλω τῆς Ἀντιοχείας νὰ ἐπέρασεν εἰς τλω ὅπισκοπλω τῆς Ρώμης, τὸ ὁμολογῦσιν ὅλαις αἱ ἱστορίαις, ὅλα τὰ πρακτικὰ τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων, καθὼς ἀποδείχθη

In his testatur Chrysostomus, Orbis terrarum præsuli & clauigero cæli successisse Ignatium. Atqui Ignatius fuit particularis Episcopus, hoc est, Antiochenus tantum, ergo & præsul vniuersi Orbis Petrus fuit quoque præcessor Ignatij, hoc est particularis etiam Episcopus Antiochiæ. Quod verò post Episcopatum Antiochenũ transierit ad Romanum, testantur omnes historiæ, omnia generalium Conciliorum Acta,

De S. Petro primo Romæ Episcopo. S. Epiph. hær. 27

vt ostensum est contra Nilum & Barlaam. Quod & Chrysostomus testatur eadem oratione. Ait enim, Ignatium datum à Deo successorem Petro non vita functo, sed abeunti Antiochia.

Deinde in Encomio xij. Apostolorum ait, illum fuisse Romæ magistrum; quem etiam ibi, & præcedente oratione vocat Apostolorum ducem, principium & basim orthodoxiæ; qui relicta nauicula susceperit Ecclesiæ gubernacula.

Si Petrus igitur Ecclesiam gubernandam susceperat; simulque fuit primum Antiochiæ, deinde Romæ Episcopus: Ergo solus ipse hoc habuit, vt simul esset Episcopus œcumenicus, & particularis; & posterius priori non esset impedimento.

δείχθη ἐναντίον τῷ Νείλῳ καὶ τῷ Βαρλαάμ. καὶ μαρτυρᾷ τοῦτο καὶ ὁ Χρυσόστομος, λέγοντας εἰς τὸ ἐγκώμιον τοῦ Ἰγνατίου, ὅτι ὁ θεὸς ἔδωκε τῷ Πέτρῳ ὄχι εἰς τὸν θάνατόν του, ἀλλ' ὅτε ἐμίσθωσε ἀπὸ τὴν Ἀντιόχειαν, διάδοχον τὸν Ἰγνάτιον.

Ἀπέκει εἰς τὸ ἐγκώμιον τῶν δώδεκα Ἀποστόλων, ὅτι ὁ Πέτρος μαθητεύει τὴν Ρώμην· καλέζοντας τὸν Πέτρον εἰς ἐκεῖνο καὶ εἰς τὸ προηγούμενον ἐγκώμιον καθηγητὴν τῶν Ἀποστόλων, ἀρχηγὸν, καὶ πηγὴν τῆς ὀρθοδοξίας· καταλιπόντα τὴν ὁλκάδα, καὶ παραλαβόντα τὴν ἐκκλησίαν εἰς κυβέρνησιν.

Αν εἶχε λάβει τοῦτον ὁ Πέτρος τὴν ἐκκλησίαν εἰς κυβέρνησιν, καὶ αὐτάμα ἐστάθη ἐπίσκοπος πρῶτα τῆς Ἀντιοχείας, εἶτα τῆς Ρώμης· ἄρα μόνος ἀπ' ὅλους τοὺς Ἀποστόλους εἶχε τὸ νὰ εἶναι καὶ ἐπίσκοπος οἰκουμενικὸς, καὶ αὐτάματος τοπικός· καὶ τοῦτο ἦτον ἐμπόδιον τοῦ ἄλλου.

EX- ΤΠΕ-

ΤΠΕΡΟΧΗ Ε. ΤΟΥ ΠΕΤΡΟΥ.

Ὁ ἅγιος Ιγνάτιος ἐςάθη κ) τὸν Χρυσόςομον διάδοχος τῦ Πέτρου εἰς τὸν ἐπισκοπὸν τῆς Αντιοχείας, κ) ὅμως ὅλα τὰ οἰκεμενικὰ τῶν οἰκεμενικῶν συνόδων κεφάλαια διάδοχον τῦ Πέτρου ὄχι τὸν Αντιοχείας, ἀλλὰ τὸν Ρώμης· κ) θρόνον τῦ Πέτρου ὄχι τὸν Αντιόχειαν, ἀλλὰ τὸν Ρώμην. τὸ λοιπὸν ἡ διαδοχὴ τῦ Πέτρου ἔχει διαφορὰν, κ) ἡ μερικὴ τῦ Πέτρου ἐπισκοπὴ δὲν κάμνει τελείαν διαδοχήν. διὰ τῦτο ὁ ἐπίσκοπος τῆς Αντιοχείας δὲν εἶ) ἀλλ' ἐκρέχθη ποτὲ ἁπλῶς εἰς τὰ οἰκεμενικὰ τῶν συνόδων διάδοχος τῦ Πέτρου. λείπεται ἐξ ἀνάγκης, ὅτι τελεία διαδοχὴ νὰ εἶ) ἐκείνη, τὸν ὁποίαν μόνην κεφάλαια ἁπλῶς διαδοχὴν οἱ συνόδες κ) νὰ εἶ) τέλειος διάδοχος τῦ Πέτρου ἐκεῖνος ὁπῦ κατέχει τὸν θρόνον, τὸν ὁποῖον οἱ συνόδες κεφάλαια θρόνον τῦ Πέτρου. κ) καθὼς Ιακώβου τῦ ἀποςόλου ὁ διάδοχος εἶ) το-

QVINTA PETRI EXCELLENTIA.

SAnctus Ignatius fuit per Chryſoſtomum Petri ſucceſſor in Epiſcopatu Antiocheno; omnia tamen generalium Conciliorum Acta ſucceſſorem Petri vocant non Antiochenum, ſed Romanum Epiſcopum; & Petri ſedem non Antiochenam, ſed Romanam. Differunt ergo ſucceſſiones Petri; & particularis Petri Epiſcopatus non facit integram ſucceſſionem. Propterea Epiſcopus Antiochenus non eſt, nec appellatus fuit vnquam in Actis Conciliorum abſolutè ſucceſſor Petri. Quare neceſſariò ſequitur, integram & abſolutam ſucceſſionem eſſe illam, quam vnam Synodi abſolutè vocant ſucceſſionem; illūque eſſe abſolutè ſucceſſorem Petri, qui ſedem obtinet vocatam abſolutè à Concilijs ſedem Petri. Et ſicut Iacobi Apoſtoli ſuc-

successor est Episcopus particularis, quia Iacobus fuit particularis Hierosolymorum Episcopus: & Marci Euangelistæ successor est Episcopus particularis, ideſt Alexãdrinus; quia Marcus fuit particularis Episcopus; ita successor absolutus Petri est etiã œcumenicus, quia solus Petrus fuit & vniuersalis & particularis Episcopus. Ingens profecto excellentia Petri; vt sicut vnus inter Apostolos erat Episcopus œcumenicus, ita successorem haberet solus œcumenicum. Verum Petrus fuit primum œcumenicus, deinde etiam particularis; at successor eius eodem tempore fit & particularis Romę & œcumenicus. Quod verissimum esse testantur Acta Conciliorum, & probatum fuit contra Nilum & Barlaam. Et quoniam Christus vnã ædificauit sanctam, Catholicam & Apostolicam Ecclesiam, vt ipsemet dixit; & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam:

τοπικὸς, διατὶ ὁ Ἰάκωβος ἦτον ἐπίσκοπος τῶν Ἱεροσολύμων τοπικός. Ϛ ὁ διάδοχος τῦ Εὐαγγελιςοῦ Μάρκυ εἶ τοπικὸς, ἤγουν τῆς Ἀλεξανδρείας, διατὶ ὁ Μάρκος ἦτον ἐπίσκοπος τοπικός. ἔτζι ὁ τέλειος διάδοχος τῦ Πέτρυ εἶναι καὶ οἰκυμενικὸς, διατὶ μόνος ὁ Πέτρος ἦτον ἐπίσκοπος ὄχι μόνον τοπικὸς ἀλλὰ Ϛ οἰκυμενικός. ἡ διαδοχὴ τῦ Πέτρυ θαυμασιωτάτη, μόνος ἀπὸ τὺς ἀποςόλους καθὼς ἦτον ἐπίσκοπος οἰκυμενικὸς, ἔτζι Ϛ μόνος νὰ ἔχῃ διάδοχον οἰκυμενικόν. ἀλλὰ ὁ Πέτρος πρῶτα ἦτον οἰκυμενικὸς, ἀπέκει ἐξάθη αἵρεμα Ϛ μερικός. ἀμὴ ὁ διάδοχός τυ αἵρεμα γίνεται μερικὸς τῆς Ρώμης, Ϛ οἰκυμενικός. καὶ τὸ μαρτυροῦσιν ὅλα τὰ συνοδικὰ τῆ οἰκυμενικῶν συνόδων, καθὼς ἀπεδείχθη ἐναντίον τῦ Νείλυ καὶ τῦ Βαρλαάμ. Καὶ ἐπειδὴ μίαν, ἁγίαν, καθολικὴν Ϛ ἀποσολικὴν ἐκκλησίαν ᾠκοδόμησε ὁ Χριςὸς, καθὼς τὸ εἶπε, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μυ τὴν ἐκκλησίαν· καὶ τὴν ᾠκοδόμησε

μίαν

μίαν μὲ ἕνα κεφάλι εἰς τὴν γῆν οἰκουμενικὸν ἑνὸς σώματος· ἄρα ἀναγκαῖον ἦν νὰ διαμείνῃ ἕως τέλους ὁ κόσμος μία ἐκκλησία μὲ ἕναν κεφάλι εἰς τὴν γῆν οἰκουμενικόν. ὅτι ἂν βάλῃς εἰς τὴν γῆν δύο οἰκουμενικούς, τὸν Ρώμης καὶ τὸν Κωνσταντινουπόλεως· ἢ ἂν ἀρνηθῇς ὅτι ὁ Ρώμης ὡς τοῦ Πέτρου διάδοχος δὲν εἶναι μόνος οἰκουμενικός, πλάττεις ἄλλην ἐκκλησίαν, ἄλλην τάξιν, ἄλλην ἱεραρχίαν ἀπὸ ἐκείνην ὁποῦ ᾠκοδόμησεν ἀπ' ἀρχῆς ὁ Χριστός. ἀλλὰ τοῦτο εἶναι καὶ βλασφημεῖν, καὶ ἀδύνατον.

Ἐχοντας τὴν διδασκαλίαν ἀπὸ τὰς οἰκουμενικὰς συνόδους, ἀπὸ τοὺς οἰκουμενικοὺς διδασκάλους, καὶ μάλιστα τὸν χρυσορρήμονα Ἰωάννην, δίχως ἄλλο βλασφημᾷ ὁ Γερμανὸς μὲ τοὺς θεομάχους τε διδασκάλους ὅτε λέγει· τί θέλεις εἰπεῖ διὰ τὸν υἱὸν τῆς βροντῆς, καὶ κάθε ἄλλον Ἀπόστολον;

Βλασφημοῦσιν ὅσοι βάλλουσιν

meam: & ædificauit eam posito vno fundamento, & vnius corporis vno in terris capite œcumenico; necesse est vsque ad nouissimum diem vt vna perduret Ecclesia sub vnico in terra œcumenico capite. Quòd si duos in terra statuas œcumenicos, Romanum & Constantinopolitanum: Aut neges, Petri successorem, ideſt Romanum Episcopum solum esse œcumenicum; aliam tibi confingis Ecclesiam, alium ordinẽ, aliã Hierarchiã ab ea diuersã, quę ab initio fuit à Christo instituta. At hoc est blasphemias effundere, & impossibilia nectere.

Cum hæc sit Euangelica doctrina, testata, Conciliorum Generalium sanctorumque Patrũ, præsertim Chrysostomi firmissimis testimonijs; omninoGerganus blasphemat cum suis impijs præceptoribus, dum ait; Quid de filio Tonitrui dices & alijs Apostolis?

Blasphemant, qui vnum

&

& alterum volunt œcumenicum.

Blaſphemant, qui ſolum Romanum œcumenicum eſſe negant.

Blaſphemant, qui dicunt, Romanum eſſe particularem tantum Romæ Epiſcopum.

Blaſphemant, qui confundunt communem Apoſtolis & æqualem Apoſtolatus dignitatem cum paſtorali in vniuerſam Eccleſiam poteſtate, qua ſolus Petrus eminebat.

νουσιν πλέον ὡς ἓν οἰκυμενικόν.

Βλασφημοῦσιν ὅσοι ἀρνοῦνται νὰ μὴν ἐῖ μόνος ὁ Ρώμης οἰκυμενικός.

Βλασφημοῦσιν ὅσοι λέγουσιν, ὅτι ὁ Ρώμης ἐῖ μόνον ὅπισκοπος κατ' ἐξουσίαν μερικός.

Βλασφημοῦσιν ὅσοι συγχέουσι τὸ κοινὸν καὶ ἴσον ἀποστολικὸν ἀξίωμα εἰς τοὺς δώδεκα ἀποστόλους μὲ τὴν ὅπισκοπικὴν κυβέρνησιν τῆς οἰκυμένης, ἢ ὁποία ἐδόθη μόνον τῷ Πέτρῳ.

BLAS-

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΛϚ.

Ποσάκις ἰσχύσαν αἱ πύλαι τοῦ ἅδου κατὰ τοῦ Πέτρου.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XXXVI.

Quoties portæ inferi præualuerunt aduersus Petrum.

REFVTATIO.

Ις τὸν λόγον ὁπου Ε ἔγραψεν ὁ θεῖος Ιωάννης ὁ Δαμασκηνὸς, καὶ ἀναφέραμεν ἐπαίω, εἰς τὴν ἐνδόξον τοῦ Χριστοῦ μεταμόρφωσιν, συγκρίνοντας ὁ ἅγιος τὸν Πέτρον μὲ τὸν Μωϋσῆ λέγει· Οτι ὁ Μωϋσῆς ἦτον ἔξαρχος τῆς παλαιᾶς διαθήκης, καὶ ὁ Πέτρος κορυφαιότατος τῆς νέας διαθήκης· τὸν ὁποῖον λέγει, ἐπροχείρισεν ὁ Χριστὸς ἄξιον τῆς ἐκκλησίας προέδρον, καὶ πάσης τῆς ἐκκλησίας δεξάμενον τὰ σκάνδαλια. ποῖος Εβραῖος ποτὲ ἐτόλμησε νὰ βλασφημήσῃ

Anctus Ioannes S Damascenus in sermone, cuius supra meminimus, de gloriosa Christi Tranfiguratione, Petrum cum Moyse comparans ait; Quòd Dux & princeps testamẽti veteris fuerit Moses, noui autem testamenti summitas Petrus; Qui præordinatus erat a Christo dignus Antistes, & vniuersæ Ecclesiæ gubernator. At quis vnquam Iudæus ausus est obtrectare Moysi, vt perfidus iste latrator arreptus

S sata-

satanica rabie in principem Religionis Petrum? quin etiam in ipsum Christum, à quo Petrus factus est fidei petra? Vicerunt hæretici impietatem iudaicam. Et si Iudæi sunt impia viperarum genimina, multò magis Gerganus, qui vt basiliscus euomit duplex venenum; aut potius venenum tam multiplex, quam plures eructat blasphemias aduersus Beatissimum Principem Apostolorum.

μιλήσῃ δὲ τὸν Μωϋσῆν, καθὼς ὁ Γεργαῖος βλασφημεῖ; μιλεῖ βλασφημῶν τὰς τὸν κορυφαιότατον Πέτρον; μάλιστα καὶ αὐτὸν τὸν Χριστὸν, ὅπου ἔκαμε τὸν Πέτρον πέτραν τῆς πίστεως; ἐνίκησαν οἱ αἱρετικοὶ τὴν Ἰουδαϊκὴν ἀσέβειαν. Καὶ αἱ ἦσαν οἱ Ἰουδαῖοι γενήματα ἐχιδνῶν, πολλῷ μᾶλλον ὁ Γεργαῖος, ὅτι ὡς βασιλίσκος χύνει δίπλοῦν φαρμάκι· μάλιστα ὅσων λυτῶν φαρμάκι, ὅσας δαιμονοβλασφημίας φλυαρεῖ ἐναντίον τοῦ θεομακαρίστου κορυφαίου Πέτρου.

BLAS-

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΛΖ.

Οτι εἰς τὰ λόγια ἐκεῖνα· Καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν· Τὸ ἄρθρον, ταύτῃ, περίεται διὰ τὸν Χριστόν· ὡς καὶ ὅταν λέγει· Οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς· ὁ Χριστὸς μιλεῖ διὰ λίγου τινός.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XXXVII.

In illis verbis; Et ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam; articulus, hanc, demonſtrat Chriſtum. Vt cum etiam dixit; Hic eſt panis de cælo deſcendens; intelligebat ſe ipſum. Matt. 16. 18. Io. 6. 50.

REFVTATIO.

Ὁποῖος Ἀρίσαρχος ἤθελε σώσει νὰ ὀβελίσῃ τοὺς ἁμαρτισμοὺς τοῦ θαυμαστοῦ ζυγγραφέως; δὲν ἔμαθε νὰ διακρίνῃ τὰ ὀκτὼ μέρη τοῦ λόγου, ἐτόλμᾳ νὰ διακρίνῃ τὰ βάθη τῆς θείας γραφῆς. τὸ ἄρθρον λέγει, ταύτῃ· κράζει ἄρθρον τὴν ἀντωνυμίαν. καλὰ καὶ εἰς τοῦτο δὲν δείχνει τόσον ἀμαθίαν

QVIS quis Ariſtarchus ſufficeret affigendis verubus ad menda & errores tanti ſcriptoris? orationis partes iuxta Grammaticorum rudimenta neſcit diſtinguere, & de Scripturæ arcanis audet pronuntiare. Articulum vocat, quod Græcis pronomen eſt. Quamquam non tam ſe in-

in hoc rudem grãmatices ostendit, quàm impiorum hominum organum; qui vtpote latino sermone vtentes, cui vox illa articulus est, ore huius græculi blasphemant, non secus atque olim Satanas per os serpentis. At quis ignorat, pronomen demonstratiuum non demonstrare certam personam; sed eam, quam vult ostendere qui loquitur, vel scribit? & audientes, siue legentes eam dignoscunt è signis exterioribus, vel sententijs adiacentibus?

Scribit Ioannes; Hic est Discipulus ille, qui testimonium perhibet de his: & intelligit se ipsum, quia in antecedentibus de se ipso loquebatur. Io.21.24.

Dicebat Dominus; Quicumque humiliauerit se sicut paruulus iste, hic est maior. Et ostendebat puerum, quem statuerat in medio. Matt. 18. 4.

Ita pariter Dominus aiebat; Hic est panis de cælo descendens; & intelli- Io.6.50.

διαν γραμματικῆς, ὅσον ὅτι μιλεῖ ὡς ὄργανον ἐνεργούμενον ἀπὸ λατινογλώσσους αἱρετικοὺς δισσαπάλους. εἰς τὴν λατινικὴν γλῶσσαν ἓν ἄρθρον· καὶ ἓν φανερὸν, ὅτι ταῖς βλασφημίαις ταύταις ἔχυταν οἱ αἱρετικοὶ μὲ τὸ στόμα τοῦ Γεργαίου, καθὼς ὁ Σατανᾶς ἐμίλιε τῆς Εὔας μὲ τὸ στόμα τοῦ ὄφεως. Ἀλλὰ τίς δὲν ἠξεύρει, ὅτι ἡ δεικτικὴ ἀντωνυμία δὲν σημαίνει διωρισμένον πρόσωπον, ἀλλὰ λέγοντας, οὗτος, ἀναφέρεται ἡ δεῖξις πρὸς ἐκεῖνο τὸ πρόσωπον, ὁποῦ νοεῖ ἢ ὁ λέγων ἢ ὁ γράφων; καὶ καταλαμβάνομεν τὸν νοῦν τοῦ λέγοντος ἀπὸ ἐξωτερικὰ σημάδια, καὶ τὸν νοῦν τοῦ γράφοντος ἀπὸ τὰ προηγούμενα.

Γράφει ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης· Οὗτός ἐστιν ὁ μαθητὴς, ὁ μαρτυρῶν περὶ τούτων· καὶ γράφει, καὶ δείχνει τὸν ἑαυτόν του, διατὶ εἰς τὰ προηγούμενα μιλεῖ διὰ τὸν ἑαυτόν του.

Εἶπεν ὁ Χριστὸς· Ὅστις ταπεινώσῃ ἑαυτὸν ὡς τὸ παιδίον τοῦτο· καὶ γράφεται δὲ

Τὸ παιδίον ἐκεῖνο ὅπου εἶχεν ὁμοιάσεις τινά.

Ἔτζι εἶπεν ὁ Χριστός· ἔτζι ὅτι ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβὰς· καὶ γραικῷ ὀφείλει τὸν ἑαυτόν του, ὀφείλει εἰς τὰ φορτικὰ μέρη· καὶ ἐπόμενα μιλεῖ ὀφείλει τὸν ἑαυτόν του.

Τώρα λέγοντας τὸ Πέτρε· Κἀγὼ δέ σοι λέγω· σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ὅτι ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν· εἶναι ἀναγκαῖον νὰ δείχνῃ τὸ φορτικὸν ἡ δεικτικὴ ἀντωνυμία, ταύτῃ. καὶ τὸ ἐναντίον ὅπου λέγει ὁ Γεργάνος, εἶναι ἀδύνατον. ὅτι ἡ σύνδεσις τῆς ἀντωνυμίας μὲ τὸν σύνδεσμον χρέμεται ἀπὸ τὸ φορτικόν. Καὶ ἂν εἶχε τόπον ὁ νοῦς τοῦ Γεργάνου, ἔπρεπεν ὁ λόγος νὰ τυπωθῇ ἔτζι· Σὺ εἶ Πέτρος, ἀλλ' ἐπ' ἐμοὶ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν· ἢ, ἐπ' ἐμοὶ δὲ τῇ πέτρᾳ. τώρα λέγοντας, καὶ ὅτι ταύτῃ τῇ πέτρᾳ, συνδένῃ μὲ τὴν δύναμιν τοῦ συμπλεκτικοῦ συνδέσμου, καὶ μὲ τὴν δύναμιν τῆς δεικτικῆς ἀντωνυμίας, καὶ τοῦ ἄρθρου ὄχι δύο πρόσωπα, ἀλλὰ νόημα καὶ νόημα πρὸς ἓν πρόσωπον.

καὶ

telligebat se ipsum, quia in præcedentibus & subsequentibus de se ipso loquebatur.

Nunc igitur, vbi dicit Petro; & ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam; pronomen, hanc, demonstrare omnino debet illud, de quo ferimo erat. Et sensus, quem dat Gerganus, nullum potest habere locum. Coniunctio enim cum pronomine significationem habet demonstratiuam & relatiuam. Gergani verò sensus, si verus esset, longè alio modo exprimendus erat: Tu es Petrus, sed super me petram ædificabo. Cum ergo dixerit; & super hanc petram; tum vi coniunctionis, vt diximus, tum vi demonstratiui pronominis significantur non duæ personæ, sed duo quædam consideranda in vna eademque persona:

Matt. 16. 18.

Ita vt ex vi sermonis impossibile sit alium elici sensum. Et sicut cum dixit Christus; Caro mea verè est cibus; &, Hic est panis, qui de cælo descendit; sensus vtriusque commatis refertur ad rem eandem: Ita, imo & fortius, cum dixit; Tu es Petrus, & super hanc petram; ex vi sermonis vna eademque persona intelligitur; vt constat in quouis simili loquendi modo. Quapropter & Chrysostomus exponens illud 1. Ioannis; Tu es Simon filius Iona, tu vocaberis Cephas, quod interpretatur Petrus; Hæc prædicens, inquit, suam Christus ostendebat diuinitatem. Nec tamen, inquit, integram exposuit prædictionem. Non enim dixit; Ego tibi nomen mutabo in Petrum; & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam: sed dixit tantum; Tu vocaberis Cephas; ea de causa, quia Christus

καὶ εἰ ἀδυνάτον ἄλλος νοεῖν νὰ ἐφείχετο εἰς τέτοιαν φράσιν. Καὶ καθὼς λέγοντας ὁ Χριστός· ἡ σάρξ μου ἀληθῶς ἐστι βρῶσις· οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς· ὁ νοῦς καὶ τῶν δύο κομμάτων ἀναφέρεται εἰς τὸ αὐτὸ πρᾶγμα· ἔτζι καὶ πιὸ ἐλαφρότερον λέγοντας, Σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ, κατὰ ἀνάγκην τῆς φράσεως ἑνώνεται ἕνα καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον, καθὼς εἶναι φανερὸν εἰς ὅλα τὰ παρόμοια μιλήματα. Ὅθεν καὶ ὁ Χρυσόστομος εἰς τὸ πρῶτον κεφάλαιον τοῦ ἁγίου Ἰωάννου διαγγελίου, εἰς τὸ, Σὺ εἶ Σίμων ὁ υἱὸς Ἰωνᾶ, σὺ κληθήσῃ Κηφᾶς, ὃ ἑρμηνεύεται Πέτρος· ἑρμηνεύοντας τὸ ῥητὸν λέγει· Ὅτι προλέγοντας ταῦτα ὁ Χριστὸς ἔδειχνε τὴν θεότητά του. καὶ ὅμως λέγει δὲν εἶπεν ὁλόκληρον τὴν προφητείαν, διατὶ δὲν εἶπεν· ἐγὼ σοῦ θέλω ἀλλάξει τὸ ὄνομα καὶ σὲ λέγοντας Πέτρον, καὶ θέλω οἰκοδομήσει τὴν ἐκκλησίαν μου εἰς τοῦτην τὴν πέτραν· ἀλλὰ λέγει μόνον, ἐσὺ θέλεις ὀνομασθῆ Κηφᾶς. ἡ ἀφορμὴ εἶναι, διατὶ ὁ Χριστὸς,

ab

σὸς, λέγει, δὲν ἤθελεν ἀπ' ἀρχῆς νὰ δείξῃ τὴν αὐθεντίαν ἢ ἐξουσίαν, καθὼς ὕστερα εἶπεν ὕστερα· μακάριος εἶ Σίμων· κἀγώ σοι λέγω, σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ τῇ πέτρᾳ ταύτῃ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν.

ab initio non ostendit potestatem & auctoritatem; sicut postea, quando dixit; Beatus es Simon; & ego dico tibi; Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.

Αὐτὰ τὰ λόγια δὲν τὰ εἶπεν ἀπ' ἀρχῆς ὁ Χριστὸς ὡσὰν ὁλόπληρον θεοφητείαν διὰ τὸν Πέτρον, πῶς εἶναι ἐμπορετὸν, λέγοντάς τα ὕστερα νὰ γροικοῦνται διὰ τὸν Χριστόν; ἀλλ' ὁ Γεργάνιος μὲ τοὺς ψευδοδιδασκάλους του οὔτε γλῶσσαν ἔχουσιν ἑλληνικὴν, οὔτε εὐσέβειαν.

Si postrema hæc verba per Chrysostomum noluit proferre Christus ab initio, quæ tamen spectabãt ad Petrum; quo pacto quando illa protulit, spectare poterant ad Christum? sed Gerganus cum impietatis suæ magistris nec græcè sciunt, nec piè sentiunt.

Πάλιν ἀδύνατον εἶναι νὰ ἀληθεύῃ ὁ Γεργάνιος, ὅτι διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Χριστὸς Σὺ εἶ Πέτρος· καὶ τοῦ ἔδωκε νέον ὄνομα, καθὼς ἔκραξεν υἱοὺς βροντῆς τὸν Ἰωάννην καὶ τὸν Ἰάκωβον. καὶ λέγει ὁ Χρυσόστομος, ὅτι ὁ θεὸς καὶ εἰς τοὺς παλαιοὺς καὶ εἰς τοὺς νέους ἤλλαξεν ὀνόματα, ὡσὰν τοῦ Ἀβραὰμ, τῆς Σάρρας, τοῦ Ἰακὼβ εἰς Ἰσραὴλ, τοῦ Σίμωνος εἰς Πέτρον. καὶ τοῦτο, λέγει, δὲν γίνεται ἁπλῶς, ἀλλ' ἵνα τοῦ ἀπο-

Rursus Gergani expositio falsitatis conuincitur ex noui nominis impositione. Sicut enim Christus, vt loco proximè citato docet Chrysostomus, Iacobum & Ioannem vocauit Tonitrui filios, ita Simoni imposuit nomen Petri. Hoc enim factitatum, inquit, olim ab ipso mutatis nominibus Abrahæ, Sarræ, Iacob in Israel. Nec temere hoc factũ ait; sed vt beneficio-

Chrys. ser. in terræmotum & ditem ac Lazarum. tom. 6. In c. Io. 1. 42. ser. 9. tom. 5.

rum Dei memoriam excitaret appellatio.

Et in caput xvj. epistolæ ad Romanos; Si didiceris, inquit: Cur Abrahã, cur Sarra, cur Israel, cur Samuel ita vocati fuerint, multas inuenies rerum historias: Nomina quippe continent multarum rerum monumenta.

Necesse est igitur, huiusmodi nomina suam habeant etymologiam, hoc est veram & congruentem significationem: Et is cui nomen imponitur, tali sit proprietate præditus, qualem indicat vis ipsa nominis. Vt cum Abrahæ dixit Deus; Nec vltra vocabitur nomen tuum Abram, sed appellaberis Abrahã, quia patrem multarum gentium constitui te. Ita plane mutauit Christus nomen Simoni filio Ionæ, vocauitque Petrum; quia Petrus & petra græco idiomate, sunt idem; vt Petrus habeat proprietatem petræ, ad quod exprimendum facta est mutatio nominis. Et prædixerat

Gen. 17. 5

ὑπόμνημα τῆς διεργεσίας τοῦ θεοῦ.

Καὶ εἰς τὸ 15. πρὸς Ρωμαίους λέγει· ἐὰν μάθῃς, διατὶ Αβραὰμ ἐκλήθη, διατὶ Σάρρα, διατὶ Ισραὴλ, διατὶ Σαμουὴλ, πολλῶν πραγμάτων ἱστορίας εὑρήσεις· πολλῶν γὰρ ὄντι πραγμάτων ὑπομνήματα τὰ ὀνόματα.

Εἶναι λοιπὸν ἀνάγκη, τέτοια ὀνόματα νὰ ἔχουσιν ἐτυμολογίαν, ἤγουν ἀληθινὴν σημασίαν· καὶ ἐκεῖνος τοῦ ὁποίου δίδεται τὸ ὄνομα, νὰ ἔχῃ τέτοιον ἰδίωμα, οἷον σημαίνει ἡ δύναμις τοῦ ὀνόματος. Καθὼς ἔχομεν ἀπὸ τὴν γραφὴν, ὅτε εἶπεν ὁ θεὸς τῷ Αβραάμ· δὲν θέλει λέγεσθαι πλέον τὸ ὄνομά σου Αβραμ, ἀλλ' Αβραὰμ, διότι πολλῶν ἐθνῶν πατέρα σὲ ἔκαμα. τὸν ὅμοιον τρόπον ἀλλάσσοντας ὁ Χριστὸς τὸ ὄνομα τοῦ Σίμωνος τοῦ υἱοῦ τοῦ Ιωνᾶ, ἐκάλεσε τὸν Πέτρον· ἐπειδὴ Πέτρος καὶ πέτρα εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν εἶναι τὸ αὐτό, διὰ ἀνάγκης ἡ ἐτυμολογία τῆς πέτρας ἁρμόζει τῷ Πέτρου· καὶ ὁ Πέτρος ἔχει τέτοιον

ἰδίω-

ἴδίωμα, οἷον σημαίνει ἡ πέτρα. Καὶ ἐπεφήτευσε τῷ τὸν Χρυσόστομον ὁ Χριστὸς λέγοντας, σὺ κληθήσῃ Κηφᾶς. ἀπέκει δὲ τὸ εἰπεῖν, ἔσῳ σοι ὄνομα Πέτρος, ἀλλὰ, Σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ὅτι ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν· σημαίνοντας φανερώτατα, ὅτι διὰ τοῦτο τὸν ἐκάλεσε Πέτρον, διατὶ τὸν ἔμελε ποιῆσαι τὴν οἰκοδομὴν τῆς ἐκκλησίας.

Καθὼς ἐξηγοῦνται τὸν ν. ψαλμὸν λέγει ὁ Χρυσόστομος λόγῳ β. Ἄκουε τί φησι τῷ Πέτρῳ, τῷ στύλῳ, τῇ κρηπῖδι, τῷ διὰ τοῦτο κληθέντι Πέτρῳ, ὅτι ἐδράσθη τῇ πίστει πεπετρωμένος ἦν. Καὶ διὰ τοῦτο ἦν ἀδύνατον νὰ ἀληθεύσῃ ὁ Γεργαῖος. καὶ ἦν τόσον τῷ συνήθεια τῆς θείας γραφῆς, καὶ τὸν Χρυσόστομον, ὦ τῷ δυνάμει τῶν λέξεων, ὡσὰν νὰ ἔλεγεν ὁ Χριστός· Σὺ εἶ Πέτρος, διατὶ ὅτι σοὶ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν. καὶ μάλιστα, ὅτι ὡσὰν ἐπαιθυπαρεπαίω, κάμνοντας τὸν λόγον τε μεταφορικὸν ὁ Χριστὸς, ὅτι θέλει οἰκοδομήσει τὴν

xerat quidem Christus, vt notat Chrysostomus; cum dixit, Tu vocaberis Cephas. Sed quando impletuit, quod promiserat, non dixit, esto tibi nomen Petrus; sed, Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo: declarans apertissime, se ideo dedisse illi nomen Petri, quia constituebat illum re vera primariam ædificationis Ecclesiæ petram.

Quod totum confirmat Chrysostomus sermone 2. in psalmum 50. Audi, inquit, quid Petro dicat, columna & fundamento; qui Petrus ideo vocatus est, quia fide petrificatus erat. Impossibile ergo est, in verbis illis; & super hanc petram; intelligi Christum, vt Gerganus blaterat. Nam Christus per ea verba iuxta modum loquendi Scripturæ, & sensum Chrysostomi, & propriam significationem vocum idem expressit, ac si dixisset; Tu es petra, quia super te petram ædificabo

Eccle-

Ecclesiam meam. Præ
fertim quòd, vt supra
explicatum est, Dominus
metaphoricè locutus ædi-
ficaturum se dixit Eccle-
siam suam. Sicut ergo æd-
ficator non est ædificij sui
pars; ita non potest con-
gruēte sensu intelligi Chri
stus petra, vt sui ædificij
pars; sed alia petra, quæ
sit pars ædificij. Demon-
stratum verò est Christum
esse Petram vitæ; Petrum
verò petram fidei, primā-
que Ecclesiasticæ structu-
ræ petram, quam fabri-
catus est vt artifex Chri-
stus Dominus.

τῷ ἐκκλησίᾳ τυ, καθὼς
ὁ οἰκοδόμος δὲν ἔϛι μέρος τῆς
οἰκοδομῆς τυ, ἔτζι δὲν ἔϛι
ἁρμόδιος νοῆς νὰ μιλῇ ὁ Χρι-
ϛὸς δι' τὸν ἑαυτόν τυ ὡς πέ-
τραν καὶ μέρος τῆς οἰκοδο-
μῆς, ἀλλὰ δι' ἄλλην πέ-
τραν, ὁποῦ ἔϛι μέρος τῆς οἰ-
κοδομῆς. Καὶ ἀποδείχθη
ὅτι ὁ Χριϛὸς ἔϛι πέτρα τῆς
ζωῆς, καὶ ὁ Πέτρος πέτρα
τῆς πίϛεως, καὶ πρώτη πέ-
τρα τῆς ἐκκλησιαϛικῆς οἰ-
κοδομῆς, τὴν ὁποίαν ὡς οἰ-
κοδόμος ἔκτισεν ὁ Χριϛός.

BLAS-

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΛΗ.

Οτε εἶπεν ὁ Χριστὸς τῷ Πέτρῳ, ποίμαινε τὰ πρόβατά μου, τοῦτ' ἔστι νὰ ἐπιστρέψῃ πάλιν ἀπόστολος ὡσαὐτως καὶ τοῖς ἄλλοις, διατὶ εἶχε σφάλλει εἰς τὸν Χριστόν· καὶ ἀκόμη τὸ ποίμαινειν ἔχει λέξις μεταφορική.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XXXVIII.

Per illa verba; Pasce oues meas; Christus restituit Petrum in pristinum Apostolatus officium, vt rursus esset quod & cæteri Apostoli; peccauerat enim Petrus in Christum. & præterea, Pasce, vox est metaphorica.

REFVTATIO.

Ποιος προβάλλει ζητήματα αὐόητα, λέγει ὁ φιλόσοφος, ἔχει χρείαν ἢ ραβδίσεως ἢ αἰσθήσεως. ὁ Γεργάνιος βλασφημῶντας χρειάζεται τὰ δύο, ὡσαὐτως ἀσεβὴς ραβδίσεως, ὡσαὐτως ἀμαθὴς αἴσθησιν. Τίς εἶδε, τίς ἤκουσε ποτὲ τόσον ματαιολογίαν; ἔλεγεν ὁ Χριστὸς τῷ Πέτρῳ· Ἀγαπᾷς με πλέον τούτων; ποίμαινε. καὶ ἔπρεπε διὰ νὰ λάβῃ τὸν μισθὸν τῆς ἀγάπης ὁ Πέτρος, νὰ

Q Vi stultas quæstiones proponit, inquit Philosophus, aut virga indiget, aut sensu. Gerganus verò blasphemans virga indiget vt impius, sensu vt imperitus. Quis quæso vnquam tam insulsè locutus est? Dicebat Petro Christus; Diligis me plus his? Pasce. Si Petrus, vt præmium amoris acciperet, plus diligere debebat; quem locum

1. Top. c. 9

Io. 21. 15.

locum habet ſenſus Gergani, quod per hæc verba Petrus rurſum euaſerit vnus ex alijs? Quis verò vnquam affirmare eſt auſus, Petrum excidiſſe Apoſtolatu ob negationem?

Multa iam attulimus, & ni longum eſſet, plura poſſent afferri è Patribus ad redarguendam ſtolidiſſimam impietatem. Satis erit proferre vnum Chryſoſtomi validiſſimum teſtimonium. Is in Panegyrico in ſanctum Philogonium illud habet, quod repetit in ſuis expoſitionibus in Ioannem, in Acta, in epiſtolas, & vbi ſe ſe offert occaſio loquendi de Petro. Quòd poſt reſurrectionem ſuam Chriſtus dixit Petro; amas me? & ille reſpondit; Domine tu ſcis, quia amo te. Tũ Chriſtus non dixit; Si me amas, diuitias abijcito, ieiunato, ſenſus mortificato, mortuos ad vitam reuocato, dæmonia eijcito; ſed, Paſce, inquit, oues meas.

Ioan. 21.

Non

νὰ ἀγαπᾷ τὸν Χριστὸν πλέα ἀπὸ τοὺς ἄλλους, πῶς ἔχει τόπον ὅτι μὲ τὰ λόγια τοῦτα ὁ Πέτρος νὰ ἐγινεώσαν τοὺς ἄλλους; ἢ τίς ἐτόλμησε νὰ εἰπῇ ποτὲ, ὅτι ὁ Πέτρος διὰ τὴν ἀρνησιν ἔχασε τὴν ἀποστολήν;

Πολλὰ ἐφέραμεν παρεπαίω, καὶ διὰ τὸ μάκρος ἀφιόνομεν. Περισσότερα ἀπὸ τοὺς ἁγίους πατέρες εἰς ἔλεγχον τῆς δυσεβεστάτης ἀμαθίας· σώνει νὰ φέρωμεν ἕνα τόπον τοῦ Χρυσοστόμου ἀξιολογώτατον. λέγει ὁ ἅγιος ἐγκωμιάζοντας τὸν ἅγιον Φιλογόνιον ἐκεῖνο τὸ νόημα, ὁπού λέγει ἐξηγοῦντας τὸ ἀγγέλιον τοῦ Ἰωάννου, καὶ ταῖς πράξες, καὶ ταῖς ἐπιστολαῖς, καὶ ὅπου ἔχει ἀφορμὴν νὰ μιλήσῃ διὰ τὸν Πέτρον· ὅτι μετὰ τὴν ἀνάστασιν ὁ Χριστὸς ἠρώτησε, Πέτρε φιλεῖς μὲ; καὶ ἀπεκρίθη ὁ Πέτρος, φιλῶτε. καὶ τότε ὁ Χριστὸς δὲν τοῦ εἶπε, εἰ μ' ἀγαπᾷς ῥίψε τὰ χρήματα, νήστευσε, νεκρόθητι, ἀνάστησε νεκροὺς, ἔκβαλε τὰ δαιμόνια· ἀλλὰ ποίμανε τὰ πρόβατά μου.

ὅμοιον

διατὶ ὄχι τὰ θαύματα καὶ τὰ ἔργα τὴν ἀρετὴν, ἀλλὰ τὸ νὰ ποιμαίνῃ τὰ πρόβατα δίδει διὰ μεγαλήτερον δεῖγμα τῆς ἀγάπης. ὡσανὰ νὰ ἔλεγεν· ὁπὸς ἀγαπᾷ τὰ πρόβατά μου, ἀγαπᾷ ἐμένα. καὶ ὁποιος θέλει νὰ ἀρέσῃ τὸν θεὸν, ἂς ἔχῃ ἐπιμέλειαν τὴν προβάτων, ἂς ζυτᾷ τὸ κοινὸν ὠφέλειαν, ἂς φροντίζῃ τὴν ἀδελφῶν του.

Τοῦτον τὸν νοῦν τὴν διαγγελικῶν λέξεων ἔχομεν ἀπὸ τοὺς πνευματοφόρους ἁγίους πατέρες, καθὼς δηλοῖ καὶ ἡ φυσικὴ σημασία τῶν λέξεων· ὅτι τὸ ποιμαίνειν εἰς τὸ θέλει γραφὴ παντα-χοῦ λαμβάνεται διὰ κυβέρνησιν. Καὶ εἰ τόσον φανερὸν εἰς τὸ ἑλληνικὸν γλῶσσαν τοῦτο ἡ σημασία, καλὰ καὶ μεταφορικὴ, ὅτι δὲν ἠξεύρει ἑλληνισμὸν, ὁποιος δὲν γρικᾷ μιλῶντας διὰ τ' ἀνθρώπινα τὸν ποιμένα διὰ κυβερνᾷν, ἀκόμη καὶ σιμὰ εἰς τοὺς ποιητὰς, ὁπού κράζουσι τοὺς βασιλεῖς ποιμένας λαῶν.

Τόσον ἀσεβοχουτροσύνην ἔμαθεν ὁ Γεργάνος, ὅτι ἐξέ-

Non enim miracula, non virtutum opera memorat; sed oues pascere, maximum esse statuit argumentum amoris. Quasi diceret; qui oues diligit, me diligit; & qui Deo placere vult, curā gerat ouium, cōmunē perquirat vtilitatē, curet fratrum commoda.

Hunc sensum verborum Euangelicorum habemus ex sanctis Patribus Dei spiritu plenis, quem scilicet & ipsa vocum planissima significatio exprimit. Pascere enim in sacra pagina sumitur ad notandum regimen & gubernationem. Estque adeo nota vocis huius significatio apud Græcos, licet metaphorica sit; vt infans plane sit, qui de humanis loquendo non intelligat pastoris nomine Rectorem; & pascere idem valere, quod curam gerere, & administrare, apud etiā ipsos poetas, qui Reges vocant populorum pastores. At Gerganus in schola impietatis sua quoque dedi-

didicit. Nam luce euidentius est; per illa verba: Pasce oues meas; non fuisse restitutum Petro communem Apostolatū, sed Petrum fuisse constitutum præsulem fratrum & omnium Christi ouium, vt disertissimis verbis explanat Chrysostomus. Qui etiam addit; Illo dicendi modo voluisse Christum, vt Petrus bono iam esset animo, quòd negationis crimen esset deletum; creasseque illum præsulē fratrum: nec obijcere illi negationem, aut erratum exprobrare; sed dicere; si amas me, esto fratrum præfectus, & animam da pro ouibus meis. Adeo cum sensu sacræ Scripturæ pugnat Gergani impietas.

ἐξέμαθεν καὶ τὰ ἴδια. καὶ εἰ φανερώτερον ἀπὸ τοῦ ἤλιου, ὅτι τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ, ποίμαινε τὰ πρόβατά μου, ἔκαμαν τὸν Πέτρον ὄχι πάλιν Ἀπόστολον ὡσὰν τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ πρωτάτην τῶν ἀδελφῶν, καὶ ὅλων τοῦ Χριστοῦ τῶν προβάτων, ὡς βοᾷ ὁ Χρυσόστομος ἐξηγούμενος τὰ λόγια ἐκεῖνα. ὁ ὁποῖος ἀκόμη σημειώνει, ὅτι ἤθελεν ὁ Χριστὸς νὰ ἔχῃ θάρρος ὁ Πέτρος, ἐπειδὴ καὶ τὸ σφάλμα τῆς ἀρνήσεως ἦτον λελησμένον· καὶ τὸν κάμνει πρωτάτην τῶν ἀδελφῶν. καὶ δὲν τοῦ θυμίζει τὴν ἄρνησιν, οὐδὲ τὸν ὀνειδίζει, ἀλλὰ τοῦ λέγει· αἰ μ' ἀγαπᾷς, ἄς ἦσαι πρωτάτης τῶν ἀδελφῶν, καὶ δὸς τὴν ψυχήν σου διὰ τὰ πρόβατά μου. Τόσον ἐκ διαμέτρου μάχεται ὁ Γεργάνος μὲ τὸν νοῦν τῆς θείας γραφῆς.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΛΘ.

Οτι λέγοντας τῷ Πέτρῳ ὁ Χριστὸς, σοὶ δώσω τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, δὲν τὸν ἔκαμε θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας, κ᾽ τὸν Δαμασκηνὸν ὁποῦ γράφει, ὅτι ὁ Πέτρος ἔλαβε τὰς κλεῖς εἰς τὸ δεσμεῖν καὶ λύειν, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ Ἀπόστολοι.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XXXIX.

Per illa verba, Tibi dabo claues Regni Cælorum, Christus non fecit Petrum Ecclesiæ fundamẽtum; iuxta Damascenum scribentem, Quòd Petrus accepit claues ad ligandum & soluendum, sicut & cæteri Apostoli.

REFVTATIO.

Συκοφαντήσε παρεπαίω τὸν μέγαν Βασίλειον μὲ πλασματοδιδασκαλίας, τώρα ζυκοφαντεῖ κ᾽ τὸν ἱερώτατον Δαμασκηνόν· ὡσὰν ὁ ἅγιος ἐκεῖνος, ἀλλὰ ὡς πανταχοῦ καὶ οἱ λοιποὶ διδάσκαλοι, νὰ εἴχασι διὰ τὸ αὐτὸ παντελῶς τὰ κλειδία τῷ Πέτρῳ & τὴν κοινὴν ἐξουσίαν τῶν Ἀποστόλων τοῦ δεσμεῖν & λύειν. ἴδιον ἔχ τῶν αἱρετικῶν νὰ μιλοῦσι μὲ ὁμωνυμίας

IN superioribus egregiè mentitus est contra Basiliũ magnum, nunc eadem abutitur licentia contra Venerabilem Damascenum. Quasi verò eximius hic Doctor, sicut passim & cæteri Patres, pro eodem omnino habeat Petri claues, & communem Apostolis ligandi soluendique potestatem. Proprium sane hæreticorum

est

est ad circumueniendos idiotas vti æquiuocis. In oratione supra citata de Transfiguratione Domini Damascenus, dum Petrum ornat laudibus, hæc duo distinguit. Beatus, inquit, re vera es tu Simon Bar Iona; sed vt orta contra Ecclesiam tempestas sedetur, impetra à Christo, qui te Regni cælorum creauit clauigerum, qui tibi reatus ligandi soluendique potestatem donauit. Et Chrysostomus
vers. 19. in 16. caput Matthæi: Tradidit, inquit, Christus mortali homini potestatem in cuncta cælestia, dans ei claues, fecitque fortiorem cælo. Et in
vers. 22. caput Actorum 6. Propterea, inquit, sanctus hic, coryphæus beati cætus, Christi amator, discipulus vehemens, qui cælorum claues accepit.

Si nihil omnino differret inter claues Regni, & potestatē ligandi ac soluendi, certè omnes Apostoli essent clauigeri. Quomodo igitur per Damascenū,

&

νυμίαις δῆθεν νὰ πλανῶσι τοὺς ἰδιώτας. ἐγκωμιάζοντας τὸν ἅγιον Πέτρον ὁ Δαμασκηνὸς εἰς τὸν θεομηνύοντα λόγον τῆς μεταμορφώσεως, διαχωρίζει τὰ ἐπάνω λέγοντας· μακάριος ὄντως σὺ Σίμων Βὰρ Ἰωνᾶ. ἀλλὰ θεραπεύσας τὸν κῆ τῆς ἐκκλησίας κλύδωνα Χριστὸν καθικέτευσον τὸν σὲ κλειδοῦχον τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἀναδείξαντα, τὸν τὰ δεσμεῖν κῆ λύειν ἐξουσίας σοι χαρισάμενον. Καὶ ὁ Χρυσόστομος εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγέλιον ἐξηγούμενος· ἔδωκε λέγει ὁ Χριστὸς ἀνθρώπῳ θνητῷ τῶν ἐν τῷ οὐρανῷ πάντων τὴν ἐξουσίαν, δίδοντας τε τὰ κλειδία, κῆ τὸν ἑκατὸν ἰσχυρότερον ἀπὸ τὸν οὐρανόν. καὶ εἰς τὸ β. κεφάλ. τῶν πράξεων λέγει· διὰ τοῦτο κῆ ὁ ἅγιος οὗτος, ὁ κορυφαῖος τοῦ μακαρίου χοροῦ, ὁ ἑταιρὸς τοῦ Χριστοῦ, ὁ σφοδρὸς μαθητὴς, ὁ τὰς κλεῖς τοῦ οὐρανοῦ.

Αν εἰ πάντως τὸ αὐτὸ τὰ κλειδία καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ δεσμεῖν & λύειν, τὸ λοιπὸν ὅλοι οἱ Ἀπόστολοι εἶ κλειδοῦχοι, & πῶς κῆ ὁ Δαμασκηνὸν

σιλιὸν καὶ τὸν Χρυσόστομον & τοὺς ἄλλους ἡ κλειδοχία ἐστὶ τοῦ Πέτρου ἴδιον; ποῖος ἀπὸ τοὺς ἁγίους πατέρας ὠνόμασε ποτὲ κλειδοῦχον ἄλλον παρὰ τὸν Πέτρον; ἄλλο ἐστὶ νὰ δέσῃ τινὰς τὸν κακοῦργον, & ἄλλο νὰ τὸν βάλῃ εἰς τὴν φυλακήν· ἄλλο ἐστὶ νὰ τὸν λύσῃ ἀπὸ τὰ δεσμὰ, & ἄλλο νὰ τοῦ ἀνοίξῃ τὴν πόρταν, καὶ νὰ τὸν ἐμπάσῃ εἰς τὴν παρείσα του. Καθὼς καθ' τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἀρεοπαγίτου Διονυσίου διαφέρει εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱεραρχίαν ἡ καθαρτικὴ & φωτιστικὴ δύναμις ἀπὸ τὴν τελειωτικὴν τοῦ ἱεράρχου. Καὶ ἐστὶ τῆς ἐξουσίας ὅλων τῶν Ἀποστόλων νὰ καθαρίζουσι τοὺς μετανοοῦντας, νὰ λύουσι & νὰ δένουσιν. ἀμὴ ἡ τελειωτικὴ δύναμις καὶ τὸ ἄκρον νὰ ἀνοίγῃ τὰς πύλας τοῦ οὐρανοῦ ἐστὶ ἴδιον τοῦ Πέτρου. καὶ διὰ τοῦτο μόνοι οἱ ἀρχιερεῖς τῆς Ρώμης ἀνοίγουσι ταῖς πόρταις τὸν Ἰωβηλαῖον χρόνον. Καὶ τούτου ἔχομεν κάποιαν εἰκόνα εἰς τὰ φυσικά.

& Chryſoſtomum ac cæteros omnes claues ſunt quid Petri proprium? Quis Patrum clauigeri titulum niſi Petro ſoli dedit? Aliud profecto eſt ligare quempiam, aliud conijcere in carcerem. Rurſus aliud eſt è vinculis emittere; aliud portas aperire, & emiſſum in patriam introducere. Sicuti iuxta doctrinã Areopagitæ differt in Eccleſiaſtica Hierarchia virtus purgatiua, & illuminatiua à perfectiua Hierarchæ vi: eſtque communis Apoſtolorum poteſtatis purgare peccatores ſoluendo ac ligando: Sed perfectiua & ſumma virtus aperiendi portas Cæli eſt propria Petri. Ita ſolis Romanis Pontificibus datum eſt, vt annos Iubilæi celebrent, & ſacras aperiant portas. Cuius ſane rei habemus quandam in naturalibus imaginem.

Λέγει ὁ φιλόσοφος εἰς τὸ η. τῶν φυσικῶν, ὅτι τὰ στοιχεῖα κινοῦνται

Ait Philoſophus 8. Phyſic. Elementa moueri naturaliter, Tex. 32.

raliter, nisi quid impediat; illumq. qui remouet prohibens, mouere per accidens. Eodem modo potestas ligandi & soluendi remouet prohibens, sed claues per se aperiunt cælum. Et sicut purgatiua vis ordinatur ad perfectiuam, ita potestas ligandi & soluendi ordinatur ad opus clauium. Et quia Christus dedit Petro extrema duo, constituens illum fidei petram, hoc est Ecclesiasticæ fabricæ fundamentum, & cæli clauigerum; idcirco vnum extremorum respondet alteri: Petrus est fundamentum, ergo & clauiger; est clauiger, ergo & fundamentum; Quod sane sanctus Gregorius Nyssenus in sermone ad eos, qui ægrè ferunt censuras Ecclesiasticas, egregie declarat his verbis: Nil falsum extat in Euangelijs scriptum. Nihil prædixit Christus, quod certum non habeat exitum. Per Petrum dedit Episcopis clauem cælestium censurarum.

κινουῦται φυσικὰ, αἱ δὲν ἐμποδισμθῶσι. καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ ἐκβάλλει τὸ ἐμποδίζον, κινεῖ κὴ συμβεβηκός. ἔτζι λοιπὸν ἡ ἐξουσία τ δεσμεῖν καὶ λύειν ἐκβάλλει τὸ ἐμπόδιον, ἀμὴ τὰ κλειδία καθ' ἑαυτὰ ἀνοίγουσι τὸν οὐρανόν. Καὶ καθὼς ἡ καθαρτικὴ δυνάμις ἀναφέρεται εἰς τὴν τελειωτικὴν, ἔτζι ἡ ἐξουσία τ λύειν ἀναφέρεται εἰς τὸ ἔργον τ κλειδίων. Καὶ διατὶ ὁ Χριστὸς ἔδωκε τ Πέτρ τὰ δύο ἄκρα, κάμνον τὰς τὸν πέτραν τ πίστεως, ἤγουν θεμέλιον τῆς οἰκοδομῆς τ ἐκκλησίας, τὸ κλειδοῦχον τ οὐρανοῦ, τὸ ἕνα ἄκρον ἀποκρίνεται τ ἄλλου ἄκρου. εἶ θεμέλιον ὁ Πέτρος, ἄρα κὴ κλειδοῦχος· εἶ κλειδοῦχος, ἄρα κὴ θεμέλιον. Καὶ τὸ ὅλον τὸ ἐξηγᾶ θαυμασιώτατα ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Νύσσης εἰς τὸν λόγον πρὸς τοὺς ἀχθομένους τοῖς ἐπιτιμίοις, λέγοντας· Οὐδὲν ψεῦδος ἐν Εὐαγγελίοις γέγραπται, οὐδὲ προῤῥήσις τ Χριστοῦ ἐσφαλμένον ἔχει τὴν ἔκβασιν. διὰ Πέτρου ἔδωκε τοῖς ἐπισκόποις τὴν κλεῖδα τ ἐπι-

κοπῆς

ὑπερανίων τιμῶν. γίνωσκε, ὅτι λυθεὶς λέλυται, καὶ δεθεὶς τοῖς ἀῤῥάτοις δεσμοῖς καταφέρῃ.

Φανερὸν ἔν, ὅτι οἱ Ἀπόστολοι ἐχειροτόνησαν πλείονας ἐπισκόπους. Καὶ ὅμως τοῦτος ὁ μέγας διδάσκαλος λέγει, πῶς οἱ ἐπίσκοποι ἔχουσι τὴν κλεῖδα τῶν ὑπερτιμίων ἀπὸ τοῦ Πέτρου. Τὸ λοιπὸν ἄλλο ἔν κοινὴ ἐξουσία τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν, καὶ ἄλλο ἡ κλεὶς τοῦ Πέτρου ὡς τίποτε θειοτέρου καὶ ὑψηλοτέρου, ἐναντίον τῆς βλασφημίας τοῦ Πετρομάχου Γεργαίου.

rarum. Si fueris absolutus, scias te liberum. Si ligatus fueris, inuisibilibus es vinculis irretitus.

Cum ergo multi ab Apostolis ordinati sint Episcopi, tamen magnus Pater Nyssenus clauem censurarum haberi ait ab Episcopis per Petrum. Aliud ergo est communis ligandi soluendique potestas, & aliud claues Petri quæ amplius quid sunt & sublimius. Quod negat impius Petri oppugnator Gerganus.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ Μ.

Οτι λέγοντας ὁ Χριστὸς τῷ Πέτρου· ἐδεήθην σοῦ, ἵνα μὴ ἐκλίπῃ ἡ πίστις σου· οὐκ ἐθεμελίωσε τὴν ἐκκλησίαν εἰς τὸν Πέτρον· ἀλλ' εἶπεν, ὅτι ἡ πίστις ὁποῦ ὡμολόγησεν ὁ Πέτρος θέλει κρατήσει εἰς τὸν αἰῶνα. Καὶ ὁ Χριστὸς ἐδεήθη δι' ὅλους τοὺς Χριστιανοὺς, καὶ ὅμως οὐκ ἐθεμελίωσε τὴν ἐκκλησίαν εἰς ὅλους.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XL.

Per illa verba; Rogaui pro te, vt non deficiat fides tua; Christus non fundauit Ecclesiam super Petrum; sed dixit tantum; fidem, quam confessus est Petrus, nunquam esse defuturam. Et Christus pro omnibus rogauit, non tamen fundauit Ecclesiam super omnes.

REFVTATIO.

IN oratione, cuius supra meminimus, in sanctum Philogonium Chrysostomus; Dixit, inquit, ad Petrum Christus; Simon, Simon, expetiuit Satanas cribrare te sicut triticum; Ego autem rogaui pro te, vt non deficiat fides tua. Quid

Luc. 22. 31

Γκωμιάζοντας εἰς τ προειρημένον λόγον ὁ Χρυσόστομος τὸν ἅγιον Φιλογόνιον ἔλεγεν· ὅτι ὁ Χριστὸς εἶπε· Σίμων, Σίμων, ἠτήσεν ὁ Σατανᾶς σινιάσαι σε ὡς τ σῖτον, κἀγὼ ἐδεήθην σοῦ, ἵνα μὴ ἐκλίπῃ ἡ πίστις σου. τίνα οὖν ταύτης τῆς κηδεμονίας & τῆς προ-

φροντίας ἀποδίδωσι μοι τὴν ἀμοιβήν; καὶ σύφησι ποτὲ ἐπιστρέψας στήριξον τοὺς ἀδελφούς σου. οὐδὲν γὰρ ἄτω γνώρισμα καὶ χαρακτῆρα γένοιτ' ἂν τοῦ πιστοῦ καὶ τὸν Χριστὸν φιλοῦντος, ὡς τὸ κήδεσθαι τῶν ἀδελφῶν, καὶ τῆς ζωτηρίας ἐπιμελεῖσθαι τῆς ἐκείνων. ἐωδὴ καλέσεν ὁ Χριστὸς καὶ ὁ Χρυσόστομον, ἵνα μὴ λείψῃ εἰς τὸν Πέτρον ἡ πίστις. καθὼς ἀποδείξαμεν αὐτὸν τὸν Νείλου ἀπὸ τὰ πρακτικὰ τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων, ἐδείχθη ὄχι μόνον διὰ τὸν Πέτρον, ἀλλὰ καὶ τοὺς διαδόχους τοῦ Πέτρου. διατὶ ὁ στηριγμὸς τῶν ἀδελφῶν τοῦ Πέτρου ἐγίνη ἀπὸ τοὺς διαδόχους τοῦ Πέτρου. πῶς τὸ λοιπὸν λέγοντας ὁ Χριστός, Σίμων ἐδεήθην περὶ σοῦ· ὁ Γεργάνος λέγει, ὅτι ἐδεήθη διὰ ὅλους τοὺς χριστιανούς; τίς νὰ μὴ φρίξῃ τὴν τόσην ἀσέβειαν τοῦ θεομάχου; ὠδὴ καλῶντας ὁ Χριστὸς νὰ μὴν λείψῃ ἡ πίστις τοῦ Πέτρου εἰς τὸν αἰῶνα, κατὰ ἀνάγκην ἔκαμε τὸν Πέτρον κανόνα τῆς πίστεως τῶν χριστιανῶν. καὶ τοῦτο εἶναι εἰς τὸν Πέτρον ἡ δύναμις τοῦ θεμελίου.

τόσον

Quid igitur pro hac cura, prouidentiaque mihi tu reddes? & tu, inquit, aliquando cõuersus cõfirma fratres tuos. Nihil enim est, quo magis dignosci possit fidelis & Christi amans, quã pro fratribus curã sustinere, eorumq. saluti cõsulere. Rogauit Christus pro Petro, sicut expressè etiam Chrysost. docet, vt fides eius non deficeret. Constat etiam ex Actis generalium Conciliorum, promissum hoc spectare non ad solum Petrum, sed etiam ad successores Petri, vt ostensum est contra Nilum Thessalonicensem. Quandoquidem confirmatio fratrum exhibita est à successoribus Petri. Cur igitur Gerganus ait has Christi preces fuisse pro omnibus Christianis? Quis fanatici capitis nõ horreat impietatem? Itaq. quando Christus rogauit, vt fides in Petro nunquã deficiat, necessariò Petrum constituit Christianæ fidei regulam. Et hoc est, Petrum esse fundamentum.

Tam excellens beneficiũ Petrus habuit à Chriſto, vt fides eius non deficiat: & pro tanto beneficio Chriſtus viciſſim exigit à Petro, vt Chryſoſtomus ait, quòd præſit fratribus. Ita propter firmitatem fidei Petrus factus eſt fratrum præfectus, ergo & fundamentum. Huc enim ſpectat ædificij ac fundamenti metaphora; vt Petrus tale caput Eccleſiæ ſit, à quo fratres omnes debeant in fide catholica confirmari, & cuius fide inniti debeat vniuerſa Eccleſia.

Par. 3. c. 2. Quocirca ſancta Generalis Quarta Synodus in epiſtola ad ſanctum Leonem magnum, vt annotauimus in Confutatione Nili Theſſalonicenſis; fidem catholicam in Papa vocat hæreditatem veritatis; fateturque ſe ſe ex Papæ doctrina fidem expoſuiſſe catholicam. Vt etiam de reliquis Concilijs generalibus conſtat, nullum per ea fuiſſe Dogma editum, niſi quod præ-

τόσον θαυμαστὼ διεργεσίαν κ᾽ τὸν Χρυσόστομον ἔκαμψο ὁ Χριστὸς τῶ Πέτρω, νὰ μὴ λείψῃ ἡ πίστις τε. κ᾽ δι᾽ αὐτα μοιβλὼ τύτης τῆς διεργεσίας ἠθέλησεν, ὅτι ὁ Πέτρος νὰ εἶ᾽ προστάτης τῶν ἀδελφῶν. τὸ λοιπὸν ὁ Πέτρος διὰ τλὼ στερεότητα τῆς πίστεώς τε ἔγινε προστάτης, ἄρα & θεμέλιον. ὅτι ἡ μεταφορὰ τῆς οἰκοδομῆς κ᾽ τῶ θεμελίε δηλοῖ τὸν Πέτρον νὰ εἶ᾽ κεφάλι τοιῦτον, ὁποῦ τῶ ἐγγίζει ὡς προστάτε νὰ στερεώνῃ τὺς ἀδελφούς τε εἰς τλὼ ὀρθόδοξον πίστιν, κ᾽ εἰς τλὼ πίστιν τῶ Πέτρω νὰ ἀκυμπίζῃ ὅλη ἡ πίστις τῶν Χριστιανῶν.

Διατῦτο ἡ οἰκυμενικὴ τετάρτη συνόδος γράφοντας πρὸς τὸν ἅγιον πάπαν Λέοντα τὸν μέγαν, ὡς ἔπαμψε πρὸς Νεῖλον τὸν Θεσσαλονίκης, ἔκραζε τλὼ ὀρθόδοξον πίστιν εἰς τὸν Λέοντα κληρονομίαν τῆς πίστεως τῶ Πέτρου. & ὁμολόγα ὅτι ἐδίδαξε τὴν ὀρθοδοξίαν κ᾽ τὴν διδασπαλίαν τῶ πάπα, καθὼς κ᾽ ὅλαις αἱ ἄλλαις οἰκυμενικαῖς συνόδες, ὡς βλέπομεν ἀπὸ τὰ πρακτικὰ,

καὶ, δὲν ἐδογμάτισαν, παρὰ ὅσον ἔγραφαν οἱ ἀρχιερεῖς τῆς Ρώμης εἰς ταῖς συνοδικαῖς των ἐπιστολαῖς. Τοῦτο ἦθελε νὰ στηρίζη ὁ Πέτρος τοὺς ἀδελφούς. τὸ ὁποῖον ἤθελε εἶσαι ἀδύνατον, αὐτὸν βολετὸν νὰ λείψη εἰς τὸν θρόνον τοῦ Πέτρου ἡ ὀρθόδοξος πίστις. καὶ τοῦτο δὲν εἶναι ἄλλο, παρὰ ὅτι δίδοντας τοῦ Πέτρου ὁ Χριστὸς τὸ ἀσφαλτον εἰς τὴν πίστιν, τὸν ἔκαμε θεμέλιον τῆς πίστεως τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας. Καὶ τὸ ἐναντίον τοῦ Γερμανοῦ εἶναι βλασφημία χριστομάχος. ὅτι διὰ τοῦτο δὲν ἔχει ποτὲ νὰ λείψη ἡ πίστις τοῦ Πέτρου, διατὶ ὁ Πέτρος μὲ τοὺς διαδόχους του ἔχουσιν ἀπὸ τὸν Χριστὸν τὸ ἀναμάρτητον τῆς πίστεως.

præscriptum esset in litteris Romanorum Pontificum. Et hoc est fratres confirmari à Petro. Quod profecto non esset, si fides in sede Petri posset deficere. Quod ergo Petrus à Christo habuerit illabilitatem in fide, hoc est Petrum esse fundamentum Ecclesiæ. Et quod oblatrando ait Gerganus, aduersatur Decreto Christi. Nam ideo fides Petri nunquam defutura est, quia Petrus eiusque successores habent à Christo, vt fides eorum nunquam deficiat.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΜΑ.

Οτι δίδοντας ὁ Χριστὸς τὸ δίδραχμον δι' ἑαυτοῦ καὶ δι' τὸν Πέτρον, δὲν ἐθεμελίωσε τὴν ἐκκλησίαν εἰς τὸν Πέτρον.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XLI.

Per illud, quod Christus didrachma dedit pro se & Petro, non fundauit Ecclesiam super Petrum.

REFVTATIO.

TAnta impius iste perfidia desipit, vt nec ipsum sacrum Euangelij textum perspexerit. Dominus Petro; Vade, inquit, ad mare, & mitte hamum, & eum piscem qui primus ascenderit, tolle: & aperto ore eius inuenies staterem: illum sumens da eis pro me & te. In illa hora accesserunt Discipuli ad Iesũ dicentes; Quis putas, maior est in Regno Cælorum? exponens Chrysostomus,

Matt. 17. 26.

Τοσον ἐμωράνθη ὁ μιαρὸς, ὅτι δὲν εἶδε καὶ αὐτὸ τὸ ἱερὸν κείμενον τοῦ Εὐαγγελίου. εἶπε ὁ Χριστὸς τοῦ Πέτρου· πορεύθεις εἰς τὴν θάλασσαν βάλε ἄγκιστρον, καὶ τὸν ἀναβαίνοντα πρῶτον ἰχθὺν ἆρον. Καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ εὑρήσεις στατῆρα. ἐκεῖνον λαβὼν δὸς αὐτοῖς ἀντὶ ἐμοῦ καὶ σοῦ. ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ προσῆλθον τῷ Ἰησοῦ οἱ μαθηταὶ λέγοντες· τίς ἆρα μείζων ἐστὶν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν; καὶ ὁ Χρυσόστομος

μος, τὰ ὁποῖα καὶ νοήματα καὶ λόγια μιμᾶται ὁ Θεοφύλακτος· εἶδες λέγει, τὸ ὑπερβάλλον τῆς τιμῆς; ἔπαθόν τι ἀνθρώπινον οἱ μαθηταί. διὸ καὶ ὁ εὐαγγελιστὴς ὅπισημαίνεται τοῦτο λέγων· ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ, δηλονότι ὅτε τὸν Πέτρον προετίμησε πάντων καὶ Ιακώβου καὶ Ιωάννου.

Τὸ λοιπὸν οἱ Ἀπόστολοι ἔγνωσαν καὶ κατέλαβαν ἀπὸ τούτου καὶ ἀπὸ τῶν ἄλλων, ὡς λέγει ὁ Χρυσόστομος, ὅτι ἀπ' ὄλους ἐπροετίμησεν ὁ Χριστὸς τὸν Πέτρον. καὶ ἡ προτίμησις ἐγένθη, νὰ συναριθμηθῇ ὁ Πέτρος μὲ τὸν δεσπότην, ὁ ὑποτηρητὴς καὶ δοῦλος. ἀλλ' ὁ Γεργάνος δὲν τὸ θέλει, ὅτι πλέα πιστεύει τὴν αἱρετικῶν παρὰ τὸ εὐαγγέλιον. Λέγει ὁ Χριστὸς τοῦ Πέτρου· περὶ ἐμοῦ καὶ σοῦ. Τὸ λοιπὸν μία πληρωμὴ κοινὴ διὰ τὸν Χριστὸν καὶ τὸν Πέτρον, ὡς τεκμήριον τοῦ μέλλοντος. καὶ ἀληθεύει τὸ ἐκ τοῦ μεγάλου Βασιλείου· Ὁ βασιλεὺς καὶ τοῦ βασιλέως ἡ εἰκὼν δὲν εἶναι δύο βασιλεῖς.

ὁ αὐτὸ-

stomus: cuius & sensa & verba sequitur Theophylactus; vt frustra illum hæreticus pro se citet. Vidisti, inquit, honoris nimiam magnitudinem? Humani quid passi sunt Discipuli. Quapropter & Euangelium notauit hoc: In illa, inquit, hora; quando nimirum omnibus & Iacobo & Ioanni præposuit Petrum.

Intellexerunt igitur, & cognouerunt ex hoc alijsque argumentis, vt Chrysostomus ait, Apostoli, Petrum esse à Christo prælatum omnibus. Et præcellentia honoris ea fuit, quod seruus Domino esset cõnumeratus, vt eius Vicarius. Sed hoc non placet Gergano; plus enim credit Luthero, quam Euangelio. Pro me & te, dixit Dominus Petro. Vna ergo communis solutio fit pro Christo & Petro, tanquam futuri principatus Petri præsagium. Verumque omnino euincitur Basilij magni dictum; Rex & imago Regis non sunt

Ad Amphil. loch. c. 18. & ho. cor. Sabellian. Arium, & Anomæos.

ſunt duo Reges. Aeternus paſtor ac Pontifex Chriſtus, & qui poſtea creatus eſt eius Vicarius Petrus, non ſunt duo paſtores, non duo fundamenta, non duæ petræ; ſed vna refert aliam, & poſterior eſt imago prioris. Datus ergo fuit vnus ſtater pro Chriſto & Petro. Et per hoc Petrus non quidem eſt poſitus tunc fundamentum, ſed futurus plane fundamentum præmonſtrabatur.

ὁ αἰώνιος ποιμὴν καὶ ἀρχιερεὺς ὁ Χριστὸς, καὶ ἐκεῖνος ὁπου ἐχειροτονήθη ἐπίτροπος τοῦ Χριστοῦ ὁ Πέτρος, δὲν εἶναι δύο ποιμένες, δύο θεμέλια, δύο πέτραι· ἀλλ' ἡ μία εἶναι εἰκὼν τῆς ἄλλης, καὶ θεμέλιον ἀναφέρει τὸ θεμέλιον. διὰ τοῦτο μία πληρωμὴ ἐδόθη διὰ τὸν Χριστὸν καὶ διὰ τὸν Πέτρον, ὁπου ἔμελλε νὰ γένῃ ἐπίτροπος τοῦ Χριστοῦ, καὶ θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας.

BLAS-

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΜΒ.

Οτι δχὶ νὰ ἦῃ ὁ Πέτρος εἰς τὸν καταλογον πρῶτος, δὲν ἦναι θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας, ἀλλὰ δχατὶ ἐκάθετο πρῶτος, καὶ ἦτον γέροντας, & πρωτόκλητος. ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν ἅγιον Παῦλον ὁ Ιάκωβος ἦτον πρῶτος ἀπὸ τὸν Πέτρον.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XLII.

Non quia primus numeratur Petrus, est Ecclesiæ fundamentum. Numeratur enim primus, quia primo loco sedebat, quia senex erat, quia primò vocatus. Et secundum Paulum Iacobus primo loco numeratur.

REFVTATIO.

Εσαρα θαυμασὰ τ ψέματα περιέχει τύτη ἡ βλασφημία.

Πρῶτον, ὅτι τὸ πρωτεῖον τῦ Πέτρυ δὲν ἦῃ πρεσβείας καὶ τάξεως ἱεραρχικῆς, καθὼς ἀποδείχθη λαμπρότατα, ἀλλὰ προκαθίσεως. καὶ δὲν φέρει. καὶ ἐμπορεῖ νὰ φέρῃ κανένα ὀρθόδοξον καὶ ἅγιον μάρτυρα τύτης τῆς βλασφημίας· μόνον μικεῖ τὰ ἀπὸ καρδίας. πῶς εἶχε λοιπὸν

Quatuor sunt in hac Q blasphemia, in quibus excellenter Pseudochatechista mentitur.

Primum, quod primatus Petri non fuit dignitatis & ordinis Hierarchici, vt apertissimè demonstratum est, sed quia primo loco sedebat: cuius falsitatis nullum affert, nec afferre potest catholicum testem; sed ipse de suo loquitur.

Quan-

Quando igitur Apoſtoli erant per orbem diſperſi, quis tunc erat Petri primatus? Primatum quippe Petri fuiſſe perpetuum, nec ipſe Petri aduerſarius negat; cum fateatur infra, ſanctos Patres vno ſenſu Petrum vocare Coryphæum. Et nequis dicat; Hunc primo loco ſedendi primatum intelligi, quoties contingebat Apoſtolos vnum in locum conuenire. Sicut etiam hodie nonnulli Orientalium dicunt; Primatum Papæ in eo eſſe, vt in communi conſeſſu prior ipſe Patriarchis Orientalibus ſedeat, prior nominetur, & prior ſubſcribat. Peruerſam hanc interpretationem redarguunt manifeſtiſſima Scripturæ loca pro Petro, quæ iam expoſuimus; manifeſtiſſima generalium Conciliorum Acta, quibus commenta hæc omnino refelluntur:

πὸν ὁ Πέτρος τὸ πρωτεῖον, ὅτε ἦσαν οἱ Ἀπόστολοι διεσπαρμένοι εἰς τὴν οἰκουμένην; ποῦ τότε ἡ πρωτοκάθεδρία; καὶ νὰ ἦτον παντοτινὸν τοῦ Πέτρου τὸ πρωτεῖον, διατὶ λοιπὸν τοῦ ἀρνεῖται τοῦ Πέτρου ὁ αὐτίδικος, ὁμολογῶντας ἀνωτέρω, ὅτι κοινὴ συνήθεια τῶν ἁγίων πατέρων εἶναι νὰ κράζουσι τὸν Πέτρον κορυφαῖον. Καὶ διὰ νὰ μὴν ἀποκριθῇ τινάς· ὅτι τὸ προκάθισμα τοῦτο γίνεται συναδελφικῶς, ἤγουν κάθε φορὰν ὁπού ἐσυνήρχετο μὲ τοὺς ἄλλους Ἀποστόλους ἐπροκάθιζεν ὁ Πέτρος. καθὼς καὶ τὴν σήμερον λέγουσι πολλοὶ ἀνατολικοὶ διὰ τὸν Πάπαν καὶ τοὺς Πατριάρχας, καὶ θέλουσιν ὅτι τὸ πρωτεῖον τοῦ Πάπα νὰ μὴν εἶναι ἄλλο παρὰ εἰς καιρὸν συνελεύσεως νὰ καθήσῃ πρῶτος, νὰ ὀνομασθῇ, καὶ νὰ ὑπογράψῃ πρῶτος. ἐλέγχουσι τὴν ψευδοερμηνείαν τούτων τῶν φανερωτάτων λόγια τῆς θείας γραφῆς διὰ τὸν Πέτρον, ὁποῦ ἀναφέραμεν ἐπάνω· τὰ λαμπρότατα πράγματα τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων, ὁποῦ κατακρίνουσι τούταις

τῆς

ταῖς ἀρεσιολογίαις • οἱ αὐτὶ κηταις μὲρτυρίαις τῆ ἁγίων πατέρων καὶ διδασκάλων, καὶ μάλιστα τῶ Χρυσοστόμου, καθὼς τὸ ἐδείξαμεν. καὶ εἰ ὁ Πέτρος κατ' ἐκεῖνα τὰ θεμέλια τῆς ἀληθείας εἰς τὸν καθάλογον τῆ Αποστόλων ἐτέθη, καὶ ἐπροκάθιζεν ὡς πρῶτος τῆ ἀδελφῶν, ὡς ποιμὴν τῆ προβάτων, ὡς ἐπιτηρητὴς τῆ Χριστοῦ, ὡς θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας, ὡς πέτρα τῆς πίστεως, ὡς μόνος ἐπίσκοπος οἰκουμενικὸς, ὡς μόνος κλειδοῦχος τῆς βασιλείας τῆ οὐρανῶν, ὡς ἐκεῖνος διὰ τὸν ὁποῖον ἐδεήθη ὁ Χριστὸς νὰ μὴν σφάλλῃ ποτὲ εἰς τὴν πίστιν, ὡς ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον ἐπροτίμησεν τόσαις φοραῖς ὁ Χριστὸς μὲ τόσα προτερήματα καὶ προνόμια. Καὶ εἰ πρᾶγμα φανερὸν καὶ ἐξαίσιον, αὐθέντοι ὁποῦ ὀνομάζονται Χριστιανοὶ νὰ βλέπουσι τόσον φῶς, καὶ νὰ μὴν πιστεύσουσιν, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀντιλέγουσι μὲ τόσην ἀναιδειαν. ὅμως καὶ αὐτοὶ ἐσυχωρημένοι ἀναγκάζονται ἀπὸ τὰ δικάτοις νὰ ὁμολογήσουν τὴν ἀλήθειαν. Οτι αὐτοὶ ἐρωτή-

luntur; grauissima Doctorum Ecclesiæ testimonia, præsertim Chrysostomi, quæ citauimus. Per quæ veritatis fundamenta Petrus est in catalogo Apostolorum primus, & præsidebat vt fratrum præfectus, vt pastor ouium, vt Vicarius Christi, vt fundamentum Ecclesiæ, vt petra fidei, vt solus Episcopus œcumenicus, vt solus clauiger Regni Cælorum; vt is, pro quo rogauit Christus, ne fides eius deficiat; vt is, cui iniunctum est confirmare suos fratres; vt is, quem Christus dominus præ cæteris ornauit & honorauit priuilegijs & prærogatiuis. In tam aperta veritatis luce homines, qui se vocant Christianos, nolle piè religioseq. acquiescere, sed petulanter refragari & obluctari, quis nō demiretur? Attamen & ipsi vrgēte suorum exēplo, vel inuiti cogūtur fateri quod negant. Si enim quæras ab ijs, cur Alexandrinus

præ

præeat Antiocheno? Respondent, anteire vt Euangelistæ Marci successorem: & cur Alexandrinum sequatur Antiochenus? Respondent, sequi vt successorem Euodij, qui post Petrum fuit Episcopus Antiochenus. Longo post tẽpore fuit honorata Constantinopolis auctoritate Papæ, annitentibus piurimũ Oriẽtalibus, vt explicatũ est in Cõfutatione Nili.

Atque vt Constantinopolitani præeminẽtia fundamento niti apud Græcos videretur, sedere illum ante alios Orientales asserunt vt Andreæ Apostoli successorem. Deinde etiam œcumenici titulo cumularunt repugnante sacra Scriptura & Romanis Pontificibus.

Si ergo inter Patriarchas Orientales, vt quis priori & posteriori loco sedeat, causæ non leues assignantur, cur in Petro & successoribus non sit potissima omnium causa? Insanit ergo Gerganus, dum ait; Primum numerari Petrum,

τήτης, διὰ ποίαν ἀφορμὴν προκαθέζεται ὁ Ἀλεξανδρέας; ἀποκρίνονται, ὡς διάδοχος τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Μάρκου. καὶ διατὶ μὴ τὸν Ἀλεξανδρέας ὁ Ἀντιοχέας; ἀποκρίνονται, ὡς διάδοχος τοῦ Εὐοδίου, τὸν ὁποῖον ἄφηκεν ἐκεῖ ὁ ἅγιος Πέτρος. ὕστερα μὲ πολλοὺς κόπους ἐτιμήθη ἡ Κωνσταντινούπολις ἀπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Πάπα, διὰ τὴν πολλὴν ἔνστασιν τῶν Ἀτολικῶν, ὡς ἀπεδείχθη πρὸς Νεῖλον τὸν Θεσσαλονίκης.

Καὶ διὰ νὰ μὴ φαίνεται σιμὰ εἰς τοὺς Γραικοὺς τοῦτη ἡ προτίμησις δίχως θεμέλιον, ἔπασιν ὅτι ὁ Κωνσταντινουπόλεως προκαθέζεται ὡς διάδοχος τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέου. ἀπέκει τὸν σκήπτρον καὶ οἰκουμενικὸν αἰτιολέγοντας ἡ θεία γραφὴ καὶ ὁ ἀρχιερεὺς τῆς Ρώμης.

Λοιπὸν αὐτὴ προκαθεδρία τῶν πατριαρχῶν τῆς Ἀνατολῆς ἔχει θεμέλιον, πῶς ἡ προκάθησις τοῦ Πέτρου καὶ τῶν διαδόχων του δὲν ἔχει θεμέλιον; Ὅθεν αὐτὸς μιλεῖ ὁ Γεργανός, ὅτι πρῶτος ἐβάλθη ὁ Πέτρος εἰς τὸν καταλογον

τοῦ

τῶν Ἀποστόλων διὰτὶ πρῶτος ἐκάθητο· ἐπειδὴ ἡ πρωτοκαθεδρία εἶχεν ἀφορμὴν καὶ θεμέλιον, καὶ θεμέλια ἦσαν ὅσα εἴπαμεν τὰ Πέτρου πρωτόμια.

Petrum, quia primus sedebat. Quod enim primo loco sederet, non sine iustissimis causis fiebat. causæ verò sunt, quas paulo ante posuimus.

Δεύτερον ψέμα περιέχει τούτη ἡ βλασφημία, ὅτι ὁ Πέτρος εἰς πρῶτος εἰς τὸν καταλογον ὡς γέρων. καὶ τοῦτο εἰς φανερὸν ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ πρὸς τὸν Πέτρον· Ὅτε ἦς νεώτερος, ἐζώννυες σεαυτὸν, ὅταν δὲ γηράσῃς ἄλλος σε ζώσει. Ὁ δὲ Χρυσόστομος ἐξηγούμενος· εἰπὼν, λέγει, ὅτε ἦς νεώτερος, πάλιν λέγει, ὅταν δὲ γηράσῃς. τοῦτο γὰρ δεικνυσιν ὄντα τότε νέον, ἀλλ' οὐδὲ γεγηρακὼς ἤδη, ἀλλ' ἀνὴρ τέλειος. ἦτον ὁ Πέτρος λοιπὸν, ὅτε τὸν κατέστησεν ὁ Χριστὸς οἰκουμενικὸν ποιμένα, μεσοκαιρίτης· καὶ ψεύδονται οἱ αἱρετικοὶ φαντασιοκοποῦντας ταῖς πομπείαις.

Alterum in hac blasphemia mendacium est; Quòd Petrus primo loco numeretur vt senex. Et colligitur manifestè ex verbis Christi ad Petrum: Cum esses iunior, cingebas te; cum autem senueris, alius te cinget. Vbi Chrysostomus; Ex his verbis; cum esses iunior; & cum senueris; ostendit, Petrum fuisse tunc nec iuuenem; nec senem, sed virili statu. Erat igitur Petrus ætatis mediæ, quando fuit creatus à Christo pastor œcumenicus; & frustra hæretici perfugia quærunt.

Ro. 21. 18.

Τρίτον ψέμα, ὅτι ὁ Πέτρος ἦτον πρωτόκλητος. τοῦτο εἰς ὀπίθετον τοῦ Ἀνδρέου, ὅπου ἔσυρε τὸν ἀδελφόν του τὸν Πέτρον πρὸς τὸν Χριστόν· καὶ τὸ γέμισι τῆς ἀνατολι-

Tertium mendacium, quod Petrus esset primò vocatus. Hoc enim est fratris Petri Andreæ proprium, qui fratrem adduxit ad Christum. Et plena

Io. 1. 42.

sunt

sunt Orientalis Ecclesiæ cantica, in quibus hoc titulo vocatur Andreas.

Quartum mendacium, quòd in Catalogo Pauli Iacobus sit primus. In secundo capite ad Galatas Apostolus non contexit catalogum. Imo Chrysostomus Matthæi 10. exponens ordinem catalogi, non seruari inquit in cæteris Apostolis ordinem dignitatis. Nam & Matthæus, & Marcus, & Lucas priorem ponunt Iacobum, deinde Ioannem. & tamen Chrysostomus ait, videri sibi Ioannes & fratre maior. Ita & Paulus in epistola ad Galatas primò quidem, vt docet Chrysostomus, confert se se cum Petro, quòd Petrus circumcisionis, ipse verò esset Apostolus gentium. Deinde subdit Paulus; Et cum cognouissent gratiã, quæ data est mihi, Iacobus, & Cephas, & Ioannes; qui

Gal. 2. 9.

Matt. 10. 3. Mar. 3. 17 Luc. 6. 14.

Gal. 2. 8.

Gal. 2. 9.

τολικῆς ἐκκλησίας τὰ ὑμνολογήματα, εἰς τὰ ὁποῖα κεφάζεται ὁ Ανδρέας τὴν Αποστόλων πρωτόκλητος, καὶ τὸ κορυφαῖος αὐτάδελφος.

Τέταρτον ψέμα, ὅτι κὴ τὸν κατάλογον ὁποῦ κάμνει ὁ ἅγιος Παῦλος εἰς τὸ β. πρὸς Γαλάτας πρῶτος εἶη ὁ Ιάκωβος. δὲν κάμνει κατάλογον ἐκεῖ ὁ ἅγιος Παῦλος. μάλιστα κὴ τὸν Χρυσόστομον, ὁποῦ ἐξηγᾶτε τὴν τάξιν τὸ καταλόγου εἰς τὸ κὴ Ματθαῖον, δὲν φυλάττεται εἰς τοὺς ἄλλους Αποστόλους κὴ τὴν ἀξίαν ἡ τάξις· ὅτι κὴ ὁ Ματθαῖος, κὴ ὁ Μάρκος, καὶ ὁ Λουκᾶς βάζουσι τὸν Ιωάννην μὴ τὸν Ιάκωβον τὸν ἀδελφόν τε· κὴ ὅμως λέγει ὁ Χρυσόστομος· ἐμοὶ δοκεῖ ὁ Ιωάννης καὶ τὸν ἀδελφοῦ μείζων εἶη. ἔτζι λοιπὸν καὶ ὁ Παῦλος ἐν τῇ πρὸς Γαλάτας, πρῶτα κὴ τὸν Χρυσόστομον ζυγκρίνει τὸν ἑαυτόν τε μὲ τὸν Πέτρον, εἰς ὅσον ὁ Πέτρος ἦτον Απόστολος τῆς περιτομῆς, κὴ αὐτὸς τὴν ἐθνῶν. ἀπέκει σημαίνει καὶ λέγει· ὅτι γνόντες τὴν χάριν τὴν δοθεῖσαν μοι Ιάκωβος καὶ Κηφᾶς κὴ Ιωάν-

νης

νης οἱ δοκοῦντες στῦλοι εἶναι, δεξιὰς ἔδωκαν ἐμοὶ καὶ Βαρνάβᾳ κοινωνίας. ἀναφέρων, λέγει ὁ Χρυσόστομος διὰ μάρτυρας τούτους τοὺς τρεῖς, ὄχι διὰ καταλογον προτιμήσεως. Καὶ ὄχι μόνον ἐις τὴν ἀρίθμησιν τῶν Ἀποστόλων, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ θεῖα πρόσωπα κάμνει τὸ ὅμοιον ὁ Παῦλος· Ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ, καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου πνεύματος. λέγει καὶ τὴν β. πρὸς Κορινθίους. Καὶ ὅμως διὰ τούτων τὴν ἀρίθμησιν δὲν ἐμπορεῖ τινας νὰ ὀνειφέρῃ, ὅτι πρῶτον πρόσωπον τῆς ἁγίας Τριάδος ἔστι ὁ υἱός.

Καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν δὲ πρὸς Γαλάτας λέγει· Παῦλος ἀπόστολος οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων, οὐδὲ δι' ἀνθρώπου, ἀλλὰ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ θεοῦ πατρός. καθὼς ἐξηγᾶται πλατύτερον ἐκεῖ ὁ Χρυσόστομος τὴν τάξιν τούτων. ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Χριστός· ἐγὼ λέγει καὶ ὁ πατὴρ ἕν ἐσμεν. Καὶ, μόνος οὐκ εἰμὶ, ἀλλ' ἐγὼ καὶ ὁ πέμψας με πατήρ. ἔτζι παραλογίζεται ὁ Γεργάνος μὲ τοὺς κακοδιδασκάλους του. καὶ τυ-

qui videbantur columnæ esse; dextras dederunt mihi & Barnabæ societatis. Proferens, inquit Chrysostomus, hos tres vt testes, non ad exprimendum prælationis ordinem. Nec solùm in enumerandis Apostolis, sed in diuinis etiam personis idē facit aliquando Paulus: Namque epistolā ad Corinthios 2. concludit his verbis; Gratia Domini nostri Iesu Christi, & charitas Dei, & communicatio sancti Spiritus. Nec tamen ob enumerationem hanc licet inferre, primam sanctæ Trinitatis personam esse Filium. *De hoc ordine Basilius libro de Spiritu Sancto. ca. 16.*

Et initio epistolæ ad Galatas; Paulus, inquit, Apostolus non ab hominibus, neque per hominem; sed per Iesum Christum, & Deum Patrem. Vbi de hoc ordine Chrysostomus differit. Et Christus ipse; Ego & Pater vnum sumus. Et, solus non sum; sed ego, & qui misit me, Pater. Ita Gerganus paralogismos didicit à prauis *Io. 10.30* *Io. 8.16.*

magiſtris. Excæcante enim illos impij prauitate animi non animaduerterunt, catalogum à Matthæo ita recenſeri: Duodecim autem Apoſtolorum nomina ſunt hæc; Primus Simon, qui dicitur Petrus.

Matt. 10. 2.

Similiter apud alios Euangeliſtas primus eſt Petrus; ſed in recenſendis alijs Apoſtolis non idem ordo ſeruatur. Quare in citata iam Oratione de ſeruanda in Diſputationibus moderatione ſanctus Gregorius Nazianzenus ex euangelico Apoſtolorum catalogo, & vniuerſa hiſtoria euangelica vim argumenti deducens ait: Vides omnes Apoſtolos ſublimes & vocatione dignos; vnum tamen eſſe, qui Petra vocatus eſt, & conſtitutus Eccleſiæ fundamentum; alium verò plus diligi; & cæteros Apoſtolos ferre hãc illorum prælationem.

Hic eſt germanus Euangelij ſenſus, non quæ comminiſcitur hæreticorum impia

τυφλωμένοι ὑπὸ τῆς ἀσεβείας δὲν ἐνόησαν, ὅτι ὁ Ματθαῖος βάλει τὸν καταλογον εἰς τέτον τὸν τρόπον· Τῶν δὲ δώδεκα ἀποστόλων τὰ ὀνόματα ἐξὶ ταῦτα· πρῶτος Σίμων ὁ λεγόμενος Πέτρος.

Καὶ οἱ ἄλλοι εὐαγγελισταὶ ὁμοίως πρῶτον βάλλουσι τὸν Πέτρον, ἀπτόκει εἰς τοὺς ἄλλους ἕνδεκα δὲν φυλάττουσι τῆς ὁμοίας τάξιν. ὅθεν ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ θεολόγος, καθὼς ἀναφέραμεν, ὑπὸ τὸν εὐαγγελικὸν καταλογον τῶν Ἀποστόλων, καὶ ἀπ' ὅλην τὴν εὐαγγελικὴν ἱστορίαν συλλογίζεται καὶ λέγει· βλέπεις, ὅτι ὅλοι οἱ μαθηταὶ τῦ Χριστοῦ ἦσαν ὑψηλοὶ καὶ ἄξιοι τῆς ἐκλογῆς· ἀλλ' ἕνας ὠνομάσθη πέτρα, καὶ τῦ ἐδόθη νὰ ἦ θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας· ἄλλος ἠγαπήθη περισσότερον, καὶ ὑπέμειναν οἱ ἄλλοι Ἀπόστολοι τὴν προτίμησιν.

Τούτη εἶναι ἡ καθολικὴ νόησις τῦ εὐαγγελίου, ὄχι τὰ μωρολογήματα τῦ ἀσεβῶν. Καὶ ἔχομεν καὶ ἀπ' ὅσα εἴπαμεν καὶ ἀπὸ τὸν κατά-

τάλογον, ὅτι πρῶτος ὁ Πέτρος ὡς θεμέλιον τῆς ἐκκλησίας.

impia mens. Et ex his & ex Apostolorum Catalogo habemus; primum numerari Simonem, qui vocatus est Petrus, idest petra & fundamentum Ecclesiæ.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΜΓ.

Οτι δὲν ἦν θεμέλιον ὁ Πέτρος, δηλατὴ ἐμίλησε πρῶτος εἰς τὸ συνέδριον· ἐμίλησε πρῶτος ὡς ῥήτωρ πολλὰ δύγλωττος, καθὼς καὶ ὁ Ιωάννης. καὶ τὸ λέγει ἡ γραφή· θεωροῦντες δὲ τὸ τοῦ Πέτρου παῤῥησίαν καὶ Ιωάννου.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XLIII.

Non est fundamentum Petrus, quia primus loqueretur in Synodo. Nam locutus est primus, vt valde eloquens orator; qualis etiam Ioannes erat, vt Scriptura testatur; Videntes autem Petri constantiam & Ioannis. Act. 4 13.

REFVTATIO.

Αρὰ γε πρᾶγμα ἔναι Β ἡ ἀμαθία. ὅτι καθὼς λέγει ὁ φιλόσοφος, ἀγνοεῖ πᾶς μοχθηρὸς ἃ

Raue malum est G ignorantia. Sicut enim ait Philosophus; Ignorat omnis pra- Eth. 3. c. 2

uus quid agendum ; Imo ignorat etiam quid dicendum. Inauditum est, Petrum fuisse oratorem disertum. Chrysostomus loquens de Catalogo Apostolorum; Primus inquit, & coryphęus omnium illiteratus est & idiota. Et in epistolam ad Romanos in procœmio; Nihil, inquit, indoctius Petro, nihil imperitius Paulo. Et Homilia 2. in Ioannem; Tantum Euangelistam ait fuisse summa imperitia idiotam, vtque piscatorem laborasse infantia piscium. Supra etiam diximus è Chrysostomo; Apostolos post acceptum Spiritum sanctum vbique primas dedisse Petro, licet esset alijs rudior. Quid multa? In hoc ipso loco, quem citat hæreticus, Petrum & Ioannem vocat Scriptura homines sine litteris & idiotas; ipse vero eos fuisse vult oratores facundissimos. Et constantiam roburque animi accipit in fandi copiam. Vidisset infelix

Matt. 10. 4.

Matt. 14. 31.

ἃ δεῖ φράζειν. καὶ ἦν τόσον ἀληθινὸν, ὅτι ἀγνοεῖ πᾶς μοχθηρὸς & ἃ δεῖ λέγειν. Τίς ἤκουσε ποτὲ τὸν ἅγιον Πέτρον εὔγλωττον ῥήτορα; ἐξηγοῦντας ὁ Χρυσόστομος τὸν καθάλογον τῶν Ἀποστόλων λέγει· πρῶτος δὲ πάντων καὶ κορυφαῖος ὁ ἀγράμματος & ἰδιώτης. Οὐδὲν ἀμαθέστερον Πέτρου, οὐδὲν ἰδιωτικώτερον Παύλου, ἔλεγεν ὁ αὐτὸς εἰς τὸ προοίμιον τῆς πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολῆς. & εἰς τὸ, Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος, ἔλεγεν ὁμοίως· ὅτι ὁ Ἰωάννης ἦτον ἰδιώτης ἰδιωτείαν τοῦ ἐχάτου, καὶ ὡσὰν ψαρᾶς εἶχε τὴν ψαρίων τοῦ ἀφωνίαν. ἔπαμφι ἀκόμι ἐπαίρω ἀπὸ τὸν Χρυσόστομον, ὅτι ἀφ' ὅ ἔλαβαν οἱ Ἀπόστολοι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, παντάχου λέγει, ἔδιδαν τὰ πρωτεῖα τοῦ Πέτρου, καλὰ καὶ νὰ ἦτον ἀρχικότερος ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Κοντολογίαν ἡ θεία γραφὴ κράζει ἀγραμμάτους καὶ ἰδιώτας τὸν Πέτρον καὶ Ἰωάννην, & τοῦτος λέγει ὅτι ἦσαν εὔγλωττοι ῥήτορες. καὶ ἐξηγᾶ τοῦ παῤῥησίαν εἰς εὐγλωττίαν. ἂς ἤθελεν ἰδεῖ ὁ &-

ὁ Γαλάτωρος τὴν ἐξήγησιν ἐκεῖ τοῦ Χρυσοστόμου, μὴ καταλαμβάνοντας τὴν ἑλληνικὴν λέξιν. τὴν παρρησίαν ὁ ἅγιος τὴν κράζει καὶ ἐλευθεροστομίαν, καὶ παρρησιάζεσθαι σιμὰ εἰς τοὺς λεξικογράφους ἔφη τὸ ἐλευθεροστομεῖν. ἐμίλει λοιπὸν εἰς τὴν σύναξιν πρῶτος ὁ Πέτρος διὰ τὰς αἰτίας ὅπου ἀναφέραμεν, καὶ εἰς τόσους τόπους ἐξήγησε ὁ Χρυσόστομος, καὶ μεγάλας εἰς τὸν λόγον ὅπου ἀναφέραμεν εἰς τὴν πρὸς Γαλάτας τοῦ Ἀποστόλου· Ὅτε δὲ ἦλθε Πέτρος εἰς Ἀντιόχειαν, κατὰ πρόσωπον αὐτῷ ἀντέστην. ποῖος γὰρ λόγος, λέγει, τίς διάνοια τὴν παρρησίαν τοῦ Πέτρου τὴν ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ καὶ τὴν ἐλευθεροστομίαν παρασῆσαι δυνήσεται; οὐκ ἔστιν οὐδείς. Καὶ κατωτέρω· οὐχὶ στόμα τῶν Ἀποστόλων ἦν; οὐχὶ πάντων σιγώντων αὐτὸς ἐφθέγγετο; καὶ κατωτέρω· οὐδὲ γὰρ Πέτρου τοῦ κορυφαίου τῶν ἁγίων ἐκείνων μόνον, ἀλλὰ καὶ πάντων δοῦλος ἦν ἁπλῶς τῶν ἀποστόλων ὁ Παῦλος, καὶ ταῦτα πλειονεκτῶν ἁπάντων καθ' ὑπερβολήν. ὁ δὲ οὕτω πρὸς πάντας διακείμενος, felix Chryſoſtomum exponentem, ſi græcus ipſe græcam non percipiebat vocem. Quam enim interpres dicit conſtantiam, Chryſoſtomus vocat libertatem loquendi, quod etiam lexicographi docent. Loquebatur ergo Petrus in cõuentu primus propter cauſas expoſitas, totque locis à Chryſoſtomo enarratas; in ea præſertim, quam ſupra protulimus, oratione in illud 2. capitis ad Galatas: Cum autẽ veniſſet Cephas Antiochiam, in faciem ei reſtiti. Quis, inquit, ſermo, quæ mens capiat, quanta loquendi libertate ſit vſus illo die Petrus? nulla profecto. Et infra; Nonne Apoſtolorum os erat? nonne cunctis tacentibus ipſe loquebatur? Et infra. Non enim Petri tantum coryphæi ſanctorum illorum, ſed omnium plane Apoſtolorum ſeruus erat Paulus; idque cum plus omnibus laborauerit. Qui verò ſic affectus erat erga omnes, plane ſcie-

Ambroſ. de Incarnat. Domini, cap. 4 Tomo 5.

Gal. 2. 9.

bat, quanta præeminentia frui Petrum oportebat; & omnium maxime illum ipse reuerebatur; vtque par erat, ita se affectum illi exhibebat. Quod ex eo liquet; Nam relictis omnibus profectus est Hierosolymam; tantæque profectionis causa nulla fuit alia, quàm vt Petrum videret. Perſequitur verò ibi Chryſoſtomus copioſè hunc locum ad exprimendam Petri excellentiam, & Pauli obſeruantiam. Primus ergo loquebatur Petrus vt præfectus Apoſtolorum, non vt orator eloquens. Et Petrum eſſe os Apoſtolorum, idem eſt ac dicere, os Catholicæ fidei fontem. Nam quemadmodum os, in eadem oratione inquit Chryſoſtomus, pro toto corpore loquitur, ita Petrus Apoſtolorum lingua erat. Sicut ergo inter omnia corporis membra loquendi officium pertinet ad os, ita Petri erat inter Apoſtolos fungi officio linguæ, & loquendo iacere

Gal. 1. 18.

κείμενος ἤδει καὶ πόσης τὸν Πέτρον θεραπείας ἀπολαύειν ἐχρῆν, καὶ ἤδειτο μάλιστα πάντων αὐθεφώπων τοῦτον, καὶ ὡς ἄξιος ἦν ἔτω περὶ αὐτὸν διέκειτο. καὶ τοῦτο ἐκεῖθεν δῆλον, ὅτι πάντα ἀφεὶς ὁ Παῦλος ἀπῆλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα· καὶ θεόφασις τῆς τοσαύτης ὁδοῦ ἀδεμία ἑτέρα ἦν, ἀλλ' ἢ τὸν Πέτρον ἰδεῖν. ☪ ἐξαπλώνει τὸ νόημα τοῦτο ὁ Χρυσόστομος μὲ πολλὴν δεινότητα ἐξηγῶντας τὴν ἀφοχὴν τοῦ Πέτρου. ἐδιαλέγετο λοιπὸν πρῶτος ὁ Πέτρος ὡς θεόεδρος τῶν Ἀποστόλων, ὄχι ὡς εὐγλωττος ῥήτωρ. Καὶ τὸ νοῆσαι ὁ Πέτρος στόμα τῶν Ἀποστόλων, εἰ ὡσαὶ νὰ ἔλεγε, στόμα καὶ πηγὴ τῆς καθολικῆς πίστεως. ὥσπερ γάρ, λέγει ὁ Χρυσόστομος εἰς ἐκεῖνον τὸν λόγον, τὸ στόμα αὐτὴ παντὸς τοῦ σώματος φθέγγεται, ὕτως ἡ γλῶσσα τῶν Ἀποστόλων Πέτρος ἦν. Καθὼς τὸ λοιπὸν ἀπ' ὅλα τὰ μέλη τοῦ κορμιοῦ ἐγγίζει τοῦ στόματος νὰ μιλῇ, ἔτζι ἔγγιζε τοῦ Πέτρου νὰ μιλῇ, καὶ μιλῶντας νὰ διδάσκῃ πρῶτος τὴν ὀρθοδοξίαν. καὶ τοῦ-

τ

Τὸ εἶναι τὸν ὁ Πέτρος θεμέλιον· ἤγουν μιλῶντας πρῶτος καὶ τὸ ἴδιόν τε ἀφφίκιον ἐκδιδάσκοντας νὰ δίδῃ ἀρχὴν τῆς πίστεως.

re prima Catholicæ fidei semina. Et hoc est Petrum esse fundamentum; quòd scilicet loquendo primus ex officio,& docendo daret initia fidei.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΜΔ.

Ὅτι δὲν εἶναι θέμελιον ὁ Πέτρος, διατὶ τὸν κράζουν οἱ ἅγιοι πατέρες ἡγεμόνα, λέγοντας το δι' ἔπαινον· καθὼς καὶ δίδουσι καὶ τοῦ ἁγίου Παύλου, καὶ τοῦ Ἰωάννου.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XLIV.

Petrus non est fundamentum, quia sancti Patres vocent illum Principem, cum laudationis ergo id dicant: Nam & Paulo & Ioanni dant eundem titulum.

REFVTATIO.

Δῶ μὲ διπλῆ συνοφαντίαν ἀτιμάζει τοὺς ἁγίους πατέρες.

Πρώτη εἶναι, ὅτι τοὺς ἀναφέρει

30 Vplici calumnia inhonorat hic sanctos Patres.

Prima est, quòd illos sine veritatis fundamento

citat. Chrysostomus in caput 9. primæ ad Corinthios illud exponens: Numquid non habemus potestatem, sicut & cæteri Apostoli, & Cephas? Vide, inquit; Coryphæum posuit postremum, Ducem, & Regni Cælorum claues habentem. Ita in illo capite de Paulo differit, quòd fuerit vniuersalis Apostolus, quòd abundantius omnibus laborauerit, & munus Apostolicum præstiterit per Apostolatus signa, in omni patiētia, in signis & prodigijs & virtutibus; sermone docens, pericula sustinens, vitam inculpatam degens. Conferens tamen illum cum Petro, non dat illi prærogatiuas Petri; sed Petrum vocat principem, Coryphæum, clauigerum. & hoc est, quod supra annotabamus; omnes Apostolos officio missionis esse pares, sed pastorali administratione solum eminere Petrum. Propter hoc in cap. Matthæi 17. Chrysostomus

φέρει δ' ἴχνος ἀληθοσυλίας. λέγει ὁ Χρυσόστομος εἰς τὸ ἕνατον κεφάλαιον τῆς πρὸς Κορινθίους, ἐξηγούμενος τὸ, μὴ οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν ὡς καὶ οἱ λοιποὶ Ἀπόστολοι καὶ Κηφᾶς; ὅρα σοφίαν· τὸν κορυφαῖον ὕστερον τίθησιν, τὸν πρωτάτλην, καὶ τὰς κλεῖς ἐμπιστευθέντα τῆς βασιλείας. Καὶ ὅλως εἰς ἐκεῖνο τὸ κεφάλαιον δείκνυσι δι' ὃ τὸν Παῦλον, ὅτι πᾶσιν Ἀπόστολος τῆς οἰκουμένης, καὶ ἐκοπίασε πλέον παρὰ τοὺς ἄλλους, καὶ ἔδειξε τὸ ἀποστολικὸν ἔργον μὲ τὰ ἀποστολικὰ σημεῖα ἐν πάσῃ ὑπομονῇ, ἐν σημείοις καὶ τέρασι καὶ δυνάμεσιν, λόγῳ διδάσκων, κινδύνους ὑπομένων, βίον παρεχόμενος ἄληπτον. ἀλλ' ὅμως συγκρίνοντάς τον μὲ τὸν Πέτρον, δὲν τῷ δίδει τὰ πρωτόμια τῷ Πέτρῳ, ἀλλὰ τὸν Πέτρον κράζει πρωτοστάτλην, κορυφαῖον, κλειδοῦχον. Καὶ τοῦτο εἰς ἐκεῖνο ὅπου ἐσημαδέψαμεν ἐπαίω, ὅτι καὶ τὸ ἀποστολικὸν ἀξίωμα ὅλοι ἦσαν ὅμοιοι, ἀμὴ καὶ τὴν ποιμαντικὴν πρωτεῖαν μόνος εἶναι κορυφαῖος ὁ Πέτρος. ἔτζι εἰς τὸ κζ Ματθαῖον κράζει ὁ Χρυ-

Χρυσόστομος κορυφαίους τοὺς μάρτυρες τῆς μεταμορφώσεως Πέτρον, καὶ Ἰάκωβον, καὶ Ἰωάννην· διατὶ λέγει ἦσαν ὑπερέχοντες· ὁ Πέτρος, ὅτι ἠγάπα φιλικὰ τὸν Χριστόν· ὁ Ἰωάννης, ὅτι ἠγαπᾶτο φιλικὰ ἀπὸ τὸν Χριστόν· ὁ Ἰάκωβος, ὅτι ἔδειξε μὲ ἔργον τὸ ἕτοιμόν τε πίνειν τὸ ποτήριον τὸ μαρτυρίου. καὶ ὁ Δαμασκηνὸς εἰς τὸν περὶ μεταμορφώσεως λόγον, τοὺς κορυφαίους, λέγει, τῶν Ἀποστόλων προσλαμβάνεται μάρτυρας· τὸν Πέτρον ὡς προέδρον, καὶ πάσης τῆς ἐκκλησίας δεξάμενον τὰ πηδάλια· τὸν Ἰάκωβον, ὡς πρὸ πάντων τῶν μαθητῶν ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ τεθνηξόμενον· Ἰωάννην, ὡς τῆς θεολογίας παρθένον καὶ καθαρώτατον ὄργανον. εἰς τοῦτον τὸν νοῦν πανταχοῦ οἱ ἅγιοι πατέρες δίδωσι τῶν Ἀποστόλων διαφορὰν προτιμήσεως, ὄχι νὰ συγχέωσι τὸ προσῆκον τοῦ Πέτρου, καὶ νὰ τὸ κάμνωσι κοινόν, ὡς λέγει βλασφημῶν ὁ Γερσάνος. διὰ τοῦτο εἰς τὸ προοίμιον τῆς πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολῆς λέγει ὁ Χρυσόστομος· Οὐκ ἄρα μόνος Ματθαῖος διὰ-

stomus vocat coryphæos Transfigurationis teſtes, Petrum & Iacobū & Ioannem; Petrum, inquit; quia vehementer amabat: Ioannem, quia multū à Chriſto diligebatur: Iacobū, quia præſtitit quod pollicitus erat, bibendo martyrij calicē. Damaſcen. quoq. in orat. de Tranſſigurat. Aſſumit teſtes, inquit, coryphęos Apoſtolorū; Petrum vt præſidē, & vniuerſæ Eccleſię gubernaculis præfectum. Iacobū, vt ante oēs Diſcipulos mortē pro Chriſto ſubiturum. Ioannem, vt puriſſimum virgineumque Theologię organum. Hoc ſenſu paſſim SS. Patres tribuunt Apoſtolis differentē excellentiam; nūquam tamen cōfundentes eorū priuilegia cum primatu Petri, vt communem illum ſtatuant; quod blaſphemando aſſerit Gerganus. Hanc ob cauſam Chryſoſtomus in 1. caput epiſtolæ ad Romanos; Non vnus eſt, inquit, Euangeliſta, Matth. aut Marcus: ſicut nec vnus Paulus eſt Apoſtol. ſed illi etiam

etiam; licet per excellentiam hic quidem hoc, illi verò illud esse dicãtur. Ad hunc significationis modũ intelligitur excellentia, nõ ad communicandam alijs coryphæã Petri dignitatẽ. Verum hęretici æquiuocis & mẽdacijs gaudent. Nam neq. Polycrates Ephesiorum Episcopus; quẽ Gerganus pro se falso refert; neq. alius omnino S. Pater dedit vspiam Petri primatum cuiquam Apostolo.

Altera calũnia est; Quòd SS. Patres, vt Petrum laudent, Ducem & principem vocent. Et recurrit plane calumnia hæc in S. Scripturam, è qua desumentes sancti explicãt declarãtq. priuilegia Petri. Si ergo Patres ad ornandum Petrum vtũtur sermone hyperbolico, sacra etiã Scriptura vsa erit de Petro sermone hyperbolico. At hoc asserere in similibus Scripturę locis, inquit Chrysostom. est Saranę laqueus, & infedelitatis crimen; Quod nimirum talia Scripturę verba hyperbolica sint. Ergo etiam

ἀγγελιστὴς, ὁδὲ Μάρκος, ὥσπερ ὁδὲ Παῦλος μόνος ἀπόστολος, ἀλλὰ κ) ἐκεῖνοι· εἰ κ) κατ' ἐξαίρετον ὁ μὲν τῆς, οἱ δὲ ἐκεῖνο λέγοντας ἔδ). ἔδ) λοιπὸν τὸ ἐξαίρετον εἰς τοῦτο τὸ σημασίαν, ὄχι κ) τὸ κορυφαίαν ἀκρότητα τῆς Πέτρε. ☪ μεταχειρίζονται ὁμωνυμίαις οἱ αἱρετικοὶ ☪ ψευδολογίαις· ὅτι ὁδὲ ὁ Πολυκράτης ὁ ἐπίσκοπος τῶν Ἐφεσίων, ὁδὲ ἄλλος πατὴρ ἅγιος ἔδωκεν ἄλλου τινὸς ἀποστόλε τὴν ἐξοχὴν τῆς Πέτρε.

Δευτέρα ζυκοφαντία ἔδ), ὅτι οἱ ἅγιοι πατέρες νὰ κράζουν ἡγεμόνα τὸν Πέτρον χάριν ὑπαίνε. ☪ αὐτὴ ἔχει τοῦτη ἡ συκοφαντία εἰς τὴν θείαν γραφὴν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν λαμβάνοντας οἱ ἅγιοι πατέρες ἐξηγοῦσι κ) ἑρμηνεύουσι τὰ ῥητορόμια τῆς Πετρου. ὅθεν αὖ οἱ πατέρες μιλοῦσι ὑπερβολικῶς δι' ἔπαινον, τὸ λοιπὸν κ) ἡ θεία γραφὴ μιλεῖ δι' ἔπαινον τ Πέτρε ὑπερβολικῶς. ἀλλὰ τοῦτο λέγει ὁ Χρυσόστομος, ἔδ) διαβολικὴ παγὶς, νὰ κράζῃ τινὰς εἰς τέτοιους τόπους τὰ λόγια τῆς θείας γραφῆς ῥήματα ὑπερβολῆς, ☪ ἔδ) ἀπιστία. λοιπὸν λέγοντας ὅτι

ὅτι τὰ φερόμια τῦ Πέτρου εἰς τοὺς ἁγίους πατέρες εἶναι δι' ἔπαινον, ὄχι δι' ἀλήθειαν, ἦ ἀπιστία, & ζυκοφαντία, καὶ βλασφημία. Καὶ βλασφημία τόση, ὅσον ἦ νὰ δίδῃ τῆς θείας γραφῆς λόγια ψεύδολογίας, ἢ ὁποία καὶ τὸ μέγαν Βασίλειον φθέγγα λέξιν ἁμαθῆ & νῦν ἀληθῆ· καὶ νὰ κάμῃ τοῖς ἁγίοις πατέρες ῥητορικὸς κόλακας, ὁπῦ μὲ ὑφορβολικὰ χήματα καὶ φθιφαστικῶ τεχνολογίαν ἀυξάνουσι τὰ μικρὰ, καὶ σμικρώνουσι τὰ μέγαλα. Αλλ' ἕως ὧδε ὁ Γεργάιος ἔχυσε τὴ αἱρετικὴν τῦ βλασφημολογίαν ἐναντίον τῦ Πέτρου, μὴ διαχωρίζοντας θεμέλιον ἀπὸ θεμέλιον, τὸν Χριστὸν ἀπὸ τὸν Πέτρον, ὁπῦ ἦ θεμέλιον θεμελιωμένον ἀπὸ τὸν Χριστόν. Καὶ βλέπῃ ὅποιος ἔχῃ νοῦν καὶ λογισμὸν, μὲ ποίοις παραλογισμοὺς, μὲ ποίαις παρεξήγησες θεομαχῦσιν οἱ αἱρετικοὶ, πολεμῶντας νὰ τζακίσουν τὸν πέτραν, τὴν ὁποίαν ἐνομοθέτησεν ὁ Χριστὸς ἀτζακιστον καὶ ἀνίκητον.

etiam affirmare, quę ſancti Patres tribuunt Petro, eſſe non veritatis dicta, ſed augendi Petri gratia hyperbolen; eſt infidelitatis crimen, & calumnia, & blaſphemia. Tantaque blaſphemia, quanta eſt impingere mēdacium Scripturę; cnius & ſi dictio rudis; at ſenſus eſt veritas, inquit Baſilius magnus ſcribens Sophiſtæ Libanio: & ſanctis Patribus oratorios fucos tribuere, qui figurarum lenocinijs & artificioſis ſchematibus parua augeant, & magna imminuāt. Hactenus cōiecta in Petrū maledicta blaſphemiarū; dum non diſcernitur inter fundatorē ac fundamentū Chriſtum, & petram à fundatore Chriſto poſitam, vt ſit ædificij ſui fundamentū. Quiſquis vero ſana mēte eſt, videt, quibus paralogiſmis, & quā tortuoſis interpretationibus Catholicam fidē inſectentur hæretici; dū petrā illā frangere nituntur, quam ſua virtute Chriſtus ita muniuit, vt frangi nulla vi poſſit.

ΒΛΑΣ-

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΜΕ.

Οτι τὸ ψευδοκαθαρτήριον τῶν Παπιστῶν ἐστὶ πλασὸν, καὶ τὸ εἶπεν οὐχὶ τινὰς Ἀποστολος, ἀλλ' ἕνας ποιητὴς ἐθνικὸς, ὁ Βιργίλιος.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XLV.

Pseudopurgatorium Papistarum est fictitium, non ab aliquo Apostolorum traditum, sed à Virgilio poeta gentili.

REFVTATIO.

RESumit materiam Purgatorij ad multiplicandas blasphemias: tantaque illas dicacitate perornat, vt mirè ostendat, non esse ipsum qui loquitur, sed patrem eius Satanam, vt sentit Chrysostomus in sermone de sabbato Pentecostes pro Defunctis contra Origenistas.

Tomo. 6.

Sed

ΕΠαναλαμβάνει τὴν ὑπόθεσιν τὸ Καθαρτηρίου ὅτι νὰ πολλαπλασιάσῃ τὰς βλασφημίας· καὶ τὰς σόλιζει μὲ τόσην κακολογίαν, ὅτι δείχνει θαυμαστὰ, πῶς δὲν εἶναι αὐτὸς ὁποῦ μιλεῖ, ἀλλ' ἐστὶ Σατανικὸς ὁ λόγος τε, καθὼς εἶπεν ὁ Χρυσόστομος κατὰ τῶν Ωριγενιστῶν εἰς τὸν λόγον τοῦ Σαββάτου τῆς Πεντηκοστῆς εἰς τοὺς κοιμηθέντας.

ἀλλὰ

ἀλλὰ πῦ ἐθυμήθη τῦτος ὁ Σοφὸς Αρτηνὸς νὰ μᾶς φερο-φέρη τὸν Βιργίλιον; ἂς ἤθελε μᾶς ἀναφέρει ἀπὸ τὴν ὁδύσσειαν τῦ Ομήρου, πῶς ὁ γέρωνάς τυ ὁ Οδυσσεὺς

ἦλθεν ὑπὸ ζόφον ἠερόεντα,
Ζωὸς ἐών.

Sed vnde venit in mentem græculo Artensi proferre nobis Virgilium? Quid ni potius vicinum suum Homerum in Odyssea de Vlysse canentem,

sub tartara venit
Viuus adhuc. Odyss. λ.

Καὶ ὅτι ἀπεκρίθη μιλῶντας μὲ τὴν ψυχὴν τῆς μητρός τυ·

Μῆτερ ἐμὴ χρειώμε κατήγαγεν εἰς ἀΐδαο.

Quodque matris interrogantis animæ respondit;

Me mater pressura ingens deduxit in orcum.

Καὶ ὅτι εἶδεν εἰς τὸν ᾅδη πολλὰς ψυχὰς Ηρωΐδων & Ηρώων, καὶ τὰ βάσανα τῦ Τιτυὲ, καὶ τῦ Ταντάλυ, καὶ τῦ Σισύφυ. ὅπεσὴ λοιπὸν τῦ φαίνεται νὰ εἶναι πλασὸν τὸ Καθαρτήριον ὄρος τὸν Βιργίλιον, ἔπρεπε νὰ τῦ φαίνεται & ὁ ᾅδης πλασὸς ὄρος τὰ ἀναμύθια τῦ Ομήρου.

Vbi se vidisse narrat multas Heroidum animas & Heroum, Tityique & Tantali & Sisyphi pœnas. Si commentitium illi videtur Purgatorium propter Virgilium, figmentum quoque debet esse illi infernus propter Homeri fabulas.

Αλλ' ἐχρειάσε ὁ δυσυχὴς νὰ μάθῃ τὰ δόγματα τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ὄχι ἀπὸ τοὺς ψευδοχρισιανοὺς, οἱ ὁποῖοι εἶν χειρότεροι ἀπὸ τοὺς ἐθνικοὺς ποιητάδες· ἐπεσὴ ἀρνοῦνται οἱ αἱρετικοὶ ἐκεῖνα ὁποῦ ὁμολογοῦσι καὶ οἱ ἐθνικοί. Χείρων, λέγει ὁ ἅγιος Επιφάνιος εἰς τὸν Αγκυρωτὸν

At perquirenda erant homini stolido Catholicæ fidei Dogmata non à pseudochristianis, qui deteriores sunt poetis ethnicis; cum fateantur poetæ, quę furentes hæretici negant. Deterior, inquit Epiphanius in Ancorato,

est

est praua fides infidelitate. Infidelitas enim accepta fide corrigitur; sed praua fides non corrigitur, nec salutem facile admittit, nisi desuper aduenial gratia.

τὸν, ἢ ἡ κακοπιστία τῆς ἀπιστίας. ἡ μὲν γὰρ ἀπιστία πίστιν λαμβάνουσα διορθοῦται, ἡ δὲ κακοπιστία ἀκατόρθωτος, δυχερῶς ζωζομένη, εἰ μὴ ἄρα τὸ χάρισμα ἄνωθεν ὑπαφοιτήσῃ.

In citato sermone pro Defunctis philosophatur hoc modo Chrysostomus. Gehennam esse, ita nobis, Deo hunc sensum inseminante, certum est, vt nemo vnquam de hoc dubitauerit. Nam & poetæ, & philosophi, & fabularum inuentores, & omnes plane homines de futura retributione philosophati sunt, & multos luere pœnas apud inferos dixerunt. Quòd si illa fabulæ, nostra tamen fabulæ non sunt. Quærendum hic erat à Gergano, quæ sint ea, de quibus ait Chrysostomus, quòd nostra sint. Et si tantus Doctor planissimè & apertissimè tradit Purgatorij doctrinã, vt Christianæ Religionis dogma; debebat homo pessimus cohibere linguam à blasphemijs, & Purgatorium non dicere fig-

Tom. 6.

Λέγει ὁ Χρυσόστομος εἰς τὸν λόγον διὰ τοὺς κοιμηθέντας· Τὴν ἔννοιαν τῆς γεέννης ἔτως ἡμῖν ὁ θεὸς ἐγκατέσπειρεν, ὡς μηδένα ἀγνοῆσαι τοῦτο πρτέ. καὶ γὰρ ποιηταὶ, καὶ φιλόσοφοι, καὶ μυθολόγοι, καὶ παίντες ἁπλῶς ἄνθρωποι περὶ τῆς ἀνταποδόσεως ἐφιλοσόφησαν τῆς ἐκεῖ, καὶ ἐν ᾅδου κολάζεσθαι εἰρήκασι τοὺς πολλούς. εἰ δὲ ἐκεῖνα μῦθοι, ἀλλ' ὐ τὰ παρ' ἡμῖν. ἐδῶ ἔφρεπεν ὁ Γεργαῖος νὰ γυρεύσῃ ἀπὸ τὸ Χρυσόστομον, ποῖα εἶν ἐκεῖνα ὁποῦ λέγει, τὰ παρ' ἡμῖν. Καὶ αὐτὸ ὁ Χρυσόστομος καθαρώτατα καὶ φανερώτατα βαίνει τὸ δίδασκαλίαν τοῦ Καθαρτηρίου ὡς δόγμα τῶν Χριστιανῶν, νὰ μὴ βλασφημᾷ ὁ παμβέβηλος κράζοντας πλασὸν τὸ Καθαρτήριον, καὶ ἐυρίσκ

τοῦ

τῦ Βιργιλίυ, καὶ ψευδοκαθαρτήριον τῆς παπολατρῶν. ἕτζι μιλεῖ ὁ μαθητὴς τῦ θεομάχυ Λυτέρου, καὶ ἀπαρνεῖται τοὺς ἁγίους τυ πατέρες καὶ διδασκάλους.

figmentum Virgilij, & pseudopurgatorium Papistarum. Ita loqui didicit nefandissimi Lutheri discipulus, abnegatis Patribus Doctoribusque suis sanctissimis.

Διδάσκει λοιπὸν ὁ μέγας φωστὴρ καὶ διδάσκαλος τῆς ὀρθοδοξίας, ὁ ἀληθῶς Χρυσόστομος τὸ ἀποστολικὸν δόγμα τῦ Καθαρτηρίυ ἐκφαντας εἰς τὴν κα. ὁμιλίαν τῆς πράξεων ἕτζι· Πολλὰς ἡμῖν ὁ θεὸς τῦ ζῆσθαι δέδωκεν ὁδούς. οὐκ εἰκῆ προσφοραὶ ὑπὲρ τῶν ἀπελθόντων γίνονται, οὐκ εἰκῆ ἱκετηρίαι, οὐκ εἰκῆ ἐλεημοσύναι. Ταῦτα πάντα τὸ πνεῦμα διέταξε, δι' ἀλλήλων ἡμᾶς ὠφελεῖσθαι βουλόμενον. μὴ ἀμφίβαλλε ὅτι καρπώσεταί τι ζημιόν. οὐχ ἁπλῶς ὁ διάκονος βοᾷ, Ὑπὲρ τῶν ἐν Χριστῷ κεκοιμημένων, καὶ τῶν τὰς μνείας ὑπὲρ αὐτῶν ἐπιτελούντων. οὐχ ὁ διάκονος ὅδε ὁ ταύτην ἀφιεὶς τὴν φωνήν, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. Τί λέγεις; ἐν χερσὶν ἡ θυσία, καὶ πάντα πρόκειται πυρὸς ἀπειλή· πάρεισιν Ἄγγελοι, Ἀρχάγγελοι.

Itaque præclarissimum illud Orthodoxæ fidei lumen Ioannes Chrysostomus Homilia 21. in Acta, Apostolicum Dogma Purgatorij declarat his verbis: Multas ad salutem vias nobis aperuit Deus. Non frustra fiunt pro Defunctis oblationes, non frustra supplicationes, non frustra eleemosynæ. Hæc omnia sunt à Spiritu instituta, volente nos mutuam ponere operam vtilitatis causa. Certus sis, mortuum boni aliquid lucraturum. Non incassum Diaconus clamat; Oremus pro ijs, qui in Christo dormierunt, & qui commemorationes illorum agunt. Hanc vocem non emittit Diaconus, sed Spiritus sanctus. Quid ais? præ manibus sacrificium, & coram omnia parata: Adsunt Angeli,

geli, Archangeli; præsens est filius Dei: tanto cum horrore astant omnes; cunctis tacentibus adstant illi clamantes; & hæc temere fieri putas? ergo & cætera temere fiunt, & oblationes pro Ecclesia, & pro Sacerdotibus, & pro vniuersis. absit. Omnia quippe cum fide fiunt. Vide obsecro. Tremendum annuntiatur mysterium; adest Dominus, recolitur illius memoria, offertur horrificum sacrificium, mysteria ineffabilia, quòd pro mundo se tradidit Deus. Opportune in tanto sacrificio redigit in memoriam eos, qui deliquerunt. Sicut enim cum Reges triumphum agunt, vna etiam celebrantur qui participes fuerunt victoriæ; & propter præsentem lætitiam qui sunt in vinculis emittuntur: elapso verò tempore nil amplius impetrat, qui beneficium non est assecutus: Ita hic etiam triumphi est tempus. Quotiescumque enim, inquit, panem hunc

1. Cor. 11. 26.

λοι· παρεστιν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ· μὴ τοσαύτης φρίκης ἐστήκασιν ἅπαντες· παρεστήκασιν ἐκεῖνοι βοῶντες παίτων σιγώντων, καὶ μὴ ἁπλῶς γίνεσθαι τὰ γινόμενα; ἀκούω καὶ τὰ ἄλλα ἁπλῶς, καὶ τὰ ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας, καὶ τὰ ὑπὲρ τῶν ἱερέων προσφερόμενα, καὶ τὰ ὑπὲρ τοῦ πλησίον; μὴ γένοιτο· ἀλλὰ πάντα μετὰ πίστεως γίνεται. ὅρα γάρ· καταγέλλεται τότε τὸ μυστήριον τὸ φρικτὸν τοῦ δεσπότου παρόντος, τῆς μνήμης ἐπιτελουμένης ἐκείνης, τῆς φρικτῆς θυσίας, τῶν ἀφάτων μυστηρίων, ὅτι ὑπὲρ τῆς οἰκουμένης ἔδωκεν ἑαυτὸν ὁ θεός· μετὰ τοῦ θύματος ἐκείνου καίρος ὑπομιμνήσκει αὐτὸν τῶν ἠμαρτηκότων. καθάπερ γὰρ ὅταν ἐπινίκια τῶν βασιλέων ἄγηται, τότε ἐυφημοῦνται μετὰ καὶ ὅσοι τῆς νίκης ἐκοινώνησαν, ἀφίενται δὲ καὶ ὅσοι ἐν δεσμοῖς εἰσὶ διὰ τὸν καιρόν· παρελθόντος δὲ τοῦ καιροῦ ὁ μὴ τυχὼν ἐκέτι τινὸς ἀπολαύει· ὅπου δὴ καὶ ἐνταῦθα τῶν ἐπινικίων ἐστὶν ὁ καιρός. ὁσάκις γὰρ ἂν φησιν ἐσθίητε τὸν ἄρτον τοῦτον, τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου καταγ-

καταγγέλλετε. μὴ δὴ ἁπλῶς προσίωμεν, μηδὲ ὡς ἔτυχε ταῦτα γίνεσθαι νομίζωμεν. Ταῦτα εἰδότες σπουδάζωμεν ὅσας δυνάμεθα παραμυθίας τοῖς ἀπελθοῦσιν αὐτὶ δακρύων, αὐτὶ θρήνων, αὐτὶ μνημείων τὰς ἐλεημοσύνας, τὰς εὐχὰς, τὰς προσφορὰς, ἵνα κἀκεῖνοι ἡμῶν τύχωσι τῆς ἐπαγγελμένων ἀγαθῶν. Αν τούτων οἱ ἀπόστατες τῷ Χρυσοστόμῳ δὲν καταπείθωσιν, ἐξ ἀνάγκης ἢ δὲν ἔχει πίστιν ὁ Γεργάνος μὲ τοὺς διδασκάλους του, ἢ δὲν ἔχει αἴσθησιν. Καὶ διὰ νὰ καταβάλωμεν ὅλαις τοῦ διαβόλου ταῖς μηχαναῖς, ὅπου ἀναφέρει τοῦτος ὁ λουτεροδιδάσκαλος μὲ τοὺς τόπους τῆς θείας γραφῆς ἢ διαστραμμένην ἑρμηνείαν, σώνει νὰ προβάλωμεν ἄλλον ἕνα τόπον τοῦ Χρυσοστόμου. ὅτι διὰ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Καθαρτηρίου ὡς προείπαμεν, ἀρκετὰ εἶναι γραμμένον εἰς τὴν ἑρμηνείαν τῶν πέντε Κεφαλαίων τῆς ἁγίας ἐν Φλωρεντίᾳ συνόδου.

Λέγει λοιπὸν ὁ Χρυσόστομος εἰς τὸ ἠθικὸν τοῦ ζ λόγου τῆς πρὸς Φιλιππησίους

hunc manducabitis, mortem Domini annuntiabitis. Ne ergo supini adeamus; neque casu hæc fieri opinemur. Hæc scientes cogitemus serio, quotcumque solatia defunctis præbere possimus; loco lacrymarum, luctus, sepulcrorum erogantes eleemosynas, preces, oblationes: vt illi simul & nos promissa bona consequamur. Hæ Chrysostomi sententiæ si non persuadent, certè Gerganus cum suis magistris aut infidelitate laborant, aut sensu carent. Atque vt omnes diaboli machinæ destruantur, quot adhibet sophista Lutheranus per detortas allegationes Scripturæ; alterum Chrysostomi locum promemus, qui satis in præsenti sit. Nam vberiorem de hac materia tractatum habent, vt diximus, qui volunt, in explanatione Quinque capitum pro sancta generali Synodo Florentina.

Itaque in morali 3. Sermonis in epistolam ad Philip-

lippenſes ſupra citati, ait facundiſſimus Doctor: Primò, Quòd nulla ſit ſpes ſalutis ei, qui cum peccatis deceſſerit, vbi nulla datur à peccatis purgatio. Siquidem in hac vita forte expectandum valde erat, vt mutarentur. At vbi deuenerint ad inferos, cum per pœnitentiam lucri nihil ibi acquiratur: Nã in
Pſal.6. inferno quis confitebitur tibi? quid ni deplorandi?

Hic apertiſſimè docet Chryſoſtomus; Animas in inferno eſſe ſine ſpe remiſſionis; vt puta, inquit, infidelium, non baptizatorum, & qui immiſericordes, & impœnitentes è vita migrarunt.

Secundò addit; fidelium animas ſubleuari eleemoſynis ac pijs operibus. Non enim, inquit, fruſtra hæc ab Apoſtolis tradita; vt dum tremenda fiunt myſteria, mortuorum habeatur memoria. Norant illis magnum ferri auxilium, multam vtilitatem. Cum enim ſtat vniuerſus populus manibus ad Deũ ſub-

σίοις ὑπιολῆς, ὁπῦ αἰαφέρομαι ἐπαίω, τοῦτο. Οτι ποία ἐλπὶς μὴ ἁμαρτημάτων ἀπελθεῖν, ἔνθα οὐκ ἔστιν ἁμαρτήματα ἀποδύσασθαι; ἕως μὲν γὰρ ἦσαν ἐνταῦθα, ἴσως ἦν προσδοκία πολλὴ, ὅτι μεταβαλοῦνται· αἱ δὲ ἀπέλθωσιν εἰς τὸν ᾅδην, ἔνθα οὐκ ἔστιν ἀπὸ μετανοίας κερδαίνειν τι, ἐν γὰρ τῷ ᾅδῃ τίς ἐξομολογήσεται; πῶς δ' θρηνῶν ἄξιοι;

Εδῶ φανερὰ λέγει ὁ διδάσκαλος, πῶς εἰς τὸν κόλασιν αἱ ψυχαὶ εἶναι λέγω ἐλπίδα συγχωρήσεως ἁμαρτιῶν, ὡσὰν λέγει οἱ ψυχαὶ τῶν ἀπίστων, τῶν ἀβαπτίστων, τῶν ἀνελεημόνων, τῶν ἀμετανοήτων.

Δεύτερον σημείωσε, ὅτι αἱ ψυχαὶ τῶν ἐν πίστει ἀπελθόντων λαμβάνουσι βοήθειαν μὲ τὰς ᾠχὰς, μὲ τὰς ἐλεημοσυνάς, μὲ ἀγαθὰ ἔργα· διατὶ λέγει, οὐκ εἰκῆ ταῦτα εἰσηθέτηθη ὑπὸ τῶν ἀποστόλων, τὸ ὅτι τῶν φρικτῶν μυστηρίων μνήμη γίνεται τῶν ἀπελθόντων. ἴσασιν αὐτοῖς πολὺ κέρδος γινόμενον, πολλὴν τὴν ὠφέλειαν. ὅταν γὰρ ἑστήκῃ λαὸς ὁλό-

ὁλόκληρος, χεῖρας αἰωρέοντες, πλήρωμα ἱερατικὸν, καὶ προκείμενα ἡ φρικτὴ θυσία, ὡς ἡ δυσωπήσωμεν ὑπὲρ τούτων τὸν θεὸν φιλανθρωπούμενοι;

Ἀπὸ τούτων τῶν δύο τόπων τὸ Χρυσοστόμου ἔχομεν φανερὸν, ὅτι δύο λογῶν εἰσὶ οἱ ἁμαρτωλαῖς ψυχαῖς, ἀπελπισμέναις, καὶ μὴ ἀπελπισμέναις.

Δεύτερον, ὅτι τὸ καλέσῃ ὁ διάκονος ἐν τῇ λειτουργίαν· ὑπὲρ τῶν ἐν Χριστῷ κεκοιμημένων· εἶναι φωνὴν τοῦ ἁγίου πνεύματος, καὶ νομοθεσίαν τῶν Ἀποστόλων.

Τρίτον ὅτι αἱ λειτουργίαι, αἱ δι' ψυχαῖς, αἱ ἐλεημοσύναι διὰ τοὺς ἐν Χριστῷ κεκοιμημένους κάμνουσι πολὺ κέρδος καὶ πολλὴν ὠφέλειαν τῶν μὴ ἀπηλπισμένων ψυχῶν διὰ νὰ φθάσουσιν εἰς τὰ αἰώνια ἀγαθά.

Τέταρτον, ὅτι φιλανθρωπεύεται ἡ ἐκκλησία διὰ τὰς μὴ ἀπελπισμένας ψυχὰς νὰ τὰς καταξίωσῃ ὁ θεὸς εἰς τὸ φῶς, καὶ ἐν χώρᾳ ζώντων, εἰς τόπον ὅπου δὲν εἶναι ὀδύνη, λύπη καὶ στεναγμὸς, εἰς τόπον χλοερὸν, εἰς τόπον ἀναψύξεως· καὶ τὴν φανερωτάτην

sublatis, omnis Ecclesiæ gradus, tremendumque sacrificium est ante oculos, qui fiat, vt hæ supplicationes pro mortuis Deũ non flectant?

Ex his duobus Chrysostomi locis habemus; Primò, Animarum peccatis obnoxiarum duplex esse genus, Desperatarum scilicet, & non desperatarum.

Secundò, Quòd in sacra liturgia Diaconus dicat: Oremus pro fidelibus defunctis; vocem esse Spiritus sancti, & Apostolorum traditionem.

Tertiò, liturgias, preces, eleemosynas pro fidelibus defunctis, multum ferre auxilium animabus, quę possunt curari, vt trãsuolent ad vitam æternam.

Quarto, Quod rogante Deum Ecclesia pro non desperatis animabus, vt collocet eas in regione lucis & loco viuentium; vbi nullus dolor, ægritudo, & gemitus; in loco viriditatis & refrigerij; iuxta etiam manifestissimum Areopagitæ, quod supra

De Hier. Ecclesiast. c. 7.

retulimus, teſtimonium : Neceſſario fatendum eſt, Apoſtolorum doctrinam eſſe; Quòd locus ille, in quo ſunt animæ nõ deſperatæ ſalutis, & quæ precibus Chriſtianorum viuorum ſubleuãtur per Chryſoſtomum, vt errata illis ignoſcantur ex humana infirmitate profecta, vt Areopagita docet: locus, inquam, ille cum luce careat; ſed doloribus, cruciatibus, ſuſpirijſque ſcateat; non ſit beatorum ſedes, non damnatorum locus : Impoſſibile enim vtrumque eſt: ſed receptaculum ſit illarum animarum, quæ cum ſint curationis capaces, maculis erratorum ibi deterſis emergunt. Et locus ille ſit iuxta Areopagitã pro animabus illis, quæ cum piam duxiſſent vitam; quòd tamen ex humana imbecillitate maculis ſe ſe aſperſerint, cũ à ſorde mundus ſit nemo, ablutione indigent. Quam ſane doctrinam ille ab Apoſtolis hauſiſſe fatetur. Quare ſi nemo mundus

Τάτλω ἀκόμη μάρτυρίαν τῷ Ἀρεοπαγίτῃ ὁπῦ αἰαφέρομαι ἐπαίνω, ὄξ ἀνάγκης ἔχομαι ἀπὸ διδασκαλίαν ἀποστολικὴν, ὅτι ἐκεῖνος ὁ τόπος, εἰς τὸν ὁποῖον διείσκονται ψυχαῖς μὴ ἀπελπισμέναις, & οἱ ψυχαῖς τῶν ζωντανῶν ταῖς ὠφελοῦσι κ᾽ τὸν Χρυσόστομον, διὰ νὰ τῶν ζυγχωρήσῃ ὁ θεὸς τὰ δι᾽ ἀνθρωπίνην ἀδένειαν ἡμάρτηθρα, καθὼς λέγει ὁ Ἀρεοπαγίτης· ὁ τόπος ἐκεῖνος δὲν ἔχοντας φῶς, ἀλλὰ λύπην, καὶ ὀδυνὴν, κ᾽ στεναγμὸν, εἶναι ἀδυνάτον νὰ εἶναι ὁ οὐρανὸς τῶν μακαρίων ὁ τόπος, εἶναι ἀδυνάτον νὰ εἶναι ὁ ἅδης ὁ τόπος τῶν ἀπελπισμένων ψυχῶν. εἶναι λοιπὸν τόπος, εἰς τὸν ὁποῖον οἱ μὴ ἀπελπισμέναις ψυχαῖς παραδίονται ἀπὸ ταῖς δι᾽ ἀνθένειαν ἁμάρτίαις, ὁποῦ εἶν κηλῖδες καὶ ἀκαθαρσίας κ᾽ τὸν Ἀρεοπαγίτην. εἶναι κ᾽ τὸν ὅμοιον Ἀρεοπαγίτην, ὁ ὁποῖος λέγει φανερώτατα πῶς τὸ ἔμαθεν ἀπὸ τοὺς ἀποστόλους, τόπος ψυχῶν ἐκείνων ὁποῦ ἔζησαν ὁσίως, καὶ δι᾽ ἀνθρωπίνην ἀδένειαν ἔχουσιν κάποιαν ἀπαραίαν· ὅπεν δὴ, λέγει,

λέγει, καὶ τῷ θείαν γεγραφὼ, οὐδεὶς καθαρὸς ἀπὸ ῥύπου. Αν οὐδένας εἶναι καθαρὸς, καὶ εἰς τὸν οὐρανὸν δὲν ἐμπαίνει τίποτε ἀκάθαρτον, ὡς λέγει ὁ θεολόγος εἰς τὴν ἀποκάλυψιν, τὸ λοιπὸν ὁ τόπος, εἰς τὸν ὁποῖον εἰ ἀκάθαρταις ψυχαῖς γίνονται καθαρόταις δι' νὰ περάσουν εἰς τὸν οὐρανὸν, εἶν' κὴ λέγεται Καθαρτήριον. καὶ θεομαχεῖ ὁ Λυτέρος κὴ ὁ Γεργαίος βλασφημῶντας, ὅτι τὸ καθαρτήριον εἶναι πλασὸν καὶ ἔυρεμα τῦ Βιργιλίυ, καὶ κάμνοντας τὸ ἀποστολικὸν δόγμα ὡς μύθιον τῆ ποιητῶν.

Οθεν ὁ Γεργαίος εἶν' Λυτεροολάτρης, διατὶ πιστεύει πλέον τῦ Λυτέρου ὡς τοὺς ἁγίους πατέρας, ὡς τῆς ἐκκλησίας, ὡς τὸ Εὐαγγελίυ. οἱ ὀρθόδοξοι Χριστιανοὶ μόνον λατρεύουσι τὸν θεὸν, καὶ τιμῶντας τὸν πάπαν ὡς διάδοχον τῦ Πέτρυ καὶ ποιμενητὴ τῦ Χριστοῦ, δὲν τὸν λατρεύουσιν, ὅτι ἡ λατρεία εἶναι ἴδιον τῦ θεῦ. διὰ τῦτο δὲν εἶναι παπολάτραι κὴ τῷ σατανικῷ συκοφαντίαν τῦ Γεργαίυ, ἀλλὰ θεολάτραι κὴ λυτερολάται.

Τέλος

dus; & in Cæleſtem Hieruſalem, vt Ioannes in Apocalypſi, non intrabit aliquid coinquinatum; locus ergo, in quo animæ non mundæ mundantur, vt inde in patriam mundatæ auolent, verè eſt, vereque dicitur Purgatorium. Et pugnat cum Deo Lutherus, & blaſphemi eius diſcipuli aſſerentes, Purgatorium eſſe fictitium; & commentum Virgilij; & conijcientes Dogma Apoſtolicum in numerum fabellarum. cap. 21. 27.

Itaque Gerganus eſt Lutherolatra; plus enim credit Luthero, quàm ſanctis Patribus, & Eccleſiæ; & Euangelio. At Catholici Deo ſoli offerunt latriam; honorant verò Papam vt Chriſti vicarium & Petri ſucceſſorem, ſed nullam exhibent illi larriam, quam ſoli Deo conuenire ſciunt. Non ſunt ergo illi Papolatrę, quo illos titulo impius calumniator onerat; ſed Deilatræ, & fruſtra latrantis Lutheri ablegatores.

Demum Purgatorij Definitionē tradens per iocū homo ſtupidus; Eſt, inquit, locus igni plenus, in quo animę Chriſtianorum purgantur poſt mortem. Nec apprehendit ineptiſſimus, prætermiſſum à ſe, quod eſt ſumma rei. Dicendum enim ex doctrina Areopagitæ; In quo animę Chriſtianorum, qui piè vixerunt, purgantur à minutis ſordibus humana fragilitate contractis. Sed proprium Diaboli & hæreticorum eſt adhibere ſemper calumnias.

Τέλος φλυαρίζοντας ὁ βεβαλόψυχος δίδει τὸν ὁρισμὸν τῦ Καθαρτηρίυ λέγοντας· Οτι ἔστι τόπος γεμάτος φλόγα, εἰς τὸν ὁποῖον αἱ ψυχαὶ τῶν Χριστιανῶν μετὰ τὸν θάνατον καθαρίζονται. καὶ δὲν καταλαμβάνει ὁ ἀμαθὴς, ὅτι ἄφηκε τὰ ἀναγκαιότερα. ἔπρεπε νὰ εἰπῇ κατὰ τὸν Αρεοπαγίτην· εἰς τὸν ὁποῖον τόπον αἱ ψυχαὶ τῶν ὁσίως ζησάντων Χριστιανῶν καθαρίζονται τῶν ἐξ ἀνθρωπίνης ἀδυναμίας ἐγχειρομένων κηλίδων. ἀλλ' ἴδιον ἐστὶ τῦ διαβόλου καὶ τῶν αἱρετικῶν νὰ μιλῶσι πάντα μὲ συκοφαντίαις.

BLAS-

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ Μς.

Δὲν ἔστι τρίτος τόπος μετὰ τὸν θάνατον.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XLVI.

Post mortem non datur tertius locus.

REFVTATIO.

Τρίτος τόπος, οἷον ἔτ-
λεγον οἱ Πελαγιανοὶ διὰ τὰ ἀβάπτισ-
τα παιδία, δὲν ἔστι. ὅτι αἱρετικὴ γνώμη ἐστὶ, τὰ ἀβάπτιστα παιδία νὰ παραπέμπεσθαι εἰς κάποιον τρίτον τόπον, ὄχι κολάσεως, ὄχι βασιλείας τῶν οὐρανῶν, ἀλλὰ ζωῆς τινος αἰωνίου μεσικῆς.

Καὶ τούτῳ τῷ αἱρέσιν εἰς πολλοὺς τόπους καταχρίνει ὁ ἅγιος Αὐγουστῖνος. ἀμὴ διὰ τρίτον τόπον, ἤγουν τὸ Καθαρτήριον, ἔστι τόσον φανερὴ τῶν Ἀποστόλων ἡ παράδοσις, καθὼς βοᾷ ὁ Ἀρεοπαγίτης εἰς τὸ ἑορτερημμένον ἕβδομον κεφάλαιον τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας, ὅτι ἡ βλασφημία τούτη ἔστι ὡσὰν νὰ ἔλεγε· δύο φοραῖς δύο δὲν

On datur ſane tertius locus, qualẽ ponebãt Pelagiani pro paruulis nõ baptizatis. Eſt enim opinio hęretica pluribus locis ab Auguſtino damnata, dari tertium locum, in quo paruuli non baptizati vita fruantur ęterna; Quòd iuxta Pelagianos huiuſmodi infantes neque ad Regnum cælorũ pertineant, neque ad æternam damnationẽ. At tertium Purgatorij locum dari, eſt adeo certa Apoſtolorum traditio, ſicut è clariſſimis Areopagitæ verbis probatũ eſt; vt prorſus blaſphemia hæc perinde valeat, ac ſi quis dicat;

Lib. 1. de peccatorũ meritis, et remiſſion. Lib. de Hæreſ. ad Quodvult Deum. De verbis Apoſt. ſer. 14.

Bis duo non ſunt quatuor. Ita nimia impietas ſenſu homines priuat.

Rogat Hierarcha, inquit diſcipulus Apoſtolorum Areopagita, diuinã bonitatem, vt veniam det mortuo peccatorum humana fragilitate contractorum; & collocet eum in loco, vbi nulla ægritudo, nulla moleſtia, nullus gemitus; in luce & regione viuorum; in ſinu Abrahã, Iſaac, & Iacob. Hos verò ſinus eſſe ait Dionyſius beatorum Patriarcharum, & cęterorum ſanctorum omnium ſacratiſſimas ac beatiſſimas ſedes, quæ deiformes omnes excipiunt. En duo poſt mortem loca: Vnus locus, à quo anima purgata demigrat; alter locus, ad quem commigrat. Et hæc duo loca iuxta traditionem Apoſtolicã ſe habent vt carcer ad domum propriã, vt mediũ temporaneũ ad perpetuũ terminum. Neq. enim detinetur anima in Purgatorio vt in fixo & ſtabili loco. Propterea Purgatorium

δὲν εἶ τέσσερα. ἡ πολλὴ ἀσέβεια κάμνει τοὺς ἀνθρώπους ἀναισθήτους.

Παρακαλεῖ ὁ Ἱεράρχης λέγει ὁ μαθητὴς τοῦ Ἀποστόλων, τὴν ἀγαθότητα τοῦ θεοῦ νὰ συγχωρήσῃ τὸ κεκοιμημένον τὰ δι' ἀνθρωπίνην ἀδυναμίαν ἁμαρτήματα, καὶ νὰ τὸν καταξίωσῃ εἰς τόπον, ὅπου δὲν εἶ λύπη, ὀδυνὴ καὶ στεναγμὸς, ἐν χώρᾳ ζώντων, εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ. Καὶ τοῦτοι οἱ κόλποι, λέγει ὁ Ἀρεοπαγίτης, ἄλλο δὲν εἶ παρὰ τοῦ μακαρίων πατριαρχῶν καὶ τῶν λοιπῶν ἁγίων ἁπάντων αἱ θειότατα καὶ μακαριώτατα λήξεις, αἱ τοὺς θεοειδεῖς ὑποδεχόμεναι πάντας. ἰδοὺ δύο τόποι, ἕνας ἀπὸ τὸν ὁποῖον μεταφέρεται ἡ ψυχὴ, καὶ ἄλλος εἰς τὸν ὁποῖον μεταφέρεται. Καὶ τοῦτοι οἱ δύο τόποι κατὰ τὴν ἀποστολικὴν παράδοσιν εἶ ὡς φυλακὴ καὶ πάροδα, ὡς μέσον προσωρινὸν καὶ ἄκυρον αἰώνιον. Ὅτι ἡ ψυχὴ εἰς τὸ καθαρτήριον δὲν στέκεται ὡσὰν εἰς τόπον μόνιμον καὶ παντοτινόν. καὶ διὰ τοῦτο δὲν χρείζεται

λῆξις

λῆξις τὸ Καθαρτήριον, καθὸς κράζεται ὁ κόλπος τῦ Αβραὰμ, ἡ ἀγήρως καὶ μακαριωτάτη τελείωσις καὶ τὸν Ἀρεοπαγίτην. Οθεν μιλῶντας διὰ τὴν λῆξιν, ἕνας εἶ ὁ τόπος· μιλῶντας καὶ διὰ τὸ μέσον τὸ μεθόπαιθεν μετὰ θάνατον, εἶ δύο τόποι. ἔξω ἀπὸ τέτους τοὺς δύο εἶ ὁ τόπος τῶν κολασμένων, ἡ γέεννα, ἡ κάμινος τῦ πυρός. λοιπὸν αὖ τὰ δύο καὶ τὸ ἕνα κάμνεσι ζία, ἔχασε τὰ λογικά τε ὁ Γεργάνος, καὶ βλασφημᾷ ὁ ζισάθλιος, καὶ δείχνει τόσην ἀναισθησίαν, ὡσὰν νὰ ἔλεγε· ὅτι τὸ ξενοδοχεῖον ἢ πάροικία τῦ ταξιδάφι δὲν εἶναι δύο τόποι. μετρῶντας λοιπὸν διὰ παροίδια τὸν οὐρανόν, διὰ ξενοδοχεῖον ἀναγκαῖον πολλῶν ψυχῶν τὸ Καθαρτήριον, διὰ τόπον παντοτινῆς ἐξορίας τὸν ἅδην, ἐξ ἀνάγκης εἶναι ὁ ζίτος τόπος μετὰ τὸν θάνατον. ἀλλέως ὅλαις αἱ δεήσεις τῆς ἐκκλησίας, ὅλαις αἱ θείαις λειτεργίαις διὰ τοὺς νεκρούς, ὅλα τὰ μνημόσυνα, ὅλαις αἱ ἐλεημοσύναις καὶ ἀγαθοποιίαις διὰ τοὺς ἀποθαμένους ἔπρεπε νὰ εἶναι μά-

rium non vocatur terminus piarum animarum, ſicut Abrahæ ſinus, illa nimirum immortalitatis requies. Hinc fit, vt loquendo de termino, vnus ſit locus: ſi verò ſermo ſit etiam de medio temporaneo poſt mortem, duo ſint loca. Præter ea tertius eſt damnatorum locus, geenna, caminus ignis. Si ergo vnũ & duo faciunt tria, ſuę mentis Gerganus compos non eſt, & blaſphemat præ ſumma dementia; tantumque delirat, quantum ſi diceret; Diuerſorium, in quo quis commoratur tendens in patriam, & patriam ipſam non eſſe duo loca. Numerando igitur cælum vt patriam; Purgatorium, vt multarum diuerſorium animarum, ad eluendas ſordes quaſdam neceſſarium; & infernum, vt interminati exilij carcerem; neceſſario ponendus eſt tertius poſt mortem locus. Alioquin omnes Eccleſiæ preces, omnia diuina ſacrificia pro defunctis, omnes commemorationes, elee-

eleemosynas, piaq. opera pro animabus oporteret esse vana & inutilia. At certe hoc esset Apostolicæ traditionis improbatio, vt ostensum est è Chrysostomo & alijs Patribus, quos videre est in explanatione Quinque capitum pro Cõcilio Florentino. Itaque Gergani blasphemia est abnegatio Catholicæ fidei, & hæretica positio. Negant verò Purgatorium hæretici, quia de Purgatorio nihil ad illos; quibus nimirum debetur ignis paratus Diabolo & angelis eius. & frustra laborem suscipiunt isti pseudotheologi, vt ostendant duo tantum loca commemorari in Scriptura & sanctis Patribus.

Nam & Scriptura & sancti Patres vbi duo loca docent, loquuntur de terminis & mansionibus æternis; de locis æternæ vel salutis, vel perditionis. Purgatorium quippe est animarum diuersorium consequentium purgatione salutem. Proinde

μάταιαι καὶ ἀνωφελεῖς. ἀλλὰ τοῦτο ἦν ἄρνησις τῆς ἀποστολικῆς παραδόσεως, καθὼς ἀναφέραμεν ἀπὸ τὸν Χρυσόστομον καὶ τοὺς ἁγίους πατέρας ὅπου ἦν ἐξαπλωμένοι εἰς τὸ βιβλίον τῶν πέντε Κεφαλαίων. ἦν τὸ λοιπὸν ἄρνησις τῆς πίστεως τῶν Χριστιανῶν, καὶ φρόνημα αἱρετικῶν, οἱ ὁποῖοι ἀρνοῦνται τὸ Καθαρτήριον, ὅτι δὲν αὐτοὺς δὲν ἦν τὸ Καθαρτήριον, ἀλλὰ τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. Καὶ κοπιάζει ἔνεκεν ὁ Γεργάνιος μὲ τοὺς ψευδοθεολόγους του, ὅτι ἡ θεία γραφὴ ἀναφέρει δύο τόπους μόνον, καὶ παρομοίως οἱ ἅγιοι πατέρες. διατὶ καὶ ἡ γραφὴ καὶ οἱ πατέρες λέγοντας δύο τόπους μιλοῦσι διὰ τὰ ἄκρα, διὰ τὰς λήξεις, διὰ τὰς παστοτινὰς τόπους, τῆς ζωτηρίας καὶ τῆς ἀπωλείας, ἐπειδὴ καὶ τὸ Καθαρτήριον εἶναι καὶ αὐτὸ τόπος ζωζομένων ψυχῶν, ἀλλ' ἔτι μὲ κάποιαν ἀκαθαρσίαν.

Οχι

&

Οχι νὰ ἀρνοῦνται τὸν μέσον τόπον ἢ παράσημον ἢ καθαρτικόν. καθὼς λέγοντας, ὅτι πᾶς ἄνθρωπος εἰς τὸν κόσμον ἔχει δύο τόπους, ἢ τὴν πατρίδα, ἢ ἔξω ἀπὸ τὴν πατρίδα, ὄχι διὰ τοῦτο ἀρνέμεθα τὸ ξενοδοχεῖον, ὁποῦ μᾶς πέμπει εἰς τὴν πατρίδα. ὅθεν λέγοντας τὸ ἐναντίον οἱ αἱρετικοὶ δείχνει φανερὰ, πῶς ἔχασαν ἢ τὴν φυσικὴν αἴσθησιν.

& ipsum ad salutem pertinet.

Hoc igitur sensu Scriptura & Patres duo loca dicẽtes, nõ negãt purgationis locum. Sicuti qui dicit, duo esse cuiuis homini loca; vel enim est in patria, vel extra patriam; non propterea negat hospitiũ, quo ad tempus recipitur, qui pergit in patriam. Hęretici verò somniantes oppositum, & communi sensu carere se se ostendunt.

BLAS-

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΜΖ.

Οτι οἱ Παπισταὶ δὲν πρέπει νὰ βαύσι λογαριασμοὺς ἀπὸ τοὺς πατέρες διὰ τὸ Καθαρτήριον, ὅταν λέγωσι νὰ προσεύχωμεθα διὰ τοὺς νεκρούς. διατὶ οἱ ἅγιοι λέγουσι, πῶς βοηθοῦσι τοὺς νεκροὺς οἱ προσευχαῖς, ὅπου δὲν ἔδωκε ἀκόμη τὴν δαιμόνων ἐξουσίαν ἁπλῶς εἰς τοὺς ἀποθαμμένους.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XLVII.

Non debent Papistæ proferre Sanctorum auctoritates, cum dicunt, orandum esse pro defunctis; & ex hoc inferre, Purgatorium dari. Nam sancti ideo dicunt, mortuos precibus iuuari, quia Deus nondum dedit dæmonibus plenam in mortuos potestatem.

REFVTATIO.

NOn poterat Satanas virulentius euomere malum. Dixerat Gerganus, Sanctos Patres negare Purgatorium blasphemijs addēdo blasphemias. Dixerat; si credendum sit Patribus de Purgatorio, credendum quo-

Δεν ἐμπόρει ὁ Σατανᾶς νὰ βγάλῃ χειρότερον φαρμάκι. ἀφ' ὧν εἶπεν, ὅτι οἱ ἅγιοι πατέρες δὲν λέγουσι νὰ εἶναι Καθαρτήριον, πολλὰ πλασιάζοντας ὁ ψεύδονομος βλασφημίαν ἐπάνω εἰς βλασφημίαν. ἀφ' ὧν εἶπεν, ὅτι αἱ πι-

πιστεύωμεν τῷ πατέρων δόξῃ τὸ καθαρτήριον, φρέπει νὰ πιστεύωμεν Ϲ εἰς τὰ ἄλλα ὁποῦ λέγουσιν, ὅτι ὁ πάπας δὲν εἶν κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας, ὅτι ὁ Χριστὸς δὲν ἐθεμελίωσε τὴν ἐκκλησίαν εἰς τὸν Πέτρον, ὅτι νὰ λαμβάνωσι τὴν κοινωνίαν ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ μὲ ψωμὶ Ϲ μὲ κρασί· ἀφ' ἧς ἐσυκοφάντησε μὲ τόσαις βλασφημίαις καὶ ψεύδολογίαις τοὺς ἁγίους πατέρες, τότε χύνει τὸ ϹαΤανικώτατον φαρμάκι λέγονΤας· ἄρα δὲν φρέπει νὰ βάνωμεν οἱ Παπισταὶ λογαριασμοὺς ἀπὸ τοὺς πατέρες. τοῦΤο εἶναι αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ μίλημα Τ' ὅφι πρὸς τὴν Εναν· Δὲν θέλετε ἀποθάνει. ὁ θεὸς εἶπε τῷ Αδὰμ, οἱαν ἡμέραν θέλεις φάγει ἀπὸ τὸ ξύλον τῆς γνώσεως, θέλεις ἀποθάνει· ἤγουν ὁ ὄφις εἶπεν· δὲν θέλετε ἀποθάνει. ὁμοίως ἤγουν ὁ Γεργάνος λέγει, νὰ μὴ πιστεύωμεν τῷ ἁγίων πατέρων εἰς ἐκεῖνα ὁποῦ μᾶς διδάσκουσιν συμφώνως φωτισμένοι ἀπὸ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· ἐπειδὴ εἶσιν αὐτοὶ οἱ λαλοῦντες, λέγει ὁ Αλεξανδρείας Κύριλλος, ἀλλ' αὐτὸ τὸ πνεῦ-

que esse illis affirmantibus, Papam non esse caput Ecclesiæ; Christum non fundasse Ecclesiam super Petrum; Christianis omnibus sumendam esse Eucharistiam sub vtraque specie. Vbi glomeratis hisce blasphemijs calumniatus est sanctos Patres, tunc exitiosissimum euomuit virus; Non esse, cur Papistæ adhibeant sanctorum Patrum auctoritates. Hæc mens, hic erat serpentis sensus, quando loquebatur cum Eua; Nequaquam, inquit, moriemini. Adæ dixerat Deus; Quocumque die comederis de ligno scientiæ boni & mali, morte morieris: & serpens contra, Nequaquam moriemini. Ita Gerganus, Non esse inquit habendam fidē sanctis Patribus in ijs, quæ vnanimes docent afflati Spiritu sancto: Non enim, inquit Cyrillus Alexandrinus, loquebantur illi, sed ipse Spiritus sanctus.

Gen. 3. 4.

Gen. 2. 1

Quæ

Quæ vnquam Synodus vllum fidei dogma ſanciuit, niſi fulta teſtimonijs & auctoritate ſanctorum Patrum? Quis vnquam Chriſtiano nomine auſus eſt proferre impiam hanc Gergani ſententiam?

In fragment. Cōc. 1. Furibundus Arius nō ſuſcipiebat ſanctorū Patrum doctrinam, vt in ſecunda ſua epiſtola ſcribit ſanctus Alexander Alexandrinus Epiſcopus.

Concil. Epheſ. Act. 1. Impius Neſtorius affirmabat, ſanctos Patres non expoſuiſſe exactam Dogmatum veritatem.

Conc. vij. Act. 6. Perfidus Leo Iſaurus cum ſua pſeudoſynodo aiebat, erraſſe Eccleſiam in adhibenda veneratione ſacris imaginibus, & inuocatione ſanctorum.

Hoc igitur ſatanico ſenſu imbutus à Lutheranis Gerganus; Non eſſe, inquit, innitendum auctoritate ſanctorum Patrum. At ſacroſancta Concilia generalia in ſuis Acclamationibus vtebantur his vocibus: Hæc fides

πνεῦμα τὸ ἅγιον.

Ποία συνόδος ἀποφάσισε ποτὲ καινά δόγματα τῆς ἐκκλησίας δίχως τὴν διδασκαλίαν, καὶ ταῖς μάρτυρίαις τῶν ἁγίων πατέρων; ποῖος Χριστιανὸς ἀποκότησε ποτὲ νὰ εἰπῇ τὰ μιαρὰ λόγια τοῦ Γεργανίου;

Ο λυσασμένος Αρειος δὲν ἐκαταδέχετο τὴν διδασκαλίαν τῶν πατέρων, ὡς γράφει εἰς ταῖς ἐπιστολαῖς του ὁ ἅγιος Αλεξανδρείας Αλέξανδρος.

Ο ἄθεος Νεστόριος ἔλεγεν, ὅτι δὲν ἐρμήνευσαν καλὰ τὰ δόγματα οἱ ἅγιοι πατέρες.

Ο δυσεβὴς Λέων ὁ Ισαυρος μὲ τὴν ψευδοσύνοδόν του ἔλεγεν, ὅτι ἐπλανᾶτον ἡ ἐκκλησία νὰ ἀσπάζεται ταῖς ἁγίαις εἰκόνες, καὶ νὰ ἐπικαλῆται τοὺς ἁγίους.

Μὲ τοῦτο λοιπὸν τὸ φρόνημα τὸ σατανικὸν μαθητευμένος ἀπὸ τὸν Λουτέρον ὁ Γεργανίος λέγει, ὅτι δὲν πρέπει νὰ βάνωμεν λογαριασμὸν ἀπὸ τοὺς πατέρες. καὶ ὅμως εἰς τὰς ἐκφωνήσεις τῶν ἁγίων οἰκουμενικῶν συνόδων ἔκραζαν οἱ πατέρες· Αὕτη ἡ πί-

ἡ πίστις τ̃ Αποστόλων. Αυτη ἡ πίστις τῶν πατέρων. μία λοιπὸν ἐστὶν ἡ πίστις τ̃ Αποστόλων καὶ τ̃ πατέρων. Εἰ δὲν πρέπει καὶ τ̃ Λουτεργέργανον νὰ μὴ βάνωμεν λογαριασμὸ ἀπὸ τοὺς πατέρας, δὲν πρέπει ἀκόμη νὰ βάνωμεν λογαριασμὸν ἀπὸ τοὺς Αποστόλους, ὡσὰν διδασκάλους τῶν πατέρων. καὶ ἀπὸ τὰ βγίζωνεται ἡ ἀρνησοθεία καὶ ἀπιστία· καὶ πάχει ὁ Γεργάνος νὰ κάμῃ τοὺς Χριστιανοὺς ἀπίστους καὶ ἀθέους· καὶ τίς νὰ ὑποφέρῃ τόσω βλασφημίαν; Λοιπὸν ἐπειδὴ φανερώτατα διδάσκουσιν οἱ ἅγιοι πατέρες τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Καθαρτηρίου, πρέπει ὡσὰν Χριστιανοὶ νὰ τοὺς πιστεύωμεν, καὶ νὰ τὸ ὁμολογοῦμεν, καὶ νὰ τὸ κηρύσσωμεν μὲ ἔργα καὶ λόγια, ὄχι νὰ τὸ ἀρνούμεθα καὶ τὸ πεῖσμα καὶ τὴν δυσεβειαν τῶν αἱρετικῶν.

fides Apostolorum; Hæc est fides Patrum. Vna ergo est fides Apostolorum & sanctorum Patrum. & si fidendum non est auctoritate Patrum, vt vult Luterogerganus; pari ratione dubitandum erit de auctoritate Apostolorum, à quibus sancti Patres edocti sunt. Ex quo sequeretur Dei abnegatio & infidelitas. Et ad hoc incumbit Gerganus, vt Christiani abiecta fide infideles & impij sint. Quis verò fine stomacho ferat horrendas blasphemias? Cum ergo per SS. Patres habeamus Dogma Purgatorij tam aperte declaratũ; credere illud, & fateri, & prædicare debent Christiani omnes & verbo & facto, non impia hæreticorum pertinacia negare.

Οθεν φανερόνεται καὶ ἐλέγχεται ἄνομη καὶ ψεματινὴ ἡ ἀπόκρισις ὁπὸν ἀναφέρει ὁ Γεργάνος, θέλοντας νὰ ἐξηγήσῃ, μὲ ποῖον νοῦν διδάσκουσιν οἱ πατέρες νὰ παρακαλοῦμεν διὰ τοὺς νεκρούς.

Ex quo etiam falsitatis conuincitur illa responsio à Gergano tradita; quo sensu sancti Patres dicant, orandũ esse pro defunctis:

Quia

Quia Deus, inquit, nondum conceſſit dæmonibus plenam in mortuos poteſtatem. Hoc verò idem eſt, ac ſi diceret: Si populus roget iudicem, vt emittat detentos in carcere; preces populi nihil eſſe aliud, quàm quòd iudex adhuc non decreuerit iuſtis omnino pœnis reos afficere. Hunc ſenſum ſine vllo rationis ſenſu didicit Gerganus in Academia Satanæ, vt impium dogma diſſeminaret; Nempe, ſanctorum & Eccleſiæ preces non valere. Et ſunt in hoc ſenſu blaſphemiæ tres.

Prima, Quòd ſuffragia pro mortuis non proſint. Blaſphemiam hanc planiſſimè & efficaciſſimè redarguit Areopagita in citato capite ſeptimo de Hierarchia Eccleſiaſtica, dum exponit Theoriam de pia morte defunctis. Quæ, inquit, pro defunctis

κεμύ· Διατὶ, λέγει, ὁ θεὸς ἀκόμη δὲν ἔδωκε τῶν δαιμονίων ἁπλῶς ἐξουσίαν εἰς τοὺς ἀποθαμένους. ὡσὰν νὰ ἔλεγεν, ὅτι ἂν παρακαλῶντας τὸν κριτὴν ὁ λαὸς νὰ συμπαθήσῃ τῶν φυλακισμένων, ἄλλο δὲν εἶναι ἡ δέησις, παρὰ μόνον πῶς δὲν ἀποφάσισεν ἀκόμη ὁ κριτὴς νὰ παιδεύσῃ τοὺς φυλακισμένους ὁλόκληρα καθὼς τοὺς πρέπει.

Τοῦτον τὸν αἱρέτικον νοῦν ἔμαθεν ἀπὸ τὸ διδασκαλεῖον τοῦ Σατανᾶ ὁ Γεργάνος διὰ νὰ σπείρῃ τὸ ἄθεον δόγμα, ὅτι τῶν ἁγίων καὶ τῆς ἐκκλησίας οἱ προσευχαὶ δὲν ἀξίζουν. καὶ προσέχει τοῦτος ὁ ἄθεος νοῦς τρεῖς βλασφημίας.

Πρῶτον, ὅτι δὲν ἀξίζουσιν οἱ προσευχαὶ τῆς ἐκκλησίας διὰ τοὺς νεκρούς. τοῦτον τὸν ἄχημον βλασφημίαν φανερώτατα καὶ ἀρμοδιώτατα τὸν ἀπελέγχει ὁ μέγας Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης εἰς τὸ περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς Ἱεραρχίας κεφάλαιον ζ. ὁποῦ ἀναφέρομεν ἐπαίω, ἐξηγῶντας τὸν θεωρίαν τοῦ ὅπι τῶν ἱερῶς κεκοιμη-

μημόνων μυστηρίων, λέγοντας ἔτζι· Οτι τὰ γινόμενα δὲ τοῖς νεκροῖς θέλουσι γελάσῃ οἱ ἀνίεροι, ἤγουν οἱ ἄπιστοι. ἀλλ' ἡμεῖς λέγει, βεβαιώνομεν, ὅτι ὅσοι ἐπέρασαν ἐδῶ ζωὴν ἱερομάτην, εἰς τὸν μέλλοντα αἰῶνα εἶν μακάριοι. ὁμοίως ὅσοι μὴ ζώντας εἰς τὸ ἄκρον, ὅμως ἔκαμαν καλὴν ζωὴν, ἀπολαμβάνουσι καὶ τοῦτοι τὸν ἅγιόν τους μισθόν. δὲ τὴν δικαιοσύνην τούτην ὁ Ἱεραρχης ὑμνεῖ τὸν Θεὸν, ἀπαίτει κάμνει δέησιν ἐπάνω εἰς τὸν νεκρὸν, καὶ ἡ δέησι εἶν· Οτι ἡ ἀγαθότης τοῦ Θεοῦ νὰ συγχωρήσῃ τὸ νεκροῦ ὅσα ἥμαρτε δι' ἀνθρωπίνην ἀδυναμίαν, καὶ νὰ τὸν καταξίωσῃ εἰς τόπον φωτὸς καὶ ζωῆς, εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Αβραὰμ, Ισαὰκ, καὶ Ιακώβ· εἰς τόπον ὅπου δὲν εἶν βάσανον, καὶ λύπη, καὶ στεναγμός.

Αλλὰ θέλεις, λέγεις, μοῦ εἰπεῖ· ἂν ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ ἀποδίδει καθενὸς κατὰ τὰ ἔργα ὁπού ἔκαμεν εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν, ποία δύναμι ἐμπορεῖ νὰ ἀλλάξῃ τὴν δικαίαν ἀνταπόδοσιν τοῦ Θεοῦ, καὶ νὰ μεταφέρῃ τὸν νεκρὸν ἀπὸ

ctis fiunt, profani, hoc est infideles riderent. At nos, inquit, affirmamus, eos qui puriſſimam hic vitam duxerunt, in futuro ſæculo fore beatos: eos quoque, qui ſi non ad ſummum, certè tamen pie vixerunt, recepturos mercedem ſuam. Pro hac iuſtitia hymnos Deo reddit Hierarcha; deinde preces fundit pro mortuo. Orat autem, vt diuina bonitas condonet mortuo quæcumque per fragilitatem humanam peccauit: & collocet eum in luce, & regione viuorum; in ſinu Abraham, Iſaac, & Iacob; vnde procul abſunt cruciatus, dolores & lamenta.

At obijcias, inquit; Si Dei iuſtitia retribuit pro cuiuſque operibus in præſenti vita peractis; quæ preces mutare poterint iuſtam Dei retributionem, & tranſferre mortuum

in alium ſtatum præter illum, cui propter eius opera addictus eſt?

Et reſpondet ad hoc ſanctus: Sat ſcio, inquit, reddendum eſſe vnicuique quod ſuis promeruit operibus, vt Scriptura docet. Verum Scriptura eadem tradit, Iuſtorum precibus iuuari in hac vita, non ſolum in futura, dignos tantum. Quid enim Sauli profuit Samuelis oratio, aut Hebræis prophetica oratio? Iuuantur ergo, inquit, magnopere ſecundum Scripturam in hac vita ſanctorum precibus ſtudioſi mandatorum Dei; iuuantur & vita functi iuxta traditionem ſacrorum fidei magiſtrorum. Didicit enim, inquit, à Scriptura Hierarcha, beatam vitam retribui per diuinam iuſtitiam ijs, qui bene vixerunt; deſpiciente clementia Dei ſordes, quibus ſe homo per fragilitatem inquinauit. Hęc ſciens

ἀπὸ ἕνα τέλος εἰς ἄλλο ἔξω ἀπ' ἐκεῖνο ὁποῦ τὸ ἐγγίζει καὶ τὰ ἔργα του;

Πρὸς τοῦτο ἀποκρίνεται ὁ ἅγιος καὶ λέγει· Ἠξεύρω καλὰ, ὅτι καθένας θέλει ἀπολάβει ἐκεῖνο ὁποῦ τοῦ ἐγγίζει καὶ τὰ ἔργα του, ὡς τὸ λέγει ἡ θεία γραφή. ἀλλὰ καὶ ἡ ὁμοία γραφὴ μᾶς διδάσκει, ὅτι τῶν δικαίων αἱ προσευχαὶ ὠφελοῦσι μόνον τοὺς ἀξίους εἰς τοῦτον τὸν ζωὴν, ὄχι μόνον εἰς τὸν ἄλλον. ἔτζι δὲν ὠφέλησε τὸν Σαοὺλ ἡ δέησι τοῦ Σαμουὴλ, καὶ τοὺς Ἑβραίους ἡ προφητικὴ δέησι. ὠφελοῦσι λοιπὸν πολλὰ καὶ τὸν θείαν γραφὴν, λέγει, τοὺς θεοφόβους τῶν ἁγίων αἱ προσευχαὶ εἰς τὸν ζωὴν τοῦτον· ὠφελοῦσι καὶ τοὺς νεκροὺς καὶ τὸν ὠφελοῦσιν τῶν διδασκάλων τῆς πίστεως. Διατὶ ἔμαθε ὁ ἱεραρχης ἀπὸ τὸν θείαν γραφὴν, πῶς ἡ δικαιοσυνὴ τοῦ θεοῦ ἀποδίδει ζωὴν μακαρίαν ἐκείνων ὁποῦ ἔζησαν καλὴν ζωὴν, μὴ μεζῶντας ἡ φιλανθρωπία του τὰς ἀκαθαρσίας ὁποῦ ἐμαγαρίσθη ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ ἀδένειαν. ξεύροντας τοῦτα ὁ Ἱεραρχης,

ζητᾷ

ζητᾷ ὅμως νὰ τὰ κάμῃ ὁ Θεὸς, καὶ νὰ χαρίσῃ ἐκείνων ὁποῦ ἔζησαν καλὰ καὶ ὅσια τῷ καλὴν αἴτησιν βιβλῷ· καὶ τὰ ζητᾷ ὁ Ἱεραρχης διὰ νὰ φανῇ πῶς μιμᾶται τὸν Θεὸν, ζητῶντας ἐκεῖνα ὁποῦ δίδει τὴν ἄλλων ὁ θεὸς, ὡς χαρίσματα τὰ ἑαυτοῦ τε· καὶ αἰτᾶται ξυβεγνίας, ὅτι τὰ ἀφιδρῦ τὰ ἀσίματα τὰ θεῖ ὑποβάγνουσιν, φανερόνει πῶς τὸ ζήτημα ὁποῦ κάμνει τὰ Θεοῦ νομίμως καὶ ὁσίως, δὲν ἐμπορεῖ νὰ λείψῃ εἰς ἐκείνους ὁποῦ ἔζησαν δίκαια. Διὰ τᾶτο δὲν κάμνει πρεσβυχῶ διὰ τοὺς αἰσίους νεκρούς, ὅτι δι' αὐτοὺς δὲν τὸν ἀκύει ὁ Θεός.

Ἀπὸ τύτῳ τῷ ἀποστολικῷ διδασκαλίαν τᾶ Ἀρεοπαγίτε, τῷ ὁποίαν ἐξαπλώνει ὁ ἅγιος εἰς ἐκεῖνο τὸ κεφάλαιον μὲ τῷ ὑψηλοτάτῳ τε δυλωτίαι, φανερόνεται τὸ βάρος τῆς βλασφημίας τᾶ Γερμανοῦ. ὅτι αἱ δήσις τῶν ἱερέων δὲν ὠφελεῖ τίποτε τὰς αἰσίας ψυχὰς, καὶ ἐξ ἐναντίας κάμνει ὅτι ὁ Θεὸς νὰ μὴ μεταβᾷ εἰς ταῖς ὁσίαις ψυχαῖς τὰ ἐλαφρὰ ἁμαρτήματα· τὸ λοιπὸν ἀξί-

sciens Hierarcha, petit tamen ea fieri à Deo; donarique sacras retributiones ijs, qui pie vixerunt. Petit verò vt imitator Dei tanquam in se collata, quæ donantur alijs; certoque sciens implenda quæ Deus promisit, notum facit omnibus, ea quæ secundum Dei legem petit, non defutura omnino ijs, qui vitam iustè traduxerunt. Idcirco pro impijs defunctis non fundit preces, non enim exaudiretur à Deo.

Ex hac Apostolica doctrina, quam in illo capite fusè declarat diuina sua eloquētia Dionysius, Germanianæ blasphemiæ pondus dignoscitur. Si enim oratio sacerdotum nihil prodest animabus impijs; facitque rursus, vt quæ piorum animæ leuia peccata habent, Deus non imputet: Valent ergo, & prosunt, & iuuant

preces Ecclesiæ pro non indignis defunctis. Quare ex sententijs Chrysostomi relatis, & cæteris sanctorum testimonijs in explanatione Capitum pro Florentino expositis, redarguitur impietas hæc doctrinæ Pseudocatechismi.

Secunda particularis Blasphemia in dicto Gergani est; Quòd auxilium, quo iuuantur animæ, intelligendum sit pro ijs animabus, in quas potestatem habebit Diabolus. At certum est, tales esse animas damnatorũ. Quomodo ergo dicebat Areopagita, pie defunctos iuuari orationibus, non autem impios; id est peccatores, vt scholiastes sanctus Maximus exponit? Cur etiam preces iustorum prosunt ijs tantum; qui digni sunt & capaces? Et si per Areopagitam verum est; Viuis si indigni sint, nihil conferre orationes, vt è Scriptura, inquit, habemus; quanto magis

ἀξίζωσι, καὶ ἐνεργῆσιν, καὶ ὠφελῆσιν αἱ θεῖαι δεήσεις τῆς ἐκκλησίας διὰ τοὺς μὴ ἀναξίους νεκρούς. Καὶ λέγοντας τόσα ὁ Χρυσόστομος εἰς τοῦτο τὴν ὑπόθεσιν, καθὼς ἀναφέραμεν, καὶ οἱ λοιποὶ ἅγιοι πατέρες ὅπου ἐξαπλώθησαν εἰς τὸ βιβλίον τοῦ πέντε Κεφαλαίων, ἐλέγχεται ἡ ἀθεία τῆς ψευδοδιδασκαλίας τοῦ Γερσάνου.

Δευτέρα μερικὴ βλασφημία εἰς τὸ ῥητὸν τοῦ Γεργάνου εἶναι, ὅτι ἡ βοήθεια ὁποῦ λαμβάνουσιν οἱ ψυχαῖς, γρυκᾶται δι' ἐκείναις τὶς ψυχαῖς, εἰς ταῖς ὁποίαις ἔχει νὰ λάβῃ ἐξουσίαν ὁ διάβολος. ἀλλὰ τέτοιαις ψυχαῖς εἶναι κολασμέναις. Καὶ πῶς ἔλεγεν ὁ Ἀρεοπαγίτης, ὅτι ὠφελοῦσιν οἱ θεῖαι δεήσεις τοὺς δικαίους, ὄχι τοὺς ἀναξίους ἤγουν τοὺς ἁμαρτωλοὺς, ὡς ἐξηγᾶται ὁ ἅγιος Μάξιμος; Διατὶ τὰ δικαίων αἱ θεῖαι δεήσεις εἰς τοὺς ἀξίους ἱερᾶν ἔχων ἐνεργῆσι μόνον; καὶ ἂν εἶναι ἀληθινὸν καὶ τὸν Ἀρεοπαγίτην, ὅτι δὲν ὠφελῆσι τοὺς ζωντανοὺς αἱ θεῖαι δεήσεις ἂν εἶναι ἀνάξιοι, ὡς ἔχομεν λέγει ἀπὸ τὴν θείαν γραφὴν, πόσῳ μᾶλ-

μᾶλλον πρέπει να μὴ ὠφελοῦσι ταῖς ἀμεταμελήτοις καὶ κολασμέναις ψυχαῖς;

Τούτῳ τῷ ἀποστολικῷ καὶ καθολικῷ διδασκαλίαν ἑρμηνεύει λαμπροτάτα καὶ ὁ Χρυσόστομος εἰς τοὺς τόπους ὅπου ἀναφέρομεν διὰ τὴν μὲν βλασφημίαν, καὶ τῷ βεβαιοῦντι εἰς τὴν ἐξήγησιν τῆς πρώτης κεφαλαίας τῆς β. πρὸς Κορινθίους λέγοντας· Ἀπὸ τούτου μανθάνομεν, ὅτι κἂν ἐλεεῖσθαι μέλλωμεν, ἀξίους τοῦ ἐλέους πρότερον παρέχειν ἡμᾶς αὐτοὺς χρή. κἂν γὰρ ἔλεος ᾖ, τοὺς ἀξίους ζητεῖ. Ὅτι δὲ οἱ κολασμένοι ἐλεημοσύνης ἀνάξιοι, εἰς πολλοὺς τόπους διδάσκει ὁ ἅγιος, καὶ ξεκαθαρίσας εἰς τὸν τέταρτον λόγον ἐπὶ τὸν πλούσιον καὶ τὸν Λάζαρον· Ὅσα ἂν, λέγει, προσκαλέσωσι καὶ καθικετεύσωσιν οἱ μὴ ἀμαρτημάτων ἐντεῦθεν ἀπαλλαγέντες, πάντα εἰκῇ καὶ μάτην λοιπὸν ἐροῦσιν. δῆλον γὰρ, ὅτι ἐὰν ἐνθάδε τῶν ἡμετέρων ἐκεῖ προστήσεται, ἐὰν ἔργα μὴ ἔχωμεν ἀγαθά.

magis damnatorum animis sine pœnitentia defunctorum nil conferent?

Doctrinam hanc catholicam edisserit luculentissimè Chrysostomus in locis, quos ad 45. Blasphemiam attulimus; confirmatque in expositione primi capitis secundæ ad Corinthios, scribens: Hinc addiscimus, quòd etiam si nobis impendenda sit misericordia, prius reddere nos debemus misericordia dignos. Nam & si misericordia est, dignos tamen requirit. Damnatas verò animas esse misericordia indignas, multis locis docet Chrysostomus; planissimè autem oratione 4. in diuitem & Lazarum. Quascumque, Eom. 5. inquit, preces obsecrationesque fuderint, qui cum peccatis ex hac vita decesserunt, frustra erunt tunc temporis omnia, & nullam illa afferent vtilitatem · liquet enim, quòd si bonis operibus careamus, nihil ibi nobis præsidio erit.

Καὶ

Et Oratione iij. Satius, inquit, est è lingua nunc profluere sanguinem, quàm aquæ guttam cupientem tunc non posse fieri compotem desiderij. Satius nunc temporaneum perferre dolorem, quàm perpetuis interminatisque torreri cruciatibus. Sicut & Diuitis tunc lingua flammarum vi ardens nullum est adepta solatium.

Καὶ εἰς τὸν γ. λόγον· Βέλτιον, λέγει, νῦν αἷμα ῥέειν τὴν γλῶτταν, ἢ τότε σταγόνος ὀπιθυμῆσαι μὴ δυνηθῆναι τῆς ἀδαμυθίας ταύτης τυχεῖν. Βέλτιον ἀυτὴν ἀνέσιμον ὑπομεῖναι πόνον, ἢ δεινοῖς καὶ ἀθανάτοις τιμωρίζεσθαι τότε· καθάπερ καὶ ἡ τοῦ πλουσίου τότε γλῶττα φλεγομένη ἀδαμυθίας ἔτυχε βοηθείας.

Et Oratione 2. Pœnitentiam Diuitis vocat nullius consolationis capacem.

Καὶ εἰς τὸν β. λόγον κράζει ἀπαραμύθητον τὸν πλουσίου τὴν μετάνοιαν.

Et in expositione Psalmi 48. Quid ergo? inquit; Superfluæ ne sunt orationes sanctorum? minimè gentium; imo plurimum valent, dummodo illis tu quoque suppetias feras.

Καὶ εἰς τὴν ἐξήγησιν τοῦ μη. ψαλμοῦ· Τί οὖν; λέγει, περιττάι εἰσιν αἱ τῶν ἁγίων εὐχαί; οὐδαμῶς, ἀλλὰ καὶ σφόδρα ἰσχὺν ἔχουσαι, ὅταν αὐταῖς καὶ σὺ βοηθῇς.

Et in 19. caput Geneseos; Nihil, inquit, nobis pœnitentia proderit post hanc vitam. Vt scias autem, audi Prophetam dicentem; In inferno autem quis confitebitur tibi? Rursus; frater non redimit, redimet homo? Nemo erit, inquit, qui liberet

Καὶ ἐξηγούμενος τὸ ιθ. κεφάλ. τῆς γενέσεως· Καὶ ἵνα μάθῃς, λέγει, ἄκουε τοῦ προφήτου λέγοντος· ἐν δὲ τῷ ᾅδῃ τίς ἐξομολογήσεταί σοι; Καὶ πάλιν· ἀδελφὸς οὐ λυτροῦται, λυτρώσεται ἄνθρωπος; οὐδείς φησιν, ἕξει οὖν λοιπὸν ὁ ἐξαγοράζων ἀπὸ τῆς οἰκείας ῥᾳθυμίας δεόμενον, οὔτε ἀδελφός, οὔτε συγγενὴς, οὔτε πατὴρ, οὔτε αὐτοὶ οἱ δίκαιοι οἱ παρ-

ἐησίαν

Serm. 43.

Psal. 6.

Psal. 48.

ρησίαν πολλὴν κεκτημένοι τότε συμβαλέσθαι τὶ δυνήσονται ἡμῖν. ἐὰν γὰρ φησι, Νῶε καὶ Ἰὼβ καὶ Δανιὴλ, υἱοὺς αὐτῶν καὶ θυγατέρας αὐτῶν οὐ μὴ ἐξέλωνται.

Τοῦτο καὶ παρόμοια ἔστι γεμάτος ὁ Χρυσόστομος, καὶ οἱ ἅγιοι ἄλλοι πατέρες. καὶ αὖ εἰς τὴν κόλασιν δὲν ἔστι καμία παρηγορία, πόθεν ἐφαντάσθησαν οἱ Λυτερόφρονες, ὅτι ἡ διδασκαλία τῶν ἁγίων πατέρων νὰ προσκαλῶμεν διὰ τοὺς νεκροὺς, γρυκάται διὰ τὰς κολασμένας ψυχάς;

Τρίτη μερικὴ βλασφημία· Οτι τῶν ψυχῶν ἡ κόλασις ἔστι, διατὶ ὁ Θεὸς δίδει καὶ θέλει δώσει τῶν δαιμόνων ἐξουσίαν εἰς τοὺς ἀποθαμένους.

Καὶ ὁ Χρυσόστομος λέγει τὸ ἐναντίον εἰς τὸν β. λόγον τοῦ Λαζάρου. Οτι γὰρ, λέγει, δὲν ἔστι ψυχὴ τοῦ ζώματος ἐξελθοῦσα ὑπὸ τὴν τῶν δαιμόνων γενέσθαι τυρανίδα, ἄκουσον τί φησιν ὁ Παῦλος· Ο γὰρ ἀποθανὼν δεδικαίωται ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, τουτέστιν οὐκέτι ἁμαρτάνει. εἰ γὰρ ἐν τῷ ζώματι οἰκού-

sua proditum ſocordia, non frater, non propinquus, nō pater; nō iuſti ipſi, qui multa pollent auctoritate, poterunt nobis tunc eſſe adiumento. Si enim, inquit ſteterit Noe, & Iob, & Daniel, filios ſuos & filias ſuas non liberabunt. Ezech. 14. 20.

His ac ſimilibus ſententijs apud Chryſoſtomum & alios Patres videre licet, Damnatis nullum eſſe refrigerij modum. Vnde ergo finxit Lutherana futilitas, ſanctos Patres monere vt oretur pro defunctis, ideſt pro animis damnatorum?

Tertia particularis blaſphemia eſt; Quòd animarum damnatio conſiſtat in poteſtate, quam Deus concedit & concedet dæmonibus in illas animas.

At Chryſoſtomus oppoſitum docet prædicto ſermone in Lazarum 2. Quòd anima, inquit, egreſſa à corpore non ſit dæmonum tyrannidi ſubiecta, Paulus docet, vbi ait; Qui enim mortuus eſt, iuſtificatus eſt à peccato; Rom. 6.7

hoc eſt, non amplius peccat. Si enim animæ corpus incolenti vim inferre non poteſt diabolus, planum eſt nec egreſſæ vim poſſe inferre. At ſi damnatio nil aliud eſſet, quàm poteſtas diabolo conceſſa in animas, accepta plena poteſtate dæmones exercere poſſent quos vellent cruciatus in damnatos. At inferri vim à dæmone Chryſoſtomus negat·Non ergo conſiſtit damnatio in plena poteſtate conceſſa dæmonibus. Sed quia Dei iuſtitia reddit vnicuique iuxta opera eius; & iuſti deprecatio multum valet, vt docet Iacobus Apoſtolus;& per Areopagitam citato cap. 7.de Hierarchia Eccleſiaſtica, iuſtorum preces efficaces ſunt pro non indignis & viuis & vita functis: neceſſariò ſequitur, Preces ſupplicationesque Eccleſiæ vtiliſſimas eſſe: Et quando ſancti Patres monent, vt pro defunctis oretur, non intelligere poteſtatem plenè vel remiſſè conceſſam dia-

ε 5.16.

οἰκοίσῃ τῇ ψυχῇ βίαν ἐπαγαγεῖν ὁ δυναται ὁ διάβολος, ἔυδηλον ὁτι οὐδὲ ἀπελθεῖν. Τὸ λοιπὸν εἰ ἦν ἡ κόλασις ἁπλῶς ἀπὸ τὸν θεὸν εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν δαιμόνων, ἔπρεπε νὰ ἐμποδῶ οἱ δαίμονες νὰ κολάζουν ὡς τοὺς φαίνεται, ὡσαὶ λάβουν πλήρη ἐξουσίαν· ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἐμποδοῦσι κ᾽ τὸν Χρυσόστομον. δὲν στέκεται λοιπὸν ἡ κόλασις τῶν ψυχῶν, ὅτι δίδεται πλήρης ἐξουσία τῶν δαιμόνων. ἀλλ᾽ ἐπειδὴ τὸ θεοῦ ἡ δικαιοσύνη ἀποδίδει καθενὸς κ᾽ τὰ ἔργα του, καὶ ἡ δέησις τὸ δικαίου ἰσχύει πολλὰ κ᾽ τὸν ἅγιον Ἰάκωβον τὸν Ἀπόστολον, & κ᾽ τὸν Ἀρεοπαγίτην εἰς τὸ προειρημένον ζ. κεφάλαιον τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας, τῶν δικαίων αἱ προσευχαὶ ἐνεργοῦσιν εἰς τοὺς ἀξίους καὶ ζωντανοὺς καὶ ἀποθαμμένους, ἐξ οὗ ἐξ ἀνάγκης ἀκόλουθον, ὅτι καὶ αἱ δέησις τῆς ἐκκλησίας νὰ εἶναι ὠφελιμώταται· καὶ διὰ τοῦτο οἱ ἅγιοι πατέρες νὰ παρακαλοῦμεν διὰ τοὺς νεκροὺς, δὲν γράφουσι διὰ βολὴν ἐξουσίαν,

σίαν, ἀλλὰ ἐλάφρυσιν καὶ ἐλαφρίσεσιν τῆς παιδεύσεως ὅπου πάσχουσιν οἱ μετανοημέναις ψυχαῖς ἀπὸ τὴν δικαιοσύνην τοῦ θεοῦ. Καὶ ὅτι ἂν λέγῃ τινὰς ἁγίους πατέρας εἰς κανένα τόπον, πῶς μὲ ταῖς παρακλήσεσι καὶ ταῖς θυσίαις φαρμακεύονται οἱ ψυχαῖς εἰς τὸν ᾅδην, ἐξ ἀνάγκης δὲν νοᾷ τὸν ᾅδην τῆς γεέννης, ἀλλ' ἐκεῖνο τὸ μέρος τοῦ ᾅδου, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ὡς σκοτεινὸν καὶ λυπηρὸν ὀδυνηρὸν ἐστεται ἡ ἐκκλησία νὰ περάσουν οἱ μετανοημέναις ψυχαῖς εἰς τόπον φωτεινὸν καὶ χώραν ζώντων. ἔτζι ἔχει σύμφωνος ἡ διδασκαλία τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, καὶ λάμπει τὸ δόγμα τῆς ὀρθοδοξίας, καὶ διαπύεται ἡ αἱρετικὴ βλασφημία τοῦ Γεργάνου, ὅτι δὲν πρέπει νὰ βάνωμεν λογαριασμοὺς ἀπὸ τοὺς πατέρες.

diabolo, sed leuamentũ miseriarum, aut liberationem à pœnis, quas exigente Dei iustitia luunt animę de corporibus egressæ cum vera pœnitentia. Ex quo etiam perspicuum fit; Si cubi quispiam sanctorum Patrum dicat, obsecrationibus & sacrificijs releuari animas in inferno; inferni nomine sine dubio intelligere non geennæ infernum; sed inferni partem, ex qua veluti tenebricosa & ærumnosa rogat Ecclesia tranferri animas piè defunctorum in locum lucidum, & regionem viuorum. Ita sibi constat Ecclesiæ catholicæ doctrina, fulgentque orthodoxiæ Dogmata, & refellitur hæretica Gergani blasphemia, Quòd standum non sit dictis sanctorum Patrum.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΜΗ.

Οτι τὰ βιβλία τῶν Μακκαβαίων δὲν λέγουσιν τὸ Καθαρτήριον.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XLVIII.

Quòd libri Maccabæorum non astruunt Purgatorium.

REFVTATIO.

PRimo in SS. Maccabæos sermone habet Chrysostomus; Quòd è sanctorum illorum reliquijs tantus emicabat splendor, vt cæcos redderet diaboli oculos. Tunc excęcabatur Aduersarius, nunc Gerganus cum suis magistris fulgore sacræ Maccabæorum excæcatur historiæ: diabolus pauore, hæretici infidelitate. Vt de illis verè dicatur, oculos habent, & non videbunt. Et vnde tanta sensus orbatio? Habet sacer Maccabæorum textus libro

Ps. 113.

Γκωμιάζοντας τοὺς ἁγίους Μακκαβαίους λέγει ὁ Χρυσόστομος εἰς τὸν α. λόγον· Οτι ἀπὸ τὰ λείψανα τῶν ἁγίων ἐκείνων ἤστραπτε τότε λάμψις, ὅπου ἐτύφλωνε τὰ ὀμμάτια τοῦ διαβόλου. ἀλλὰ τότε ἐτυφλώνετον ὁ ἀντίδικος, τώρα ἐτυφλώθη ἀπὸ τὴν λάμψιν τῶν Μακκαβαϊκῶν ὁ Γερμανὸς μὲ τοὺς διδασκάλους του. Καὶ ἐτυφλώνετον ὁ διάβολος ἀπὸ φόβον, τοῦτοι τυφλώνονται ἀπὸ ἀπιστίαν, διὰ νὰ πληρωθῇ εἰς αὐτοὺς τὸ ῥητὸν ἐκεῖνο· ὀφθαλμοὺς ἔχουσι καὶ οὐκ ὄψονται. καὶ ποῖον ἡ τόση ἀπι-

αἰσθησία; λέγει εἰς τὸ ιβ. κεφάλαιον ἡ β. βίβλος τῶν Μακκαβαίων· Ὅτι εὑρέθησαν κάτω ὑπὸ τὰ ῥάκη τῶν τεθνηκότων Ἑβραίων εἰδωλικά· καὶ διὰ τοῦτο ἐβουλήθησαν εἰς δέησιν οἱ Ἑβραῖοι νὰ μὴν ἀφανισθοῦσιν διὰ τὸ κρίμα ἐκεῖνο. καὶ ὅτι ὁ Ἰούδας ἔστειλεν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα δύο χιλιάδες δραχμῶν εἰς θυσίαν διὰ τὰ πλάσματα τῶν νεκρῶν ἐκείνων μὲ ὅσιον καὶ εὐσεβῆ λογισμόν. ὅθεν, λέγει, ὅπου περὶ τοῦ συμπάθιον διὰ τοὺς νέκρους νὰ λυθῶσιν ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν. ποῖος ἔμβρίτης ἐμπορεῖ εἰς τοῦτο τὴν ἱερὰν ἱστορίαν νὰ ἀρνηθῇ τὸ δόγμα τοῦ Καθαρτηρίου; δέησις καὶ θυσία διὰ νὰ λυθοῦν τὰ ἁμαρτήματα, τί ἄλλο εἶναι παρὰ θεραπεῖαι καθαρτικαί, καὶ ξόπου νὰ καθαρισθοῦν τὰ μολυσματα τῆς μεταγνωμένης ψυχῆς, ὡς μάρτυρα ἐξ ἀποστολικῆς διδασκαλίας ὁ Ἀρεοπαγίτης, καὶ ψάλλει καθημερινὸν ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία; Αἰσχυνθήτωσαν οἱ αἱρετικοὶ εἰς τὴν θελληματικήν τῆς αἰσθησίαν.

bro 2. capite 12. Quòd sub tunicis Iudæorum interfectorum inuenta fuerint donaria Idolorum... Quare Iudæi ad preces conuersi rogabãt, ne propter illud flagitium ad internicionẽ perirent. Quodque Iudas miserit Hierosolymam duo millia drachmas, vt offerretur sacrificium pro peccato mortuorum, piã & religiosa cogitatione; ex quo mortuis expiationem procurauerit, vt à peccato soluerentur. Quis quæso adeo stupidus, vt ex hac sacra historia Purgatorium neget? Preces & sacrificium, vt à peccatis mortui soluantur, quid aliud sunt, quàm curationis modi, quibus detergantur erratorũ sordes in ijs animabus, quæ verè pœnitentes in Dei charitate decesserunt; vt ex Apostolorum doctrina se se accepisse scribit Areopagita, & Orientalis Ecclesia in quotidianis suis canit officijs? Pudeat hæreticos affectatæ stoliditatis.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΜΘ.

Οτι καλὰ καὶ νὰ ἔλεγαν τὸ Καθαρτήριον τὰ βιβλία τῶν Μακκαβαίων, ἐμεῖς δὲν ὑποδεχνομεν τὸ ἄρθρα τῆς πίστεως ἀπ' ἐκεῖνα τὰ βιβλία, διατὶ δὲν εἶν γεγραμμένα καὶ εἰς τὴν ἑβραϊκὴν γλῶτταν· διατὶ δὲν ἐφυλάσσονταν εἰς τὸν κιβωτὸν μὲ τὰ ἄλλα τῆς θείας γραφῆς· διατὶ ἀμφιβάλλουσιν αὐτοὶ οἱ Μακκαβαῖοι αὐ ἴσως ἔγραψαν καλὰ, θεῶγμα ὁποῦ τινας προφήτης δὲν ἔκαμεν.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA XLIX.

Quamuis libri Maccabæorum aſtruerent Purgatorium, At nos ex eorum auctoritate non probamus fidei articulos; Quia non ſunt hebraicè etiam ſcripti; Quia cum cæteris Scripturæ libris in Arca non aſſeruabantur; Quia vel ipſe eorum Auctor dubitat, ſcripſerit ne bene; quod nemo alius Propheta fecit.

REFVTATIO.

FVGIT Lutherus Purgatoriũ, vt rabidi canes aquam: vtque Purgatorium neget, negat fidem vniuerſalis Eccleſiæ. Nimirum hic

Εὔγει ὁ Λυτέρος τὸ Καθαρτήριον, ὡς τὸ καθαρὸν ὕδωρ οἱ λυσασμένοι, καὶ διατὶ νὰ φύγῃ τὸ Καθαρτήριον, ἀρνεῖται τὴν πίστιν τῆς οἰκουμενι-

μερικῆς ἐκκλησίας. ὅλοι οἱ αἱρετικοὶ διὰ νὰ φύγωσι τοὺς ἐλέγχους, ἢ φθείρωσιν τὰ ἱερὰ βιβλία, ἢ τὰ ἀρνοῦνται. ἔπαμψ εἰς τὴν ἀπόκρισιν πρὸς τὴν ἔκτην τὴν βλασφημίαν, ὅτι διὰ νὰ γνωρίσῃ τινὰς τὰ Κανονικὰ βιβλία, πρέπει νὰ ἰδῇ εἰς τὶ συμφωνεῖ ὅλη ἡ ἐκκλησία ἡ δυτικὴ καὶ ἀνατολικὴ, ὄχι τὶ ἀμφίβαλλεν ὁ δεῖνα, ἢ ὁ δεῖνα ἅγιος, ἴσως ἀκολουθῶντας μερικὴν γνώμην τινῶν, ἢ δὲν ἔχοντας ἀκόμη τὴν ἀπόφασιν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας. ἡ ἀνατολικὴ καὶ δυτικὴ ἐκκλησία ἐδέχθη παντοτε ὡς ἱερὰ γραφὴν τὰ Μακκαβαϊκὰ, καθὼς παρέδωκε σιμὰ εἰς τοὺς ἀνατολικοὺς ὁ ὕστερος κανὼν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων. βιβλία παλαιότατα τῆς παλαιᾶς διαθήκης καὶ ἑλληνικὰ καὶ λατινικὰ περιέχουσι τὰ Μακκαβαϊκά. μὲ ποίαν τόλμην ἀποκότησεν ὁ ἀσεβὴς Λουτέρος νὰ τὰ ἀρνηθῇ; ὁ μιαρὸς Γεργαῖος ἔχοντας τὴν διδασκαλίαν τοῦ μεγάλου φωστῆρος Γρηγορίου τοῦ θεολόγου εἰς τὸ ἐγκώμιον τῶν Μακκαβαίων, ὅπου εἰς τὸ τέλος

hic mos hæreticorum est, ne coarguantur eorum deliria, vel sacros libros corrumpere, vel omnino negare. Diximus supra ad 6. Blasphemiam, spectandum esse ad dignoscēdos libros Canonicos, nō quid senserit & scripserit hic vel ille Pater, sed quid vniuersalis Ecclesia sentiat. Dubitarūt enim olim de quibusdā libris Canonicis quidam Patres, fortasse particularē aliquorū secuti opinionem, vel nondū habentes perspectū vniuersalis Ecclesiæ sensum. Tamē & Orientalis & Occidentalis Ecclesia pro canonicis sēper habuit libros Maccabæorū, quemadmodū docet vltimus apud Græcos Apostolorū Canon: & vetustiss. codices veteris testamēti cōtinēt & græcè & latine Maccabęorū libros. Qua ergo frōte Lutherus ausus est negare hanc veritatem? Quid de Gergano dicam? Poterat homo nequā colligere hoc ex vltimis Greg. Naziāzeni verbis Orat. in Maccabæos.

Ex-

Exhortatione enim vtens ad imitandum; Vt, inquit, Deus laudetur in nobis & per Vetus & per Nouum: vbi Maccabæorum historiam vocat rẽ Veteris Testamenti; licet in Carminibus taceat de libris Maccabæorum, sicut etiam de Apocalypsi. Quomodo igitur Gerganus præ oculis habens radium splẽdidissimi Theologię luminaris, sponte secutus est tenebras atheologi Lutheri?

At Maccabæorum libri, inquit, non sunt hebraicè scripti. Contra S. Hieron. in præfatione in librum Regum, repertum a se ait hebraicum primum Maccabæorum librum; secundus inquit græcus est. Vnde vero habet Gerganus, omnes Testamenti veteris libros esse conscriptos hebraicè? Libros Tobiæ, & Iudith Chaldæo sermone scriptos testatur S. Hieronymus in librorum eorũdem præfationibus. Librũ Iob mixtum inquit ex Hebraico, Arabico & Syriaco sermone: Danielẽ, & Esdrã lit-

τέλος προξέτει εἰς τὸ παράδειγμα τοῖς λέγοντας· ἵνα δοξασθῇ παλαιᾶς καὶ νέας δοκιμῇ θεὸς ἐν ἡμῖν. Ὃ κεφάζει τὴν ἱστορίαν τῶν Μακκαβαίων ἱστορίαν τῆς παλαιᾶς διαθήκης· καλὰ μὲν εἰς τοὺς στίχους νὰ μὴν ὀνομάζῃ τοὺς Μακκαβαίους, καθὼς καὶ τὴν Ἀποκάλυψιν. πῶς λοιπὸν ὁ Γεργάνος ἔχοντας τὴν λαμπρὰν διαφάνειαν τῆ θεολογικωτάτης λαμπήνος ἐσκοτίσθη θελληματικῶς μὲ τὸν ἀθεολόγον Λουτέρον;

Δὲν ἐγράφησαν, λέγει, τὰ Μακκαβαϊκὰ καὶ ἑβραϊκῶς. καὶ ὅμως γράφει ὁ ἅγιος Ἱερώνυμος εἰς τὸν πρόλογον τῶν Βασιλειῶν, ὅτι τὸ πρῶτον βιβλίων τῶν Μακκαβαίων τὸ εἶδεν ἑβραϊκόν· τὸ δεύτερον, λέγει, εἶν' ἑλληνικόν. Δὲν ἔπρεπε μὴ νὰ ἐγράφησαν ὅλα τῆς παλαιᾶς εἰς γλῶτταν ἑβραϊκήν; Τὸ βιβλίον τοῦ Τωβὶτ, ὡς λέγει ὁ ἅγιος Ἱερώνυμος, ἐγράφη χαλδαϊκῶς, ὁμοίως καὶ τῆς Ἰουδὶθ. τὸ Ἰὼβ εἶν' μεμιγμένον ἀπὸ ἑβραϊκὸν, ἀραβικὸν, καὶ συριακόν. ὁ Δανιὴλ λέγει, καὶ ὁ Ἔσδρας ἐγράφησαν μὲ χαραχτῆρα γραμ-

γεγραμμάτων ἑβραϊκῶν εἰς γλῶσσαν χαλδαϊκήν. ποῖον ἐστὶ, ἄρα τὸ ὑπόμνημα· Ὅτι δὲν ἐγράφησαν ἑβραϊκῶς τὰ Μακκαβαϊκὰ, τὸ λοιπὸν δὲν εἶναι θεία γραφή; ἢ ὅτι νὰ μὴν ἐφυλάσσοντο εἰς τὴν κιβωτὸν, δὲν ἀναγκάζει τὸν Χριστιανὸν, ὅπου πιστεύει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὄχι τῶν Ἑβραίων. οἱ Ἑβραῖοι δὲν ἐδέχοντο τινὰ τοῦ Δανιὴλ, ὡς λέγει ὁ ἅγιος Ἱερώνυμος εἰς τὸν πρόλογον τοῦ Δανιήλ. οἱ Ἑβραῖοι δὲν ἔβαλαν εἰς τὴν κιβωτὸν, ὡς λέγει ὁ Δαμασκηνὸς, τὴν Σοφίαν τοῦ Σολομῶντος καὶ τοῦ Σειράχ· οὐδὲ ἐδέχοντο δι' κανονικὰ τὸν Τωβὶτ καὶ τὴν Ἰουδήθ· ὡς φαίνεται ἀπὸ τὸν ἅγιον Ἱερώνυμον εἰς τὸν πρόλογον τῶν βιβλίων τοῦ Σολομῶντος· ὅθεν οὐδὲ τοῦτα ἐβάνοντο εἰς τὴν κιβωτόν. Καὶ ὅμως ἡ καθολικὴ ἐκκλησία τὰ δέχεται δι' κανονικά. δὲν ἀξίζει λοιπὸν τὸ ὑπόμνημα· δὲν ἐφυλάσσοντο εἰς τὴν κιβωτὸν τὰ Μακκαβαϊκὰ, ἄρα δὲν εἶναι κανονικά. ὅτι καθὼς ἡ καθολικὴ ἐκκλησία δέχεται δι' κανονικὰ καὶ ἄλλα βιβλία

litteris quidem hebraicis, sed Chaldæo sermone cõscriptos. Quale ergo argumentum est; Maccabæorum libros non esse in Canone, quia non sunt hebraicè scripti?

Quod verò non asseruarentur in Arca, nil mouet Christianum; qui non Hebræis, sed Ecclesiæ fidem præstat. Danielis partem Hebræi non numerant inter Prophetica, vt sanctus Hieronymus ait Præfatione in Danielem. Sapientiam Salomonis & Sirach Hebræi non asseruabant in Arca, vt testatur Damascenus. Tobiã & Iudith pro Canonicis nõ habebant; vt patet ex Præfatione Hieronymi in libros Salomonis & Iudith: Quare nec illos in Arca reponebant. Attamen Ecclesia Catholica pro Canonicis habet. Non valet ergo argumentum; In Arca non asseruabantur libri Maccabæorum, ergo sunt extra Canonem. Sicut enim Catholica Ecclesia recipit

De fid. orthod. lib. 4 cap. 18.

vt

vt Canonicos alios quoq; libros, qui non asseruabantur in Arca; ita & libros Maccabæorum recenset in Canone, sicut & Danielem agnoscit Prophetam. Et est plane admiratione dignum; Quòd, vt diximus ad Blasphemiam 6. magnus Pater S. Augustinus conceptis verbis doceat, Maccabæorum scripturā non haberi quidem à Iudæis sicut legem & Prophetas & Psalmos, sed esse ab Ecclesia receptam; & vilissimus homuncio Lutherus cum sua synagoga nugētur oppositum. Sed quemadmodum Lutherus non erubuit infame scelus Apostasiæ proiecto habitu & instituto S. Patris Augustini; depositaque cuculla seduxit monialem Deo dicatam, sibique per sumnum sacrilegium copulauit, ex eaque susceprit perditionis filios: ita quoque doctrinæ glorioſissimi sui Patriarchę apostatam se præstitit, & auaritiæ actus rabie bonam conscientiam repulit; ac proinde circa fidem nau-

βλία ὁπου δὲν ἐφυλάττοντα εἰς τὴν κιβωτὸν, ἔτζι δέχεται καὶ τὰ Μακκαβαϊκὰ, καθὼς ἔχει καὶ δλὰ θεοφόρτων τὸν Δανιήλ. Καὶ ἔστι θαυμαστὸν, ὅτι ὁ μέγας πατὴρ ὁ ἅγιος Αὐγουστῖνος νὰ λέγῃ, & νὰ μαρτυρᾷ, & νὰ διδάσκῃ φανερώτατα, ὡς ἐπαμψε ἐπαίω εἰς τὴν β. βλασφημίαν· Οτι τὰ Μακκαβαϊκὰ δὲν τὰ δέχονται οἱ ἑβραῖοι, ἀλλὰ τὰ δέχεται ἡ ἐκκλησία· Καὶ ὅμως ἕνα ἀσεβὴς αἱθεοφόρειον ὁ Λουτέρος μὲ τοὺς μωρομαθεῖς του νὰ φλυαρῆσι τὸ ἐναντίον. ἀλλὰ καθὼς ἀποστάτησεν ὁ Λουτέρος ἀπὸ τὸ χῆμα καὶ τὸ ὁπάγγελμα τοῦ μεγάλου πατρὸς Αὐγουστίνου, & ἔρριψεν ὁ ἄθεος τὸ μοναχικὸν κεκάλι, καὶ ἐξεπλάτεσε μίαν καλογεραίαν ἀφιερωμένην τῷ θεοῦ, καὶ μὲ ταύτην ὁπαιδοποίησεν ὁ παμμίαρος· ἔτζι ἀποστάτησε καὶ ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν τοῦ πατρὸς τοῦ Αὐγουστίνου, καὶ μεθυσμένος ἀπὸ τὴν λύσσαν τῆς φιλαργυρίας καὶ κακῆς συνειδήσεως ἐναυάγησε περὶ τὴν πίστιν, ἐτάραξεν τὰ θεσμολικὰ

δόγ-

δόγματα, κατατάτησε νομοθεσίας πατέρων, ἐσύγχυσεν ἔθνη & πόλεις, καὶ ψυχὰς ἀναρίθμητους, καὶ ἀπὸ Χριστοῦ θρέμματα ἔκαμε τοῖς ἀνθρώποις ἐρίφια τῷ Σατανᾷ. Τούτου τοῦ λωποδύτου καὶ ἀποστάτου & προδρόμου τοῦ ἀντιχρίστου τὰ ἀντίθεα δόγματα κηρύττει ὁ παντέρημος Γεργαῖος, μὴ νοῶν τὶ, καὶ πῶς, καὶ πόσον βλασφημᾷ, & ὅτι ἔκαμεν τὸν ἑαυτόν του ὄργανον τοῦ διαβόλου καὶ προδότην ἐκείνης τῆς πίστεως, ὁποῦ ἔλαβεν ἐξηγημένην ἀπὸ τοὺς ἁγίους οἰκουμενικοὺς διδασκάλους ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία. Καὶ μένει ἀνίκητος ἀλήθεια, ὅτι ἀπὸ τὰ θεόπνευστα βιβλία τῶν Μακκαβαϊκῶν ἔχομεν τὴν ἀληθινὴν διδασκαλίαν τοῦ Καθαρτηρίου. καὶ ὅποιος ἀρνεῖται τὴν ἐξουσίαν τῶν Μακκαβαϊκῶν, δείχνει τὸν ἑαυτόν του ἀποστάτην, καὶ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἀντίδικον.

Τὸ τρίτον ὁποῦ λέγει, πῶς ἀμφιβάλλουσιν οἱ Μακκαβαῖοι, εἰ ἴσως ἔγραψαν καλὰ, & ὁποῖον δὲν ἔκαμε

naufragauit, & Apoſtolica dogmata oppugnauit, Patrum decreta proculcauit, confuſionem orbi Chriſtiano peperit, innumerabiles animas decepit, & Chriſti oues mutauit in hædos ſatanæ. Huius ſeductoris, perduellis, & præcurſoris Antichriſti deteſtanda dogmata profert nobis inſulſiſſimus Gerganus, non intelligens, quid, quomodo, quantum ve blaſphemet; ſeque factum Diaboli organum, & proditorem illius fidei, quam & à ſacris Eccleſiæ Doctoribus explanatam accepit Orientalis Eccleſia. Ita inuicta elucet veritas, Quòd è ſacris Maccabæorum libris veram de Purgatorio doctrinam habemus: & qui librorum illorum negat auctoritatem, declarat ſe ſe apoſtatam, & catholicæ veritatis rebellem.

Denique quod tertio loco obijcit, Maccabaicorum ſcriptorem ambigere, num bene ſcripſerit; quod non fecit alius ſcri-

ptor Canonicus: ex magna oritur inerudíti hominis inſcitia. Poſtrema ſecundi Maccabæorum libri verba ſic habent: Ego quoque in his faciam finem ſermonis. Et ſi quidem aptè & appoſite conſcripſi, hoc & ipſe volebam. Si verò ſtilo ſum vſus tenui & humili, ego præſtare hoc potui. Apte & appoſite ſcribere, tenuique ac humili ſtilo vti, non ſunt voces addubitantis rite an ſecus Auctor hiſtoriam ſcripſerit; ſed ambigẽtis de locutione & phraſi, an ſermone græcanico ſit aptè vſus. Secundum quippe librum Maccabęorum fuiſſe grę cè ſcriptum teſtatur, vt dictum eſt, ſanctus Hieronymus; primum vero ait viſum à ſe Hebraicum. Dubitat ergo ſcriptor de græci ſermonis proprietate & elegantia, quòd homo hebræus peregrina ſcripſerit lingua, & non dubitat de veritate hiſtoriæ fideliter & piè ſcripta; vt perperam Lutherani intelligunt ex impe-

Præfat. in lib. Regum

μετινας προφήτης· γενναῖα ἀπὸ ἀμαθίαν καὶ ἀλογίαν πολλήν. Τὰ ὕστερα λόγια τῦ β. τῦ Μακκαβαίων ἔχει τάδε· Καὶ αὐτὸς ἀυτόθι καταπαύσω τὸν λόγον. Εἰ μὲν καλῶς Ἐ διθέτως τῇ συντάξει, τῦτο καὶ αὐτὸς ἤθελον. εἰ δὲ διτελῶς καὶ μετρίως, τῦτο ἐφικτὸν ἦν μοι. Καλῶς γὰρ διθέτως τῇ συντάξει, Ἐ διτελῶς γὰρ μετρίως, δὴν σημαίνουσιν ἀμφιβολίαν αὐ ἐσωύθεσε τὸν ἱσορίαν ὁ συγγραφεὺς καλὰ ἢ κακά· ἀλλὰ ἀμφιβολίαν δὲ τὸν φράσιν, αὐ ὁ συγγραφεὺς ἐμετεχειρίδη καλὰ τὸν ἑλληνισμόν· ὅτι καθὼς εἴπαμεν, λέγει ὁ ἅγιος Ἱερώνυμος, πῶς τὸ πρῶτον βιβλίον τῦ Μακκαβαϊκῶν τὸ εἶδε ἑβραϊκόν· καὶ τὸ δὲ διτερον, λέγει, ἐγράφη ἑλληνικῶς. ἀμφιβάλλει λοιπὸν ὁ συγγραφεὺς, αἰ ἐφύλαξε καλὰ τὸν ἑλληνισμὸν αἴθρωπος ἀλλογενὴς ἑβραῖος εἰς τὸν ξένην γλῶσσαν, Ἐ δὲν ἀμφιβάλλει αὐ ἔγραψε τὸν νοῦν καὶ τὸν ὑπόθεσιν τῆς ἱσορίας καλὰ καὶ ζωσὰ, ὡς σκανδαλίσθησαν οἱ Λουτε-

ρανοὶ

ρεῖοι ἀπὸ ἀμαθίαν τῆς ἑλληνικῆς γλώττης.

Ετζι διὰ τὸν ἑαυτόν τε ἔγραφε τῇ Κορινθίων ὁ Απόστολος· Οτι αἱ μὲν ἐπιστολαί φησι βαρεῖαι & ἰσχυραὶ, ὁ δὲ λόγος ἐξουθενημένος.

Καὶ ὁ μέγας Βασίλειος ἔγραφε τῷ Σοφιστῇ Λιβανίῳ, ὅτι ἡ θεία γραφὴ περιέχει νοῦν μὲν ἀληθῆ, λέξιν δὲ ἀμαθῆ.

Μάλιστα αἰ ἔλεγε ἀκόμη ὡταν ἀμφιβάλλοντας ὁ ἅγιος Παῦλος διὰ τὸν ἑαυτόν τε· δοκῶ δὲ κἀγὼ πνεῦμα θεοῦ ἔχειν.

Καὶ ὁ ἅγιος Πέτρος εἰς τὴν δευτέραν τῆς ἐπιστολήν· Καὶ ἔχομεν βεβαιότερον τὸν προφητικὸν λόγον, ᾧ καλῶς ποιεῖτε προσέχοντες.

Καὶ εἰς τὰ ὕστερα λόγια τῆς προφητης τε ἐπιστολῆς· διὰ Σιλουανοῦ ὑμῖν πιστοῦ ἀδελφοῦ, ὡς λογίζομαι, δι' ὀλίγων ἔγραψα.

Καὶ εἰς τὸ εὐαγγέλιον ὁ θεολόγος· οὐδὲ αὐτὸν οἶμαι τὸν κόσμον χωρῆσαι τὰ γραφόμενα βιβλία.

Λοιπὸν γράφοντας εἰς τοῦτον τὸν τρόπον οἱ κορυφαῖοι, πῶς

imperitia græciſmi.

Ita Corinthijs Apoſtolus de ſe ipſo ſcribebat; Quòd epiſtolæ quidem, iuquit, graues & fortes, ſermo autem contemptibilis. 2. Cor. 10. 10.

Et Baſilius magnus Libanio ſophiſtæ ſcribebat, ſacræ Scripturæ ſenſum eſſe verum, ſermonem non elegantem.

Imo ſi quaſi dubitans Apoſtolus de ſe ipſo dicebat; Puto autem, quòd & ego ſpiritum Dei habeam. 1. Cor. 7. 40.

Et ſanctus Petrus in 2. ſua epiſtola; Et habemus firmiorem propheticum ſermonem, cui bene facitis attendentes. Cap. 1. 19.

Et in calce ſuæ prioris epiſtolæ; Per Siluanum, inquit, fidelem fratrem, vt arbitror, vobis breuiter ſcripſi. 21. 25.

Et Ioannes in Euangelio; Nec ipſum, inquit, arbitror mundum capere poſſe libros, qui ſcribendi eſſent.

Itaque ſi Apoſtolorum Coryphæi ſimilibus loquendi modis vtuntur,

Cur Lutherani asserunt, Nullum prophetam esse cum dubitatione locutum; cum præsertim in illis verbis secundi Maccabæorum dubitatio sit non de veritate historiæ, sed de structura & phrasi græca?

Ita norunt hæretici cum Deo pugnare & ignorantiæ & blasphemiarum telis.

διὰ τί λέγουσιν οἱ Λουτεριάνοι, ὅτι κανεὶς προφήτης δὲν ἐμίλησε μὲ ἀμφιβολίαν; ὄντας μάλιστα ἡ ἀμφιβολία τοῦ Μακκαβαίων ὄχι διὰ τὸν νοῦν, καθὼς εἴπαμεν, ἀλλὰ διὰ τὴν συντάξιν, ἤγουν τὴν φράσιν καὶ τὸν ἑλληνισμόν;

Ετζὶ ἔμαθαν οἱ αἱρετικοὶ νὰ θεομαχοῦσιν καὶ ὡς ἀπαίδευτοι, καὶ ὡς βλάσφημοι.

BLAS-

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ Ν.

Οποιος ἀποθάνῃ εἰς μετανοίαν ζώνεται (τουτέστιν ἀμέσως) διότι εἷς ὑὸς θεοῦ διὰ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος καὶ τῆς ἁγίας κοινωνίας.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA L.

Quisquis acta pœnitentia moritur, saluus est (intelligit, immediatè) quia filius Dei est per sacrum baptisma, & sanctam Communionem.

REFVTATIO.

Ο θεμέλιον τῆς αἱρετικῆς φρενοβλαβείας προβάλλει, ὅτι δύο μόνον τάξεις εἰσὶ δίχως τὶ μέσον, ζωζομένων καὶ κολαζομένων. ὅσις ἀποθάνῃ μὲ ἁμαρτίαι, κολάζεται· ὅσις ἀποθάνῃ εἰς μετανοίαν, ζώζεται. Καὶ τοῦτο εἶναι ὡσανὰ νὰ ἔλεγαν· ὁ ἄνθρωπος ἢ ζωντανὸς εἶναι ἢ ἀποθαμένος· τὸ λοιπὸν ἄλλο δὲν εἶναι παρὰ ζωὴ καὶ θάνατος, κόσμος καὶ τάφος. καὶ καθὼς λέγοντας τοῦτο δείχνουσι μεγάλην ἀνοησίαν,

Oc est oppugnationis Purgatorij hæreticum fundamentum; Quòd duo tantum sint ordines sine vllo medio, beatorum & damnatorum. Qui in peccato, inquit, moritur, damnatur; Qui pœnitens moritur, saluus est. Ac si dicerent: Homo vel viuus, vel vita functus est. Non datur ergo, nisi vita & mors, lucis vsura & tumulus. Et sicut ita dicendo, temere se loqui ostendunt;

dunt: est enim quoddam intermedium, ægrotatio; interque vitam & mortem, lectulus ægri; cum tamen ægrotus viuat; sed tamen purgatione, medela, & curatione indigeat. Ita non agnoscendo alias animas, nisi beatorum & damnatorum, delirant; nam omittunt medias; nimirum illas, quæ viuæ quidem, sed ægrotæ sunt. Quarum temporaneus locus est per metaphoram lectulus, ille scilicet tertius locus ad purgationem curationemque accommodatus. Qui non est perpetua sedes, aut vltimus homini terminus; sed medium quid, quasi apparatus ad obeundam æternæ vitæ hæreditatem ab ijs animabus, quæ summum sanctitatis gradum non assecutæ in hac vita, recesserunt affectæ quibusdam fragilitatis humanæ maculis, vt in sæpe citato capite docet Areopagita. In quo duos ordines declarat consequentium salutem; eorum, qui integer-

6. de Hierar. Eccl.

δίαιτ ἐστὶ τὸ μεθόριον ἡ ἀῤῥωστία, καὶ τὸ μέσον τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ᾅδου ἡ κλίνη· καὶ ὅμως ὁ ἀῤῥωστος δὲν ἐστὶ νεκρὸς, ἀλλὰ ζωντανὸς, καὶ ἔχει χρείαν καθάρσεως, ἰατρείας καὶ θεραπείας. ἔτζι μὴ μεζῶντας ἄλλας ψυχὰς, ὡσὰ μόνον τὰς ζωζομένας καὶ κολαζομένας, δείχνουσιν οἱ ἀνόητοι ἐκάτερον ἀναισθησίαν, ὅτι ἀφήνουσι τὰς μέσας, ἤγουν τὰς ζωντανὰς καὶ ἀῤῥωστας· τὸ ὁποῖον ὁ θεόσοφος τόπος ἐστὶ μεταφορικῶς ἡ κλίνη, ἤγουν ὁ τρίτος τόπος διὰ νὰ καθαριθοῦσι καὶ νὰ θεραπευθῶσι. Καὶ τοῦτος ὁ τρίτος καὶ μέσος τόπος δὲν ἐστὶ παντοτινὸς, οὐδὲ λῆξις ἐκάτη, ἀλλ' ἐστὶ μέσος, ἤγουν σκέυη εἰς ὁδοποίησις εἰς τὴν οὐράνιον λῆξιν τῶν μὴ τελείως ζησαίτων ἱεροτάτην ζωὴν, ὡς διδάσκει ὁ Ἀρεοπαγίτης εἰς τὸ πολλάκις θεοειρημένον ἕβδομον κεφάλ. περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς Ἱεραρχίας, εἰς τὴν θεωρίαν ὅπου τῶν ἱερῶς κεκοιμημένων. ὅπου ἐξηγᾶται δύο τάξεις τῶν ζωζομένων, τῆς ἱεροτάτης ζωῆς, καὶ τῆς ἱερᾶς ὄχι μὲ ἄκραν τελειό-

λειότητα. εἰς ταῖς ὁσίαις δύο τάξεις ἀναφέρονται οἱ ἕξεις τάξεις, ὅπου βάλει ὁ θεολόγος εἰς τὸν λόγον τὸν εἰς τὸ ἅγιον βάπτισμα· ἕξεις τάξεις οἶδα, λέγει, τῶν ζωζομένων, δουλείαν, μισθαρνίαν, ἰδιότητα. Λοιπὸν οἱ δύο τάξεις τῶν σωζομένων, τελείων καὶ μὴ τελείων πνίγουσι τῶν ἀσέβειαν τῶν αἱρετικῶν. διότι ἂν οἱ ψυχαὶ τῆς δευτέρας τάξεως μισθύουσιν ἀπὸ τὰ κοσμία τοις μὲ κάποια φιλὰ, ὡς ἐξηγᾶ ὁ ἅγιος Μάξιμος, ἢ ἐλαφρὰ ἀνθρωπίνης ἀδυναμίας ἁμαρτήματα, τὸ λοιπὸν ὄχι πᾶσα μετάνοια εἰς τοῦτο τὴν ζωὴν πασχάει τὴν ψυχὴν ἢ ἀπ' ὅλα τὰ ἐλαφρὰ ἁμαρτήματα, ὅθεν μένουσας τέτοια ψυχὴ εἰς κάποιον τρόπον ἀκάθαρτη, δὲν ἐμπορεῖ παραυτὰ νὰ εἰσέβῃ εἰς τὸν οὐρανὸν ἢ τὸ ἐντὸν τῆς Ἀποκαλύψεως· δὲν ἐμβαίνει εἰς τὴν βασιλείαν τὸ θεῖ τίποτε μεμολυσμένον. χρειάζεται λοιπὸν τέτοια ψυχὴ κάθαρσιν ὡς ἄρρωστη καὶ μεμολυσμένη. τὴν κάθαρσιν εἶν ἀδύνατον νὰ τὴν

gerrimam duxere vitam; & eorum, qui summã non attigere perfectionem. Ad quos duos ordines reducuntur tres illi, quos docet Gregorius Nazianzenus oratione in sanctum Baptisma: Tres, inquit, ordines noui peruenientium ad salutem; seruorum, mercenariorum, & filiorum. Duo igitur ordines saluandorum, perfectorum & non perfectorum suffocant impietatem hæreticam. Si enim secundi ordinis animæ recedunt à corporibus cum leuibus quibusdam, vt scholiastes Areopagitę sanctus Maximus explicat, ideſt venialibus fragilitatis humanæ peccatis; constat non omnem in hac vita pœnitentiam liberare animam à cunctis, etiam leuibus peccatis. Manens igitur talis anima cum maculis non potest illico in cælestem recipi patriam iuxta illud; Non intrabit in eam aliquod coinquinatum. Opus ergo habet purgatione huiusmodi

De his duobus ordinibus Nysse. ser. de infantib. qui cito rapiũtur.

Apoc. 21. 27.

κὴ μεγάλα· κὴ πῶς πᾶσα ψυχὴ μετανοημένη κὴ χωρισμένη ἀπὸ τὸ κορμὶ δὲν ἔχει καμίαν ἁπαξίαν ἢ θανασίμου ἢ συγνωστοῦ ἁμαρτήματος· ὅτι εἰς τοῦτον τὸν τρόπον πᾶσα μετανοημένη ψυχὴ ἤθελεν ἔχει παρευθὺς ἄδειαν νὰ περνᾷ εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. τώρα ὁ αἱρετικὸς οὔτε τὸ ἔδειξεν, οὔτε ἐμπορεῖ νὰ τὸ δείξῃ, ἔχοντας ἐναντίον τὴν ἀποστολικὴν διδασκαλίαν, ταῖς μαρτυρίαις & τὰ διηγήματα τῶν ἁγίων πατέρων, τῆς ἀναγνωστικῆς μάλιστα ἐκκλησίας τὰ καθημερινὰ ψάλματα, τόσαις ἱστορίαις, κὴ τὰ ὁσημέραι συμβάματα τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς. Δὲν σώνει λοιπὸν καθ' ἑαυτὴν τινὰς πᾶσα μετάνοια. οὐδὲ χρείαζεται νὰ εἶναι ὁ χριστιανὸς διὰ τοῦ βαπτίσματος υἱὸς τοῦ θεοῦ· ἀλλὰ εἶναι ἀναγκαῖον ἄλλο τίποτε διὰ ταῖς ψυχαῖς τῆς δευτέρας τάξεως. Τοῦτο εἶναι τὸ πρῶτον κεφάλαιον, ὁποῦ ἐλέγχει τὴν βλασφημίαν τούτην.

quamuis pœnitentiam emundari pœnitentem à quauis macula, & maiori & minori; omnemque animam egressam è corpore cum pœnitentia liberam esse omni sorde, mortali & veniali. Ita enim omnis anima per pœnitentiam apta esset ad beatitudinem mox adeundam. Sed hoc ipse nec probauit, nec probare potest; cum aduersetur illi traditio Apostolica, testimonia & narrationes sanctorum Patrũ; quotidiana Ecclesię, præsertim Orientalis officia, tot historiæ, & horis omnibus humanæ vitæ exempla. Itaque nuda omnis pœnitentia non sufficit; nec satis est, vt Christianus per baptismũ fit filius Dei; sed opus est aliquid aliud pro secundi ordinis animabus. Ita ex hoc primo capite reuincitur blasphemia 50.

Δεύτερον κεφάλαιον εἶναι, ὅτι τῶν μετανοούντων διδὲ ἢ ἐκ-

Reuincitur præterea ex altero capite; Nam pœnitentibus iniunguntur ab Ecclesia satisfactionis opera pro grauitate peccatorum; *Chryſoſt. 2. Cor. 7. in morali.*

torum; vt patet ex Canonibus Basilij magni, aliorumq. Patrũ apud Græcos. Quod quidem semper obseruatũ est ex Apostolica traditione. Constat enim ex priori epistola ad Corinthios, ei qui sui patris vxorem habuit, fuisse iniunctum ab Apostolo satisfactionis opus, vt explicat ibi etiam Chrysostomus; nimirum tradendo illum satanæ in interitum carnis. Deinde vbi pœnitens per iniunctam satisfecit pœnam, reuocatus fuit à Paulo, inquit Chrysostomus, in caput 5. prioris ad Corinthios; & in 2. posterioris. Cum igitur pœnitentia & peccatorum confessio annexũ habeãt satisfactionis debitũ pro qualitate delictorum, si fidelis quispiam secundi ordinis è vita discedat cum pœnitentia, & emissa peccatorum confessione, non soluto tamen satisfactionis debito pro peccatis; omnino eius anima nec statim potest beatitudinem consequi; impedit enim debi-

ἡ ἐκκλησία τὸ ὀπτίμια καὶ τοὺς κανόνες καὶ τὸ βάρος τῆς ἁμαρτιῶν, καθὼς τὸ δείκνυσιν οἱ κανόνες τῶ μεγάλου Βασιλείου καὶ ἄλλων πατέρων. Καὶ τοῦτο ἐκ νομοθεσίας καὶ διδασκάλεως ἀποστολικῆς, ὡς ἔστι φανερὸν ἀπὸ τοῦ πρώτου πρὸς Κορινθίους, ὅπου ὁ Ἀπόστολος δίδει ἐκείνῳ ὁπόυ ἐπέρνασε μετὰ μικρὰ καὶ λέγει κανόνα καὶ ὀπτίμιον, καθὼς ἐκεῖ ἐξηγᾶται καὶ ὁ Χρυσόστομος, νὰ παραδοθῇ τῶ Σατανᾶ εἰς ὄλεθρον τῆς σαρκός. καὶ ἀφ' ὅ ἐκεῖνος ἐμετανόησε, τότε λέγει, τὸν ἐλευθέρωσεν ὁ Παῦλος ἀπὸ τὸ ὀπτίμιον. ὅταν δὴ λοιπὸν ἡ μετάνοια καὶ ἡ ἐξομολόγησις ἔχουσιν ἀκόλουθον τὸ ἐπιτίμιον καὶ τὸν κανόνα τῆς βάρος τῆς ἁμαρτιῶν, αὐτινας χριστιανὸς τῆς μέσης τάξεως ἀποθάνῃ μετανοημένος καὶ ἐξομολογημένος δίχως νὰ ἔχῃ πληρωμένον τὸ χρέος τῶ κανόνος τῆς ἁμαρτιῶν τε, ἐξ ἀνάγκης ὅτε τὸν οὐρανὸν ἐμπορεῖ παραδοθῆ νὰ κληρονομήσῃ ἡ ψυχή τε, ὅτι τὸ χρέος ἐμποδίζει, & ἡ δικαιοσύνη τῶ

τῷ θεῷ δὲν ἐξαρισθῇ· ὥστε ἐμπορεῖ μὲ δίκαιον νὰ κολασθῇ, ὅτι εἶ μετανοημένη. Τὸ λοιπὸν εἶ χρεία νὰ πληρωθῇ τὸ χρέος, καὶ τότε νὰ ἀπολαύσῃ. Δὲν ζώνει λοιπὸν ἐκεῖνο ὁποῦ λέγει ἁπλῶς ὁ αἱρετικὸς, Ὅστις ἀποθάνῃ εἰς μετανοίαν ζώνεται. διότι αὐ ἀποθάνῃ εἰς μετανοίαν δίχως πληρωμὴν τῷ κανόνος, δὲν ζώζεται παρευθὺς, ἀλλὰ μὲ τὴν πληρωμὴν τῷ χρέους εἰς τὸ Καθαρτήριον.

debitum nondum ſolutum, cum iuſtitiæ Dei nondum ſatisfactum ſit; nec iure poteſt etiam detrudi in infernum, cum ſit anima pœnitentiæ dono munita. Neceſſe igitur eſt ſolui debitum, vt perueniatur ad vitam. Itaque non ſatis eſt, quod ſimpliciter ait hæreticus; Quiſquis acta pœnitentia moritur, ſaluus eſt. Nam ſi acta pœnitentia moriatur non ſoluto ſatisfactionis debito, non ſtatim ſaluus, ideſt beatus eſt; ſed aſſequitur hoc perſoluto debito in purgationis loco.

Καὶ εἶ φανερὸν, ὅτι λέγοντας ἡ γραφὴ, πῶς ἀπὸ τὸ αἷμα τῷ Χριστῷ ἔχομεν τὴν ἀπολύτρωσιν, ἄφεσιν τῷ ἁμαρτιῶν, λέγει καὶ διδάσκει τὴν δύναμιν τῷ μυστηρίων· ὅτι ἀπὸ τὸ αἷμα τῷ Χριστοῦ ἔχει δύναμιν τὸ βάπτισμα νὰ λειώνῃ τὰ ἁμαρτήματα· ἢ ἀπὸ τὸ αἷμα τῷ Χριστῷ ἔχει δύναμιν τὸ μυστήριον τῆς μετανοίας νὰ λειώνῃ τὰ ἁμαρτήματα· ὄχι δίχως βάπτισμα ἢ πόθον τῷ βαπτίσματος, ἢ δίχως μετανοίαν νὰ λειώνωνται. ἐπειδὴ λοιπὸν καὶ τὸ ἀβάπτι-

Atque ideo clarum eſt, quòd cum Scriptura ait; In quo habemus redemptionem per ſanguinem eius, remiſſionem peccatorum: docet, Virtutem Sacramentorum oriri è Chriſti ſanguine. Baptiſmus enim vi ſanguinis Chriſti delet peccata. Similiter ſacramentum Pœnitentiæ vi ſanguinis Chriſti tollit peccata; non quòd ſine baptiſmo, aut ſaltem eius voto,

Eph. 1 7. *Col.* 1. 14.

& ſine pœnitentia tollantur peccata. Quoniam igitur ſatisfactio pars eſt integrans Pœnitentiæ ſacramentū, habet ipſa etiã vim remittendi virtute ſanguinis Chriſti, ſiue ſolutio fiat in hac vita, ſiue in futura.

Duo hæc capita, quibus probatur, non ſufficere quamuis pœnitentiam, vt continuo det pœnitenti vitam æternam, certa & rata ſunt ex multis magniſq. ſanctorum teſtimonijs, quæ continet Explanatio capitū Definitionis Florentini, & ex ijs quę ſupra attulimus. Et certè ſi tantæ rei non ſubeſſet alia probatio, ſatis eſſet luculentiſſima atteſtatio Oriẽtalis Eccleſiæ per vetuſtiſſimum eius canticum pro mortuis, quod ſupra citauimus.

Imago, inquit, *ſum tuæ ineffabilis gloriæ, licet delictorum ſtigmata geram. Miſerere Domine creaturæ tuæ, & purga me miſericordia tua, & optatam mihi concede patriam.*

Rur-

μιον εἰ μέρος ἀναπληρωτικὸν τῦ μυστηρίυ τῆς μετανοίας, ἔχει καὶ αὐτὸ δύναμιν νὰ ἐλευθερώνῃ ἀπὸ τὸ χρέος διὰ τὸ αἷμα τῦ Χριστοῦ, ἢ νὰ γίνεται ἡ πληρωμὴ εἰς τούτυ τὴν ζωὴν, ἢ εἰς τὴν ἄλλυ.

Τοῦτα τὰ δύο κεφάλαια τὰ ἀποδεικτικὰ, πῶς δὲν ζώνῃ πᾶσα μετάνοια νὰ δώσῃ παρευθὺς τὴν μακαριαν ἀπόλαυσιν, εἰ βεβαιωμένα ἀπὸ ταῖς πολλαῖς & μεγάλαις μαρτυρίαις τῶν ἁγίων, ὁπῦ ἐμπεριέχει τὸ βιβλίον τῶν πέντε Κεφαλαίων, καὶ ὅσα μερικῶς ἐφέραμεν ἐπάνω. πλὴν ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία τὰ κηρύσσει λαμπρότατα εἰς ἐκεῖνο ὁπῦ ψάλλει παλαιόθεν διὰ τὶς νεκρῶσις, καὶ τὸ ἀναφέραμεν διὰ τλὺ ὁμοίαν ὑπόθεσιν.

Εἰκὼν εἰμὶ τῆς ἀῤῥήτυ δόξης συ, εἰ καὶ στίγματα φέρω πλασμάτων: οἰκτείρησον τὸ σὸν πλάσμα δέσποτα, καὶ καθάρισον σῇ εὐσπλαγχνίᾳ, καὶ τλὺ πολυθεμένλυ πατρίδα μοῦ χάρισαί μοι.

Καὶ

Καὶ πάλιν· Ον ἐκ γῆς ἀνεστελάβου, τέκνον φωτὸς ἀπέργασαι, τῆς ἁμαρτίας τὸν ἀχλὺν ἐκκαθαίρων πολυέλεε.

Rursus. *Quem è terra assumpsisti, filium lucis effice, expurgans è peccatorum maculis ô multum misericors.*

Τὸ, στίγματα φίλων παγμάτων· καὶ τὸ, Καθάρισον σῆ ἀπλαγχνίᾳ· σημαίνει τὸ πρῶτον κεφάλαιον, ὅτι πολλαῖς φοραῖς ἡ μεταμελείᾳ ψυχὴ μιαθεῖσα ἀπὸ τὸν κόσμον τοῦτον μὲ στίγματα ἐλαφρῶν ἁμαρτημάτων, καὶ πρέπει νὰ καθαριθῇ τελείως εἰς τόπον ἁρμόδιον, καὶ μὲ τόπον ἁρμόδιον. Τὸ, Καὶ τὸν ποθεινὸν πατρίδα δώσχου μοι, σημαίνει τὸ δεύτερον, ὁποῦ πάσχει ἡ ψυχὴ ἡ ἐξωεισμένη ἀπὸ τὸν πατρίδα, εἰς τὸν ὁποίαν δὲν ἔχει ἄδειαν νὰ ἐμβῇ, αἰ δὲν πληρώσῃ τὸ χρέος ὅλον τοῦ κανόνος. Ὅμως ἡ ἐκκλησία μὲ δέησες, μὲ λειτουργίαις, μὲ πολλαῖς ἀγαθοεργίαις δίδει καθημερινὰ πολλὴν ἀναψυχὴν τέτοιων ψυχῶν διὰ νὰ ἐλαφρωθοῦσιν, καὶ νὰ ἐλευθερωθοῦσιν. καὶ λαμπρύνεται γλυκωτέρων

Quod ait, delictorum stigmata; & purga me; spectat ad primum caput. Sæpe enim anima cum pœnitentia decedens aspersa est maculis leuium erratorũ: Et omnino purganda est congruentibus pœnis in loco congruenti. Illud verò, optatam concede patriam; spectat ad secundũ caput; significatque magnã satisfactionis pœnam; scilicet exilium, quod patitur anima patriã anhelans, quo peruenire non potest nisi persoluto satisfactionis debito. Cum interim Ecclesia precibus, sacrificijs, alijsque pijs operibus multum huiusmodi animabus ferat quotidie auxilium, vt releuentur ac liberentur à pœnis. Ita enim delentur maculę,

debi-

debitumque celerius ſoluitur.

Ex his perſpicit omnis Chriſtianus, quanta animi peruerſitate & inſcientia blaſphemiam hanc fuderit Lutheri diſcipulus. Quodque dum Scriptura ait; Nihil coinquinatum intrabit in Regnum Dei: innuit etiam & docet veritatem Purgatorij.

Apocal. 21. 27.

τερον ἡ ψυχὴ, καὶ ταχέως κόπτεται τὸ χρέος.

Ετζι βλέπει πᾶσα Χριστιανὸς, μὲ πόσην πονηρίαν καὶ ἀμαθίαν ἔβαλε ὁ Λουτεροµάθητος τούτην τὴν πεντηκοστὴν βλασφημίαν. καὶ ὅτι λέγοντας ἡ γραφὴ, πῶς δὲν ἐμβαίνει εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ τίποτε μεμολυσμένον, διδάσκει ἀκόμη καὶ μαρτυρᾷ τὸ Καθαρτήριον.

BLA-

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΝΑ.

Οἱ Παπισταὶ φλυαροῦσιν, ὅτι ὅλοι παγαίνουσιν εἰς τὸ Καθαρτήριον. ἄρα καὶ οἱ Προφῆται, καὶ οἱ Ἀπόστολοι, & ὁ Πάπας.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA LI.

Nugantur Papistæ asserentes, ad Purgatorium ire omnes. Irent enim Prophetæ, Apostoli, & Papa.

REFVTATIO.

Οὕτως ἐξ συκοφαντίας τῆς ἀσεβείας, καὶ ὀνείρατα τῶν αἱρετικῶν. κατάκειται ἡ καθολικὴ ἐκκλησία τὸν Ωριγένην εἰς τὴν πέμπτην σύνοδον, ὅτι ἐδογμάτιζε κάποιαν ἀποκατάστασιν, καὶ τέλος τῶν βασάνων τοῦ ᾅδου, καὶ διὰ τοῦτο μίαν κοινὴν σωτηρίαν & καλῶν καὶ κακῶν· μὲ ταῖς ὁποίαις βλασφημίαις οἱ ἄνθρωποι ἐγίνοντα ῥᾴθυμοι εἰς τὴν τήρησιν τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ. πῶς ἐξ λοιπὸν ἐμπορετὸν

Haereticorum plane somnia, & calumniæ impietatis. Damnatus fuit Origenes in 5: Synodo, quia docebat quandam in integrum restitutionẽ omniũ, finemque pœnarum in damnatis; ac proinde vnam omnibus, & bonis & malis futuram salutem: Per quas impias blasphemias fiebant homines ad præcepta Dei seruanda segniores. Quomodo igitur

Papi-

Papiſtæ; ſcilicet Chriſti oues Petro paſtori eiuſque ſucceſſoribus creditæ; nimirum ipſa vna Catholica Eccleſia, contrarium dicant? Si Purgatorium omnes adirent, vna eſſet promiſcua bonorum & malorum ſalus; Purgatorium enim ad ſalutem ſpectat. At Catholica Eccleſia propter hoc damnauit Origenem. Non eſt ergo Papiſtarum dogma, quòd omnes mittantur in Purgatorium. Et mentitur homo inſanus cum Apoſtata huius calumniæ magiſtro. Rurſus quia per Areopagitam duo ſunt iuſtorum ordines; & ſecundus ordo purgatione indiget, ad quam tantopere conferunt Eccleſiæ preces; manifeſtiſſimus certè eſt Eccleſiæ ſenſus. Nec inuentus eſt vnquam catholicus vir, qui nefariam hanc protulerit ſententiã, Quòd omnes in Purgatorium eãt. An vero Lazarus

De hoc Chryſoſto. homi. in terræ motum, & in Lazarum ac diuitẽ. Tomo. 6.

πορεῖον, ὅτι οἱ Παπισαὶ, ἤγουν τὰ πρόβατα ὅπου ἔδωκεν ὁ Χριστὸς εἰς κυβέρνησιν τῦ Πέτρυ καὶ τῶν διαδόχων τυ, δηλονότι ἡ καθολικὴ ἐκκλησία νὰ εἰπῇ τὸ ἐναντίον; ἂν ὅπαγαίνασιν ὅλοι εἰς τὸ Καθαρτήριον, ἤθελεν εἶσαι μία κοινὴ σωτηρία καὶ καλῶν καὶ κακῶν, ὅτι τὸ Καθαρτήριον εἶναι εἰς ζωτηρίαν. ἀλλ' ἡ καθολικὴ ἐκκλησία διὰ τῦτο ἐκατάκρινε τὸν Ωριγένην. δὲν εἶ λοιπὸν δόγμα τῶν Παπισῶν, ὅλοι νὰ πηγαίνουσιν εἰς τὸ Καθαρτήριον· καὶ ψεύδεται ὁ μιαρὸς συκοφαίτης μὲ τὸν διδάσκαλόν τε τὸν Ἀποστάτην. πάλιν ὅπου ἡ καθολικὴ τὴν ἄνωθεν ἀποστολικὴν διδασκαλίαν τῦ Ἀρεοπαγίτυ δύο εἶ τῶν σωζομένων οἱ τάξες, καὶ ἡ δευτέρα τάξις χρειάζεται τὸ Καθαρτήριον, καὶ πρὸς τῦτο ὠφελοῦσι τόσον οἱ δέησες τῆς ἐκκλησίας, δῆλ ἀνάγκης τὸ φρόνημα τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας εἶ φανερόν· ὅτε ὀρθόδοξος ποτὲ ἄνθρωπος εἶπε τύτων τῶν βλάσφημον συκοφαντίαν τῦ Γερμανῦ, ὅτι ὅλοι πηγαίνου-

νουσιν εἰς τὸ Καθαρτήριον. Καὶ τί ἄλλο σημαίνει τὸ ῥητὸν τῦ Χριστῦ, ὅτι ἀπέθανεν ὁ Λάζαρος, καὶ τὸν ἔφεραν οἱ Ἄγγελοι εἰς τὸν κόλπον τῦ Ἀβραάμ; Δὲν ὑπῆγε λοιπὸν ὁ Λάζαρος εἰς τὸ καθαρτήριον, ὅτε ὁ πολυπλούσιος. Τὸ ῥητὸν τῦ Παύλου εἰς τὸ α. πρὸς Φιλιππησίους· τὸ ὀπιθυμίαν ἔχων ἀναλῦσαι, καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι. ὅπου ὁ Χρυσόστομος φιλοσοφῶν τὰ θαύματα λέγει· ἔμελλεν ὁ Παῦλος ἐντεῦθεν πρὸς τὸν οὐρανὸν μεθίστασθαι, καὶ μὴ Χριστοῦ εἶναι.

Λέγει ὁ μέγας Βασίλειος καθὼς εἰς ὅλους τοὺς πανηγυρικοὺς τε λόγους, ἐγκωμιάζοντας τοὺς ἁγίους τεσσαράκοντα· Τμᾶς οὐχ ἡ γῆ κατέκρυψεν, ἀλλ' οὐρανὸς ὑπεδέξατο.

Καὶ δηλ τοὺς κορυφαίους τῦ Ἀποστόλων φάλλει ἡ ἀναβολικὴ ἐκκλησία· Τοὺς ἀσφαλεῖς καὶ θεοφθόγγους κήρυκας, τὸν κορυφὴν τῶν Ἀποστόλων Κύριε προσελάβου εἰς κατάπαυσιν τῶν ἀγαθῶν σε καὶ ἀνάπαυσιν· καὶ παρομοίαις γνώμαις ὅλων τῶν

rus eò profectus est, qui statim portatus est ab Angelis in Abrahæ sinum, sicut epulo abductus in infernum? Quid volebat aliud Apostolus scribens ad Philippenses; Desiderium habere dissolui, & esse cum Christo? Vbi Chrysostomus egregiè differens; Transiturus, inquit; hinc erat Paulus in cælum, & futurus cum Christo. Luc. 16. 22. c. 1. 13.

Basilius magnus in suis panegyricis, præsertim homilia in sanctos Quadraginta Martyres; O flores, inquit, Ecclesiæ, Vos non terra contexit, sed Cælum suscepit.

Et de Coryphæis Apostolorum canit Orientalis Ecclesia; Inerrantes ac deiloquos Prædicatores, Apostolorum verticem, Domine ad beatitudinem assumpsisti. Afferri possent innumeræ sanctorũ Patrũ

sententiæ; sed quia materia hæc est satis exposita suis locis, nunc supersedemus.

Cum igitur in sacrosancto sacrificio fiat commemoratio Prophetarum, Apostolorum, & Martyrũ ad agendas Deo gratias, deinde fideliũ defunctorũ vt releuentur ac liberentur; apertissimè ostenditur, vt præsertim Chrysostomus docet Homilia 21. in Acta; Pro secundo tantum ordine fidelium dari Purgatorium; & calumniam oppositam fuisse à Lutheро euulgatam, vt blasphemijs suis prætextum obtenderet. Et sicut actus nimia rabie Purgatorium negauit ille Apostata, & commentus est hanc calumniam; Quod per Papistas mittantur omnes in Purgatorium; vt videretur aliquo fundamento negare purgatorium: Ita è contrario quidam alij excogitarunt aliud extremum, vt possent & ipsi negare Purgatorium. Asserunt

τῶν ἁγίων διδασκάλων εἰς τοῦτο, ὅτι βαρετὸν καὶ ἄκαιρον εἰς νὰ πολυλογῶμεν εἰς θεῖον μυστήριον τόσον ἐξεταστικὸν καὶ ξεκαθαριστικόν.

Ἀναφέρομεν λοιπὸν εἰς τὴν θείαν λειτουργίαν ἡ ἐκκλησία τὸ μνήμιον τῶν προφητῶν καὶ Ἀποστόλων καὶ μαρτύρων εἰς εὐχαριστίαν, ἀπέκει μνημονεύοντας τοὺς ἐν πίστει κεκοιμημένους διὰ λύτρωσιν καὶ βοήθειαν, διδάσκει φανερώτατα μάλιστα καὶ τὸν Χρυσόστομον εἰς τὴν καθομιλίαν τῶν πράξεων, πῶς διὰ μόνην τὴν δευτέραν τάξιν εἶναι τὸ Καθαρτήριον. Καὶ ὅτι διὰ νὰ σκεπάσῃ τοὺς βλασφημίαις του ὁ Λουτέρος ἐσκόρπισε τοῦτην τὴν ψεύτικην Συκοφαντίαν. καὶ καθὼς τοῦτος ὁ ἀποστάτης διὰ τοῦτην λύσσαν ὁπού εἶχεν, ἐρνήθη τὸ Καθαρτήριον· καὶ διὰ νὰ φαίνῃ πῶς τὸ ἀρνεῖται μὲ θεμέλιον, ἐφαντάσθη τοῦτην τὴν Συκοφαντίαν· Ὅτι καθὼς τοὺς Παπιστὰς, ὡς αὐτὸς λέγει, ὅλοι παγαίνουσιν εἰς τὸ καθαρτήριον· ἔτζι ἐξ ἐναντίας ἄλλοι τινὲς ἔλαβαν τὸ ἄλλο ἄκρον διὰ νὰ ἀρνηθοῦσι καὶ αὐτοὶ τὸ καθαρτήριον, καὶ λέγου-

λέγουσιν, Οτι δὲν ἔστι καθαρτήριον ὡς τρίτος τόπος, διότι τὸ καθαρτήριον ἔστι καὶ γίνεται εἰς τοῦτον τὸν ζωήν. Καὶ πρὸς τοῦτο ἀναφέρουσι τὰ λόγια τοῦ Εὐαγγελίου, ὅπου ὁ Αβραὰμ ἀποκρινόμενος εἶπε τῷ πλουσίῳ· Τέκνον ἐνθυμήσου, ὅτι ἀπέλαβες τὰ ἀγαθά σου ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ ὁ Λάζαρος ὁμοίως τὰ κακά του. Καὶ ἀπὸ τοῦτο συλλογίζονται, ὅτι καθὼς ὁ Λάζαρος αἴ ἔκαμνε τίποτε ἁμάρτημα, ἀπέλαβεν εἰς τοῦτον τὸν ζωὴν τὰ κακὰ, καὶ ἐκαθαρίσθη, ὡς τὸ ἐξηγᾷ ὁ Χρυσόστομος εἰς τὸν γ. λόγον διὰ τὸν Λάζαρον, καὶ εἰς τὸν λόγον ὅπου ἔγραψεν εἰς τὸν σεισμὸν καὶ εἰς τὸν πλούσιον καὶ εἰς τὸν Λάζαρον· ἔτζι καὶ διὰ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ὅσοι καθαρίζονται, τὸ καθαρτήριον ἔστι εἰς τοῦτον τὴν ζωὴν, ὄχι νὰ ἔστι τρίτος τόπος εἰς τὸν ἄλλον.

Οθεν συμπεραίνουσι μὲ δύο λόγια, ὁ Λουτέρος λέγοντας· ἄτοπον ἔστι ὅλοι νὰ παγαίνουσιν εἰς τὸ καθαρτήριον καὶ τοὺς Παπιστὰς, ἄρα δὲν ἔστι καθαρτήριον.

Καὶ τοῦτοι λέγοντας· ἄτοπον

runt enim, ideo non dari tertium purgandis animis locum, quia purgatio fit & perficitur in hac vita. Vtque probent hoc, citant Euangelij locum, vbi respondens Epuloni Abraham; Fili, inquit, recordare, quia recepisti bona in vita tua, & Lazarus similiter mala. Ex hoc enim colligunt, ~~Quòd~~ sicuti Lazarus si quid peccauit, luit in hac vita pœnas, & purgatus est, vt exponit Chrysostomus 3. in Lazarum homilia; & Sermone in terræ motum, atque in diuitem & Lazarum: ita, & cæteros homines pati suum Purgatorium in hac vita. Proinde nullum esse in futura tertium locum:

Luc. 16. 25

Tomo 5.

Tomo 6.

Ita per duo extrema inferunt, Lutherus quidem in hunc modum. Absurdum est asserere, omnes ire in Purgatorium, vt aiunt Papistæ: ergo non

datur Purgatorium.

Alij verò in hunc modum. Absurdum est dari tertium illum locum, & nullam animam eo mitti; quandoquidem homines in hac vita purgantur; ergo non datur Purgatorium. sed sicut ostensum est, magnæ impietatis esse Lutheri blasphemiam; ita secundæ quoque opinionis error absurditatis & impietatis arguitur.

Primo; quia si quid valet ratio ab exemplo Lazari; Quòd si purgatus ille fuit in hac vita ob leuia quædam peccata; similiter omnes alij iusti, qui purgatione indigent, in hac vita purgantur: Valebit quoque alia similis ratio. Dives epulo propter aliquod bonum recepit bona in vita sua: Omnis ergo malus propter aliquod modicum bonum recipit in hac vita delicias, & rerum omnium affluentiam. Sed falsum est, omnes malos viuere in rerum omnium abundantia. Ergo à simili falsum est, omnem

πον εἶ) νὰ εἶ) Καθαρτήριον εἰς τὸν ἄλλον ζωὴν, καὶ τινας νὰ μὴν παγαίνουν εἰς ἐκεῖνο, ἐπειδὴ οἱ ἄνθρωποι καθαρίζονται εἰς τοῦτον τὴν ζωὴν, ἄρα δὲν εἶ) Καθαρτήριον ἡ τρίτος τόπος. Ἀλλὰ καθὼς ἀπεδείχθη ἀσεβὴς ἡ βλασφημία τοῦ Λουτέρου, ἔτζι ἀποδείχνεται καὶ τὸ σφάλμα τῆς δευτέρας γνώμης ἄτοπον καὶ βλάσφημον.

Πρῶτον, ὅτι αὐ ἀξίζει ὁ λογαριασμὸς ἀπὸ τοῦ Λαζάρου, διατὶ ἐκεῖνος ἐκαθαρίσθη εἰς τοῦτον τὸν ζωὴν ἀπὸ κάποια τε ἁμαρτήματα, ἄρα ὅσοι χρειάζονται καθαρισμὸν, ὅλοι καθαρίζονται εἰς τοῦτον τὸν ζωὴν· πρέπει νὰ ἀξίζῃ καὶ τοῦτος ὁ ὅμοιος λογαριασμός· Ὁ πλούσιος ἀπέλαβε διὰ κάποιον καλὸν ὁποῦ ἔκαμεν εἰς τοῦτον τὴν ζωὴν τὰ ἀγαθά τε· ἄρα πᾶσα κακὸς ἄνθρωπος διὰ τίποτε ὀλίγον καλὸν ὁποῦ κάμνει, ἀπολαμβάνει εἰς τοῦτον τὴν ζωὴν τρυφὴν & ἀπλειαν· καὶ ὅμως ὄχι πᾶσα κακὸς ἄνθρωπος τρυφᾷ καὶ ἀπλερεῖ. λοιπὸν δὲν

πᾶσα

πᾶσα δίκαιος ἀπολαμβάνει εἰς τούτῳ τῷ ζωῇ δίχα τῶν ἁμαρτήματα τὴν κάθαρσιν ὁ τῶν τῇ ἐγγίζει.

Δεύτερον, λέγει ὁ Χρυσόστομος εἰς τοὺς προειρημένους δύο λόγους, ὅτι οἱ μὲν ἐνταῦθα μόνον, οἱ δὲ ἐκεῖ κολάζονται, οἱ δὲ καὶ ἐνταῦθα καὶ ἐκεῖ. ὅπερ δεῖται ἐδῶ, ὄχι εἰς τὸν ἄλλον ζωὴν ὁ Λάζαρος· τιμωρεῖται ἐκεῖ μόνον ὁ πλούσιος· τινὲς κολάζονται καὶ ἐκεῖ καὶ ἐδῶ ὥσαν οἱ Σοδομῖται. Τὸ λοιπὸν δὲν εἶ ἀνάγκη, ὅτι αὐ ἐπαίδευσε τὸν Λάζαρον ὁ θεὸς εἰς τούτῳ τῷ ζωῇ, νὰ παιδεύῃ καὶ ὅλους τοὺς ὁμοίους τῷ Λαζάρῳ εἰς τούτῳ τῷ ζωῇ. ἀλλὰ μὲ διαφόρους τρόπους καθαρίζονται οἱ δίκαιοι, καθὼς φανῇ τῆς δικαιοσύνης τῷ θεοῦ. καὶ διὰ τῶν ἔχοντας ἡμεῖς ἀπὸ τὸν ἀποστολικὴν παράδοσιν νὰ παρακαλοῦμεν διὰ νὰ καθαρισθοῦσιν οἱ νεκροὶ, πᾶσα ἀνάγκη εἶ, ὅτι τὸ Καθαρτήριον, ὁ τρίτος τόπος, νὰ δουλεύῃ ὄχι διὰ ὅλους, καὶ ὄχι εἰς τούτῳ τὴν ζωὴν, ἀλλὰ διὰ τοὺς ὀλίγον ἀκαθάρτους ἢ χρεώσας δικαίους, αὐ δὲν

nem iustum recipere mala & purgationem in hac vita propter aliqua sua errata.

Secundo, Docet Chrysostomus in dictis duobus sermonibus: Quosdam hominum puniri tantum in hac vita, quosdam in futura, esse etiam qui puniuntur vtrobique. Luit in hac vita pœnas Lazarus, luit in gehenna diues, Sodomitæ in vtraque. Non igitur si Lazarus recepit mala in vita sua, necesse est vt boni omnes puniantur in hac vita: sed purgantur varijs modis ad arbitrium diuinæ iustitiæ. Quapropter posita traditione Apostolica fundendi preces pro purgandis defunctis, necesse omnino est, Purgatorium, tertium scilicet locum non omnibus patere, nec esse in præsenti vita: sed pro illis tantum pijs, qui aliqua sorde polluti, vel debito præpediti migrant è vita

non vsquequaque purgati, ac soluti debito.

δὲν ἔσωσαν νὰ καθαριθοῦν, καὶ νὰ πληρώσουν τελείως εἰς τὴν παροῦσαν ζωήν.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΝΒ.

Ψεύδονται οἱ Παπισταὶ λέγοντας, ὅτι ὁ Πάπας εἶν κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἔχει ἐξουσίαν νὰ ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τὴν κόλασιν, καὶ ἀπὸ τὸ Καθαρτήριον.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA LII.

Falsò dicunt Papistæ, Papam esse caput Ecclesiæ, & potestatem habere liberandi ab inferno & à Purgatorio.

REFVTATIO.

VEritatis vim aiunt Philosophi tantam esse, vt non modo ex veris necessariò verum sequatur, sed ex falsis etiam possit verum inferri. At nimia hæreticorum impietas oppositum

Εγυσιν οἱ Φιλόσοφοι, πῶς εἶν τόση ἡ δυνάμις τῆς ἀληθείας, ὅτι ἀπὸ ἀληθινὰς ἀρχὰς ἀκολουθεῖ ἐξ ἀνάγκης ἀληθινὸν συμπέρασμα· καὶ ὅτι ἀπὸ ψεύτικες ἀρχὲς μὴ ἀληθινὰς ἐμπορεῖ νὰ ἀκολουθήσῃ ἀληθινὸν συμπέρασμα. ἀλλ' ἔδειξεν

ξεν ἡ φλοιὸν ἀσέβεια τῶν αἱρετικῶν ὅλον τὸ ἐναντίον, ἀπὸ τὰ ἄνθη καὶ τὰ ῥόδα τῆς θείας γραφῆς μαζώνουσιν ἀκανθας, ἀπὸ ταῖς ἀληθιναῖς ἀρχαῖς τῶν εὐαγγελικῶν δογμάτων μαζώνουσι τὰ μύθια.

Λέγουσιν, ὁμολογοῦσι, κηρύττουσιν οἱ Παπισταὶ, τουτέστιν οἱ Χριστιανοὶ, ἡ ἐκκλησία, ὅλαις οἱ ἅγιαις οἰκουμενικαῖς συνόδες, ὅλοι οἱ ἅγιοι πατέρες, ὅτι ὁ Πάπας εἶν κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας ὡς διάδοχος τὸ Πέτρου, ὡς ποιμὴν τὸ προβάτων τὸ Χριστοῦ, ὡς κληρονόμος τῆς πίστεως τὸ Πέτρου κ τλω δ. ζωσδον, ὡς κλειδοῦχος τῆς βασιλείας τῶν ὐρανῶν. ἀλλὰ δὲν λέγουσι νὰ εἶν ὁ κλειδοῦχος τὸ ᾅδου, καὶ νὰ ἔχη ἐξουσίαν νὰ ἐλευθερώση ἀπὸ τλω κόλασιν, καθὼς ζυκοφαντοῦσιν οἱ αἱρετικοὶ μὲ δόλον ὁ πονηρίαν. διατὶ ξέρουσι πᾶσα Χριστιανὸς, πῶς τὰ βάσανα τὸ ᾅδου δὲν ἔχουσι τέλος, κὴ πῶς τοῦτο εἶν δόγμα τῆς πίστεως, λαμβανῇ πολλὴν ἀφορμὴν νὰ γελάσῃ ἀκούοντας, πῶς ἔχει ἐξουσίαν ὁ Πάπας νὰ ἐλευθερώσῃ

situm facit; è floribus enim rosisque Scripturæ colligunt spinas: è veris Euangelicę doctrinę principijs fabulas fingunt.

Asserunt, fatentur, clara voce dicunt Papistæ, ideſt Christiani, Ecclesia, vniuersa Concilia generalia, omnes sancti Patres, Papam esse caput Ecclesiæ vt Petri successorem, vt ouium Christi pastorem, vt fidei Petri hæredem è Quartæ Synodi vocibus, vt Christi Vicarium, vt clauigerum Regni Cælorum. Non tamen dicunt, esse quoque inferni clauigerum, & potestatem illi esse liberandi ab inferno: sed hæc est dolosæ prauitatis hæreticorum calumnia. Sciunt enim Christiani pœnas inferni nullo fine posse terminari, & hoc esse fidei catholicæ dogma. Si ergo illis diceretur, Papam posse terminare illas pœ-

nas, certè dictum risu exciperent. Ita hæreticus potestatem Papæ malitiose amplificat, vt eam penitus tollat.

Hæretica similiter calumnia est, quod addit; Papistas asserere, in potestate Papæ esse liberationem à Purgatorio. Et constat, hanc fuisse primam à rabie Lutheri excogitatam calumniam, quòd Pontificiarum Indulgentiarum Diplomata non essent illi suisque monachis tradita ad promulgandum per Germaniam; cum ex tali promulgatione eleemosynarum pecunia non redigeretur in manus Lutheri. Qui antea per multos annos cum vixisset catholicus & monachus, credebat sane & ipse, quippe etiam vt sacerdos, Indulgentiarum vim. Deinde vbi non licuit nomine eleemosynæ pecuniam cogere ex dispensatione Indulgentiarum Papæ; primum quidem cœpit

θερόση ἀπὸ τὴν κόλασιν. Τοσον ὅτι ἐξαπλώνῃ μὲ παρρησίαν ὁ αἱρετικὸς τὴν ἐξουσίαν τὸ Πάπα διὰ νὰ τὴν ἀφανίσῃ ὁλότελα.

Παρομοίως δὲν λέγουσιν οἱ ὀρθόδοξοι, πῶς ὁ Πάπας μὲ ἐξουσίαν ἐλευθερόνει ἀπὸ τὸ Καθαρτήριον. καὶ τοῦτη ἀκόμη ἔν) ζυκοφαντία αἱρετική. καὶ ἔν) φανερὸν, ὅτι ἐσάθη ἡ πρώτη βλασφημία ὁπού ἐφανταάθη ἡ λύσα τὸ Λουτέρου, ἀφ' ὅ δὲν τὸ ἐδόθησαν τὰ συγχωρητικὰ τὸ ἀρχιερέως τῆς Ρώμης νὰ τὰ διαμοιράσῃ μὲ τοὺς μοναχοὺς τῆς ἐξέως τὸ εἰς τὴν Γερμανίαν, ὅπου δὲν μὲ τὸ τὰ τὰ ζυγχωρητικὰ δὲν ἔβγαιναν οἱ ἐλεημοσυνάις εἰς τὰ χέρια τὸ Λουτέρου. ὁ ὁποῖος τόσους χρόνους πρώτα ἐσάθη ὀρθόδοξος κὴ καλόγερος, καὶ ὅπὶς δὲ κὴ αὐτὸς ὡς ἱερεὺς τὸ θεοῦ τὴν δυνάμιν τὴν συγχωρητικῶν. ἀπέκει ἀφ' ὅ δὲν τοῦ ἐβόλεσε νὰ συλλέξῃ ἀργύριον εἰς ὄνομα ἐλεημοσυνῆς μὲ τὴν διαφημὴν τὴν ζυγχωρητικῶν τὸ Πάπα, ἤρχισε νὰ ἀμφιβάλλῃ αὐ ἀξίζουσι τὰ συγχωρητικά.

τικά. καὶ τέλος ἐρίζωθη τόσον ἡ ὀργὴ καὶ ὁ Σατανᾶς εἰς τὴν καρδίαν τε, ὅτι μὲ αἰσχίστην αἵρετικὴν ἐβλασφήμησε καὶ εἶπεν, ὅτι Καθαρτήριον δὲν εἶ), οἱ λειτουργίαις δὲν ἀξίζουσι, καὶ τὰ συγχωρητικὰ τε Πάπα δὲν ἔχουσι δυνάμιν. Καὶ δι' νὰ δώσῃ χρῶμα τῆς βλασφημίας τε ἔπλασεν, ὅτι οἱ Παπισταὶ λέγουσι, πῶς ὁ Πάπας ἔχει ἐξουσίαν νὰ ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τὸ Καθαρτήριον.

pit valorem earum vocare in dubium: Denique occupante Satana cor eius totum, hæretica procacitate erupit in blasphemias; Quòd nullum sit Purgatorium, quòd incruentum sacrificium nihil profit, & Indulgentiæ Papæ nil valeant. Vtque aliquam blasphemijs prætexeret causam, finxit; Papistas asserere, Quòd sit Papæ potestas liberandi à Purgatorio.

Ηξεύρει ὁ ἀσεβὴς, ὅτι τὰ συγχωρητικὰ τῆ ἀρχιερέων τῆς Ρώμης δι' τὶς νεκρούς φελιάχουσι τὴν ἀπόθεσιν τούτων μὲ τὰ τὰ λόγια.

Probe norat homo impius, qua verborum formula vtantur Romani Pontifices in suis de liberandis animabus Concessionibus.

Ημεῖς θαρρούντες εἰς τὸ ἔλεος τε Θεοῦ συγχωροῦμεν, ὅτι πᾶσα φορὰ ὁπού θέλει ἱερουργήσει τινὰς ἱερεὺς εἰς τὸν δεῖνα τόπον δι' τὴν ψυχὴν τινὸς πιστοῦ, ὁπού δι' ἀγάπης ἐνωμένη μὲ τὸν Θεὸν ἐχέβη ἀπὸ τὴν ζωὴν τούτην, καὶ εἶ) ἱκανὴ νὰ λάβῃ βοήθειαν ἀπὸ τὶς δίκαιος· ἡ ψυ-

Nos, inquiunt, de diuina misericordia confisi concedimus, vt quoties quicumque sacerdos in tali loco missam celebrauerit pro liberatione vnius animæ in Purgatorio existentis, quæ per charitatem Deo vnita ab hac luce decessit, & piorum suffragijs iuuari meruit;

ipsa

ipſa anima, quantum diuinæ bonitati placuerit, opportunis de theſauris Eccleſiæ ſubſidijs adiuta, peccatorum remiſſionem conſequatur, & de pœnis Purgatorij facilius valeat ad cæleſtem patriam peruenire.

In hac loquendi formula pro defunctis vident omnes, Papam non vti verbis auctoritatis & poteſtatis. Non enim dicit; Volo vnam animam è Purgatorio liberari. Sed, Concedimus, inquit, diuina freti miſericordia, vt anima fidelis piè defuncti, hoc eſt cum vera pœnitentia mortui, lucretur per modum ſuffragij, quantum diuinæ bonitati placuerit, remiſſionem peccatorum. Nimirum vt virtute ſacrificij, & meritorum Beatiſſimæ Virginis ſanctorumque omnium liberetur à Purgatorio. Ita per huiusmodi indulgentias Papa vt diſpenſator myſte-

ἡ ψυχὴ ἐκείνη βοηθητικῶς & ἐπισκεπτικῶς (καθὼς δέεται ἡ αἰατολικὴ ἐκκλησία) νὰ κερδαίνῃ ἀπὸ τὸν θησαυρὸν τῆς ἐκκλησίας τῳ̃ συγχώρησιν, διὰ νὰ περάσῃ εὐκολώτερα ἀπὸ τὰ βάσανα τοῦ Καθαρτηρίου εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

Εἰς τοῦτα τὰ λόγια τῶν συγχωρητικῶν διὰ τοὺς νεκροὺς βλέπει πᾶς ἄνθρωπος, ὅτι δὲν λέγει ὁ Πάπας ἐξουσιαστικῶς· θέλω νὰ ἐλευθερόνεται μία ψυχὴ ἀπὸ τὸ Καθαρτήριον· ἀλλὰ λέγει, συγχωροῦμεν καὶ τὸ ἔλεος τοῦ θεοῦ, ὅτι ἡ ψυχὴ τινὸς μεριμνοῦ Χριστιανοῦ κοιμηθέντος εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ θεοῦ, ἤγουν πιστοῦ καλὰ μετανοημένου, βοηθητικῶς, ὅσον φανῇ τῆς ἀπλαγχνίας τοῦ θεοῦ, νὰ κερδαίνῃ τῳ̃ συγχώρησιν· ἤγουν ἁρμόζομεν τῆς ψυχῆς ἐκείνης τῳ̃ δυνάμιν τῆς λειτουργίας, καὶ τῳ̃ σωσμένην τῶν κατορθωμάτων τῆς παναγίας, & πάντων τῶν ἁγίων διὰ νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τὸ Καθαρτήριον. ἄλλο λοιπὸν δὲν κάμνει ὁ Πάπας ὡς οἰκονόμος τῶν μυ-

στη-

σηρίων τῦ θεοῦ, εἰς τὰ συγχωρητικὰ τῶν νεκρῶν, ἢ μόνον ἐκεῖνο ὁπερ οὖν λέγει ὁ Ἀρεοπαγίτης, ὅτι ὁ Ἱεραρχης ἐνεργᾷ διαπορθμευτικῶς ἁρμόζοντας τινὸς ψυχῆς εἰς τόπον βοηθείας τὴν θεραπείαν ἀπὸ τὸν θησαυρὸν τῆς ἐκκλησίας, οὐχὶ ἁπλῶς ἀπὸ τὴν ἐξουσίαν τε, ὡσὰν νὰ ἐκρέμετον ἀπὸ τὸν ὁρισμὸν τῦ Πάπα ἡ ἐλευθερία τῶν ψυχῶν ἀπὸ τὸ καθαρτήριον. Ἤξερε λέγω τὰ ὁ ἀποστάτης Λυτέρος, ὅπου ἦτον αἱαθρεμμένος εἰς τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν. ἀλλ' ἀφ' ἧς τὸν ἐτύφλωσεν ἡ φιλαργυρία, καὶ τὸν ἔκαμεν νέον Ἰούδαν, ἐπλήρωσεν ὁ παμπόνηρος τὸ ῥητὸν τῦ Ἀποστόλυ· Ῥίζα γὰρ πάντων τῶν κακῶν ἐστιν ἡ φιλαργυρία, ἧς τινες ὀρεγόμενοι ἀπεπλανήθησαν ἀπὸ τῆς πίστεως.

Τοῦτο τὸ κεφάλαιον τὸ ἐρμηνεύουσιν οἱ τόποι ὁποῦ αἱαφέρομεν τῦ Χρυσοστόμου, καὶ θαυμασὰ τὸ ὄξηγᾷ ὁ διδάσκαλος εἰς τὸν ἠθικὸν μα. λόγον τῆς α. πρὸς Κορινθίους, ὅπου λέγει· Εἰ δὲ ἁμαρτωλὸς ἀπῆλθε, δεῖ βοηθεῖν ὡς ἂν οἷόν τε ἡ δεήσεις

mysteriorum Dei nihil aliud facit, quam quod, vt supra notauimus, Areopagita dicit; Hierarcham agere applicatiuè, adhibendo animæ curationem è thesauro Ecclesiæ per modum suffragij, non meræ auctoritatis; quasi iubente Papa liberentur animæ. Hæc, inquam, probe norat Apostata Lutherus, nempe vt alumnus olim Catholicæ Ecclesiæ. At postquam excæcatus auaritia nouus euasit Iudas, impleuit in se dictum Apostolicum; Radix enim omnium malorum est auaritia; quam appetentes quidam erra-uerunt à fide.

De Hier. Eccles. cap. 7.

1. Timo. 6. 10.

Totum hoc affirmant & docent prolatæ Chrysostomi sententiæ. Quod etiam 41. sermone morali in 1. ad Corinthios egregie declarat sic dicens: Si verò cum peccatis obijt, ferendum illi auxilium quo ad eius fieri possit precibus, supplica-

tio-

tionibus, eleemosynis, & oblationibus. Non enim hæc frustra sunt excogitata, nec vita functos incassum commemoramus, dum celebramus diuina mysteria, proque illis accedimus Agnum rogantes, qui propositus est, & mundi peccatum susceptit; sed vt aliquod illis solatium præbeamus. Non sine causa qui ante Altare stat, dum tremenda offeruntur mysteria, clamat; Oremus pro omnibus fidelibus defunctis, & ijs qui defunctorũ memorias celebrant. Instituta quippe nostra non sunt spectacula scenica; Absit, sed fiunt ex mandato Spiritus. Opem igitur illis feramus, commemorationesque eorum agamus. Si enim Iob filios sacrificio purgabat, quid ambigis de solatio, quod accipiunt mortui nobis hostias offerentibus? Ne ergo in ferendo auxilio deficiamus, & fundendis precibus pro defunctis. Siquidem in Altari iacet commune omnium

καὶ ἱκετηρίαις καὶ ἐλεημοσύναις καὶ προσφοραῖς. οὐ γὰρ ἁπλῶς ταῦτα ὑπισχνέονται, οὐδὲ εἰκῇ μνήμην ποιούμεθα τῶν ἀπελθόντων ὑπὲρ τῶν θείων μυστηρίων, καὶ ὑπὲρ αὐτῶν προσιμὲν λιτόμενοι τὸν ἀπαθῆ τὸν κεκμηκότος, τὸν λαβόντα τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου, ἀλλ' ἵνα τις ἐντεῦθεν αὐτοῖς γένηται παραμυθία. οὐδὲ μάτην ὁ παρεστὼς τῷ θυσιαστηρίῳ τῶν φρικτῶν μυστηρίων τελουμένων βοᾷ· ὑπὲρ πάντων τῶν ἐν Χριστῷ κεκοιμημένων, καὶ τῶν τὰς μνήμας ὑπὲρ αὐτῶν ἐπιτελούντων. οὐ γάρ ὅτι σκηνικὰ τὰ ἡμέτερα, μὴ γένοιτο· πανήγυρις γὰρ ἱερὰ ταῦτα γίνεται. βοηθῶμεν οὖν αὐτοῖς, καὶ μνείαν ὑπὲρ αὐτῶν ἐπιτελῶμεν. εἰ γὰρ τοὺς παῖδας τοῦ Ἰὼβ ἐκάθαιρε τῆς παρὸς θυσία, τί ἀμφιβάλλεις εἰ καὶ ἡμῶν ὑπὲρ τῶν ἀπελθόντων προσφερόντων γίνεταί τις αὐτοῖς παραμυθία; μὴ δὴ ὑπακάμωμεν τοῖς ἀπελθοῦσι βοηθοῦντες, καὶ προσφέροντες ὑπὲρ αὐτῶν δεήσεις· καὶ γὰρ τὸ κοινὸν τῆς οἰκουμένης κεῖται καθαρσιον· καὶ δυνατὸν

τὸν παίτοθεν συλλεγόμενον αὐτοῖς ζωναγωγῶν, ἀπὸ τῆς ἀέχων, ἀπὸ τῆς ὑπὲρ αὐτῶν δόξης, ἀπὸ τῶν μετ' αὐτῶν καλουμένων μαρτύρων, ὁμολογητῶν, ἱερέων.

Εἰς τέτα τὰ λόγια φαίνεται ἡ δύναμις τῶν συγχωρητικῶν τῷ Πάπα δι' τὰς νεκρούς. ὅτι εἰ ὁ ἁπλοῦς ἱερεὺς δίδει βοήθειαν, πολλῷ μᾶλλον ὁ κλειδοῦχος τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν δύναται νὰ ἐφαρμόσῃ βοηθητικῶς τὴν ἱερὰν λειτουργίαν & τὰ λοιπὰ εἰς ἐλευθερίαν τῶν καθαιρομένων ψυχῶν, δι' ἃς αἱ ὠσίαις ἀκόμη κεῖται εἰς τὴν ἁγίαν τράπεζαν ὁ ἀμνὸς, τὸ καθάρσιον τῆς οἰκουμένης. & κράζοντας τὸν ἀμνὸν ὁ Χρυσόστομος καθάρσιον, διδάσκει & τὸ δόγμα τοῦ Καθαρτηρίου, & τὴν ὠφέλειαν τῶν λειτουργιῶν, καὶ τῶν συγχωρητικῶν τὴν δύναμιν. & φαίνεται τῆς ἐκκλησιαστικῆς σωφροσύνης ἡ εὐσέβεια, καὶ τοῦ ἀσεβοῦς Λουτέρου ἡ θεομαχία.

nium expiatorium; licetque omni ex parte impetrare illis veniam, per preces, per munera pro ijs oblata, per commemorationes Martyrum, Confessorum, Sacerdotum, quæ tunc habentur.

In his licet perspicere vim Indulgentiarum, quas Romani Pontifices concedunt pro mortuis. Si enim quilibet sacerdos ferre potest opem, multo magis clauiger Regni Cælorum aptare potest per modum suffragij sacrificium incruentum, cæteraque pia opera ad liberandas è purgatorio animas; pro quibus etiam iacet in sacro Altari Agnus peccata omnium expians. Et Chrysostomus dum vocat Agnum vniuersorum expiatorium, docet & astruit Dogma Purgatorij, & sacrificiorum vtilitatem, & virtutem Indulgentiarum. Et palam fit institutionis Ecclesiasticæ pietas, & insani Lutheri impietas.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΝΓ.

Οὐδένας ἀπὸ τὺς ἁγίους πατέρες λέγει, πῶς ἔναι Καθαρτήριον.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA LIII.

Inter Sanctos Patres non est, qui affirmauerit Purgatorium esse.

REFVTATIO.

SI de ipso Dogmate & veritate Purgatorij loquitur; non ita lucet sol, vt allata Sanctorū testimonia perspicua sunt, & quæ citantur in Explanatione 5. capitum pro Florentino; per quæ fateri necesse est, Doctrinam esse & traditionem Apostolicam sanctorumque Patrum assertionem, esse Purgatorium. Si hoc ergo vult Lutheri alumnus, & sensum Dogmatis ait nusquam affirmatum à sanctis Patribus; omnino suæ mentis compos

Ν λέγῃ διὰ τὸ Α δόγμα καὶ τὴν ἀλήθειαν τὺ καθαρτηρίυ, φανερώτερον εἶναι παρὰ τὸν ἥλιον ἀπ' ὅσα παραφέραμεν, καὶ ὅσα περιέχονται εἰς τὴν ἑρμηνείαν τῶν πέντε Κεφαλαίων, ὅτι διδασκαλία καὶ παράδοσις ἀποστολικὴ, καὶ κήρυγμα ὅλων τῶν ἁγίων πατέρων ἐστὶ καὶ πίστις τὺ καθαρτηρίυ. εἰ δὲν αὐτὸς ὁ λυτερομάθητος ἔπεσε εἰς τοῦτον τὸν νοῦν, ὅτι δὲν ἔναι ἅγιος λέγει τὸ καθαρτήριον, ἔχασε παντάπασι τὰ λογικά τυ ὁ ζισάθλιος, & δὲν φρέπει νὰ

νὰ συλλογιζώμεθα μὲ τὸς ἀναιδήτους. Αμὴ ἂν λέγῃ, πῶς ἠδένας παλαιὸς εἶπεν τὸ καθαρτήριον, ἤγουν δὲν ἐμεταχειρίσθη τύτῳ τὴν λέξιν, ὀνομάζοντας τὸν τόπον ἐκεῖνον καὶ τοσοῦτον τόπον καθαρτήριον· ἀς ἠξεύρῃ, ὅτι τῦτο ἔν φρόνημα καὶ μίλημα ὅλων τῶν αἱρετικῶν.

Ετζι ὁ Αρειος ἠρνεῖτο τὸ Ομοούσιον, διατὶ ἔλεγεν πῶς δὲν τὸ ἔυρισκεν εἰς τὴν θείαν γραφήν.

Ετζι οἱ Πνευματομάχοι ἠρνοῦντο τὴν θεότητα τῦ ἁγίε Πνεύματος, λέγοντας ὅτι ῥητῶς δὲν τὸ ἤυρισκαν εἰς τὴν θείαν γραφήν. ὁμοίως ἐπροφασίζετο καὶ ὁ Νεστόριος διὰ τὴν φωνὴν, Θεοτόκος· Ϛ οἱ μονοφυσῖται διὰ τὰς δύο φύσεις τῦ Χριστοῦ, καὶ οἱ Μονοθελῆται διὰ τὰ δύο θελήματα. Ϛ ὅμως ὅλοι οἱ ἅγιοι πατέρες ἀπεκρίνοντο, ὅτι σώνει νὰ ἤρισκεται εἰς τὴν θείαν γραφὴν ὁ νοῦς καὶ ἡ ἀλήθεια τῶν δογμάτων.

Οθεν ὁ μέγας Αθανάσιος εἰς τὸ, Οτι ἡ ἐν Νικαίᾳ συνοδος ἐξέθετο πρεπόντως καὶ δι' σι-

pos non eſt, nec agendum nobis eſt cum homine veſano. Si verò negat Purgatorium eſſe, quia vocem Purgatorij pro tertio illo temporaneo loco reperire non eſt vſpiam in ſcriptis priſcorum Patrũ; ſciat hunc eſſe ſenſum & mentem omnium hæreticorum.

Negabant Ariani Conſubſtantialitatem in diuinis; dicendo, vocem hãc nuſquam legi in Scriptura. Negabant Pneumatomachi diuinitatem ſancti Spiritus, Quòd è ſcripturis id planis verbis ſe non habere dicerent. Hoc idem aiebat Neſtorius de voce illa, Theotocos, Deipara: Eutychiani de duabus Chriſti naturis; & Monothelitæ de duabus voluntatibus. Attamen omnes ſancti Patres ad hæc reſpondebant; Satis eſſe reperiri in Scripturis ſenſum & veritatem Dogmatum.

Ita ſanctus Athanaſius in epiſtola: Quòd Nicæna Synodus congruis & pijs ver-

verbis Decreta ediderit: Cur, inquit, Ariani accusant eos, qui non scriptis vocibus vtentes piè sentiunt? Nam piè sentire, rem esse sanctam fatentur omnes, licet peregrinæ voces adhibeantur, dummodo qui eis vtitur pium habeat sensum.

Et sanctus Gregorius Naziãzenus; De vocibus, inquit, nihil pugnabimus, dum syllabæ in eundem sensum nos ducant. *Orat. in Epiph.*

Et in oratione de Spiritu sancto de hoc hæreticorum errore disertissime disputans; Hoc est, inquit, inseruire literæ more iudaicæ sapientiæ. Nam si sensum habeamus in Scriptura, timenda non est veritatis enunciatio.

Cum igitur nobis tot Patrum testimonia suppetant ex traditione Apostolica, & communi sensu vniuersalis Ecclesiæ: Quòd duo sint perpetuæ mansionis animarum receptacula, Cælum & infernus: Quodque peccatum originale, &

Δσεβῶς ἃ ὀνειδέντα. Τὸ δ' σεβεῖν, λέγει, ὅσιον παρὰ πᾶσιν ὡμολόγηται, κἂν ξενιζούσαις λέξεσι τὶς χρήσηται, ἕως μόνον ὁ λέγων δσεβὲς ἔχῃ τὸ φρόνημα. διατὶ οὖν αἰτιῶνται τοὺς ἀγράφοις λέξεσιν δσεβοῦντας;

Καὶ ὁ θεολόγος Γρηγόριος· Οὐδὲν περὶ τῶν ῥημάτων ζυγομαχήσομεν, ἕως αἱ περὶ τὸν αὐτὸν ἔννοιαι αἰ συλλαβαὶ φέρουσιν.

Καὶ εἰς τὸν λόγον περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐξηγούντας δισφαλικώτατα τὸ σφάλμα τῶν αἱρετικῶν λέγει· Οτι τοῦτο ἐστὶ δουλεύειν τῷ γράμματι καὶ τῇ Ιουδαϊκῇ σοφίαν. ὅτι ἔχοντας τὸν νοῦν εἰς τὴν γραφὴν, δὲν πρέπει νὰ φοβούμεθα τὴν ἐκφώνησιν.

Εχοντας λοιπὸν ἡμῖν τόσας μαρτυρίας πατρικὰς ἀπὸ παράδοσιν ἀποστολικὴν, καὶ δισφαλίαν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας οἰκουμενικὴν· ὅτι δύο εἶναι οἱ παντοτινοὶ τόποι μὲ τοῦτον τὸν ζωὴν, ὁποῦ δέχονται ταῖς ψυχαῖς, οὐρανὸς καὶ γέεννα· καὶ ὅτι τὸ προπατορικὸν

κὸν

κὸν καὶ πᾶν θανάσιμον ἔμπροσθεν κρίμα βυθίζει τὸν ψυχὸν εἰς τὸν ᾅδην. Καὶ ἂν διρεθῇ ἡ ψυχὴ δίχως προγονικὸν ἢ ἄλλο κρίμα διὰ βαπτίσματος ἢ διὰ μετανοίας καθαρισμένη τέλεια εἰς τοῦτον τὸν ζωὸν, ἀναβαίνει ἀθρὸς εἰς τὸν οὐρανόν. ἂν δὲν εἶ τέλεια καθαρισμένη, ἔχοντας ἢ σίγματα ἐλαφρῶν ἁμαρτιῶν, ἢ χρέος κανόνος ὁποῦ δὲν ἔχει πληρωμένον, διὰ τοῦτο νὰ γίνωνται αἱ δέησις καὶ αἱ λειτουργίαις ἕως νὰ καθαρισθῇ, καὶ νὰ πληρώσῃ τὸ χρέος, καὶ τότε νὰ περάσῃ εἰς τὸν οὐρανόν. ἔχοντας λέγω τοῦτον τὸν ἀποστολικὸν διδασκαλίαν, πῶς δὲν ἔχομεν τὸν νοῦν, τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ δόγμα τοῦ Καθαρτηρίου, καλὰ καὶ νὰ μὴν ἔχωμεν τὴν λέξιν; καὶ ὅμως τὴν ἔχομεν ἐξ ἀκολουθίας, κράζοντας τὸν ἀμνὸν εἰς τὴν ἁγίαν τράπεζαν ὁ Χρυσόστομος διὰ τοὺς νεκροὺς καθάρσιον· καὶ ψάλλοντας ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία διὰ τοὺς νεκροὺς, Καὶ καθάρισον σὴν διαλαγχνία. διατὶ εἰς τὰ σύσοιχα τοῦ συνεζω-

& omne actuale mortale contrudant in infernum. Si verò per baptiſmum homo liberetur ab Originali, aut etiam quolibet actuali, vel per pœnitentiam omnino perpurgetur in hac vita, ſtatim aduolet in cœlum. Et quando non eſt omnino purgatus, ſed habeat vel leuium peccatorum notas, vel debitum ſatisfactorij operis, fundantur pro eius anima preces, & fiant ſacrificia, quoad purgetur, & liberetur debito; tumque feratur in Cælum. Cum inquam habeamus doctrinam hanc Apoſtolicam, quis quæſo non videt, in his apertiſſimè haberi ſenſum & veritatem de Dogmate Purgatorij, licet vox ipſa, Purgatorium, pro ſignificando purgationis loco non habeatur? Et tamen ea quoque ſuo modo habetur. Chryſoſtomus enim vocat Agnum in Altari expiatorium & purgantem: & Orientalis Eccleſia pro defunctis canit; Purga me

ò misericors. In coniugatis autem siue coniunctis vnum ab alio trahitur. Sicut qui cœnam dicit, locum cœnæ fatetur cœnaculum: & qui dicit Baptisma, fatetur baptismatis locum Baptisterium: & qui dicit dormientem, fatetur locum dormientium Cœmeterium. Ita dicendo Agnum purgantem; & Purga me; fatetur & prædicat Ecclesia purgandarum animarum locum esse Purgatorium.

Quare sanctus Augustinus in libro de octo Dulcitij Quæstionibus, Quæst. 1. Nonullos, inquit, fideles per ignem quemdam purgatorium, quantò magis minusve bona pereuntia dilexerunt, tanto tardius citiusve saluari: non tamen tales, de quibus dictum est, Quod Regnum Dei non possidebunt; nisi conuenienter pœnitentibus eadem crimina remittantur.

1 Cor. 6. 10.

Et libro de Ciuitate Dei 21. Pueris, inquit; si nondum præcepti capaces-

ιεζευγμένα ἕνα αἰαφέρει τὸ ἄλλο. καθὼς λέγοντας ἐργάτιν, ὁμολογοῦμεν τὸν τόπον τῦ ἐργάτε τὸ ἐργαστήριον· καὶ λέγοντας βαπτίζοντα, ὁμολογοῦμεν τὸ βαπτιστήριον· καὶ λέγοντας κοιμηθέντα, ὁμολογοῦμεν τὸ κοιμητήριον. ἔτζι λέγοντας καθάρσιον, καὶ καθάρσιον διὰ ταῖς ψυχαῖς, ὁμολογεῖται καὶ κηρύσσεται τῶν καθαιζομένων ψυχῶν ὁ τόπος τὸ Καθαρτήριον.

Οθεν ὁ μέγας Αὐγεστῖνος εἰς τὸ βιβλίον φέρει τῶν ὀκτὼ τῦ Δελκιτίου ζητημάτων λέγει· Διά τινος πυείς καθαρτηρίε τάχυτερον ἢ βραδύτερον ζώζεσθαι τινας φησὶν, τοὺς ἀγαπήσαντας ὀλιγώτερον ἢ πλειοτότερον τὰ θεόσπαρτα ἀγαθά. ζώζεσθαι δὲ μὴ χὶ ἐκείνους, φέρει ὧν εἴρηται ὅτι βασιλείαν θεοῦ οὐ κληρονομήσουσιν, ἐαὶ μὴ πρεπόντως μετανοοῦντες τύχωσι τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν.

Cap. 16.

Et libro de Ciuitate Dei 21. Pueris, inquit; si nondum præcepti capaces-

Καὶ εἰς τὸ κα. βιβλίον φέρει θεοῦ πόλεως διδάσκει νὰ εἰ μὴ θάνατον καθαρτήρια

εια βάσανα. καὶ εἰς ἄλλους τόπους ὀνομάζει τῦς καθάρσεως.

Διὰ τᾶτο πολλῆς καταικρίσεως ἔξ ἄξιοι, ὅσοι λέγουσιν, πῶς εἰς τὸ ε. θεὸς τὰ ὑπογνωσικὰ κ᾽ Πελαγιανῶν, δύο μόνον τόπους τῆ ψυχῶν ὁμολογᾷ ὁ Αὐγυστῖνος, ἀν ἐκεῖνο ἔξ ἔργον τᾶ Αὐγυστίνου. κ᾽ δὲν βλέπυσιν, ὅτι φανερώτατα μάρτυρᾶ Ⓒ λέγει δύο τόπους, ἤγουν αἰωνίας ἀναπαύσεως καὶ αἰωνίας κολάσεως. καὶ δὲν μιλεῖ, ὐδὲ ἔκαμνε χρεία νὰ μνημονεύσῃ ἐκεῖ τὸ καθαρτήριον, ὅπου ἔξ προσκαίρως τόπος προσκαίρου καθάρσεως τῆ μεταιτιμίων ψυχῶν. διατὶ οἱ Πελαγιανοὶ ὡς προέπαμεν, τῦς ὁποίους ἐλέγχει ὁ Αὐγυστῖνος, ἔξω ἀπὸ τοὺς ἀληθινὰς δύο τόπους τοὺς παστινοὺς ὠνειρεύοντα κ᾽ ἄλλον ζίτον τόπον αἰωνίου ἀναπαύσεως δηλ. τὰ ἀβάπτιστα βρέφη. Ⓒ τᾶτο ἀποβάλλει ὁ ζυγγραφεὺς, καὶ λέγει πῶς δὲν δείκνει ζίτος αἰώνιος τόπος. ἀμὴ τὸ καθαρτήριον τὸ ἐδίδαξεν, τὸ ἐκήρυξεν εἰς πολλὰς τόπους ὁ Αὐγυστῖνος, Ⓒ δι᾽ αὐτὸ

ces moriantur, ſolam ſufficere ſpiritalem regenerationem, nec vlla poſt mortem purgatoria tormenta pati. Alijs quoque locis purgationis ignem ponit poſt hanc vitam. *De Geneſ. contra Manic. lib. 2. de vera & falſa pœnitentia In Enchirid. Cap. 68.69.*

Itaque nulla venia ſunt digni, qui aſſerunt, Auguſtinum libro 5. contra Pelagianos Hypognoſticon; ſi tamen Auguſtini ſit; duo tantum agnoſcere loca, Regnum Cœlorum & Gehennam; tertium ignorare, nec eſſe in Scripturis. Auctor enim ibi apertiſſimè loquitur de locis perpetuis, de perenni requie & ſupplicijs æternis. Quibus annumerare non poterat locum Purgatorij; cum ille ſit ad tempus temporaneæ purgationis animarum cum pœnitentia egreſſarum. Tertium verò locum negat; quem, vt ſupra diximus, finxerant Pelagiani pro paruulis non baptizatis vitæ & quietis æternæ. Hoc negat, Hoc reijcit Auctor. Purgatorium verò tot locis docuit, tot

locis expressit Augustinus, vt integro quoque libro probauerit, De cura pro mortuis gerenda.

En Gergani blasphemia inter grauiores numeranda; Quòd sanctorum Patrum nullus dixerit, esse Purgatorium. Quasi diceret, Nullum Patrem dixisse, offerendum esse Deo sacrificium. quandoquidem numquam celebrantur diuina mysteria, quin in eis oretur pro mortuis. Quis ferat hominem tam impiè mentientem?

αὐτὸ ἔγραψε βιβλίον ὁλόκληρον, Οτι χρὴ ποιεῖσθαι φροντίδα τῶν νεκρῶν.

Εἶναι λοιπὸν μία ἀπὸ τὰς ἀναιχυντοτέρας βλασφημία καὶ αὐτή· Οτι οὐδένας πατέρας εἶπε, πῶς εἶναι καθαρτήριον. Καὶ εἶναι τόσον, ὡσὰν νὰ ἔλεγεν· οὐδένας πατέρας εἶπεν νὰ γίνεται λειτουργία, καὶ νὰ προσφέρεται τὸ θεοῦ θυσία αἱμάκτος, ὅπου δὲν γίνεται λειτουργία ποτὲ δίχως ἀνάμνησιν τῶν νεκρῶν. τίς νὰ ὑποφέρῃ τόσω ἀθεΐαν, τόσω ἀσέβειαν;

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΝΔ.

Οτι λέγοντας ὁ Προφήτης Ζαχαρίας, ὅτι ὁ θεὸς ἐβγαλεν τοὺς Ιουδαίους ἀπὸ τοὺς δεσμοὺς τῦ λάκκυ, δὲν λεγει δια Καθαρτήριον.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA LIV.

Vbi Zacharias Propheta dicit, Emissos à Deo Iudæos de lacu, non significat Purgatorium. Cap. 9.

REFVTATIO.

ΕΞΟΥΜΕΝ δια βλασφημίαν καὶ τοῦτο, τὸ ἄτοπον, καλὰ καὶ ὁ κῦ γεάμμα σκοπὸς τῦ προφήτυ νὰ μιλῶ εἰς δια τὸ Καθαρτήριον, διατὶ τὸλμᾷ τῦτος ὁ ἀταίδευτος καὶ ἐξηγᾷ τῆς κεφαλῆς τυ τὰ προφητικὰ λόγια· Ε γεάφουσας εἰς τὸν ἀκειςιχίδα πῶς ἀκολυθεῖ τὸν ἅγιον Ιερώνυμον, ἀφεύει μὲ πονηρίαν ἐκεῖνον τὸν νοῦν ὁποῦ δίδει κῦ τὸ γεάμμα ὁ ἅγιος, καὶ κολλᾶται εἰς τοὺς Εβραίους

NVmeramus inter blasphemias, quod inconuenienter hoc loco ponit; non quòd Prophetæ sensus ad literam sit de Purgatorio; sed quia homo audax iudaico sensu exponit Prophetæ voces; citansque in margine Hieronymum, non sequitur illius expositionem, sed hebræorum dicta; summa

certe calliditate, vt lacum sanctorum Patrum neget, & quouis modo suas blasphemias obtegat.

Ait Propheta capite 9. vers. 11. Tu quoque in sanguine testaméti tui emisisti vinctos tuos de lacu, in quo non est aqua.

Exponit sanctus Hieronymus his verbis. Quod ita intelligitur: In sanguine passionis tuæ eos, qui vincti in carcere tenebantur inferni, in quo non est vlla misericordia, tua clementia liberasti. Denique postquam Dominus resurrexit, hi qui peccatis Adam; siue, vt quidam volũt, erroris inoliti, ac mortis vinculis tenebantur; resurrexerunt cum eo, & apparuerunt in sancta Ciuitate.

Et infra subdit Hieronymus; Primum inter illos liberatos latronem fuisse ingressum cum Domino in habitationem Paradisi. Loquitur ergo Propheta ad literam, vt vult Hieronymus, de lacu sanctorum

Εβραίοις δοκῆ νὰ ἀρνηθῇ τὸν λάκκον τῷ πατέρων, καὶ νὰ σκεπάσῃ ὅσον ἐμπορεῖ τὰς βλασφημίας τε.

Λέγει ὁ Προφήτης Ζαχαρίας εἰς τὸ ἕνατον κεφάλαιον· Καὶ σὺ ἐν αἵματι διαθήκης ἐξαπέστειλας δεσμίους σου ἐκ λάκκου ὐκ ἔχοντος ὕδωρ.

Τοῦτα τὰ λόγια ἐξηγῶντας ὁ ἅγιος Ιερώνυμος λέγει· Ο νοεῖται, ὅτι εἰς τὸ αἷμα τῶ πάθους σε Χριστὲ ἠλευθέρωσες δοκῆ φιλανθρωπίαν σε ἐκείνους ὁποῦ ἐκρατοῦντα δέσμιοι εἰς τὴν φυλακὴν τῶ ἅδου, ὅπου δὲν εἶναι ἔλεος. ὅθεν μὲ τὴν ἀνάστασιν τῶ Χριστοῦ ἀνέστησαν μὲ αὐτὸν, καὶ ἐφάνησαν εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν ἐκεῖνοι, ὁποῦ ἐκρατοῦντα ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας τῶ Ἀδὰμ, ἢ σφάλμα παλαιὸν, ὡς ἄλλοις δοκεῖ, καὶ τοὺς εἶχαν τὰ δεσμὰ τῶ ἅδου.

Καὶ σημειοῖ ὁμοίως καὶ ὁ Ιερώνυμος, ὅτι πρῶτος ἀπὸ ἐκείνους τοὺς ἐλευθερωμένους ἐσάλθι ὁ λῃστὴς. μιλεῖ τὸ λοιπὸν ὁ προφήτης προσηκόμενος κατὰ τὸ γράμμα δοκῆ τὸν λάκκον τῷ ἁγίων πατέρων,

τέρων, τοὺς ὁμοίους ἐλυθέρωσεν ὁ Χριστὸς μὲ τὸ αἷμα τοῦ πάθους του.

Ἀλλ' οἱ Ἑβραῖοι ἐξηγοῦνται διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῶν Ἰουδαίων ἀπὸ τὴν αἰχμαλωσίαν τῆς Βαβυλῶνος, καθὼς λέγει καὶ ὁ Γερμανός. Ὅμως μὲ δίκαιον ἡμᾶς ἀκολουθοῦμεν τοὺς διδασκάλους τῆς ἐκκλησίας, ὄχι τοὺς Ἑβραίους. Διατὶ καὶ ὁ μακάριος Αὐγουστῖνος εἰς τὸ περὶ θεοῦ πόλεως βιβλίον ιη. ἐξηγῶντας τοῦτον τὸν τόπον τοῦ προφήτου λέγει· Ἀλλοθι μιλῶν τὰς προφητείας ἐν πνεύματι προὸς τὸν Χριστὸν περὶ τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ λέγει· Καὶ σὺ ἐν αἵματι διαθήκης ἐξαπέστειλας δεσμίους σου ἐκ λάκκου οὐκ ἔχοντος ὕδωρ. καλὰ δὲ τὸν λάκκον τοῦτον, ἀπὸ τὰς διαφοραῖς ἐξήγησες ὅπου ἔχει, τὸν γρυκᾶ ὁ Αὐγουστῖνος διὰ τὸν λάκκον τῆς ταλαιπωρίας εἰς τοῦτο τὸ ζωήν.

Εἶναι λοιπὸν ὁ νοῦς κατὰ τὴν ἐξήγησιν τῶν ἁγίων, ὅτι τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ διδει καὶ ἔδω-

rum Patrum, quos suæ passionis sanguine liberauit Christus.

Hebræi verò interpretantur locum de liberatione Iudæorum è captiuitate Babylonica. Qui sensus Gergano placet; nimirum vt neget temporale illud receptaculum sanctorum Patrum. At nos iure sequimur non Hebræos, sed sanctos Patres: Nam & beatus Augustinus libro de Ciuitate Dei 18. agens de hoc Zachariæ loco ait; Alio loco ad ipsum Christum in spiritu prophetiæ; Tu quoque, inquit, in sanguine testamenti tui emisisti vinctos tuos de lacu, in quo non est aqua. Quid verò per hunc lacum intelligatur, possunt, inquit, diuersa sentiri; sibi tamen placere, vt intelligatur humanæ miseriæ sicca profunditas; vbi non sunt fluenta iustitiæ, sed iniquitatis lutum. cap. 35.

Est igitur sensus per sanctos Patres; Quòd san-

guis Christi dedit & dat remissionem peccatorum, liberauitque mortuos in lacu detentos. Cur ergo supra Gerganus Academię Lutheranæ luto potatus, duo tantum loca ponebat, Regnum Dei & inferos? En Scriptura per sanctum Hieronymum docet & lacum, sanctorum Patrum receptaculum. Qui sane lacus non potest esse cælum, non infernus; cum illa sint æternæ mansionis loca, hic autem lacus fuerit temporaneus. Siquidē virtute passionis Christi ereptæ sunt inde detentæ animæ. fuit ergo post mortem & tertius locus. Quod si hęreticus obijciat: hunc non esse Purgatorium: Dicimus; quemadmodum ante passionem Christi fuerant impedimenta illa, quæ scribit sanctus Hieronymus, quibus detinebantur animæ in lacu; ita post passionem esse pariter impedimenta quædam, quæ docet Areopagita, Chrysostomus, & cæteri Patres:

ἔδωκεν ἄφεσιν ἁμαρτιῶν καὶ ἐλευθέρωσιν τῶν νεκρῶν, ὅπου εἱρκτὴν εἶχε τὸν λάκκον. καὶ ὡς ἔλεγε παρεπαίω ὁ Γεργάνος κατὰ τὴν ψευδοδιδασκαλίαν τῶν Λουτέρου, ὅτι δύο τόπους μόνον ἔλεγε, τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ καὶ τὴν κόλασιν; ἰδοὺ βάλει τὸν λάκκον ἡ θεία γραφὴ διὰ κάποιαις ψυχαῖς. καὶ τοῦτος ὁ λάκκος εἶναι ἀδύνατον νὰ εἶναι ὁ οὐρανὸς ἢ ἡ κόλασις· ὁπόταν ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ κόλασις εἶναι παντοτινά, καὶ ὁ λάκκος προσκαιρος, διότι ἀπ' αὐτὸν ἐλευθερώθησαν αἱ ψυχαὶ μὲ τὸ πάθος τοῦ Χριστοῦ. ἦτον λοιπὸν καὶ τρίτος τόπος μὲ τὸν θάνατον προσκαιρος. Καὶ ἂν ὑποκειθῇ ὁ αἱρετικὸς, ὅτι τοῦτος ὁ λάκκος δὲν εἶναι τὸ Καθαρτήριον· λέγομεν, ὅτι καθὼς πρὸ τοῦ πάθους τοῦ Χριστοῦ ἦσαν τὰ ἐμπόδια ἐκεῖνα ὁποῦ λέγει ὁ ἅγιος Ιερώνυμος, τὰ ὁποῖα ἐκράτουσαν τὰς ψυχὰς εἰς τὸν ἅδυσσον λάκκον, ἔτζι ὁμοίως μὲ τὸ πάθος τοῦ Χριστοῦ εἶναι μερικὰ ἐμπόδια, ἐκεῖνα ὁποῦ λέγει ὁ Ἀρεοπαγίτης, ὁ Χρυσόστομος, καὶ οἱ λοιποὶ

nimi-

ποὶ ἅγιοι πατέρες, ἤγουν τὰ ἐλαφρὰ ἁμαρτήματα, καὶ τίποτε κανόνων χρέος ἀπλήρωτον, τὰ ὁποῖα ἐξ ἀνάγκης κρατοῦσι ταῖς μεταποιμένας ψυχὰς εἰς τόπον, ἀπὸ τὸν ὁποῖον λέγει ἡ ἐκκλησία νὰ περάσουν εἰς τόπον φωτεινὸν, εἰς τόπον ἀναψύξεως. τοῦτο εἶν τὸ Καθαρτήριον. καὶ ἀναφαίνεται λαμπρότερον ἡ ἀλήθεια, ὅσῳ πλέον οἱ αἱρετικοὶ πάσχουσι νὰ τὸ σβήσουν.

nimirum peccata leuia, debitumque satisfactionis non persolutum; quibus necessario detinentur animæ piorum eo in loco, vnde illas emitti orat Ecclesia, & migrare in lucis & refrigerij locum. Ita veritas clarius elucet, quanto auidius illam extinguere conantur hæretici:

BLA-

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΝΕ.

Οτε λέγει ὁ Ἀπόστολος· Ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ πᾶν γόνυ κάμψῃ· δὲν λέγει διὰ Καθαρτήριον.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA LV.

Dicendo Apostolus ; In nomine Iesu omne genu flectatur : non indicat Purgatorium.

Philipp. 2. 10.

REFVTATIO.

VBi Gerganus citauit alia quoque Scripturæ loca, quæ per allegoriam videntur indicare Purgatorium ; suoque sensu abutens illa explicauit, vt negaret Purgatorium: proponit & hæc Apostoli verba, & in sensum illa trahit omnino absonum. Dicit enim Apostolum vti Prosopopœia, & ostendere res omnes Dei potestati subesse. Vtque hoc probet à simili, profert locum è 5. Apocal. Et omnem creaturam, quæ in cælo est, & super terram, & sub terra, & quæ

Vers. 13.

Φ' ᾧ ἐφορίζει ἄλλοις τόποις διὰ τὸ Καθαρτήριον καὶ σημασίαν ἀλληγορικοὺς, καὶ τοὺς ἕλυσε ὡς τῷ ἐφαίνη διὰ νὰ ἀρνηθῇ τὸ δόγμα τοῦτο, φορβάλλει τὸν παρόντα τόπον, καὶ τὸν ὀξηγᾷ μὲ πονηρίαν αἰσθητὴν· ὅτι ὁ Ἀπόστολος εἰς τὰ τοιαῦτα λόγια κάμνει προσωποποιΐαν, καὶ δείχνει ὅτι ὅλα τὰ πράγματα εἶναι ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Θεοῦ. καὶ αἰαφέρει ὅμοιον τόπον ἀπὸ τὸ ε. κεφάλαιον τῆς Ἀποκαλύψεως· Καὶ πᾶν κτίσμα, ὅ ὅτιν ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἐν τῇ γῇ, καὶ ὑποκάτω τῆς

τῆς γῆς, καὶ ὅτι τῆς θαλάσσης ἤκουσα λέοντας. Ἡ προσωποποιΐα εἶναι χῆμα λόγου, ὅταν κάμνωμεν τὰ ἄψυχα ὡς ἔμψυχα, καὶ τὰ ἀπρόσωπα ὡς προσωπικά. λέγοντας λοιπὸν ἡ γραφὴ, ὅτι ὅλα τὰ κτίσματα ὡσαὐτὰ ἦσαν ἔμψυχα, αἰνοῦσι τὸν Θεὸν, κάμνει προσωποποΐαν. ὅθεν λέγει, καὶ ὁ ἅγιος Παῦλος γράφοντας, πᾶν γόνυ κάμψῃ, κάμνει προσωποποΐαν, ὡς ἑρμηνεύει ὁ Γεργάνιος. Καὶ τῇ κατ' αὐτὸν ὁ λοιπὸς τοῦ Ἀποστόλου, πᾶν γόνυ κάμψῃ, ἤγουν πᾶν πρᾶγμα ἀς προσκυνήσῃ τὸν Χριστόν.

Ἀλλὰ φανερὸν εἶναι, ὅτι ἐμωράνθη μετὰ τῶν κακοδιδασκάλων τοῦτο, ὅτι δὲν μιλεῖ ὁ Παῦλος διὰ τὰ ἄψυχα νὰ προσκυνήσουν τὸν Χριστὸν, ἀλλὰ πᾶσα γόνατον νὰ κλίνῃ, καὶ πᾶσα γλῶσσα νὰ ἐξομολογήσῃ τὸν Χριστόν. καθὼς ἔλεγεν ὁ Δαβίδ· αἰνέσει ἡ ψυχή μου τὸν Κύριον, καὶ πάντα τὰ ἐντός μου τὸ ὄνομα τὸ ἅγιον αὐτοῦ. λέγοντας, πάντα τὰ ἐντός μου, σημαίνει πάσας τὰς δυνάμεις τῆς ψυχῆς, τοὺς λογισμοὺς

quæ sunt in mari, omnes audiui dicentes. Et quoniam prosopopœia figura est, cum inanimata inducuntur vt animata, & quæ personę non sunt vt personæ; ideo Gerganus vult, per illa verba; Omnẽ creaturam, &c. cum non omnis creatura vocalis sit, intelligi prosopopœiam: sicut etiam in verbis Apostoli, omne genu flectatur. Vt sensus Apostoli per ipsum sit: omne genu flectatur, ideſt Creaturæ omnes adorent Christum.

Sed plane delirat Gerganus cum suis morionibus. Non enim vult Apostolus per illa verba, Christum esse vel à rebus inanimis adorandum; sed omne, inquit, genu flectatur, & omnis lingua Christum confiteatur. Sicut & Dauid; Benedic anima mea Domino, & omnia quæ intra me sunt nomini sancto eius. Per illud enim, omnia quæ intra me sunt, significat omnes animæ potentias, cogitata, sensa, & quoscumque motus ani- Psal. 102.

animi, nec non organicas corporis partes; hoc est totum hominem, vt exponit Chrysostomus.

Ita igitur & Paulus; Omne genu, & omnis lingua; idest per synecdochen, omnis creatura ratione vtens. Et cum dixisset Apostolus, Omne genu; subiungendo, & omnis lingua; explicat suam ipse mentem quòd non de omni creatura dixerit, vt genu flectat, & linguam ad confitendum moueat: ita enim excusari posset prosopopœia Lutheranorum: sed dixit, omne genu, & omnis lingua per synecdochen; idest omnis natura prædita virtute significandi, exprimendi, & confitendi gloriam Christi. Ita rursus Dauid; Lauda anima mea; Benedic anima mea Domino; cum laudans & benedicens esset Dauid, non nuda anima. Quare & Chrysostomus Apostolum exponens ait:

Psal. 145. 102. 103.

Quid

σμοὺς, τὰς ἐνθυμήσεις, καὶ πᾶσα τῆς ψυχῆς τὰ κινήματα, καὶ τὰ ὀργανικὰ τοῦ σώματος μέρη, ἤγουν ὅλον τὸν ἄνθρωπον. ἢ τὸ ἐξήγησιν τῶ Χρυσοστόμε.

Ετζι καὶ ὁ Παῦλος· Παῦ γόνυ, & πᾶσα γλῶσσα, ἤγουν συνεκδοχικῶς, πᾶσα λογικὴ φύσις. καὶ ἀφ' ἔπε, παῦ γόνυ, σμίγοντας, πᾶσα γλῶσσα, ἐρμηνεύει τὸν νοῦν τε ὁ Απόστολος δηλ' τὶ μιλᾶ· ὅτι δὲν ἔπε, πᾶσα σωμα αἰς κλίνῃ γόνυ, & πᾶσα πλάσμα αἰς κινήσῃ τὸ γλῶσσαν τε· δηλ' τὶ εἰς τοῦτον τὸν τρόπον ἤθελε ἔχει κάποιον χρῶμα ἡ προσωποποιία τῦ Λουτεράνων. ἀλλ' ἔπε, παῦ γόνυ, καὶ πᾶσα γλῶσσα, ἤγουν συνεκδοχικῶς, ὅση φύσις ἔχει δύναμιν νὰ τιμήσῃ, καὶ νὰ ἐρμηνεύσῃ τὰ μεγαλεῖα τῦ Χριστοῦ, ἀπὸ τὸ μέρος τὸ ὅλον. ἔτζι πάλιν ὁ Δαβὶδ· αἴνει ἡ ψυχή με τὸν Κύριον· εὐλόγει ἡ ψυχή με τὸν Κύριον· καὶ ὅμως ὁ αἰνῶν & εὐλογῶν τὸν Κύριον ἦτον ὁ Δαβὶδ, ὄχι ἡ γυμνή του ψυχή. δηλ' τοῦτο ὁ Χρυσόστομος ἐξηγῶντας τὸν Απόστολον λέγει·

Τί

Τί δέ ἐστιν, ἐπουρανίων, καὶ ἐπιγείων, καὶ καταχθονίων; Τουτέστιν ὁ κόσμος πᾶς, καὶ Ἄγγελοι, καὶ ἄνθρωποι, καὶ δαίμονες· ἢ ὅτι καὶ οἱ δίκαιοι, καὶ οἱ ἁμαρτωλοί. καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσηται, ὅτι κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν θεοῦ πατρός. Τουτέστιν, ἵνα πάντες τοῦτο εἴπωσιν. Βλέπεις φανερὰ, ὅτι ὁ Χρυσόστομος δὲν γνωρίζει προσωποποιΐαν ἀψύχων εἰς τὰ λόγια τοῦ Παύλου.

Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Ἀπόστολος κατ' οὐδένα τρόπον μιλεῖ διὰ τὰ ἄψυχα, ἀλλὰ ἢ διὰ τοὺς Ἀγγέλους, καὶ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τοὺς δαίμονας· ἢ διὰ τοὺς δικαίους μόνον καὶ τοὺς ἁμαρτωλούς. καὶ εἰς κάποιον τρόπον ἁμαρτωλαῖς ψυχαῖς ἐδείξαμεν ἀπὸ τὴν ἀποστολικὴν φράσιν τοῦ Ἀρεοπαγίτου καὶ ἀπὸ τὸν Χρυσόστομον, ὅτι εἶναι καὶ ἐκείναις, ὁποῦ διορίσονται μὲ ἐλαφρὰ ἁμαρτήματα εἰς τὸ καθαρτήριον· ἐξ ἀνάγκης ὅτε λέγει ὁ Ἀπόστολος· Ἵνα ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ πᾶν γόνυ κάμψῃ, ἐπουρανίων, καὶ ἐπιγείων, καὶ καταχθονίων· καὶ τὸν Χρυσόστομον νοᾷ καὶ λέ-

Quid sibi vult, Cælestium, terrestrium, & infernorum? ideſt, vniuersus mundus; & Angeli, & homines, & dæmones: vel, & iusti & peccatores. Et omnis lingua confiteatur, quia dominus Iesus Christus in gloria est Dei Patris; nimirum, omnes hoc dicant. Hic patet, Chrysostomum non agnoscere in Pauli verbis prosopopæiam.

Cum igitur Apostolus non loquatur de inanimis; sed vel de Angelis, hominibus, & dæmonibus; vel solum de iustis & peccatoribus; & peccatorum nomine suo modo notari didicimus illas etiam animas, quæ leuioribus pollutæ maculis in Purgatorio sunt; omnino fatendum est; quando Apostolus dicit; Omne genu flectatur, cælestium, terrestrium, & infernorum: sensum esse, vt Chrysostomus ait; Omnem iustum in cælo & in terra; & omnem peccatorem in terra & sub terra debe-

debere ſe Chriſto ſubmittere. Sunt ergo ſub terra, qui leuibus inquinati peccatis Chriſto ſe ſubmittunt & confitentur. Damnati verò non confitentur, dicente Propheta; In inferno quis cõfitebitur tibi? Ergo velit nolit Lutherus fateri. cogitur, Peccatores ſub terra confitentes, ideſt ſua ſponte fatentes & laudantes Chriſtum eſſe animas Purgatorij. Siquidem confiteri, vt Chryſoſtomus explicat, eſt gratias agere, laudare, celebrare Deum, eiuſque beneficia enarrare. & Gerganus ipſe fatetur, duobus modis laudari Deum à creaturis, ſponte quidem ab Angelis & à ſanctis, non ſponte verò à dæmonibus. Cum ergo dicit Apoſtolus; Et omnis lingua confiteatur; loquitur de laudatione Angelorum & ſanctarum animarum. Et lingua infernorum confitentium neceſ-

pſ. 6.5.

in pſal. 104 105. 106.

λέγει· ὅτι πᾶσα δίκαιος εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ εἰς τὴν γῆν, καὶ πᾶσα ἁμαρτωλὸς καὶ εἰς τὴν γῆν καὶ κάτω ἀπὸ τῆς γῆς νὰ ἐξαπατηθῇ τὸ Χριστοῦ. εἶ λοιπὸν ἁμαρτωλοί τινες κάτω ὑπὸ τὴν γῆν, ὁποῦ ἐξαπατοῦνται τὸ Χριστοῦ καὶ ἐξομολογοῦσι τὸν Χριστόν. ἀλλ' οἱ κολασμένοι δὲν ἐξομολογοῦνται, ὅτι λέγει ὁ Προφήτης· Εν τῷ ᾅδῃ τίς ἐξομολογήσεταί σοι; τὸ λοιπὸν θέλῃ δὲν θέλῃ ὁ λυτέρος, πρέπει νὰ ὁμολογήσῃ, ὅτι οἱ ἁμαρτωλοὶ ὁποῦ εἶναι κάτω ὑπὸ τὴν γῆν, ἐξομολογοῦσι, ἤγουν θελιματικῶς ὁμολογοῦσι καὶ δοξάζουσι τὸν Χριστὸν, εἶ οἱ ψυχαῖς τὸ καθαρτηρίου. μάλιστα συμφωνοῦσι ὁ Γερμάνος, ὅτι τὰ κτίσματα δοξάζουν εἰς δύο τρόπους τὸν Θεὸν, ἑκουσίως οἱ Ἄγγελοι καὶ οἱ ἅγιοι, ἀκουσίως οἱ δαίμονες· καὶ ὁ Απόστολος λέγει, πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσηται· ἐ τὸ ἐξομολογεῖσθαι ἑρμηνεύει ὁ Χρυσόστομος, ὅτι εἶ εὐχαριστία, αἶνος, ἐ ὕμνος μὲ δίηγησιν τὴν εὐεργεσιῶν τὸ Θεοῦ· καὶ πᾶσαν ἀνάγκην πρέπει τὸ ἐξο-

ἐξομολογεῖσθαι νὰ ἔχῃ ἴδιον τὴν Ἀγγέλων καὶ τὴν ἁγίων, ὄχι τὴν κολασμένων. καὶ λέγοντας ὁ Παῦλος, Ὅτι καὶ ἡ γλῶσσα τὴν καταχθονίων ἐξομολογήσηται, νοᾷ κατὰ τὸν Χρυσόστομον ψυχὰς ἁγίας κάτω ἀπὸ τὴν γῆν. ἁγίας λέγω, καλὰ καὶ μὲ κάποιαν ὀλίγην ἀπαρίαν, ἢ χρέος, διὰ τὰ ὁποῖα καθαρίζονται, καὶ ἐξομολογοῦνται τῷ θεοῦ ἑκουσίως.

necessariò intelligenda est animarum sub terra sanctarum; sanctarum inquam, simpliciter, licet aliquo modo peccatricum.

Βλασφημᾷ λοιπὸν κατὰ τὸν Χρυσόστομον ὁ Γερμανὸς λέγοντας, ὅτι δὲν γρικᾷ ὁ Ἀπόστολος καθαρτήριον εἰς ἐκεῖνα τὰ λόγια πρὸς Φιλιππησίους.

Itaque blasphemat Germanus, dum asserit; Apostolum per illa verba non indicare Purgatorium.

BLAS-

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΝΣ.

Οτι λέγοντας ὁ ἅγιος Παῦλος · Ἐπεὶ τί ποιήσουσιν οἱ βαπτιζόμενοι ὑπὲρ τῶν νεκρῶν ; δὲν λέγει δηλαδὴ καθαρτήριον . ἀλλ' ἐπειδὴ τὸν καιρὸν τῶν Ἀποστόλων ἀκόμη δὲν ἦσαν ναοὶ, ἀλλὰ μόνον κοιμητήρια, βαπτίζοντας ἐκεῖ τὰ παιδία, τὰ ἐβάπτιζαν ἐπάνω τῶν νεκρῶν . ὅτι τὸ, ὑπὲρ, ἐδῶ σημαίνει τὸ ἐπάνω.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA LVI.

Apostolus per illa verba ; Alioquin quid facient , qui
1. Cor. 15. 29. *baptizantur pro mortuis? non docet Purgatorium . Verum quia tempore Apostolorum nondum erant templa, sed Cæmeteria tantum, & in illis baptizabant infantes , sensus Pauli est ; Quòd baptizabantur infantes super mortuorum sepulcra .*

REFVTATIO.

ΕΣto ; literalis huius dicti sensus non sit de Purgatorio ; & si Gerganus somniat , Catholicos aliter sentire . At Lutheranos quid iuuat excitare sopita Marcionistarum deliria ? Moris erat illis, vt narrat Chrysostomus in expositione

ΕΣτω γὰρ μὲν ἐν τῷ Ε Ἀποστόλου ὁ νοῦς διὰ τὸ καθαρτήριον · καλὰ κὴ ὁ Γεργαίος ὀνειρεύεται γράφοντας, ὅτι οἱ ὀρθόδοξοι λαμβάνουσι τὰ λόγια ταῦτα ἱστορικῶς διὰ τὸ καθαρτήριον . ἀλλὰ διατὶ μιμοῦνται οἱ Λατεραῖοι τὰ μυθολόγια τῶν Μαρκιωνιστῶν ;

ςῶν; εἶχαν σωνήθειαν αὐτὸν ἐκεῖνοι οἱ αἱρετικοὶ, καθὼς μαρτυρεῖ ὁ Χρυσόστομος ἐξηγούμενος τὸν ἀναφερόμενον τόπον, εἰ ἤθελε τύχει νὰ ἀποθάνῃ τινὰς ἀπ' αὐτοὺς κατηχούμενος, ἤτουν ἀβάπτιστος, νὰ κρύβουν ἕνα ζωντανὸν κάτω ἀπὸ τὸν κράββατον τοῦ νεκροῦ, καὶ τότε νὰ ἐρωτοῦσι τὸν νεκρὸν, ἂν θέλῃ τὸ βάπτισμα. ἀπεκρίνετο λοιπὸν ὁ ζωντανὸς διὰ τὸν νεκρὸν, ὅτι ἤθελεν· καὶ ἔτζι ἐβάπτιζαν τὸν ζωντανὸν ἀντὶ τοῦ νεκροῦ. καὶ ἔλεγαν τοῦτοι οἱ αἱρετικοὶ, πῶς τὸ ἔκαμναν καὶ τὸν λόγον τοῦ Παύλου, Οἱ βαπτιζόμενοι ὑπὲρ τῶν νεκρῶν.

Τώρα λέγουσιν οἱ Λουτεριάνοι, ὅτι μὴ ἔχοντας ναοὺς τὸ παλαιὸν οἱ Χριστιανοὶ, ἐβάπτιζαν τὰ παιδία εἰς τὰ κοιμητήρια. καὶ διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Ἀπόστολος, Οἱ βαπτιζόμενοι ὑπὲρ τῶν νεκρῶν· ἤγουν ὡς αὐτοὶ λέγουσιν, ἐπάνω τῶν νεκρῶν. οἱ Μαρκιωνισταὶ ἐβάπτιζαν κάτω ὑπὸ τοὺς νεκροὺς, οἱ Λουτεριάνοι λέγουσίν, ὅτι ἀνω ἀπὸ τοὺς νεκροὺς. ἐμωρολογοῦσαν ἐκεῖνοι κακοερμηνεύοντας

tione huius dicti; siquis apud illos defunctus esset catechumenus, mortui iacentis sandapilæ hominē supponere viuum: deinde interrogare mortuum, num vellet baptizari. Respōdebat pro mortuo viuus, velle: atque ita viuus baptizabatur pro mortuo. & morem hunc probabant illi hæretici ex allato Pauli loco.

Et ita quidem Marcionistæ, Lutherani vero nūc asserunt; Morem vetustissimum fuisse Christianis non habentibus Ecclesias, sed cœmeteria, baptizare in illis. Proinde Apostolū dixisse; Qui baptizantur pro mortuis, ideſt iuxta expositionem Lutheranorum, super mortuos. baptizabant ergo Marcionistæ subter mortuos; Lutherani vero dicunt, super mortuos. Delirabant illi peruertētes dictum Apostoli, & exponentes; Pro mortuis, ideſt, loco mortuo-

rum. Delirant isti affirmantes; Pro mortuis, significare, super mortuos.

Quod vero Apostolorum tempore non essent Ecclesiæ Christianis, fabulosum est. & ne longius vagemur; In eadem epistola ad Corinthios prima inquit Apostolus; Conuenientibus vobis in vnum, iam non est dominicam cœnam manducare. mox, Numquid domos non habetis ad manducandum, & bibendum, aut Ecclesiam Dei contemnitis?

Cap. 11. 20. 22.

Quod exponens Chrysostomus; En, inquit, quarta reprehensio, quòd non solum pauperibus, sed Ecclesiæ quoque inferatur iniuria. Sicut enim dominicam cœnam facis priuatam, ita & locum, vtens Ecclesia veluti domo. Hic certe secundum Chrysostomum, Apostolus vocat Ecclesiam non congregationem Christianorum, sed congregationis locum.

Rur-

τας τὸ ῥητὸν τῦ Παύλυ, ϗ λέγοντας, ὑπὲρ τῶν νεκρῶν, ἤγουν εἰς τόπον τῶν νεκρῶν. μωρολογῦσι ϗὰ τῦτοι λέγοντας, ὑπὲρ τῶν νεκρῶν, ἤγουν ἐπαίω ἀπὸ τὺς νεκρύς.

Οτι νὰ μὴν ἤχασι ναοὺς οἱ Χριστιανοὶ τὸν καιρὸν τῶν Αποστόλων, εἶναι ψεῦδος μύθιον. Ϲ διὰ νὰ μὴν ξεμακρύνωμεν, λέγει ὁ Αποστόλος εἰς ἐκεῖνον τὴν ὁμοίαν ὑπόθεσιν, τ' αὐτὸ λέγει πρὸς Κορινθίους εἰς τὸ ια. κεφάλαιον· Συνερχομένων ὑμῶν ὅτι τὸ αὐτὸ οὐκ ἔστι κυριακὸν δεῖπνον φαγεῖν. διατέ-κει· μὴ γὰρ οἰκίας οὐκ ἔχετε εἰς τὸ ἐσθίειν ϗ πίνειν; ἢ τῆς ἐκκλησίας τῦ θεῦ καταφρονεῖτε;

Καὶ ὁ Χρυσόστομος ἐξηγῶντας· ἰδοὺ, λέγει, τετάρτη κατηγορία, ὅταν μὴ πένητες μόνον, ἀλλὰ ϗὶ ἡ ἐκκλησία ὑβρίζηται. ὥσπερ γὰρ τὸ κυριακὸν δεῖπνον ἰδιωτικὸν ποιεῖς, οὕτω ϗὶ τὸν τόπον πάλιν ὡς οἰκίᾳ τῇ ἐκκλησίᾳ κεχρημένος. ἰδοὺ ὁ Απόστολος ϗ τὸν Χρυσόστομον κράζει ἐκκλησίαν τὸν τόπον, ὄχι τὺς Χριστιανύς.

Πά-

Πάλιν εἰς τὸ ιδ. κεφάλ. λέγει ὁ Ἀπόστολος· αἱ γυναῖκες ὑμῶν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις σιγάτωσαν· ἀπέκει· εἰ δέ τι μαθεῖν θέλουσιν, ἐν οἴκῳ τοὺς ἰδίους ἄνδρας ἐπερωτάτωσαν. Κάμνει ἀντίθεσιν ὁ ἀπόστολος τῆς ἐκκλησίας πρὸς τὸν οἶκον, τόπον πρὸς τόπον.

Καὶ τὸ μαρτυρεῖ φανερώτατα ὁ Ἀρεοπαγίτης γράφοντας εἰς τὸ, ὅτι τὸν ἱερὸν κεκοιμημένων τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας· Ὅτι εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἢ ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου ἢ τοῦ ἱερατείου ἔφαλλαν τὰ νεκρώσιμα, καὶ εἰς ἄλλον τόπον ἔθαπταν.

Εἴχασι λοιπὸν οἱ Χριστιανοὶ τὸν καιρὸν τῶν Ἀποστόλων ναοὺς, ἐκκλησίας, ἱεροὺς τόπους, ἱεροὺς οἴκους, οἴκους προσευχῆς, κτήρια, κυριακὰ, καὶ μέσα ἄλλα ὀνόματα κράζονται εἰς ταῖς ἱστορίαις ἔξω ἀπὸ τὰ κοιμητήρια. καὶ φλυαροῦσιν εἰς ὅλα οἱ Λουτεράνοι διαστρέφοντας τὰ λόγια τοῦ Ἀποστόλου, καὶ λογιάζοντας μὲ τοῦτο νὰ φύγουσιν οἱ ἄθλιοι τὸ Ἀποστολικὸν δόγμα τοῦ Καθαρτηρίου.

Rursus cap. 14. Mulieres in Ecclesijs taceant. Deinde; Si quid autem volunt discere, domi viros suos interrogent. vbi Apostolus opponit locum loco, Ecclesiam domui. 1. 34. 35

Quod etiam Areopagita manifestissimè indicat cap. 7. De Hierarchia Ecclesiastica, narrans alio loco, nimirum in Ecclesia, deponi corpus defuncti ad habendum pro eo exequiarum cultum, & in alium locum deferri ad sepulturam.

Erant ergo Apostolorum tempore præter cœmeteria Ecclesiæ, templa, sacra loca, sacræ ædes, Oratoria, Dominica, & si quo alio nomine vocantur in historijs: & nugantur plane Lutherani detorquentes verba Apostoli, & existimantes hac techna euitare se posse Dogma Apostolicum Purgatorij.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΝΖ.

Οτι λέγοντας ὁ Απόστολος· Εκάστου τὸ ἔργον ὁποῖόν ἐστι, τὸ πῦρ δοκιμάσει, καὶ τὰ ἔξης· δὲν λέγει Καθαρτήριον.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA LVII.

Per illa verba; Vniuscuiusque opus quale sit, ignis probabit: Apostolus intelligit sacram Scripturam, non Purgatorium.

1. Cor. 3. 13.

REFVTATIO.

ΗΙc est celeberrimus ille locus, qui grauem disputationis materiam præbuit vniuerso Sancto Florentino Concilio, dum de Purgatorij dogmate ageretur. Redacta vero fuit summa expositionis horũ verborũ in duos explanãdi modos; Vnum Chrysostomi pro Orientalibus, alterum Patrum Occidẽtalium prẽsertim Augustini. ideoq. satis erit in prẽsenti horum duorũ auctoritas.

Cen-

ΟΥτος ἦ ὁ πολυθρύλλητος τόπος, ὁπου ἔδωκε πολλὴν ὑπόθεσιν ἑξετάσεως εἰς τὴν ἁγίαν οἰκουμενικὴν σύνοδον τῆς Φλωρεντίας δι' τὸ Καθαρτήριον· καὶ ἔχει δύο τρόπους ἐξηγήσεως, ἕνα τὸν Χρυσοστόμου, καὶ ἄλλον μάλιστα εἰς τοὺς δυτικοὺς τὸν Αὐγουστίνου. Οθεν σώνει εἰς τὸ παρὸν τὴν δύο τούτων ἡ ἐξήγησις.

Kea-

Κρατεῖ ὁ Χρυσόστομος, ὅτι τὰ λόγια τῦ ἀποστόλυ· Εἴ τις ἐποικοδομεῖ ἐπὶ τὸν θεμέλιον τῦτον, χρυσὸν, ἄργυρον, λίθυς τιμίυς, ξύλα, χόρτον, καλάμην, ἑκάστυ τὸ ἔργον φανερὸν γενήσεται· ἡ γὰρ ἡμέρα δηλώσει, ὅτι ἐν πυρὶ ἀποκαλύπτεται· καὶ ἑκάστυ τὸ ἔργον ὁποῖόν ἐστι, τὸ πῦρ δοκιμάσει. εἴ τινος τὸ ἔργον μενεῖ, ὃ ἐποικοδόμησε, μισθὸν λήψεται· εἴ τινος τὸ ἔργον κατακαήσεται, ζημιωθήσεται, αὐτὸς δὲ σωθήσεται, οὕτω δὲ ὡς διὰ πυρός.

Censet Chrysost. verba Apostoli: Siquis superædificat super fundamentum hoc, aurum, argētum, lapides pretiosos, ligna, fœnum, stipulam; vniuscuiusque opus manifestum erit: Dies enim declarabit, quia in igne reuelabitur; & vniuscuiusque opus quale sit, ignis probabit. Si cuius opus manserit, quod superædificauit, mercedem accipiet. Si cuius opus arserit, detrimentum patietur; ipse autem saluus erit, sic tamen quasi per ignem. Hæc inquam Pauli verba, putat Chrysostomus hunc sensum habere. Quoniam erant tunc temporis Origenistę, credentes damnatorum pœnas aliquando finē habituras; idq. probabant ex hoc loco Pauli dicentis: Ipse autem saluus erit quasi per ignem: idcirco ad explodendam opinionem hæreticam explicat Chrysostomus, sensum esse; Quod qui rectam habet fidem, sed praua opera, nihil proderit illi fides, quo minus puniatur, opusque

1. Cor. 3. 12.

Τῦτα λέγω τὰ ἀποστολικὰ λόγια κρατεῖ ὁ Χρυσόστομος καὶ ἔχυσι τῦτον τὸν τρόπον· Ὅτι ἐπειδή ἦσαν τινες, ὅπερ καὶ τὸν Ὠριγένην ὕστερον ἔμελλεν καὶ ἔχειν τέλος ἡ κόλασις· καὶ ἐπεφόβηντο τὸν παρόντα τόπον τῦ ἀποστόλυ, ὅπυ φαίνεται καὶ διδάσκειν τέλος κολάσεως λέγοντας· Αὐτὸς δὲ σωθήσεται ὡς διὰ πυρός· διὰ τῦτο διὰ καὶ ἀπορρίψῃ τὴν αἱρετικὴν ταύτην γνώμην, ἐξηγεῖται καὶ λέγει ὁ Χρυσόστομος· Ὅτι ὁ πιστὸς ἔχει πίστιν ὀρθὴν, καὶ ἔργα κακὰ, δὲν θέλει τὸν ὠφε-

Cc 3 eius

eius comburatur; ipse autē saluus erit; hoc est, inquit, nō peribit & ipse sicut opera, ita vt in nihilū rediga tur; sed perdurabit in igni. Ita enim, inquit, solemus dicere, res quæ non absumūtur, nec in cineres rediguntur, persistere & saluas esse in flāmis. Nec mirādū, inquit Chrys. quòd æternū in igni supplicium vocet salutem: & affert exempla quædam è Scriptura.

Et certum est, Chrysost. adhibuisse hanc expositionem, vt viam omnino præcluderet Origenistis probandi ex hoc loco Pauli, Quòd ignis inferni finē habeat; quæ tunc hęresis plurimū vigebat. Nec opportunū existimauit sapiētiss. Doctor exponere hūc locū de pœnis tēporalibus, & verbis Apostoli tribuere sensū ignis non æterni: cū tamen multis alijs locis doctrinam Purgatorij tradat, & luculēter asseueret: ne via pateret Origenistis detorquēdi hoc in suū sensum; Quòd pœna ignis in futura vita non sit æterna.

ὠφελήσει νὰ μὴ κολασθῇ, ἀλλὰ νὰ μὲν καταναίεται τὰ ἔργα του. αὐτὸς δὲ σωθήσεται, λέγει, ἤγουν δὲν θέλει ἀφανισθῇ ὁ καμόμος. καθὼς λέγομεν διὰ τὰ φρύγματα ὁπού δὲν καταναίονται, ὅτι ἐν πυρὶ σώζονται. Τοῦτο λοιπὸν ἡ σωτηρία τῆς κολασμένων γρυκᾶται καὶ τὸν Χρυσόστομον ὄχι ἄλλο, ἢ διάμονὴ ἀθανασίας τῆς κολαζομένων εἰς τὸ πῦρ.

Τούτῳ τῷ ἐξήγησιν ἔδωκεν ὁ Χρυσόστομος διὰ νὰ φράξῃ τὸν τρόπον τῆς αἱρέσεως τῶν Ωριγενιστῶν, ὁπού ἐσυλλογίζοντα νὰ ἔχῃ τέλος ἡ κόλασις ἀπὸ τὰ λόγια ἐκεῖνα τοῦ Ἀποστόλου. καὶ δὲν ἐφαίνη ἁρμόδιον τοῦ μεγάλου πατρὸς νὰ ἐξηγήσῃ διὰ τὸ Καθαρτήριον, καὶ νὰ ἑρμηνεύσῃ εἰς ἐκεῖνα τὰ λόγια τοῦ Ἀποστόλου τρόπους παιδεύσιν ὁπού πάσχουσιν ἐκεῖ αἱ ψυχαῖς· φρύγμα ὁπού καθὼς ἐδείχθη, εἰς πολλοὺς τόπους διδάσκει καὶ ἑρμηνεύει· διὰ νὰ μὴ δώσῃ ἀφορμὴν τῆς Ωριγενιστῶν νὰ πιστεύσιν, ὅτι ἡ κόλασις τοῦ πυρὸς εἰς τὸν ἄλλον ζωὴν ἔχει τέλος.

Contra

Ἐξ

Εξ ἐναντίας ὁ Αὐγυστῖνος δίχως ἐντήρησιν ἐξηγᾶ τὸν τόπον βεβαιώνοντας, ὅτι εἴη ἀπ' ἐκείνους, διὰ τοὺς ὁποίους λέγει εἰς τὸ δεύτεραν τὴν ὑπογολὴν ὁ ἅγιος Πέτρος, πῶς εἴη κάποια δύσκολα εἰς ταῖς ὑπογολαῖς τῶ ἁγίου Παύλου. ἐξηγῶντας λοιπὸν ὁ μακάριος Αὐγυστῖνος λέγει· Οτι τὸ πῦρ τοῦτο ἐμπορεῖ νὰ νοηθῇ εἰς τοῦτο τὸ ζωὴ διὰ τὰς πόνους, τὰ βάσανα καὶ τοὺς πειρασμούς. ἐμπορεῖ ἀκόμη νὰ νοηθῇ εἰς τὸ ἄλλο ζωὴ, ὅτι Χριστιανοί τινες νὰ σώνωνται διά τινος Καθαρτηρίου πυρὸς ταχύτερον ἢ βραδύτερον, ὅσῳ θελειοτέρον ἢ ὀλιγώτερον ἠγάπησαν τὰ φρόνιμα τοῦ κόσμου. ὄχι ἐκεῖνοι οἱ Χριστιανοὶ, ὁποῦ ἔχοντας ἁμαρτίας δὲν ἔλαβαν διὰ μετανοίας τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν.

Σμίσει λύοντας ἄλλο ζήτημα ὁ Αὐγυστῖνος· Οτι οἱ λειτουργίαις διὰ τοὺς νεκροὺς δὲν γίνωνται δι' ἐκείνους ὁποῦ ἐτελεύτησαν μὲ τόσον κακὰ ἔργα, ὅτι εἴη ἀνάξιοι νὰ βοηθηθοῦσιν, δὲν τοὺς ὠφελοῦσιν. ὁμοίως δὲ αἱ λειτουργίαις γίνωνται δι' ἐκείνους ὁποῦ

Contra S. Auguſt. nihil tale veritus exponit, aſſeritq; locū hūc Apoſtoli deputandū eſſe inter ea, quæ Petrus dicit eſſe in ſcriptis Pauli difficilia intellectu. Suam igitur exponēs ſententiā Auguſt. ait: Ignem hūc eſſe doloris & triſtitię propter varios caſus ī hac vita. Vel quòd etiā in alia talia quædam iudicia ſubſequātur, vt nonnulli fideles per ignē quemdā Purgatoriū, quanto magis minuſue bona pereūtia dilexerūt, tanto tardius citiuſue ſaluentur. Non tamen tales, de quibus dictum eſt, Quod Regnum Dei non poſſidebunt; niſi conuenienter pœnitētibus eadem crimina remittantur.

Aliam mox quæſtionē ſoluēs Auguſt. Ea, inquit, quæ pro defunctis fiunt; ſi pro eis fiant, quorum tam mala ſunt merita, vt neque talibus digni ſint adiuuari: ſiue pro eis quorum tam bona ſunt, vt talibus non indigeant adiumētis; eos omnino iſta nihil adiuuāt. Genere igitur vitæ, quod

Petri 2. 3. 16. De octo Dulcitij quæſtiō. quæſt. 1. lib. de fide & operibus cap. 15. Enar. in pſal. 37. in Enchirid. cap. 68. 69. Accedit Hiero. in epiſ. 1. Cor. S. Gregor. lib. 4. Dialog. cap. 39. Ambroſ. in expoſit. huius loci.

1. Cor. 6. 9

gessit quisq. per corpus, efficitur, vt prosint, vel nō prosint quæcumq pro illo piè fiunt; cum reliquerit corpus, non meritum, per quod ista prosint. Si nullū comparatū est in hac vita, frustra quæritur post hanc vitā. Ita fit, vt neq. inaniter Ecclesia, nec suorum cura pro defūctis quod potuerit religionis impendat; & tamen ferat vnusquisq. secundum ea, quæ gessit per corpus, siue bonū, siue malū, reddente Domino vnicuiq. secundū opera eius. Et in Enchiridio similiter Augusti. Neq. negandum est, inquit, defunctorū animas pietate suorum viuētium releuari, cum pro illis sacrificium mediatoris offertur, vel eleemosynæ in Ecclesia fiunt. Sed eis hęc prosunt, qui cū viuerent, vt hæc sibi prodesse possent, meruerunt. Et quare non omnibus prosunt, nisi propter differentiam vitę, quam quisq. gessit in corpore? Cū ergo sacrificia, siue quæcūq. eleemosynæ p baptizatis defūctis omnibus

cap. 109.

ἀπὸ ἔχουσι τόσον καλὰ ἔργα, ὅτι δὲν χρειάζονται βοηθείαν, οὐδὲ τύτους ὠφελοῦσιν. ὠφελοῦσιν ἐκείνους ὁποῦ ἔκαμαν τέτοιαν ζωὴν, ὅτι εἶναι τόσον ἄξιοι νὰ λάβουσι βοήθειαν νεκροί. Διατὶ καὶ ὁ αἰθεσπεσιος εἰς τύτην τὴν ζωὴν δὲν γίνεται ἄξιος νὰ ἔχῃ βοήθειαν νεκρὸς, ἕνεκα τῆς γυρεύει μὴ τὸν θάνατον. εἰς τὸν τόπον τὸν ὁποῖον ἡ ἐκκλησία δὲν προσδέχεται ἕνεκα τῶν νεκρῶν. Καὶ ἀληθεύεται ἐκεῖνο τὸ ῥητὸν, ὅτι κάθε εἷς λαμβάνει καθὼς ἔπραξεν εἴτε τὸ καλὸν ἢ κακὸν, ἀποδίδοντας ὁ θεὸς τὰ ἔργα τῶν καθενός.

Καὶ εἰς τὸ, Ἐγχειρίδιον πρὸς Λαυρέντιον λέγει τὰ ὅμοια ὁ Αὐγυστῖνος γράφοντας· Καὶ διατὶ δὲν ὠφελοῦνται ὅλοι; διὰ τὴν διαφορὰν τῆς ζωῆς εἰς τοῦτον τὸν κόσμον. Τὸ λοιπὸν ὅταν γίνωνται λειτουργίαις ἢ ἐλεημοσυναις δι' ὅλους τοὺς νεκροὺς Χριστιανοὺς, διὰ τοὺς πολλὰ καλοὺς εἶναι χαρίσια, διὰ τοὺς πολλὰ κακοὺς εἶναι κάποια παρηγοριὰ τῶν ζωντανῶν. ἐκεῖνος ὁποῦ ὠφε-

ὠφελοῦσιν, ἢ παντάπασι τοῖς δίδυσιν ἄφεσιν, ἢ τὴν κάμνουσι τὰ βάσανα ἐλαφροτέρα. Τίνι δὲ ἔξεστιν εἰπεῖν τὰ Αὐγουστίνου. καὶ ἐν ἀσεβέσι καὶ οἱ δύο ἐξήγησις.

Ὁμως ἐκ τοῦ τὸ γράμμα ἐκ τῆς δυνάμεως τῶν λέξεων τὰ ἁγία Παύλου φαίνεται ὁ νοῦς τὰ Ἀποστόλου διὰ τὸ Καθαρτήριον. Εἴ τινος τὸ ἔργον κατακαήσεται, ζημιωθήσεται· αὐτὸς δὲ σωθήσεται, οὕτω δὲ ὡς διὰ πυρός. ἐνταῦθα μεταχειρίζεται ὁ ἅγιος Παῦλος τέσσαρες λέξεις, ὅπου σημαίνουσι προσκαιρον παίδευσιν καθάρσεως, ὄχι αἰωνίαν κόλασιν τῆς γεέννης. Κατακαήσεται, ζημιωθήσεται, σωθήσεται, διὰ πυρός. Κατακαήσεται σημαίνει κατακαυμὸν καὶ ἀφανισμὸν, ὄχι ἀπλῶν καῦσιν. λέγει καὶ ὁ Χρυσόστομος, κατακαήσεται, τουτέστιν οὐκ οἴσει τὸ πυρὸς τὸν ῥύμην. λέγοντας λοιπὸν, κατακαήσεται τὸ ἔργον, θέλει νὰ εἰπῇ, ἀφανισθήσεται. ἀλλ' ὁ ἀφανισμὸς ἔχει τέλος. τὸ λοιπὸν ὁ Ἀπόστολος δὲν μιλεῖ διὰ τὰ ἔργα

nibus offerũtur; pro valde bonis, gratiarum actiones sunt; pro non valde malis propitiationes sũt: pro valde malis etsi nulla sũt adiumenta mortuorum, qualescumq. viuorum consolationes sunt. Quibus autẽ prosũt, aut ad hoc prosũt, vt sint plena remissio, aut certè tolerabilior fiat ipsa damnatio. Ita Augustinus. Et pietatis quidem scopo locutus est tam Chrysostomus, quàm Augustinus.

Verum si Apostoli verba spectemus ad literã, sensus plane videtur esse de Purgatorio. Si cuius opus arserit, detrimentũ patietur, ipse autem saluus erit, sic tamẽ quasi per ignem. Quatuor vocibus vtitur Apostolus, quæ non pœnã æternam, sed temporalem notant animaduersionem: Arserit, detrimentum patietur, saluus erit, per ignẽ em. Arserit; græcè, incendio consumetur; significat non simplicẽ vstionẽ, sed absũptionẽ. Et Chrysost. Arserit, inquit; idest non feret impetum ignis, non

feret

feret impetum ignis, ergo penitus absumetur. Sed absumptio finē habet. Sermo igitur est Apostolo nō de illis operibus, quæ nūquā absumuntur & semper vruntur, sed de ijs quorum combustio finem habet. Vox ergo, ardebit, significat tēporalē in Purgatorio concremationem, nō perpetuū gehennæ ardorem. Detrimentū patietur. Pati detrimētum & perire, hoc loco necesse est differant: sequitur enim vox illa, saluus erit. vt perire sit totius, detrimentum pati sit partis. Ita Christus; Qui amat animā suam, perdet eam. Cū ergo dicat Apostolus, Detrimētum patietur; non vult significare idem, quòd peribit, sed aliquid minus. minus gehennæ ignibus nihil est animabus quàm Purgatorium. Saluus erit: At salutis nomen in Scripturis adeo bene sonat, vt ex eo Dominus significantissimo nomine vocetur Saluator. Cum ergo Apostolus distinguat opus ab operante,

Ioan. 12. 25.

ἔργα ὁποῦ δὲν ἀφανίζονται ποτὲ, ἀλλὰ παίζοτε καίονται. ἄρα τὸ κατακαήσεται, σημαίνει τὸ φρύσκαμμον καῦσιν τῦ Καθαρτηρίε, ὄχι τὴν αἰώνιον τῆς γεέννης. Ζημιωθήσεται, ἔγουν θέλει πάθει ζημίαν. ζημία ἐδῶ καὶ ἀπώλεια δὲν εἶ τὸ αὐτὸ, ὅτι ἀκολουθᾷ τὸ, ζωθήσεται. λοιπὸν ὁ χαῖμὸς τῦ ὅλη λέγεται ἀπώλεια, τῦ μέρους ζημία. ἔτζι ἔλεγεν ὁ Χριστός· Ο φιλῶν τὴν ψυχὴν αὐτῦ, ἀπολέσει αὐτήν. λέγοντας λοιπὸν ὁ Απόστολος, ζημιωθήσεται, φαίνεται πῶς δὲν θέλει νὰ εἰπῇ, ἀπολεῖται, ἀλλὰ τίποτε ὀλιγώτερον· τὸ ὀλιγώτερον ἀπὸ τὴν κόλασιν ἄλλο δὲν εἶ ἀπὸ τὰ ψυχῶν τὸ Καθαρτήριον. Σωθήσεται· τῆς ζωτηρίας τὸ ὄνομα εἶ τόσον εὔφημον, ὅτι ἀπ' αὐτὸ κράζε ὁ Χριστὸς μὲ ἐμφατικώτατον ὀνόματον Σωτήρ. Διαχωρίζοντας λοιπὸν ὁ Απόστολος τὸ ἔργον ἀπὸ τὸν ποιητὴν, καὶ κράζοντας τὸν κατὰ καιρὸν τῦ ἔργου ζημίαν τῦ πάσχοντος, πρέπει τὸ, σωθήσεται, νὰ σημάνῃ, πῶς αὐτὸς ὁ ζημιωθεὶς

μιωθεὶς δὲν θέλει πάθει ἀφανισμὸν & ἀπώλειαν, οἷαν πάσχει τὸ ἔργον· ἀλλὰ μένοντας ἡ ζημιωθεῖσα ψυχὴ ἀφ' ἧς κατακαὴ τὸ ἔργον, ἄκαυστος, γίνεται ἐλευθέρα ἀπὸ πᾶσαν τιμωρίαν. ἄρα τὸ, σωθήσεται, σημαίνει οὐχὶ μόνον διαμονὴν τῆ ἐῆ, ἀλλὰ καὶ ἐλευθερίαν ἀπὸ τὸ κακὸν, καὶ τελείαν ἀπολύτωσιν, τὸ ὁποῖον γίνεται διὰ τῆ πυρός. Διὰ πυρός. λέγοντας ὁ Απόστολος, διὰ πυρὸς, ὁποῦ συμαίνει κίνησιν καὶ διάβασιν· οὐχὶ ἐν πυρὶ, ὁποῦ σημαίνει στάσιν· δηλοῖ ὅτι ἡ σωτηρία τῆ ἀνθρώπου ὁποῦ ἔκαμε τὸ καταγόμενον ἔργον, γίνεται διαβαίνοντας διὰ πυρὸς, οὐχὶ μένοντας ἐν τῷ πυρί. ἀλλ' ἡ κίνησις & ἡ διάβασις ἐῆ τὶ προσκαιρον. ἄρα ὁ Απόστολος μιλεῖ διὰ καῦσιν προσκαιρον, οὐχὶ αἰώνιον. Εἶναι λοιπὸν διαφορικῶς ὁ νὸς τῆ Αποστολικῆ ῥητοῦ τῆ Θς· Εαί τινος τὸ ἔργον ἀφανισθῇ ἐν τῷ πυρὶ, πείσεται μὲν τλὼ ζημίαν τῆς καύσεως τῆ ἔργου ὁ προφέρας, ζωθήσεται δὲ αὐτὸς ὡς διὰ πυρὸς καθαρθεὶς, ἅτε ὀργάνου τῆς δι-

te, & combustionem operis dicat esse detrimentum patientis; oportet vt vox illa, saluus erit, denotet, quod patiens non perit, sicut perit opus: sed anima detrimentum passa post combustum opus libera erit à combustione. Esse autem à combustione liberam significat non solam animæ durationem, sed etiam liberationem à malo plenamque salutem, idque per ignem. Per ignem. Hic loquendi modus significat transitum & motum; quemadmodum si dixisset, in igne, significasset statum & quietem. Salus ergo hominis, qui fecit opus comburendum, fit transeundo per ignem, non manẽdo in igni. transitus & motus habent suos terminos. Apostolus ergo per has voces significauit aliquid temporaneum, non æternum. Vt sensus difficillimi huius loci paraphrasi vtendo sit iste. Si cuius opus fuerit absumptum ab igne, tanquam instrumento diuinæ iustitiæ,

pa-

patietur quidem combustionem operis qui fecit opus; ipse verò saluus erit, tanquã purgatus per ignẽ.

Ita explicat & Basilius magnus in caput 9. Isaiæ, & 15. de Spiritu sancto ad Amphiloch. Et Gregorius Naz. or. 2. Et perspecta fit Gergani amentia dicẽtis, Ignem, de quo Paulus loquitur, esse Scripturam. At quomodo quadrabunt Scripturæ, quæ de igni dicit Apostolus? Quod opus quidem comburetur; qui verò fecit opus, saluus erit quasi per ignem? Quomodo intelligetur Scriptura comburere & absumere, & qui transit per Scripturam esse saluus?

Illud quoq. quod subdit; Paulum loqui de die iudicij; non est verum; licet in sensu Chrysostomi verum sit. Sed quoniam ipse aliud spectabat, vt diximus litera suadet oppositum. Apostolus dicit: Si cuius opus mãserit, quod superædificauit, mercedem accipet.

Pro-

δικαιοσυνης τῦ θεοῦ.

Ετζι τ λαμβανει καὶ ὁ μέγας Βασίλειος εἰς τ θ. κεφάλ. τῦ Ησαΐα, καὶ ιε. περὶ τῦ ἁγίυ Πνεύματος πρὸς Αμφιλόχιον· καὶ ὁ θεολόγος Γρηγόριος εἰς τὸν δεύτερόν τυ λόγον. ἔτζι φανερόνεται ἡ αἰσχύνη τῦ Γεργανε ὁπῦ ἐξηγᾶ, ὅτι ἡ ἁγία γραφὴ ἐϛὶ τὸ πῦρ ὁποῦ λέγει ὁ ἀπόστολος. καὶ πῶς νὰ ἁρμόσουν τῆς θείας γραφῆς τ μερικὰ σκεῦια, ὅτι τὸ ἔργον θέλει καῆναι, & ὁ ἄνθρωπος θέλει σωθῆναι ὡς διὰ πυρός; πῶς γρυκᾶται, ὅτι ἡ θεία γραφὴ νὰ καῇ καύσι, καὶ περιῶντας διὰ τῆς γραφῆς ὁ ἄνθρωπος νὰ ζωθῆ;

Αλλὰ κὴ ἐκεῖνο ὁπῦ σμίγει, ὅτι ὁ ἀπόστολος λέγει διὰ τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως, δὲν ἐϛὶ ἀληθινόν, καλὰ καὶ κὴ τὸν Χρυσόστομον νὰ ἐϛὶ ἀληθινόν· ὅτι ὡς εἴπαμεν, ὁ σκοπός τ ἦτον νὰ ξεριζώσῃ τ Ωριγενισμόν. ἀμὴ κὴ τ γράμμα ὁ ἀπόστολος λέγει, εἴ τινος τ ἔργον μένει, ὃ ἔκτισε, μισθὸν λήψεται· ὁ μι-

ὁ μισθὸς τῦτος βέβαια ἄλλο δὲν ἐστὶ ὡδὲ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν διὰ τὰ καλὰ ἔργα, τὸν χρυσὸν, τὸν ἄργυρον, τοὺς τιμίους λίθους, καθὼς τὸ ὁμολογᾷ καὶ αὐτὸς ὁ Λυτεροδίδακτος. καὶ εἰς ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ὁποῦ λέγει ὁ Ἀπόστολος, πῶς λαμβάνουσιν οἱ δίκαιοι τὸν μισθὸν, λέγει διὰ τοὺς ἄλλους πῶς θέλουν ζημιωθῆ, καὶ ὅμως θέλουν ζωθῆ ὡς διὰ πυρός. οἱ τελείως δίκαιοι λαμβάνουσι τὸν μισθὸν παρευθὺς μὲ τὸν θάνατον, ὡς τὸ ὁμολόγησε καὶ αὐτὸς εἰς τῦτο τὸ ὄσπρεον τῦ βιβλίου εἰς τὸ ἕκτον ἐρώτου ἀπόκρισιν· καὶ ὁμοίως τὸ ὁμολογᾷ εἰς τὸ ὕστερον ἐρωτοαπόκρισιν τῦ αὐτῦ βιβλίου. τὸ λοιπὸν ἕνας ἐστὶ ὁ καιρὸς, εἰς τὸν ὁποῖον οἱ τελείως δίκαιοι ψυχαὶ ἀπολαμβάνουσι τὸν μισθὸν, & εἰς τὸν ὁποῖον ἄλλαις ἔχουσι τὸ ἔργον κατακαμόμενον, καὶ σώζονται ὡς διὰ πυρός. τῦτα λέγει ὁ Αὐγυστῖνος καὶ ἄλλοι δυτικοὶ, ὅτι ἐστὶ τὸ Καθαρτήριν δίκαια, καὶ ἡ δυνάμις τῶν ἀποστολικῶν λέξεων τὸ ἀναγκάζει. ἄρα δὲν μιλεῖ ὁ Παῦλος

Profecto hęc merces nihil aliud eſt, quam vita æterna propter bona opera, ſignificata per aurum, argentũ, lapides pretioſos. Quod & ipſe Lutheri diſcipulus fatetur. Et eo ipſo tempore, quo iuſti mercedem accipiunt per Apoſtolum; alij detrimentum patiuntur, & ſalui tandem fiunt quaſi per ignem. Atqui certum eſt, iuſtos ſtatim à morte mercedem accipere; quod fatetur & Gerganus in hoc ſuo libro 8. Quæſtiuncula 5. Reſponſione 6. & eiuſdem libri Reſponſione vltima. Vnum igitur eſt tempus, quo animæ ſine vlla macula iuſtę mercedem accipiunt; & quo alię patiuntur combuſtionem operis, vt ſaluæ fiant. Hæc per Auguſtinum & alios Patres ſunt propria Purgatorij; & vocum Apoſtoli literalis ſignificatio id fateri cogit: Ergo non de ſupremo die iudicij loquitur Apoſtolus

lus, quando Purgatorium non erit; sed de particularis retributionis die; quæ vocatur à Paulo declarans, quia transmittit animam hominis ad operum examen, iuxta illud psalmi; In illa die peribunt omnes cogitationes eius. Exponit Chrysostomus, die obitus, migrationis ex hac vita. Quod patet ex antecedentibus Prophetæ verbis: Exibit Spiritus eius, & reuertetur in terram suam. Apostolus etiam infra capite 4. vocat humanum diem, qui non est vltimus diuini Iudicij. Quare diei nomine nihil nos cogit, vt vbique intelligamus extremum Iudicij. Liquet ergo, Lutherum & impiam eius sectam negare Purgatorium contra mentem sacrę Scripturæ. Porro cæteras huius loci sinistras interpretationes, præsertim à Marco Ephesio traditas, suo loco examinabimus, ne hic

Ps. 145. 4.

1. Cor. 4. 3

λος διὰ τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως, ὅτε δὴν εἰς καθαρτήριον, ἀλλὰ διὰ τὴν ἡμέραν τῆς μερικῆς ἀνταποδόσεως· ἡ ὁποία κρίζεται ἡμέρα δηλοῦσα, διατὶ πέμπει τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν ἔργων καὶ τὸ ψαλμικὸν ἐκεῖνο· ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀπολοῦνται πάντες οἱ διαλογισμοὶ αὐτῶν· ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, λέγει ὁ Χρυσόστομος, τῆς τελευτῆς, τῆς καταλύσεως τοῦ βίου. καὶ εἰς φανερὸν ἀπὸ τὰ προηγούμενα λόγια τοῦ προφήτου· ἐξελεύσεται τὸ πνεῦμα αὐτοῦ, καὶ ἐπιστρέψει εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ. ἀκόμη δὲ μᾶλλον κατώτερω ὁ Ἀπόστολος εἰς τὸ τέταρτον κεφάλαιον ἀνακράζει ἀνθρωπίνην ἡμέραν. ὅθεν ἡμέρα ἁπλῶς δὲν σημαίνει παντάχου τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως.

Φανερὸν εἰς λοιπὸν, ὅτι ἐναντίον τῆς θείας γραφῆς ἀρνεῖται τὸ καθαρτήριον ὁ Λουτέρος καὶ ἡ μιαρὰ συμμορία τῶν μαθητῶν του. ταῖς ἄλλαις παρερμηνείαις ὅπου ἔδωκεν ὁ Μάρκος τῆς Ἐφέσου εἰς τοῦτο τοῦ ἀποστόλου, θέλομεν ἐξετάσει μερι-

μερικῶς, ὅπως νὰ μὴ συγχέωμεν ἐν τῷ τὰς διάφορας ψευδοδιδασκαλίας.

hic oriatur Blasphemiarū confusio.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΝΗ.

Ὅτι οἱ Παπισταὶ λέγουσι, πῶς ὅλοι πηγαίνουσιν εἰς τὸ ψευδοκαθαρτήριόν των, διατὶ ὅλοι ἔχουσι ῥίζαν τῆς ἁμαρτίας.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA LVIII.

Papistæ dicunt, omnes mitti in eorum Pseudopurgatorium, quia radicem peccatì omnes habent.

REFVTATIO.

Α Φ' ὅσα εἴπαμεν, καὶ ἀφ' ὅτι αὐτοφέρεται ὀλίγον παραπαίων φαίνεται ἡ βατταλογία τούτου τοῦ ψεύστου. ποῖος ἅγιος, ἢ ποῖος ὀρθόδοξος εἶπε ποτὲ, ὅτι ὅλοι πηγαίνουσιν εἰς τὸ Καθαρτήριον; ἢ νὰ πηγαίνουσιν εἰς τὸ Καθαρτήριον οἱ μετανοημένοι;

Χ ijs quæ dicta & Ε citata sunt, palam est nugatoris huius vaniloquentia. Quis sanctorum, quis Catholicorum dixit vnquam, omnes mitti in Purgatorium? aut pœnitentes animas ideo mitti in Purgatorium, quia radicem ha-

habent peccati? Vnde hauſerunt hæc ſomnia falſarij impoſtores? Noli-
1. Cor. 6. 9. 10. te errare, dicebat Apoſtolus; Neque fornicarij, neque idolis ſeruientes, neque adulteri, neque molles, neque maſculorũ concubitores, neque fures, neque auari, neque ebrioſi, neque maledici, neque rapaces regnum Dei poſſidebunt. Non dicit Apoſtolus, quòd hi per ignem ſint conſecuturi ſalutem; ſed, Regnum Dei non poſſidebunt. non omnes ergo mittuntur in Purgatorium; nam qui eo mittuntur, procul dubio ſalutem conſequuntur.

Rurſus non dixit Apoſtolus; propter radicem peccati animas pati detrimentum, vt ſaluæ fiant per ignem: ſed opus ligni, fœni, ſtipulæ comburi, vt fiat ſalus per ignem.

Chryſoſtomus homilia 21. Statuarum; Peccata, inquit, tollit baptiſmus; con-

μῶμαις ψυχαῖς, δι' ὃν ἔχουσι ῥίζαν τῆς ἁμαρτίας; πόθεν ἐφαντάσθησαν οἱ λυτεροματεῖς τὰ ὄνειρα τάδε; Μὴ πλανᾶσθε, ἔλεγεν ὁ Ἀπόστολος τοῖς Κορινθίοις· ὅτε πόρνοι, ὅτε εἰδωλολάτραι, ὅτε μοιχοὶ, ὅτε μαλακοὶ, ὅτε ἀρσενοκοῖται, ὅτε πλεονέκται, οὐ κλέπται, οὐ μέθυσοι, οὐ λοίδοροι, οὐχ ἅρπαγες βασιλείαν θεοῦ κληρονομήσουσιν. Οὐ λέγει διὰ τούτους ὁ Ἀπόστολος, ὅτι σωθήσονται διὰ πυρὸς, ἀλλ' ὅτι βασιλείαν θεοῦ οὐ κληρονομήσουσιν. ἆρα οὖν πάντες ὅλοι εἰς τὸ Καθαρτήριον, ὅτι ὅσοι πέμπονται εἰς τὸ Καθαρτήριον, τέλος βασιλείαν θεοῦ κληρονομοῦσιν.

Καὶ πάλιν οὐκ εἶπεν ὁ Ἀπόστολος, ὅτι διὰ τὴν ῥίζαν τῆς ἁμαρτίας καίονται οἱ ψυχαὶ διὰ νὰ ζωθοῦσι διὰ πυρός· ἀλλ' ὅτι καίεται τὸ ἔργον τοῦ ξύλου, τοῦ χόρτου, καὶ τῆς καλάμης, καὶ ὕστερα γίνεται ἡ σωτηρία διὰ πυρός.

Ελεγεν ὁ Χρυσόστομος εἰς τὸν κα. τῆ ἀνδριάντων· Τὰ ἁμαρτήματα τὰ ἀφανίζει τὸ λουτρὸν, τὴν σωτη-

θεῖαν

θείαν διόρθωσον σύ. διὰ τιμωρᾶ λοιπὸν ἡ ῥίζα, ἀλλὰ τὰ ἁμαρτήματα. διὰ τί καὶ μετὰ τὴν ῥίζαν ὁ τοῦ μὴ ἁμαρτάνειν μὴ τὸ λουτρὸν ὁ ἄνθρωπος ἔτι δίκαιος. τὴν διαβολὴν ταύτην τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν ἁγίων ἀκολουθοῦσιν εἰς ὅλα οἱ Παπισταὶ, ἤγουν ἡ καθολικὴ ἐκκλησία. διὰ τοῦτο καὶ ἐφανερώθη ποτὲ τοῦτας τὰς ἀνομωτάτας συκοφαντίας.

consuetudinem tu corrige. Non igitur peccati radix, sed peccatum, est causa punitionis: siquidem post baptisma manet peccati radix, & homo tamen est iustus. Papistæ, ideſt Ecclesia Catholica non aliam tenet doctrinam; propterea portētosas hasce calumnias vt inauditas auersatur.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΝΘ.

Ὅλοι οἱ δίκαιοι μετὰ τὸν θάνατον εὐθὺς πορεύονται εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA LIX.

Omnes iusti statim à morte Regnum Dei possident.

REFVTATIO.

EFficaciſſimè probatum eſt ex traditione Apoſtol. de qua Dionyſius Areopagita, Chryſoſtomus, Nyſſenus, & Auguſtinus diſſerunt; duos eſſe iuſtorum gradus; vnum vitæ integerrimæ, alterum vitæ inferioris integritatis. ad quos duos ordines referuntur tres illi à Nanzianzeno poſiti. Cur ergo Lutherani audent ſtatuere vnum tantummodo gradum, ideſt primum? Iuſtos primi gradus certiſſimum eſt in cœlum mox

Δείχθη λαμπρῶς ἐκ τῆς κατὰ τὸν ἀποστολικὸν παράδοσιν ὁπου γράφει ὁ Ἀρεοπαγίτης, ὁ Χρυσόστομος, ὁ Νυσσης, καὶ ὁ Αὐγυστῖνος, ὅτι τῶν δικαίων εἰσὶ δύο βαθμοὶ, ζωῆς ἱερωτάτης, καὶ ζωῆς ὑφειμένης, κατὰ τὰς ἴσιας λέξεις τοῦ Ἀρεοπαγίτου· εἰς τὰς ὁποίας δύο τάξεις ἀναφέρονται οἱ τρεῖς τοῦ θεολόγου. πῶς ἄρα τολμῶσιν οἱ Λουτεράνοι καὶ βάλλουσι μόνον ἕνα βαθμὸν, τῆς ἱερωτάτης ζωῆς; οἱ δίκαιοι τοῦ πρώτου βαθμοῦ δίχως ἀμφιβολίαν πορεύονται εὐθὺς εἰς τὸν οὐρανόν. ἀλ-

ἀλλὰ διὰ τοὺς δικαίους τοῦ δευτέρου βαθμοῦ τίς νὰ ἀρνηθῇ τὸ Καθαρτήριον μὲ τόσας αἰωνίους μαρτυρίας, μὲ τόσην ἀναντίρρητον ὁμολογίαν ὅλης τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἀπ' αὐτὰ τὰ σπλάγχνα τῶν ἀποστολικῶν παραδόσεων;

mox recipi. Pro iustis vero secundi gradus quis neget Purgatorium, tot euidentissimis testimonijs & perpetua vniuersalis Ecclesię assęueratione firmatum ex intimis traditionū Apostolicarū visceribus?

Τοῦτο σημαίνει ἡ διαφορὰ τῆς μνήμης τῶν ἁγίων καὶ τῶν μνημοσυνῶν διὰ τοὺς νεκρούς. τοῦτο σημαίνει τὸ νὰ γίνεται πρῶτα εἰς τὰς ἱερὰς λειτουργίας, μνήμη τῶν ἁγίων πρὸς εὐχαριστίαν, καὶ διὰ νὰ βοηθήσουν αὐτοὶ τοὺς αἰθρώπους, ἀπεκεῖ μνήμη τῶν κεκοιμημένων διὰ ἐλπίδα ἀναστάσεως διὰ νὰ λάβουν αὐτοὶ βοήθειαν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους· μὲ τὴν ὁποίαν βοήθειαν νὰ ἐλευθερωθοῦσιν ἀπὸ τὰ βάσανα. τοῦτο σημαίνει ἡ διαφορὰ τῆς ἑορτῆς τῶν ἁγίων, καὶ τῆς ἀκολουθίας ὁπῦ ἡ ἐκκλησία κράζει τῶν ψυχῶν.

Hoc sibi vult differentia inter sanctorum memorias, & commemorationes defunctorum. Hoc sibi vult, quòd in diuinis mysterijs habeatur prius memoria Sanctorum in gratiarum actionem, vtq. suis precibus opem mortalibus implorent; tumque fiant etiam pro mortuis suffragia, vt defuncti cum spe resurrectionis vitæ æternæ requiem nanciscantur æternam. Hoc sibi vult lætitia in solemnitatibus Sanctorum, & celebrata cum humilitate officia defunctorum.

Τοῦτα ὅλα καταπατῆ ὁ Γεργάνος διὰ τὰ μαθήματα τοῦ Λουτέρου· καὶ προτιμᾷ ὁ παράφρονος τὸ αἱρεσιάρχου τὴν καινοτομίαν ἀπὸ τὴν

Sed hæc proculcat Gerganus propter execranda Lutheri dogmata; præfertque Apostolicis & patrijs institutis noua ob-

scœnissimi Hæresiarchæ deliria.

τὴν παροιμιώδη καὶ ἀποστολικὴν διδασκαλίαν.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ Ξ.

Τὸ Καθαρτήριον οὔτε εἰς τὸν οὐρανόν ἐστι, οὔτε εἰς τὴν γῆν, οὔτε εἰς τὸν ᾅδην, οὐδὶ ποὺ ποτε.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA LX.

Purgatorium non est in Cælo, non in terra, non in inferno, nusquam est.

REFVTATIO.

ONaliam hæc merentur responsionem, quàm quod Chrysostomus de Marcionistis dixit: Numne, inquit, hisce refragari dignum est? sane indignum. Nisi quis furiosorum verba, quæ insanientes effutiunt, velit esse attẽdenda. Si satis non erat perdito homini quòd Apostolus dixit; Vt in nomine Iesu omne genu flectatur, Cælestium, terrestrium, & in-

1. Cor. 15. Hom. 40.

Philip. 2. 10.

Ἐν τῇ ἐξηγήσει ἄλλη ἀπόκρισις οὐδὲ λόγια τοῦ Χρυσοστόμου διὰ τοὺς Μαρκιωνιστάς· Αὐτοῖς πρὸς ταῦτα ἀντειπεῖν ἄξιον; οὐκ ἔγωγε οἶμαι. πλὴν εἰ μὴ τοῖς μαινομένοις ἴσως ὧν οὐδαπαίοντες φθέγγονται, διαλέγεσθαι δεῖ. ἀλλ' οὖν τὸ ἔσωσε τοῦ μιαροῦ ὁ λόγος τοῦ Ἀποστόλου· Ἵνα ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ πᾶν γόνυ κάμψῃ, ἐπουρανίων, καὶ ἐπιγείων, καὶ καταχθονίων· ὡς ἤθελε κατα-

λά-

λάβει, τί δεῖται καθημερινὰ ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία λέγοντας· ὑπὲρ αἰωνίου σωτηρίας τῆς ψυχῆς τοῦ δούλου σου. καὶ ὑπὲρ τοῦ συγχωρηθῆναι αὐτῷ παν πλημμέλημα· ὅπως κύριος ὁ θεὸς ἀναπαύσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν τόπῳ φωτεινῷ, ἐν τόπῳ χλοερῷ, ἐν τόπῳ ἀναψύξεως. ζητῶντας τοῦτο ἡ ἐκκλησία, πιστεύει ὅλως καὶ κρατεῖ ναὶ εἶναι τὸ καθαρτήριον τόπος σκοτεινός, τόπος λύπης καὶ στεναγμοῦ, ὅπου δὲν βλέπουσιν οἱ ψυχαὶ τὸ πρόσωπον τοῦ θεοῦ. πιστεύοντας καὶ κρατοῦντας τοῦτο ἡ ἐκκλησία, πιστεύει ὅτι τοῦτος ὁ τόπος δὲν εἶναι ἔξω ἀπὸ τὸν κόσμον· ὄχι εἰς τὸν οὐρανὸν, ὄχι ἐπάνω τῆς γῆς, διατὶ οὐδένας τόπος τῆς γῆς εἶναι καθ' ἑαυτὸν τοῦτο τόπος σκοτεινὸς, ἴδιος λύπης καὶ στεναγμοῦ. τὸ λοιπὸν πιστεύει, ὅτι τοῦτος ὁ τόπος νὰ εἶναι καθολικὰ κάτω ὑπὸ τὴν γῆν. Καὶ διὰ τοῦτο καμίαν φορὰν οἱ ἅγιοι πατέρες, καθὼς εἶπαμεν ἐπάνω, τὸ κάζουσιν ἅδην, σημαίνοντας ὅτι καὶ ἡ γέεννα καὶ ὁ τόπος τῆς καθάρσεως εἶναι τόποι καταχθόνιοι.

infernorum; considerandum illi erat, quid Orientalis Ecclesia quotidie orat: Pro salute, inquit, animæ serui Dei, vt remittatur illi omne delictum: Vt Dominus Deus collocet animam eius in loco lucido, in loco amœnitatis & refrigerij; vnde procul absunt dolor, mœstitia & gemitus. Considerandum ergo illi erat quod Ecclesia huiusmodi vtens obsecrationibus credit, & pro certo habet, Purgatorium esse locum tenebrosum, locum doloris & suspirij, in quo animæ non vident faciem Dei. Cum hoc credat & pro certo habeat Ecclesia, profecto credit, locum hunc non esse extra vniuersum; non in Cælo, non super terram: Nullus enim est in terra locus; qui suapte natura sit locus doloris & suspirij. Credit ergo, talem ordinarium locum esse subterraneum. ob idque factum, vt sancti Patres alicubi, vt dictum est, Purgatorium vocent infernum; significantes &

Εως

gehennam & purgationis locum ordinarium esse sub terra.

Hucusque Gerganus post priores blasphemias egit contra sanctum Petrum & Purgatorium; ostenditque exhausta iam pharetra, hæreticorum tela esse parvulorum sagittas. Restat, vt noni decimiq. librorum pseudocatechismi blasphemias expendamus.

Εως ὧδε ὁ Γεργανὸς δικαίρεσε τὸν φαρέτραν τῦ ἁγιοτίου τῦ ἁγίου Πέτρυ καὶ τῦ Καθαρτηρίυ· καὶ ἔδειξεν, ὅτι τὰ βέλη τῶν αἱρετικῶν εἰσὶ βέλη νηπίων. λείπεται νὰ ἀναβάλωμεν καὶ τὰς ἄλλας βλασφημίας τῶν βιβλίων ἑνὸς καὶ δεκάτυ τῆς ψευδοκατηχήσεως τυ.

BI-

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΝΑΤΟΝ.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΞΑ.

Η ἁγία κοινωνία ἐξ δια δύο ὑσιῶν, ὁρατῆς καὶ ἀοράτης. ὁρατὴ ὑσία ἐναι τὸ ψωμὶ καὶ τὸ κρασὶ, ἀόρατη ὑσία ἐναι ὁ λόγος τῦ Χριστοῦ.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

LIBER IX.

BLASPHEMIA LXI.

Sacra Communio constat ex duabus substantijs, visibili & inuisibili. Substantia visibilis est panis & vinum; Inuisibilis substantia est verbum Dei, Hoc est corpus meum, &c.

REFVTATIO.

Τ Ην βλασφημίαν ὁπῦ ἐρρίψεν αἰσχύνως εἰς τὸ ὄγδοόν τυ φαρμακοβιβλίον, τώρα τὴν σολίζει αἰσχυντότερα μὲ διαβολικὴν πανυργίαν. λέγει, πῶς ἡ κοινωνία

B Blasphemiam hanc procaciter iam emiserat libro 8. sed vt impudentius ornaret, rursus eam proponit vtens calliditate satanica. Ex duabus, inquit, sub-

ſtantijs conſtat Euchariſtiæ ſacramentum. Quarum alterã eſſe ait Chriſti verbum; Hoc eſt corpus; &, Hic eſt ſanguis. At ſupra Quæſtiũcula huius libri tertia de Baptiſmo loquens non dixit, Aquam & Dei verbum eſſe duas ſubſtantias; cum tamen fateretur hæc duo requiri ad Baptiſmum. Nunc vero declarans Euchariſtiæ ſacramentum, duas ponit ſubſtantias, & voces quæ proferũtur vocat ſubſtantiam.

Quis non exhorreat Lutheri ne, an Satanæ peruerſitatem & aſtum? Gerganus infra fatetur, In ſacramento Euchariſtiæ & omnibus particulis eſſe perfectum Corpus & perfectum ſanguinem, totumque indiuiſum Chriſtum. Deinde quaſi obiter ſubiungit hæc verba; In cunctis particulis ſimul cum vino Chriſtus. Cur verò ambiguè loquitur? Cur non apertè fatetur perniciosiſſimum Lutheri dogma?

Duas

νωνία εἶ διὰ δύο ὐσιῶν. ἀπέκει βαίει διὰ μίαν ὐσίαν τῆς κοινωνίας τὰ λόγια τοῦ Χριϛοῦ· τοῦτο μού ὅϛι τὸ σῶμα· καὶ, τοῦτο ὅϛι τὸ αἷμα μου. Καὶ ἑρμηνεύοντας ἐπαίω τὸ μυϛήριον τοῦ βαπτίσματος ἔλεϛεν, ὅτι γίνεται μὲ τὸ ὕδωρ καὶ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ· κ' δὲν εἶπεν, ὅτι τὸ ὕδωρ καὶ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ νὰ εἶ δύο ὐσίαι. τώρα ἐξηγῶντας τὸ μυϛήριον τῆς κοινωνίας φιλοσοφᾷ δύο ὐσίαις, καὶ τὸν φορικὸν λόγον κράζει ὐσίαν.

Τίς νὰ μὴ φείξη τὴν ἀθεότηϛα καὶ πανουργίαν τοῦ διαβόλου νὰ εἴπω, ἢ τοῦ Λυτέρου; ὁμολογᾷ φανερὰ ὁ Γεργάνος, ὅτι εἰς τὴν ἁγίαν κοινωνίαν καὶ εἰς ὅλα τὰ κομμάτια ὁποῦ λαμβάνουν οἱ Χριϛιανοὶ, εἶ τέλειον σῶμα καὶ τέλειον αἷμα τοῦ Χριϛοῦ, καὶ ὅλος ἀδιαίρετος ὁ Χριϛός. ἀπέκει σημαίνει ὡς ἐκ φανερᾶς· εἰς ὅλα τὰ κομμάτια ὁμοῦ μὲ τὸ κρασὶ ὁ Χριϛός. τί κρύβεται, τί ἐντρέπεται νὰ εἰπῇ φανερὰ τὴν ὀλεθρίαν τούτην αἵρεϛιν ὁ Γεργάνος;

Δύο

Δύο ὐσίας βάπτισιν οἱ διδάσκαλοί τε εἰς τὴν κοινωνίαν, τὴν ὐσίαν τε ἄρτου καὶ τε οἴνου, καὶ τὴν ὐσίαν τε σώματος καὶ τε αἵματος τε Χριστε. καὶ θέλοντας νὰ ἒν ὐσία καὶ τὰ λόγια, καὶ τὴν διδασκαλίαν τε ἒν ζεῖς ὐσίαι, καὶ καὶ ἀλήθειαν ἒν ζεῖς μεγάλην βλασφημίαν.

Duas ille docuit substantias in hoc sacramento, panis & vini, & substantiam corporis & sanguinis Christi. imò dum verba consecrationis volunt esse substantiam, tres omnino erunt per ipsos in Eucharistia substantiæ: cum re vera sint tres detestandæ blasphemiæ.

Πρώτη, ὅτι καὶ τὴν αἵρεσιν τέτην ἒν ἀδύνατον νὰ ἀληθεύῃ ὁ λόγος τε Χριστε, τέτο μέν ἐστὶ τὸ σῶμα.

Prima, Quòd iuxta hanc hæresim impossibile sit, Christi verba, Hoc est corpus meum & c. habere veritatem.

Δευτέρα, ὅτι ἒν ἀδύνατον νὰ γένῃ ὁ ἁγιασμὸς τε ἄρτε καὶ τε οἴνε.

Secunda, Quòd impossibile sit fieri materiæ consecrationem.

Τρίτη, ὅτι τέτῃ τῇ αἱρέσει κάμνει ὅλους τοὺς ἁγίους πατέρες & διδασκάλες ψεύστας καὶ ἀπατεῶνες.

Tertia, Quòd per hanc impiam positionẽ omnes sancti Patres ac Doctores essent mendaces & impostores.

Διὰ τὴν πρώτην, ὁμολογᾷ ὁ Γερμανὸς μὲ τοὺς διδασκάλες τε, ὅτι ἡ δύναμις & ἡ ἐνέργεια τῶν λόγων τε Χριστε κάμνει τὸ μυστήριον. ὅπεσθεν λοιπὸν καθ' αὐτοὺς τὸ μυστήριον γίνεται ὄχι καὶ μεταβολὴ, ὡς λέγει ἡ καθολικὴ ἐκκλησία, τὸ ἄρτε εἰς σῶμα, & τὸ οἶνε εἰς αἷμα.

Quod attinet ad primam, fatetur Gerganus cũ suis magistris, in Christi verbis esse vim & efficaciam, qua fit consecratio. Cum igitur per ipsos consecratio non fiat per conuersionem, vt semper fides catholica docuit, panis in corpus, & vini in Chri-

Christi sanguinem; sed per additionem, manente nimirum panis & vini substātia, & adueniēte extrinsecus præsentia Christi; necesse est, vt consecratū panem fateantur esse duas res, non imperfectas & partiales, sed integras & totales; totum panem ac vinum, & totum Christum. Itaque accommodando verba Christi iuxta imaginationem Lutheri ad exempla; eo modo se haberent verba Christi ad significandam veritatem, quando dixit, Hoc est corpus meum; quo se habebant Adæ verba de Eua;

Gen. 2. 23 Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea. Sicut enim Eua, composita erat ex carne & ossibus; ita per Lutherum panis consecratus continet substantiam panis, & substantiā corporis Christi. Differt tantum, quòd in Eua caro & ossa erant partes compositi; at in sacro pane per Lutherum duæ sunt perfectæ substantiæ diuersissimæ. Nā

per

αἷμα· ἀλλὰ φαντάζονται νὰ γίνεται καὶ θεοφόρητως, μένοντας τὸ ψωμὶ ψωμὶ, καὶ τὸ κρασὶ κρασὶ, & θεσσαλαμβάνοντας μόνον τὴν παρουσίαν τοῦ Χριστοῦ· ἀνάγκη εἶναι νὰ κατοῦσιν, ὅτι ὁ ἁγιασμένος ἄρτος εἶναι δύο πράγματα, ὄχι μερικὰ καὶ ἀτελῆ, ἀλλὰ τέλεια καὶ ὁλόκληρα· τέλειος καὶ ὅλος ὁ ἄρτος, τέλειος καὶ ὅλος ὁ Χριστός. ἄρα ἁρμόζοντας τὸν λόγον τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν φαντασίαν τῶν Λουτεριάνων, εἰς τόσον ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ, τοῦτο μού ἐστὶ τὸ σῶμα, ὅσον καὶ ὁ λόγος τοῦ Ἀδὰμ διὰ τὴν Εναν· τοῦτο νυῦ ὀστοῦν ἐκ τῶν ὀστέων μου, καὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκός μου. ὅτι καθὼς ἡ Ευα ἦτον συνθέτος ἀπὸ κόκαλα καὶ σάρκα, ἔτζι καὶ ὁ τίμιος ἄρτος κατ' αὐτοὺς περιέχει οὐσίαν ψωμίου, καὶ οὐσίαν σώματος Χριστοῦ. διαφέρει μόνον, ὅτι τὰ κόκαλα καὶ ἡ σὰρξ εἰς τὴν Εναν ἦσαν μέρη τοῦ συνθέτου, ἀμὴ εἰς τὸν ἅγιον ἄρτον καὶ τοὺς Λουτεριάνους εἶναι δύο τέλειαις οὐσίαις καὶ διαφορώταταις. ὅθεν ἡ μία κατ' αὐτοὺς ἦτον

χωρὶς

χωρὶς τὴν ἄλλην, ὕστερα ἠνώθησαν. Καθὼς λοιπὸν ὁ Ἀδὰμ ἂν ἤθελεν εἰπεῖ διὰ τὴν Εὐαν τὴν συνθετον ἀπὸ κόκαλα καὶ σάρκα ἐκεῖνο μόνον· τοῦτα νῦν ὀστοῦν ἐκ τῶν ὀστέων μου· δὲν ἤθελεν εἰπεῖ τὴν ἀλήθειαν, διατὶ δὲν ἦτον ὅλη ὀστοῦν· ἔτζι δίδοντας ὁ Χριστὸς τὸ σῶμα του, καὶ λέγοντας, τοῦτο μου ὄστι τὸ σῶμα, ἂν ἦτον καὶ ψωμὶ ἀληθινὸν κατ' οὐσίαν καὶ σῶμα Χριστοῦ, καθὼς λέγουσιν οἱ Λουτεράνοι, δὲν ἤθελεν εἶσαι ἀληθινὸς ὁ λόγος του, τοῦτο μου ὄστι τὸ σῶμα· διατὶ ὁ ἄρτος ἐκεῖνος ἦτον καὶ τῶν Λουτεράνους καὶ ψωμὶ καὶ σῶμα. καὶ τόσον περισσότερον δὲν ἤθελεν εἶσαι ἀληθινὸς ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ, ὅσον εἶναι πλέον διάφορα ὁ Χριστὸς ἀπὸ τὴν οὐσίαν τοῦ ψωμίου καὶ τὰ κόκαλα ἀπὸ τὴν ἀνθρωπίνην σάρκα· καὶ ἄσφ τὸ ἄρθρον ἐκεῖνο, τὸ σῶμα μου, ἔχει περισσοτέραν ἔμφασιν νὰ διακρίνῃ τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ ἀπὸ τὸ ψωμί. Καὶ τὶς νὰ ὑποφέρῃ, ἂν εἶ Χριστιανὸς, ὅτι ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ, τῆς αὐτοαληθείας, νὰ

per ipsum vna prius erat sine altera, postmodum simul esse cæperunt. sicut ergo si Adam dixisset de Eua constante ex carne & ossibus illud solum; Hoc nunc os ex ossibus meis; non verum dixisset; non enim erat os tota Eua. Ita quando suam carnem dedit Christus, dicendo; Hoc est corpus meum; si simul suberant substantia panis & Christi corpus, vt vult Lutherus, Christi sermo fuisset falsus; Hoc est corpus meum; quia panis ille per Lutherum erat & panis & caro. Tantoque minus fuisset verus Christi sermo, quanto magis distat caro Christi à substantia panis, quàm ossa à carne humana: quantoque adhibitus græcè articulus in Christi verbis, expressius & significantius notat diuersitatem corporis Christi à substantia panis; quasi diceret, Hoc est ipsum vnum corpus meum. At quis ferat, dum Christianus sit, Christi veritatis æternæ sermonem non es-

se

se verum? Vbi enim integra duo subsunt, non potest esse verus sermo significans vnum, & non duo. Rursus sermo significans rem duplicem vt simplicem, eo minus verus est, quo plus distant inter se illæ duæ res.

Altera huius hæreticæ positionis blasphemia est; Quod si in pane consecrato remanet substantia panis, non videtur, quomodo fiat consecratio. Nam substantia panis eadem esset quæ antea. Corpus Christi nullam mutationē afferret substantiæ panis. quo igitur modo fieret panis consecratio? Si dicas; panem consecrari, quia simul est cum corpore Christi. ergo si Deus ponat in vno eodemque loco, vel vno puncto Angelum & dæmonem, dæmon erit sanctificatus. & si ponatur corpus Christi in crumena plena auri, aurum erit consecratum.

Rursus quia vis verborum Christi efficit mysterium, liquet eatenus illa ope-

νὰ μὴν ἀληθεύῃ; διατὶ ὅλως ὅπου εἶναι δύο ὅλα, δὲν ἀληθεύει ὁ λόγος ὁποῦ σημαίνει τὸ ἕνα, ὄχι τὰ δύο. Καὶ πάλιν ὅπου εἶναι ἀνάμα δύο ὅλα, τόσῳ ὀλιγώτερον ἀληθεύει ὁ λόγος ὁποῦ σημαίνει τὰ δύο ὡς ἕνα, ὅσῳ πλέα διαφέρουσιν ἀνάμεσα τοὺς ἐκεῖνα τὰ δύο.

Η δευτέρα βλασφημία τῆς αἱρέσεως τύτης εἶ, ὅτι αὐ εἰς τὸν ἡγιασμένον ἄρτον μένει ἡ ὐσία τῦ ψωμίυ, δὲν φαίνεται πῶς νὰ γίνεται ὁ ἁγιασμός. ἡ ποιημένη ὐσία τῦ ψωμίυ εἶναι ὡσαὐτὸν· τὸ σῶμα τῦ Χριστοῦ δὲν ἀλλάσσει τιποτε τὴν ὐσίαν τῦ ψωμίυ· τ πῶς νὰ εἶναι ἢ νὰ κρέζεται ἄρτος ἡγιασμένος; αὐ εἴπῃς, ὅτι τὸ ψωμὶ ἁγιάζεται, διατὶ εἶ ἀνάμα μὲ τὸ ζῶμα· τὸ λοιπὸν ἂν βάλῃ ὁ θεὸς εἰς ἕνα τόπον ἢ εἰς μίαν σιγμὴν ἄγγελον καὶ δαίμονα, ἁγιάζεται ὁ δαίμων· τ ἂν βαλθῇ εἰς ἕνα σακκούλι γεμάτον χρυσάφι τὸ σῶμα τῦ Χριστοῦ, ἔπρεπε νὰ εἶ ἁγιασμένον τὸ χρυσάφι.

Πάλιν ὀπεδὴ τὰ λόγια τῦ Χριστῦ ἐνεργοῦσι τὸ μυ-

στηρίον

σήριον, φανερὸν εἶναι, ὅτι ἐνεργοῦσιν εἰς ὅσον εἶναι σημαντικὰ, καὶ ὅσον εἶναι σημαντικὰ, οὐχὶ πλειότερον ἢ ὀλιγώτερον, καθὼς εἶναι φανερὸν εἰς ὅλα τὰ μυστήρια. ἀλλὰ αἱ λέξεις ἐκείνας, τοῦτό μου ὅτι τὸ σῶμα, ἔχουσι τέτοιαν σημασίαν, ὅτι, τοῦτο, ὡσὰν δεικτικὸν σημαίνει ὅλον ἐκεῖνο ὁποῦ δείχνει· καὶ ὁ Χριστὸς εἶπε, τοῦτο, δείχνοντας ὅλον ἐκεῖνο ὁποῦ εἶχεν εἰς τὸ χέρι του· λοιπὸν μὲ τὸ λέξιν ἐκεῖνο ἐσήμαινεν ὅλον ἐκεῖνο ὁποῦ ἦτον εἰς τὸ τὸ ψωμί. ὁμοίως λέγοντας, ὅτι, καὶ, τὸ σῶμα μου, ἐσήμαινεν ὅλον ἐκεῖνο ὁποῦ φέρουσιν τοῦτες αἱ λέξεις. ἄρα ἐξ ἀνάγκης ὁ νοῦς τοῦ λόγου τοῦ Χριστοῦ εἶναι τοῦτο· Τοῦτο ὅλον ὁποῦ κρατῶ, καὶ σᾶς δίδω, εἶναι τὸ ἴδιόν μου κορμί. τὸ λοιπὸν αὐτόσον ἐνεργᾷ, ὅσον σημαίνει, καὶ σημαίνει ὅλον, ἐνεργᾷ καὶ τὸ ὅλον. ἀλλὰ αὐτὸν ἦτον κὴ τὸν Λουτέρου ψωμὶ καὶ σῶμα Χριστοῦ, δὲν ἤθελεν ἐνεργᾷ τὸ ὅλον, ὅτι ἔξω ἀπὸ τὸ ὅλον.

operari, quatenus significant, & quantum significant, non plus aut minus. Quod sane in sacramentis omnibus certum est. At voces illæ, Hoc est corpus meum, talem habent significationem, vt pronomen demonstratiuum, Hoc, indicet totum illud, quod ostendit. Et Christus eo pronomine vsus est, ostendens totum illud, quod manu tenebat. Per illud ergo pronomen significauit totum id, quod pane continebatur. Et quando dixit Est, &, Corpus meũ; totum id indicabat, quod hæ voces denotant. Ergo necesse est, vt verborum Christi sensus hic sit: Hoc totum, quod teneo, & vobis do, est ipsum met corpus meum. Cum igitur hic sermo tantum operetur, quantum significat; & significet totum, totum operatur. Quod si Lutherus verum diceret, sermo Christi non operaretur totum; quoniam præter totũ Christi corpus esset etiam aliud totum non significatum.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΝΘ.

Ὅλοι οἱ δίκαιοι μετὰ τὸν θάνατον εὐθὺς πορεύονται εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA LIX.

Omnes iusti statim à morte Regnum Dei possident.

REFVTATIO.

EFficaciſſimè probatum eſt ex traditione Apoſtol. de qua Dionyſius Areopagita, Chryſoſtomus, Nyſſenus, & Auguſtinus diſſerunt; duos eſſe iuſtorum gradus; vnum vitæ integerrimæ, alterum vitæ inferioris integritatis. ad quos duos ordines referuntur tres illi à Nanzianzeno poſiti. Cur ergo Lutherani audent ſtatuere vnum tantummodo gradum, ideſt primum? Iuſtos primi gradus certiſſimum eſt in cœlum mox

Δείχθη λαμπρῶς ἐκ τῆς κατὰ τὸν ἀποστολικὸν παράδοσιν ὁπου γεάφει ὁ Ἀρεοπαγίτης, ὁ Χρυσόστομος, ὁ Νυσσης, καὶ ὁ Αὐγυστῖνος, ὅτι τῶν δικαίων εἰσὶ δύο βαθμοὶ, ζωῆς ἱερωτάτης, καὶ ζωῆς ὑφειμένης, κατὰ τὰς ἴδιαις λέξεις τοῦ Ἀρεοπαγίτου· εἰς τὰς ὁποίαις δύο τάξεις ἀναφέρονται οἱ τρεῖς τοῦ θεολόγου. πῶς ἄρα τολμῶσιν οἱ Λυτεραῖοι καὶ βάλλουσι μόνον ἕνα βαθμὸν, τῆς ἱερωτάτης ζωῆς; οἱ δίκαιοι τοῦ πρώτου βαθμοῦ δίχως ἀμφιβολίαν πορεύονται εὐθὺς εἰς τὸν οὐρανόν.

ἀλ-

ἀλλὰ διὰ τοὺς δικαίους τοῦ δευτέρου βαθμοῦ τίς νὰ ἀρνηθῇ τὸ Καθαρτήριον μὲ τόσας ἀναγκαίας μαρτυρίας, μὲ τόσην ἀναντίρρητον ὁμολογίαν ὅλης τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἀπ' αὐτὰ τὰ σπλάγχνα τῶν ἀποστολικῶν παραδόσεων;

Τοῦτο σημαίνει ἡ διαφορὰ τῆς μνήμης τῶν ἁγίων καὶ τῶν μνημοσυνέων διὰ τοὺς νεκρούς. τοῦτο σημαίνει τὸ νὰ γίνεται πρῶτα εἰς τὰς ἱερὰς λειτουργίας, μνήμη τῶν ἁγίων πρὸς εὐχαριστίαν, καὶ διὰ νὰ βοηθήσουν αὐτοὶ τοὺς αἰθρώπους, ἀπέκει μνήμη τῶν κεκοιμημένων ὅπου ἐλπίδι ἀναστάσεως διὰ νὰ λάβουν αὐτοὶ βοήθειαν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους· μὲ τὰ ὁποίαν βοήθειαν νὰ ἐλευθερωθοῦσιν ἀπὸ τὰ βάσανα. τοῦτο σημαίνει ἡ διαφορὰ τῆς ἑορτῆς τῶν ἁγίων, καὶ τῆς ἀκολουθίας ὁποῦ ἡ ἐκκλησία κράζει τῶν ψυχῶν.

Τοῦτα ὅλα καταπατεῖ ὁ Γεργάνος διὰ τὰ μαθήματα τοῦ Λουτέρου· καὶ προτιμᾷ ὁ παπτέρημος τοῦ αἱρεσιάρχου τὰ καινοτόμια ἀπὸ τὰ

mox recipit. Pro iustis vero secundi gradus quis neget Purgatorium, tot euidentissimis testimonijs & perpetua vniuersalis Ecclesiæ asseueratione firmatum ex intimis traditionū Apostolicarū visceribus?

Hoc sibi vult differentia inter sanctorum memorias, & commemorationes defunctorum. Hoc sibi vult, quòd in diuinis mysterijs habeatur prius memoria Sanctorum in gratiarum actionem, vtq. suis precibus opem mortalibus implorent; tumque fiant etiam pro mortuis suffragia, vt defuncti cum spe resurrectionis vitæ æternæ requiem nanciscantur æternam. Hoc sibi vult lætitia in solemnitatibus Sanctorum, & celebrata cum humilitate officia defunctorum.

Sed hæc proculcat Gerganus propter execranda Lutheri dogmata; præfertque Apostolicis & patrijs institutis noua ob-

scœnissimi Hæresiarchæ deliria.

τὴν παραδόσεως καὶ ἀποστολικὴν διδασκαλίαν.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ Ξ.

Τὸ Καθαρτήριον οὔτε εἰς τὸν οὐρανόν ἐστι, οὔτε εἰς τὴν γῆν, οὔτε εἰς τὸν ᾅδην, οὐδὲ πουπότε.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA LX.

Purgatorium non est in Cælo, non in terra, non in inferno, nusquam est.

REFVTATIO.

NOn aliam hæc merentur responsionem, quàm quod Chrysostomus de Marcionistis dixit: Numne, inquit, hisce refragari dignum est? sane indignum. Nisi quis furiosorum verba, quæ insanientes effutiunt, velit esse attẽdenda. Si satis non erat perdito homini quòd Apostolus dixit; Vt in nomine Iesu omne genu flectatur, Cælestium, terrestrium, & in-

1. Cor. 15. Hom. 40.

Philip. 2. 10.

Ἐν τῇ ἐγγίζει ἄλλη ἀπόκρισις οὐδὲ τὰ λόγια τοῦ Χρυσοστόμου διὰ τοὺς Μαρκιωνιστάς· Ἀρουμὲν πρὸς ταῦτα αἰτεῖσθαι ἄξιον; οὐκ ἔγωγε οἶμαι. πλὴν εἰ μὴ τοῖς μαινομένοις ἴσως ὧν οὐδαπαίοντες φθέγγονται, διαλέγεσθαι δεῖ. ἀλλ' οὖν τῷ ἔστωσαν τοῦ μιαροῦ ὁ λόγος τοῦ Ἀποστόλου· Ἵνα ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ πᾶν γόνυ κάμψῃ, ἐπουρανίων, καὶ ἐπιγείων, καὶ καταχθονίων· ὡς ἤθελε κατα-

λά-

λάβει, τί δεῖται καθημερινὰ ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία λέγοντας· ὑπὲρ αἰωνίου τῆς ψυχῆς τοῦ δούλου τοῦ θεοῦ. καὶ ὑπὲρ τοῦ συγχωρηθῆναι αὐτῷ παν πλημμέλημα· ὅπως κύριος ὁ θεὸς κατάξη τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν τόπῳ φωτεινῷ, ἐν τόπῳ χλοερῷ, ἐν τόπῳ ἀναψύξεως. ζητῶντας τοίνυν ἡ ἐκκλησία, πιστεύειν ὅλως καὶ κρατεῖν δεῖ τὸ καθαρτήριον τόπος σκοτεινός, τόπος λύπης καὶ στεναγμοῦ, ὅπου δὴν βλέπουσιν οἱ ψυχαὶ τὸ πρόσωπον τοῦ θεοῦ. πιστεύοντας καὶ κρατοῦντας τοῦτο ἡ ἐκκλησία, πιστεύειν ὅτι τοῦτος ὁ τόπος δὴν ἔστι ἔξω ἀπὸ τὸν κόσμον· ὄχι εἰς τὸν οὐρανὸν, ὄχι ἐπάνω τῆς γῆς, διατὶ οὐδένας τόπος τῆς γῆς ἐστὶ καθ' ἑαυτόν τοῦ τόπος σκοτεινός, ἴδιος λύπης καὶ στεναγμοῦ. τὸ λοιπὸν πιστεύειν, ὅτι τοῦτος ὁ τόπος νὰ ἐστὶ καθολικὰ κάτω ὑπὸ τὴν γῆν. καὶ διὰ τοῦτο καμίαν φορὰν οἱ ἅγιοι πατέρες, καθὼς εἴπαμεν ἐπάνω, τὸ κάζουσιν ἅδην, σημαίνοντας ὅτι καὶ ἡ γέεννα καὶ ὁ τόπος τῆς καθάρσεως ἐστὶ τόποι κατάχθονιοι.

infernorum; considerandum illi erat, quid Orientalis Ecclesia quotidie orat: Pro salute, inquit, animæ serui Dei, vt remittatur illi omne delictum: Vt Dominus Deus collocet animam eius in loco lucido, in loco lmœnitatis & refrigerij; vnde procul absunt dolor, mœstitia & gemitus. Considerandum ergo illi erat quod Ecclesia huiusmodi vtens obsecrationibus credit, & pro certo habet, Purgatorium esse locum tenebrosum, locum doloris & suspirij, in quo animæ non vident faciem Dei. Cum hoc credat & pro certo habeat Ecclesia, profecto credit, locum hunc non esse extra vniuersum; non in Cælo, non super terram: Nullus enim est in terra locus; qui suapte natura sit locus doloris & suspirij. Credit ergo, talem ordinarium locum esse subterraneum. ob idque factum, vt sancti Patres alicubi, vt dictum est, Purgatorium vocent infernum; significantes &

gehennam & purgationis locum ordinarium esse sub terra.

Hucusque Gerganus post priores blasphemias egit contra sanctum Petrum & Purgatorium; ostenditque exhausta iam pharetra, hæreticorum tela esse parvulorum sagittas. Restat, vt noni decimiq. librorum pseudocatechismi blasphemias expendamus.

Εως ὧδε ὁ Γεργανὸς δικαίρεσε τὸν φαρέτραν τε ἁγιτίου τῦ ἁγίου Πέτρυ καὶ τῦ Καθαρτηρίυ· καὶ ἔδειξε, ὅτι τὰ βέλη τῶν αἱρετικῶν εἰσὶ βέλη νηπίων. λείπεται νὰ ἀναβάλωμεν καὶ τὰς ἄλλας βλασφημίας τῶν βιβλίων ἑνάτυ καὶ δεκάτυ τῆς ψευδοκατηχήσεως τυ.

BI-

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΝΑΤΟΝ.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΞΑ.

Η ἁγία κοινωνία ἐξ δια δύο ὑσιῶν, ὁρατῆς καὶ ἀοράτης. ὁρατὴ ὑσία εἶναι τὸ ψωμὶ καὶ τὸ κρασὶ, ἀόρατη ὑσία εἶναι ὁ λόγος τῦ Χριστοῦ.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

LIBER IX.

BLASPHEMIA LXI.

Sacra Communio constat ex duabus substantijs, visibili & inuisibili. Substantia visibilis est panis & vinum; Inuisibilis substantia est verbum Dei, Hoc est corpus meum, &c.

REFVTATIO.

Την βλασφημίαν ὁ-
Τ πῦ ἐξέρισεν αἰσχίω εἰς τὸ ὄγδοόν τυ φαρμακοβιβλίον, τώρα τῶ ζολίζει αἰσχιωτότερα μὲ δολιοβολικῶ παγυργίαν. λέγει, πῶς ἡ κοινωνία

Blasphemiam hanc
B procaciter iam emiserat libro 8. sed vt impudentius ornaret, rursus eam proponit vtens calliditate satanica. Ex duabus, inquit, sub-

ſtantijs conſtat Euchariſtiæ ſacramentum. Quarum alterã eſſe ait Chriſti verbum; Hoc eſt corpus; &, Hic eſt ſanguis. At ſupra Quæſtiũcula huius libri tertia de Baptiſmo loquens non dixit, Aquam & Dei verbum eſſe duas ſubſtantias; cum tamen fateretur hæc duo requiri ad Baptiſmum. Nunc vero declarans Euchariſtiæ ſacramentum, duas ponit ſubſtantias, & voces quæ proferũtur vocat ſubſtantiam.

Quis non exhorreat Lutheri ne, an Satanæ peruerſitatem & aſtum? Gerganus infra fatetur, In ſacramento Euchariſtiæ & omnibus particulis eſſe perfectum Corpus & perfectum ſanguinem, totumque indiuiſum Chriſtum. Deinde quaſi obiter ſubiungit hæc verba; In cunctis particulis ſimul cum vino Chriſtus. Cur verò ambiguè loquitur? Cur non apertè fatetur perniciosiſſimum Lutheri dogma?

Duas

νωνία εἶ) διὰ δύο ὐσιῶν. ἀπέκει βαίει διὰ μίαν ὐσίαν τῆς κοινωνίας τὰ λόγια τοῦ Χριςοῦ· τοῦτο μέ ὅςι τὸ σῶμα· καὶ, τοῦτο ὅςι τὸ αἷμά μέ. Καὶ ἑρμηνεύοντας ἐπαίω τὸ μυςήριον τοῦ βαπτίσματος ἔλεςεν, ὅτι γίνεται μὲ τὸ ὕδωρ καὶ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ· κ) δὲν εἶπεν, ὅτι τὸ ὕδωρ καὶ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ νὰ εἶ) δύο ὐσίαι. τώρα ἐξηγῶντας τὸ μυςήριον τῆς κοινωνίας φιλοσοφᾷ δύο ὐσίαις, καὶ τὸν θεολογικὸν λόγον κράζει ὐσίαν.

Τίς νὰ μὴ φείξη τὴν ἀθεότητα καὶ πανεργίαν τοῦ διαβόλου νὰ εἴπω, ἢ τοῦ Λυτέρου; ὁμολογᾷ ἀναγκάτω ὁ Γεργάνος, ὅτι εἰς τὴν ἁγίαν κοινωνίαν καὶ εἰς ὅλα τὰ κομμάτια ὁπού λαμβάνουν οἱ Χριςιανοὶ, εἶ) τέλειον ζῶμα καὶ τέλειον αἷμα τοῦ Χριςοῦ, καὶ ὅλος ἀδιαίρετος ὁ Χριςός. ἀπέκει σμίγει ὡς ὅκ ἀναδεομῆς· εἰς ὅλα τὰ κομμάτια ὁμοῦ μὲ τὸ κρασὶ ὁ Χριςός. τί κρύβεται, τί ἐντρέπεται νὰ εἰπῇ φανερὰ τὴν ὀλεθριωτάτην αἵρεσιν ὁ Γεργάνος;

Δύο

Δύο ὐσίας βαίνουσιν οἱ διδάσκαλοί τε εἰς τὴν κοινωνίαν, τὴν ὐσίαν τε ἄρτου καὶ τε οἴνου, καὶ τὴν ὐσίαν τε σώματος καὶ τε αἵματος τε Χριστε. καὶ θέλοντας νὰ εἶῃ ὐσία καὶ τὰ λόγια, καὶ τὴν διδασκαλίαν τε εἶῃ τρεῖς ὐσίαι, καὶ καὶ ἀληθείαν εἶῃ τρεῖς μεγάλαι βλασφημίαι.

Duas ille docuit substantias in hoc sacramento, panis & vini, & substantiam corporis & sanguinis Christi. imò dum verba consecrationis volunt esse substantiam, tres omnino erunt per ipsos in Eucharistia substantiæ : cum re vera sint tres detestandæ blasphemiæ.

Πρώτη, ὅτι καὶ τὴν αἵρεσιν τύτην εἶῃ ἀδύνατον νὰ ἀληθεύῃ ὁ λόγος τε Χριστε, τύτο μέν ἐστὶ τὸ σῶμα.

Prima, Quòd iuxta hanc hæresim impossibile sit, Christi verba, Hoc est corpus meum & c. habere veritatem.

Δευτέρα, ὅτι εἶῃ ἀδύνατον νὰ γένῃ ὁ ἁγιασμὸς τε ἄρτου καὶ τε οἴνου.

Secunda, Quòd impossibile sit fieri materiæ consecrationem.

Τρίτη, ὅτι τύτη ἡ αἵρεσις κάμνει ὅλους τοὺς ἁγίους πατέρες & διδασκάλους ψεύστας καὶ ἀπατεῶνες.

Tertia, Quòd per hanc impiam positionẽ omnes sancti Patres ac Doctores essent mendaces & impostores.

Διὰ τὴν πρώτην, ὁμολογᾷ ὁ Γεργάνος μὲ τοὺς διδασκάλους τε, ὅτι ἡ δύναμις & ἡ ἐνέργεια τῶν λόγων τε Χριστε κάμνει τὸ μυστήριον. ὅθεν δὲ λοιπὸν καθ' αὐτοὺς τὸ μυστήριον γίνεται ὄχι καὶ μεταβολὴ, ὡς λέγει ἡ καθολικὴ ἐκκλησία, τὸ ἄρτου εἰς σῶμα, & τὸ οἶνου εἰς αἷμα.

Quod attinet ad primam, fatetur Gerganus cũ suis magistris, in Christi verbis esse vim & efficaciam, qua fit consecratio. Cum igitur per ipsos consecratio non fiat per conuersionem, vt semper fides catholica docuit, panis in corpus, & vini in Chri-

Christi sanguinem; sed per additionem, manente nimirum panis & vini substãtia, & adueniẽte extrinsecus præsentia Christi; necesse est, vt consecratũ panem fateantur esse duas res, non imperfectas & partiales, sed integras & totales; totum panem ac vinum, & totum Christum. Itaque accommodando verba Christi iuxta imaginationem Lutheri ad exempla; eo modo se haberent verba Christi ad significandam veritatem, quando dixit, Hoc est corpus meum; quo se habebant Adæ verba de Eua;

Gen. 2. 23 Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea. Sicut enim Eua, composita erat ex carne & ossibus; ita per Lutherum panis consecratus continet substantiam panis, & substantiã corporis Christi. Differt tantum, quòd in Eua caro & ossa erant partes compositi; at in sacro pane per Lutherum duæ sunt perfectæ substantiæ diuersissimæ. Nã

per

αἷμα· ἀλλὰ φαντάζονται νὰ γίνεται καὶ θεοφόρητον, μένοντας τὸ ψωμὶ ψωμὶ, καὶ τὸ κρασὶ κρασὶ, & θεσσαλαμβάνονται μόνον τὴν παρουσίαν τοῦ Χριστοῦ· ἀνάγκη δὲ νὰ κρατοῦσιν, ὅτι ὁ ἡγιασμένος ἄρτος εἶναι δύο θεάγματα, ὄχι μερικὰ καὶ ἀτελῆ, ἀλλὰ τέλεια καὶ ὁλόκληρα· τέλειος καὶ ὅλος ὁ ἄρτος, τέλειος καὶ ὅλος ὁ Χριστός. ἄρα ἁρμόζονται τὸν λόγον τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν φαντασίαν τῶν Λουτεραίων, δὲ τόσον ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ, τοῦτο μού ἐστὶ τὸ σῶμα, ὅσον καὶ ὁ λόγος τοῦ Ἀδὰμ διὰ τὴν Εὐαν· τοῦτο νῦν ὀστοῦν ἐκ τῶν ὀστέων μου, καὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκός μου. ὅτι καθὼς ἡ Εὐα ἦτον συνθέτος ἀπὸ κόκαλα καὶ σάρκα, ἔτζι καὶ ὁ τίμιος ἄρτος κατ' αὐτοὺς θεωρέχει οὐσίαν ψωμίου, καὶ οὐσίαν σώματος Χριστοῦ. διαφέρει μόνον, ὅτι τὰ κόκαλα καὶ ἡ σὰρξ εἰς τὴν Εὐαν ἦσαν μέρη τοῦ συνθέτου, ἀμὴ εἰς τὸν ἅγιον ἄρτον καὶ τοὺς Λουτεραίους δὲ δύο τέλειαι οὐσίαι καὶ διαφορώταται. ὅθεν ἡ μία κατ' αὐτοὺς ἦτον

χωρὶς

χωρὶς τὴν ἄλλην, ὕστερον ἠνώθησαν. Καθὼς λοιπὸν ὁ Ἀδὰμ ἂν ἤθελεν εἰπεῖ διὰ τὴν Εὐαν τὴν συνθετον ἀπὸ κόκαλα καὶ σάρκα ἐκεῖνο μόνον· τοῦτο νυν ὀστοῦν ἐκ τῶν ὀστέων μου· δὲν ἤθελεν εἰπεῖ τὴν ἀληθειαν, διατὶ ἡ Εὐα δὲν ἦτον ὅλη ὀστοῦν· ἔτζι δίδοντας ὁ Χριστὸς τὸ Σῶμα του, καὶ λέγοντας, τοῦτο μου ἐστὶ τὸ σῶμα, ἂν ἦτον καὶ ψωμὶ ἀληθινὸν κατ' οὐσίαν καὶ σῶμα Χριστοῦ, καθὼς λέγουσιν οἱ Λουτεράνοι, δὲν ἤθελεν εἶσαι ἀληθινὸς ὁ λόγος του, τοῦτο μου ἐστὶ τὸ Σῶμα· διατὶ ὁ ἄρτος ἐκεῖνος ἦτον καὶ τῶς Λουτεράνους καὶ ψωμὶ καὶ Σῶμα. καὶ τόσον θεωτότερον δὲν ἤθελεν εἶσαι ἀληθινὸς ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ, ὅσον εἶναι πλέον διάφορα ὁ Χριστὸς ἀπὸ τὴν οὐσίαν τοῦ ψωμίου καὶ τὰ κόκαλα ἀπὸ τὴν ἀνθρωπίνην Σάρκα· καὶ ἄρα τὸ ἄρθρον ἐκεῖνο, τὸ σῶμα μου, ἔχει θειοτέραν ἔμφασιν νὰ διακρίνῃ τὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ ἀπὸ τὸ ψωμί. Καὶ τὶς νὰ ὑποφέρῃ, ἂν εἶ Χριστιανὸς, ὅτι ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ, τῆς αὐτοαληθείας, νὰ

per ipsum vna prius erat sine altera, postmodum simul esse cæperunt. sicut ergo si Adam dixisset de Eua constante ex carne & ossibus illud solum; Hoc nunc os ex ossibus meis; non verum dixisset; non enim erat os tota Eua. Ita quando suam carnem dedit Christus, dicendo; Hoc est corpus meum; si simul suberant substantia panis & Christi corpus, vt vult Lutherus, Christi sermo fuisset falsus; Hoc est corpus meum; quia panis ille per Lutherum erat & panis & caro. Tantoque minus fuisset verus Christi sermo, quanto magis distat caro Christi à substantia panis, quàm ossa à carne humana: quantoque adhibitus græcè articulus in Christi verbis, expressius & significantius notat diuersitatem corporis Christi à substantia panis; quasi diceret, Hoc est ipsum vnum corpus meum. At quis ferat, dum Christianus sit, Christi veritatis æternæ sermonem non es-

se

σήριον, φανερὸν εἶη, ὅτι ἐνεργοῦσιν εἰς ὅσον εἶναι σημαντικὰ, & ὅσον εἶναι σημαντικὰ, οὐχὶ πλειότερον ἢ ὀλιγώτερον, καθὼς εἶναι φανερὸν εἰς ὅλα τὰ μυστήρια. ἀλλὰ αἱ λέξεις ἐκείνας, τοῦτό μου ὅτι τὸ σῶμα, ἔχουσι τέτοιαν σημασίαν, ὅτι, τοῦτο, ὡσὰν δεικτικὸν σημαίνει ὅλον ἐκεῖνο ὅπου δείχνει· & ὁ Χριστὸς εἶπε, τοῦτο, δείχνοντας ὅλον ἐκεῖνο ὅπου εἶχεν εἰς τὸ χέρι του· λοιπὸν μὲ τοῦτο λέξιν ἐκείνην ἐσήμαινεν ὅλον ἐκεῖνο ὅπου ἦτον εἰς τὸ τὸ ψωμί. ὁμοίως λέγοντας, ὅτι, καὶ, τὸ ζῶμα μου, ἐσήμαινεν ὅλον ἐκεῖνο ὅπου φέρουσιν τούταις αἱ λέξεις. ἄρα ἐξ ἀνάγκης ὁ νοῦς τῆς λόγων τοῦ Χριστοῦ εἶναι τοῦτο· Τοῦτο ὅλον ὅπου κρατῶ, καὶ σᾶς δίδω, εἶναι τὸ ἴδιόν μου κορμί. τὸ λοιπὸν ἂν τόσον ἐνεργᾷ, ὅσον σημαίνει, καὶ σημαίνει ὅλον, ἐνεργᾷ καὶ τὸ ὅλον. ἀλλὰ ἂν ἦτον κατὰ τὸν Λουτέρον ψωμὶ & ζῶμα Χριστοῦ, δὲν ἤθελεν ἐνεργᾷ τὸ ὅλον, ὅτι ἔξω ἀπὸ τὸ ὅλον

operari, quatenus significant, & quantum significant, non plus aut minus. Quod sane in sacramentis omnibus certum est. At voces illæ, Hoc est corpus meum, talem habent significationem, vt pronomen demonstratiuum, Hoc, indicet totum illud, quod ostendit. Et Christus eo pronomine vsus est, ostendens totum illud, quod manu tenebat. Per illud ergo pronomen significauit totum id, quod pane continebatur. Et quando dixit Est, &, Corpus meũ; totum id indicabat, quod hæ voces denotant. Ergo necesse est, vt verborum Christi sensus hic sit: Hoc totum, quod teneo, & vobis do, est ipsum met corpus meum. Cum igitur hic sermo tantum operetur, quantum significat; & significet totum, totum operatur. Quod si Lutherus verum diceret, sermo Christi non operaretur totum; quoniam præter totũ Christi corpus esset etiam aliud totum non significa-

tum

tum per verba Christi, substantia panis. Vt igitur verba Christi sint operatoria iuxta suum significatum, opus est, vt ibi desinat esse substantia panis; tumque desinat ibi esse, dum incipit esse sub speciebus panis Christi corpus, vt impleatur veritas sermonis eius.

Omnino igitur conuersio intercedit in consecratione panis abeunte panis substantia, & incipiente ibi esse corpore, in quod conuersio terminatur. Vt fit etiam in naturalibus; unius enim generatio est alterius corruptio; ita vt natura nullo modo possit efficere generationem vnius, quin præcedat corruptio alterius. Panis in comedente vertitur in sanguinem, & non manet panis cum sanguine. lignum mutatur in ignem, & non manet lignum cum igni.

Hoc vno modo fieri potest panis consecratio: diciturque panis consecratus, diuinus, sanctus, sacer, panis vitæ, quia re

ὅλον σῶμα ἤθελεν εἶναι καὶ ἄλλο ὅλον, τὸ ψωμί. τὸ λοιπὸν δεῖ νὰ ἐνεργῆσι τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν συμασίαν τοὺς πρέπει νὰ μείνῃ εἰς πλέον οὐσία τοῦ ψωμίου· καὶ ὅτε νὰ τελειώνῃ ἡ οὐσία τοῦ ψωμίου, ὅταν ἀρχίζῃ νὰ ὑρίσκεται ἐκεῖ τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ καὶ τὸ συμασίαν τὰ λογια του.

Οθεν εἶναι ἀναγκαῖον νὰ γίνεται μεταβολὴ, ὅταν ἁγιάζεται ὁ ἄρτος, τελειώνοντας τὸ ψωμὶ, καὶ ἀρχίζοντας νὰ εἶναι τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ εἰς τόπον τῆς οὐσίας τοῦ ψωμίου. καθὼς γίνεται καὶ εἰς ταῖς φυσικαῖς μεταβολαῖς, ὅπου τὸ ἕνος φθορὰ εἶναι τοῦ ἄλλου γένεσις. καὶ εἶναι ἀδυνάτον, ἡ φύσις νὰ κάμῃ γένεσιν ἑνὸς δίχως φθορὰν τοῦ ἄλλου. τὸ ψωμὶ γίνεται εἰς αἷμα τοῦ ζώντος, καὶ δὲν μένει ψωμὶ μὲ τὸ αἷμα. τὸ ξύλον γίνεται εἰς πῦρ, καὶ δὲν μένει ξύλον μὲ τὸ πῦρ.

Καὶ εἰς τοῦτον μόνον τὸν τρόπον γίνεται ἡ τελείωσις τοῦ ἄρτου, καὶ λέγεται ἡγιασμένον ψωμὶ, θεῖος ἄρτος, ἅγιος ἄρτος, ἱερὸς ἄρτος, ἄρτος ζωῆς, εἰς ὅσον μέ-

μβάσεως τὰ θεωρητικὰ συμβεβηκότα τοῦ ψωμίου ὑποκάμνει ἡ οὐσία τοῦ ψωμίου, καὶ μεταβάλλεται εἰς σῶμα Χριστοῦ ὑποκάτω τὰ συμβεβηκότα ἐκεῖνα. καὶ τοῦτο ὅλον διὰ τὴν ἐνεργητικὴν δύναμιν τοῦ λόγου τοῦ Χριστοῦ, τὰ ὁποῖα κάμνει ἡμισοεργὰ καὶ ἀδυνάτα ἡ βλασφημία τοῦ Γεργάνου· καθὼς κάμνει καὶ τὸν τίμιον ἄρτον συμβετον τερατώδες, ὡσανεὶ παγέλαφον ἀπὸ ἄψυχον ψωμὶ καὶ ἔμψυχον σῶμα· ἢ καθὼς λέγει αὐτὸς, ἀπὸ ὁρατὴν καὶ ἀόρατον οὐσίαν.

remanentibus ijs, quæ substantiæ panis inhærebant, accidentibus, deficit ipsa panis substantia, & conuertitur in corpus Christi incipiens esse sub illis speciebus. Hocque totum fit propter efficaciam verborum Christi, quæ semiefficacia & inualida vult esse Gergani blasphemia. Sicut & panem consecratum facit monstri simile compositum, chimæram & hircoceruum, constantem ex re inanimata substantia panis, & animata corpore Christi: Vel sicut ipse loquitur, ex visibili & inuisibili substantia.

Καὶ δεῖ φανερὸν, ὅτι κάμνοντας μεταβολὴν τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ, ὅποιος ἀρνεῖται τὴν μεταβολὴν, ἀρνεῖται καὶ τὸν ἁγιασμὸν, καὶ ὅλον τὸ μυστήριον.

Restat igitur, vt exigentibus transmutationē Christi verbis, qui illam negat, neget omnino consecrationem, & totum Eucharistiæ mysterium.

Ἡ τρίτη βλασφημία ἐστὶ, Ὅτι τούτη ἡ αἵρεσις κάμνει ὅλους τοὺς διδασκάλους τῆς ἐκκλησίας ψεύστας καὶ ἀπατεῶνας· ἐπειδὴ ὅλοι μᾶς παρέδωκαν διὰ πίστιν ἀποστολικὴν καὶ ὀρθόδοξον ὁμολογίαν, πῶς τὰ τίμια δῶ-

Tertia blasphemia est; Quòd hæc hæresis facit omnes sanctos Ecclesiæ Doctores fallaces & deceptores. Omnes enim tradiderunt nobis vt fidē Apostolicā & confessionē orthodoxam; Quod sacro-

ea sancta

ſancta munera panis & vini cum modica aqua, poſt conſecrationem ſint non amplius panis & vinum, ſed corpus & ſanguis Chriſti; non duplex ſubſtantia, ſed vnica tantum ſub ſpeciebus illis ſenſibilibus, deſinente panis & vini ſubſtantia, & loco illarum incipiente eſſe ſub ſpeciebus corpore & ſanguine Domini per tranſubſtantiationem, ita conuenienter & propriè dictam.

Fidē hāc orthodoxā profeſſi ſunt, teſtati ſunt, prædicauerunt & ſcriptis mādarūt Deiferi Patres, fidei catholicæ lumina, tāta cōſenſione & veritatis aſſeueratione, quantam exigit vna vera & Catholica Chriſtianorum fides, ad confuſionem & ignominiā impietatis Lutheranorū, & atheiſmi Caluiniſtarum.

Sanctus Dionyſius Areopagita 3. capite de Hierarchia Eccleſiaſtica, explicans myſterium Synaxis, ſeu Communionis: Vbi, inquit Hierarcha ce-

ρα ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος μὲ ὀλίγον ὕδωρ ὡταν ἁγιασθῦσιν, ἔτι ὄχι φωμὶ καὶ κρασὶ, αλλὰ σῶμα καὶ αἷμα τῦ Χριστοῦ· ὄχι δύο ὐσίαι, ἀλλὰ μία μόνη ὑποκάτω ἐκείνα τὰ συμβεβηκότα, ἀποκάμνοντας ἡ ὐσία τῦ φωμίου καὶ τῦ οἴνου, καὶ ἀρχίζοντας νὰ ἔτι εἰς τόπον τῆς ὐσίας τῦ φωμίου καὶ τῦ οἴνου τὸ ζῶμα καὶ τὸ αἷμα τῦ Χριστοῦ ὑποκάτω τὰ συμβεβηκότα διὰ τὴν γενομένην μετουσίωσιν.

Τούτῳ τῷ ὀρθοδόξῳ πίστει ὡμολόγησαν, ἐδίδαξαν, ἐκήρυξαν, ἔγραψαν οἱ θεοφόροι πατέρες, οἱ φωστῆρες τῆς ὀρθοδοξίας μὲ τόσην συμφωνίαν, ὁποίαν ζητᾷ ἡ ἀληθινὴ μία πίστις τῦ Χριστιανῶν ἐναντίον τῆς ἀσεβίας τῦ Λυτέρου, & τῆς ἀθεΐας τῦ Καλβίνου.

Ο ἅγιος Διονύσιος ὁ Αρεοπαγίτης εἰς τὸ τρίτον τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας κεφάλαιον ζήτον, ἐξηγῶντας τὸ μυστήριον τῆς σωάξεως, ἤτοι κοινωνίας, λέγει· Καὶ τὰς ἱερὰς θεουργίας

ce-

γίας ὁ Ιεραρχης ὑμνήσας ἱερουργεῖ τὰ θειότατα, & ὑπ' ὄψιν ἄγει τὰ ὑμνημένα διὰ τῶν ἱερῶς προκειμένων συμβόλων.

Καὶ ὀλίγον ὥδε κάτω· τῶν μὲν πολλῶν, λέγει, εἰς μόνα τὰ θεῖα σύμβολα παρακύπτουσιν, αὐτὸς δὲ ἀεὶ τῷ θεαρχικῷ πνεύματι πρὸς τὰς ἁγίας τῶν τελουμένων ἀρχὰς ἀναγομένου.

Καὶ ὥδε κάτω εἰς τὴν θεωρίαν· Ἡ δὲ θειοτάτη, λέγει, τοῦ ἑνὸς καὶ αὐτοῦ καὶ ἄρτου καὶ ποτηρίου κοινὴ μετάδοσις. καὶ καλεῖ ἄρτον ἐκεῖνο ὅπερ ὠνόμασεν ἔμπροσθεν θεῖα σύμβολα. Ὅτι, καθὼς ἐξηγᾶται εἰς τὸ σχόλιον ὁ ἅγιος Μάξιμος, πανταχοῦ λέγει συμβολικὴν ὁ Διονύσιος τὴν θείαν ἱερουργίαν, & τὰ ἅγια δῶρα σύμβολα τῶν ἄνω καὶ ἀληθινωτέρων. καὶ ποῖα ταῦτα εἶναι τὰ ἄνω καὶ ἀληθινώτερα, τὸ ἑρμηνεῦσαι αὐτὸς ὁ Διονύσιος ἐν τῷ προκειμένῳ κεφαλαίῳ τῆς θεωρίας λέγοντας· Εννόησον, ὡς ὑποτεθέντων τῷ θείῳ θυσιαστηρίῳ τῶν σεβασμίων συμβόλων, δι' ὧν ὁ Χριστὸς σημαίνεται καὶ μετέχεται,

celebrauit excellentissima Dei opera, diuinissimum perficit opus, & sub aspectum ponit quæ laudauit per sacra proposita symbola.

Et paulo infra. Et inferiores quidem, ait, nuda ipsa symbola inspiciunt; Hierarcha vero semper diuino spiritu euehitur ad contemplandam sacram originem sacrificij.

Et infra in Theoria; Diuinissima vero, inquit, vnius & eiusdem panis & poculi in omnes dispensatio. Vbi panem vocat, quem antea symbolorum nomine vocauerat. Vbique enim Dionysius, vt Sanctus Maximus notat in suo scholio, sacrificium missæ vocat symbolicum, & sacrosancta munera, supernorum & veriorum, symbola. Quæ vero sint superna & veriora, declarat idem Dionysius in eadem Theoria dicens: Cogita, quòd positis super sacrum altare venerandis symbolis, per quæ Christus significatur, & accipi-

tur; &c. Si ergo à ſumente accipitur, neceſſe eſt ſub ſymbolis prius contineatur Chriſtus, vt à ſumente habeatur. Ex ſententia igitur Dionyſij fieri non poteſt, vt in Euchariſtia ſit etiam panis ſubſtantia. Si enim eſſet, ſymbola ſignificarent principaliter & propriè ſuam ſubſtantiam, cui inhærerent, & à qua naturaliter penderent, cuiuſque naturalia ſigna eſſent.

Nunc vero Dionyſius inquit; in pane conſecrato per ſymbola ſignificari & ſumi Chriſtum. Ergo immediatè ipſum continent nulla interueniente ſubſtantia panis.

Explicat hoc apertius ipſe Dionyſius non longè ab initio Theoriæ, vbi ſic ait: At ò diuiniſſima & ſacra Hoſtia liquido te nobis oſtende detractis, quæ tibi ſymbolicè circũiacẽt, ænigmatum velaminibus. Nam circumiacentia ſymbolice velamina non poſſunt eſſe panis ſubſtantia, ſed ſola accidentia, quæ poſt

καὶ τὰ ἐξῆς. εἰ μετέχεται λοιπὸν ὁ Χριστὸς, ἔχεται πρῶτον ἀπὸ τὰ ζύμβολα, καὶ τότε μετέχεται. ἆρα οὖν τὸν Διονύσιον εἰς ἀδιώατον εἰς τὸν ἡγιασμένον ἄρτον νὰ εἶναι καὶ οὐσία ψωμίου. εἰ μὲν οὖν ἦτον τοῦτο, ἔπρεπε τὰ σύμβολα νὰ σημαίνουν κυρίως καὶ ἐξόχως τὴν ἰδίαν τους οὐσίαν τοῦ ψωμίου, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ὅταν αὐτὴ εἶναι κρέμονται φυσικὰ, καὶ φυσικὰ πρὸς αὐτὴν ἀναφέρονται.

Τώρα ὁ Διονύσιος λέγει, ὅτι τὰ ζύμβολα τοῦτα, δηλαδὴ τοῦ ἡγιασμένου ἄρτου, σημαίνουσι καὶ περιέχουσι τὸν Χριστόν· ἆρα ἀμέσως καὶ δίχως μεσάζουσαν οὐσίαν ψωμίου.

Καὶ τοῦτο ὅλον τὸ ἐξηγᾷ φανερώτερα ὁ ἅγιος εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς θεωρίας, κάμνοντας τέτοιαν ἀποστροφήν· Ἀλλ' ὦ θειοτάτη καὶ ἱερὰ τελετὴ τὰ κρυπτόμενά σοι συμβολικῶς ἀμφιέσματα τῆς αἰνιγμάτων ἀποκαλυψάμενη, τηλαυγῶς ἡμῖν ἀναδείχθητι. ὅπου τὰ κρυπτόμενα συμβολικῶς ἀμφιέσματα δὲν ἐμποροῦν νὰ

εἶ

ἐστὶ ἡ οὐσία τοῦ ψωμίου, ἀλλὰ μόνα τὰ συμβεβηκότα ὅπου καὶ ἐνέχυσι μὴ τὸν ἁγιασμὸν τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ καὶ τὸ αἷμα.

Ὁ ἅγιος μάρτυς καὶ φιλόσοφος Ἰουστῖνος εἰς τὴν ὑπὲρ Χριστιανῶν δευτέραν ἀπολογίαν· Ἡ τροφὴ αὕτη λέγει, καλεῖται παρ' ἡμῖν εὐχαριστία. οὐ γὰρ ὡς κοινὸν ἄρτον, οὐδὲ κοινὸν πόμα ταῦτα λαμβάνομεν· ἀλλ' ὃν τρόπον διὰ λόγου θεοῦ σαρκοποιηθεὶς Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ σωτὴρ ἡμῶν καὶ σάρκα καὶ αἷμα ὑπὲρ σωτηρίας ἡμῶν ἔσχεν, οὕτω καὶ τὴν διὰ εὐχῆς λόγου τοῦ παρ' αὐτοῦ εὐχαριστηθεῖσαν τροφὴν, ἐξ ἧς αἷμα καὶ σάρκες κατὰ μεταβολὴν τρέφονται ἡμῶν, ἐκείνου τοῦ σαρκοποιηθέντος Ἰησοῦ καὶ σάρκα καὶ αἷμα ἐδιδάχθημεν εἶναι.

Εἰς τοῦτο τὰ λόγια βαίνει ὁ σοφώτατος μάρτυς τὸ ὅμοιον καὶ τὸ διάφορον τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Χριστοῦ, καὶ τῆς εὐχαριστήσεως ἢ ἁγιασμοῦ τοῦ ἄρτου. διὰ τοῦ ἐνανθρωπήσαι λέγει, ὅτι σαρκοποιηθεὶς ὁ Χριστὸς ἔσχε σάρκα καὶ αἷμα· διὰ τὸν ἁγιασ-

post consecrationem continent corpus & sanguinẽ Christi.

Sanctus Martyr & philosophus Iustinus in secunda sua pro Christianis Apologia; Alimentũ hoc, inquit, apud nos vocatur Eucharistia. Neque enim vt communem panem, neque vt communẽ potũ hæc sumimus. Sed quemadmodum per verbum Dei incarnatus Iesus Christus Saluator noster & carnem habuit & sanguinem ad nostram salutem; ita & oratione sermonis eius consecratum alimentum; ex quo sanguis & carnes nostræ per conuersionem aluntur, illius incarnati Iesu & carnem esse & sanguinem edocti sumus.

His verbis explicat sapientissimus Martyr, quid simile, quid dissimile sit inter Incarnationem & panis Cõsecrationem. De Incarnatione ait, quod Christus caro factus habuit carnem & sanguinẽ. De Consecratione panis

ait; Alimentum illud, quod nobis edentibus transit in carnem & sanguinem, Christi verbo consecrari, fierique carnem Christi & sanguinem. Itaque Incarnatio facta est per assumptionem, Dei Verbo manente quod erat, & assumente carnem & sanguinem: Consecratio vero panis fit per conuersionē; sicut etiam panis conuertitur, quando est naturale alimentum. Et simile quidem est, quòd & per Incarnationē & per Consecrationem est vera caro, & verus sanguis. Dissimile vero, quod Incarnatione factum est caro Dei Verbum non per mutationē; sed in Consecratione panis & vinum cum aqua fiunt per conuersionem caro & sanguis. Et quia conuersio hæc per Iustinum tā vera est, quā verè alimentum naturale conuertitur in carnem & sanguinem nutritu; impossibile omnino est post consecrationem remanere substantiam panis: sicut est

ἁγιασμὸν τῦ ἄρτυ λέγει, ὅτι σκεύη ἡ ζοφὴ ὅπου μεταζέπεται ζώγοντας τὸ εἰς αἷμα & σάρκα, μὲ τὸν λόγον τῦ Χριςῦ ἐχαρισεῖτας, ἤγουν ἁγιάζεται, & γίνεται σάρκα, ἢ αἷμα τῦ Χριςῦ. Τὸ λοιπὸν ἡ ἀνθρωπότης ἐγίνη ἢ προσλήψιν, μένοντας ἐκεῖνο ὅπου ἦτον ὁ λόγος τῦ θεοῦ, καὶ προσλαμβάνοντας σάρκα & αἷμα· ἀμὴ ὁ ἁγιασμὸς τῦ ἄρτυ γίνεται, δὲν τὶ μεταβάλλεται, καθὼς καὶ ὅταν εἶν φυσικὴ ζοφὴ μεταβάλλεται. καὶ ςέκεται ἡ ὁμοιότης εἰς τῦτο, ὅτι & ἢ τὸ ἀνθρωπότητα καὶ ἢ τὸν ἁγιασμὸν εἶν ἀληθινὴ σάρκα ἢ ἀληθινὸν αἷμα· ἀμὴ τὸ διάφορον εἶν, ὅτι ἢ τὸ ἀνθρωπότητα ἐσαρκώθη ὁ λόγος τῦ θεοῦ ὄχι μὲ μεταβολὴ, καὶ ἢ τὸν ἁγιασμὸν ὁ ἄρτος ἢ ὁ οἶνος μὲ τὸ ὕδωρ γίνονται μὲ μεταβολὴ σάρκα καὶ αἷμα. Καὶ ἐπειδὴ τέτη ἡ μεταβολὴ ἢ τὸν Ἰκῶνον γίνεται, καθὼς ἡ φυσικὴ ζοφὴ μεταζέπεται εἰς αἷμα ἢ σάρκα τῦ ζεφομένου

est

γου, ἐξ ὁλότελα ἀδύνατον καὶ μέρη εἰς τὸν ἡγιασμένον ἄρτον ἡ οὐσία τῦ ψωμίυ, καθὼς ἐξ ἀδύνατον ὁ ἄρτος ὁ παρ' ἡμῶν ζώγομεν, ἀφ' ὃ μεταζαπῇ εἰς σάρκα μας, νὰ εἶναι καὶ ψωμὶ καὶ σάρκα.

Τῦτο τὸ δόγμα ἔμαθαν οἱ Χριστιανοὶ ἀπὸ τὺς Ἀποστόλους, λέγει ὁ θεῖος Ἰουστῖνος. ἀντιλέγοντας λοιπὸν οἱ αἱρετικοὶ τῦ καιρῦ μας, ἐξ ἀντίθεοι & ἀντίχριστοι.

Καὶ βεβαιώνει τὴν ἀλήθειαν τῦ δόγματος τύτου ὁ πάνσοφος Ἰυστῖνος εἰς τὸν διάλογόν τυ πρὸς Τρύφωνα Ἰυδαῖον, διδάσκοντας ὅτι ἡ προσφορὰ τῆς σεμιδάλεως διὰ τὺς καθαριζομένυς ἀπὸ τὴν λέπραν ἦτον τύπος τῦ ἄρτυ τῆς εὐχαριστίας εἰς ἀνάμνησιν τῦ πάθους τῦ Χριστῦ διὰ τὺς καθαριζομένυς ψυχικὰ ἀπὸ πᾶσαν πονηρίαν.

Καθὼς λοιπὸν ἡ σεμίδαλις ἦτον καθαρωτάτη καὶ ἄμικτος, ὄξ ἀνάγκης καὶ τὸν τύπον ἐξ καὶ ἡ ἀλήθεια, ὁ ἄρτος τῆς εὐχαριστίας ἄμικτος, δίχως τὴν προτεθειμένην οὐσίαν τῦ ψωμίυ.

est impossibile panem quo vescimur, post conuersionem sui in carnem, esse simul panem & carnem.

Et hoc Dogma, inquit Iustinus, edoctos esse Christianos ab Apostolis. Contradicentes igitur hæretici nostri temporis cũ Deo pugnant, & verè sunt Antichristi.

Confirmat huius Dogmatis veritatem idem glorioſiſſimus Martyr in suo Dialogo cum Tryphone Iudæo, vbi ait: Oblationẽ similæ pro emundatione leprosorum fuisse figuram panis Eucharistiæ in memoriam passionis Christi pro ijs, qui spiritaliter mundantur ab omni nequitia.

Sicut ergo simila purissimum quid erat sine mixtura; ita necesse est, vt figuræ respondeat veritas, & panis Eucharistiæ sit omnino impermixtus excluſa panis substantia.

Ita quoque Cyrillus 4. Glaphylorum: c. 3. ſimila, inquit, candida & oleo cõſperſa eſt Chriſti figura.

Hinc videtur traxiſſe originem fabuloſa olim calumnia Gentilium, quod humanis carnibus veſcerentur Chriſtiani; vt narrat Sanctus Iuſtinus, & Athenagoras Philoſophus in ſuis Apologijs pro Chriſtianis. Et quia fundamentũ huius calumniæ fuit vſus ſacræ communionis, quam humanæ carnis epulationem interpretabantur Idololatræ; neceſſariò ſequi videtur, Si Chriſtiani habebantur anthropophagi, quia ſumebant Euchariſtiam, panem conſecratum ante ſumptionem habitum ſemper fuiſſe ſolum Chriſti corpus, non ſubſtantiam quoque panis: ſicut quando ſumebatur, habebatur à Gentilibus anthropophagia, & non ſimul humanæ carnis ac panis comeſſatio. Ex hac igitur Gentilitũ calumnia palam fit antiquiſſima & Apoſtolica fides

Τύπος Χριστῦ κ) ἡ Κύριλλ. σεμίδαλις λευκωτὴ & ἐλαιόδρυτος. Ὅθεν φάνεται νὰ ἔλαβεν ἀρχὴν ἡ παλαιὰ τῶν ἑλλήνων συκοφαντία κ) τῶν Χριστιανῶν, ὅτι ἦσαν ἀνθρωποφάγοι, ὡς διηγᾶται ὁ ἁγὶος θεῖος Ἰουστῖνος κὴ Ἀθηναγόρας ὁ φιλόσοφος εἰς τὰς ἀπολογίας ὁποῦ ἔγραψαν διὰ τοὺς Χριστιανούς. & ὅπεὶδὴ τὸ θεμέλιον τῆς συκοφαντίας τῶν ἑλλήνων ἦτον ἡ βρῶσις τῆς ἁγίας κοινωνίας, τὴν ὁποίαν ἐνόμιζαν οἱ εἰδωλολάτραι ὡς ἀνθρωποφαγίαν, ἐξ ἀνάγκης φαίνεται ἀκόλουθον, ὅτι ἂν ἠμέλουν διὰ ἀνθρωποφαγίαν τὴν μετάληψιν τῆς κοινωνίας, & λοιπὸν αὐτὸς ὁ ἄρτος τῆς εὐχαριστίας πρὶν μεταδοθῇ ὅπισθεν ἦτον μόνον σὰρξ Χριστῦ, κὴ ὄχι ψωμὶ & σὰρξ· καθὼς ὅταν μεταλαμβάνεται ἦτον κ) τοὺς ἕλληνας ἀνθρωποφαγία, & ὄχι ἀνθρωποφαγία κὴ ἀρτοφαγία. λοιπὸν ἀπὸ τὴν ψεύδοκατηγορίαν τῶν ἑλλήνων φανερόνεται ἡ παλαιοτάτη κὴ ἀποστολικὴ πίστις τῶν Χριστιανῶν διὰ τὴν ἀναίμακτον θυσίαν

σίαν εἰς πομπὼ καὶ αἰχύνην τῆς μιαρᾶς γλώσσης τοῦ Λυτέρου καὶ τοῦ Καλβίνου.

des Christianorum de incruento Sacrificio. Pudeat igitur impietatis Lutherum, pudeat atheismi Caluinum.

Κλήμης ὁ Αλεξανδρεὺς ὁπου ἔγραψε τοὺς Στρωματεῖς, καθὼς λέγει αὐτὸς εἰς τὸ τέλος τοῦ ζ. τῶν Στρωματέων, δηλὼ νὰ σπείρῃ τὰ δόγματα σποράδην καὶ διεξέιμενόν ὡς εἰς τὸν πρῶτον Στρωματέα φιλοσοφῶντας, ὅτι πρέπει ὁ γνωστικὸς δηλὼ νὰ εἶναι τῆς ἀληθείας ἰχνευτὴς, νὰ διακρίνῃ τὰ πράγματα κατὰ τὴν λυδίαν λίθον, καὶ νὰ διαχωρίζῃ τὴν ἀλήθειαν ἀπὸ τὸ ψέμα, καὶ νὰ καταλαμβάνῃ τὰ ἀμφίβολα λόγια καὶ τὰ ὁμώνυμα, καὶ εἰς ὅλα νὰ μεταχειρίζεται τὸ λογικόν· φέρει εἰς παράδειγμα· Διὰ τοῦτο οὖν ὁ Σωτὴρ ἄρτον λαβὼν πρῶτον ἐλάλησε καὶ εὐχαρίστησεν· εἶτα κλάσας τὸν ἄρτον προέθηκεν, ἵνα δὴ φάγωμεν λογικῶς. Αν μεταλάμβανουν οἱ Χριστιανοὶ λογικῶς, καὶ χρεωστοῦν νὰ διακρίνουσι τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων· Τὸ λοιπὸν ὁ ἄρτος τῆς εὐχαριστίας ὁπου τρώγεται λογικῶς, δὲν ἔχει πλέον ἐκεῖνο μὲ

Clemens Alexandrinus auctor Stromatum, in quibus sparsim fusimque disseminauit veritatis Dogmata; vt ipsemet explicat ad finem 7. Stromatum; in primo, vbi philosophatur de multæ cognitionis studioso; Quòd vt sit veritatis indagator, debet res dignoscere instar lydij lapidis, & verum à falso discernere, & voces nosse ambiguas & æquiuocas, & in omnibus adhibere iudicij vim; exempli causa subiũgit: Idcirco Saluator accepto pane prius locutus est, & gratias egit; deinde fractum panem proposuit, vt rationaliter comedamus. Si rationaliter communicant Christiani, & naturas rerum debent discernere; ergo panis Eucharistiæ, qui rationaliter comeditur, non habet amplius illud, quo sumitur communiter ideſt

ſubſtantiam panis. Sumitur autem Euchariſtia rationaliter, quia fidei ratio docet, panem conſecratũ eſſe cibum, vt Iuſtinus loquitur, Euchariſtizatum; ideſt eſſe Chriſti corpus: & vinum cum aqua Euchariſtizatum eſſe Chriſti ſanguinem.

Itaque iuxta Clementis doctrinam hæretici ſunt inſcij & ineruditi. Audientes enim panem Euchariſtiæ non diſcernunt illum à communi, nec diſtinguunt ambigua & æquiuoca. Nam panis vocatur & communis & conſecratus; ſed hic vocatur rationalis, & rationaliter ſumitur; quoniã ratio fide illuſtrata credit, ſacram communionem eſſe panem cæleſtem, Chriſti corpus, non vt antea panis ſubſtantiam. Alioquin dicendum Clementi erat; Vt comedamus & materialiter & rationaliter.

Ita reijcitur Lutheri blaſphemia, & execranda Cal-

μὲ τὸ ὁποῖον ζώγεται αἰσθητῶς, ἤγουν τὴν οὐσίαν τοῦ ψωμίου. καὶ λαμβάνεται ἡ κοινωνία λογικῶς, ὅτι ὁ λόγος τῆς πίστεως διδάσκει, πῶς μὴ τὸν ἁγιασμὸν ὁ ἄρτος εἶναι ζοφὴ δύχρισθὲν τα καὶ τὸν ἰχθύνον, ἤγουν σὰρκα τοῦ Χριστοῦ, καὶ ὁ δύχρισθεὶς οἶνος μὲ τὸ ὕδωρ εἶναι αἷμα.

Εἶναι λοιπὸν ἄγνωστοι καὶ ἀμαθεῖς καὶ τὸν Κλήμεντα οἱ αἱρετικοὶ, ὁποῦ ἀκούοντας ἄρτον εὐχαριστίας τὸν νοῦσι καὶ αἰσθητὸν, καὶ δὲν διακρίνουσιν λογικῶς τὰ ἀμφίβολα καὶ ὁμώνυμα. διατὶ καὶ ὁ αἰσθητὸς κράζεται ἄρτος, καὶ ὁμοίως ἡ ἁγία κοινωνία κράζεται ἄρτος, ἀλλὰ ἄρτος λογικῶς ὁποῦ κοινωνᾶται λογικῶς, ἐπειδὴ μόνος ὁ λόγος καὶ ὁ νοῦς φωτισμένος ἀπὸ τὴν πίστιν νοᾷ, ὅτι ἡ ἁγία κοινωνία εἶναι ἄρτος οὐράνιος, ζῶμα Χριστοῦ, καὶ ὄχι ἐκεῖνο ὁποῦ ἦτον πρῶτα, ἤγουν οὐσία ψωμίου. ἀλλέως ἔπρεπε νὰ εἶχεν εἰπεῖ ὁ Κλήμης, ἵνα δὴ φάγωμεν καὶ αἰσθητῶς καὶ λογικῶς.

Καὶ ἀποσπορακίζεται ἡ βλα-

βλασφημία τῶ Λυτέρω, καὶ ἀποσοφανίζεται ὁμοίως ἡ δυσσέβεια τῶ Καλβινιστῶν, ὁποῦ τολμῶσι & γεάφουσι, πῶς ἡ κοινωνία λαμβάνεται ζώωντας τὸ ζῶμα τ̃ Χριστ̃ διὰ πίστεως, ὄχι ζώγοντας τὸ σῶμα τ̃ Χριστοῦ σωματικῶς, ἤγουν ὅτι νὰ περνᾷ διὰ τ̃ λαιμ̃ εἰς τὰ σωθικὰ τ̃ ἀνθρώπου. Καὶ ἐν φανερῷ, ὅτι ἐγενήθη καὶ τύτη ἡ αἱρετικὴ & ἄθεος γνώμη ἀπὸ ἀνοησίαν τῆς ὁμωνυμίας εἰς ἐκεῖνον τὸν λόγον, διὰ πίστεως. Ἔλεγε εἰς τὴν ἀπολογίαν τ̃ ὁ ἅγιος Ιυστῖνος, καθὼς ἀναφέραμεν ἐπάνω· Η τροφὴ αὕτη καλεῖται παρ' ἡμῖν εὐχαριστία, ἧς οὐδενὶ ἄλλῳ μεταλαχεῖν ἔξον ἐστὶν, ἢ τῷ πιστεύοντι ἀληθῆ ἐν & τὰ διδασκαλία ὑφ' ἡμῶν. πρέπει λοιπὸν νὰ ἔχῃ πίστιν ὁποιος κοινωνᾷ, καθὼς πρέπει νὰ ἔχῃ πίστιν ὁποιος λαμβάνει θελιματικῶς τὸ βάπτισμα· ἢ καθὼς ἡ προημένη πίστις εἰς τὸ βάπτισμα δὲν σώνει διὰ νὰ λογᾶται βαπτισμένος ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐν ἀνάγκη νὰ βαπτισθῇ

Caluiniſtarum impietas: Qui etiam ſcribere audent; Communionem ſumi comedendo Chriſti corpus per fidem, non re ipſa; quaſi Chriſtus per fauces tranſeat comedentis in eius viſcera. etenim hæc etiam hæreſis omnis impietatis pleniſſima orta eſt ex prauo intellectu æquiuocæ illius vocis, Per fidem. Dicebat in allegata ſua Apologia Iuſtinus: Alimentum hoc apud nos vocatur Euchariſtia; quod nulli ſumere licet, præter quàm credenti, vera eſſe quæ nos docemus. Opus ergo eſt, vt qui communicat, ſit fidelis. Sicut opus eſt vt credat, qui accedit ſponte ad baptiſmum. Et quemadmodum fides, quæ prærequiritur ad baptiſmum, non ſufficit vt homo ſit baptizatus; ſed neceſſe eſt, vt re ipſa ba-

baptiſmum ſuſcipiat, ſi adſit copia. Ita quoque fides, quæ ad communionem neceſſaria eſt, non ſufficit, vt Chriſtianus fiat communionis re ipſa particeps; ſed ſi adſit copia, debet Chriſti corpus realiter ſumere, vt per realē communionē Chriſtus per fauces ſumentis ipſum tranſeat in viſcera eius; ſicut præ alijs perſpicua voce clamat Chryſoſtomus locis iam citatis, & infra citandis. Quo fit, vt æquiuocatione laboretur, quando dicitur, Chriſtianum communicare per fidē. Per fidē, ideſt communioni antecedentem; & verum eſt. Per fidem, ideſt nudum credulitatis officium abſque vera, reali & ſubſtantiali præſentia Chriſti; & hæc eſt Caluiniſtarum impietas.

His præſtigijs Diabolus eiuſque miniſtri ſeducūt homines, & labefactāt per ſummum ſacrilegium quæ

δῆ ἐμπορῶντας θεαγματικῶς. ἔτζι ἡ θεσηγμένη πίστις εἰς τὴν κοινωνίαν δὲν σώνει διὰ νὰ λογάται κοινωνημένος ὁ Χριστιανός, ἀλλὰ χρεωστεῖ νὰ μεταλάβῃ ἐμπορῶντας θεαγματικῶς, καὶ διὰ τῆς μεταλήψεως νὰ περάσῃ ἀπὸ τὸν λαιμόν του τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, καθὼς τὸ βοᾷ ἀλλοῦ τοὺς ἄλλους ὁ Χρυσόστομος εἰς ἐκεῖνα ὁποῦ ἀναφέραμεν ἐπάνω, καὶ θέλομεν ἀναφέρει καὶ κατωτέρω. Οθεν λέγοντας, πῶς ὁ Χριστιανὸς κοινωνᾷ διὰ πίστεως, τὸ μίλημα εἶν ὁμώνυμον. διὰ πίστεως ἤγουν θεσηγμένης πρὸς τὴν θεαγματικὴν κοινωνίαν, καὶ τοῦτο εἶν ἀληθινόν. διὰ πίστεως, ἤγουν γυμνῆς ἐργασίας τοῦ νοὸς δίχως τὴν θεαγματικὴν καὶ οὐσιώδη καὶ παρουσιαστικὴν δοχὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, καὶ τοῦτο εἶν βλασφημία καὶ ἀθεΐα τῶν Καλβινιστῶν.

Μὲ τέτοια σοφίσματα ὁ διάβολος καὶ τοῦ διαβόλου οἱ διάκονοι πλανοῦν τοὺς ἀθεφόβους, καὶ μετακινοῦσιν οἱ ἀσεβέστατοι τὴν ἀπο-

50-

ϛολικλὼ Ϲ παραδόσεων
πίστιν.

Τούτης τῆς ἀγγελικῆς
ἀληθείας φανερὰ ἀπόδει-
ξιν δίδει ὁ Ἀπόστολος εἰς τὸ
δέκατον κεφάλαιον τῆς πρώ-
της πρὸς Κορινθίους λέγον-
τας· Οὐ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν
ἀδελφοὶ, ὅτι οἱ πατέρες ἡ-
μῶν πάντες τὸ αὐτὸ βρῶ-
μα πνευματικὸν ἔφαγον,
καὶ πάντες τὸ αὐτὸ πόμα
πνευματικὸν ἔπιον. ἀπέ-
κει σμίγει· ταῦτα δὲ τύποι
ἡμῶν ἐγενήθησαν.

Καὶ ὁ Χρυσόστομος ἐξη-
γῶνται· Ταῦτα, λέγει, σύμ-
βολον τῆς ἱερᾶς τραπέζης.
καθάπερ γὰρ σὺ τὸ σῶμα
ἐσθίεις τὸ δεσποτικὸν, ὕτως
ἐκεῖνοι τὸ μάννα. καὶ ὥσπερ
σὺ τὸ αἷμα πίνεις, ὕτως ἐ-
κεῖνοι ὕδωρ ἐκ πέτρας. καὶ
τὸ μὲν τύπος, τὸ δὲ ἀλή-
θεια. Αν ἔτρωγαν Ϲ ἔπι-
νον τυπικῶς οἱ παλαιοὶ τὸν
αὐτὸν Χριστὸν ὡς βρῶμα καὶ
πόμα, τὸν ὁποῖον οἱ Χρι-
στιανοὶ τὴν σήμερον τρώγου-
σι καὶ πίνουσι κατ' ἀλήθειαν,
τὸ λοιπὸν ὄντας πολλὴ δια-
φορὰ τοῦ τύπου καὶ τῆς ἀ-
ληθείας, δὲν ζώνει τὸ λέ-
γουσιν οἱ Καλβινισταὶ, ὡς

οἱ

quæ ab Apostolis accepit Vniuersalis Ecclesia.

Manifestissimum huius Euangelicæ veritatis argumentum est, quod Apostolus ait 1. ad Corinthios Cap. 10. Nolo vos ignorare fratres, quoniam Patres nostri omnes eandem escam spiritalem manducauerunt, & omnes eundem potum spiritalem biberunt.

Et subdit; Hæc autem in figura facta sunt nostri.

Exponit Chrysostomus dicens; Hæc sunt symbola sacræ mensæ. Sicut enim tu comedis Domini corpus, ita illi manna: & sicut tu sanguinem bibis, ita illi aquam de petra. Et illa quidem figura, hæc veritas. Si antiqui comedebant & bibebant per figuram eundem cibum & potum, quem Christiani hodie per veritatem comedunt & bibunt: Ergo cum maxima sit differentia inter figuram & veritatem, non satis est, quod Caluini-

uiniſtæ dicunt, Chriſtianos ſumere Chriſtum non realiter, ſed per fidem. Hic enim modus ſumendi per fidem non conſtituit veram differentiam inter id, quod ſumebant Hebræi, & quod ſumunt Chriſtiani: ſed eſſet tantum differentia, quoniam illi ſumebant per figuram rei futuræ, nos vero per figuram rei quæ iam eſt.

At differentiam Apoſtolus alio modo ponit, vt apertiſſimè docet Chryſoſtomus; quod Hebræi figuram, nos ipſam veritatem. Blaſphemãt ergo Caluiniſtæ negantes in Euchariſtia realem & ſubſtantialem Chriſti præſentiam; & Lutherani ponentes in ea duas ſubſtantias. Veritas enim eſt ſolũ veritas, ſicut figura erat ſolũ figura.

S. Gregorius Thaumaturgus, cui tribuuntur tres in Virginis Annunciationem ſermones, in fine primi hæc habet: In irrationabilium præſepi Verbum Dei requieuit, vt hominibus ſua ſponte verè ra-

οἱ Χριστιανοὶ κοινωνῦσι διὰ πίστεως, καὶ ὄχι θεαγματικῶς. ὅτι εἰς τοῦτον τὸν τρόπον τῦ διὰ πίστεως δεῖ ἢ θέλειν εἶναι διαφορὰ τῦ τυπικῦ βεβούλεσθαι εἰς τοὺς Ἑβραίους, καὶ τῆς ἀληθείας εἰς ἡμᾶς. μόνον ἤθελεν εἶναι διαφορά, ὅτι ἐκεῖνοι ἔφαγον τυπικῶς τὸ μέλλον, καὶ ἡμεῖς τυπικῶς τρώγομεν τὸ παρόν.

Αλλὰ τὴν διαφορὰν τὴν βάλλει εἰς ἄλλον τρόπον ὁ Παῦλος, ὡς βοᾷ ὁ Χρυσόστομος· τὸ λοιπὸν ψεύδονται καὶ θεομαχοῦσιν οἱ Καλβινισταὶ ἀρνούμενοι τὴν θεαγματικὴν καὶ οὐσιώδη παρουσίαν τῦ σώματος καὶ αἵματος τῦ Χριστῦ, διατὶ ἡ ἀλήθεια ἓν μόνον ἀλήθεια, καθὼς ὁ τύπος ἦτον μόνον τύπος.

Ο ἅγιος Γρηγόριος ὁ θαυματουργὸς, εἰς τὸν ὁποῖον ἀναφέρονται τρεῖς ἐγκωμιαστικοὶ λόγοι εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν, εἰς τὸ τέλος τοῦ πρώτου ἔχει τὰ λόγια τοῦτα· Εν τῇ τῶν ἀλόγων φάτνῃ ἀνεπαύσατο ὁ τῦ θεοῦ Λόγος, ἵνα τοῖς ὄντως ἀλόγοις ἀνθρώποις καὶ θεληταῖς λο-

λογικῆς μεταδώσῃ αἰσθήσεως. ἐν τῇ τραπέζῃ τῶν κτηνῶν προετέθη ὁ ἄγιος ἄρτος, ἵνα τοῖς κτηνώδεσιν ἀνθρώποις μυστικῆς βρώσεως κοινωνίαν μεταλήψιν. λέγοντας, μυστικῆς βρώσεως, κατακρίνει τοὺς θεομάχους, ὅτι ἐν τῇ ἁγίᾳ τραπέζῃ προκειται μυστικὴ, ὄχι αὐτὴ βρῶσις· καθὼς ἐν τῇ φάτνῃ αὐτὸς ἦτον μόνος ὁ Χριστὸς, ὄχι καὶ οὐσία ψωμίου.

ratione orbatis sensum rationis largiretur. In mensa iumentorum propositus est panis cælestis, vt iumentorum similibus hominibus daret communionē mystici cibi. Quod ait, mystici cibi, condemnat hæreticos. Nam in sacra mensa proponitur mysticus, non communis cibus; sicut in præsepi solum erat Christus, & nulla ibi aderat substantia panis.

Ο μέγας Αθανάσιος ἐν τῇ δευτέραν τε ἀπολογίαν φέρει ἐν τῷ αὐτῷ μίαν μακρὰν ἐπιστολὴν τῆς συνόδου ὅλης τῆς παροικιακῆς διοικήσεως τῶν Αλεξανδρείας· ἐν τῇ ὁποίαν οἱ ἅγιοι πατέρες διηγοῦνται τοὺς πειρασμοὺς καὶ διωγμοὺς τῶν Αρειανῶν κατὰ τοῦ μεγάλου Αθανασίου. καὶ μέσα εἰς τὰ ἄλλα φέρουσι τὸ πλάσμα ἐκεῖνο τοῦ μυστικοῦ ποτηρίου, διὰ τὸ ὁποῖον ἐσυκοφαντήθη ὁ Αθανάσιος.

Sanctus Athanasius in secunda sua Apologia, prolixam affert epistolam vniuersæ synodi Diœcesis Alexandrinæ; in qua sancti illi Patres narrant, quanta passus fuerit ab Arianis Athanasius; atque inter alia commentum illud poculi mystici; quod fractum Ariani falso criminabantur.

Γεώ-

Illa

Illa igitur occasione Patres de Christi sanguine ita scribunt: Quale, aut quando, & vbi fractum est mysticum poculum? Pocula enim in domibus & in medio foro multa esse scimus; quæ si quis frangat, impius non est. At mysticum poculum; quod si quis vltro frangat, impius est; apud illos tantum est, qui legitimè præsunt. Hic vnus est huius poculi vsus, & nullus alius. Hoc vos populis legitimè propinatis. Hoc vos ab Ecclesiastico Canone accepistis. Ad vos enim tantum spectat, non ad alios, propinare sanguinem Christi.

In his fatentur sancti Patres cum magno Athanasio duplex esse poculorum genus, mysticum & profanum. At poculum non est mysticum, nisi qua ratione Eucharistia est cibus & potus mysticus, cum huiusmodi poculum ad id vnum inseruiat. Sicut ergo impossibile est, Eucharistiam esse cibum & po-

Γεάφεσι λοιπὸν διὰ τὸ αἷμα τῦ Χεισῦ μὴ τιὼ ἀφορμὼ τῦ μυσηκῦ ποτηρίου ἔτζι.

Ποῖον, ἢ πότε, ἢ ποῦ τὸ ποτήριον κέκλασαι τὸ μυσικόν; ποτήρια γὰρ εἶναι πολλὰ κὴ τᾶς οἰκίας καὶ ἐν ἀγορᾷ μέση δῆλον, κὴ τοῦτον ἁδὲν ὁ θεάμων ἀσεβεῖ. τὸ δὲ μυσικὸν ποτήριον· ὅπερ αὖ θεάμη ἑκών τις, ἀσεβῆ ποιεῖ τὸν ἐπιχειρήσαντα· ὥδε μόνοις τοῖς νομίμως προεσῶσιν δείσκεται. ἔστι ὁ τρόπος τύτυ τῦ ποτηρίου μόνος, ἄλλος οὐδείς. τῦτο ὑμεῖς νομίμως προπίνετε τοῖς λαοῖς. τῦτο ὑμεῖς ὑπὸ τῦ ἐκκλησιαστικῦ κανόνος παρελάβετε. μόνων γὰρ ὑμῶν ὅζι προπίειν τὸ αἷμα τοῦ Χεισοῦ, τῶ δὲ ἄλλων οὐδενός.

Εἰς τῦτο τὰ λόγια μαρτυροῦσιν οἱ ἅγιοι πατέρες μὲ τὸν μίγαν Αθανάσιον, ὅτι δύο λογῶν εἶ τὰ ποτήρια, κοινὰ καὶ μυσικά. τὸ ποτήριον δὲν εἶ μυσικὸν, ὥδε καθὼς εἶ καὶ ἡ κοινωνία βρῶσις καὶ πόσις μυσικὴ, διὰ τιὼ ὁποίαν μόνον διαλέγει τὸ μυσικὸν ποτήριον. Καθὼς τὸ

λογ-

λοιπὸν εἶ ἀδιάφορον νὰ εἶ ἡ κοινωνία βεβῶσις καὶ πόσις μυστικὴ, καὶ νὰ θέλει ἔχῃ ἄλλο παρὰ τὸν Χριστόν· ἔτζι καὶ τὸ ποτήριον, διὰ τὸ ὁποῖον οἱ ἅγιοι πατέρες λέγουσιν· εἶδε ὁ τρόπος τούτου τοῦ ποτηρίου μόνος, ἄλλος οὐδείς· ἀναγκαῖον εἶ κατὰ τοὺς ἁγίους πατέρας διὰ νὰ εἶ ποτήριον μυστικὸν, νὰ μὴ δέχεται ἄλλο παρὰ μόνον αἷμα Χριστοῦ.

potum mysticum, & continere præter Christum aliquid aliud, quod profanum sit: ita & poculum, de quo Patres illi dicunt: Hic vnus est huius poculi vsus, & nullus alius. Necessarium ergo est per sanctos Patres; poculum, vt sit mysticum, inseruire tantum excipiendo soli sanguini Christi, & non sanguini & vino.

Ο μέγας Βασίλιος εἰς τὸ κ ζ. κεφάλαιον περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος πρὸς Ἀμφιλόχιον μιλῶντας περὶ τῶν ἀγράφων τῆς ἐκκλησίας νομίμων λέγει· Τὰ τῆς ἐπικλήσεως ῥήματα ἐπὶ τῇ ἀναδείξει τοῦ ἄρτου τῆς εὐχαριστίας καὶ τῷ ποτηρίῳ τῆς εὐλογίας τίς τῶν ἁγίων ἐγγράφως ἡμῖν καταλέλοιπεν; οὐ γὰρ δὴ τούτοις ἀρκούμεθα, ὧν ὁ ἀπόστολος ἢ τὸ εὐαγγέλιον ἐπεμνήσθη· ἀλλὰ καὶ προλέγομεν καὶ ἐπιλέγομεν ἕτερα, ὡς μεγάλην ἔχοντα πρὸς τὸ μυστήριον τὴν ἰσχύν, ἐκ τῆς ἀγράφου διδασκαλίας παραλαβόντες.

Basilius magnus de Spiritu sancto ad Amphilochium cap. 27. agens de non scriptis institutis Ecclesiasticis; Verba, inquit, inuocationis in ostensione panis Eucharistiæ, & poculi benedictionis; quis sanctorum scripta nobis reliquit? Non enim ea tantum adhibemus, quorum meminit Apostolus, aut Euangelium; sed & ante & post alia quædam dicimus, vt magnam habentia vim ad mysterium, à non scripta præceptione accepta.

Εἰς ὃ ὁ μέγας Βασίλειος ἐξηγᾶται τὰ μερικὰ ἐκεῖνα, ὅπερ

In his Basilius loquitur de ijs, quæ in eius quo-

que

que liturgia expoſita ſunt. docetque, quæ ſint in myſterio quæ dicuntur tanquam eſſentialia, quæque ante & poſt vt circumſtantiæ. Dici enim ait verba Chriſti; Hoc eſt corpus meum: &, Hic eſt ſanguis meus. Ante vero & poſt ea dici, quæ præcedunt & ſubſequuntur. Et ſicut hæc docendo magnus Baſilius obſtruit os aſſerentium, Conſecrationem fieri vi ſubſequentis precis & inuocationis, non vi verborum Chriſti, ore ſacerdotis prolatorum in perſona Chriſti, non per modum nudæ narrationis, ſed modo ſignificationis efficaciter operantis: Ita etiam obſtruit impium Lutheri os per ea, quæ in ſua liturgia expoſuit poſt verba Chriſti; vbi ait: Hunc quidem panem, ipſum Domini noſtri Ieſu Chriſti pretioſum corpus: Hunc vero calicem, ipſum Domini noſtri Ieſu Chriſti pretioſum ſanguinem; immutata Sancto tuo

ὅπου εἴη) ἐξαπλωμένα καὶ εἰς τὴν λειτουργίαν τε· & διδάσκει ποτὲ λέγομεν & τὰ μυστήρια, καὶ πότε προλέγομεν καὶ ὀπιλέγομεν. λέγομεν προφέροντας τὰ λόγια τοῦ Διαγγελίου, καὶ τοῦ Ἀποστόλου· Τοῦτό μου ἐστὶ τὸ σῶμα· καὶ, Τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου. προλέγομεν καὶ ὀπιλέγομεν τὰ προηγούμενα καὶ τὰ ἑπόμενα. Καὶ καθὼς μὲ τὴν διδασκαλίαν τούτην ὁ μέγας Βασίλειος φράσσει τὰ στόματα ἐκείνων, ὅπου λέγουσι πῶς ὁ ἁγιασμὸς τοῦ ἄρτου γίνεται μὲ τὴν ὀπισθομένην δύναμιν· ὄχι μὲ τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ, τὰ ὁποῖα λέγει καὶ προφέρει ὁ ἱερεὺς εἰς πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ, ὄχι εἰς τρόπον ἁπλῆς διηγήσεως, ἀλλὰ σημασίας ἐνεργητικῆς· ἔτζι φράσσει καὶ τὸ ἀσεβὲς στόμα τοῦ Λουτέρου, ἐξαπλώνοντας τὰ ὀπισθόμενα εἰς τὴν λειτουργίαν του, ὅταν λέγῃ· τὸν μὲν ἄρτον τοῦτον, αὐτὸ τὸ τίμιον σῶμα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· τὸ δὲ ποτήριον τοῦτο αὐτὸ τὸ τίμιον αἷμα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· μεταβα-

τὰ βαλὼν τῷ πνεύματί σου τῷ ἁγίῳ. μεταβαλὼν, λέγει· τὸ λοιπὸν καὶ μεταβολὴ γίνεται ὁ ἅγιος ἄρτος, καὶ δὲν μένει ἐκεῖνο ὁποῦ μεταβάλλεται, ἡ οὐσία τοῦ ψωμιοῦ. Καὶ αὐτοῦτα τὰ ὀπίσω λεγόμενα λόγια εἶναι ἐκ τῆς ἀγράφου διδασκαλίας· καὶ τοῦτη ἡ ἄγραφος διδασκαλία εἶναι ἐκ τῆς τῶν Ἀποστόλων παραδόσεως, καθὼς βλέπεις εἰς ἐκεῖνο τὸ κεφάλαιον ὁ μέγας Βασίλειος· ἀϊχμυίδω ὁ Λουτέρος, αἰχμυίδω ὁ Καλβίνος, ὁποῦ παραβιάζουσιν, φθείρουσιν, ἀλλάσσουσι τὴν πίστιν τῶν Ἀποστόλων.

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Νύσσης ἀδελφὸς τοῦ μεγάλου Βασιλείου εἰς τὸ λζ. κεφάλαιον τοῦ μεγάλου Κατηχητικοῦ λόγου φιλοσοφῶντας θαυμασιώτατα περὶ τῆς ἁγίας κοινωνίας λέγει· Ὅτι ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου διὰ πίστεως ἑνοῦται μὲ τὸν θεὸν, ἀμὴ τὸ κορμὶ ὁποῦ ἔφαγε τὸ θανατηφόρον μῆλον, ἐξ ἀνάγκης χρειάζεται ἰατρικὸν ὁποῦ ἐμπαίνοντας εἰς τὰ ἀνθρώπινα σπλάγχνα νὰ διώξῃ τὸ πεφαρμάκι. τοῦτο λέ-

tuo Spiritu. Immutata inquit; ergo panis per conuersionem consecratur, & si per conuersionem, non potest remansisse quod mutatum est, substantia panis. Et si verba hæc, quæ subsequuntur post Christi verba, sunt ex traditione Apostolica non scripta, vt expressissime Basilius attestatur; pudeat Lutherum, pudeat Caluinum, violatores, corruptores, adulteratores fidei Apostolicæ.

S. Gregorius Nyss. magni Basilij germanus frater capite 37. magni Catechetici sermonis, de sacra Eucharistia egregiè differens ait: Animam hominis per fidē vniri Deo; corpus vero, quod mortiferum comedit pomum, necessario egere medicamento, quod receptum in viscera hominis expellat sumptum venenum. Medicamentum autem hoc nihil aliud esse ait, quàm pretiosum Christi

corpus, cibum & potum communionis. At qui fiat, inquit, tot Christianorum myriades sumendo particulas sumere quotidie totum Christi corpus, & illud vnum corpus in se integrum pemanere?

Respondet, Naturalem cibum, panem & vinum admixta aqua per immutantem virtutem fieri carnem & sanguinem. Sicut ergo Christus vt homo alimento hoc vixit, & panis in illo fiebat caro: ita nunc etiam panis sanctificatur Christi verbis, & per consecrationem hanc credimus transmutari, & conuerti in corpus Christi. Differt tantum, inquit, quòd panis in Christo fiebat corpus per cibum & potum; Nunc vero panis momento conuertitur in corpus Christi; statim inquit à verbis illis, Hoc est corpus meum; similiter & sanguis. Nam sicut facul-

λέγει, Τὸ ἰαζικὸν ἄλλο δὴ εἶναι φησὶ τὸ τίμιον ζῶμα τῦ Χριστοῦ, ἡ βρῶσις καὶ ἡ πόσις τῆς κοινωνίας. Ἀλλὰ πῶς ἔστι ἐμπορεῖτον, λέγει, τόσας μυριάδες Χριστιανῶν νὰ λαμβάνωσι καθημερινὰ ὅλον τὸ ζῶμα τῦ Χριστοῦ διὰ τῆς μερίδος, καὶ ἐκεῖνο τὸ ἓν σῶμα νὰ μείνῃ ὅλον εἰς τὸ ἑαυτόν τε;

Ἀποκρίνεται, ὅτι ἡ φυσικὴ τροφὴ, ὁ ἄρτος & ὁ οἶνος μὲ νερὸ διὰ τῆς ἀλλοιωτικῆς δυνάμεως γίνονται ζῶμα καὶ αἷμα. καθὼς τὸ λοιπὸν ὁ δεσπότης Χριστὸς ὡσὰν ἄνθρωπος ἔζησε μὲ τύτῳ τῷ τροφῷ, καὶ ὁ ἄρτος εἰς ἐκεῖνον ἐγίνετο ζῶμα· ἔτζι καὶ τώρα ὁ ἄρτος ἁγιάζεται μὲ τὸν λόγον τῦ θεῦ, ἤγουν τὰ λόγια τῦ Χριστῦ· καὶ μὲ τὸν ἁγιασμὸν τῦτον πιστεύομεν ὅτι μεταποιεῖται, ἤγουν τρέπεται καὶ μεταβάλλεται εἰς σῶμα Χριστῦ. ἓν μόνον, λέγει, τύτη ἡ διαφορὰ, ὅτι εἰς τὸν Χριστὸν ὁ ἄρτος ἐγίνετο σῶμα διὰ βρώσεως καὶ πόσεως, τώρα ὁ ἄρτος μεταποιᾶται ἅθρις εἰς σῶμα Χριστῦ· ἅθρις λέγει ἀπὸ τὸν λόγον ἐκεῖνον, Τῦτό ἐστι τὸ σῶ-

μα

μα μυ· τὸ ὅμοιον δὲ τὸ αἷμα· ὅτι καθὼς ἡ ἀλλοιωτικὴ δύναμις ἔτι τὸ ποτὸν εἰς αἷμα, ἕτζι μὲ τὴν δύναμιν τῆς ἀλογίας μεταστοιχεῖται ἡ φύσις τῶν φαινομένων. καὶ εἰς τοῦτον, λέγει, τὸν τρόπον σπείρει ὁ Χριστὸς τὸν ἑαυτόν του εἰς τοὺς Χριστιανοὺς διὰ νὰ τοὺς δώσῃ ἀφθαρσίαν.

Τί φανερώτερον; τί δυνατώτερον ἐμπορεῖ νὰ εἰπῇ ὁ ἅγιος διὰ νὰ ὀπισομίσῃ τοὺς Λουτεριάνους; ὁ ἄρτος, λέγει, καὶ ὁ οἶνος μεταποιεῖται & μεταστοιχειοῦται· καὶ τοῦτο δίδεται μὲ τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ· & τότε ὁ ἄρτος εἶναι φανόμενος, ὅτι μετιστοιχειώθη ἡ φύσις του. λοιπὸν εἶναι ἀδυνάτον ὁ ἁγιασμένος ἄρτος νὰ ἔχῃ δύο πλῆ οὐσία.

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ θεολόγος ἐγκωμιάζοντας Γοργονίαν τὸν ἀδελφόν του, ἡ ὁποία εἶχε ἀποκτήσει τὴν ὑγείαν της μίαν φορὰν μὲ θαυματουργίαν προσπίπτοντας εἰς τὸ ἅγιον θυσιαστήριον, καὶ προσπίπτας καὶ βρέχοντας μὲ δάκρυα τὰς μαργαρίτας ὁπού εἶχε φυλαμένους· λέγει ἕτζι· Καὶ εἴ που τὴν αὐτὴν ὑ-

πων

cultas alterandi conuertit potum in sanguinem, ita per vim consecrantem transmutatur natura sensibilium. Et hoc modo, inquit, inseminat seipsum Christus in Christianis ad impertiendam incorruptionem.

Quid clarius, quid fortius dici posset ad reprimendam Lutheranam impietatem? Panis, inquit, & vinum immutatur, transelementatur; idque statim à verbis Christi; tumque panis, inquit, est apparens panis; quia natura eius transelementata est. Impossibile igitur est, vt in Eucharistia sit duplex substantia.

Sanctus Gregorius Nazianzenus oratione funebri in Gorgoniam sororem, quæ olim Dei beneficio valetudinē impetrauerat prostrata ad sacrum altare, manuque tenens & lacrymis rigans sacras Eucharistiæ particulas, quas asseruauerat: hæc habet: Et sicubi antityporum pretiosi corporis aut san-

guinis quidpiam manu condiderat, hoc lacrymis rigans, ò rem admirandã, receſſit illico ſentiens reſtitutam ſalutem. Antityporum nomine sãctus Pater intelligit ſanctiſſimam Euchariſtiam, quo etiam alij Patres paſſim vſi ſunt. Explicandum ergo, quod per hanc vocem ſancti Patres ſignificare voluerint, in ſacramento Altaris non remanere panis & vini ſubſtantiam.

Sanctus Petrus tertio capite prioris ſuæ Epiſtolæ: Semel, inquit; expectabat Dei patientia in diebus Noe, cum fabricaretur Arca; in qua pauci, ideſt octo animæ ſaluę factæ ſunt per aquam. Cui Antitypũ & vos nunc ſaluos facit Baptiſma. Arcę danti ſalutem Baptiſma vocat Antitypum ſanctus Petrus. Ergo Antitypi vox hoc loco paſſiuam habet ſignificationem. Baptiſma enim, quod poſterius eſt, antitypum eſt, hoc eſt præfiguratum à priori.

Epiſt. 1. cap. 3 20. 21.

Con-

των τὸ τιμιον σώματος ἢ τὸ αἷματος ἡ χειρ ἐθησαύρισεν, τοῦτο καταμιγνῦσα τοῖς δάκρυσιν, ὡ τοῦ θαύματος, ἀπῆλθεν αὐθωμεὶ τῆς ζωτηρίας. εἰς τοῦτο τὰ λόγια κεράζοντας ὁ ἅγιος ἀντίτυπα τῆς ἁγίας κοινωνίας, καθὼς διρίσκεται καὶ εἰς ἄλλους ἁγίους, πρέπει νὰ δείξωμεν πῶς μὲ τὸν λόγον, ἀντίτυπα, οἱ διδάσκαλοι δὲν εἶχαν ἄλλον σκοπὸν παρὰ νὰ δείξουσιν, ὅτι εἰς τὴν ἁγίαν κοινωνίαν δὲν μένει πλέον οὐσία ψωμίου καὶ κρασίου.

Φανερὸν εἶναι, ὅτι ὁ ἅγιος Πέτρος εἰς τὸ γ. κεφάλαιον τῆς δευτέρας τοῦ ἐπιστολῆς λέγει· Ἅπαξ ἐξεδέχετο ἡ τοῦ θεοῦ μακροθυμία ἐν ἡμέραις Νῶε κατασκευαζομένης κιβωτοῦ· εἰς ἣν ὀλίγοι, τουτέστιν ὀκτὼ ψυχαὶ διεσώθησαν δι' ὕδατος· ὃ καὶ ὑμᾶς νῦν ζώζει βάπτισμα. Κεράζει ὁ ἅγιος Πέτρος τὸ βάπτισμα ἀντίτυπον τῆς ζωοποιοῦς κιβωτοῦ. λοιπὸν ἡ λέξις ἐστῶτο ἀντίτυπα ἔχει σημασίαν παθητικὴν, ὅτι τὸ ὕστερον εἶναι τυπωμένον ἀπὸ τὸ πρότερον.

Ex

Ἐξ ἐναντίας ὁ ἅγιος Παῦλος εἰς τὸ θ. πρὸς Ἑβραίους μεταχειρίζεται τῷ λέξιν ἐνεργητικῶς· Οὐ γὰρ εἰς χειροποίητα ἅγια εἰσῆλθεν ὁ Χριστὸς ἀντίτυπα τῶν ἀληθινῶν, ἀλλ' εἰς αὐτὸν τὸν οὐρανόν. καὶ παρεπαίω ἄρχεται εἰπεῖν· Χριστὸς δὲ παραγενόμενος ἀρχιερεὺς τῶν μελλόντων ἀγαθῶν. εἰ τὰ ἀληθινὰ ἐστὶ τὰ μέλλοντα ἀγαθὰ, καὶ τύποι τῶν ἀληθινῶν ἦσαν ἀντίτυπα τὰ χειροποίητα πρότερον ἅγια· λοιπὸν ἡ λέξις, ἀντίτυπα, ἔχει ἐνδῶ σημασίαν ἐνεργητικὴν, ὅτι τὰ παρασκεύα ἐπροετύπουν τὰ μέλλοντα.

Καὶ ὅπερ ἡ τούτη ἡ λέξις σημαίνει καὶ τὸ ὕστερον πρὸς τὸ πρότερον, καὶ τὸ πρότερον πρὸς τὸ ὕστερον, ἔφαμεν τῶν ἁγίων πατέρων νὰ ἁρμόσουν ἀκόμη τούτῳ τῷ λέξιν παρόντος καὶ ἐνεστῶτος πρὸς παρὸν καὶ ἐνεστώς.

Ἔτζι ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἱεροσολύμων εἰς τὸν γ. μυσταγωγ. Κατήχησιν λέγει· Ὅτι τῶν βαπτισμένων καὶ χρισμένων ἐδόθη χρίσμα

Contra Sanctus Paulus cap. 9. ad Hebræos actiuam dat huic voci significationem. Non enim, inquit, in manufacta sancta introiuit Christus Antitypa verorum, sed in ipsum cælum. Et supra dixerat; Christus autem profectus Pontifex futurorum bonorum. Si futura bona sunt vera bona, & manufacta olim sancta erant Antitypa verorum: ergo vox, Antitypa, hoc loco actiuè significat; nimirum quòd præterita figurabant ea, quæ futura erant.

Quoniam igitur hæc vox adhibita fuit ad significandum actiuè & passiuè, referendo posterius ad prius, & prius ad posterius: placuit sanctis Patribus dare illi tertiam significationem, præsentis ad præsens.

Ita Cyrillus Hierosolymitanus in 3. Catechesi mystagogica ait; Baptizatis & chrismate vnctis datum esse chrisma antity-

pum ſanctũ Spiritus ; quoniam per Chriſma habent præſentiam Spiritus ſancti. Significatio ergo Antitypi eſt etiam præſentis ad præſens. Hoc ſenſu Patres vocant ſacramentum Euchariſtiæ Antitypa & ſymbola, ideſt figuram; quia in ipſo ſunt ſimul ſignificans & ſignificatũ. Significans ſunt accidentia ſenſibilia; ſignificatum, corpus & ſanguis Domini, quæ ſubſunt. Significans quippe eſt cognitionis cauſa; idcirco opus eſt, vt ſit ſenſibile & manifeſtum. At ſubſtantia panis & vini cum non ſit obuia ſenſibus, nullo modo poteſt eſſe Antitypum, nec per ſe, nec per accidẽs; nec mediate, nec immediate.

Dum enim omnes ſancti Patres docent, Myſterium hoc fieri per conuerſionem & mutationem; & in accidentibus nulla appareat mutatio, neceſſe eſt tota mutatio ſit ſubſtantiæ panis & vini. Et ſancti Patres cum dicunt Antitypa corporis & ſangui-

μα ἀντίτυπον τῦ ἁγίυ πνεύματος, διατὶ μὲ τὸ χρίσμα ἔχυσι τὴν παρουσίαν τῦ ἁγίου πνεύματος. Καὶ σημαίνει ἐδῶ τὸ ἀντίτυπον παρόντα τῦ παρόντος τύπον. ὁμοίως οἱ ἅγιοι καλοῦσι σύμβολα καὶ ἀντίτυπα τὴν ἁγίαν κοινωνίαν, διατὶ εἰς αὐτὴν εἶν αὐτὰ τὸ τυπῶν καὶ τὸ τυπούμενον· τυπῶν εἶν τὰ αἰσθητὰ συμβεβηκότα καὶ φαινόμενα, τυπούμενον τὸ σῶμα & τὸ αἷμα ὅπου δὲν φαίνονται. ὅτι ὁ τύπος εἶν ἀρχὴ γνωρίσεως, διατῦτο πρέπει νὰ εἶν πρᾶγμα φανερὸν καὶ φαινόμενον· ἡ ὐσία τῦ ἄρτυ καὶ τῦ οἴνου δὲν εἶν φανερὸν καὶ φαινόμενον· ἄρα εἶν ἀδύνατον νὰ εἶν τύπος ἢ ἀντίτυπον, ἢ καθ' αὐτὸ ἢ κὰ συμβεβηκὸς, ἢ ἐμμέσως ἢ ἀμέσως.

Διατὶ βοῶντας ὅλοι οἱ ἅγιοι πατέρες, ὅτι τὸ μυστήριον τῦτο γίνεται κὰ μεταβολὴ καὶ μεταποίησιν· καὶ μεταβολὴ καὶ μεταποίησις δὲν φαίνεται καμία εἰς τὰ ἔξω καὶ φαινόμενα συμβεβηκότα, ἐξ ἀνάγκης ὅλη ἡ μεταβολὴ πρέπει νὰ γίνεται εἰς τὴν ὐσίαν τῦ ἄρτυ καὶ τῦ

οἴνυ

οὗνου. καὶ κεράζοντας οἱ ἅγιοι αὐτίτυπα τῆς τιμίας σώματος & αἵματος, καὶ πᾶσαν ἀνάγκαν ἄλλο δὲν νοοῦσι πλὴν τὰ συμβεβηκότα ὁποῦ μένουσι, καὶ εἶναι φανεροὶ τύποι, ἀποκάμνοντας ἡ φυσικὴ τοὺς οὐσία δηλ τὴν μεταβολήν.

Τούτην τὴν εὐαγγελικὴν ἀλήθειαν ξεδιαλεύνει ὁ αὐτὸς Θεολόγος εἰς τὸν περὶ θεολογίας λόγον μιλῶντας δηλ τὸν Αβραάμ, & λέγοντας· ὅτι θύει θυσίαν ξένην, καὶ τῆς μεγάλης αὐτίτυπον.

Καὶ πάλιν εἰς τὸν ἀπολογητικόν του λόγον γράφοντας· Ταῦτα οὐδεὶς οἶδ ὡς ἐγὼ, καὶ ὅτι μηδεὶς ἄξιος τοῦ μεγάλου & θεοῦ, καὶ θύματος, καὶ ἀρχιερέως, ὅσις μὴ πρότερον ἑαυτὸν παρέσησε τῷ θεῷ θυσίαν ζῶσαν ἁγίαν, μηδὲ τὴν λογικὴν λατρείαν ἀφεσον ἐπεδείξατο, μηδὲ ἔθυσε τῷ θεῷ θυσίαν αἰνέσεως καὶ πνεῦμα συντετριμμένον, ἓν μόνον ὁ πάντα δοὺς ἀπαιτεῖ παρ' ἡμῶν θυσίαν, πῶς ἔμελλον θαρρήσας προσφέρειν αὐτῷ τὴν ἔξωθεν, τὴν τῶν μεγάλων μυστηρίων αὐτίτυπον;

guinis, necessario intelligunt accidentia; quæ manent, & sunt indices manifesti, deficienteper conuersionem naturali substantia, cui inerant.

Hanc euangelicam veritatem explicat Nazianzenus in Oratione de Theologia, vbi de Abraham ait, quòd hostiam peregrinam mactat; & magnæ antitypam.

Et in Apologetico pro fuga scribens: Hæc ego sciens, quodque nemo est dignus magno Deo, & hostia & Pontifice, nisi qui prius exhibuit se ipsum Deo viuentem, & sanctam hostiam, & rationabilem latriam Deo placentem obtulit, sacrificauitque Deo sacrificium laudis & spiritum contritum: Quod vnum sacrificium exigit à nobis qui dedit omnia: qua ratione poterã offerre illi cum fiducia victimam exteriorem, magnorum Mysteriorum antitypam?

Docet in his ſanctus Pater, res viuas ſacrificari; & ſacrificium Abrahæ fuiſſe figuram, figuratum vero Chriſtum paſſũ. Rurſus, typum Chriſti paſſi eſſe diuina myſteria: ita vt Chriſtus paſſus habeat typos & præcedentes & ſequentes.

Docet præterea, ſacerdotem debere prius ſe ipſum offerre Deo per interius ſacrificium, tumque ad exteriorem accedere oblationem, magnorum myſteriorum antitypam. Quod ergo in liturgia Sacerdos offert ſacrificium, eſt Antitypum, quia fit in commemorationem Chriſti. Et ſi ſacrificium, ergo rei viuentis. Itaque fieri non poteſt, vt in eiuſmodi ſacrificio ſubſit inanimata ſubſtãtia panis & vini. Alioquin inuentum ſacrificium non eſſet Antitypum cruenti in cruce, in qua non fuit oblatum aliud quam ipſe Chriſtus.

Et habemus ex Nazian-

Εδῶ μας διδάσκει ὁ θεολόγος, ὅτι ἡ θυσία εἶναι ζωντανῶν πραγμάτων· καὶ ὅτι ἡ θυσία τοῦ Ἀβραὰμ ἦτον τύπος, καὶ τυπώμενον ὁ Χριστὸς σφαζόμενος. καὶ πάλιν ὅτι τύπος τοῦ Χριστοῦ σφαζομένου τὰ μυστήρια· δηλαδὴ νὰ εἶναι ὁ Χριστὸς πάσχων τυπώμενος ἀπὸ ἀντίτυπα προηγούμενα καὶ ἀκολουθοῦντα.

Καὶ ὅτι πρέπει ὁ ἱερεὺς νὰ προσφέρῃ πρῶτα τὴν ἴσωθεν θυσίαν, ἤγουν τὸν ἑαυτόν του τῷ Θεῷ, καὶ τότε νὰ τὸ προσφέρῃ τὴν ἔξωθεν τὴν ἀντίτυπον τῶν μεγάλων μυστηρίων. Τὸ λοιπὸν ὁποῦ προσφέρει ὁ ἱερεὺς εἰς τὴν λειτουργίαν, εἶναι θυσία ἀντίτυπος τῶν μεγάλων μυστηρίων, διατὶ γίνεται εἰς ἀνάμνησιν τοῦ Χριστοῦ. εἰ δὲ θυσία, εἶναι ὁλοζώντανου πράγματος. Τὸ λοιπὸν δὲν ἠμπορεῖ νὰ συμβῇ εἰς τοιαύτην θυσίαν ὕλη ἄψυχος τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου. ἀλλέως ἡ θυσία ἡ ἀναίμακτος δὲν εἶναι ἀντίτυπος τῆς ἐν τῷ σταυρῷ θυσίας, ὅτι ἐκεῖ δὲν ἐθυσιάσθη ἄλλο παρὰ μόνος ὁ Χριστός.

Καὶ ἔχομεν ἀπὸ τὸν θεολό-

λόγον, ὅτι τὰ ἅγια μυστήρια εἰς ὅσον ἐστὶ σωματικὰ τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος εἶναι ἀντίτυπα τὴν παρουσίαν. εἰς ὅσον ἐστὶ ἀναθυμητικὰ τῶν μεγάλων μυστηρίων, ἐστὶ ἀντίτυπα τῶν παρασμῶν. καὶ εἰς ἕνα καὶ εἰς ἄλλον τρόπον ἐστὶ ἐνεργητικῶς ἀντίτυπα κατὰ τὴν ἔννοιαν καὶ τὴν φράσιν τῶν ἁγίων. ὡς καὶ ἀρχηθῇ λοιπὸν ἡ βλασφημία τοῦ Λουτέρου καὶ τοῦ Καλβίνου.

Ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος ἐστὶ τόσον πλούσιος μάρτις τῆς ἀληθείας ταύτης, ὅτι μόνος ἔσωνε μὲ τὸν ποταμὸν τῶν μαρτυριῶν τὴν ἀσέβειαν τῶν αἱρετικῶν. σώνει νὰ προφέρωμεν τρεῖς τόπους.

Εἰς τὸν λόγον ὁπού ἔγραψεν εἰς τὴν προδοσίαν τοῦ Ἰούδα, καὶ εἰς τὸ πάσχα, καὶ εἰς τὴν παράδοσιν τῶν μυστηρίων, ἐστὶ ὁ παρὼν ἐκεῖνος τόπος, ὁπού ἐξηγᾶται φανερώτατα τὴν ὑπόθεσίν μας. Πάρεστι, λέγει, καὶ νῦν ὁ Χριστὸς ἐκεῖνος ὁ τὴν τράπεζαν ἑτοιμάσας ἐκείνην, οὗτος καὶ ταύτην ἑτοιμάζει νῦν. οὐδὲ γὰρ ἄνθρωπός ἐστιν ὁ ποιῶν τὰ προ-

zianzeno; Quod ſacroſancta myſteria, vt continent corpus & ſanguinem, ſunt antitypa præſentium. Vt ſunt in memoriam magnorum myſteriorum, ſunt præteritorum antitypa. Et vtroque modo ſunt actiuè Antitypa iuxta ſenſum & modum loquendi ſanctorum. Valeant ergo Lutheri & Caluini blaſphemiæ.

Sanctus Ioannes Chryſoſtomus tot aureis abundat ſententijs ad ſplendorem huius veritatis, vt ſuorum flumine dictorum, vnus ipſe obruat hæreticorum perfidiam. Satis vero erit tria tantum loca proferre.

In ſermone de Proditione Iudæ, & Paſcha, & myſteriorum inſtitutione, habetur vulgatiſſimum illud, quod maxime facit ad hanc materiam. Præſens adeſt, inquit, nunc quoq. Chriſtus, qui mēſam illam ornauit: Nam ille idem hāc etiam ornat. Nec enim homo eſt, qui facit,

vt

vt propoſita fiant corpus Chriſti & ſanguis, ſed ipſe crucifixus pro nobis Chriſtus. Refert tantum perſonam ſacerdos verba illa pronuntians; Virtus autē & gratia Dei eſt. Hoc eſt, inquit, meum corpus. Verbum hoc transformat propoſita.

Explicat clariſſ. Chryſoſtomus, quo pacto panis & vinum abeat in Chriſti corpus & ſanguinem; per transformationem, inquit, ideſt eſſentialem conuerſionem. Quem ergo locum habet Lutheri blaſphemia, Quòd manente ſubſtantia panis adueniat Chriſti corpus?

Homilia tertia in primum caput ad Epheſios in morali: Sermo, inquit, eſt nobis de corpore nihil ab illo differente, aut diſtante. Quicūq participes corporis efficimur, quicumq. ſanguinē deguſtamus, conſiderate, illum nos deguſtare, qui ſedens in ſublimi throno adoratur ab Angelis. Si Euchari-

προκείμενα γενέσθαι ζῶμα καὶ αἷμα Χριστοῦ, ἀλλ' αὐτὸς ὁ σταυρωθεὶς ὑπὲρ ἡμῶν Χριστός. ῥῆμα πληροῖ ἔστηκεν ὁ ἱερεὺς τὰ ῥήματα φθεγγόμενος ἐκεῖνα, ἡ δὲ δύναμις καὶ ἡ χάρις τοῦ θεοῦ ἐστίν. τοῦτο μού ἐστι τὸ σῶμα φησίν. Τοῦτο τὸ ῥῆμα μεταῤῥυθμίζει τὰ προκείμενα.

Ἐξηγᾶται εἰς τοῦτο καὶ φανερόν ποιεῖ ὁ Χρυσόστομος, εἰς ποῖον τρόπον ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος γίνονται ζῶμα καὶ αἷμα Χριστοῦ. διὰ μεταῤῥυθμίσεως λέγει, ἤγουν τροπῆς, ἀλλαγῆς, μεταβολῆς. τοῦ λοιπὸν ἔχει τόπον ἡ βλασφημία τοῦ Λουτέρου, ὅτι μένοντας ὑπομὶ γίνεται σῶμα Χριστοῦ;

Εἰς τὴν τρίτην ὁμιλίαν τοῦ πρώτου κεφαλαίου πρὸς Ἐφεσίους, εἰς τὸ ἠθικὸν λέγει. Περὶ σώματος ἡμῖν ὁ λόγος ἐστὶν οὐδὲν ἐκείνου διαφέροντος οὐδὲ διεστῶτος. ὅσοι μετέχομεν τοῦ σώματος, ὅσοι τοῦ αἵματος ἀπογευόμεθα, ἐννοεῖτε, ὅτι ἐκεῖνον τὸν ἄνω καθημένον, τὸν προσκυνούμενον ὑπὸ ἀγγέλων ἀπογευόμεθα. Αὕτη θεία κοινωνία

νία καὶ τὸν Χρυσόστομον δὲν διαφέρει τίποτε, ἀλλ' εἶναι ὁ ἴδιος ἐκεῖνος Χριστὸς ὁποῦ προσκυνεῖται ἀπὸ τὸν ἀγγέλους, τὸ λοιπὸν ὁ ἅγιος ἄρτος δὲν εἶναι διπλῆ, ἀλλ' ἁπλῆ οὐσία, ὅτι ἤθελε διαφέρει.

Εἰς τὴν ἱεραν του λειτουργίαν ὁ Χρυσόστομος βάνει καὶ αὐτὸς καὶ τὸν μέγαν Βασίλειον τὰ ὁπποῖα ῥήματα ἐκεῖνα τῆς προσδοχῆς, καὶ ὁποῦ φέρει ὁμοίως τὸ, μεταβαλὼν τῷ Πνεύματί σου τῷ ἁγίῳ. Ὅθεν εἶναι φανερώτατον, πῶς τοῦτο τὸ, μεταβαλὼν, εἶναι ἐξ ἀποστολικῆς παραδόσεως, καθὰς ἔλεγεν ὁ μέγας Βασίλειος. καὶ διδάσκει τὰ μάρτυρά, ὅτι τὸ μυστήριον τῆς εὐχαριστίας γίνεται καὶ μεταβολὴ, ὄχι καὶ προσθήκην ἢ προσθήκιλον διὰ νὰ εἶναι δύο οὐσίαι.

Καὶ ἐξηγᾷ τὸ αὐτὸς του ὁ Χρυσόστομος εἰς τὸν ἕβδομον λόγον περὶ ἱερωσύνης. Ὦ τοῦ θαύματος, λέγει, ὁ μὲν τοῦ πατρὸς ἄνω καθήμενος καὶ τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ τὰς ἁπάντων κατέχει χερσὶ, καὶ δίδωσιν αὐτὸν τοῖς βουλομένοις περιπλέξασθαι καὶ περιλα-

ristia per Chrysostomum nihil differt, sed illum ipsum Christum continet, qui ab Angelis adoratur; Ergo sacra Communio non est duplex, sed simplex substantia; alioquin differret.

In sacra sua liturgia, Chrysostomus æquè ac magnus Basilius, adhibet & ipse sequentia illa verba; Transmutata tuo sancto Spiritu. Ex quo liquet, hæc verba manare ex traditione Apostolica, vt Basilius aiebat. Et habemus dogma certissimum; Quòd Eucharistiæ mysterium fiat per conuersionem, non per superadditam pani præsentiam Christi, vt duæ sint substantiæ.

Quod etiam idē Chrysostomus declarat libro 3. De sacerdotio: O miraculum, inquit; Qui sursum cum Patre sedet, illa hora tenetur manibus omnium; seque ipsum volentibus dat, vt ruant in eius amplexus. Vis alio quo-

que

que miraculo perſpicere immenſam huius ſanctificationis excellentiam? Subijce oculis tuis Eliam, & circumſtantē numeroſiſſimum populum, & hoſtiam ſuper lapides iacentem. Et omnes quidem alios immotos & ſilentes, ſolum vero Prophetam precibus cum Deo agentem. Tum ex improuiſo flammam è cælis iactatam ad abſumendam hoſtiam. Tranſi igitur inde ad ea, quæ nunc peraguntur. Stat ſacerdos nō ignem è cælo trahens, ſed Spiritum ſanctum; & longam ſupplicationem fundit, non vt lampas è cælo demiſſa comburat propoſita munera; ſed vt gratia in hoſtiam delapſa, per illam animos omnium inflammet, & efficiat ignito argento puriores.

Ex quibus Chryſoſtomi verbis duo colligimus. Quod erat, inquit, hoſtia Eliæ, hoc eſt ſacerdoti conſecratus panis. Hoſtia prophetæ erat ſimplex animal, ergo & in ſacro pane

λαβᾶν. βούλει δὲ ἐξ ἑτέρου θαύματος δ' ἁγιασίαν ταύτης ἰδεῖν τὴν ὑπερβολήν; ὑπάγε ἀνάβλεψον μοι τὸν Ηλίαν τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ τὸν ἄπειρον ὄχλον περιεστῶτα, καὶ τὴν θυσίαν ὑπὸ τῶν λίθων κειμένην, καὶ πάντας μὲν ἐν ἡσυχίᾳ τοὺς λοιποὺς καὶ πολλῇ τῇ σιγῇ, μόνον δὲ τὸν προφήτην δεόμενον. εἶτα ἐξαίφνης τὴν φλόγα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὑπὸ τοῦ ἱερεῖου ῥιπτουμένην. μεταβᾶθι τῖνων ἐκεῖθεν ὑπὸ τὰ νῦν τελούμενα. ἕστηκεν ὁ ἱερεύς, οὐ πῦρ καταφέρων, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· καὶ τὴν ἱκετηρίαν ὑπὸ πολὺν ποιεῖται, οὐχ ἵνα τὰς λαμπὰς ἄνωθεν ἀφθάτα καταναλώσῃ τὰ προκείμενα, ἀλλ' ἵνα ἡ χάρις ὑπαπεσοῦσα τῇ θυσίᾳ, δι' ἐκείνης τὰς ἁπάντων ἀνάψῃ ψυχὰς, καὶ ἀργυρίου λαμπροτέρας ἀποδείξῃ πεπυρωμένου.

Δύο ἔχομεν ἀπὸ τὰ λόγια ταῦτα τοῦ Χρυσοστόμου ὅτι καθὼς ἦν τοῦ Ηλίου τὸ ἱερεῖον, ἔτζι εἶναι ὁ τίμιος ἄρτος τοῦ ἱερέως. τὸ ἱερεῖον ἦν ἄλογον ζῶον, ἄρα καὶ ὁ τί-

ὁ τίμιος ἄρτος ἔχει μόνον τὸν Χριστόν.

Δεύτερον, ὅτι ὁπικαλῶντας ὁ ἱερεὺς μὴ τὸ Χριστοῦ τὰ λόγια τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ ὁπικαλεῖται εἰς τὴν θυσίαν διὰ ὠφέλειαν τῶν κοινωνούντων, ὅπως δὴ τὴν μεταβολὴν τοῦ ἄρτου τὴν ἐνέργειαν ἡ χάρις τοῦ ἁγίου πνεύματος μὲ τὰ διαστικὰ λόγια τοῦ Χρυσόστομον.

Ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος εἰς τὴν ἡ Μελχισεδεκιανῶν αἵρεσιν λέγει· Ὅτε Ἀβραὰμ ὑπῆρχεν ὀγδοήκοντα ὀκτὼ ἐτῶν ἢ ἡ ἐνενήκοντα, πλέων ἢ ἐλάσσων, ὁ Μελχισεδὲκ αὐτῷ ἀπήντα τότε, καὶ ἐξέβαλεν αὐτῷ ἄρτον καὶ οἶνον, προτυπῶν τὴν μυστηρίων τὰ αἰνίσματα, ἀντίτυπα τοῦ κυρίου ἡμῶν λέγοντος, ὅτι ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν· Καὶ ἀντίτυπα τοῦ αἵματος τοῦ ἐκ τῆς πλευρᾶς αὐτοῦ κυχθέντος καὶ ῥύσαντος εἰς κάθαρσιν τῶν κεκοινωμένων.

Καλεῖ ἀντίτυπα ὁ ἅγιος τοὺς παλαιοὺς τύπους, καθὼς τοὺς ὠνόμασε καὶ ὁ Ἀπόστολος. εἰ ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος εἰς τὰ χέρια τοῦ Μελχισεδὲκ ἦσαν ἀντίτυπα καὶ αἰνίγ-

pane subest vnus Christus.

Rursus, Inuocat sacerdos, inquit, super hostiam Spiritum sanctum ad communicantium vtilitatem, non vt transmutetur panis iam à Spiritu sancto per Christi verba consecratus, vt supra etiam habuimus ex eodem Chrysostomo.

Sanctus Epiphanius libro 2. contra Hæreses de Melchisedecianis agens; Abrahæ, inquit, annum agenti circiter octauum & octogesimum, vel etiam 90. obuius fuit Melchisedec, protulitque illi panē & vinum, præfigurans mysteriorum ænigmata, & antitypa Domini dicentis, Ego sum panis viuus; & antitypa sanguinis ex eius latere puncto effusi in emundationem contaminatorum. Ioan. 6. 51.

Vocat Antitypa sāctus Pater figuras antiquas, quemadmodum & Apostolus. Si ergo panis & vinum in manibus Melchisedec erant antitypa & ænig-

ænigmata mysteriorum, panis viui & sanguinis; sane in mysterijs cessat figura; & panis viuus non est panis quoque inanimus; nec sanguis fusus è Christi latere simul est cũ substantia vini. Hoc enim esset permixtio lucis & vmbræ, perfecti & imperfecti, figuræ & ænigmatis cum aperta veritate.

Quapropter sanctus hic Pater in fine sui Panarij describens instituta & mores Ecclesiæ catholicæ vocat officium missæ latriam œconomiæ, hoc est incruentum sacrificium: vt sancti Patres cõmuniter vocant. Et quoniam latria secundum fidem soli Deo cõuenit, vt sancta Generalis 7. Synodus in sua de sacris Imaginibus Definitione declarat; omnino sequitur, vt incruenta etiam latria sit tantum corporis & sanguinis diuini sine vlla rei non diuinæ mixtura.

act. 7.

Sanctus Cyrillus Hierosolymitan. in Mystagogica 4. In figura panis, in-

αἰνίγματα τῶν μυστηρίων, τοῦ ζῶντος ἄρτου, καὶ τοῦ αἵματος· τὸ λοιπὸν σκιὰ εἰς τὰ μυστήρια ὁ τύπος, καὶ ὁ ζῶν ἄρτος δὲν ἐστὶ καὶ ἄρτος ἄψυχος, καὶ τὸ αἷμα τὸ ἐκχυθὲν ἀπὸ τὴν πλευρὰν τοῦ Χριστοῦ δὲν ἐστιν αἷμα μὲ τὴν οὐσίαν τοῦ κρασίου· ὅτι τοῦτα ἦτον σύγχυσις τῆς σκιᾶς καὶ τοῦ φωτὸς, τοῦ ἀτελοῦς καὶ τοῦ τελείου, τοῦ αἰνίγματος καὶ τῆς καθαρᾶς ἀληθείας.

Διὰ τοῦτο εἰς τὸ τέλος τοῦ Πανορίου τούτου ὁ ἅγιος θεωρεφόντας τὰ νόμιμα καὶ τὰς τάξεις τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας κράζει τὴν λειτουργίαν λατρείαν οἰκονομίας, ἤγουν αἱαίμακτον, καθὼς τὴν ὀνομάζουσιν οἱ ἅγιοι πατέρες. Καὶ ὅτι ἡ λατρεία καὶ πίστιν δίδεται μόνον τοῦ θεοῦ, ὡς διδάσκει εἰς τὸν Ὅρον τῆς ἁγίας ἑβδόμης συνόδου, ἀνάγκη ἦτον ὅτι καὶ ἡ αἱαίμακτος λατρεία νὰ ἦτον μόνου σώματος καὶ αἵματος θείου δίχως μίξιν πράγματος μὴ θείου.

Ὁ ἅγιος Κύριλλος ὁ Ἱεροσολύμων εἰς τὴν τετάρτην μυσταγωγικὴν κατήχη-

σιν

σιν λέγει· Εν τύπῳ ἄρτου δίδοταί σοι τὸ σῶμα, καὶ ἐν τύπῳ τοῦ οἴνου δίδοταί σοι τὸ αἷμα.

Πάλιν· μὴ θεώρει ὡς ψιλοῖς τῷ ἄρτῳ καὶ τῷ οἴνῳ, σῶμα γὰρ καὶ αἷμα Χριστοῦ κατὰ τὴν διαστολὴν τυγχάνει ἀπόφασιν. μὴ ἀπὸ γεύσεως κρίνῃς τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' ἀπὸ τῆς πίστεως πληροφορεῖσθαι ἀνενδοιάστως.

Καὶ πρὸς τὸ τέλος· Ταῦτα μαθὼν, καὶ πληροφορηθεὶς ὡς ὁ φαινόμενος ἄρτος οὐκ ἄρτος ὄστιν, εἰ καὶ τῇ γεύσει αἰσθητὸς, ἀλλὰ σῶμα Χριστοῦ· καὶ ὁ φαινόμενος οἶνος οὐκ οἶνος ὄστιν, εἰ μὴ ἡ γεῦσις τοῦτο βούλεται, ἀλλ' αἷμα Χριστοῦ, στήριζε τὴν καρδίαν μεταλαμβάνων αὐτὸν ὡς πνευματικόν. Ποία λαμπροτέρα ἀπόδειξις τούτης τῆς ἀληθείας;

Ὁ ἅγιος Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς ἕκτης συνόδου γράφοντας ἐναντίον τοῦ Νεστορίου, καὶ μάλιστα εἰς τὴν ἀπολογίαν τοῦ ια. ἀναθεματισμοῦ πρὸς τοὺς τῆς αἱρέσεως ὑπερασπιστὰς, ἀναφέρει καπαίαν περικοπὴν ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ αἱρε-

inquit, datur tibi corpus, & in figura vini datur tibi sanguis. Rursus. Ne quasi communem & purum consideres panem & vinum; corpus enim & sanguis sunt secundum Domini sententiam. ne rem iudices è gustu; sed fides te certum reddat depulso quouis dubio.

Et ad finem; Hæc vbi didiceris, & certus fueris, quòd qui panis videtur, nõ est panis, licet videatur gustui, sed Christi corpus: & quod vinum videtur, non est vinum, licet hoc suggerat gustus, sed Christi sanguis; confirma cor tuum, & sume panem vtpote spiritalem. Quid clarius dici queat ad probationem veritatis?

Sanctus Cyrillus Alexandrinus in Actis 3. Synodi Nestorium oppugnans, præsertim in Apologia 11. Anathematismi aduersus Orientales, refert sententiam quandam Nestorij defendentis hæresim suam. (Qui, inquit, man-

pum ſanctum Spiritus ; quoniam per Chriſma habent præſentiam Spiritus ſancti . Significatio ergo Antitypi eſt etiam præſentis ad præſens . Hoc ſenſu Patres vocant ſacramentum Euchariſtiæ Antitypa & ſymbola , ideſt figuram; quia in ipſo ſunt ſimul ſignificans & ſignificatū . Significans ſunt accidentia ſenſibilia; ſignificatum, corpus & ſanguis Domini , quæ ſubſunt . Significans quippe eſt cognitionis cauſa;idcirco opus eſt, vt ſit ſenſibile & manifeſtum . At ſubſtantia panis & vini cum non ſit obuia ſenſibus , nullo modo poteſt eſſe Antitypum , nec per ſe,nec per accidēs;nec mediate;nec immediate .

Dum enim omnes ſancti Patres docent ; Myſterium hoc fieri per conuerſionem & mutationem ; & in accidentibus nulla appareat mutatio , neceſſe eſt tota mutatio ſit ſubſtantiæ panis & vini . Et ſancti Patres cum dicunt Antitypa corporis & ſangui-

μα ἀντίτυπον τῶ ἁγίω πνεύματος , διατὶ μὲ τὸ χρίσμα ἔχυσι τὴν παρουσίαν τῶ ἁγίου πνεύματος . Καὶ σημαίνει ἐδῶ τὸ ἀντίτυπον παρόντα τῶ παρόντος τύπον . ὁμοίως οἱ ἅγιοι κραζουσι σύμβολα καὶ ἀντίτυπα τὴν ἁγίαν κοινωνίαν , διατὶ εἰς αὐτὴν εἶν᾽ ἀνάγκα τὸ τυπῶν καὶ τὸ τυπούμενον· τυπῶν εἶν᾽ τὰ αἰσθητὰ συμβεβηκότα καὶ φαινόμενα , τυπούμενον τὸ σῶμα & τὸ αἷμα ὁποῦ δὲν φαίνονται . ὅτι ὁ τύπος εἶν᾽ ἀρχὴ γνωρίσεως , διατῦτο πρέπει νὰ εἶν᾽ πρᾶγμα φανερὸν καὶ φαινόμενον· ἡ ὐσία τῦ ἄρτυ καὶ τῦ οἴνου δὲν εἶν᾽ φανερὸν καὶ φαινόμενον · ἄρα εἶν᾽ ἀδύνατον νὰ εἶν᾽ τύπος ἢ ἀντίτυπον , ἢ καθ᾽ αὐτὸ ἢ καὶ συμβεβηκὸς , ἢ ἐμμέσως ἢ ἀμέσως .

Διατὶ βοῶντας ὅλοι οἱ ἅγιοι πατέρες , ὅτι τὸ μυστήριον τῦτο γίνεται καὶ μεταβολὴ καὶ μεταποίησιν · καὶ μεταβολὴ καὶ μεταποίησις δὲν φαίνεται καμία εἰς τὰ ἔξω καὶ φαινόμενα συμβεβηκότα , ἐξ ἀνάγκης ὅλη ἡ μεταβολὴ πρέπει νὰ γίνεται εἰς τὴν ὐσίαν τῦ ἄρτυ καὶ τῦ

οἴνυ

εἶνου. ἢ κεφάζοντας οἱ ἅγιοι ἀντίτυπα τῆ τιμίᾳ σώματος & αἵματος, ἢ πᾶσαν ἀνάγκλω ἄλλο δὲν νοοῦσι πλὴ τὰ συμβεβηκότα ὅπερ μένουσι, καὶ ἔτι φανερὸι τύποι, ἀποκάμνοντας ἡ φυσικὴ τοις ὐσία διὰ τὸν μεγαβολὴν.

guinis, necessario intelligunt accidentia, quæ manent, & sunt indices manifesti, deficienteper conuersionem naturali substantia, cui inerant.

Τούτῳ τῷ Εὐαγγελικῷ ἀληθείαν διασαλεύει ὁ αὐτὸς Θεολόγος εἰς τὸν περὶ θεολογίας λόγον μιλῶντας διὰ τὸν Αβραάμ, & λέγοντας· ὅτι θύει θυσίαν ξένην, καὶ τῆς μεγάλης ἀντίτυπον.

Hanc euangelicam veritatem explicat Nazianzenus in Oratione de Theologia, vbi de Abraham ait, quòd hostiam peregrinam mactat; & magnæ antitypam.

Καὶ πάλιν εἰς τὸν ἀποτολητικὸν τὸν λόγον γεάφοντας· Ταῦτα οὐδὲ εἰδὼς ἐγὼ, καὶ ὅτι μηδεὶς ἄξιος τῷ μεγάλῳ & θεῷ, ἢ θύματος, καὶ ἀρχιερέως, ὅστις μὴ πρότερον ἑαυτὸν παρέστησε τῷ θεῷ θυσίαν ζῶσαν ἁγίαν, μηδὲ τῷ λογικῷ λατρείαν ἀφέσον ἀπεδείξατο, μηδὲ ἔθυσε τῷ θεῷ θυσίαν αἰνέσεως ἢ πνεῦμα συντετριμμένον, ἢ μόνῳ ὁ πάντα δοὺς ἀπαιτεῖ παρ' ἡμῶν θυσίαν, πῶς ἔμελλον θαρρήσας προσφέρειν αὐτῷ τῷ ἔξωθεν, τῷ τῶν μεγάλων μυστηρίων ἀντίτυπον;

Et in Apologetico profuga scribens: Hæc ego sciens, quodque nemo est dignus magno Deo, & hostia & Pontifice, nisi qui prius exhibuit se ipsum Deo viuentem, & sanctam hostiam, & rationabilem latriam Deo placentem obtulit, sacrificauitque Deo sacrificium laudis & spiritum contritum: Quod vnum sacrificium exigit à nobis qui dedit omnia: qua ratione poterã offerre illi cum fiducia victimam exteriorem, magnorum Mysteriorum antitypam?

Docet in his ſanctus Pater, res viuas ſacrificari; & ſacrificium Abrahæ fuiſſe figuram, figuratum vero Chriſtum paſſũ. Rurſus, typum Chriſti paſſi eſſe diuina myſteria: ita vt Chriſtus paſſus habeat typos & præcedentes & ſequentes.

Docet præterea, ſacerdotem debere prius ſe ipſum offerre Deo per interius ſacrificium, tumque ad exteriorem accedere oblationem, magnorum myſteriorum antitypam. Quod ergo in liturgia Sacerdos offert ſacrificium, eſt Antitypum, quia fit in commemorationem Chriſti. Et ſi ſacrificium, ergo rei viuentis. Itaque fieri non poteſt, vt in eiuſmodi ſacrificio ſubſit inanimata ſubſtãtia panis & vini. Alioquin incruentum ſacrificium non eſſet Antitypum cruenti in cruce, in qua non fuit oblatum aliud quam ipſe Chriſtus.

Et habemus ex Nazian-

Εδῶ μας διδάσκει ὁ θεολόγος, ὅτι ἡ θυσία εἶναι ζωντανῶν πραγμάτων· καὶ ὅτι ἡ θυσία τοῦ Αβραὰμ ἦτον τύπος, καὶ τυπώμενον ὁ Χριστὸς σφαζόμενος. καὶ πάλιν ὅτι τύπος τοῦ Χριστοῦ σφαζομένου τὰ μυστήρια· διὰ νὰ εἶναι ὁ Χριστὸς πάσχων τυπώμενος ἀπὸ ἀντίτυπα προηγούμενα καὶ ἀκολουθοῦντα.

Καὶ ὅτι πρέπει ὁ ἱερεὺς νὰ προσφέρῃ πρῶτα τὴν ἔσωθεν θυσίαν, ἤγουν τὸν ἑαυτόν του τῷ Θεῷ, καὶ τότε νὰ τὸ προσφέρῃ τὴν ἔξωθεν τὸ ἀντίτυπον τῶν μεγάλων μυστηρίων. Τὸ λοιπὸν ὁποῦ προσφέρει ὁ ἱερεὺς εἰς τὴν λειτουργίαν, εἶναι θυσία ἀντίτυπος τῶν μεγάλων μυστηρίων, διατὶ γίνεται εἰς ἀνάμνησιν τοῦ Χριστοῦ. αἰ εἶναι θυσία, εἶναι ὅλως ζωντανοῦ πράγματος. Τὸ λοιπὸν δὲν εἶναι βολετὸν νὰ διορισθῇ εἰς τοῦτην τὴν θυσίαν ὕσια ἄψυχος τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου. ἀλλέως ἡ θυσία ἡ ἀναίμακτος δὲν εἶναι ἀντίτυπος τῆς ἐν τῷ σταυρῷ θυσίας, ὅτι ὁποῦ δὲν ἐθυσιάσθη ἄλλο παρὰ μόνος ὁ Χριστός.

Καὶ ἔχομεν ἀπὸ τὸν θεολό-

λόγον, ὅτι τὰ ἅγια μυστήρια εἰς ὅσον ἐν τῷ ἀνθρωπικὰ τοῦ σώματος καὶ τὸ αἷμα τοῦ εἶναι αὐτίτυπα τὴν παρόντων. εἰς ὅσον ἐν τῷ ἀναθυμητικὰ τῶν μεγάλων μυστηρίων, ἐν τῷ αὐτίτυπα τῶν παρελθόντων. καὶ εἰς ἕνα καὶ εἰς ἄλλον τρόπον ἐν τῷ ἐνεργητικῶς αὐτίτυπα τῇ τῶν ἔννοιαν καὶ τῷ φράσιν τῶν ἁγίων. ἂς καὶ ἀρχηθῇ λοιπὸν ἡ βλασφημία τοῦ Λουτέρου καὶ τοῦ Καλβίνου.

Ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος ἐν τόσον πλούσιος μάρτις τῆς ἀληθείας ταύτης, ὅτι μόνος ἔσωνε μὲ τὸν ποταμὸν τῶν μαρτυρίων τὴν νὰ καταπνίξῃ τὴν ἀσέβειαν τῶν αἱρετικῶν. σώνει νὰ προφέρωμεν τρεῖς τόπους.

Εἰς τὸν λόγον ὁπού ἔγραψεν εἰς τὴν προδοσίαν τοῦ Ἰούδα, καὶ εἰς τὸ πάσχα, καὶ εἰς τὴν παράδοσιν τῶν μυστηρίων, ἐν ὁ ἀσεβὴς ἐκεῖνος τόπος, ὁπού ἐξηγᾶ φανερώτατα τὴν ἐπάθεσίν μας. Πάρεστι, λέγει, καὶ νῦν ὁ Χριστὸς ἐκεῖνος ὁ τὴν τράπεζαν διακοσμήσας ἐκείνην, οὗτος καὶ ταύτην διακοσμεῖ νῦν. οὐδὲ γὰρ ἄνθρωπός ἐστιν ὁ ποιῶν τὰ προ-

zianzeno; Quod sacrosancta mysteria, vt continent corpus & sanguinem, sunt antitypa præsentium. Vt sunt in memoriam magnorum mysteriorum, sunt præteritorum antitypa. Et vtroque modo sunt actiuè Antitypa iuxta sensum & modum loquendi sanctorum. Valeant ergo Lutheri & Caluini blasphemiæ:

Sanctus Ioannes Chrysostomus tot aureis abundat sententijs ad splendorem huius veritatis, vt suorum flumine dictorum, vnus ipse obruat hæreticorum perfidiam. Satis vero erit tria tantum loca proferre.

In sermone de Proditione Iudæ, & Pascha, & mysteriorum institutione, habetur vulgatissimum illud, quod maxime facit ad hanc materiam. Præsens adest, inquit, nunc quoq. Christus, qui mensam illam ornauit: Nam ille idem hanc etiam ornat. Nec enim homo est, qui facit, vt

vt propoſita fiant corpus Chriſti & ſanguis, ſed ipſe crucifixus pro nobis Chriſtus. Refert tantum perſonam ſacerdos verba illa pronuntians; Virtus autē & gratia Dei eſt. Hoc eſt, inquit, meum corpus. Verbum hoc transformat propoſita.

προκείμενα γενέσθαι (σῶμα καὶ αἷμα Χριστοῦ, ἀλλ' αὐτὸς ὁ σταυρωθεὶς ὑπὲρ ἡμῶν Χριστός. χρῆμα πληροῖ ἑστηκεν ὁ ἱερεὺς τὰ ῥήματα φθεγγόμενος ἐκεῖνα, ἡ δὲ δύναμις καὶ ἡ χάρις τοῦ θεοῦ ἐστίν. τοῦτό μου ἐστὶ τὸ σῶμα φησίν. Τοῦτο τὸ ῥῆμα μεταῤῥυθμίζει τὰ προκείμενα.

Explicat clariſſ. Chryſoſtomus, quo pacto panis & vinum abeat in Chriſti corpus & ſanguinem; per transformationem, inquit, ideſt eſſentialem conuerſionem. Quem ergo locum habet Lutheri blaſphemia, Quòd manente ſubſtantia panis adueniat Chriſti corpus?

Ἐξηγεῖται εἰς τοῦτο καὶ φανερόν ἐστιν ὁ Χρυσόστομος, εἰς ποῖον τρόπον ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος γίνονται (σῶμα καὶ αἷμα Χριστοῦ. διὰ μεταῤῥυθμίσεως λέγει, ἤγουν τροπῆς, ἀλλαγῆς, μεταβολῆς. τοῦ λοιπὸν ἔχει τόπον ἡ βλασφημία τοῦ Λυτέρου, ὅτι μένοντος τοῦ ἄρτου γίνεται σῶμα Χριστοῦ;

Homilia tertia in primum caput ad Epheſios in morali: Sermo, inquit, eſt nobis de corpore nihil ab illo differente, aut diſtante. Quicūq participes corporis efficimur, quicumq. ſanguinē deguſtamus, conſiderate, illum nos deguſtare, qui ſedens in ſublimi throno adoratur ab Angelis. Si Euchari-

Εἰς τὴν τρίτην ὁμιλίαν τοῦ προτέρου κεφαλαίου πρὸς Ἐφεσίους, εἰς τὸ ἠθικὸν λέγει. περὶ σώματος ἡμῖν ὁ λόγος ἐστὶν οὐδὲν ἐκείνου διαφέρων οὐδὲ διεστώς. ὅσοι μετέχομεν τοῦ σώματος, ὅσοι τοῦ αἵματος ἀπογευόμεθα, ἐννοεῖτε, ὅτι ἐκεῖνον τὸν ἄνω καθήμενον, τὸν προσκυνούμενον παρὰ ἀγγέλων ἀπογευόμεθα. Αὕτη θεία κοινωνία

νία καὶ τὸν Χρυσόστομον δὲν διαφέρει τίποτε, ἀλλ' εἶναι ὁ ἴδιος ἐκεῖνος Χριστὸς ὁποῦ προσκυνεῖται ἀπὸ τοὺς ἀγγέλους, τὸ λοιπὸν ὁ ἅγιος ἄρτος δὲν εἶναι διπλοῦς, ἀλλ' ἁπλοῦς οὐσία, ὅτι ἤθελεν διαφέρει.

Εἰς τὴν ἱεραν του λειτουργίαν ὁ Χρυσόστομος βάνει καὶ αὐτὸς καὶ τὸν μέγαν Βασίλειον τὰ ὁποῖα ῥήματα ἐκεῖνα τῆς προσφόρας, καὶ ὁποῦ φέρει ὁμοίως τὸ, μεταβαλὼν τῷ Πνεύματί σου τῷ ἁγίῳ. Ὅθεν εἶναι φανερώτατον, πῶς τοῦτο τὸ, μεταβαλὼν, εἶναι ἐξ ἀποστολικῆς παραδόσεως, καθὼς ἔλεγεν ὁ μέγας Βασίλειος. καὶ διδάσκει μὲ μαρτυρίαν, ὅτι τὸ μυστήριον τῆς εὐχαριστίας γίνεται καὶ μεταβολὴ, ὄχι καὶ προσθέσιν ἢ προσθήκην διὰ νὰ εἶναι δύο οὐσίαι.

Καὶ ἐξηγᾶται τοῦτο ὁ Χρυσόστομος εἰς τὸν τρίτον λόγον περὶ ἱερωσύνης. Ὦ τοῦ θαύματος, λέγει, ὁ μὲ τοῦτο τὸ ὥρας ἐδῶ καθήμενος καὶ τὴν ὥραν ἐκείνην τὰς ἁπάντων κατέχει χερσὶ, καὶ δίδωσιν αὐτὸν τοῖς βουλομένοις περιπτύξασθαι καὶ φιλα-

ristia per Chrysostomum nihil differt, sed illum ipsum Christum continet, qui ab Angelis adoratur; Ergo sacra Communio non est duplex, sed simplex substantia; alioquin differret.

In sacra sua liturgia, Chrysostomus æquè ac magnus Basilius, adhibet & ipse sequentia illa verba; Transmutata tuo sancto Spiritu. Ex quo liquet, hæc verba manare ex traditione Apostolica, vt Basilius aiebat. Et habemus dogma certissimum; Quòd Eucharistiæ mysterium fiat per conuersionem, non per superadditam pani præsentiam Christi, vt duæ sint substantiæ.

Quod etiam idē Chrysostomus declarat libro 3. De sacerdotio: O miraculum, inquit; Qui sursum cum Patre sedet, illa hora tenetur manibus omnium; seque ipsum volentibus dat, vt ruant in eius amplexus. Vis alio quo-

que

que miraculo perſpicere immenſam huius ſanctificationis excellentiam? Subijce oculis tuis Eliam, & circumſtantē numeroſiſſimum populum, & hoſtiam ſuper lapides iacentem. Et omnes quidem alios immotos & ſilentes, ſolum vero Prophetam precibus cum Deo agentem. Tum ex improuiſo flammam è cælis iactatam ad abſumendam hoſtiam. Tranſi igitur inde ad ea, quæ nunc peraguntur. Stat ſacerdos nō ignem è cælo trahens, ſed Spiritum ſanctum; & longam ſupplicationem fundit, non vt lampas è cælo demiſſa comburat propoſita munera; ſed vt gratia in hoſtiam delapſa, per illam animos omnium inflammet, & efficiat ignito argento puriores.

Ex quibus Chryſoſtomi verbis duo colligimus. Quod erat, inquit, hoſtia Eliæ, hoc eſt ſacerdoti conſecratus panis. Hoſtia prophetæ erat ſimplex animal, ergo & in ſacro pane

λαβᾶν. βούλει δ ἐξ ἑτέρου θαύματος σ' ἀίδιον ταύτης ἰδέαν τιθῶ ὑποβολήν; ὑπόδειγμά μοι τὸν Ηλίαν τῆς ὀφθαλμοῖς, καὶ τὸν ἄπειρον ὄχλον παρεστῶτα, καὶ τὴν θυσίαν ὑπὸ τῶν λίθων κειμένην, καὶ πάντας μὲν ἐν ἡσυχίᾳ τοὺς λοιποὺς καὶ πολλῇ τῇ σιγῇ, μόνον δὲ τὸν προφήτην διχόμενον. εἶτα ἐξαίφνης τὴν φλόγα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὑπὸ τοῦ ἱερεῖον ῥιπτουμένην. μεταβᾶθι τοίνυν ἐκεῖθεν ὑπὸ τὰ νῦν τελούμενα. ἕστηκεν ὁ ἱερεύς, οὐ πῦρ καταφέρων, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· καὶ τὴν ἱκετηρίαν ὑπὸ πολὺ ποιεῖται, οὐχ ἵνα τὰς λαμπὰς ἄνωθεν ἀφεθεῖσα καταναλώσῃ τὰ προκείμενα, ἀλλ' ἵνα ἡ χάρις ἐμπεσοῦσα τῇ θυσίᾳ, δι' ἐκείνης τὰς ἁπάντων ἀνάψῃ ψυχὰς, καὶ ἀργυρίου λαμπροτέρας ἀποδείξῃ πεπυρωμένου.

Δύο ἔχομεν ἀπὸ τὰ λόγια ταῦτα τοῦ Χρυσοστόμου· ὅτι καθὼς ἦν τοῦ Ηλίου τὸ ἱερεῖον, ἔτζι εἶναι ὁ τίμιος ἄρτος τοῦ ἱερέως. τὸ ἱερεῖον ἦν ἁπλοῦν ζῶον, ἄρα καὶ ὁ τί-

ὁ τίμιος ἄρτος ἔχει μόνον τὸν Χριστόν.

Δεύτερον, ὅτι ἐπικαλῶντας ὁ ἱερεὺς μετὰ τοῦ Χριστοῦ τὰ λόγια τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ ἐπικαλεῖται εἰς τὴν θυσίαν διὰ ὠφέλειαν τῶν κοινωνούντων, ὅπως μὴ τὴν μεταβολὴν τοῦ ἄρτου τὴν ἐπέρχησιν ἡ χάρις τοῦ ἁγίου πνεύματος μὲ τὰ διατυπωτικὰ λόγια τοῦ Χρυσοστόμου.

Ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος εἰς τὴν τῶν Μελχισεδεκιανῶν αἵρεσιν λέγει· Ὅτε Ἀβραὰμ ὑπῆρχεν ὀγδοήκοντα ὀκτὼ ἐτῶν ἢ ἐννενήκοντα, πλέων ἢ ἐλάσσων, ὁ Μελχισεδὲκ αὐτῷ ἀπήντα τότε, καὶ ἐξέβαλεν αὐτῷ ἄρτον καὶ οἶνον, ὑποτυπῶν τὰ μυστήρια τὰ αἰνίγματα, ἀντίτυπα τοῦ κυρίου ἡμῶν λέγοντος, ὅτι ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν· καὶ ἀντίτυπα τοῦ αἵματος τοῦ ἐκ τῆς πλευρᾶς αὐτοῦ κυχθέντος καὶ ῥύσαντος εἰς κάθαρσιν τῶν κεκοινωμένων.

Καλεῖ ἀντίτυπα ὁ ἅγιος τοὺς παλαιοὺς τύπους, καθὼς τοῖς ὠνόμασε καὶ ὁ Ἀπόστολος. εἰ ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος εἰς τὰ χέρια τοῦ Μελχισεδὲκ ἦσαν ἀντίτυπα καὶ αἰνίγ-

pane subest vnus Christus.

Rursus, Inuocat sacerdos, inquit, super hostiam Spiritum sanctum ad communicantium vtilitatem, non vt transmutetur panis iam à Spiritu sancto per Christi verba consecratus; vt supra etiam habuimus ex eodem Chrysostomo.

Sanctus Epiphanius libro 2. contra Hæreses de Melchisedecianis agens; Abrahæ, inquit, annum agenti circiter octauum & octogesimum, vel etiam 90. obuius fuit Melchisedec, protulitque illi panē & vinum, præfigurans mysteriorum ænigmata, antitypa Domini dicentis, Ego sum panis viuus; & antitypa sanguinis ex eius latere puncto effusi in emundationem contaminatorum. 10.6.51.

Vocat Antitypa sāctus Pater figuras antiquas; quemadmodum & Apostolus. Si ergo panis & vinum in manibus Melchisedec erant antitypa &

ænig-

σιν λέγει· Εν τύπῳ ἄρτου δίδοταί σοι τὸ σῶμα, καὶ ἐν τύπῳ τοῦ οἴνου δίδοταί σοι τὸ αἷμα.

Πάλιν· μὴ θεώρει ὡς ψιλοῖς τῷ ἄρτῳ καὶ τῷ οἴνῳ, σῶμα γὰρ καὶ αἷμα Χριστοῦ κατὰ τὴν δεσποτικὴν τυγχάνει ἀπόφασιν. μὴ ἀπὸ γεύσεως κρίνῃς τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' ἀπὸ τῆς πίστεως πληροφοροῦ ἀνενδοιάστως.

Καὶ πρὸς τὸ τέλος· Ταῦτα μαθὼν, καὶ πληροφορηθεὶς ὡς ὁ φαινόμενος ἄρτος οὐκ ἄρτος ὄστιν, εἰ καὶ τῇ γεύσει ἀφίσταται, ἀλλὰ σῶμα Χριστοῦ· καὶ ὁ φαινόμενος οἶνος οὐκ οἶνος ὄστιν, εἰ μὴ ἡ γεῦσις τοῦτο βούλεται, ἀλλ' αἷμα Χριστοῦ, στήριζε τὴν καρδίαν μεταλαμβάνων ἀυτὸ ὡς πνευματικοῦ. Ποία λαμπροτέρα ἀπόδειξις τούτης τῆς ἀληθείας;

Ὁ ἅγιος Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας εἰς τὰ θεμέλια τῆς ζήτης συνόδου γράφοντας ἐναντίον τοῦ Νεστορίου, καὶ μάλιστα εἰς τὴν ἀπολογίαν τοῦ ια. ἀναθεματισμοῦ πρὸς τοὺς τῆς αἱρέσεως ὑπερασπιστὰς, ἀναφέρει καποίαν περικοπὴν ἀπὸ τῶν λόγων τοῦ αἱρε-

inquit, datur tibi corpus, & in figura vini datur tibi sanguis. Rursus. Ne quasi communem & purum consideres panem & vinum; corpus enim & sanguis sunt secundum Domini sententiam. ne rem iudices è gustu; sed fides te certum reddat depulso quouis dubio.

Et ad finem; Hæc vbi didiceris, & certus fueris, quòd qui panis videtur, nõ est panis, licet videatur gustui, sed Christi corpus: & quod vinum videtur, non est vinum, licet hoc suggerat gustus, sed Christi sanguis; confirma cor tuum, & sume panem vtpote spiritalem. Quid clarius dici queat ad probationem veritatis?

Sanctus Cyrillus Alexandrinus in Actis 3. Synodi Nestorium oppugnans, præsertim in Apologia 11. Anathematismi aduersus Orientales, refert sententiam quandam Nestorij defendentis hæresim suam. (Qui, inquit,

man-

παραβαίνει τοὺς ὅρους τῆς ὀρθοδοξίας, καὶ ὑπερβαίνει τοὺς βλασφημίαις καὶ ἄλλων αἱρετικῶν.

Εἰς τὸν ὅμοιον τόπον πολλὰ μέμφεται ὁ Κύριλλος τὸν Νεστόριον, ὅτι λέγοντας τὸν Χριστὸν ψιλὸν ἄνθρωπον, ἔκαμνε τὸ μυστήριον τῆς εὐχαριστίας ἀνθρωποφαγίαν. καὶ τί μὲ λογισμοὺς ἀνθρωπίνους ἐβάλλετο νὰ παραφέρῃ τὸν νοῦν τῶν πιστῶν, καὶ νὰ δείξῃ ἐκεῖνα, ὁποῦ μόνῃ τῇ ἀζητήτῳ πίστει παραλαμβάνεται. Τί ἤθελε εἰπεῖ τώρα ὁ Κύριλλος, ἂν ἤκουε τὸν Καλβῖνον καὶ τὸν Λουτέρον νὰ φέρωσι νέα καὶ ἀλλόκοτα δόγματα, ὅτι ἡ ἁγία κοινωνία εἶναι καὶ ἀνθρωφαγία· ἢ τὸ χειρότερον, μόνον ἀνθρωφαγία; διατὶ δὲν εἶναι παρὼν ὁ Χριστὸς καὶ τὸν Καλβῖνον πνευματικῶς, ἀλλὰ μόνον καὶ πίστιν. ποῦ εἰς αὐτοὺς ἡ ἀζήτητος πίστις; οἱ ὁποῖοι ζητοῦσι τὰ ἀζήτητα, καὶ διδάσκουσιν ὄχι ὅσα ἔδωκαν οἱ ἀρχηγοὶ τῆς πίστεως, ἀλλ' ὅσα ἔπιασεν εἰς τὸν

therus & fidei catholicæ terminos transgreditur, & blasphemãdo antiquos hęresiarchas supergreditur.

Eodem loco Cyrillus vehementer reprehendit Nestorium, quòd fingendo purum hominem Christum, redigebat Eucharistiæ mysterium in anthropophagiam; & trahendo mentes fidelium ad humanas rationes vellet eas ostendere, quæ citra curiositatem fide sola tenentur. Quid nunc Cyrillus diceret, si duo monstra, Lutherum & Caluinum audiret noua & pernicioſa dogmata inferẽtes: Quòd sacra communio sit etiam commune panis alimentum: Vel, quod deterius est; Quod nihil aliud sit, quàm simplex panis alimentum absque vera & reali Christi præsentia, sed fide tantum? Vbi locum habet apud illos fides sine curiositate, cum imperscrutabilia ipsi scrutentur; & doceant non quæ accepimus à primis fidei magistris, sed quæ

recens inſeminauit eorum mentibus ſator zizaniorū?

Sanctus Ioannes Damaſcenus, ſupra etiam citatus, capite 14. libri 4. de fide orthodoxa, ſapientiſſime diſſerens de ſacroſanctis Myſterijs, probat & rationibus & exemplis, Panem & vinum cum aqua tranſire, conuerti, mutari in corpus & ſanguinem Chriſti. Hoc dicit, hoc repetit; & per hoc oſtendit, Euchariſtiam non eſſe figuram, ſed veritatem corporis & ſanguinis Chriſti. Eſt ergo perſpectiſſimum, Sanctos Patres, limpidiſſimos orthodoxiæ fontes, quibus irrigatur vniuerſus ager Eccleſiæ, non agnouiſſe nouam Lutheri atheologiam; Quòd ſacra myſteria conſtent ex duabus ſubſtantijs. Et ſi neceſſario fatendum eſt, illos eſſe veraces; neceſſario quoque fatendum eſt, Lutherum & Caluinum eſſe fallaces & impoſtores, finitimisque blaſphemijs in fædiſſimam impietatem im-

τὸν νοῦν τοῖς νεωστὶ ἀποστᾶσι τῆς ζιζανίων;

Ὁ θεῖος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς, καθὼς τὸν αἰσθέσθαμαι παρεπαίω, εἰς τὸ ιδ. κεφάλαιον τῆς δ. βιβλίου περὶ ὀρθοδόξου πίστεως, θεολογῶντας σοφώτατα περὶ τῶν ἁγιάστων μυστηρίων, μὲ λογαριασμοὺς καὶ ἀποδείγματα ἀποδείχνει, ὅτι τὸ ψωμὶ καὶ κρασὶ μὲ τὸ νερὸ μεταποιοῦνται, ἤγουν ξέπονται & μεταβάλλονται εἰς τὸ σῶμα & τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ. τοῦτο λέγει καὶ ξαναλέγει, καὶ μὲ τοῦτο διδάσκει πῶς τὰ ἅγια μυστήρια δὲν εἶν τύπος, ἀλλὰ ἀλήθεια τοῦ σώματος & τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ. Καὶ εἶν φανερώτατον, ὅτι οἱ ποταμοὶ τῆς ἀβολώτης διδασκαλίας, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἐποτίσθη ὅλον τὸ σῶμα τῆς ἐκκλησίας, δὲν ἐγνώρισαν τὴν νέαν ἀθεολογίαν τοῦ Λουτέρου, ὅτι τὰ ἅγια μυστήρια νὰ εἶν ἀπὸ δύο οὐσιῶν. καὶ αὐ ἀληθεύουσιν ἐξ ἀνάγκης οἱ ἅγιοι διδάσκαλοι, τὸ λοιπὸν ἐξ ἀνάγκης ὁ Λουτέρος καὶ ὁ Καλβῖνος εἶν ψεῦται καὶ λαοπλάνοι, καὶ συγχυσικῶς εἶν καὶ οἱ δύο ἀσε-

σιβῆς.

Οτι ὁ Θεοδώρητος ἀκόμη νὰ εἶχε τοῦτον τὸν νοῦν, τὸ δείχνει εἰς πολλοὺς τόπους. Εἰς τὸν διάλογόν του τὸν Ἀτρεπτον λέγει ὁ ὀρθόδοξος· Ηβουλήθη ὁ σωτὴρ τοὺς τῶν θείων μυστηρίων μεταλαγχάνοντας μὴ τῇ φύσει τῶν βλεπομένων προσέχειν, ἀλλὰ πιστεύειν τῇ ἐκ τῆς χάριτος γεγενημένῃ μεταβολῇ.

Εδῶ λέγει διὰ τὰ συμβεβηκότα, τῇ φύσει τῶν βλεπομένων, καθὼς εἰς ἄλλον τόπον τὰ ἔκφαξιν οὐσίαν. Καὶ λέγει, ὅτι βλέποντας τὰ φαινόμενα πρέπει νὰ πιστεύωμεν, πῶς ἐγίνηκε μεταβολή. αὐτὰ μένουσι νὰ φαίνονται τὰ συμβεβηκότα, καὶ ὅμως ἔγινε μεταβολὴ, τὸ λοιπὸν τούτη ἡ μεταβολὴ ἐξ ἀνάγκης ἔγινεν εἰς τὸ ὑσιῶδες τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου· ἡ συμφωνᾷ ὁ Θεοδώρητος μὲ τοὺς ἁγίους πατέρες.

Πάλιν εἰς τὸν διάλογόν του τὸν Απαθῆ ἀναφέρει ἀπὸ τὴν ἐπιστολὴν πρὸς Σμυρναίους τοῦ ἁγίου Ιγνατίου τοῦτα

impingere.

Hunc fuisse Theodoreti quoque sensum constat ex multis eius operibus. In Dialogo, cui titulum dedit, Immutabilis, inducit orthodoxum ita loquentem: Voluit Saluator sacrorum participes mysteriorum non spectare naturam apparentium, sed mutationem credere factam à gratia.

Hic de accidentibus loquens, non esse ait considerandam naturam eorum quæ videntur. Quod igitur hic naturam vocat, alibi vocauit substantiam. Et cum videntur accidentia, credendam esse ait factam à gratia mutationem. Si ergo accidentia visibilia manent, & videntur, & credenda tamen est facta esse mutatio, necesse est vt mutatio facta sit in substantia panis & vini. Ex quo perspicuum est, Theodoretum non dissentire à sãctis Patribus.

Rursus in Dialogo, titulo Impassibili, refert ex epistola Sancti Ignatij ad

Hæc verba non leguntur in Epist. Ignatij ad Smyrnenses, quæ hodie cum cæteris eius epistolis impressa circumfertur.

Smyrnenses verba hæc : Eucharistiam & oblationes non admittunt; negant enim Eucharistiam esse carnem Saluatoris nostri, quæ pro peccatis nostris passa est.

Et in Dialogo Inconfuso, citat sancti Ambrosij sententiam ex libro De Incarnatione Domini capite 4. Noli igitur & tu secundum naturam interpretari, quod præter diuinitatis naturam est. Nam & si credas à Christo veram carnem esse susceptam, & offeras transfigurandum corpus altaribus; non distinguas tamen naturam diuinitatis & corporis; & tibi dicitur; si recte offeras, non recte autẽ diuidas, peccasti; quiesce.

Ex his manifestis colligenda est Theodoreti mens in obscuris. Cum enim aliquando dixisset hæreticus, Christi corpus post Ascensionem fuisse mutatum in diuinam substantiam, sicut symbola per consecrationem mutantur in aliud; conatus

τα τὰ λόγια· Εὐχαριστίας καὶ προσφορᾶς οὐκ ἀποδέχονται διὰ τὸ μὴ ὁμολογεῖν τὴν εὐχαριστίαν σάρκα εἶναι τοῦ σωτῆρος ἡμῶν, τὴν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν παθοῦσαν.

Καὶ εἰς τὸν διάλογον τοῦ τὸν Ασύγχυτον ἀναφέρει μαρτυρίαν τοῦ ἁγίου Αμβροσίου ἐν τῷ κγ Απολιναρίου· Μήτε σὺ τοίνυν θέλε κατὰ φύσιν ἴσον τῆς θεότητος εἶναι τὸ σῶμα. κἂν γὰρ πιστεύσῃς ὡς ἀληθὲς εἶναι τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, μὴ προσομίσῃς τῷ θυσιαστηρίῳ πρὸς μεταποίησιν, μὴ διαιρήσῃς δὲ τὴν τοῦ σώματος καὶ τῆς θεότητος φύσιν, ἑροῦμαί σοι· ἐὰν ὀρθῶς προσενέγκῃς, ὀρθῶς. ἀν μὴ διέλῃς, ἥμαρτες, ἡσύχασον.

Ἀπὸ τούτων τῶν φανερῶν πρέπει νὰ συλλογισθοῦμεν τὸν νοῦν τοῦ Θεοδωρήτου εἰς ἄλλα τοῦ ὑποπτα λόγια· ὅτι λέγοντας ὁ αἱρετικὸς, πῶς τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ μετὰ τὴν ἀνάληψιν ἐβάπτισε εἰς θείαν οὐσίαν, καθὼς μετὰ τὸν ἁγιασμὸν ὁ ἄρτος μεταβάλλεται εἰς σῶμα Χριστοῦ·

ἐπά-

ὅπερ ἄρχησεν ὁ Θεοδώρητος νὰ ξεριζώσῃ τὴν αἱρετικὴν γνώμην· καὶ διὰ τοῦτο εἶπεν, ὅτι καθὼς ἔμεινεν τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ σῶμα, ἔτζι μένουν καὶ τὰ σύμβολα ὅπου τῆς θείας οὐσίας. καὶ καθὼς μένοντας σῶμα τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ ἐδοξάσθη, καὶ ἔγινεν ἀθάνατον καὶ ἄφθαρτον, ἔτζι καὶ ὑπὸ τὰ μυστικὰ σύμβολα ὁπου μένουσι γίνεται μεταβολή. ὥστε ἡ σύγκρισις εἰς ἀντίστροφος· μένει ἡ οὐσία τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ μὴ τὴν ἀνάστασιν, καὶ ἀλλάσσουν μόνα τὰ συμβεβηκότα του. ἐξ ἐναντίας εἰς τὸν ἅγιον ἄρτον μεταβάλλεται ἡ οὐσία, καὶ μένουν γυμνὰ τὰ συμβεβηκότα. τὰ ὁποῖα ἠθέλησεν ὁ Θεοδώρητος εἰς ἐκεῖνον τὸν τόπον νὰ κράξῃ καταχρηστικῶς οὐσίαν, διατὶ εἶναι ἴδια συμβεβηκότα, καὶ δίχως ἐκεῖνα ὑποκάμνει φυσικὰ ἡ οὐσία τοῦ ἄρτου. καὶ ὅτι κράζοντας θείαν οὐσίαν τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ ὁ αἱρετικὸς, ἐξ ἐναντίας φιλοσοφᾷ ὁ Θεοδώρητος, ὅτι μετὰ

conatus est Theodoretus conuellere sensum hæreticum. idcirco dixit; symbola suam retinere substantiam, sicut corpus Christi non desijt esse corpus. Et sicut Christi corpus manens quod erat, glorificatum est, euasitq. incorurptibile & immortale, sic etiam sub mysticis symbolis non mutatis fit mutatio. Itaque comparatio fit ex aduerso. Substantia corporis Christi post Resurrectionem manet eadem; & sola mutantur accidentia: Contra in Eucharistia mutatur, hoc est desinit esse panis & vini substantia; & sola remanent accidentia. Quę Theodoretus vocabulo abutens appellauit substantiam, quia sunt accidentia propria, quibus sublatis non subsistit naturaliter substantia panis. Et quia vocantibus hæreticis corpus Christi diuinam substantiam, philosophatur ex oppositio Theodoretus; Christi

corpus manſiſſe poſt reſurrectionem corpus ſecundum ſubſtantiam, & accidentia poſt conſecrationem manere ſecundum ſuam naturam & ſubſtantiam. Ita vniuerſa conſentit antiquitas ad condemnandam nuperam Lutheri blaſphemiam.

Τὰ τλὼ ἀιάςασιν τὸ σῶμα. ἔμινε σῶμα κατ' ὐσίαν, κὴ αἰς τὸν ἁγιασμὸν μίνι τὴν ζυμβεβικότων ἡ ὐσία. ἔτζι συμφωνεῖ ἡ διδασκαλία ὅλης τῆς παλαιότητος εἰς κατάκρισιν τῆς νέας βλασφημίας τῦ Λυτέρου.

BLAS-

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΞΒ.

Οτι αὐ ἔξ ὁ ἱερεὺς ἁμάρτωλος, καὶ οἱ ἔξωθεν ἠξιώθεν τῶν ἁμαρτίαν τε, δὲν δύνεται νὰ κάμῃ κοινωνίαν· καὶ αὐ κάμῃ, δὲν ἔξ κοινωνία. Αμὴ δὲν ἠξιώθησαν οἱ ἔξω τῶν ἁμαρτίαν, ὁ ἁμάρτωλος ἱερεὺς κάμνει κοινωνίαν.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA LXII.

Si ſacerdos ſit peccator notorius, non poteſt conficere; & quod facit, non eſt Euchariſtiæ Satramentum. Si verò non ſit notorius, ſacerdos peccator conficit.

REFVTATIO.

Οὐτη ἔξ διδασκαλία ὑπὸ τῶν ὀπτασίαις & τῶν φαντασμάτων τῶν Σατανᾶ ἀφ' ὧν τὸν Λυτέρον, ὡς ἰσχυρίζονται ἐκεῖνοι ὁποῦ ἔγραψαν τῶν ἀποστασίαν τῶν αἱρεσιάρχου. τοῦτο θέλει ὁ σατανᾶς, νὰ μὴν ἔξ ἡ ἱεροσύνη πρᾶγμα μόνιμον & ἀκίνητον, καὶ χαρακτὴρ ἀνεξάλειπτος, ἀλλὰ νὰ χρέμεται ὑπὸ τὸ θέλημα

Anc plane doctrinam hauſit Lutherus ex apparitionibus & confabulationibus ſuis cum Satana; quas illum habuiſſe tradunt, qui de apoſtaſia Hæreſiarchæ ſcripſerunt. Hoc enim vult Satanas, ſacerdotium non eſſe quid fixum & manens perpetuò ex charactere qui imprimi-

mitur; indelebili; sed pendere ex voluntate habentis, & iudicio populi.

Dixerat supra Blasphemia 14. Christianum relicta iustitia fidem amittere. Addidit Blasphemia 18. Papam non esse Sanctum, imo esse scandalorum auctorem. Nunc ait, sacerdotem, si sit notorius peccator, & consecret, nihil conficere: hoc est non esse amplius sacerdotem, quia non potest fungi officio sacerdotis. Itaque iuxta lutheranismum Gergani, Ecclesia in terris est sine capite; Christiani peccatores non sunt Christiani; sacerdotes notorij in peccato non sunt sacerdotes: & quis ambigat, quòd hæ sint arcanæ institutiones Satanę, ac sibili serpentis antiqui per os Lutheri?

Aiebat ipse Dominus; Super Cathedram Moysi sederunt scribæ & Pharisæi. Omnia ergo, quæcumque dixerint vobis, seruate & facite; secundum

Matt. 23. 2

λημα τὲ ἔχοντος· καὶ ἀπὸ τὼ γνώμω τὲ λαὲ.

Εἶπε δὲ παίω εἰς τὼ ἱδ. βλασφημίαν ὁ Γεργαίος, ὅτι ἀφιέντας τὼ δικαιοσύναν ὁ Χεισιανὸς χαίνει τὼ πίστιν. ἔσμιξε εἰς τὼ ιη. ὅτι ὁ Πάπας δὲν ἔϛι ἅγιος, ἀλλὰ κατ' αὐτὸν ἔϛι σκανδαλοποιός. ἐδῶ λέγει, ὅτι αἰ ἔϛι φανερὸς ἁμαρτωλὸς ὁ ἱερεὺς, καὶ κάμῃ κοινωνίαν, δὲν ἔϛι κοινωνία, ἤγουν δὲν ἔχει πλέον ἱεροσύνω, τῆς ὁποίας ἔϛι ὄφφικιον ἡ ἱεροσυνία. τὸ λοιπὸν κ' τὸν λουτερόφρονα Γεργαίον ὅτε κεφαλὼ ἔχει ἡ ἐκκλησία, ὅτε οἱ ἁμαρτωλοὶ Χεισιανοὶ ἔϛι Χεισιανοὶ, καὶ ὅσοι ἱερεῖς ἔϛι φανερὸι ἁμαρτωλοὶ δὲν ἔϛι πλέον ἱερεῖς. Καὶ τὶς νὰ ἀμφιβάλῃ, ὡς τὰ ἔϛι ἀποκάλυψες τὲ Ϛαταρᾶ, καὶ συρίγματα τὲ ἀρχεκάκου ὄφεως εἰς τὸ ϛόμα τὲ Λυτέρου;

Λέγει αὐτὸς ὁ δεσπότης Χεισός· Ἐπὶ τῆς Μωσέως καθέδρας ἐκάθισαν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι. πάντα οὖν ὅσα ἂν εἴπωσιν ὑμῖν τηρεῖν, τηρεῖτε

dum

τε καὶ ποιεῖτε, τὰ δὲ ἔργα αὐτῶν μὴ ποιεῖτε.

Καὶ ὁ Χρυσόστομος ἐξηγούμενος· Ἐνταῦθα, λέγει, περὶ βίου πολιτείας διαλέγεται, ἐπειδὴ μάλιστα τὸ αἴτιον τῆς ἀπιστίας ἦν, ὁ διεφθαρμένος βίος, καὶ ὁ τῆς δόξης ἔρως. διορθούμενος οὖν τοὺς ἀκροατὰς, ὃ πρῶτον μάλιστα ἦν εἰς σωτηρίαν συντελοῦν, τοῦτο ἐπιτάττει μὴ καταφρονεῖν, μηδὲ κατεξανίστασθαι τοῖς ἱερεῦσιν κελεύει. ἃ κελεύει δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ποιεῖ. καὶ γὰρ διεφθαρμένους ὄντας οὐ καθαιρεῖ ἀπὸ τῆς τιμῆς. ἅπερ γοῦν αὐτοῖς ἔστησε τοῦ ἀρχεῖν, καίτοι πονηρῶν ὄντων. Εἰς τοσοῦτον φανερὰ ἀπόφασιν τοῦ Χριστοῦ νὰ ἀκούσωσιν οἱ λαοὶ τοὺς διεφθαρμένους καὶ φανερῶς ἁμαρτωλοὺς ἱερεῖς, τοὺς ὁποίων τὰ ἔργα θέλει νὰ μὴν τὰ μιμοῦνται· ὅτι δὲν τοὺς στερίζει ἀπὸ τοῦ τιμοῦ· νὰ ἐναντιῶται ὁ δυσσεβὴς Λουτέρος, εἶν' ἀσεβείας ἄβυσσος.

dum opera vero eorum nolite facere.

Quod exponens Chrysostomus; Hoc loco, inquit, de vita & moribus agit. Hæc enim erat potissima incredulitatis causa, corrupti mores, & auiditas gloriæ. Corrigens ergo auditores, hoc mandat, quod primo loco conducit ad salutem; nimirum non aspernari magistros, & non insurgere in sacerdotes. Nec solum mandat, sed & ipse seruat. Nam cum deprauati essent, non priuat eos honore. Ita igitur stabiliuit illis præfecturam, quamuis praui essent. Tam apertæ Christi sententiæ, qua perditos sacerdotes, & notoriè peccatores: siquidem eorum opera non imitanda præcipit Christus: honore & gradu non priuat; refragari Lutherum, impietas est plus quam satanica.

Πάλιν ὁ Χρυσόστομος εἰς τὸ ἀνδικὸν τοῦ δευτέρου λόγου τῆς β. πρὸς Τιμόθεον·

Rursus Chrysostomus in morali secundi sermonis 2. ad Timotheum;

Οὐκ

Nescis,

Scis, inquit, quid sit sacerdos? Angelus Domini est. Numquid enim sua dicit? Si illum spernis, non illi iniuriam, sed Deo infers, à quo ordinatus est. At inquit; Vnde constat illum esse ordinatū à Deo? Si tali es animo, vt addubites, euanuit tua spes. Nam si Deus per illum nihil operatur, neque lauacrum habes, nec mysteriorum efficeris particeps, neque benedictionibus frueris. Ergo Christianus non es. Quid igitur, inquit? Omnes ne, indigni etiam, ordinantur à Deo? Omnes certè non sunt promoti à Deo; sed per omnes ipse operatur, licet illi sint indigni, vt populus saluus fiat. Si enim per asinā & Balaam scelestum hominem locutus est propter populum, multo magis per sacerdotem. Quid enim nō facit Deus? per quid non operatur? Si per Iudam operatus est, multo magis operabitur per sacerdotes.

Multa in hunc sensum ad-

Οὐκ οἶδας, λέγει, τί ἐστιν ὁ ἱερεύς; Ἄγγελος κυρίου ἐστί. μὴ γὰρ τὰ ἑαυτοῦ λέγει; εἰ καταφρονεῖς αὐτοῦ, οὐκ αὐτοῦ καταφρονεῖς, ἀλλὰ τοῦ χειροτονήσαντος αὐτὸν θεοῦ. κἂν πόθεν δῆλον, ὅτι ὁ θεὸς ἐχειροτόνησεν αὐτὸν, φησίν; ἐκεῖνε εἰ μὴ ταύτῃ ἔχεις τὴν ὑπόληψιν, ἡ ἐλπὶς σου κεκένωται. εἰ γὰρ μηδὲν ἐνεργεῖ ὁ θεὸς δι' αὐτοῦ, οὔτε λουτρὸν ἔχεις, οὔτε μυστηρίων μετέχεις, οὔτε ἁγιασμῶν ἀπολαύεις. οὐκ ἄρα Χριστιανός εἶ. τί οὖν φησι; πάντας ὁ θεὸς χειροτονεῖ, καὶ τοὺς ἀναξίους; πάντας μὲν ὁ θεὸς οὐ χειροτονεῖ, διὰ πάντων δὲ ὁ θεὸς ἐνεργεῖ, εἰ καὶ αὐτοὶ εἶεν ἀνάξιοι, διὰ τὸ σωθῆναι τὸν λαόν. εἰ γὰρ διὰ ὄνου καὶ διὰ Βαλαὰμ μιαροῦ ἀνθρώπου τοῦ λαοῦ ἕνεκεν ἐλάλησε, πολλῷ μᾶλλον διὰ τοῦ ἱερέως. τί γὰρ οὐ ποιεῖ ὁ θεός; διὰ τίνος οὐκ ἐνεργεῖ; εἰ διὰ τοῦ Ἰούδα ἐνήργησε, πολλῷ μᾶλλον διὰ τῶν ἱερέων ἐνεργήσει.

Καὶ πολλὰ ὅμοια συμ-

γε

γει ὁ Χρυσόστομος εἰς ἐκεῖνον τὸν λόγον. καὶ πρὸς τὸ τέλος· Μὴ γὰρ ὁ βίος τοῦ ἱερέως· μὴ γὰρ ἡ ἀρετὴ τοσοῦτον τὶ συντελεῖ; τὸ πᾶν τῆς χάριτός ἐστιν. τοῦτο ἔστιν ἀνοῖξαι μόνον τὸ στόμα, τὰ δὲ πάντα ὁ θεὸς ἐργάζεται. βούλομαί τι παράδοξον εἰπεῖν, ἀλλὰ μὴ θαυμάσητε, μηδὲ θορυβηθῆτε. τί δὴ τοῦτό ἐστιν; ἡ προσφορὰ ἡ αὐτή ἐστιν, κἂν ὁ τυχὼν προσενέγκῃ· κἂν Παῦλος, κἂν Πέτρος, ἡ αὐτή ἐστιν, ἣν ὁ Χριστὸς τοῖς μαθηταῖς ἔδωκε, καὶ νῦν οἱ ἱερεῖς ποιοῦσιν. οὐδὲν αὕτη ἐλάττων ἐκείνης, ὅτι καὶ ταύτην οὐκ ἄνθρωποι ἁγιάζουσιν, ἀλλ' αὐτὸς ὁ καὶ ἐκείνην ἁγιάσας. ὥσπερ γὰρ τὰ ῥήματα, ἅπερ ὁ θεὸς ἐφθέγξατο, τὰ αὐτά ἐστιν ἅπερ ὁ ἱερεὺς καὶ νῦν λέγει, οὕτως καὶ ἡ προσφορὰ ἡ αὐτή ἐστι, καὶ τὸ βάπτισμα ὅπερ ἔδωκεν. οὕτω τὸ πᾶν τῆς πίστεως ἐστίν.

addit Chrysostomus in illo sermone. & ad finem; Numquid sacerdotis vita, numquid virtus eius rem tantam perficit? totum est opus gratiæ. Sacerdotis est aperire tantum os, totum vero operatur Deus. Volo mirum quid præter vestram opinionem dicere; sed ne miremini, nec turbemini. Quid vero est? Oblatio eadem est à quocumque offeratur; siue sit Petrus, siue sit Paulus, eadem est, quam Discipulis tradidit Christus, & nunc sacerdotes faciunt. Nihil illa minor est ista; quoniam & hanc non sanctificant homines, sed ipse idem qui illam sanctificauit. Sicut enim verba quæ Deus protulit, eadem sunt quæ nunc etiam sacerdos profert; ita eadem quoque est oblatio, & baptisma quod dedit. Ita totum est fidei.

Τούτῃ ἐστὶν ἡ ἀπόφασις τοῦ Χρυσοστόμου, ἐκ διαμέτρου ἐναντία τῆς βλασφημίας τοῦ Λουτέρου. καὶ εἰ ἀναμφίβολον, ὅτι τοσοῦτον ἰσχύει ὁ Πέτρος

Hæc est Chrysostomi sententia Lutheri blasphemiæ prorsus opposita. Sicut ergo Petrus & Paulus, ita certissimum est con-

conficere quemlibet ſacerdotem, quantumvis peccatorem notorium, vt Chryſoſtomus docet. Qui in ſuis de Sacerdotio libris multa dicit in hanc materiam, præſertim libro 3. Vbi inter alia; Fieri ne poteſt, inquit, quicquam iniquius, quam improbos & flagitioſos homines aſcendere ad ſacerdotij dignitatem, reſque illis tradi tam ſanctas, & ſummè tremendas? Si per Chryſoſtomum ſancta & cum horrore tractanda facinoroſis dantur hominibus & publicis peccatoribus: De ijs enim loquitur ſanctus Pater: Cur audet impius aſſerere, ſacerdotem notis criminibus irretitum non poſſe conficere? Aliud eſt, Notorium peccatorem exercendo ſacra peccare; & hoc verũ eſt. Nam qui perſiſtit in crimine, debet abſtinere à miniſterio diuinorum. Aliud vero eſt, an Peccator diuinis operando conficiat: & indubitatum eſt cõficere,

Πέτρος καὶ ὁ Παῦλος, ὅσον κὴ ὁ ἀνάξιος εἰς τὸ φανερὸν ἱερεύς, διὰ τὸν ὁποῖον ἐδιαλέγετον ὁ Χρυσόστομος. τὸ ὁποῖον τὰ βιβλία περὶ ἱερωσύνης εἶναι γέμαλα διὰ τούτων τῶν ὑποθέσιν, κὴ μάλιστα τὸ τρίτον βιβλίον· ὅπου μέσα εἰς ἄλλα πολλὰ λέγει καὶ τοῦτο· Πῶς γένοιτ' ἄν τι τούτων ἀθεμιτώτερον, ὅταν ἄνθρωποι μοχθηροὶ, κὴ μυρίων γέμοντες κακῶν εἰς τὸν ἱερατικὸν ἀναβαίνωσιν ἀξίαν, κὴ παρέχωνται αὐτοῖς πράγματα οὕτως ἅγια κὴ φρικωδέστατα; Αν δίδωνται κὴ τὸν Χρυσόστομον τὰ ἅγια κὴ φρικωδέστατα ἀνθρώπων κακῶν καὶ ἁμαρτωλῶν εἰς τὸ φανερὸν, ὅτι διὰ τούτους μιλεῖ ὁ ἅγιος· πῶς φλυαρεῖ ὁ λουτερομαθὴς, ὅτι ὁ φανερὰ ἁμαρτωλὸς ἱερεὺς δὲν δύναται νὰ κάμῃ κοινωνίαν; ἄλλο ἐστὶ, ἂν ὁ φανερὰ ἁμαρτωλὸς ἱερεὺς ἁμαρτάνῃ ἱερουργῶντας, κὴ τοῦτο ἐστὶ ἀληθινόν· ὅτι κρατῶντας τὴν ἁμαρτίαν, πρέπει νὰ ἀπέχεται· κὴ ἄλλο ἂν ἱερουργῶντας κάμνῃ ἱερουργίαν. κὴ ἐστὶ βεβαιότατον, ὅτι

ὅτι κάμνει κοινωνίαν, καθὼς ἀποδείξαμεν ἀρκετά. Καὶ διὰ νὰ φύγωμεν τὴν πολυλογίαν, τελειώνει τὸν ἔλεγχον ὁ θεολόγος Γρηγόριος εἰς τὸν Ἀπολογητικόν του, ὅπου ἀναφέροντας λόγια διαφόρων προφητῶν, ἔρχεται καὶ εἰς τὸν Μαλαχίαν, καὶ λέγει ἀπὸ τὸ β. κεφάλαιον· Εἰ ἔτι ἄξιον ἐπιβλέψαι εἰς θυσίαν ὑμῶν, ἢ λαβεῖν δεκτὸν ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν· ὡς αὐ μάλιστα, λέγει, δυσχεραίνων, καὶ τὴν ἱερουργίαν αὐτῶν διὰ τὴν κακίαν ἀποπεμπόμενος.

re, vt satis probatum est. Et ne in re clara plus æquo moremur, redarguit Lutheri commentum Nazianzenus Gregorius in Apologetico pro fuga. Relatis enim plurium Prophetarum dictis meminit & Malachiæ; & ex secūdo eius capite citat hæc verba: Si dignum est respicere vltra ad sacrificium vestrium, aut recipere placabile de manibus vestris. Hæc enim, inquit Nazianzenus, ægre ferentis sunt, & reijcientis eorum sacrificium ob nequitiam.

Δὲν δέχεται ἡ τὸν προφήτην ὁ θεὸς τὴν ἱερουργίαν διὰ τὴν κακίαν τῶν ἱερέων. Καὶ δὲν λέγει, ὅτι τῶν κακῶν ἱερέων ἡ ἱερουργία νὰ μὴν ἦτον ἱερουργία, ἀλλ' ὅτι δὲν ἦτον δεκτὴ διὰ τὴν κακίαν. πολλῷ μᾶλλον τὴν σήμερον, ὁποῦ ἡ τὸν αὐτὸν Μαλαχίαν προσφέρεται τῷ θεοῦ ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς καὶ καλοὺς καὶ κακοὺς ἐν παντὶ τόπῳ θυσία καθαρά· διὰ τὸν ἀνεξάλειπτον χαρακτῆρα τῆς ἱερωσύνης, διὰ τὸν ὁποῖον πρὸς τὸ τέλος τοῦ ἀπολογητικοῦ λέγει ὁ θεολό-

Non erat ergo grata oblatio iuxta Prophetam propter nequitiam sacerdotum: & non dicit malorum sacerdotum sacrificia non fuisse sacrificia, sed non accepta ob nequitiam offerentium. multo magis nunc, quando iuxta eundem Malachiam offertur Deo & à bonis & à malis sacerdotibus in omni loco oblatio munda propter eum, qui animæ indelebilis imprimitur, sacerdotij characterem. De

Cap. 1. 2.

quo

quo ad finem Apologetici Nazianzenus: Graues pœnæ sunt accedẽti prompto animo ad sacerdotium, tanquam ad rem facilem & obuiam; cum non sit integrum à statu recedere, aut posteriori consilio curare prius.

λόγος· Δεινὰ τὰ ὕστερα, εἴ τις ὅτι τὸ ἱερατεύειν ὡς ὅτι τι πρᾶγμα κοῦφον ἁρπάσον χωρεῖν ἑτοίμως, οὐ μηδὲ μεταθέσθαι ἀσφαλές, μηδὲ βουλῇ δευτέρᾳ θεραπεῦσαι τὸ προλαβοῦσαν.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΞΓ.

Δὲν πρέπει νὰ κοινωνᾷ ὁ Χριστιανὸς κάθε ἡμέραν, ὡς ποιοῦσιν οἱ Παπισταί.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA LXIII.

Non decet Christianos quotidie sumere Eucharistiam, vt faciunt Papistæ.

REFVTATIO.

QVæsitum fuit de hoc ex magno Basilio; is vero per epistolam Patriciæ missam, & supra citatam, ita respondit: Communica-

Ρωτήθη εἰς τοῦτο Η ὁ μέγας Βασίλειος, καὶ ἀπεκρίθη εἰς τὸν προαναφερμένον ἐπιστολὴν πρὸς Παζικίαν. Ὅτι τὸ καθ' ἑκάστην ἡμέ-

ρας

ραν κοινωνεῖν, ἢ μεταλαμβάνειν τῦ ἁγίου σώματος καὶ αἵματος τῦ Χριστοῦ, καλὸν & ἐπωφελὲς, αὐτὸ σαφῶς λέγοντος· Ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα, & πίνων μου τὸ αἷμα ἔχει ζωὴν αἰώνιον. τίς γὰρ ἀμφιβάλλει, ὅτι τὸ μετέχειν συνεχῶς τῆς ζωῆς ἐστὶν ἄλλο ὃ ζῆν πολλαχῶς;

care quotidie, & participem fieri corporis & sanguinis Christi, bonum & vtile est; cum ipsemet aperte dixerit; Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam. Quis enim dubitet, assidue vitam sumere, esse vitam toties iteratam viuere? Ioan. 6. 55.

Ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος καὶ εἰς ἄλλους τόπους, καὶ εἰς τὸ ἠθικὸν τῆς τρίτης ὁμιλίας τῦ πρώτου κεφαλαίου πρὸς Ἐφεσίους λέγει· Ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις καιροῖς ἐστὲ καθαροὶ πολλάκις ὄντες προσέρχεσθε, ἐν δὲ τῇ πάσχα κἂν ἤ τι τετολμημένον ὑμῖν προσίτε. ὦ τῆς συνηθείας, ὦ τῆς προλήψεως. εἰκῇ θυσία καθημερινὴ, εἰκῇ παρεστήκαμεν τῷ θυσιαστηρίῳ· ἐστὶς ὁ μετέχων. οὐκ ἔστι τῆς θυσίας ἄξιος, ἐστὶ τῆς μεταλήψεως; οὐκοῦν ἐστὶ τῆς εὐχῆς. αὐτὸς παρέστιν ὁ βασιλεὺς, & σὺ ἕστηκας χασμώμενος; καθαρά σου τὰ ἱμάτια; ἐκοῦν ἀνάπεσον & μέτεχε. ἔρχεται καθ' ἑκάστην ἰδεῖν τοὺς ἀνακειμένους. πᾶς ὁ μὴ μετέχων

Chrysostomus pluribus locis habet, quod in Morali Homiliæ 3. in primum caput epistolæ ad Ephesios monet dicens: Alijs temporibus licet sæpe puri sitis, non acceditis; at solemnitate paschali etiã crimine polluti communicatis. ò consuetudinem, ò animos praua opinione præoccupatos. Frustra est quotidianum sacrificium, frustra astamus altari. Nemo fit communionis particeps. Non es sacrificio dignus, non communione? ergo nec precibus. Rex ipse præsens adest, tu vero stas oscitans? Pura tibi indumenta sunt? accumbe igitur, & particeps

ceps esto. Venit diebus, singulis, vt videat accumbentes. Omnis qui non sit mysteriorum particeps, impudens est, & petulanter adstat. Siquis ad conuiuiū vocatus lauerit manus, & accubuerit, deinde ferculis abstinuerit, nonne conuiuatori facit iniuriam? Ita tu quoque accessisti, hymnum cecinisti, ostendisti te esse de cætu non indignorum; quomodo abstines, & non participas mensam? non Epiphania, non quadragesimale tempus facit ad sumendum dignos, sed animæ puritas. Cum hac omni tempore accede; sine hac, nunquam. Hæc & similia Chrysostomus, reprehendens eos, qui se non impeditos aiunt, & quotidie tamen non communicant.

Sanctus Hieronymus in epistola ad Lucinium, à quo fuerat de hoc etiam interrogatus, respondet: Vtinam possimus Eucharistiam absque condēnatione nostri & pungente con-

τῶ μυστηρίων, αἰσχυντος καὶ ἀναμῶς ἑστηκώς. εἴ τις εἰς ἑστίασιν κληθεὶς τὰς χεῖρας νίψαιτο, καὶ κατακλιθείη, εἶτα μὴ μετέχοι, οὐχ ὑβρίζει τὸν καλέσαντα; οὕτω καὶ σὺ παρεγένου, τὸν ὕμνον ᾖσας, μὴ πάντων ὡμολόγησας ἐν τῶ ἀξίων, πῶς ἔμεινας, καὶ οὐ μετέχεις τῆς τραπέζης; οὐκ Ἐπιφάνια, οὐδὲ τεσσαρακοστὴ ποιεῖ ἀξίους τῆ μετασχεῖν, ἀλλὰ ψυχῆς καθαρότης. μὴ ταύτης ἀεὶ μετέχωμεν, χωρὶς ταύτης μηδέποτε. Τοῦτα καὶ ἄλλα παρόμοια σμίχει ὁ ἅγιος, ψέγοντας ἐκείνους ὅσοι λέγουσι, πῶς δὲν ἔχουσιν ἐμπόδιον, καὶ ὅμως εἰς τὴν καθημερινὴν θυσίαν δὲν κοινωνοῦσιν.

Ο ἅγιος Ιερώνυμος εἰς τὴν πρὸς Λουκίνιον ἐπιστολὴν, ὁποῖος εἶχε προβάλλει μέσα εἰς ἄλλα ζητήματα καὶ τοῦτο, Εἰ χρὴ κοινωνεῖν καθ' ἑκάστην· τὸ ἀποκρίνεται· Ὅτι εἴθε δώριζον νὰ λαμβάνεται παντοτινὰ ἡ Εὐχαριστία, μόνον δίχως κατάκριμα καὶ κέντησιν τῆς συνειδήσεως, ἀκούοντας τὸν ψαλμιστὴν λέγοντα· Γλῶσσαδε

σαθε καὶ ἴδετε, ὅτι χρηστὸς ὁ κύριος. καθὼς λέγει, ἦν συνήθεια εἰς τὴν Ρώμην καὶ εἰς τὴν Ἱσπανίαν νὰ κοινωνοῦσι καθημερινά. ὁμοίως καὶ εἰς τὴν πρὸς Παμμάχιον ἀπολογίαν ὁ αὐτὸς ἅγιος λέγει· Οτι τοῦτο ἦτον συνήθεια εἰς τὴν Ρώμην νὰ κοινωνοῦσι πάντοτε οἱ Χριστιανοὶ τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ. τὸ ὁποῖον λέγει, ὅτε ψέγω, ὅτε δοκιμάζω, ὅτι καθένας ἐν τῷ ἰδίῳ νοὶ πληροφορείσθω. ἤγουν καθὼς εἶχεν εἰπεῖ εἰς τὸν ἄλλον τόπον, δίχως καταδίκην καὶ ἀντιλογίαν τῆς συνειδήσεως.

Ο ἅγιος Κύριλλος Ιεροσολύμων εἰς τὴν πέμπτην μυσταγωγικὴν Κατήχησιν διδάσκει, ὅτι ὁ ἐπιούσιος ἄρτος, λέγοντας τὸ πάτερ ἡμῶν, νοεῖται ἡ κοινωνία. Καὶ, ὅτι λέγοντας, δὸς ἡμῖν σήμερον, φωνάζει πᾶσαν ἡμέραν.

Ο ἅγιος Αὐγουστῖνος εἰς τὸ δεύτερον βιβλίον τοῦ ἐν τῷ ὄρει λόγου τοῦ σωτῆρος, ἐξηγούμενος τὸ τέταρτον αἴτημα τῆς κυριακῆς δεήσεως· Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον

conſcientia ſemper accipere, & Pſalmiſtam audire dicentem; Guſtate, & videte, quoniam ſuauis eſt Dominus: Quod, inquit, Romana Eccleſia & Hiſpaniæ obſeruare perhibetur. Similiter in Apologia ad Pammachium: Scio, inquit, Romæ hanc eſſe conſuetudinem, vt fideles ſemper Chriſti corpus accipiant; quod nec reprehendo, nec probo. Vnusquiſque enim in ſuo ſenſu abundet. hoc eſt, vt ſuperiori loco dixerat; communicandum eſſe abſque condemnatione, non pungente conſcientia.

Pſal. 33.

Tom. 2.

Rom. 14.

Sanctus Cyrillus Hieroſolymitanus Catecheſi myſtagogica 5. docet; panem ſuperſubſtantialem, quem oratione Dominica petimus, eſſe communionem. Vocem vero, hodie; ſignificare quotidie.

Sanctus Auguſtinus libro 2. De ſermone Domini in monte, quartam explicans orationis Dominicæ petitionem; Panem noſtrum quotidia-

num da nobis hodie: Panis, inquit, quotidianus aut pro ijs omnibus dictus est, quæ huius vitæ necessitatem sustentant; aut pro sacramento corporis Christi, quod quotidie accipimus.

Et infra. De sacramento, inquit, Corporis Domini vt illi non moueant quæstionem, qui plurimi in Orientalibus partibus non quotidie cænæ Dominicæ communicant, cum iste panis quotidianus dictus sit. Vt ergo illi taceant, neque de hac re suam sententiam defendant, vel ipsa auctoritate Ecclesiastica sint contenti, quòd sine scandalo ista faciunt; neque ab eis, qui Ecclesijs præsunt, facere prohibentur; neque non obtemperantes damnantur. Vnde probatur, non hunc in illis partibus intelligi quotidianum panem: Nam magni peccati crimine arguerentur, qui ex eo non recipiunt quotidie.

Hæc habemus à sanctis

Deoq.

σιον δὸς ἡμῖν σήμερον· λέγει· ἄρτος ἐπούσιος λέγεται, ἢ ὅσα εἰς ἀναγκαῖα πρὸς ἐποχέτησιν τῆς ζωῆς, ἢ τὸ μυστήριον τὸ σώματος τοῦ Χριστοῦ, τὸ ὁποῖον λαμβάνομεν πᾶσαν ἡμέραν.

Καὶ κατωτέρω· Γρυκῶντας δὲ ἐπούσιον ἄρτον τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ ἂς μὴ κινήσουν ζήτημα πολλοὶ ἀναξιλικοὶ, ὁποῦ δὲν κοινωνοῦσι καθημερινὰ τὸν ἄρτον ὁποῦ λέγεται καθημερινός· καὶ ἂς τοὺς ἀρκέσῃ, ὅτι δίχως σκάνδαλον τὸ κάμνουν, ὐδὲ ἐμποδίζονται ἀπὸ τοὺς ἐπισκόπους, ὔτε καταδικάζονται δὲν ὑπακούοντας. Καὶ φαίνεται, ὅτι εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη δὲν γρυκοῦσι τοῦτο τὸ μυστήριον δι' ἡμὲ καθημερινόν· ὅτι εἰς ἄλλον τρόπον πολλὰ ἠθελαν ἁμαρτάνει ὅσοι δὲν κοινωνοῦσι καθημερινά.

Τοῦτα λέγουσιν οἱ ἅγιοι καὶ θεοφόροι πατέρες, εἰς τοὺς ὁποίους ἐνέργα τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ἀμὴ ἐκεῖνος ὁ ὄφις ὁποῦ ἔσυρε τοὺς προγόνους μας νὰ φάγουν τὸν ἐμποδισμένον καρπὸν, τώρα μὲ τὸ στόμα τοῦ λουτέ-

ρου

εου καὶ τὸ Γερμανίου πάχνα μὴ λαμβάνουσι οἱ Χριστιανοὶ τὸν ἄρτον τῆς ζωῆς· τὸν ὅσιον ὅσοι Παπισταὶ, ἤγουν ὀρθόδοξοι Χριστιανοὶ μὲ καθαρὰν συνείδησιν λαμβάνουσι καθημερινὰ, κάμνουσι κατὰ τὸν διδασκαλίαν τῶν ἁγίων πατέρων ἔργον θεάρεστον καὶ σωτηριωδέστατον.

Deoque plenis Patribus, quorum mentes illustrabat Spiritus sanctus. Cæterum serpens ille, qui primis parentibus persuasit, vt vetitum ederent cibum; nunc per Lutheri & Gergani os conatur persuadere Christianis, ne vitæ panem comedant. Quem Papistæ, ideſt Christiani Catholici, quicumque pura conscientia sumunt quotidie, rem faciunt ex sententia sanctorum Patrum omni laude dignissimam, & plane saluberrimam.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΞΔ.

Ασεβὲς δόγμα τῶν Παπιστῶν ἐστὶ, νὰ κοινωνοῦσιν οἱ λαϊκοὶ εἰς ἓν εἶδος, λέγοντας ὁ Απόστολος· δοκιμαζέτω δὲ ἄνθρωπος ἑαυτὸν, καὶ οὕτως ἐσθιέτω ἀπὸ τοῦ ἄρτου, καὶ πινέτω ἀπὸ τοῦ ποτηρίου. λοιπὸν ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ καὶ ἱερεῖς καὶ λαϊκοὶ κατὰ τοῦτο ὑπάγουσι τὸν Χριστὸν πρέπει νὰ κοινωνῶσι καὶ εἰς τὰ δύο εἴδη.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA LXIIII.

Impium dogma Papistarum est, vt Laici communicent sub altera specie; cum dicat Apostolus; Probet autem se ipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat. Ergo Christiani omnes, & Sacerdotes & Laici tenentur communicare sub vtraque specie, sicuti à Christo traditum est.

REFVTATIO.

IAm blasphemia hæc, quod attinet ad rei sūmā, fusè est examinata. Sed quid repetit hæreticus, rursus necesse est, vt os illi obstruatur, & Scripturę verba ex-

30

Ξηλάθη παρεπάνω εἰς τὸ ὑσιῶδες τούτη ἡ βλασφημία. μόνον ἐστὶ αἰαγκαῖον πάλιλογῶσας ὁ αἱρετικὸς νὰ τοῦ φραγῇ πάλιν τὸ στόμα, καὶ νὰ διακριθοῦσιν οἱ τόποι τῆς γραφῆς, εἰς

εἰς τοὺς ὁποίους θεμελιώνωσι δίχως θεμέλιον οἱ ἀσεβῆς τὰ μυσαρά τοις δόγματα. Δὲν ἐσοχάθη ὁ θεομάχος, ὅτι προτίτερα ἀπὸ τὰ λόγια ἐκεῖνα· δοκιμαζέτω δὲ ἄνθρωπος ἑαυτόν· ἔπε ὁ Ἀπόστολος· ὥστε ὃς ἂν ἐσθίῃ τὸν ἄρτον τοῦτον, ἢ πίνῃ τὸ ποτήριον τοῦ Κυρίου ἀναξίως, ἔνοχος ἔσται τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Κυρίου. ὅπου τὸ μίλημα εἶν διαζευκτικόν, ὄχι συμπλεκτικόν, ὃς ἂν ἐσθίῃ, ἢ ὃς ἂν πίνῃ. καὶ ὅτι νὰ μὴν λαμβάνεται τὸ, ἢ, ἀντὶ τοῦ &, καθὼς δὲν εἴπεται καμμίαν φορὰν τοῦτη ἡ χρῆσις, τὸ ἀποδείχνουσιν οἱ τόποι τῶν ἁγίων πατέρων ὅπου ἀναφέρομεν εἰς τὸ κα. βλασφημίαν, ὅτι ἦτον ἀδιάφορος ἡ κοινωνία· καὶ ἐλάμβανον οἱ Χριστιανοὶ μερικῶς τὸ ἓν εἶδος, κοινῶς καὶ παῤῥησιαστικῶς εἰς τὸ ἐκκλησίαν τὰ δύο εἴδη.

Τώρα ξαναθυμίζομεν τὸν ἀνάντιῤῥητον τόπον τῆς ὑποθέσεως τοῦ μεγάλου Βασιλείου περὶ Παζικίας περὶ κοινωνίας, ὅπου ὁ ἁγιοφάντης διδάσκαλος βάνει τέσσαρα θαυμάσια μερικά.

Περὶ-

expendantur, quibus impij sine fundamento fundant detestanda Dogmata. Non animaduertit homo nefarius præcedentia verba Apostoli; Itaque quicumque manducauerit panem hunc, vel biberit calicem Domini indigne, reus erit corporis & sanguinis Domini. In his enim disiunctiuè loquitur. Quod vero disiunctiua particula, vel, non habeat vim coniunctiuæ, &; sicut aliquando reperitur in tali significatu; probant sanctorum testimonia, citata in Refutatione Blasphemiæ 21. Quod indifferens esset Communio, priuatim sub vna specie, publice & palam in Ecclesijs sub vtraque.

1. Cor. 11. 27, 27.

Nunc in memoriam reuocamus illam Basilij fortissimam auctoritatem ex eius epistola de Communione; in qua cælestis doctrinæ enarrator ponit quatuor notatu dignissima.

Primum, Quòd temporibus perſecutionis, cum non eſſet copia ſacerdotis aut diaconi, propter neceſſitatem cogebantur Chriſtiani ſua manu communionem ſumere; idque non debere inquit reprehendi, cum moris antiqui ſit. Nam & omnes in eremis degentes, vbi ſacerdos non eſt, communionem domi tenentes, per ſe ipſos communicant.

Πρῶτον, Ὅτι τὸ ἐν τοῖς τῶν διωγμοῦ καιροῖς ἀναγκάζεσθαί τινα μὴ παρόντος ἱερέως ἢ λειτουργοῦ τῷ κοινωνίαν λαμβάνειν τῇ ἰδίᾳ χειρὶ, μηδαμῶς ἐπὶ βαρύ, πειστέον ὄντι ἀποδεικνύναι, διὰ τὸ κατὰ τὴν μακρὰν συνήθειαν τῶν δι' αὐτῶν τῶν πραγμάτων πιστώσασθαι· πάντες γὰρ οἱ κατὰ τὰς ἐρημίας μοναζοντες ἔνθα μή ἐισιν ἱερεῖς, κοινωνίαν οἴκοι κατέχοντες ἀφ' ἑαυτῶν μεταλαμβάνουσι.

Secundum; Quod Alexãdriæ & in Aegypto quiuis etiam laicus, vt plurimum domi Communionem habens quotieſcumque libuerit, per ſe ipſum communicat. Et ne dicat hæreticus, Communionem domi aſſeruatam, intelligendam eſſe ſub vtraque ſpecie, ſubdit Baſilius.

Δεύτερον, Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ δὲ καὶ ἐν Αἰγύπτῳ ἕκαστος καὶ τῶν ἐν λαῷ τελούντων ὡς ὅπου τὸ πλεῖστον ἔχει κοινωνίαν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, καὶ ὅτε βούλεται μεταλαμβάνει δι' ἑαυτοῦ. Καὶ ἵνα μὴν εἴπῃ ὁ αἱρετικὸς, ὅτι ἡ κοινωνία εἰς τὸ ἀπόκρυφα ταῦτα καὶ εἰς τὰ δύο εἴδη, σημαίνει ὁ μέγας Βασίλειος.

Tertium, Quòd poſtquam ſacerdos conſecrauit, & conſecratum dedit; is qui accepit, ac ſi totum ſimul ſacrificium quotidie ſumeret, merito credere debet, ſe communicare, ac

Τρίτον, Ἅπαξ γὰρ τὴν θυσίαν τοῦ ἱερέως τελειώσαντος καὶ δεδωκότος, ὁ λαβὼν αὐτὴν, ὡς ὅλην ἑαυτοῦ καθ' ἑκάστην μεταλαμβάνων, ὥσπερ τὸ δεδωκότος εἰκότως μεταλαμβάνειν καὶ

ὑπο-

ὑποδέχεσθαι παρ' ἐκείνου ὀφέλει.

Τέταρτον, Καὶ γὰρ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὁ ἱερεὺς ὑποδίδωσι τὴν μερίδα, κατέχει δὲ αὐτὴν ὁ ὑποδεχόμενος μετ' ἐξουσίας ἁπάσης, καὶ οὕτω προσάγει τῷ στόματι τῇ ἰδίᾳ χειρί. ταὐτὸν οὖν ἐστὶ τῇ δυνάμει, εἴτε μίαν μερίδα δέξηταί τις παρὰ τοῦ ἱερέως, εἴτε πολλὰς μερίδας ὁμοῦ.

Εἰς ταῦτα ὁ μέγας Βασίλειος κόπτει ὅλας ταῖς ἀντιλογίαις. ὅτι λαμβάνοντας τὴν μερίδα ὁ Χριστιανὸς ἀπὸ τοῦ ἱερέα, καὶ κοινωνοῦντας, λέγει, τὴν μερίδα, τόσον κάμνει ὡσὰν νὰ ἐλάμβανε ὅλην τὴν θυσίαν. καὶ κοινωνοῦντας εἰς τὸ αὐτὶ τόσον ἦ), ὡσὰν νὰ ἐκοινώνα λαμβάνοντας ἀπὸ τὸν ἱερέα.

Τούτῃ τῇ ὀρθοδόξῃ διδασκαλίᾳ αὖ ἁρμόσῃς καὶ ἓν ἄλλο θεμέλιον, τὸ ὅποῖον δὲν ἀρνεῖται οὐδ' αὐτὸς ὁ λουτεροφρόνητος ἀπ' ὅσα λέγει εἰς τὸ ε. ζητημάτιον τῆς θ. βιβλίου· ὅτι ἡ θεία εὐχαριστία ἔστι καὶ θυσία καὶ κοινωνία· θυσία μὲν εἰς τὸν θεὸν, κοι-

ac sumere ab eo, qui dedit.

Quartum, Quòd sacerdos in Ecclesia particulā dat; & qui eam accipit, in potestate habet, admouetque ori sua manu. Perinde igitur est vnam à sacerdote particulam accipere, atque multas simul.

In his Basilius magnus omnes controuersias dirimit. Docet enim, Christianum accipientem à sacerdote particulam, & sumentem illam, tantundem sumere, quantum si totum sumeret sacrificiū: & communicantem domi perinde facere, ac si communicaret accipiendo à sacerdote.

Huic orthodoxæ doctrinæ si & illud addas, quod nec ipsi Lutherani negant ex ijs, quæ Gerganus scribit nono suo libro, Quæstiuncula 5. Quod Eucharistia sit & sacrificium & sacramentum; sacrificium Deo,

ſacramentum fidelibus : Quodque vt ſacrificium fuerit à Chriſto inſtitutum in duabus ſpeciebus, traditumque pariter Apoſtolis in vtraque ſpecie : ita vt ſacerdos ſacrificans teneatur conficere, & ſumere vtramque ſpeciem: foluuntur omnes hæreticorum perplexiones . Si enim vere Chriſti eſſet lex, vt Communionem omnes accipiant ſub vtraque ; ſequeretur omnino, Catholicam Eccleſiam iam olim erraſſe, quæ ad cómunionem dederit ſolam particulam iuxta Baſilium . Verum Catholicam Eccleſiam erraſſe nec ipſi Lutherani concedunt. Illa ergo Apoſtoli verba ; Quicumque manducauerit panem hunc, vel biberit calicem ; diſtunctiue ſunt accepta à ſanctis Patribus, & vniuerſa Eccleſia. Vt ſit Apoſtoli ſenſus ; Quicumque manducauerit panem, vel biberit calicem indigne, reus erit corporis & ſanguinis Domini . Nimirum manducando panem

κοινωνία δι' ὅλους τοὺς Χριστιανούς. καὶ ὅτι εἰς ὅσον θυσία ἐνομοθετήθη εἰς τὰ δύο εἴδη ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἐδόθη ὁμοίως ὑπὸ Ἀποστόλων εἰς τὰ δύο εἴδη . τόσον ὅτι ὁ ἱερεὺς ὁπού κάμνει τὴν θυσίαν, χρεωστεῖ νὰ τὴν κάμῃ καὶ νὰ τὴν λάβῃ εἰς τὰ δύο εἴδη· λύονται ὅλαις αἱ παρερμηνείαις τῶν αἱρετικῶν . διατὶ ἂν ἦτον νόμος τοῦ Χριστοῦ νὰ λαμβάνουν ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ καὶ τὰ δύο εἴδη, τὸ λοιπὸν ἐπλανήθη ἡ καθολικὴ ἐκκλησία δίδοντας τὴν μερίδα μόνην εἰς κοινωνίαν καὶ τὸν μέγαν Βασίλειον . ἀλλὰ τοῦτο ἀδύνατον, ἤγουν νὰ ἐπλανήθη ποτὲ ἡ καθολικὴ ἐκκλησία. λοιπὸν ἐκεῖνα τὰ λόγια τοῦ Ἀποστόλου· ὃς ἂν ἐσθίῃ τὸν ἄρτον τοῦτον, ἢ πίνῃ τὸ ποτήριον· ἐνοήθησαν ὑπὸ τοὺς ἁγίους πατέρες καὶ ὅλην τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν διαζωτικῶς. καὶ ὁ νοῦς τοῦ Ἀποστόλου εἶναι ὅτι ὁποιος τρώγει τὸν ἄρτον, ἢ πίνει τὸ ποτήριον ἀναξίως, ἔσται ἔνοχος τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος . τόσον ὅτι τρώγοντας τὸν ἄρτον ἀναξίως, εἶναι ἔνοχος τοῦ σώμα-

nem

μαΤος καὶ τῦ αἵματος· καὶ πίνοντας τὸ ποτήριον ἀναξίως, ἔνοχος τῦ σώματος & τῦ αἵματος. διὰ τῦτο ἀς ἐξετάζῃ τὸν ἑαυτόν τις ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἔτζι ἀς φάγῃ καὶ ἀς πίνῃ τὴν κοινωνίαν. Οθεν εἰς τὰ ὅλα τὰ λόγια ὁ Απόστολος ἐφανέρωνε τοὺς δύο τρόπους τῆς κοινωνίας, ἤγουν καὶ εἰς τὸ ἓν εἶδος καὶ τὴν παλαιὰν μερικὴν συνήθειαν, & σημερινὴν εἰς ὅλην τὴν δυτικὴν ἐκκλησίαν· & ὁμοίως τὴν κοινωνίαν εἰς δύο εἴδη, ἐξόχως διὰ τοὺς λειτουργοῦντας ἱερεῖς, & ἀκόμη διὰ τοὺς ἄλλους Χριστιανοὺς ὅπου καὶ ὅτε ἡ καθολικὴ ἐκκλησία ἠθέλησε νὰ τὴν δώσῃ εἰς τοῦτον τὸν τρόπον.

Βλασφημεῖ λοιπὸν τοῦτος ὁ ἀνόητος λέγοντας, ὅτι μὲ ἐκεῖνα τὰ λόγια ὁ Απόστολος κηρύττει νὰ γίνεται ἀπ' ὅλους ἡ κοινωνία εἰς δύο εἴδη· καὶ ὅτι καὶ τὴν ἀνάγκην τοῦ Χριστοῦ πρέπει ὅλοι νὰ κοινωνοῦν εἰς δύο εἴδη. διατὶ ὡς εἶπαμεν, ὁ Χριστὸς ἐνομοθέτησε τὴν θυσίαν εἰς δύο εἴδη, καὶ τινὰς δὲν τὸ ἀρνεῖται. ἔδωκεν ἀκόμη

nem indignè, reus erit corporis & sanguinis: & bibendo calicem indignè, reus erit corporis & sanguinis. examinet ergo seipsum homo; &c. & videtur Apostolus per hæc omnia verba duos explicasse Communionis modos; modum in vna specie iuxta consuetudinem priuatam antiquam, & posteriorem vniuersæ Occidentalis Ecclesiæ: & præterea modum in vtraque specie, ordinariè quidē pro sacerdotibus conficientibus, ex concessione vero etiam pro cæteris Christianis vbi & quando Catholica Ecclesia permisit hunc modum.

Blasphemat igitur homo stolidus, dum vult, per illa verba Apostoli præceptam esse Communionem sub vtraque; & omnes ea lege teneri, quia Christus in vtraque tradidit. Etsi enim Christus, vt dictum est, in vtraque instituit sacrificium, quod nemo negat: & in vtraque tra-

ceps esto. Venit diebus, singulis, vt videat accumbentes. Omnis qui non sit mysteriorum particeps, impudens est, & petulanter adstat. Siquis ad conuiuiū vocatus lauerit manus, & accubuerit, deinde ferculis abstinuerit, nonne conuiuatori facit iniuriam? Ita tu quoque accessisti, hymnum cecinisti, ostendisti te esse de cætu non indignorum; quomodo abstines, & non participas mensam? non Epiphania, non quadragesimale tempus facit ad sumendum dignos, sed animæ puritas. Cum hac omni tempore accede; sine hac, nunquam. Hæc & similia Chrysostomus, reprehendens eos, qui se non impeditos aiunt, & quotidie tamen non communicant.

Sanctus Hieronymus in epistola ad Lucinium, à quo fuerat de hoc etiam interrogatus, respondet: Vtinam possimus Eucharistiam absque condēnatione nostri & pungente con-

τῷ μυστηρίων, αἰσχυντος καὶ ἀναμῶς ἑστηκώς. εἴ τις εἰς ἑσίασιν κληθεὶς τὰς χεῖρας νίψαιτο, καὶ κατακλιθείη, εἶτα μὴ μετέχοι, οὐχ ὑβρίζει τὸν καλέσαντα; οὕτω καὶ σὺ παρεγένου, τὸν ὕμνον ᾖσας, μὴ πάντων ὡμολόγησας εἶναι τῶν ἀξίων, πῶς ἔμεινας, καὶ οὐ μετέχεις τῆς τραπέζης; οὐκ Ἐπιφάνια, οὐδὲ τεσσαρακοστὴ ποιεῖ ἀξίους τῆ μεταλήψει, ἀλλὰ ψυχῆς καθαρότης. μὴ ταύτης ἀεὶ μετέχοι, χωρὶς ταύτης μηδέποτε. Τοῦτα καὶ ἄλλα παρόμοια σμίγει ὁ ἅγιος, φέροντας ἐκείνους ὅσα λέγουσι, πῶς δὲν ἔχουσιν ἐμπόδιον, καὶ ὅμως εἰς τὴν καθημερινὴν θυσίαν δὲν κοινωνοῦσιν.

Ο ἁγιος Ιερώνυμος εἰς τὴν πρὸς Λουκίνιον ὑπόθεσιν, ὁποῖος εἶχε προβάλλει μέσα εἰς ἄλλα ζητήματα καὶ τοῦτο, Εἰ χρὴ κοινωνεῖν καθ' ἑκάστην· τὸ ἀποκρίνεται· Ὅτι εἰ δώριζον νὰ λαμβάνεται πάντοτε ἡ θεία χαρισία, μόνον δίχως κατάκριμα καὶ κέντησιν τῆς συνειδήσεως, ἀκούοντας τὸν ψαλμισὴν λέγοντα· Γεύ-

σασθε

σασθε καὶ ἴδετε, ὅτι χρηστὸς ὁ κύριος. καθὼς λέγει, ἤτον συνήθεια εἰς τὴν Ρώμην καὶ εἰς τὴν Ἱσπανίαν νὰ κοινωνοῦσι καθημερινά. ὁμοίως καὶ εἰς τὴν θεὸς Παμμάχιον ἀπολογίαν ὁ αὐτὸς ἅγιος λέγει· Οτι τοῦτη ἦτον συνήθεια εἰς τὴν Ρώμην νὰ κοινωνοῦσι πάντοτε οἱ Χριστιανοὶ τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ. τὸ ὁποῖον λέγει, ὅτε φέγω, ὅτε ὁταινῶ, ὅτι καθένας ἐν τῷ ἰδίῳ νοὶ πληροφορείσθω. ἤγουν καθὼς εἶχεν εἰπεῖ εἰς τὸν ἄλλον τόπον, δίχως καταδίκριμα καὶ αἰτιλογίαν τῆς συνειδήσεως.

Ο ἅγιος Κύριλλος Ιεροσολύμων εἰς τὴν πέμπτην μυσαγωγικὴν Κατήχησιν διδάσκει, ὅτι ὁ ὑπερούσιος ἄρτος, λέγοντας τὸ πάτερ ἡμῶν, νοεῖται ἡ κοινωνία. Καὶ, ὅτι λέγοντας, δὸς ἡμῖν σήμερον, γράφεται πᾶσαν ἡμέραν.

Ο ἅγιος Αὐγουστῖνος εἰς τὸ δεύτερον βιβλίον περὶ τοῦ ἐν τῷ ὄρει λόγου τοῦ σωτῆρος, ἐξηγούμενος τὸ τέταρτον αἴτημα τῆς κυριακῆς εὐχῆς· Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ὑπερούσιον

consciẽtia semper accipere, & Psalmistam audire dicentem; Gustate, & videte, quoniam suauis est Dominus: Quod, inquit, Romana Ecclesia & Hispaniæ obseruare perhibẽtur. Similiter in Apologia ad Pammachium: Scio, inquit, Romæ hanc esse consuetudinem, vt fideles semper Christi corpus accipiant; quod nec reprehendo, nec probo. Vnusquisque enim in suo sensu abundet. hoc est, vt superiori loco dixerat; communicandum esse absque condemnatione, non pungente conscientia.

Psal. 33.

Tom. 2.

Rom. 14.5

Sanctus Cyrillus Hierosolymitanus Catechesi mystagogica 5. docet; panem supersubstantialem, quem oratione Dominica petimus, esse communionem. Vocem vero, hodie; significare quotidie.

Sanctus Augustinus libro 2. De sermone Domini in monte, quartam explicans orationis Dominicæ petitionem.; Panem nostrum quotidia-

num da nobis hodie: Panis, inquit, quotidianus aut pro ijs omnibus dictus est, quæ huius vitæ necessitatem sustentant; aut pro sacramento corporis Christi, quod quotidie accipimus.

Et infra. De sacramento, inquit, Corporis Domini vt illi non moueant quæstionem, qui plurimi in Orientalibus partibus non quotidie cænæ Dominicæ communicant, cum iste panis quotidianus dictus sit. Vt ergo illi taceant, neque de hac re suam sententiam defendant, vel ipsa auctoritate Ecclesiastica sint contenti, quòd sine scandalo ista faciunt; neque ab eis, qui Ecclesijs præsunt, facere prohibentur; neque non obtemperantes damnantur. Vnde probatur, non hunc in illis partibus intelligi quotidianum panem: Nam magni peccati crimine arguerentur, qui ex eo non recipiunt quotidie.

Hæc habemus à sanctis Deoq.

σιον δὸς ἡμῖν σήμερον· λέγει· ἄρτος ἐπιούσιος λέγεται, ἢ ὅσα εἰς ἀναγκαία πρὸς ἀποκράτησιν τῆς ζωῆς, ἢ τὸ μυστήριον τὸ σώματος τοῦ Χριστοῦ, τὸ ὁποῖον λαμβάνομεν πᾶσαν ἡμέραν.

Καὶ κατωτέρω· Γρυκῶντας δὲ τὸ ἐπιούσιον ἄρτον τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ ἀς μὴ κινήσουν ζήτημα πολλοὶ ἀναβολικοὶ, ὅπου δὲν κοινωνοῦσι καθημερινὰ τὸν ἄρτον ὁποῦ λέγεται καθημερινός· καὶ ἀς τοὺς ἀρκέσῃ, ὅτι δίχως σκάνδαλον τὸ κάμνουν, καὶ ἐμποδίζονται ἀπὸ τοὺς ὁποὺ ποιοῦν, ἔτε καταχείνονται δὲν ὑπακούονται. Καὶ φαίνεται, ὅτι εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη δὲν γρυκοῦσι τοῦτο τὸ μυστήριον δὲ καθημερινόν· ὅτι εἰς ἄλλον τόπον πολλὰ ἤθελαν ἁμαρτάνει ὅσοι δὲν κοινωνοῦσι καθημερινά.

Τοῦτα λέγουσιν οἱ ἅγιοι καὶ θεοφόροι πατέρες, εἰς τοὺς ὁποίους ἐνέργα τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. Ἀμὴ ἐκεῖνος ὁ ὄφις ὁποῦ ἔσυρε τοὺς προγόνους μας νὰ φάγουν τὸν ἐμποδισμένον καρπὸν, τώρα μὲ τὸ σόφισμα τοῦ λουτέ-

ερου

εου καὶ τὸ Γεργαίου πάχνα καὶ μὴ λαμβάνουσι οἱ Χριστιανοὶ τὸν ἄρτον τῆς ζωῆς. τὸν ὁπωσῖν ἔστι Παπισταὶ, ἤγουν ὀρθόδοξοι Χριστιανοὶ μὲ καθαρὰν συνείδησιν λαμβάνουσι καθημερινὰ, κάμνουσι κὴ τὸν διδασκαλίαν τῆς ἁγίων πατέρων ἔργον θεάρεστον καὶ σωτηριωδέστατον.

Deoque plenis Patribus, quorum mentes illustrabat Spiritus sanctus. Cæterum serpens ille, qui primis parentibus persuasit, vt vetitum ederent cibum; nunc per Lutheri & Gergani os conatur persuadere Christianis, ne vitæ panem comedant. Quem Papistæ, ideſt Christiani Catholici, quicumque pura conſcientia ſumunt quotidie, rem faciunt ex ſententia ſanctorum Patrum omni laude digniſſimam, & plane ſaluberrimam.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΞΔ.

Ασεβὲς δόγμα τῶν Παπιστῶν ἐστὶ, νὰ κοινωνοῦσιν οἱ Λαϊκοὶ εἰς ἓν εἶδος, λέγοντας ὁ Απόστολος δοκιμαζέτω δὲ ἄνθρωπος ἑαυτὸν, καὶ οὕτως ἐκ τοῦ ἄρτου ἐσθιέτω, καὶ ἐκ τοῦ ποτηρίου πινέτω. λοιπὸν ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ καὶ ἱερεῖς καὶ λαϊκοὶ κατὰ τοῦτο ὀφείλουσιν τὸ Χριστὸν πρέπει νὰ κοινωνῶσι εἰς τὰ δύο εἴδη.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA LXIIII.

Impium dogma Papistarum est, vt Laici communicent sub altera specie; cum dicat Apostolus; Probet autem se ipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat. Ergo Christiani omnes, & Sacerdotes & Laici tenentur communicare sub vtraque specie, sicuti à Christo traditum est.

REFVTATIO.

Am blasphemia hæc, quod attinet ad rei sũmã, fusè est examinata. Sed quid repetit hæreticus, rursus necesse est, vt os illi obstruatur, & Scripturę verba ex-

Ξηλόθη παρεπάνω εἰς τὸ ὑσιῶδες τούτη ἡ βλασφημία. μόνον ἔστι ἀναγκαῖον πάλιν λογῶσας ὁ αἱρετικὸς νὰ τοῦ φραγῇ πάλιν τὸ στόμα, καὶ νὰ διακριθοῦσιν οἱ τόποι τῆς γραφῆς, εἰς

εἰς τοὺς ὁποίους θεμελιώνουσι δίχως θεμέλιον οἱ ἀσεβῆς τὰ μυσαρά τους δόγματα. Δὲν ἐσοχάθη ὁ βλασφημάχος, ὅτι πρότερα ἀπὸ τὰ λόγια ἐκεῖνα· δοκιμαζέτω δὲ ἄνθρωπος ἑαυτόν· ἔπειτα ὁ Ἀπόστολος· ὥστε ὃς ἂν ἐσθίῃ τὸν ἄρτον τοῦτον, ἢ πίνῃ τὸ ποτήριον τοῦ Κυρίου ἀναξίως, ἔνοχος ἔσται τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Κυρίου. ὅπου τὸ μίλημα εἶναι διαζευκτικὸν, ὄχι συμπλεκτικὸν, ὃς ἂν ἐσθίῃ, ἢ ὃς ἂν πίνῃ. καὶ ὅτι νὰ μὴν λαμβάνεται τὸ, ἢ, αὐτὶ τοῦ Ε, καθὼς δὲν εἶπεται καμμίαν φορὰν τοῦτη ἡ λέξις, τὸ ἀποδείχουσιν οἱ τόποι τῶν ἁγίων πατέρων ὅπου ἀναφέρομεν εἰς τὸ κα. βλασφημίαν, ὅτι ἦτον ἀδιάφορος ἡ κοινωνία· καὶ ἐλάμβανον οἱ Χριστιανοὶ μερικῶς τὸ ἓν εἶδος, κοινῶς καὶ παρρησιαστικῶς εἰς τὴν ἐκκλησίαν τὰ δύο εἴδη.

Τώρα ξαναθυμίζομεν τὸν ἀναντιρρήτον τόπον τῆς ὁμιλίας τοῦ μεγάλου Βασιλείου πρὸς Παζίκιαν περὶ κοινωνίας, ὅπου ὁ ἐρανοφαίτωρ διδάσκαλος βάνει τέσσαρα θαυμάσια μερικά.

Πρῶ-

expendantur, quibus impij sine fundamento fundant detestanda Dogmata. Non animaduertit homo nefarius præcedentia verba Apostoli; Itaque quicumque manducauerit panem hunc, vel biberit calicem Domini indigne, reus erit corporis & sanguinis Domini. In his enim disiunctiuè loquitur. Quod vero disiunctiua particula, vel, non habeat vim coniunctiuæ, &; sicut aliquando reperitur in tali significatu; probant sanctorum testimonia, citata in Refutatione Blasphemiæ 21. Quod indifferens esset Communio, priuatim sub vna specie, publice & palam in Ecclesijs sub vtraque. 1. Cor. 11. 27, 27.

Nunc in memoriam reuocamus illam Basilij fortissimam auctoritatem ex eius epistola de Communione; in qua cælestis doctrinæ enarrator ponit quatuor notatu dignissima.

Primum, Quòd temporibus perſecutionis, cum non eſſet copia ſacerdotis aut diaconi, propter neceſſitatem cogebantur Chriſtiani ſua manu communionem ſumere; idque non debere inquit reprehendi, cum moris antiqui ſit. Nam & omnes in eremis degentes, vbi ſacerdos non eſt, communionem domi tenentes, per ſe ipſos communicant.

Secundum; Quod Alexãdriæ & in Aegypto quiuis etiam laicus, vt plurimum domi Communionem habens quotieſcumque libuerit, per ſe ipſum communicat. Et ne dicat hæreticus, Communionem domi aſſeruatam, intelligendam eſſe ſub vtraque ſpecie, ſubdit Baſilius.

Tertium, Quòd poſtquam ſacerdos conſecrauit, & conſecratum dedit; is qui accepit, ac ſi totum ſimul ſacrificium quotidie ſumeret, merito credere debet, ſe communicare, ac

Πρῶτον, Ὅτι τὸ ἐν τοῖς τῆ διωγμοῦ καιροῖς ἀναγκάζεσθαί τινα μὴ παρόντος ἱερέως ἢ λειτουργῶ τὴν κοινωνίαν λαμβάνειν τῇ ἰδίᾳ χειρὶ, μηδαμῶς ἐγκλητόν ἐστιν ἀποδεικνύναι, διὰ τὸ κῆ τὴν μακρὰν συνήθειαν τῶν δι' αὐτῶν τῶν πραγμάτων πισώσασθαι· πάντες γὰρ οἱ κῆ τὰς ἐρημίας μονάζοντες ἔνθα μὴ ἔστιν ἱερεὺς, κοινωνίαν οἴκοι κατέχοντες ἀφ' ἑαυτῶν μεταλαμβάνουσι.

Δεύτερον, Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ δὲ καὶ ἐν Αἰγύπτῳ ἕκαστος κ τῶν ἐν λαῷ τελούντων ὡς ὅπου τὸ πλεῖστον ἔχει κοινωνίαν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, καὶ ὅτε βούλεται μεταλαμβάνει δι' ἑαυτοῦ. Καὶ διὰ τὰ μὴ εἴπῃ ὁ αἱρετικὸς, ὅτι ἡ κοινωνία εἰς τὸ ἀπίτι γενκᾶται καὶ εἰς τὰ δύο εἴδη, σημαίνει ὁ μέγας Βασίλειος.

Τρίτον, Ἅπαξ γὰρ τὴν θυσίαν τὸ ἱερέως τελειώσαντος καὶ διδωκότος, ὁ λαβὼν αὐτὴν, ὡς ὅλην ὁμοῦ καθ' ἑκάστην μεταλαμβάνων, ὡς διὰ τὸ διδωκότος εἰκότως μεταλαμβάνειν κ

ἐπο-

ὑποδέχεσθαι παρ' οὗ δεῖ ὀφέλει.

Τέταρτον, Καὶ γὰρ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὁ ἱερεὺς ὑποδίδωσι τῷ μερίδα, κατέχει δὲ αὐτῷ ὁ ὑποδεχόμενος μετ' ἐξουσίας ἁπάσης, καὶ οὕτω προσάγει τῷ στόματι τῇ ἰδίᾳ χειρί. ταὐτὸν οὖν ἐστὶ τῇ δυνάμει, εἴτε μίαν μερίδα δέξηταί τις παρὰ τοῦ ἱερέως, εἴτε πολλὰς μερίδας ὁμοῦ.

Εἰς τοῦτο ὁ μέγας Βασίλειος κόπτει ὅλαις ταῖς ἀντιλογίαις. ὅτι λαμβάνοντας τῷ μερίδα ὁ Χριστιανὸς ἀπὸ τοῦ ἱερέα, καὶ κοινωνοῦντας, λέγει, τῷ μερίδα, τόσον κάμνει ὡσὰν νὰ ἐλάμβανε ὅλον τὴν θυσίαν. καὶ κοινωνοῦντας εἰς τὸ σπίτι τόσον ἔδει, ὡσὰν νὰ ἐκοινώνα λαμβάνοντας ἀπὸ τὸν ἱερέα.

Τούτῃ τῇ ὀρθοδόξῳ διδασκαλίας αὖ ἁρμόσῃς καὶ ἓν ἄλλο θεμέλιον, τὸ ὁποῖον δὲν ἀρνεῖται οὐδ' αὐτὸς ὁ λουτεροφρόνητος ἀπ' ὅσα λέγει εἰς τὸ ε. ζητημάτιον τῆς θ. βιβλίου· ὅτι ἡ θεία εὐχαριστία ἔστι καὶ θυσία καὶ κοινωνία· θυσία μὲν πρὸς τὸν θεὸν, κοι-

ac sumere ab eo, qui dedit.

Quartum, Quòd sacerdos in Ecclesia particulā dat; & qui eam accipit, in potestate habet, admouetque ori sua manu. Perinde igitur est vnam à sacerdote particulam accipere, atque multas simul.

In his Basilius magnus omnes controuersias dirimit. Docet enim, Christianum accipientem à sacerdote particulam, & sumentem illam, tantundem sumere, quantum si totum sumeret sacrificiū: & communicantem domi perinde facere, ac si communicaret accipiendo à sacerdote.

Huic orthodoxæ doctrinæ si & illud addas, quod nec ipsi Lutherani negant ex ijs, quæ Gerganus scribit nono suo libro, Quæstiuncula 5. Quod Eucharistia sit & sacrificium & sacramentum; sacrificium Deo,

sacramentum fidelibus : Quodque vt sacrificium fuerit à Christo institutum in duabus speciebus, traditumque pariter Apostolis in vtraque specie : ita vt sacerdos sacrificans teneatur conficere, & sumere vtramque speciem: soluuntur omnes hæreticorum perplexiones. Si enim vere Christi esset lex, vt Communionem omnes accipiant sub vtraque; sequeretur omnino, Catholicam Ecclesiam iam olim errasse, quæ ad cõmunionem dederit solam particulam iuxta Basilium. Verum Catholicam Ecclesiam errasse nec ipsi Lutherani concedunt. Illa ergo Apostoli verba; Quicumque manducauerit panem hunc, vel biberit calicem; disiunctiue sunt accepta à sanctis Patribus, & vniuersa Ecclesia. Vt sit Apostoli sensus; Quicumque manducauerit panem, vel biberit calicem indigne, reus erit corporis & sanguinis Domini. Nimirum manducando panem

κοινωνία δι' ἅπαντας τοὺς Χριστιανούς. καὶ ὅτι εἰς ὅσον θυσία συνεστήθη εἰς τὰ δύο εἴδη ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἐδόθη ὁμοίως τοῖς Ἀποστόλων εἰς τὰ δύο εἴδη. τόσον ὅτι ὁ ἱερεὺς ὁποῦ κάμνει τὴν θυσίαν, χρεωστεῖ νὰ τὴν κάμῃ καὶ νὰ τὴν λάβῃ εἰς τὰ δύο εἴδη. λύονται ὅλαις αἱ παρερμηνείαις τῶν αἱρετικῶν. διατὶ ἂν ἦτον νόμος τοῦ Χριστοῦ νὰ λαμβάνωσιν ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ καὶ τὰ δύο εἴδη, τὸ λοιπὸν ἐπλανήθη ἡ καθολικὴ ἐκκλησία δίδοντας τὴν μερίδα μόνην εἰς κοινωνίαν τὸν μέγαν Βασίλειον. ἀλλὰ τοῦτο ἀδύνατον, ἤγουν νὰ ἐπλανήθη ποτὲ ἡ καθολικὴ ἐκκλησία. Λοιπὸν ἐκεῖνα τὰ λόγια τοῦ Ἀποστόλου· ὃς ἂν ἐσθίῃ τὸν ἄρτον τοῦτον, ἢ πίνῃ τὸ ποτήριον· ἐνοήθησαν ὑπὸ τοὺς ἁγίους πατέρες καὶ ὅλην τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν δογματικῶς. καὶ ὁ νοῦς τοῦ Ἀποστόλου εἶναι ὅτι ὁποιος τρώγει τὸν ἄρτον, ἢ πίνει τὸ ποτήριον ἀναξίως, ἔσται ἔνοχος τοῦ σώματος & τοῦ αἵματος. τόσον ὅτι τρώγοντας τὸν ἄρτον ἀναξίως, εἶναι ἔνοχος τοῦ σώ-

μα-

μαΤος κὴ τῦ αἵματος· κὴ πίνοντας τὸ ποτήριον ἀναξίως, ἔνοχος τῦ σώματος & τῦ αἵματος. διὰ τῦτο ἀς ἐξετάζη τὸν ἑαυτόν τις ὁ ἄνθρωπος, κὴ ἔτζι ἀς φάγη κὴ ἀς πίνη τὴν κοινωνίαν. Οθεν εἰς τὰ ὅλα τὰ λόγια ὁ Απόστολος ἐρμηνεύει τοὺς δύο τρόπους τῆς κοινωνίας, ἤγουν κὴ εἰς τὸ ἓν εἶδος κὴ τὴν παλαιὰν μερικὴν συνήθειαν, & σημερινὴν εἰς ὅλην τὴν δυτικὴν ἐκκλησίαν· & ὁμοίως τὴν κοινωνίαν εἰς δύο εἴδη, ἐξόχως διὰ τοὺς λειτουργοῦντας ἱερεῖς, & ἀκόμη διὰ τοὺς ἄλλους Χριστιανοὺς ὅπου κὴ ὅτε ἡ καθολικὴ ἐκκλησία ἠθέλησε νὰ τὴν δώσῃ εἰς τοῦτον τὸν τρόπον.

Βλασφημεῖ λοιπὸν τοῦτος ὁ ἀνόητος λέγοντας, ὅτι μὲ ἐκεῖνα τὰ λόγια ὁ Απόστολος κηρύττει νὰ γίνεται ἀπ' ὅλους ἡ κοινωνία εἰς δύο εἴδη· κὴ ὅτι κὴ τὴν ἀνάγκην τοῦ Χριστοῦ φέρνει ὅλοι νὰ κοινωνοῦν εἰς δύο εἴδη. διατὶ ὡς εἴπαμεν, ὁ Χριστὸς ἐνομοθέτησε τὴν θυσίαν εἰς δύο εἴδη, καὶ τινὰς δὲν τὸ ἀρνεῖται. ἔδωκεν ἀκόμη

nem indignè, reus erit corporis & sanguinis: & bibendo calicem indignè, reus erit corporis & sanguinis. examinet ergo seipsum homo; &c. & videtur Apostolus per hæc omnia verba duos explicasse Communionis modos; modum in vna specie iuxta consuetudinem priuatam antiquam, & posteriorem vniuersæ Occidentalis Ecclesiæ: & præterea modum in vtraque specie, ordinariè quidē pro sacerdotibus conficientibus, ex concessione vero etiam pro cæteris Christianis vbi & quando Catholica Ecclesia permisit hunc modum.

Blasphemat igitur homo stolidus, dum vult, per illa verba Apostoli præceptam esse Communionem sub vtraque; & omnes ea lege teneri, quia Christus in vtraque tradidit. Etsi enim Christus, vt dictum est, in vtraque instituit sacrificium, quod nemo negat: & in vtraque tra-

tradidit Apostolis, creans illos noui testamenti sacerdotes: non tamen inde sequitur, vt idem præceperit obseruandum ab omnibus; sed potestati Ecclesiæ suæ permisit pro alijs administrationem vsus Eucharistiæ, vt suo facto sancti Patres ostenderunt.

κόμη εἰς δύο εἴδη τῆς Ἀποστόλων κάμνοντας τὰς ἱερέας· ἀλλ' ἀπὸ τοῦτο δὲν ἀκολουθεῖ, ὅτι νὰ ἐνομοθέτησε τὸ ὅμοιον διὰ ὅλους τοὺς Χριστιανούς, ἀμὴ ἄφησε ἐλεύθεραν τὴν διανομὴν τῆς κοινωνίας διὰ τοὺς ἄλλους, καθὼς ἔδειξαν οἱ ἅγιοι πατέρες μὲ τὴν διάφορον συνήθειαν.

Hanc indifferentiam communionis docuit ipse Dominus Ioann. 6. 54. Nisi manducaueritis, inquit, carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis. Et de altera
vers. 59. specie tantum; Qui manducat hunc panem, viuet in æternum.

Τοῦτο τὸ ἀδιάφορον τῆς κοινωνίας τὸ ἐδίδαξεν αὐτὸς ὁ δεσπότης Χριστὸς εἰς τὸ κη' Ἰωάννου ἕκτον κεφάλαιον. ἔλεγεν ἐκεῖ· Ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ πίητε αὐτὸ τὸ αἷμα, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς. Καὶ πάλιν εἶπε μοναχὰ, Ὁ τρώγων τοῦτον τὸν ἄρτον ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα.

Rursus dixit; Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam. Et
vers. 55. vers. 52. de altera specie; Panis, quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita.

Ἔλεγεν· Ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα, καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἔχει ζωὴν αἰώνιον. Καὶ πάλιν εἶπε μοναχά· Ὁ ἄρτος ὃν ἐγὼ δίδω, ἡ σάρξ μου ἐστὶν ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς.

Rursus ait, Qui manducat meam carnem, & bibit meū sanguinem, in me manet, & ego in eo. Et de
vers. 57. vers. 52. vna specie tantum; Si quis man-

Ἔλεγεν· Ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα & πίνων μου τὸ αἷμα ἐν ἐμοὶ μένει, κἀγὼ ἐν αὐτῷ. & πάλιν εἶπε μοναχά· Εἴ τις φάγῃ

φάγῃ ἐκ τῦ ἄρτυ τούτου, ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα.

Καὶ μὴ λέγῃ ὁ αἱρετικὸς, ὅτι ὅπου λέγει ὁ Χριστὸς δεῖ τὸν ἄρτον μόνον γευκᾶσαι καὶ δεῖ τὸ αἷμα· ὅτι ἑρμηνεὺς τῦ λόγων τοῦ Χριστοῦ ἐστὶν ἡ καθολικὴ ἐκκλησία μὲ τὴν συνήθειαν της, ἑρμηνεῖς εἰσὶ οἱ διδάσκαλοι τῆς ἐκκλησίας ὁποῦ ἀναφέρομεν, καὶ μάλιστα ὁ μέγας Βασίλειος, ὄχι οἱ ἀποστάται καὶ αἱρεσιάρχαι ὁποῦ ἔφεραν νέαν ἀπιστίαν καὶ διδασκαλίαν σατανικήν.

manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum.

Nec vero dicat hæreticus; Christum, vbi panis tantum meminit, intelligere quoque sanguinem. Nam interpres verborum Christi est Ecclesia catholica ex vsu, quem seruauit & seruat: Interpretes sunt sancti Doctores, quos citauimus, præsertim Basilius magnus; non Apostatæ & Hæresiarchæ, nouæ infidelitatis & satanicorum dogmatum excogitatores.

Οθεν ἀπορρίπτονται ὅσα πολυλογεῖ ὁ ἀμαθὴς Γεργάνος μὲ ἀφόρητον ψευδολογίαν, ὅτι παντάχου λέγουσιν οἱ πατέρες νὰ κοινωνοῦσιν οἱ λαϊκοὶ καὶ εἰς τὰ δύο εἴδη. Πῶς νὰ τὸ λέγουν οἱ πατέρες παντάχου, μαρτυροῦντας τὸ ἐναντίον δεῖ τὼ μερίδα μένει ὁ μέγας Βασίλειος, ὁ θεολόγος Γρηγόριος, ὁ Χρυσόστομος, ὁ ἅγιος Ιερώνυμος, καὶ ἡ παντοτινὴ συνήθεια τῦ ἀνατολικῶν εἰς τὰ βρέφη, εἰς τοὺς ἐρημίτας, καὶ τοὺς ταξιδάρεις; τὸ λοιπὸν ὅσας φοραῖς μνημονεύουσιν οἱ

Ex his ergo reijciuntur quisquiliæ verborum, & mendacia Gergani: Quòd sancti Patres vbique dicant, Eucharistiam esse à laicis in vtraque specie sumendam. Qua vero fronte affirmat hoc græcolutheranus, cum Patres oppositum dicant; Basilius, Nazianzenus, Chrysostomus, Hieronymus, & perpetua consuetudo Orientalium in communione infantium, eremitarum, & nauigantium? Vbicumque igitur sancti

Pa-

Patres loquuntur de vtraque specie, non improbant priuatam cõmunionẽ sub vna specie; sed agunt de communione illa, quæ publice habebatur in Ecclesijs. Nec fuit vnquam scopus sanctis Patribus, vt docerent, Non esse perfectam Communionẽ, nisi in vtraque specie. Nam illi ipsi, qui publice Communionem porrigebant in vtraque, porrigebant etiam ad priuatam sub altera specie, vt expresse vidimus è Basilio.

οἱ πατέρες καὶ τὰ δύο εἴδη, δὲν κατακρίνουσι τὴν μερικὴν κοινωνίαν εἰς τὸ ἓν εἶδος, ἀλλὰ μιλοῦσι δι' ἐκείνην τὴν κοινωνίαν ὁποῦ ἐγίνετο δημοσίᾳ εἰς τὰς ἐκκλησίας. Καὶ δὲν ἐσάθη ποτὲ σκοπὸς τῶν πατέρων νὰ διδάξουν, πῶς δὲν εἶν' τελεία κοινωνία εἰμὴ εἰς δύο εἴδη, ὅτι αὐτοὶ ὁποῦ ἔδιδαν τὴν κοινωνίαν καὶ εἰς τὰ δύο εἴδη, τὴν ἔδιδαν καὶ εἰς τὸ ἓν, καθὼς βοᾷ ὁ μέγας Βασίλειος.

BLAS-

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΞΕ.

Κοινωνῶντας οἱ λαϊκοὶ εἰς ἓν εἶδος λαμβάνειν ἀτελῆ κοινωνίαν.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA LXV.

Vnius Speciei Communio in laicis est imperfecta.

REFVTATIO.

Λέγει ὁ παροιμιαστής· Παγὶς ἐχυθήσεται ἐν ἀϊδρεῖ τὰ ἴδια χείλη· καὶ ἀλλόκοτα ῥήμασιν ἰδίοις σάμβαλος. ὁμολογεῖ ὁ Γεργάνιος εἰς τὸ ὅμοιον ζητημάτιον πέμπτον τῆ ἐννάτῃ βιβλίου· ὅτι εἰς τὴν ἁγίαν κοινωνίαν ἓν ὅλος ὁ Χριστὸς ἐστι καὶ ὅλος ὁ Χριστὸς εἰς ὅλα τὰ κατάτινα ὁποῦ λαμβάνουσι οἱ Χριστιανοί· ὅτι ὁ Χριστὸς ἓν ἀδιαίρετος. ὁμολογοῦντας τοῦτο εἶναι ἀνάγκη καὶ ὁμολογήσειν, ὅτι ὅλος ὁ Χριστὸς ἓν εἰς τὸ εἶδος τοῦ ἄρτου, καὶ ὅλος ὁ Χριστὸς ἓν εἰς τὸ εἶδος τοῦ οἴνου

Llaqueatus es verbis oris tui, dicebat Sapiens, & captus proprijs sermonibus. Quæstiuncula 5. noni sui libri fatetur Gerganus; In sacra Communione, & cunctis particulis, quas sumunt Christiani, esse totum Christum; quia Christus est indiuisus. Cum fateatur hoc, fateri etiam cogitur, totum Christum esse sub specie panis, & totum sub specie vini; Christus enim vbicũq est, indiuisus est. & sequitur necessario, vt qui duabus spe-

Prou. 6. 2.

ſpeciebus communicat, nihil plus accipiat eo, qui altera communicat: Vterque enim accipit vnum eundemque totum atque integrum Chriſtū. Si ergo perfecta eſt illius communio, perfecta etiam huius erit. Et mentitur, & blaſphemat homo ſpurciſſimus, alterius ſpeciei Communionem vocans imperfectam. Si ſolo pane ſacrificaret ſacerdos, imperfectum eſſet ſacrificium, quod Chriſtus Dominus in duabus inſtitutit ſpeciebus. Sed peracto incruento ſacrificio nec ipſe Chriſtus, nec Apoſtolus, nec perpetua conſuetudo Eccleſiæ adſtringit laicos ad communionem ſub vtraque. Idcirco incruentum ſacrificium iuxta figuram Melchiſedec in ſpeciebus panis & vini conficitur: Ad communionem vero non ſpectat figura Melchiſedec.

νου, ὅτι ὁ Χριστὸς πανταχοῦ ὅπου ὁρίσηται εἶναι ἀδιαίρετος. τὸ λοιπὸν ἐξ ἀνάγκης ἀκολουθεῖ, ὅτι ὁ κοινωνῶν εἰς τὰ δύο καὶ μὴ λαμβάνῃ τίποτε τελειότερον ἀπ' ἐκεῖνον ὁπού κοινωνᾷ τὸ ἓν εἶδος. καὶ ὁ ἐκεῖνος ὁπού κοινωνᾷ εἰς τὰ δύο εἴδη λαμβάνει τελείαν κοινωνίαν, ἄρα ἐξ ἀνάγκης τελειωτάτην κοινωνίαν λαμβάνει καὶ ὅποιος δέχεται μόνον τὸ ἓν εἶδος· ὀφειλὴ τόσον εἰς τὰ δύο, ὅσον εἰς τὸ ἕνα εἴ ἕνας καὶ μόνος ὅλος ὁ Χριστός. ποῦ λοιπὸν ἐθεμελίωσε τὴν ἄθεον βλασφημίαν, ὅτι ἡ κοινωνία εἰς ἓν εἶδος εἶ ἀτελής; ἂν δὲ εὐχαριστήσας ὁ ἱερεὺς εἰς ἄρτον μόνον, ἤθελε εἶσαι ἀτελὴς θυσία, ὡσὰν ὁ Χριστὸς ἐνομοθέτησε τὴν ἀναίμακτον θυσίαν εἰς δύο εἴδη. ἀμὴ ἀφ' οὗ γένῃ ἡ ἀναίμακτος θυσία, οὔτε αὐτὸς ὁ Χριστὸς, οὔτε ὁ Ἀπόστολος, οὔτε ἡ παντοτινὴ συνήθεια τῆς ἐκκλησίας ἀναγκάζουσι νὰ γίνεται τῷ λαϊκῶν ἡ κοινωνία εἰς δύο εἴδη. Διὰ τοῦτο ἡ ἀναίμακτος θυσία καὶ τὸν τύπον τοῦ Μελχισεδὲκ φρί-

πει

πεπ νὰ ἓν εἰς δύο εἴδη, ἀμὴ διὰ τὴν κοινωνίαν δὲν ἓν ὁ τύπος τῦ Μελχισεδέκ. καὶ εὔκαιρα ἐρίζονται ταῖς βλασφημίαις οἱ θεομάχοι καὶ μυστηριομάχοι.

sedec. Et blasphemias frustra euomunt diuiniſſimi Sacramenti oppugnatores.

Λέγοντας ὁ Χριστὸς, Εαίτις φάγῃ ἐκ τέτου τοῦ ἄρτου ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα· δὲν λέγει διὰ τὴν ἁγίαν κοινωνίαν εἰς ἕνα εἶδος, ἀλλὰ μιλεῖ διὰ τὴν ζαρκωσιν.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA LXVI.

Quando dixit Christus : Si quis manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum : non intellexit Communionem sub vna specie, sed Incarnationem.

Ioan. 6. 5.

REFVTATIO.

EX his Christi verbis, inquit Euangelista, litigabant Iudæi ad inuicem dicentes; Quomodo potest hic nobis carnem suam dare ad manducandum ? Et Chrysostomus : Quoniam, inquit, dixerat mortuos fuisse eos, qui manducauerant manna, intulit : Qui manducat ex hoc pane, viuet in æternum. Et infra. Siquis vero, inquit, roget; Cur de mysterijs sermonem

Ἀπὸ τῶν τοῦ λόγια τοῦ Χριστοῦ λέγει ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, ἐμάχοντο πρὸς ἀλλήλους οἱ Ἰουδαῖοι λέγοντες, πῶς δύναται οὗτος ἡμῖν δοῦναι τὴν σάρκα φαγεῖν; Καὶ ὁ Χρυσόστομος· ὅπερ δὲ λέγει, εἶπεν· ὅτι ἀπέθανον οἱ τὸ μάννα φαγόντες, ἐπήγαγεν· ὁ τρώγων ἐκ τοῦ ἄρτου τούτου ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ ὑποκάτω· εἰ δὲ ἐρεθίζοι τις, τί δήποτε καὶ τὸν περὶ μυστηρίων ἐπέ-

ἐνέλαβε λόγον; ἐκεῖνο ἐρῶμεν, ὅτι κὴ τούτων σφόδρα τὸν λόγων ὁ καιρὸς ἦν. Λοιπὸν εἰ οἱ Ἑβραῖοι ἐσκανδαλίσθησαν, εἰ καὶ αἰσχρὰ καὶ ἄδικα, ὡς λέγει ὁ Χρυσόστομος, περιττίας τὰ λόγια τὰ τοῦ Χριστοῦ δηλῶν τὸ φαγητὸν τῆς σαρκὸς, οὐχὶ δηλῶν τὴν σάρκωσιν· κὴ αὐτὸς ὁ Χριστὸς ὑποκρινόμενος πρὸς τὸ σκάνδαλον τῶν Ἰουδαίων εἶπεν· Ἀμὴν, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ πίητε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς.

Καὶ ὁ Χρυσόστομος, Ἐπειδὴ λέγει, ἐμωράθησαν ἔλεγον οἱ Ἰουδαῖοι, ὅτι ἀδύνατον τοῦτό ἐστι, δείκνυσιν αὐτὸς οὐ μόνον οὐκ ἀδύνατον, ἀλλὰ καὶ σφόδρα ἀναγκαῖον· καὶ συνεχῶς στρέφει τὸν περὶ τῶν μυστηρίων λόγον, δεικνὺς τοῦ πράγματος τὸ ἀναγκαῖον.

Πῶς ὁ Γεργαῖος μὲ τοὺς Λουτεραίους τοὺς ἔγιναν ἀναισθητότεροι καὶ ἀνοητότεροι ἀπὸ τοὺς Ἑβραίους, καὶ ἀποκοτοῦσι νὰ ἀρνηθοῦν ἐκεῖνο ὅπου

nem induxerit; respondebimus; Huiusmodi sermonem fuisse tunc maximè opportunum. Si ergo Iudæi passi sunt scandalum, licet ex insipientia & prauitate sua, inquit Chrysostomus; intelligendo verba Christi de carne eius comedenda, non de Incarnatione. Et Christus ipse respondens ad passos scandalum aiebat; Amen, amen dico vobis; Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis. Ioa.6.54.

Et Chrysostomus; Quia, inquit, antea dicebant Iudæi, hoc esse impossibile; ostendit ipse non modo impossibile non esse, sed etiam valde esse necessarium: & sæpe repetit sermonem de mysterijs, vt rei necessitatem declaret.

Cum hæc ita sint, Cur Gerganus cum suis magistris euasere ludæis insipientiores & stolidiores; & negare audent, quod il-

li non negarunt? Confessi sunt Hebræi, verba illa; Siquis manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum; non aliud significare, quam quod voces ipsæ indicant; & propterea, passi sunt scandalum. Qua ergo mente, quo sensu Lutherani voces Christi peruertunt; & accommodant ad blasphemias?

Est porro notatu dignissimum; Quòd respondens Dominus ad sensum Iudæorum confirmat eorum opinionem. Dicebant illi; Quomodo potest hic nobis carnem suam dare ad manducandum? & Chri-
Ioa.6 53. stus respondit; Amen, amen dico vobis; Nisi manducaueritis, &c. Sermonem hunc Iudæi durum esse dixerunt; intelligentes nomine carnis veram carnem, non in figura, & nudè spiritualiter. Christus ergo illos in opinione confirmãs intelligebat nomine carnis veram carnem; non in figura, & mere spiritualiter. Ne putarent, inquit Chrysostomus,
Ioa.ver.55 ænig-

ὁπου ὡμολόγησαν ἐκεῖνοι; ὡμολόγουν οἱ Ἑβραῖοι, ὅτι τὰ λόγια ἐκεῖνα· Εαὐτις φάγῃ ἐκ τούτου τοῦ ἄρτου, ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα· δὲν ἔχουσιν ἄλλον νοῦν διὰ ἐκεῖνον ὁποῦ σημαίνουσι, καὶ διὰ τοῦτο ἐσκανδαλίσθησαν. μὲ ποῖον νοῦν, μὲ ποίαν ἐξήγησιν οἱ Λουτεραῖοι ἀλλάσσουσι ταῖς φωναῖς τοῦ Χριστοῦ, καὶ ταῖς διαστρέφουσιν εἰς βλασφημίαν;

Καὶ ἐδῶ ἄξιον πολλῆς ἐπιτιμήσεως, ὅτι ἀποκρίνεται ὁ Χριστὸς πρὸς τὴν ἔννοιαν τῶν Ἰουδαίων, καὶ τοῦτο βεβαιώνει εἰς τὸ γνώμιτους. ἔλεγαν ἐκεῖνοι, πῶς δύναται οὗτος δοῦναι τὸ σάρκα φαγεῖν; καὶ ὁ Χριστὸς ἀπεκρίθη· Ἀμὴν, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, &c. τὰ λοιπά. οἱ Ἑβραῖοι ἐγρικοῦσαν τὸ σάρκα θεαγματικῶς, ὄχι τυπικῶς, καὶ μόνον πνευματικῶς. τὸ λοιπὸν βεβαιώνοντας τὸ γνώμιτους ὁ Χριστὸς ἐγρίκα θεαγματικῶς, ὄχι τυπικῶς, καὶ μόνον πνευματικῶς· ὥστε μὴ νομίζειν, λέγει ὁ Χρυσόστο-

σόμος, αἴνιγμα εἶναι τὸ εἰρημένον καὶ παροιμίαν, ἀλλ' εἰδέναι ὅτι πάντως δεῖ φαγεῖν τὸ σῶμα.

Αἰχμωθήτωσαν οἱ τοῦ Καλβίνου, ἀρνούμενοι εἰς τοῦτο τὸ μυστήριον τὴν πνευματικὴν τοῦ Χριστοῦ παρουσίαν· διατὶ ἀρνούμενοι τοῦτο δὲν πιστεύουσι τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἀρνοῦνται τὸν Χριστόν.

Αἰχμωθήτω καὶ ὁ Λουτέρος, ὅτι λέγοντας ὁ Χριστός· Εἴ τις φάγῃ ἐκ τούτου τοῦ ἄρτου, ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα· ὁ ἄρτος ὃν ἐγὼ δώσω, ἡ σάρξ μού ἐστιν· ἐξήγησεν ἀκόμη καὶ εἰπών, Ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς· καὶ ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν. λοιπὸν καθὼς ὁ Χριστὸς ὅτε ἔλεγεν, Ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος, δὲν εἶχεν ἐπαίρετον οὐσίαν ψωμίου· ὁμοίως καὶ ὁ ἄρτος τῆς εὐχαριστίας μόνον περιέχει τὸν Χριστὸν, οὐχὶ καὶ οὐσίαν ψωμίου.

Ας ἰδοῦσιν οἱ Χριστιανοὶ, ποίαις βλασφημοδιδασκαλίαις ἐναντίον τοῦ Εὐαγγελίου πάσχουσιν οἱ αἱρετικοὶ νὰ εἰσέρχουσιν εἰς τὴν ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν.

ænigma & parabolam esse quod dicebatur; sed scirent, esse omnino necessarium vesci corpore eius.

Erubescant Caluinistæ negantes in hoc mysterio realem Christi præsentiã. Quam negantes, Christi verbis fidem non habent; Quod est in Christum non credere.

Erubescant & Lutherani: Siquidē qui dixit; Siquis manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum. Et, Panis, quem ego dabo, caro mea est: Explicauit etiam dicens; Ego sum panis vitæ: Ego sum panis viuus. Sicut ergo quando Christus dicebat, Ego sum panis; non habebat in se substantiam panis; ita & panis Eucharistiæ solum continet Christum, non & substantiam panis. 51. 48. 51.

Videant Christiani, quæ blasphemiarum monstra studeãt inuehere hæretici in Orientalem Ecclesiam contra Euangelij veritatem.

Δδ'-

Notandum præterea, quòd per illa verba; Ego
Ioa. 6. 51. ſum panis viuus; apertiſſimè declarat Chriſtus, totum ſe eſſe in pane conſecrato. Si ergo totus in pane eſt, nihil plus continent duæ ſpecies, quàm vna tantum: & qui ſumit alteram, nihil minus accipit ſumente vtramque.

Tertio notandum; nihil concludere Gerganum, dum ita ratiocinatur. Si per illa verba; Siquis manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum: indicauit Chriſtus myſticam cænam: Cum infra dixit; Qui manducat meam carnem; & bibit meum ſanguinem, habet vitam æternam; ipſe ſuam mentem declarauit. Quibus igitur dicit, vt carnem comedant, & ſanguinem bibant; illi debent vtramque ſpeciem ſumere. Atqui omnibus illa dixit, ergo omnes debent communicare ſub vtraque.

Nihil inquàm, concludit Gerganus. Non enim ani-

Δεύτερον σημειωτέον, ὅτι λέγοντας ὁ Χριστὸς, ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν, διδάσκει καθαρώτατα, πῶς εἰς τὸν ἄρτον τῆς εὐχαριστίας ἓν ὅλος ἀτός τε. καὶ αὖ ἓν ὅλος εἰς τὸ εἶδος τῦ ἄρτυ, τὸ λοιπὸν τόσον περιέχει τὸ ἓν εἶδος, ὅσον καὶ τὰ δύο. καὶ λαμβάνοντας τὸ ἓν, δὲν λαμβάνεται ὀλιγώτερον ἀπὸ λαμβάνοντας κὴ τὰ δύο.

Τρίτον, ὅτι ἀνόητα συλλογίζεται ὁ Γεργάνος εἰς τῦτον τὸν τρόπον· Αν ἴσως ὁ Χριστὸς ἐμίλιε διὰ τὸν μυστικὸν δεῖπνον ὅταν εἶπε· Εάν τις φάγῃ ἐκ τούτυ τῦ ἄρτυ, ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα· λέγοντας ἀπλακάτω, ὁ τρώγων μυ τὸ σάρκα καὶ πίνων μυ τὸ αἷμα ἔχει ζωὴν αἰώνιον· ἐξήγησε τὰ λόγια τυ· καὶ ὁποίων λέγει νὰ φάγουν τὸ σάρκα κὴ νὰ πίνουν τὸ αἷμα, ἐκεῖνοι πρέπει νὰ κοινωνοῦν καὶ εἰς τὰ δύο εἴδη. ἀμὴ ὁ Χριστὸς τὸ εἶπε διὰ ὅλους, ἄρα ὅλοι πρέπει νὰ κοινωνῶν εἰς τὰ δύο εἴδη.

Καὶ δὲν ἐσοχάδη ὁ Γεργάνος μὲ τοὺς μωρὸς διδασκά-

σπάλθους τὰ, ὅτι ὁ Χριστὸς καθὼς εἰς τὸ ἕνα ἐμίλησε μὲ ὅλους, ἔτζι καὶ εἰς τὸ ἄλλο· ὃ ἂν λέγοντας, Ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα, ἐνομοθέτησε τὴν κοινωνίαν εἰς τὰ δύο εἴδη· λέγοντας· Ἐάν τις φάγῃ ἐκ τούτου τοῦ ἄρτου, ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ τὸν ὅμοιον λογαριασμὸν μιλῶντας μὲ ὅλους ἐνομοθέτησε τὴν κοινωνίαν εἰς ἓν εἶδος.

Τὸ λοιπὸν καὶ τοῖς Λουτεραίοις ὁ Χριστὸς ἐνομοθέτησε τὰ ἐναντία, καὶ εἰς τὰ δύο καὶ ὄχι εἰς τὰ δύο. ἀλλ' ἐπειδὴ τοῦτο εἶναι ἀδύνατον, ἐξ ἀνάγκης ἀκολουθεῖ, ὅτι ὁ Χριστὸς ὅτε τοῦτο ἐνομοθέτησε, ὅτε ἐκεῖνο. καὶ τούτου ἀπόδειξις εἶναι τὸ ἀδιάφορον τῆς κοινωνίας, ὁποῦ εἶχε καὶ ἔχει ἡ παντοτινὴ συνήθεια τῆς ἐκκλησίας· ἡ ὁποία κυβερνημένη ἀπὸ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ καταλαμβαίνοντας τὰ λόγια τοῦ διαγγελίου ἔδωκε τὴν λαϊκὴν εἰς καιρὸν τὰ δύο εἴδη,

animaduertit cum suis pseudomagistris, Vtrumque Christi dictum esse commune ad omnes. Et si dicendo; Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem; præcepit communionem in vtraque specie: Dicendo etiam; Siquis manducauerit ex hoc pane, viuet; pari ratione fatendum est, præcepisse communionem sub vna specie. Ad omnes enim æquè dirigebat sermonem cum dixit hoc, sicut & illud.

Contraria igitur Christus præcepit, Communionem sub vtraque, & Communionem sub altera, si valet argumentum Lutheranorum. Sed quia impossibile hoc est, certum quoque est, neutro dictorum illorum esse latam à Christo legem de Communione. Cuius probatio euidens est, quod de indifferentia Communionis diximus ex antiqua, & adhuc vigente consuetudine Ecclesiæ, quam instruit Spiritus san-

ctus. Cuius afflatu illa intelligens Euangelij verba, dedit aliquando laicis vtramque speciem, & ad priuatam communionem alteram tantum.

Rursus iustis grauissimisque de causis vtens potestate sua, publicam quoque communionem laicorum reduxit ad alteram speciem. Ita pessumdatur verbosa Gergani blasphemia, qui falsissimè asserit; Christum per Apostolos mandasse, & diuinum esse præceptum, Vt Christiani omnes vtramque speciem communicent.

δη, ἡ εἰς ἕνα θεὸς μεταλαμβάνειν κοινωνίαν.

Καὶ πάλιν διὰ καλαῖς καὶ μεγάλαις ἀφορμαῖς κατὰ τὴν ἐξουσίαν της εἰς ἓν εἶδος θεὶς τὴν κοινὴν ἀκόμη καὶ δημοσίαν κοινωνίαν. καὶ καταπατεῖται ἡ πολύλογος βλασφημία τοῦ Γεργάνου, ὅπου ψευδολογεῖ, πῶς ὁ Χριστὸς ἐπροστάξατε διὰ τῶν Ἀποστόλων, καὶ εἶναι θεοῦ ὁρισμὸς, ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ νὰ κοινωνοῦν καὶ μὲ δύο εἴδη.

BLAS-

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΞΖ.

Οτι γεγραφοντας ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς, ὡς ὁ Δεσπότης Χριστὸς εὐλόγησε τὸν ἄρτον εἰς τὸ Εμμαοὺς· καὶ εἰς τὰς πράξεις τῶν Ἀποστόλων ὅτε γέγραφε· ἦσαν προσκαρτεροῦντες τῇ διδαχῇ τῶν Ἀποστόλων, καὶ τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου· καὶ ὅμοια ῥήματα, δὲν ἔχουν σχέσιν εἰς τὴν κοινωνίαν.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA LXVII.

Quod ſcriptum eſt in Euangelio Lucæ, Dominum accepiſſe panem, benedixiſſe, ac fregiſſe. & in Actis: Erant autem perſeuerantes in doctrina Apoſtolorum, & fractione panis: & ſimilia loca non ſpectant ad Communionem. ca. 24.30. cap. 2.42.

REFVTATIO.

Ραφει ὁ μεγας Αθανάσιος εἰς τὸ ὁπισολὼ πρὸς Σεραπίωνα κὰ τὸν λεγόντων κτίσμα τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὅτι κάθε φορὰ ὁποῦ ἡ θεία

NEpiſtola ad Serapionẽ contra eos, qui dicunt, Spiritum ſanctum eſſe creaturam, ſanctus Athanaſius tradit regulam; Quando ſer-

sermo est de Spiritu sãcto, scripturam adhibere semper articulum, aut aliquid addere æquipollens. v. g. sãctum, Paracletum, veritatis, & similia: ex quo perspicuum sit intelligendam esse tertiam diuinam personam. Exigit hoc certè græca phrasis, vt iuxta obseruationes Grammaticorum articulus appositus notet vel præcedentem rei notitiam, aut singularem rei possessionem, aut non determinatam significationem, aut excellentiam. Et postremum hoc est, de quo loquitur Athanasius:

Cum igitur sanctus Lucas peritissimus græci sermonis ita scripserit: Et factum est, dum recumberet cum eis, accepit panem (& huic voci apposuerit græcè articulum) & benedixit, ac fregit, & porrigebat illis: Procul dubio articulum apposuit ad exprimendum quid singulare; quem apponere nullo modo debebat, si sermo illi esset de pane com-

ἡ θεία γραφὴ ὀνομάζει πνεῦμα μὲ τὸ ἄρθρον, τὸ πνεῦμα, ἢ ἄλλῳ προσθήκῃ ἰσοδυνάμου, ἤγουν πνεῦμα ἅγιον, παράκλητον, πνεῦμα ἀληθείας, καὶ τὰ ὅμοια, χρυσᾶται ὄχι ἄλλο παρὰ τὸ τρίτον θεϊκὸν πρόσωπον. καὶ τοῦτο εἶναι καὶ τῶν ἰδιότητα τοῦ ἑλληνισμοῦ, καὶ τοὺς κανόνες τῶν γραμματικῶν ὁποῦ λέγουσιν· Οτι τὸ προτακτικὸν ἄρθρον σημαίνει ἢ προγνωσμένου αἰαπόλησιν, ἢ μοναδικὴν κτῆσιν, ἢ ἀορίστιαν, ἢ ἐξοχήν, καὶ τοῦτο ὁποίαν ἐξοχὴν οἶδεν τὸν καιρὸν ὁ Ἀθανάσιος.

Λέγοντας λοιπὸν ὁ Λουκᾶς, ὁποῦ εἶχε πολλὴν εἴδησιν τοῦ ἑλληνισμοῦ· Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ κατακλιθῆναι αὐτὸν μετ' αὐτῶν, λαβὼν τὸν ἄρτον εὐλόγησε, καὶ κλάσας ἐπεδίδου· οἶχως ἀμφιβολίαν ἔβαλε τὸ ἄρθρον δι' ἐξοχήν. ὅτι αἰ ἐμίλει διὰ κοινὸν ἄρτον, ἔφθανε νὰ εἶχε εἰπεῖ ἑλληνικά· λαβὼν ἄρτον εὐλόγησε. τώρα βάλλοντας τὸ ἄρθρον σημαίνει τὸ κατ' ἐξοχήν.

χὴν. διὰ τοῦτο ἐβλασφήμησεν ὁ Λουτέρος ἀπὸ τὴν ἀμαθίαν τοῦ ἑλληνισμοῦ, λοιπὸν κ̣ τὸν κανόνα τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου ἢ διὰ τὸ ἄρθρον, ἢ διά τινα μερικὴν αἰτίαν γνωρίζομεν, πότε ἡ θεία γραφὴ μὲ ὄνομα ἄρτου γυμνὸν τὴν εὐχαριστίαν. ὅθεν ἐξηγῶντας τὸ κ̣ Λουκᾶ εὐαγγέλιον ὁ Θεοφύλακτος, διὰ τὸν ἄρτον εἰς τὴν Ἐμμαοὺς λέγει· Ὅτι τοῖς μεταλαμβάνουσι τοῦ εὐλογημένου ἄρτου διανοίγονται οἱ ὀφθαλμοὶ εἰς τὸ ἐπιγνῶναι τὸν Χριστόν· μεγάλην γὰρ καὶ ἄφατον δύναμιν ἔχει ἡ τοῦ Κυρίου σάρξ.

Καὶ ὁ μακάριος Αὐγουστῖνος εἰς τὴν ῥμα. ὁμιλίαν τὸ ἐξηγᾶ διὰ τὴν ἁγίαν κοινωνίαν. Ἐφανέρωσε, λέγει, τὸν ἑαυτόν τε ὁ Κύριος ἐν τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου. μάθετε ποῦ ἔχετε νὰ γυρεύετε τὸν Χριστὸν, ποῦ νὰ τὸν ἀναγνωρίζετε, ὅταν τὸν τρώγετε. Τοῦτος ἔν ὁ νοῦς τῆς γραφῆς, ὄχι κ̣ τὸν Γερμανὸν διὰ τὸν ἄρτον τοῦ αἱτιοδώρου, ὅτι εἰς τὸν κοι-

communi. Quod si Lutherus percepisset, non blasphemasset. Itaque iuxta regulam Athanasij vel ex articulo, vel aliqua peculiari circumstantia dignoscemus, quando panis nomine Scriptura significet Eucharistiam; vt videre est in locis, quæ negat Gerganus per summam insciti am loqui de communione; Actorum cap. 2, & 20. Quapropter Theophylactus exponens locum Euangelij Lucæ: Communicantibus, inquit, panem consecratum aperiuntur oculi ad cognoscendum Christum. Caro enim Domini vim habet magnam & ineffabilem.

Et sanctus Augustinus sermone De tempore 141. pro Eucharistia locum eundem exponens ait; Præsentauit Dominus se ipsum in fractione panis. Discite, vbi Dominum quæratis; Discite, vbi habeatis; Discite, vbi agnoscatis, quando manducatis. Hic est Scripturæ sensus iuxta sanctos Patres;

non

non quod fingit Germanus, intelligendum esse panem illum, quem ad liturgiæ finem Græci dispensant. Nam tempore Apostolorum non videtur fuisse in vsu talis dispensatio panis.

Quod vero Germanus addit: Si Christus in Emmaus dedit Eucharistiam, credendum esse, datum quoque ab eo sanguinem: Probandum illi hoc erat sanctorum testimonijs; quos ipsemet in primo sui pseudocatechismi libro, Quæst. 1. Respons. 7. fatetur veros interpretes Scripturæ; & non blasphemãdum cum Apostata Luthero, vbi aperta veritas cogit.

ἐὰν τῷ Ἀποστόλων δὲν φαίνεται ποθὲν νὰ ἦτον χρῆσις τῶ ἀρτοκλάσου.

Καὶ ὅταν λέγῃ ὁ Γερμανὸς, ὅτι ἂν ἔδωκεν ὁ Χριστὸς εἰς τὴν Ἐμμαοὺς τὸν ἅγιον ἄρτον, χρεωστᾶται νὰ ἔδωκε καὶ τὸ αἷμα· ἔπρεπε νὰ τ' ἀποδείξῃ μὲ μαρτυρίαν τῷ πατέρων, τοὺς ὁποίους ὁμολογᾷ αὐτὸς τοῦ εἰς τὸ πρῶτον βιβλίον τῆς ψευδοκατηχήσεως του, εἰς τὴν ἀπόκρισιν τῆς ζ. ἐρωτήσεως, ὅτι εἶν' ἐξηγηταὶ τῆς θείας γραφῆς· ὄχι νὰ βλασφημᾷ μὲ τὸν ἀποστάτην Λουτέρον, ὁπὰ νὰ φύγῃ τὴν δυνάμιν τῆς ἀληθείας.

BLAS-

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΞΗ.

Ασεβὲς δόγμα τῶν Παπιστῶν ἐστὶ, καὶ τὸ ἐφευρόντα μὲν ὁ Πάπας Εὐγένιος, ὅτι ἐκεῖ ὅπου εἶναι τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, εἶναι καὶ τὸ αἷμα· διὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ λαμβάνουν οἱ λαϊκοὶ τὴν κοινωνίαν εἰς δύο εἴδη.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA LXVIII.

Impium Dogma Papistarum est, cuius auctor fuit Eugenius Papa; Vbi est Christi corpus, ibi esse & sanguinem. Ac propterea laicis non esse dandam Eucharistiam in vtraque specie.

REFVTATIO.

Ἐν τῇς πολλαῖς συκοφαντίαις ὅπου ἔπλασεν εἰς τὸ τρίτον συνόδον ὁ Θεοδώριτος κατηγορῶντας τοὺς δώδεκα ἀναθεματισμοὺς τοῦ ἁγίου Κυρίλλου· εἰς ταῖς ὁποίαις δὲν εἶναι συκοφαντία ἐκείνη ὅπου ἔλεγεν ὁ Ἐφέσου Μάρκος καὶ Γεώργιος ὁ Σχο-

Inter multas calumnias, quas in tertia Synodo Theodoretus Cyrillo affinxit, reprehendens 12. eius Anathematismos: Quibus in calumnijs nullo modo numeranda illa est, quam Marcus Ephesius, & Georgius Scholarius

li non negarunt? Confessi sunt Hebræi, verba illa; Siquis manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum; non aliud significare, quam quod voces ipsæ indicant; & propterea, passi sunt scandalum. Qua ergo mente, quo sensu Lutherani voces Christi peruertunt; & accommodant ad blasphemias?

Est porro notatu dignissimum; Quòd respondens Dominus ad sensum Iudæorum confirmat eorum opinionem. Dicebant illi; Quomodo potest hic nobis carnem suam dare ad manducandum? & Christus respondit; Amen, amen dico vobis; Nisi manducaueritis, &c. Sermonem hunc Iudæi durum esse dixerunt; intelligentes nomine carnis veram carnem, non in figura, & nudè spiritualiter. Christus ergo illos in opinione confirmãs intelligebat nomine carnis veram carnem; non in figura, & mere spiritualiter. Ne putarent, inquit Chrysostomus, ænig-

Ioa. 6 53.

54.

Ex ver. 55

ὅπου ὡμολόγησαν ἐκεῖνοι; ὡμολόγουν οἱ Ἑβραῖοι, ὅτι τὰ λόγια ἐκεῖνα· Ἐάντις φάγῃ ἐκ τούτου τοῦ ἄρτου, ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα· δὲν ἔχουσιν ἄλλον νοῦν φθὰ ἐκεῖνον ὁποῦ σημαίνουσι, καὶ διὰ τοῦτο ἐσκανδαλίσθησαν. μὲ ποῖον νοῦν, μὲ ποίαν ἐξήγησιν οἱ Λουτεραῖοι ἀλλάσσουσι ταῖς φωναῖς τοῦ Χριστοῦ, καὶ ταῖς διαστρέφουσιν εἰς βλασφημίαν;

Καὶ εἶναι ἄξιον πολλῆς ἐπιτιμιώσεως, ὅτι ἀποκρίνεται ὁ Χριστὸς φθὰ τὴν ἔννοιαν τῶν Ἰουδαίων, καὶ τοῖς βεβαιώνει εἰς τὸ γνώμιν τους. ἔλεγαν ἐκεῖνοι, πῶς δύναται οὗτος δοῦναι τὴν σάρκα φαγεῖν; καὶ ὁ Χριστὸς ἀπεκρίθη· Ἀμὴν, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, &c. τὰ λοιπά. οἱ Ἑβραῖοι ἐγρυκοῦσαν τὴν σάρκα θεωρητικῶς, ὄχι τυπικῶς, καὶ μόνον πνευματικῶς. τὸ λοιπὸν βεβαιώνοντας τὸ γνώμιν τους ὁ Χριστὸς ἐγρύκα θεωρητικῶς, ὄχι τυπικῶς, καὶ μόνον πνευματικῶς· ὥστε μὴ νομίζειν, λέγει ὁ Χρυσόστο-

σόσομος, αἴνιγμα εἶναι τὸ εἰρημένον καὶ παραβολὴν, ἀλλ' εἰδέναι ὅτι πάντως δεῖ φαγεῖν τὸ σῶμα.

Αἰσχυνθήτωσαν οἱ τοῦ Καλβίνου, ἀρνούμενοι εἰς τοῦτο τὸ μυστήριον τὴν σωματικὴν τοῦ Χριστοῦ παρουσίαν· διατὶ ἀρνούμενοι τοῦτο δὲν πιστεύουσι τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἀρνοῦνται τὸν Χριστόν.

Αἰσχυνθήτω καὶ ὁ Λουτέρος, ὅτι λέγοντας ὁ Χριστός· Ἐάν τις φάγῃ ἐκ τούτου τοῦ ἄρτου, ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα· ὁ ἄρτος ὃν ἐγὼ δώσω, ἡ σάρξ μου ἐστίν· ἐξήγησεν ἀκόμη καὶ εἶπεν, Ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς· καὶ ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν. λοιπὸν καθὼς ὁ Χριστὸς ὅτε ἔλεγεν, Ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος, δὲν εἶχεν ἐπαίω του οὐσίαν ψωμίου· ὁμοίως καὶ ὁ ἄρτος τῆς εὐχαριστίας μόνον περιέχει τὸν Χριστὸν, ὄχι καὶ οὐσίαν ψωμίου.

Ας ἰδοῦσιν οἱ Χριστιανοὶ, ποίαις βλασφημοδιδασκαλίαις ἐναντίον τοῦ εὐαγγελίου πάσχουσιν οἱ αἱρετικοὶ νὰ εἰσέρχουσιν εἰς τὴν ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν.

ænigma & parabolam esse quod dicebatur; sed scirent, esse omnino necessarium vesci corpore eius.

Erubescant Caluinistæ negantes in hoc mysterio realem Christi præsentiã. Quam negantes, Christi verbis fidem non habent; Quod est in Christum non credere.

Erubescant & Lutherani: Siquidē qui dixit; Siquis manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum. Et, Panis, quem ego dabo, caro mea est: Explicauit etiam dicens; Ego sum panis vitæ: Ego sum panis viuus. Sicut ergo quando Christus dicebat, Ego sum panis, non habebat in se substantiam panis; ita & panis Eucharistiæ solum continet Christum, non & substantiam panis.

Videant Christiani, quæ blasphemiarum monstra, studeãt inuehere hæretici in Orientalem Ecclesiam contra Euangelij veritatem.

Notandum præterea, quòd per illa verba; Ego
Ioa. 6. 51. sum panis viuus; apertissimè declarat Christus, totum se esse in pane consecrato. Si ergo totus in pane est, nihil plus continent duæ species, quàm vna tantum: & qui sumit alteram, nihil minus accipit sumente vtramque.

Tertio notandum; nihil concludere Gerganum, dum ita ratiocinatur. Si per illa verba; Siquis manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum: indicauit Christus mysticam cænam: Cum infra dixit; Qui manducat meam carnem; & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam; ipse suam mentem declarauit. Quibus igitur dicit, vt carnem comedant, & sanguinem bibant; illi debent vtramque speciem sumere. Atqui omnibus illa dixit, ergo omnes debent communicare sub vtraque.

Nihil inquàm, concludit Gerganus. Non enim ani-

Δεύτερον σημειωτέον, ὅτι λέγοντας ὁ Χριστὸς, ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν, διδάσκει καθαρώτατα, πῶς εἰς τὸν ἄρτον τῆς εὐχαριστίας ὅλος ἀτός τε. καὶ αὖ ὅλος εἰς τὸ εἶδος τοῦ ἄρτου, τὸ λοιπὸν τόσον περιέχει τὸ ἓν εἶδος, ὅσον καὶ τὰ δύο. καὶ λαμβάνοντας τὸ ἕν, δὲν λαμβάνεται ὀλιγώτερον ἀπὸ λαμβάνοντας καὶ τὰ δύο.

Τρίτον, ὅτι ἀνόητα συλλογίζεται ὁ Γεργάνος εἰς τοῦτον τὸν τρόπον. Αν ἴσως ὁ Χριστὸς ἐμίλει διὰ τὸν μυστικὸν δεῖπνον ὅταν εἶπε· Ἐάν τις φάγῃ ἐκ τούτου τοῦ ἄρτου, ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα· λέγοντας ἀπὸ κάτω, ὁ τρώγων μου τὸ σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἔχει ζωὴν αἰώνιον· ἐξήγησε τὰ λόγια του· καὶ ὁποίων λέγει νὰ φάγουν τὸ σάρκα καὶ νὰ πίνουν τὸ αἷμα, ἐκεῖνοι πρέπει νὰ κοινωνοῦν καὶ εἰς τὰ δύο εἴδη. ἀμὴ ὁ Χριστὸς τὸ εἶπε δι' ὅλους, ἄρα ὅλοι πρέπει νὰ κοινωνοῦν εἰς τὰ δύο εἴδη.

Καὶ δὲν ἐσοχάσθη ὁ Γεργάνος μὲ τοὺς μωρολογισα-

σμά-

σπάλθις τὸ, ὅτι ὁ Χριστὸς καθὼς εἰς τὸ ἕνα ἐμίλησε μὲ ὅλους, ἔτζι καὶ εἰς τὸ ἄλλο· ὃ ἂν λέγοντας, Ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα, ἐνομοθέτησε τὴν κοινωνίαν εἰς τὰ δύο εἴδη· λέγοντας· Ἐάν τις φάγῃ ἐκ τούτου τοῦ ἄρτου, ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ τὸν ὅμοιον λογαριασμὸν μιλῶντας μὲ ὅλους ἐνομοθέτησε τὴν κοινωνίαν εἰς ἓν εἶδος.

Τὸ λοιπὸν καὶ τοὺς Λουτεριανοὺς ὁ Χριστὸς ἐνομοθέτησε τὰ ἐναντία, καὶ εἰς τὰ δύο καὶ ὄχι εἰς τὰ δύο. ἀλλ' ἐπειδὴ τοῦτο εἶναι ἀδύνατον, ἐξ ἀνάγκης ἀκολουθεῖ, ὅτι ὁ Χριστὸς ὅτε τοῦτο ἐνομοθέτησε, ὅτε ἐκεῖνο. καὶ τούτου ἀπόδειξις εἶναι τὸ ἀδιάφορον τῆς κοινωνίας, ὁποῦ ἦλθε καὶ ἔχει ἡ παντοτινὴ συνήθεια τῆς ἐκκλησίας· ἡ ὁποία κυβερνημένη ἀπὸ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ καταλαμβαίνοντας τὰ λόγια τοῦ διαλογείου ἔδωκε τὴν λαϊκὸν εἰς ταὐτὸν τὰ δύο εἴδη,

animaduertit cum suis pseudomagistris, Vtrumque Christi dictum esse commune ad omnes. Et si dicendo; Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem; præcepit communionem in vtraque specie: Dicendo etiam; Siquis manducauerit ex hoc pane, viuet; pari ratione fatendum est, præcepisse communionem sub vna specie. Ad omnes enim æquè dirigebat sermonem cum dixit hoc, sicut & illud.

Contraria igitur Christus præcepit, Communionem sub vtraque, & Communionem sub altera, si valet argumentum Lutheranorum. Sed quia impossibile hoc est, certum quoque est, neutro dictorum illorum esse latam à Christo legem de Communione. Cuius probatio euidens est, quod de indifferentia Communionis diximus ex antiqua, & adhuc vigente consuetudine Ecclesiæ, quam instruit Spiritus san-

ctus. Cuius afflatu illa intelligens Euangelij verba, dedit aliquando laicis vtramque speciem, & ad priuatam communionem alteram tantum.

Rursus iustis grauissimisque de causis vtens potestate sua, publicam quoque communionem laicorum reduxit ad alteram speciem. Ita pessumdatur verbosa Gergani blasphemia, qui falsissimè asserit; Christum per Apostolos mandasse, & diuinum esse præceptum, Vt Christiani omnes vtramque speciem communicent.

δη, καὶ εἰς ἕνα θεὸς μεικλὼ κοινωνίαν.

Καὶ πάλιν διὰ καλαῖς καὶ μεγάλαις ἀφορμαῖς κατὰ τὴν ἐξουσίαν της εἰς ἓν εἶδος θεὸς τὴν κοινὴν ἀκόμη καὶ δημοσίαν κοινωνίαν. καὶ καταπατεῖται ἡ πολύλογος βλασφημία τῦ Γεργάνου, ὅπου ψευδολογεῖ, πῶς ὁ Χριστὸς ἐπαράγγειλε διὰ τῶν Ἀποστόλων, καὶ εἶναι θεοῦ ὁρισμὸς, ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ νὰ κοινωνοῦν καὶ μὲ δύο εἴδη.

BLAS-

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΞΖ.

Οτι γράφοντας ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς, ὡς ὁ Διδάσκαλος Χριστὸς εὐλόγησε τὸν ἄρτον εἰς τὸ Εμμαοὺς· καὶ εἰς τὰς πράξεις τῶν Ἀποστόλων ὅτε γράφει· ἦσαν δὲ προσκαρτεροῦντες τῇ διδαχῇ τῶν Ἀποστόλων, καὶ τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου· καὶ ὅμοια ῥήματα, δὲν ἔχει διὰ κοινωνίαν;

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA LXVII.

Quod ſcriptum eſt in Euangelio Lucæ, Dominum ca. 24.30
accepiſſe panem, benedixiſſe, ac fregiſſe: &
in Actis: Erant autem perſeuerantes in cap. 2.42.
doctrina Apoſtolorum, & fractione panis: & ſimilia loca
non ſpectant ad Communionem.

REFVTATIO.

Γράφει ὁ μέγας Ἀθανάσιος εἰς τὸν ὁσιολόγητον πρὸς Σεραπίωνα κατὰ τῶν λεγόντων κτίσμα τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὅτι κἀκεῖθεν φαίνεται ὅπου ἐτέθη

NEpiſtola ad Serapionẽ contra eos, qui dicunt, Spiritum ſanctum eſſe creaturam, ſanctus Athanaſius tradit regulam; Quando

sermo est de Spiritu sãcto, scripturam adhibere semper articulum, aut aliquid addere æquipollens. v. g. sãctum, Paracletum, veritatis, & similia: ex quo perspicuum sit intelligendam esse tertiam diuinam personam. Exigit hoc certè græca phrasis, vt iuxta obseruationes Grammaticorum articulus appositus notet vel præcedentem rei notitiam, aut singularem rei possessionem, aut non determinatam significationem, aut excellentiam. Et postremum hoc est, de quo loquitur Athanasius:

Cum igitur sanctus Lucas peritissimus græci sermonis ita scripserit: Et factum est, dum recumberet cum eis, accepit panem (& huic voci apposuerit græcè articulum) & benedixit, ac fregit, & porrigebat illis: Procul dubio articulum apposuit ad exprimendum quid singulare; quem apponere nullo modo debebat, si sermo illi esset de pane com-

ἡ θεία γραφὴ ὀνομάζει πνεῦμα μὲ τὸ ἄρθρον, τὸ πνεῦμα, ἢ ἄλλως προσθήκην ἰσοδυνάμουν, ἤγουν πνεῦμα ἅγιον, Παράκλητον, πνεῦμα ἀληθείας, καὶ τὰ ὅμοια, γραφεται ὄχι ἄλλο παρὰ τὸ ξίτον θεϊκὸν πρόσωπον. καὶ τοῦτο εἶναι κατὰ τὴν ἰδιότητα τῆς ἑλληνισμοῦ, καὶ τοὺς κανόνες τῶν γραμματικῶν ὁπού λέγουσιν· Οτι τὸ προτακτικὸν ἄρθρον σημαίνει ἢ προγνωσμένου αἰαπόλησιν, ἢ μοναδικὴν κτῆσιν, ἢ ἀορισίαν, ἢ ὑπεροχήν, καὶ τοῦτο ὁποίαν ὑπεροχὴν δίδει τὸν κανόνα ὁ Αθανάσιος.

Λέγοντας λοιπὸν ὁ Λουκᾶς, ὁπού ἔχε πολλὴν εἴδησιν τῆς ἑλληνισμοῦ· Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ κατακλιθῆναι αὐτὸν μετ' αὐτῶν, λαβὼν τὸν ἄρτον εὐλόγησε, καὶ κλάσας ἐπεδίδου· δίχως ἀμφιβολίαν ἔβαλε τὸ ἄρθρον δι' ὑπεροχήν. ὅτι αὐτὸς μίλησε διὰ κοινὸν ἄρτον, ἔφερεν να εἶχεν ἀπτὶ ἑλληνικά· λαβὼν ἄρτον εὐλόγησε. τώρα βάλλοντας τὸ ἄρθρον σημαίνει τὸ κατ' ὑπεροχήν.

χήν. διὰ τοῦτο ἐβλασφήμησεν ὁ Λουτέρος ἀπὸ τὴν ἀμαθίαν τοῦ ἑλληνισμοῦ, λοιπὸν κ᾽ τὸν κανόνα τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου ἢ διὰ τὸ ἄρθρον, ἢ διά τινα μερικὴν ἀφέσασιν γνωρίζομεν, ποτὲ ἡ θεία γραφὴ μὲ ὄνομα ἄρτου γυμνὸ τὴν εὐχαριστίαν. ὅθεν ἐξηγῶντας τὸ κ᾽ Λουκᾶ εὐαγγέλιον ὁ Θεοφύλακτος, διὰ τὸν ἄρτον εἰς τὴν Ἐμμαοὺς λέγει· Ὅτι τοῖς μεταλαμβάνουσι τοῦ ἁγιασμένου ἄρτου διανοίγονται οἱ ὀφθαλμοὶ εἰς τὸ ἐπιγνῶναι τὸν Χριστόν· μεγάλην γὰρ καὶ ἄφατον δύναμιν ἔχει ἡ τοῦ Κυρίου σαρξ.

Καὶ ὁ μακάριος Αὐγουστῖνος εἰς τὴν ῥμα. ὁμιλίαν τὸ ἐξηγᾶ διὰ τὴν ἁγίαν κοινωνίαν. Ἐφανέρωσε, λέγει, τὸν ἑαυτόν τε ὁ Κύριος ἐν τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου. μάθετε πῶς ἔχετε νὰ γυρεύετε τὸν Χριστὸν, ποῦ νὰ τὸν ἀναγνωρίζετε, ὅταν τὸν τρώγετε. Τοῦτος ἔν ὁ νοῦς τῆς γραφῆς, ὄχι κ᾽ τὸν Γερμανὸν διὰ τὸν ἄρτον τοῦ αἰτιδώρου, ὅτι εἰς τὸν καθ-

communi. Quod si Lutherus percepisset, non blasphemasset. Itaque iuxta regulam Athanasij vel ex articulo, vel aliqua peculiari circumstantia dignoscemus, quando panis nomine Scriptura significet Eucharistiam; vt videre est in locis, quæ negat Gerganus per summam insciti am loqui de communione; Actorum cap. 2, & 20. Quapropter Theophylactus exponens locum Euangelij Lucæ; Communicantibus, inquit, panem consecratum aperiuntur oculi ad cognoscendum Christum. Caro enim Domini vim habet magnam & ineffabilem.

Et sanctus Augustinus sermone De tempore 141. pro Eucharistia locum eundem exponens ait; Præsentauit Dominus se ipsum in fractione panis. Discite, vbi Dominum quæratis; Discite, vbi habeatis; Discite, vbi agnoscatis, quando manducatis. Hic est Scripturæ sensus iuxta sanctos Patres;

non

non quod fingit Gerganus, intelligendum esse panem illum, quem ad liturgiæ finem Græci dispēsant. Nam tempore Apostolorum non videtur fuisse in vsu talis dispensatio panis.

Quod vero Gerganus addit: Si Christus in Emmaus dedit Eucharistiam, credendum esse, datum quoque ab eo sanguinem: Probandum illi hoc erat sanctorum testimonijs; quos ipsemet in primo sui pseudocatechismi libro, Quæst. 1. Respons. 7. fatetur veros interpretes Scripturæ; & non blasphemādum cum Apostata Luthero, vbi aperta veritas cogit.

ἐν τῇ Ἀποστόλων δὲν φαίνεται ποθὲν νὰ ἦτον χρῆσις τῦ ἀντιδώρου.

Καὶ ὅταν λέγῃ ὁ Γεργάνις, ὅτι ἂν ἔδωκεν ὁ Χριστὸς εἰς τὸ Ἐμμαοὺς τὸν ἅγιον ἄρτον, γρικᾶται νὰ ἔδωκε καὶ τὸ αἷμα· ἔπρεπε νὰ τ' ἀποδείξῃ μὲ μάρτυρίαν ἀπὸ πατέρων, τοὺς ὁποίους ὁμολογᾷ αὐτός του εἰς τὸ πρᾶτον βιβλίον τῆς ψευδοκατηχήσεως τυ, εἰς τὸ ἀπόκρισιν τῆς ζ. ἐρωτήσεως, ὅτι εἶν ἐξηγηταὶ τῆς θέας γραφῆς· ὄχι νὰ βλασφημᾷ μὲ τὸν ἀποστάτω Λουτέρον, ὁπᾷ νὰ φύγῃ τὸ δυνάμιν τῆς ἀληθείας.

BLAS-

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΞΗ.

Ασεβὲς δόγμα τῶν Παπιστῶν ἐστὶ, καὶ τὸ ἐφευρετὴν αὐτὸ ὁ Πάπας Εὐγένιος, ὅτι ἐκεῖ ὅπου εἶναι τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, εἶναι καὶ τὸ αἷμα· διὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ λαμβάνουν οἱ λαϊκοὶ τὴν κοινωνίαν εἰς δύο εἴδη.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA LXVIII.

Impium Dogma Papistarum est, cuius auctor fuit Eugenius Papa; Vbi est Christi corpus, ibi esse & sanguinem. Ac propterea laicis non esse dandam Eucharistiam in vtraque specie.

REFVTATIO.

Ἐν ταῖς πολλαῖς συκοφαντίαις ὅπου ἔπλασεν εἰς τὴν τρίτην συνοδον ὁ Θεοδώριτος κατηγορῶντας τοὺς δώδεκα ἀναθεματισμοὺς τοῦ ἁγίου Κυρίλλου· εἰς ταῖς ὁποίαις δὲν εἶναι συκοφαντία ἐκείνη ὅπου ἔλεγεν ὁ Ἐφέσου Μάρκος καὶ Γεώργιος ὁ Σχο-

Inter multas calumnias, quas in tertia Synodo Theodoretus Cyrillo affinxit, reprehendens 12. eius Anathematismos: Quibus in calumnijs nullo modo numeranda illa est, quam Marcus Ephesius, & Georgius Scholarius

rius vocabant Theodoreti calumniam in Cyrillum de processione spiritus S. etiã à Filio: quasi Cyrillo non affirmãte processionẽ Spiritus etiã à Filio, Theodoretus hoc illi falsò tribuerit. Siquidem Cyrillus nec soluit, nec soluere poterat argumenta Nestorij, nisi cõfitẽdo processionẽ Spiritus etiã à Filio. Quã plane Cyrillus in suis scriptis & docuit & promulgauit, & ante & post tertiã synodũ. Licet Georgius Scholarius, qui postea & Gẽnadius, multum laboret, & multũ desudet ad euitãdã vim veritatis, qua præfocabatur; vt suo tempore fauente Deo probabimus contra Scholarium.

Itaq. inter multas Theodoreti calũnias est illa etiã ad 11. Anathematismũ. Quod cum Cyrillus dixisset, Christi carnem esse viuificam: reprehensus fuit à Theodoreto, quòd non dixisset carnem animatam rationali anima, & hominẽ perfectum; sed vsus fuisset nudo carnis nomine ad mentem Apollinarij.

Σχολάριος δέ φησι τὴν ἐκπόρευσιν τοῦ ἁγίου πνεύματος καὶ ἀπὸ τοῦ υἱοῦ· διατὶ ὁ ἅγιος Κύριλλος ὅτε ἔλυσεν, ὅτε ἐμπόρει νὰ λύσῃ εἰς ἄλλον τρόπον τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ ἀσεβοῦς Νεστορίου, ἀλλὰ ὁμολογοῦντας τὴν ἐκπόρευσιν καὶ ἀπὸ τοῦ υἱοῦ. τὴν ὁποίαν ἐκεῖνος ὁ ἅγιος ἐδίδαξε καὶ ἐκήρυξεν εἰς ὅλα τὰ συγγράμματα καὶ πρὸ τῆς συνόδου καὶ μετὰ τὴν σύνοδον. καλὰ ὁ Σχολάριος ἡ Γεννάδιος πατριάρχης πολλὰ νὰ ἀγωνίζεται, καὶ πολλὰ νὰ φιλοπονέσῃ διὰ νὰ φύγῃ τὴν δύναμιν τῆς ἀληθείας ὁποῦ τὸν ἔπνιγε· καθὼς θεοῦ θέλοντος εἰς καιρὸν θέλει ἀποδειχθῆ ἐναντίον τοῦ Σχολαρίου.

Εἰς ταῖς πολλαῖς λοιπὸν τοῦ Θεοδωρήτου συκοφαντίαις εἶναι καὶ ἐκείνη πρὸς τὸν ἑνδέκατον ἀναθεματισμόν. ὅπου λέγοντας ὁ Κύριλλος, ὅτι ἡ σὰρξ τοῦ Χριστοῦ εἶναι ζωοποιὸς, τὸν ἐμέμφθη ὁ Θεοδώριτος, ὡς δὲν εἶπε σὰρξ νοερὰ καὶ τέλειον ἄνθρωπον, ἀλλὰ σὰρξ μόνον κατὰ τοὺς Ἀπολιναρίους.

Καὶ

Καὶ ἦτον σκοπὸς τῷ Θεοδωρήτου, ὅτι ἔδρεπεν ὁ Κύριλλος μιλῶντας δι' τὴν εὐχαριστίαν νὰ εἰπῇ, πῶς ὁ τίμιος ἄρτος εἰς σάρκα γίνεται, καὶ τέλειος ἄνθρωπος μὲ τὴν θεότητα.

Καὶ ὁ Κύριλλος ἀπεκρίθη, ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ Χριστὸς ἐμεταχειρίσθη τοῦτο τὸ μίλημα, ὅταν εἶπεν· Ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου· καὶ ὁ ἄρτος ὃν ἐγὼ δώσω, ἡ σάρξ μου ἐστίν. ἀλλ' ὅμως μὲ τὸ ὄνομα τῆς σαρκὸς λέγει, ἐνίοτε γροικᾶται τὸ ὅλον, καὶ ἐδῶ γροικᾶται ὁ Χριστὸς θεὸς καὶ ἄνθρωπος· καὶ τὸ εἶπεν αὐτός του· ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς· ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν· ὁ τρώγων με κἀκεῖνος ζήσεται.

Ἂν τρώγοντας τὸν ἄρτον τρώγεται ὁ Χριστὸς, καὶ ὁ Χριστὸς ἔχει σάρκα, αἷμα, ψυχὴν, καὶ θεότητα· τὸ λοιπὸν ὅπου εἰς τὸ ὅλον, εἰς καὶ τὰ μέρη· ὅπου ἡ σάρκα καὶ τὸ αἷμα, καὶ ἀνάπαλιν· καὶ εἰς τοῦτο δόγμα τὸ Εὐαγγελίου, ὄχι περσότον τοῦ Πάπα Εὐγενίου. καὶ ἄλλα τοιαῦτα ὅπου κράζουν ἀσεβεῖς.

Et arguit Theodoretus, quia debebat agens de Eucharistia Cyrillus exprimere; Quòd panis consecratus est caro animata anima rationis compote, & integer homo cum diuinitate.

Cyrillus vero respondit; Ipsum quoque Dominum fuisse vsum hoc loquendi modo; Nisi manducaueritis carnem filij hominis. Et, Panis quem ego dabo, caro mea est. Et tamen, inquit, carnis nomine interdum intelligitur totum; sicut hic intelligitur Christus Deus & homo. Quod ipsemet affirmauit de se dicens; Ego sum panis vitæ, ego sum panis viuus. Qui manducat me, & ipse viuet propter me.

Si ergo sumendo speciem panis, sumitur Christus: & Christus habet carnem, sanguinem, animam, & diuinitatem; certe vbi totum est, ibi & partes. Vbi caro, ibi & sanguis; & contra. Estque hoc Euangelicum Dogma,

Ioa. 6. 54. 52. 48. 52. 58.

ma, non Eugenij Papæ inuentũ. Muta fiant igitur labia dolosa, quæ veritatem Euangelicam vocant impium dogma. Et videntur quidem infelices Lutherani suscipere huius mysterij fidem, sed duplici blasphemia negant. Prima est, quòd in Eucharistia remaneat substantia panis & vini. Altera; Vbi est corpus, non esse sanguinem. In quo sane, vt dictum est, secum ipsi pugnant. Siquidem libro 9. Quæstione 5. Interrogat. 12. & 13. fatetur Gerganus; In Eucharistia & cunctis particulis esse corpus & sanguinem Christi integri in duabus naturis, quia Christus est indiuisus.

Deinde infra, eodem libro Interrogatione 8. contra Papistas, audet asserere; Hoc esse impium Dogma, & Eugenij Papæ Decretum. Ita secum pugnant hæretici, quia cum veritate pugnant.

βὲς δόγμα τὴ εὐαγγελικὴ ἀλήθειαν. Καὶ φαίνονται οἱ δυσυχεῖς Λυθεραῖοι νὰ δέχωνται τὴν πίσιν τὸ μυστηρίε, ἀπέκα τὴν ἀρνοῦνται μὲ διπλῆν βλασφημίαν. α. ὅτι εἰς τὰ ἁγιασμένα σύμβολα μένει ἡ ὐσία τοῦ ψωμίου κὴ τὸ κρασίε. β. ὅτι ὅπου εἶ τὸ σῶμα, δὲν εἶ καὶ τὸ αἷμα. καὶ εἰς τοῦτο καθὼς ἐπροείπαμεν, ἔπεσαν εἰς ἀντιλογίαν· δθατὶ εἰς τὸ ἕνατον βιβλίον ζητήματι ιβ. Ϛ ιγ. ὁμολογᾷ ὁ Γεργανός, πῶς εἰς τὴν ἁγίαν κοινωνίαν καὶ εἰς ὅλα τὰ κομμάτια εἶ τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα τὸ Χριστοῦ τελείως καὶ μὲ τὰς δύο φύσες, διότι ὁ Χριστὸς εἶναι ἀδιαίρετος.

Καὶ πάλι κάπου εἰς τὸ ἔμοιον βιβλίον κὴ Παπιστῶν, ἐρωτήσει ιη. τολμᾷ κὴ λέγει, πῶς τοῦτο εἶ δόγμα ἀσεβὲς, καὶ τὸ ἐπροστόκαμεν Εὐγένιος ὁ Πάπας. ἔτζι ἐναντιοῦνται τὴν ἑαυτὸν τοὺς οἱ αἱρετικοὶ, δθατὶ ἐναντιοῦνται τῆς ἀληθείας.

Quod

Exei-

Ἐκεῖνο ὅπου σμίγει ὁ Γεργαῖος, ὅτι ἡ καθολικὴ ἐκκλησία δίδει τῷ λαϊκῶν εἰς ἓν εἶδος τὴν κοινωνίαν, ὅτι εἰς πάντοτε τόπους δὲν εὑρίσκεται κρασί· ἐπειδὴ εἶναι λόγος ἀνόητος καὶ ἀπὸ στόμα συκοφάντου, ἔχει τὸν ἔλεγχον φανερὸν, καὶ ἔχει ἄξιον γέλωτος ὄχι ἀποκρίσεως.

Quod postremo subdit Gerganus; Ecclesiam dare laicis communionem sub vna specie, quia non sit vbique copia vini; nulla responsione dignum est. Sermo enim putidus ex ore sycophantæ & fabulatoris tam manifestæ falsitatis est, vt risu tantum sit excipiendus.

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΞΘ.

Αντφάλη ὁ Ἀρχιερεὺς ἢ Ἱερεύς, πρέπει ὁ Λαϊκὸς νὰ τὸν καθοδηγήσῃ.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA LXIX.

Si Præsul, aut Sacerdos erret, instruendus est à Laico.

REFVTATIO.

ON ita docet Spiritus sanctus per os Principis Apostolorum; sed; Seniores, inquit; qui in vobis sunt, obsecro, vt pascatis gregem Dei, forma facti gregis. Si Episcopus est forma gregis, quomodo instruendus ipse sit à laico? Ordo, inquit Nazianzenus est in Ecclesia, vt alij sint oues, alij pastores; hi præsint, illi subsint; hi sint loco capitis, illi pedum, alij manuum. Quid te pastorem facis cum sis ouis? Cur te facis caput, cum pes

Ep. 2. 5. 2.

Orat. de moder. in Disput. & Orat. εἰς τὰς λύσεις & εἰς τ' ἐξισ. Ιυλιαν.

Εν λέγει ἔτζι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ στόματος τοῦ κορυφαίου τῶν Ἀποστόλων, ἀλλὰ τὸ ἐναντίον • Πρεσβυτέρους τοὺς ἐν ὑμῖν παρακαλῶ, λέγει ὁ Πέτρος, ποιμαίνειν τὸ ποίμνιον τοῦ θεοῦ, τύπον γινομένους τῆς ποιμνίης. ἂν ὁ ἀρχιερεὺς εἶν τῆς ποιμνίου τύπος, πῶς πρέπει ὅτι ὁ λαϊκὸς νὰ γίνεται τύπος τῆς ἀρχιερέως καθοδηγῶντας τὸν ἀρχιερέα; Τάξις, λέγει ὁ θεολόγος Γρηγόριος, εἶν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, τὸ μὲν εἶν ποίμνιον, τὸ δὲ ποιμένας. τὸ

μὲν

μὴ ἄρχειν, τὸ δὲ ἄρχεσθαι· ἢ τὸ μὲν οἷον τῇ κεφαλῇ, τὸ δὲ πόδας, τὸ δὲ χεῖρας. τί σεαυτὸν ποιεῖς ποιμένα, σφῶν ὄν; τί γίνῃ κεφαλὴ τοῖς τυγχάνουσιν; τί σεαυτὸν ὑπερεῖς τεταγμένος ἐν στρατιώταις; Καὶ ἀπεῖπας, ὅτι ὁ ἀρχιερεὺς ἁμαρτάνει, ἀποκρίνεται ὁ αὐτὸς ἅγιος Γρηγόριος· Οὐκ ἴστε, λέγει, τὸν ἀγῶνα τὸν ἡμέτερον ἀδελφοί, ἢ σοβαρῶς ἐνταῦθα περικαθεζόμεθα, καὶ νομοθετοῦντες ὑμῖν τοῖς πολλοῖς, ὅπως ἀρεστὰ θεῷ ταλαντεύεται ἢ νόημα πᾶν, καὶ λόγος καὶ πρᾶξις· καὶ οὐκ ἀρεστὰ θεῷ μόνον, ἀλλὰ ἢ πρὸς ἀνθρώπων τοῖς πλείοσιν· εἰ βραδεῖς μὲν εἰσι πρὸς ἰδίων κρίσεις, ταχεῖς δὲ πρὸς ἀλλοτρίων ἐξετάσεις· ἢ ῥᾷον αὐ ἄλλοις τὰ μέγιστα ἢ τὰ ἐλάχιστα ἡμῖν συγχωρήσαιεν.

Ἐνταῦθα φανερὰ ψέγει ὁ θεολόγος τὴν ἀποκοτίαν τῶν λαϊκῶν, ὅπου θέλουσι καὶ τὸν Γερμανὸν νὰ καθοδηγοῦσι τοὺς ἀρχιερεῖς ὅταν ἁμαρτάνουσι, ἤγουν συγχέουσι τὴν τάξιν, ἡ ὁποία λέγει, συνέχει τὰ οὐράνια καὶ τὰ ὑπόγεια· λέγω τὴν ὁποίαν ὁ κόσμος

pes sis? Cur Ducis officium rapis, cum sis ordinis militaris? Si dicas, præsulem errare: Respondet idem Sanctus pater. Nescitis, inquit, fratres quo versemur in periculo, qui hic magnificè præsidemus, & leges vobis priuatis ponimus; quòd & cogitata, & dicta, & gesta omnia expenduntur à Deo; nec à Deo tantum; sed etiam à maiori parte hominum. Qui rerum quidem suarum tardi sunt iudices, alienarum vero sunt paratissimi censores: & facilius maxima alijs, quàm nobis minima condonent.

His verbis sanctus Pater damnat prorsus laicorum audaciam; qui, vt Gergano placet, Sacerdotes errantes volunt instruere. Confundunt enim ordinem, qui ex eodem Nazianzeno cælestia continet & terrestria; sine

quo mundus non esset mundus, sed inordinatio, perturbatio, & confusio.

Epist. ad Philip. ho. 9. in c. 1. ad Gal. 7

Chrysostomus quoque in sermone; Quòd non sint obijcienda sacerdotibus probra: Siue, inquit, vera sint, siue falsa, quę sacerdotibus obijciuntur, damnum sibi creant qui obloquuntur. Quam ob causam? Quia si vera sint, ita quoque sibi nocent, ferendo iudicium de magistris, & peruertendo ordinem. Si enim de fratre non oportet iudicare, quantò minus de magistro? Si vero falsa, intolerabile erit supplicium & pœna.

Gelas. Cyzic. lib. 2. c. 8.

Narrat historia Constantini magni; Episcopos quosdam fuisse à laicis apud Imperatorem abcusatos scriptis libellis supplicibus. Illum vero colligasse libellos, & obsignasse, præcepisseque vt asseruarentur. & postquam Episcopi omnes in vnam de fide iuere sententiam, scriptas accusationes iussisse afferri coram omnibus

Epi-

σμος δὲν εἴη κόσμος, ἀλλὰ ἀκοσμία, ταραχὴ καὶ ἀταξία.

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Χρυσόστομος εἰς τὸν λόγον, Ὅτι οὐ χρὴ ὀνειδίζειν τοῖς ἱερεῦσι· Ἂν τε ἀληθῆ ᾖ, λέγει, εἴτε ψευδῆ τὰ κατὰ τῶν ἱερέων, οἱ λέγοντες κακῶς ἑαυτοῖς βλάπτουσι. τί δήποτε; ἔστε γὰρ ἀληθῆ ᾖ, λέγει, καὶ ἕτω βλάπτονται κρίνοντες τοὺς διδασκάλους, καὶ τὴν τάξιν ἀταζέποντες. εἰ γὰρ ἀδελφὸν οὐ δεῖ κρίνειν, πολλῷ μᾶλλον διδάσκαλον. εἰ δὲ ψευδῆ, καὶ ἀφόρητος ἡ κόλασις καὶ ἡ τιμωρία.

Διηγᾶται ἡ ἱστορία τὸν μέγαν Κωνσταντῖνον, ὅτι λαϊκοί τινες εἶχαν κατηγορήσει πρὸς τὸν βασιλέα κάποιους ὀπισκόπους διδόντας γραμμάτων ἀφορμάς. Καὶ ὁ βασιλεὺς ταῖς ἔδεσεν ὅλαις τὰς βούλλωσεν, ἀπέκει ὥρισε νὰ φυλαχθῶσιν. Καὶ ἀφ' οὗ ἐσυμβίβασαν τοὺς ὀπισκόπους εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς πίστεως, ἐκέλευσε νὰ φερθοῦσιν καὶ αἱ γραμμάτων κατηγορίαις ἐμπροσθεν ὅλων τῶν ὀπισκόπων, καὶ ταῖς ἔκαυσεν, ὁμνύοντας πῶς δὲν εἶχεν

ἀπα-

ἀναγνώσει τίποτε ἀπὸ τὰ γεγραμμένα. ὅτι τὰ πλημμελήματα τῶν ἱερέων, ἔλεγε, δὲν πρέπει νὰ τὰ ξεύρῃ ὁ λαός. καὶ ἔσμιξε λέγοντας· Ὅτι αὐ ἔβλεπα ἐπίσκοπον νὰ μοιχεύῃ, ἤθελα σκεπάσει τὴν ἀνομίαν μὲ τὸ ῥοῦχο μου τὸ βασιλικὸν, διὰ νὰ μὴ βλάψῃ τὸ κακὸν ἔργον ἐκείνους ἀπού τὸ βλέπουσιν. Τούτην τὴν χριστιανικὴν διδασκαλίαν ἔμαθεν ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ἀπὸ τοὺς ἁγίους κατηχητὰς τοῦ καιροῦ ἐκείνου. τὴν σήμερον οἱ αἱρετικοὶ μὲ τὰς ἀντικατηχήσεις ἤλλαξαν καὶ πίστιν, ἤλλαξαν καὶ χριστιανικὰ παραγγέλματα. τὴν ἀναγκαίαν τάξιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας, ἀπὸ τὴν ὁποίαν κρέμεται τὸ πᾶν καὶ τὸν θεολόγον Γρηγόριον, αὐτοὶ τὴν ἐσύγχυσαν. θέλουσιν, ὅτι οἱ λαϊκοὶ νὰ εἶναι εἰς τὴν θείαν γραφὴν αὐτοδίδακτοι· καὶ σφάλλουσι οἱ ἀρχιερεῖς νὰ τοὺς καθοδηγοῦσιν οἱ λαϊκοί. τίς εἶδεν, τίς ἤκουσε ποτὲ τέτοιαις καινοτομίαις.

Ἀλλὰ τοῦτοι εἶναι, διὰ τοὺς ἐποίους

Episcopis, & flammis tradidisse; addito iureiurando, se nihil eorum legisse. Delicta enim aiebat sacerdotum non esse in vulgus edenda. Addidit quoque Constantinus, vt aiunt; Si quemquam Episcoporum viderem adulterio se polluentem, mea illum purpura contegerem, ne prauum opus offenderet intuentes. Nimirum Catholicam hāc institutionē didicerat Constantinus a pijs id temporis Catechistis. Nunc vero per blasphemos Anticatechismos hæretici & fidem & instituta Christiana deprauarunt. Ordinem Hierarchicum, à quo per Naziāzenum pendet compages Ecclesiæ, confuderunt. Laicos in assequendo sacrę scripturę sensu doctores sibi ipsis esse volunt. Denique & errantes sacerdotes esse vel ab ipsis laicis instruendos. Quis talia nouitatum monstra vidit vnquam, aut audiuit?

Hi profecto sunt, de quibus Ecclesię funda-

2. Pet. 2. 15. mentum Petrus aiebat: Qui derelinquentes rectam viam errauerunt, secuti viam Balaam, hoc est Lutheri & Caluini; instabiles animos pellicientes.

2. Tim. 3. 2. Hi sunt, de quibus prædixit Paulus: Erunt homines se ipsos amantes, cupidi, elati, superbi, blasphemi, parentibus non obedientes, ingrati, scelerati; &c.

ὁποίους ἔλεγεν ὁ θεμέλιος τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας· Οἱ καταλιπόντες τὴν εὐθεῖαν ὁδὸν ἐπλανήθησαν ἐξακολουθήσαντες τῇ ὁδῷ τοῦ Βαλαάμ, ἤγουν τοῦ Λυτέρου καὶ τοῦ Καλβίνου, δελεάζοντες ψυχὰς ἀστηρίκτους. τοῦτοι εἰσὶ, περὶ τοὺς ὁποίους ἔλεγεν ὁ ἅγιος Παῦλος· ἔσονται ἄνθρωποι φίλαυτοι, φιλάργυροι, ἀλαζόνες, ὑπερήφανοι, βλάσφημοι, γονεῦσιν ἀπειθεῖς, ἀχάριστοι, ἀνόσιοι.

BLAS-

ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ Ο.

Τῶν Παπιςῶν οἱ ἱερεῖς δὲν εἶναι ἀληθῶς ἱερεῖς.

ΕΛΕΓΧΟΣ.

BLASPHEMIA LXX.

Papistarum Sacerdotes non sunt verè Sacerdotes.

REFVTATIO.

Αὕτη ἐςὶν ἡ ἐσχάτη βλασφημία ὡραγε ἐκ τῆς ψευδοκατηχήσεως μόνη τοσοῦτον ἔχει ὅσον φαρμάκου ἔχουσιν ὅλαις αἱ ἄλλαις βλασφημίαις. καὶ δείκνυει ὁ αἰόντος συγγραφεὺς, ὅτι μὲ φαρμάκου τόσα θανατηφόρον εἶναι ἀληθὴς βασιλίσκος.

Δίδει τὴν αἰτίαν τῆς βλασφημίας. Πρῶτον, διατὶ, λέγει, τῶν παπιςῶν οἱ ἱερεῖς εἶν ἔξω τῆς ἁγίας ἐκκλησίας. καὶ ὅτις εἶναι ἔξω τῆς ἐκκλησίας, εἶναι ὡς ἐθνικός.

Δεύτερον, διατὶ τῶν Παπι-

Haec postrema Pseudocatechismi Blasphemia, vt pote serpentis cauda, continet sola quicquid veneni sparsum est in cæteris omnibus blasphemijs; vt scriptor fatuus ostenderet, se se tam mortifero veneno Basiliscum esse pestilentissimum.

Reddit blasphemiæ rationem. Primo, quia sacerdotes, inquit, Papistarum sunt extra sanctam Ecclesiam. Qui vero est extra Ecclesiam, est sicuti ethnicus.

Secundò, quia Papista-

rum ſacerdotes fiunt ſine conſenſu Eccleſiæ.

Tertiò, quia non ſeruant dogmata Chriſti. Vbi rurſus more ſuo repetit impium loquendi modum de ſancta Communione; Quòd Chriſtus, Apoſtoli, ſancti Patres illam dederint in pane & vino.

Quarto, quia exemplo Pſeudoprophetarum poſſident Regna, honores, & pompas, nec agunt pœnitentiam.

Sane ad ſtolidas adeo & ſceleratas blaſphemias audiendum eſſet Sapientis conſilium: Ne reſpondeas ſtulto iuxta ſtultitiam ſuã, ne efficiaris ei ſimilis. & certe magnæ dementiæ eſt attendere hominem, in quo loquitur cacodæmon.

Prou. 26. 4.

Sed quia mox Sapiens ſuadet inquiens; Reſpondе ſtulto ad ſtultitiam ſuam, ne ſibi ſapiens eſſe vi-

πιστῶν οἱ ἱερεῖς γίνονται χωρὶς τὸ θέλημα τῆς ἐκκλησίας.

Τρίτον, ὅτι δὲν φυλάττουσι τὰ δόγματα τοῦ Χριστοῦ. καὶ ἐδῶ πάλιν ὁ ζισάθλιος καὶ τὸ σιωπθισμένον τε αἱρετικὸν βλασφήμημα μνημονεύει τὴν ἁγίαν κοινωνίαν, καὶ λέγει· πῶς ὁ Χριστὸς, οἱ Ἀπόστολοι, καὶ οἱ ἅγιοι πατέρες ἔδιδαν τὴν ἁγίαν κοινωνίαν μὲ ψωμὶ καὶ κρασί.

Τέταρτον, διατὶ καὶ τοὶ ψευδοπροφῆται ἔχουσι βασιλείαν, τιμὰς καὶ δόξαν, καὶ δὲν δίδονται νὰ κάμουσι μετάνοιαν.

Εἰς τόσον ἄλογας καὶ παραλόγους βλασφημίας ἔπρεπε νὰ ἀκούσωμεν τὸ παράγγελμα τοῦ σοφοῦ· Μὴ ἀποκρίνου ἄφρονι κατὰ τὴν ἀφροσύνην αὐτοῦ, ἵνα μὴ ὅμοιος γένῃ αὐτῷ. καὶ ὅπ ἀληθείας νὰ συμβουλεύεται τινὰς ἕνα δαιμονισμένον καὶ πολλὴ μωρία.

Ομως διατὶ πάλιν ὁ σοφὸς παραγγέλλει λέγοντας· Ἀλλ' ἀποκρίνου ἄφρονι πρὸς τὴν ἀφροσύνην αὐτοῦ, ἵνα μὴ φαίνηται σοφὸς

ζοφὸς παρέλαυσε· εἰ δὲ ἀνάγκη νὰ σκορπισθῇ εἰς τὸν αἰῶνα καὶ τὸ τοῦ Φαρμάκι, καὶ νὰ ἐξελεγχθῇ ἡ ἀντιβολικὴ ἀσέβεια τῆς αἱρετικῶν.

videatur; Venenum hoc etiam eluendum est, & redarguēdus impietatis hæreticæ cumulus.

Τῶν Παπιστῶν οἱ ἱερεῖς εἶναι ἔξω τῆς ἐκκλησίας. ποία εἶν' τούτη ἡ ἐκκλησία σου ὦ Γεργάνε; τῶν Λουτεραίων, τῶν Καλβινιστῶν, ἢ τῶν ὁμοίων συναγωγῶν; ἂν μίαν ἀπὸ τούταις, ἢ ὅλαις αἰσθάνεσαι κράζεις ἐκκλησίαν, πλανᾶσαι καλαίπωρε καὶ πλανᾷς· ὅτι ἔξω ἀπ' ὅσα ἐπάνω ἐναντίον τῆς ις. ιζ. βλασφημίας ἔχομεν κανόνα παλαιὸν, μάλιστα ἀπὸ τὸν μέγαν Ἀθανάσιον εἰς τὸν κ' Ἀρειανῶν λόγον β. ὡς ἐπάνω ἐπάνω, δι' νὰ γνωρίζωμεν ποία εἶν' ἡ ἐκκλησία. Ὁ λαὸς, λέγει, τῆς ἐκκλησίας δὲν ἔλαβε ποτὲ ὄνομα ἀπὸ κανένα Ἀπόστολον ἢ διδάσκαλον παρὰ μόνον ἀπὸ τὸν σωτῆρα Χριστὸν, εἰς τὸν ὁποῖον πιστεύει· καὶ εἶν', καὶ λέγονται ἀπὸ τὸ Χριστὸ Χριστιανοί. ὅσοι ἔχουσι τὴν ἀρχὴν τῆς πίστεώς των ἀπὸ ἄλλους, ἔχουσι καὶ τὸ ὄνομα ἀπ' ἐκείνους· λόγου χάριν· ἐδιώ-

Papistarum sacerdotes sunt extra Ecclesiam. Quænam vero est tua hæc Gergane Ecclesia? Lutheranorum ne an Caluinistarum, & similium synagogarum? Si vnam ex his, aut simul omnes Ecclesiam vocas, deluderis miser & deludis. Nam præter ea, quæ dicta sunt ad Blasphemiam 16. & 17. Regulam habemus à sanctis Patribus, præsertim Athanasio 2. contra Arianos Disputatione, vt supra tetigimus, ad dignoscendum, quænam sit Ecclesia. Populus, inquit, Ecclesiæ numquam sortitus est nomē ab vllo Apostolo, aut aliquo Doctore; sed ab ipso vno Saluatore Christo, in quem credit; suntque & appellantur Christiani à Christo. Qui vero suæ fidei originem aliunde habent, nomen quoque sortiuntur ab

Blasph. 7.

Iustinus martyr Apolog. 2.

alijs. exempli gratia, inquit, Eiectus fuit ab Ecclesia propter suas blasphemias Arius. Qui cum Alexãdro manserunt Alexandrino episcopo, non vocati sunt Alexandrini, sed de antiquo nomine Christiani. Qui vero secuti sunt Arium, vocati sunt Ariani, quia deserentes fidem Christi secuti sunt fidem Arij.

ἐδιώχθη ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας διὰ τὰς βλασφημίας τὸν Ἄρειος. ἐκεῖνοι ὅσοι ἔμειναν μὲ τὸν ὁπίσκοπον Ἀλέξανδρον Ἀλεξανδρείας, δὲν ὠνομάσθησαν Ἀλεξανδρειανοὶ, ἀλλὰ κὴ τὸ παλαιὸν ὄνομα Χριστιανοί. ἀμὴ ὅσοι ἠκολούθησαν τὸν Ἄρειον, ἐκράχθησαν Ἀρειανοί· ὅτι ἀφιέοντας τὴν πίστιν τῦ Χριστοῦ ἠκολούθησαν τὴν πίστιν τῦ Ἀρείου.

Hoc ergo singulis hæresibus aptandum est. Et licet, si quæras ab hæretico, fateatur se Christianum; imo iactet se solum cum suis orthodoxum; Quia tamen non sequitur fidem antiquam, sed sensum & doctrinam alicuius recentioris dogmatistæ, vocatur illius sectator: & accipiendo cognomen ab illo, continuo hæreticus redarguitur.

Τὸ ὅμοιον κὴ εἰς ταῖς ἄλλαις αἱρέσεις. καὶ καλὰ κὴ οἱ αἱρετικοὶ, ἂν τὶς ἐρωτήσῃς, νὰ ὁμολογῦσι καὶ αὐτοὶ πῶς εἶ Χριστιανοὶ, κὴ νὰ καυχῶνται πῶς μόνοι εἶναι ὀρθόδοξοι· ὅμως ἀπ' ἀὐτὸ μόνον, ὅτι δὲν ἀκολουθῦσι τὴν παλαιὰ πίστιν, ἀλλὰ τὴν διδασκαλίαν ἑ ἑρμηνεύκε τῦ δεῖνος, ἀπ' ἐκεῖνον λαμβάνουσι καὶ τὸ ὄνομα. ἑ λαμβάνοντας ἀπὸ μερικὸν ἄνθρωπον τὸ ὄνομα, παραδὺς ἐλέγχονται αἱρετικοί.

Idcirco inquit Athanasius, tales non sunt amplius Christiani, non sunt pars Ecclesiæ catholicæ; quia

Καὶ διὰ τῦτο, λέγει ὁ ἅγιος, δὲν εἶναι πλέον Χριστιανοὶ, ὅτι εἶναι μέρος τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, διὰ τὶ

τὶ ἀφῆκαν τὴν Ἀποστολικὴν πίστιν, καὶ εὗρηκαν νέα δόγματα.

Διὰ τοῦτο ἔλεγεν καὶ ὁ θεολόγος Γρηγόριος εἰς τὸ ἐπὶ τὸν τῷ Εὐαγγελίῳ· Ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους· Καὶ Πέτρον τιμῶ, ἀλλ' οὐκ ἀκούω Πετριανός· καὶ Παῦλον, Παυλιανὸς δὲ οὐκ ἤκουσα. οὐ δέχομαι παρ' ἀνθρώπων ὀνομάζεσθαι· Χριστιανὸς ὀνομάζομαι.

Κατὰ τοῦτον τὸν ἀναγκαιότατον κανόνα εἶναι ἀδύνατον, οἱ συναγωγὰς τῶν Λουτεριάνων, ἢ τῶν Καλβινιστῶν, ἢ ἄλλων αἱρετικῶν νὰ ἔχουν ὄνομα Χριστιανῶν, ἢ ὀνομασίαν ἐκκλησίας.

Διατὶ ἐρωτήσας τὸν Καλβινιστὴν, ἂν εἶναι Χριστιανὸς, σοῦ ἀποκρίνεται, ναί· μάλιστα σοῦ λέγει, ὅτι μόνος εἶναι ὀρθόδοξος μὲ τοὺς ὁμοπίστους του.

Καὶ ἂν ἐρωτήσῃς πάλιν, ἂν εἶναι ἁπλῶς Χριστιανὸς, ἢ Χριστιανὸς κατὰ τὸν Καλβῖνον, σοῦ ἀποκρίνεται κατὰ τὸν Καλβῖνον· Ἐὰν λέγοντας τοῦτο, ἐξ ἀνάγκης δείχνεται αἱρετικός· διατὶ ἡ πίστις ἡ ἀληθινὴ δὲν λαμβάνει ὄνομα

quia relicta fide Apostolica sequuntur noua dogmata.

Propter hoc dicebat & Nazianzenus in illud: Cū consummasset Iesus sermones istos Matt. 19. Et Petrum, inquit, honoro, sed non vocor Petrianus: & Paulum, sed non apellor Paulianus. Non patior ab hominibus vocari; Christianus nominor.

Secundum hanc certissimam Regulam impossibile est, conuentincula Lutheranorum, & Caluinistarum, aliarum ve hæresum esse Ecclesiam, aut vocari posse Christianos.

Nam si Caluinistam interroges; Num Christianus sit? affirmabit plane: imò addet, solos Caluinistas esse veros Christianos.

Si rursum interroges; Num sit Christianus absolutè, an vero iuxta Caluinum? Respondeat necesse est, iuxta Caluinum: ex quo velit, nolit, fatetur se se hæreticum. Fides enim vera non habet nomen

men à Doctoribus, ſed ab vno auctore & obiecto fidei Chriſto.

Quæ nam ergo eſt illa Gergani Eccleſia, extra quam ſunt Papiſtæ; ſi ſoli Papiſtæ ſunt Petri; ſolus Petrus in ſucceſſoribus paſcit omnes Chriſti oues; & oues Chriſti tantum ſunt Chriſtiani, & Chriſtiani ſoli conſtituunt Eccleſiam? Papiſtas enim eſſe extra Eccleſiam, eſt Eccleſiam eſſe extra Eccleſiam. & inania ſunt, quęcumque ſubiungit homo delirus. Vna ſola catholica Eccleſia eſt, quæ eſt Apoſtolica; clamabat, vt ſupra notatum eſt, ante Nicænum 1. Concilium Alexander Alexandrinus; Conuenticula vero extra Eccleſiam ſunt. Ab Eccleſia Lutherus, ab Eccleſia defecit Caluinus, profligatiſſimi Apoſtatæ. Qui ſaluum ſe vult, redeat ad matrem Eccleſiam Chriſti ſponſam, quam inhabitat Spiritus ſanctus, in qua ſacerdotium, ſacramenta, ornamenta innu-

Epiſt. 2. in fragm. 1. Synodi.

μα ἀπὸ διδασκάλους, ἀλλὰ ϖᾶσα μόνον τὸ ἀντικείμενον τῆς ϖίστεως, τὸν Χριστόν.

Ποία λοιπὸν εἶναι ἡ ἐκκλησία τῦ Γεργάνου, ἔξω ἀπὸ τὴν ὁποίαν εἶναι οἱ Παπισταὶ, ἂν μόνοι οἱ Παπισταὶ εἶναι τῦ Πέτρου, & μόνος ὁ Πέτρος διὰ τῶν διαδόχων τε ἔχει νὰ βόσκῃ ὅλα τὰ ϖρόβατα τῦ Χριστοῦ, καὶ ϖρόβατα τῦ Χριστοῦ εἶναι μόνον οἱ Χριστιανοὶ, & μόνον οἱ Χριστιανοὶ κάμνουν τὴν ἐκκλησίαν; Τὶ λέγει ὁ Γεργάνος· οἱ Παπισταὶ εἶναι ἔξω τῆς ἐκκλησίας· εἶναι ὡσὰν νὰ ἔλεγε, ἡ ἐκκλησία εἶναι ἔξω τῆς ἐκκλησίας. Καὶ διὰ τῦτο ὅσα σμίγει, εἶναι ϖαραληρήματα. μία εἶναι μόνη καθολικὴ ἢ ἀποστολικὴ ἐκκλησία· οἱ ϖαρασυναγωγαὶς δὲν εἶν' ἐκκλησία. ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν ἔφυγε ὁ Λυτέρος, ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν ἔφυγε ὁ Καλβῖνος, καὶ ἔγιναν ἀποστάται. ὁποῦ θέλει σωτηρίαν ψυχῆς, ϖρέπει νὰ σεφθῇ ϖρὸς τὴν μητέρα τὴν ἐκκλησίαν, τὸν Χρι-

Χριστῷ τῷ νύμφῳ, ὅπου ἔχει τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὴν ἱερωσύνην, τὰ μυστήρια, καὶ συλλογισμοὺς ἀναριθμήτους, ὅσους ἐξηγᾶται ἡ θεία γραφὴ καὶ οἱ ἅγιοι πατέρες. Διατὶ πρὸς τοῦτο ὑποθέσιν μας ἀρκετὸν εἶναι νὰ δείξωμεν, ὅτι ἠδύνατο συναγωγὴ ὠνομασμένη ἀπὸ μερικὸν ἄνθρωπον, οἷον ἀπὸ τὸν Λουτέρον Λουτεράνοι, καὶ ἀπὸ τὸν Καλβῖνον Καλβινισταὶ, εἶναι ἐκκλησία, ἀλλὰ συναγωγὴ τοῦ σατανᾶ, καθὼς τὸ εἶπεν αὐτὸς ὁ Χριστὸς εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν, καὶ χειρότεροι ἀπὸ τοὺς ἐθνικούς, ὡς φιλοσοφᾷ ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος. Πάλιν ἂν γυρεύσῃ ὁ Γεργάνος δὶ ἐκκλησίαν μόνον τὴν ἀνατολικὴν, καθὼς εἶπεν εἰς τὴν 17. βλασφημίαν· ἔπρεπεν ὁ ἐμβρόντητος νὰ μάθῃ ἀπὸ ταῖς οἰκουμενικαῖς συνόδοις· ἀπὸ τὴν πρώτην εἰς τὸν ἕκτον κανόνα, ὅτι ὁ κανὼν δὶ ἱερατικῆς ἐξουσίας τὴν ἀνατολικὴν ἔβγαλε ὁ Ρώμης ὀπίσω. ἔπρεπε νὰ μάθῃ ἀπὸ τὴν τρίτην συνόδον, ὅτι αὐτὴ ἐκάθηρε τὸν Νεστόριον πρεσβεύοντα καὶ φέροντα εἰς ἔργον τὸν τύπον τοῦ Πάπα

innumera per Scripturam & sanctos Patres exposita. In præsenti satis est probasse; Nullum conuentum, cui priuatus magister cognomen dederit, vt Lutheranos à Luthero, Caluinistas à Caluino dictos, posse esse Ecclesiam, sed synagogam satanæ, vt Christus ipse in Apocalypsi digno eos titulo ornauit. Si vero Gerganus Ecclesiæ nomine solam intelligit Orientalem, vt in 17. sua Blasphemia dixit: poterat homo stupidissimus admoneri ex Actis generalium Conciliorum, 6. Canone synodi 1. Nicænæ, Regulam Iurisdictionis Patriarcharum Orientalium esse Romanum Episcopum. è tertia synodo, quòd ipsa Nestorium deposuerit executa formulam à Cælestino Papa præscriptã; sicut actione illius 2. fatetur Firmus Cæsareensis Episcopus: ita vt sacerdotij Romani potestas nudauerit sacerdotio Constantinopolitanum episcopum. E Quarta

cap. 2. 9.

Par. 2. Act. 1.

Act 2.

ta ſynodo, quòd & ipſa Leonis Papæ auctoritate ſententiam tulerit, & Dioſcorum Patriarcham Alexandrinum è numero ſacerdotum expulerit.

Πάπα Καλλιςίνε, καθὼς ὁμολογᾷ ἐκεῖ Φίρμος ὁ Καισαρείας Καππαδοκίας. Τὸ σον ὅτι ἡ ἐξουσία τῆς ἱερωσύνης τῶ Πάπα ἐγύμνωσεν ἀπὸ τὸν ἱερωτύλιν τὸν ὀπίσοπον Κωνσαντινοπόλεως.

E ſexta ſynodo, quæ Macarium Antiochenum Patriarcham à Concilio generali damnatum Papæ ſuperiori Iudici tranſmiſit, vt in ſuis ad Papam litteris ſcribit Conſtantinus Pogonatus.

Παρομοίως ἡ ἀπόφασις τῆς τεταρτης συνόδου ἐναντίον τῶ Διοσκόρου ἔχει, ὅτι Λέων ὁ Πάπας διὰ τῆς ἁγιωτάτης συνόδου ἐγύμνωσε τὴν Αλεξανδρείας Διόσκορον πάσης ἱερατικῆς ἀξίας.

E 7. Synodo, in qua extant integræ Hadriani Papæ litteræ ad Imperatores: in quibus ait Papa, Quòd conſecrationi Taraſij in Patriarchã non præbuiſſet aſſenſum, niſi propter ſtudium eius pro ſacris imaginibus.

Η ἑκτη συνόδος ἔπεμψε τῶ Πάπα Λέοντος τῶ δευτέρου τὸν Αντιοχείας Μακαρίον, ἀφορίσαντας τὸν καταπεμφθέντα ἀπ' αὐτὸν εἰς τὸν ἐξουσίαν τῶ Πάπα, ὡς λέγει εἰς τὸν ὑπομνηματισμὸν τοῦ πρὸς ἐκεῖνον τὸν Πάπαν ὁ βασιλεὺς Κωνσαντῖνος ὁ Πωγωνάτος.

Εἰς τὴν ἑβδόμην συνόδον φαίνεται τὸ λατινικὸν γράμμα τῶ Πάπα Αδριανοῦ πρὸς τὺς βασιλέας, ὅπου λέγει· Οτι δὲν ἤθελεν ὑποδεχθῆ τὸν Ταράσιον διὰ πατριάρχου, διὰ τὴν συνοδεσμὴν ὁποῦ ἔδειχνε ὁ Τα-

Si ergo ſacerdotium Orientalium pendet à ſacerdotali poteſtate Papæ, cur blaſphemat Gerganus,

Quod

ὁ Ταφάσιος διὰ τὰς ἁγίας εἰκόνας.

Αν κρέμεται λοιπὸν ἡ ἱεροσυνὴ τῶ αἱρετικῶν ἀπὸ τὸν ἱερατικὸν ἐξουσίαν τῦ Πάπα, πῶς βλασφημᾷ ὁ Γερμανὸς καὶ λέγει, ὅτι τῶ Παπιστῶν οἱ ἱερεῖς δὲν εἶν ἀληθῶς ἱερεῖς; καὶ ἀναφέρει αἰτίαις, ἀσθενείαις, ἐξελεγμέναις, ἀνάποδες καὶ ζαβανικαῖς; τίς νὰ φυλάσῃ τὰ δόγματα τῦ Χριστοῦ, θεοῦ διδόντος ἱκανὰ ἀπεδείχθη.

Τέλος μὲ τόσαις βλασφημίαις στεφανώσῃ τὸν δαιμονοκατήχησίν του μὲ μίαν ἀμαθεστάτην ἀπόφασιν εἰς τὸ δέκατον βιβλίον, ζητηματίῳ ιθ. ἀποκρίσει ζ. λέγοντας· Ὅτι διὰ τῦ τὸ δὲν ζηλεύῃ ἕνας μακάριος τὸν ἄλλον, διατὶ οἱ μακάριοι λογιάζουν, πῶς ὅλοι ἔχουσιν ὁμοίαν δόξαν. Καὶ αἰακρέζει μάρτυρα Γρηγόριον τὸν διάλογον εἰς τὸ δ. τῦ διαλόγων. ὡσὰν ὁ μέγας ἐκεῖνος νὰ ἔλεγε τοῦτον τὸν ἀπαιδευσίαν, λέγοντας τὸ ἐναντίον εἰς τὸ λγ. κεφάλαιον ἐκείνου τῦ βιβλίου· Ἐπειδὴ λέγει, οἱ ἅγιοι μὲ τὸν κοινὸν λόγον βλέπουσι τὸν θεὸν, τὶ νὰ ἀγνοῦ-

Quòd Papistarum sacerdotes non sint veri sacerdotes? & causas affert ridiculas & fatanicas, & iam examinatas? Quòd enim Papistæ Christi Dogmata teneant & seruent, diuinæ opis auxilio demonstratum est.

Denique post tot blasphemias suũ coronat dæmonocatechismum sententia temeraria, libro suo 10. Quæst. 19. Responſ. septima: Quòd Beati, cum inæqualis gloriæ sint, nulla tamen laborent inuidia, eo quòd putent, parem in omnibus esse beatitudinem. Et ad hoc testem citat Gregorium magnum in 4. Dialogorum. Quasi vero sapientissimus ille Doctor scripserit has ineptias: cum 33. capite eiusdem libri docuerit oppositum. Quia enim, inquit, illic omnes communi claritate Deum conspiciunt, quid est, quod

quod ibi nesciant, vbi scientem omnia sciunt?

Reliquum est, vt Græci; in quorum honorem & subsidium scriptum à se insanum Catechismum mentitur Gerganus; audiant non proditorem, sed Apostolum ita Corinthijs præcipientem:

1. Cor. 10. 14. Carissimi mihi fugite ab Idolorum cultura: Lutheranismus enim & Caluinismus idololatria peior est. Nã eiusmodi pseudoapostoli sunt operarij subdoli,

2. Cor. 11. 13. transfigurantes se in Apostolos Christi. Et non mirum; ipse enim Satanas transfigurat se in Angelum lucis. Non est ergo magnum, si ministri eius transfigurentur, velut ministri iustitiæ.

In vita Nazian. Audiant Constantinopolitani suum verum & germanum Patriarcham, præcellentissimum orthodoxę fidei magistrum Gregorium Nazianzenum, quid primum De Pace sermonem concludens dixerit: Hoc simus animo fra-

ἀγνοοῦσιν ἐκεῖνοι, ὁπου ξεύρουσι τὸν τὰ παίτα εἰδότα θεόν;

Λείπεται νὰ ἀκούσουν οἱ Ρωμαῖοι, εἰς τιμὴν τῶν ὁποίων καὶ βοήθειαν ψεύδεται ὁ Γεργάνος, πῶς ἔγραψε τὸν μωροκατήχησιν· λέγω λοιπὸν νὰ ἀκούσουν ὄχι τὸν ὑπόβουλον, ἀλλὰ τὸν Απόστολον ὁπου βοᾷ τοὺς Κορινθίους· Φεύγετε ἀγαπητοί μου ἀπὸ τὴν εἰδωλολατρείαν, ὅτι ὁ Λουτερανισμὸς καὶ ὁ Καλβινισμὸς εἶναι ἀπὸ τὴν εἰδωλολατρείαν χειρότερος. οἱ γὰρ τοιοῦτοι ψεύδαπόστολοι, ἐργάται δόλιοι, μετασχηματιζόμενοι εἰς Αποστόλους Χριστοῦ. καὶ δὲν θαυμαστὸν, αὐτὸς γὰρ ὁ Σατανᾶς μετασχηματίζεται εἰς ἄγγελον φωτός. δὲν μέγα οὖν, εἰ καὶ οἱ διάκονοι αὐτοῦ μετασχηματίζονται ὡς διάκονοι δικαιοσύνης.

Ας ἀκούσουν οἱ Κωνσταντινοπολῖται, τὶ εἶπε εἰς τὸ τέλος τοῦ θεοφόρου ἐπιλογικοῦ λόγου ὁ ἀληθινὸς τῶν πατριάρχης, καὶ φωστὴρ τῆς ὀρθοδοξίας ὁ θεολόγος Γρηγόριος· Οὕτως ἔχωμεν, ἀδελφοὶ, τὶς ἑτέρως φρονῶν-

νουῦτας ὡς λύμλω τῆς ἀληθείας, ἕως μὲν ἂν ἦ δυνατὸν, προσλαμβανώμεθα καὶ θεραπεύωμεν· αὐτὸς δὲ ἔχοντας ἀποτρεφώμεθα, μὴ τῆς νόσου μεταλάβωμεν. Ομοίως δὲ τὰ ὕστερα λόγια ὅπου τὰς εἶπεν εἰς τὸν σωτῆρα κτήσιον· Τεκνία φυλάξατέ μοι τὴν παραθήκην τῆς πίστεως, καὶ τὰς ἐντολὰς τοῦ θεοῦ κατεργάζεσθε. Η χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων ὑμῶν. Αμὴν.

fratres; Aliter sentientes tanquam veritatis perniciem, quò ad eius fieri possit amplectamur & curemus. Quòd si curationem non admittant, auersemur eos, ne morbi eorum fiamus participes.

Audiant, quæ illis postrema verba dixerit Constantinopoli discedens: Filioli seruate mihi depositum fidei, & operamini præcepta Dei. Gratia Domini nostri Iesu Christi cum omnibus vobis. Amen.

MO-

ΜΟΝΩΔΙΑ

Επὶ ταῖς συμφοραῖς τῆς δυσυχοῦς ἑλλάδος.

Ω γένος δυσυχέσατον, καὶ τλαπεινωμένον.
Γένος τὸ πρὶν ὑπερλάμπρον, καὶ νῦν ἐζοφωμένον.
Τίς κλαύσεταί σε τὰ δεινὰ, καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν.
Τίς θρῆνος ἐξισώσει σε, φεῦ, τὴν παναλθείαν.
Ἡ μήτηρ ἡ ἐκθρέψασα πᾶσαν φιλοσοφίαν,
Τὴν ὀπτημένην ἤμπλασε εἰς πλάσιν ἀμαθίαν.
Τὰ σκῆπτρα τῆς ῥωμαϊκῆς ἔλαβε βασιλείας,
Καὶ νῦν ζυγῷ ὑπόκειται, ὡς τῆς θεομισίας.
Τῆς δύσεώς ἡ ἀκτὶς παίδευσιν ἔφανεν,
Καὶ πλοῦτος ὁ πολύχρυσος ὅλος κατεβυθίσθη.
Καὶ ταῦτα δεινὰ πέφυκεν, ἀλλ' οὐδὲν ὑπερβαίνει
ζωῆς προσκαίρου τὴν ἰσχύν, ἢδὲ ψυχὴν μιαίνει.
Ἐκεῖνο τὸ δεινότατον, ἐκεῖνο ἡ ἀχερότης
Παθῶν ἁλαπαρήματος, καὶ μοχθηρὰ πικρότης.
Ἡ νόσος ἡ φθορεποιὸς ἐκ τῆς φωτίας χρόνων,
Φωτίου τοῦ ἐφωριζοῦ τὴν δολερῶν ἀγώνων.
Τὸ χίσμα τὸ δυσώνυμον, ὅπερ ἡ Ἐκκλησία
Νοσοῦσα τῆς αἱρέσεως γέγονεν ἐρημία.
Τοῦτο κακῶν ἡ ἄβυσσος, τοῦτο ψυχῆς ὁ φθόρος,
Οὗπερ ἰάσασθαι πολλοῖς γέγονεν οὐδεὶς πόρος.
Καὶ νῦν οὐδεὶς διδάσκαλος, ὡς χρὴ πεπαιδαγμένος,
Ἀλλ' ἐν τῇ χώρᾳ τὴν τυφλῶν ὁ γλάμων ὀπηδεῖ.
Εἰ δέ τις ὧδε τοῖς Γραικοῖς δόξαν ἔχει σοφίας,
Τὸν Πάπαν εἰ κακολογῇ, νέος ὄζει λοξίας.
Ἀρνοῦμαι τὸ πρωτόθρονον Πέτρου τοῦ κορυφαίου,
Ἐναντιοῦμαι τοῖς ῥητοῖς Λουκᾶ καὶ τοῦ Ματθαίου.
Γελάτω τὰ θεσπίσματα τῆς παλαιᾶς ἑλλάδος,
Καὶ τὴν σωτῆρος τὰ ῥητὰ ὡς τὰ τῆς Ἰλιάδος.

Εως τὰ σιωόδους δέχεσθαι μόνον λαρυγγιζέτω,
Τας ἄλλας ὁ ξισάθλιος ἀναθεματιζέτω.
Καὶ ὅλως εἴτις βούλεται τὴν αὐτοκαθεδρίαν,
Γινέσθω ἀνθρωπάρεσκος, πνέων μισοφραγκίαν.
Γράφων, δημηγορῶν τε καὶ Λατίνων,
Καὶ φλυαρείτω πάμπολλα ἐθνῶν τε καὶ πίνων.
Θεολογείτω ἀμαθῶς φέρων τὴν δημαρχίαν,
Τοῦ πανάγιου Πνεύματος ἐκπόρευσιν τὴν θείαν.
Ασυλλογίστως περισταλῶν, ὀπτικερῶν ἀλόγως,
Ως αὐτοχειροτόνητος ἀγελαιοθεολόγος.
Τολμάτω Καθαρτήριον γελᾶν ὡς δόγμα νέον,
Εν τῇ παρούσῃ γὰρ ζωῇ τὸ παῦ διορθωτέον.
Τας περισφορὰς ὑπὲρ νεκρῶν εἰς κενοπουδίαν,
Αλλ' ἱερεῦσι τοῖς πτωχοῖς θέσθω ζωοτροφίαν.
Εβραίων εἰς τ' ἄζυμα νόμιμον κωμῳδείτω,
Καὶ τὰ θεοπρόδρομα ὡς σκύβαλα πατείτω.
Μὴ δῆτα τὸν Χρυσόστομον, μὴ τὰ τοῦ Βασιλείου.
Αλλ' ἐπαινείτω βλασφημῶν μόνα τὰ τοῦ Φωτίου.
Τοῦ Παλαμᾶ τὰ δόγματα, καὶ Μάρκου τοῦ Εφέσου,
Καὶ εἴτις τὴν ὁμόνοιαν ἐποίησεν ἐκ μέσου.
Λεγέτω τὴν Ρωμαϊκὴν παντόλμον Εκκλησίαν,
Καὶ μόνοις εἰς τοῖς Γραικοῖς πᾶσαν ὀρθοδοξίαν.
Σοφίσμασι, διαφθοραῖς, χάρταις ψευδεπιγράφοις,
Λήραις, ψευδονοήμασι, πλάσμασι κακορράφοις.
Τὰς ἱστορίας μὴ εἰδὼς, μὴ γνοὺς τὰ τῶν πατέρων,
Αλλ' ὅσα ἐξερεύγεται μόνον ἐκ τῆς ἐντέρων.
Καὶ εἴτις λέγοι πρὸς αὐτόν· ὦ φίλε λῆρεῖς ἔχων,
Τῶν δισασκάλων τῆς φωνῆς ὡς πάμπολυ ἀπέχων.
Εὐθέως ὑποκρίνεται· δισφθαρμένα φέρεις·
Εγὼ ταῦτα οὐ δέχομαι, τί λέγων αὐτὰ χαίρεις;
Εἰ δ' ἄπαξ πάλιν πρὸς αὐτόν· ὦ φίλε τί μωραίνεις;
Βίβλους ἀρχαίας καὶ σεπτὰς πῶς νόθοις ὑποφαίνεις;
Εκεῖνος αὖθαδέστερον· σὺ λέγε, λατινίζεις·
Καὶ τὴν ὀρθοδοξίαν μου παίτοθεν ἀφανίζεις.

Ω τίς

Ω τίς θεὸς ταῦτα κλαύσειεν θεῖος Ιερεμίας,
Τὸν πλαίσιον ὀδυρόμενος τῆς ἐθελοκακίας.
Τυφλοὶ τυφλοὺς, κακόφρονες ἄφρονας ὁδηγοῦσιν,
Καὶ εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον πάντες αὐτομολοῦσιν.
Τοιούτοις δίδωσι γραικοῖς τὸ σχίσμα διδασκάλοις,
Καὶ ὡς ἐν ὑποδείγματι ζῆς φέρε θεὶς τοὺς ἄλλους.
Οὐ θεὸ πολλῶν ἐνιαυτῶν ἦν τις Φιλαδελφείας,
Προστάτης ἔν τινι λαμπρᾷ πόλει τῆς Ιταλίας.
Περσηγορίας ἄξιος μᾶλλον τῆς ἐναντίας,
Μισόκαλος, καὶ θεόδουλος ὄντως μισαδελφείας.
Ανὴρ δωτώγων, σοβαρὸς, μυκτηριστὴς, Ιαίος,
Κένταυρος καὶ τραγέλαφος, ἐν τοῖς καλλίστοις ναίνος.
Ην δὲ μὴ γραικῶν γραικὸς, Λατῖνος σὺν Λατίνοις,
Καὶ ἄξιος ἐνέχεσθαι τέλμασι τοῖς πυρίνοις.
Γράμματα μὴ μεμαθηκὼς ἠθέλησεν ὀπαιδεῦσαι
Οἷα νομοδιδάσκαλος, καὶ ῥαββουνὶ καλεῖσθαι.
Εγέμισεν ὁ παμμίαρος καὶ βίβλοις ἀγνωσίας,
Φλυαφίας, ῥαψῳδήματα πλήρη δεισιδαιμονίας.
Καὶ ζῶν ὡς παρχιακὸς ἔξαρχος ἐναυρία,
Ποίᾳ κανόνων φυλακῇ; ἐν ποίᾳ ἐξουσία;
Τίς νόμος, ποία συνόδος ἔδωκεν ἐξουσίαν
Τῷ Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῇ Ιταλίαν;
Γράφεται οἰκουμενικὸς δι' αὐτοῦ φιλοσοφεῖον,
Αλλὰ τὸ διαγέλιον βαθὺ τὸ ἐναντίον.
Ενα Χριστὸς ἐθέσπισε πάγκοινον ποιμενάρχην,
Σίμωνα Πέτρον, τοῖς λοιποῖς ὡς μερικὸν πάρχην.
Μετὰ τὴν μισαδέλφειαν θεῖον ἄλλο μεῖζον
Εφαίνετο τοῖς γραικοῖς, καὶ τοὺς ὁδόντας ἔτριζον.
Παρχιαρχεῦσαν πανσόφως, καὶ πανσόφως ποιμαίναν,
Καὶ τὴν μελέτην ἐχθρὸς εἷς καὶ τὸν Αννᾶν.
Εσπειρε δὲ καὶ τοῖς λαοῖς πολὺ τὸ φαρμακῶδες,
Καὶ τὸν δογμάτων τὸ λαμπρὸν ἐποίησε σκοτῶδες.
Τὸν θεόγονον κατεῤῥύπανε Μάρκου τὸ Αποστόλου,
Οὐ Λέων θαυμαστὸς, ὡς λύκος δὲ καθόλου.

Τοῦ χίσματος ἐφαίνετο πάμμεγας ὁ χάσμος ἀτῆς,
Καὶ ὦ ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς γλώσσης ἀκομψοσάτης.
Τῆς οἰκουμένης ὁ κέντρις, Πάπας καὶ Πατριάρχης,
Ὁ ἐν τῷ κλήρῳ τῷ Χριστοῦ σμικρόσατος μεγάρχης.
Ἐξέλιπεν ἡ μάθησις καὶ ἡ φυσιολογία,
Καὶ πλέον ἐγένετο ἐν τοῖς γυμνὴ κομπολογία.
Ὁ μέγας καὶ ἀοίδιμος Κύριλλος λησμονήσας
Τῷ Πάπᾳ, καὶ Νεστόριον τὸν ἅγιον φονεύσας,
Ἔδωκε τὸ εὐδόκιμον τοῖς μεταγενεστέροις,
Ὁ ζάπεινόφρον τοῖς κενῷ τύφῳ ἐμμανεστέροις.
Τοὺς τίτλους διὰ τιμὴν σπιὰν λαμβάνουσι τὸ Πάπα,
Εἶτα οἱ ζωσαχάριοι γίνονται κακὸν κάππα.
Αὔταρκες τοῖς ὑποκειταῖς προσάγεσθαι τοὺς δήμους
Οἶνα, ἐλαίᾳ ἀποχῇ, καὶ ἐν ὡς τοὺς μίμους.
Τιμὴ ἁγιστείαν τοῖς πολλοῖς καὶ τὸν νεῶν αἰῶνα,
Ἡ χύτρα καὶ ἡ λήκυθος ἔχει ὡς κυκεῶνα.
Γεγόναμεν οἱ ἄθλιοι καὶ τοὺς Ἰουδαίους,
Μόνον κομῶντες ὠσαλῶς καὶ τοὺς Ναζωραίους.
Φείσασθαι καὶ ζέμω ἐξαιτεῖν τὸν ἕκατον φθορέα,
Τὸν δίθεσμον, καὶ ἀρετῆς γυμνὸν ἀρχιερέα.
Τὸν δι' ἁρπάσαντα κακῶς τὸν θρόνον ὃν ἐπόθει,
Δι' ὃν ἡ πίστις τοῦ Γραικῶν τοῖς λύκοις διεδόθη.
Ποῦ δάκρυα, ποῦ στεναγμὸς, ποῦ σάκκος καὶ κονία,
Ὅτι ἐξέλιπεν ἡμῖν πᾶσα ὀρθοδοξία.
Οὐκέτι νεῖ τὰ χίσματα, καὶ πεισμονὴ, καὶ πάθος,
Καὶ ἔτι ἀμφιτάνουσιν οἱ πλεῖστοι διὰ λάθος.
Ἀλλ' ἀναιχμώπως ἔλαβεν ἰσχὺν ἡ βλασφημία,
Καὶ τὸ Καλβίνου ἡ αἰσχρὰ ῥώννυται ἀπιστία.
Κρατύνεται ἡ αἵρεσις, βαρβάρος ἀθεία,
Καὶ βλασφημεῖται ὁ Χριστὸς σὺν τόλμῃ καὶ ἀδείᾳ.
Δι' ἐρυθρᾶς ὁ Μωϋσῆς ἦγαγε τοὺς Ἑβραίους,
Καὶ Κόβιλλος εἰς τὸν βυθὸν πέμπει τοὺς Ναζωραίους.
Ὁ Μωϋσῆς τὸν τύραννον ἔπνιξε παγκλεΐᾳ,
Τοὺς δ' Ἰσραὴλ ἀπέπνιξε Κυρίλλου ἡ κακία.

Ο δυσγενὴς ἐκ δυσγενῶν τοὺς δυσεβεῖς κολάζει,
Τὰ ῥήματα ὁ δυσσεβὴς πάντοθεν ἁρπάζει.
Πεφθότης ὢν τῆς πίστεως, πεφθότης τῆ Ρωμαίων,
Πεφθότης καὶ τῆ παλαιῶν, πεφθότης καὶ τῆ νέων.
Ω ἕλληνες, ὦ ἕλληνες, ποῦ νῦν σοφὸς, ποῦ γέγων;
Ποῦ τὰ παρ' ὑμῶν δόγματα τῆ πατέρων;
Ω τὸ παρ' ὑμῶν αἷμα τῆ Βυζαντίων,
Τοῦ Κωνσταντίνου ὁ λαὸς, τὸ σπέρμα τῆ ὁσίων.
Ακούετε τὸν βλάσφημον, τὸν ψευδαρχιερέα,
Καὶ ὑ διώκωτε αὐτὸν ὡς λύκον καὶ φθορέα;
Ακούετε τὰ ῥήματα τῆς ἀνοσιοθείας,
Καὶ ζῆλον ὐ λαμβάνετε ἐλευθεροστομίας;
Πῶς φέρετε ἀκούοντες τὸ διαβόλου στόμα
Λέγον τὰ ψεύδη θεϊκῶ μὴ βρῶσιν, μηδὲ πόμα;
Μῶν τῶ Κυρίλλου γέγονεν αὐτὴ διδασκαλία
Βοῶντος, ὅτι τῶ Χριστοῦ ἡ ζωὴ αὐτοζωία;
Ταῦτα ὑμᾶς ἐδίδαξε φωστὴρ ὁ θεηγόρος,
Γρηγόριος ὁ πάνσοφος, δογμάτων ὁ φωσφόρος;
Ταῦτα κατέλιπεν ὑμῖν ὁ μέγας Χρυσορρήμων,
Τῶν μυστηρίων τῶ Χριστοῦ ἄγγελος ὁ λαμπρότατος;
Ἐκεῖνος τῆ τῶ σεπτῶ ἔλεγε λειτουργίαν,
Πιστεύω, καὶ ὁμολογῶ ἀμνοῦ τὴν παρουσίαν.
Οὗτος ὁ μιαρώτατος, ὁ τῶ Καλβίνου μύστης,
Οὐ δέχομαι ταῦτα φησί· καὶ ποῦ ἡμῶν ἡ πίστις;
Εἰκονομάχον ἔχετε τὸν ψευδοπατριάρχην,
Καὶ παλαμᾶς αἱρέσεως νῦν ἀκαδημιάρχην.
Καὶ πῶς τὸν ζιζανιώδη πάντες ὐ διαπτᾶτε,
Καὶ Φινεὲς τὸν ἔνθεον ζῆλον ὐχὶ τολμᾶτε;
Τὸ τῆς ἐξαγορεύσεως μυστήριον σκυβάλλει,
Καὶ ἡ ὀργὴ καὶ ὁ θυμὸς ὑμῖν ὐκ ἀναβάλλει;
Ιούδας ἀπεμπόλησε Χριστὸν ἐπ' ἀργυρίοις,
Οὗτος ὑμᾶς ἀπεμπολεῖ αὐτοῖς σὺν μυστηρίοις.
Εγείρεσθε, ὁπλίζεσθε· ὐκ ἄμαχος ὁ δράκων·
Καὶ ἀποσκορακίσατε τῆ ῥίζαν τῆ φαρμάκων.

Οὐδὲ γὰρ ἁπαξάπαντες Γραικοὶ ἀποβλητέοι,
Αλλ' ἔτι σπέρμα μιξύσιν αἵδρες ἐπαινετέοι.
Οὐ πάντας τοὺς ἐξ αἵματος Γραικοὺς κακολογοῦμεν,
Αλλὰ τοὺς κακογνώμονας, τοὺς ἄλλους δ' ἐπαινοῦμεν.
Απαγε τῆς διαβολῆς, ἄπαγε τῆς κακίας,
Τὸ γένος γὰρ κακηγορεῖν σαφοῦς ἐστι μανίας.
Καὶ ἰατροὶ παθήματα τὰ νοσερὰ μισοῦσιν,
Αλλὰ μισοῦντες τὸ κακὸν, τὸν πάσχοντα φιλοῦσιν.
Τέχνη καὶ τοῦτο γέγονεν ἀνθρώπων κακοτρόπων,
Τὸ διαστρέφειν ἃ καλῶς λέλεκται, ἄλλον τρόπον.
Καὶ λέγουσιν, ὅτι Γραικοὶ τυγχάνουσι τῇ πίστιν,
Καὶ τούτῳ σεσοφίσμασι τῷ καλλίστῳ.
Μὴ δὴ πλανᾶσθε ἀδελφοὶ, μὴ κλέπτεσθε τῇ γνώσιν.
Αλλο καὶ ἄλλο πέφυκε καὶ τῇ θείαν δόσιν.
Τὸ αἷμα φύσις πέφυκεν, ἡ πίστις θεοῦ δῶρον.
Ἐκεῖνο γῆ, ἡ πίστις δὲ δίδοι τὸν θεῖον χῶρον.
Οὐχ ἕλλην, ὁ βάρβαρον ἡ πίστις διακρίνει.
Εν ἔστιν, ὅπερ τὰς ψυχὰς Χριστιανῶν φαιδρύνει.
Εἷς θεὸς, ἓν τὸ βάπτισμα, καὶ μία πίστις μόνη.
Αἱρέσεις καὶ τὰ σχίσματα τοῦ διαβόλου πόνοι.
Πιστεύετε τὰ πάθια καὶ τὰς ὑδατοδόσεις,
Ας πάντες παρελάβομεν, ἐν τὰς ὑδατυφλώσεις.
Ανάθεμα αἱρετικοῖς, λυτήρῳ καὶ Καλβίνῳ.
Εχέτωσαν δὲ οἱ Γραικοὶ τῇ λῆξιν τῷ ἀμήνῳ.

ΤΕΛΟΣ.

INDEX RERVM NOTABILIVM, QVAE IN HOC OPERE CONTINENTVR.

A

ABraham ex operibus iustificatus est. pag. 87. 10
Aegrotatio dicitur medium inter mortem & vitam. 358. 30
Animæ defunctorum subleuantur eleemosynis. 322. 20
Animas in inferno detentas esse absque spe remissionis, docet Chrysostomus. 322. 20
Animæ non detinentur in Purgatorio, vt in fixo & stabili loco. 323. 10
Animarum peccatis obnoxiarum duplex genus esse, desperatarum, & non desperatarum, docet Chrysost. 323. 10
Animarum damnatio non consistit in plena potestate concessa Diabolo, sed in iusta Dei retributione. 344. 10
Apostasia Lutheri ostenditur. 352. 20
Apostoli dictum: Ego scio quoniam post discessum meum, &c. quomodo intelligatur à Gergano. 6. 30
Apostolici dicti: Ego scio quoniam post discessum meum, &c. vera intelligentia. 7. 10
Apostoli quomodo dicantur Ecclesiæ fundamenta. 234. 10
Apostoli dicuntur fundamenta, quia ex eorum prædicatione orta est Ecclesia. 240. 20
Apollo non simplex laicus, sed ex Iudæis valde eloquens, & Episcopus Corinthi. 82. 20
Arianorum error euertitur ab Athanasio. 66. 20
Arius non recipiebat Sanctorum Patrum doctrinam. 334. 10

Artifex non dicitur artifex, nisi habeat in mente artem. 166.30

Argumentum Clementis Alexandrini contra negantes incruentum Sacrificium altaris. 439.10

Argumentum ex Apost. quo probatur Euangelica veritas Corporis Christi in Sacramento altaris. 443.30

Argumentum, quo probatur Scripturæ difficilis intelligentia. 49.20.

Augustini expositio super illa verba, Manus tuæ fecerunt me. 35.10.

Audacia Gergani, vt constabiliat suam hæresim. 32.30.

Augustinus negat locum à Pelagianis pro paruulis non baptizatis conflictum, non negat Purgatorium. 387.30

Athanasius expressè sentit Spiritum sanctum procedere etiam à Filio. 27.10

Athanasius quam præclarè fateatur sacrosanctum Eucharistiæ sacramentum. 444.30

B

Babylonicæ captiuitatis causa. 17.10

Baptismus vi sanguinis Christi delet peccata. 363.20

Beatitudinis præconium non fuit datum à Christo fidei Petri, sed Petro propter fidem. 176.30

Blasphemiæ peculiares Lutheranorum de sanctissimo Eucharistiæ sacramento. 510.10

Blasphemiæ Nestorij. 26.20

Blasphemia Gergani in Romanum Pontificem. 272.10

Blasphemiæ tres Gergani circa Purgatorium. 336.20

Blasphemia prima, Mortuis suffragia non prodesse. ibid.

Blasphemia secunda, suffragia prodesse animabus, super quas potestatem habet Diabolus. 340.10

Blaſphemia tertia, Animarum damnationem conſiſtere in poteſtate tradita dæmonibus à Deo. 343.20
Blaſphemiæ Lutheri & Gergani, quibus impiè oppugnant Euchariſtiæ ſacramentum. 423.10
Baſilius dicit Scripturam eſſe obſcuram. 37.20
Baſilius & Nyſſenus fratres germani, quam præclarè ſcripſerint de ſacramento Euchariſtiæ. 447.20.& infra.
Baſilius confutat hæreticos, qui Laicis communionem dandam ſub vtraque ſpecie aſſeuerant. 486.10 & 487.10

C

CAluini & Lutheri impia dogmata. 83.10
Caluiniſtæ exiſtimant ſe eſſe veros Chriſtianos. 521.20
Caluinus quam impiè ſentiat de Euchariſtiæ ſacramento. 465.20
Caluiniſtæ dicendo Communionem ſumendam eſſe per fidem, perfida æquiuocatione vtuntur. 442.20
Canticum Orientalis Eccleſiæ pro Defunctis. 364.20
Canonici libri qui ſint, vnde dicantur. 60.10
Cauſa cur Lutherus negauerit Purgatorium. 143.20.30
Cæſar fungitur officio Stratoris in obſequium Papæ. 137.30
Chriſtus eſt caput omnis poteſtatis, Angelicæ & humanæ. 111.10
Chriſtus poſt verba Conſecrationis, vt Deus & homo realiter continetur ſub vtraque ſpecie. 123.20
Chriſtus nunquam præcepit omnibus indifferenter communionem ſub vtraque ſpecie. 128.10
Chriſtum non negaſſe Purgatorium oſtenditur. 141.20
Chriſtus inſtituendo Petrum Eccleſiæ caput, Clauigerum Cæli ſimul declarat. 290.20

Chri-

Digitized by Google

Christus cur assumpserit in eius Transfiguratione Petrum, Iacobum, & Ioannem. 313.10
Christus instituens Petrum Vicarium non præcepit ei, vt pauper & mendicus esset. 147.10
Christus azymo diuinum confecit mysterium. 164.10
Christianos non debere quotidie sumere Eucharistiam, est hæresis Gergani. 478.20
Christiano sumente particulam consecratam à Sacerdote, est ac si sumeret totum sacrificium. 487.20
Christus vbicumque est, indiuisus est. 493.30
Christus, & Petrus quomodo dicantur Ecclesiæ fundamenta. 210.20
Chrysostomi expositio in verba: Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. 170.20
Chrysostomus ex varijs Scripturarum testimonijs æqualitatem & inæqualitatem inter Apostolos colligit. 222.10 248.30. 249.10
Cyrilli responsio ad argumentum Nestorij, ex qua veritas Eucharistiæ conuincitur. 464.20
Confutatio expositionis Gergani super illa verba: Tu es Christus filius Dei viui. 189.30
Confutatur Gergani propositio: Vnius rei non dantur duo fundamenta. 210.10
Confutatio Gergani, asserentis Petrum ideo non esse Ecclesiæ fundamentum, quia existimauit Messiam non venisse propter gentes. 20.10. 221.30. 222.10.
Communicare quotidie bonum & vtile. 479.20
Communio sub vna specie secundum Gerganum in Laicis est imperfecta. 493.20
Communionem, quæ à Græcis datur infantibus solo sanguine, esse sufficientissimam. 127.20
Consecratione fit conuersio totius substantiæ panis & vini in substantiam Corporis & Sanguinis Christi. 137.10

Con-

Constantini Magni summa reuerentia erga Ecclesiasticos. 514.30.
Contradictio apertissima Gergani. 85.30

D

D. Amasceni, & Chrysostomi encomia in Beatum Clauigerum Petrum. 288.10
Dauid petit à Deo sensum Scripturæ. 34.30
Delicta Sacerdotum non sunt in vulgus edenda. 515.10
Deus nulla re magis irritatur, quam schismate. 21.20
Deus non prædestinauit, vt omnes qui credunt saluentur, sed qui seruant mandata. 84.20
Differentia inter Petrum & Papam posita à Gergano quam sit erronea. 155.10
Differentiæ inter Christum & Papam, quod attinet ad esse Caput Ecclesiæ militantis. 112.30
Differentiæ, quas Gerganus inter Papam & Christum ponit, refelluntur. 145.30
Differentia inter Petrum & artificem. 169.10
Dogmata duo præcipua fidei nostræ de Christi filiatione, & de stabilitate Ecclesiæ super Petrum declarantur. 176.10
Doctores etiam peritissimi in Scriptura, multa habent quæ discant in illa. 50.30
Doctores non tradunt suam doctrinam, sed Christi. 67.10
Doctores fuerunt in Ecclesia à tempore Apostolorum ob difficultates Scripturæ enodandas. 48.20
Dogmata Scripturæ quomodo habeamus. 29.30
Dogmata siue scripta, siue non scripta, sunt accipienda & credenda. 30.20

Ecclesiam vnam esse probatur. 70.20
Ecclesia Catholica detestata est Agnoitarum errorẽ. 39.20
Ecclesiæ, quæ non sunt coniunctæ cum sede Petri, sunt conuenticula, schismata, & concubinæ. 72.20
Ecclesia non potest ad fabulas conuerti. 74.10
Ecclesiæ veræ conditiones. 95.10
Ecclesia congregat bonos & malos. 93.30
Ecclesiam constare ex illis tantum, qui sunt sine peccato, est hæresis. 92.30
Ecclesiæ Orientalis sententia de Purgatorio conuenit cum sententia Occidentalis Ecclesiæ & Sanctorum Patrum. 139.10
Ecclesia Orientalis orat pro defunctis. 142.10
Ecclesiam Romanam à primordio Euangelicæ prædicationis amplissimis fuisse locupletatam muneribus, historię testantur. 148.10
Ecclesia multas propter fidem passa est persecutiones. 185.30
Episcopatus Petri fuit Oecumenicus. 265.20
Error voluntarius Gergani circa historiam de Phoca. 18.10
Error Gergani circa Scripturam sacram. 39.10
Error hæreticorum circa Imaginum adorationem. 209.10
Error Gergani confundentis commune Apostolicum munus prædicandi & baptizandi cum pastorali auctoritate Petri. 257.30
Eunuchus Aethiops eruditus à Philippo. 82.10
Excellentię varię Sancti Petri super ceteros Apostolos 252.10
Excelentia secundum Damascenum. ibid.
Excellentia secundum Basilium. 253.20

Ex-

Excellentia secundum Nazianzenum. ibid. 30
Excellentia particularis Petri supra Ioannem. 262.10
Excellentia ipsius super Iacobum,& Paulum. 263.10
Expositio Chrysostomi in illa verba Act. Apostolorum 6.x. Et factum est cum introijsset Petrus,&c. 15.10
Expositio eiusdem in verba : Astitit Regina à dextris, &c. 193.30
Expositio impia hæreticorum in verba Pauli. Super fundamentum Apostolorum ipso summo angulari , &c. 241.10
Expositio Theophylacti in verba Saluatoris apud Matth. Habent Moysen & Prophetas. 197.30
Expositio Chrysostomi in verba Pauli : Fundamentum nemo potest ponere,&c. 232.10
Expositio eiusdem in alia verba Pauli : Fratres iam non estis hospites,&c. 235.10
Expositio,& vera intelligentia verborum Christi : Tu es Petrus,&c. 277.10
Expositio Chrysostomi in eadem verba. 281.20
Expositio impia Gergani in verba Christi : Pasce oues meas,&c. 283.10. 284.30

F

FIdes falsa non potitur auxilio Dei. 13.20
Fides non amittitur per peccatum. 84.30
Fides semper viguit,& viget in Sede Petri. 71.10
Fides & spes antecedunt pœnitentiam, 91.10
Fides sine operibus mortua est,quomodo intelligatur. 87.10
Fides supponitur pœnitentiæ. 91.10
Fides Apost. & SS. Patrum vna est. 335.30
Fidem amitti per peccatum,est error Lutheranorum. 91.10
Fides vera non habet nomen à Doctoribus,sed ab vno obiecto fidei Christo. 522.30

Fi-

Fidelis peccando non desinit esse fidelis. 88.10
Formula Romani Pontificis in concessionibus de liberandis animabus à Purgatorij pœnis. 377.30
Fructus Catechesis Gergani non sunt arboris, quam plantauit Pater cęlestis. 12.10

G

GErganus impium & rude conscripsit opus. 6.10
Gergani insipientia. 5.10
Gerganus quomodo factus sit basiliscus. 6.10
Gergani duplex venenum. 8.30
Gerganus quomodo vocarit Latinos. 9.10
Gerganus quomodo vocarit Græcos. 9.30
Gerganus impudenter rogat orari Deum. 13.10
Gerganus non aduertit, desolatio gentis vnde procedat. 14.30
Gerganus mentitur circa sensum Scripturæ. 22.20
Gerganus differentiam inter comprehensionem, & visionem beatificam non percipit. 203.30
Gergani calumnia in Eugenium Papam. 507.30
Gerganus quam imperitè ratiocinetur super illa verba: Si quis manducauerit ex hoc pane, &c. 500.10
Gergani apertissima contradictio. 510.10
Gergani fabula de communione sub vtraque specie. 511. 20.
Gerganus impiè vocat Papam Apostatam. 5.20
Gregorius Thaumaturgus quomodo præclarè fateatur Eucharistiæ Sacramentum. 445.20
Gerganus malè interpretatur locum Pauli; Qui stat, videat, &c. 88.30

He-

Hebræos & Christum eadem die celebrasse Pascha, qui negant decipiuntur. 163. 20.
Hebræorum falsa interpretatio loci Isaiæ cap. 9. Tu quoque in sanguine, &c. 391. 30
Hæresis Gergani de sanctissimo sacramento Eucharistiæ. 431. 30
Hæreses variæ contra Sanctum Petrum. 215. 30
Hæreticorum figmenta contra Romanum Pontificem. 24. 20
Hæretici sunt organa Satanæ. 10. 10
Hæretici non sunt Christiani, & quare. 66. 10
Hæreticorum proprium est calumnijs oppugnare. 152. 20
Hæretici tortuosis interpretationibus Catholicam fidem labefactant. 315. 30
Hæretici cur negent Purgatorium. 330. 10
Hæretici ex veris principijs Euangelicæ doctrinæ fabulas fingunt. 375. 30
Hæretici malitiosè potestatem Papæ extollunt, vt eam penitus de medio tollant. 376. 30
Hæreticorum calumnia, asserentium Sanctũ Augustinum duo tantum cognoscere loca, Regnum Cælorum & gehennam. 391. 30
Hæreticorum calumnia in Catholicos. 387. 10

Digitized by Google

Ignatius licet fuerit Petri successor in Episcopatu Antiocheno, non tamen fuit Oecumenicus. 269.10
Insciitia & impietas Gergani. 17.20
Interpretatio Scripturæ est licita. 53.10
Interpretatio falsa in illa verba Christi: Si quis manducauerit, &c. 496.10
Interpretatio Catholica secundum Chrysost. 497.10
Interpretatio Gergani in illa verba Christi: Tu es Petrus. 184. 30.
Interpres verborum Christi est Ecclesia Catholica. 491.20
Iustus etsi in peccato moritur, non desinit esse fidelis. 88.10
Iustinianus Imperator Agapitum Papam adorat. 157.20
Iustorum preces efficaces sunt pro defunctis. 344.20

L

Laici docendi sunt ab Ecclesiasticis. 81.10
Laici non possunt scrutari Scripturas. 81.30
Laici in Ecclesia Occidentali communicant sub vna specie, & quare. 128.30
Laicos debere communicare sub vtraque specie est hæresis. 484. 30.
Latria soli Deo conuenit. 463.20
Liber Gergani quam reprehensionem mereatur. 11.10
Librum suum comparat Gerganus cum libris Moysi. 12.20
Libros Maccabæorum esse Canonicos ostenditur. 349.20
Libri Veteris Testamenti vario idiomate fuerunt conscripti. 350.20
Litteræ Adriani Papæ ad Imperatorem ex septima Synodo. 524.20

Locus, vbi animæ mundantur, vt inde ad Patriam pergant, verè dicitur Purgatorium. 325.30
Loca animarum post mortem. 328.20
Locus Pauli, Non potest oculus dicere manui, opera tua non indigeo declaratur. 109.30
Locus Euang. Bibite ex eo omnes, communem necessitatem Calicis non infert. 129.20
Locus Pauli; Probet autem seipsum homo; quomodo explicandus. 130.30
Lutherus & Caluinus fuerunt lupi contra fidem. 7.30
Lutheranorum blasphemiæ de Transubstantiatione panis & vini. 135.30
Lutherus, vt Purgatorium neget, negat fidem vniuersalis Ecclesiæ. 348.30
Lutheri fundamenta, quibus negat Purgatorium. 372.10
Lutheri hæresis circa Sacerdotium. 472.30
Lutherus & Gerganus conantur persuadere Christianis, ne panem vitæ comedant. 483.10

M

Macedonius Epis. Constantinopolitanus male intellexit, Spiritum Sanctum non esse increatum. 19.10
Mala, quibus vtitur Deus ad puniendum homines, non sunt absolutè sua natura mala, sed media. 206.30
Marcionistarum deliramenta in baptismo Catechum. 401.10
Mendacium Gergani circa vocationem Petri & Andreæ. 304.30
Mendacium eiusdem de visione beatifica. 199.30
Mos Græcorum in longis itineribus. 124.30

N

NAzianzenus laicorum audaciam, qui Sacerdotes errantes volunt instruere, reprehendit. 513.20
Nestorius hæresiarcha duplicem errorem excogitauit. 26.10
Nestorij error grauis circa loca Scripturæ. 40.30
Nestorij hæresis duos filios ponentis. 135.20
Nestorius negando vnam Christi Personam, incidit in alium errorem de SS. Eucharistia. 464.30

O

ODium Gergani in Sacerdotes Occidentales. 517.10 518.10.
Opera Sacerdotum peccatorum non sunt imitanda, illorum tamen verba sunt obseruanda. 473.20
Ordo per Nazianzenum necessarius in Ecclesia. 512.30
Ordines pertinentes ad salutem assignat Nazianzenus. 359.10
Ordo à Christo positus in Ecclesia nequit humana mutari auctoritate. 266.10
Ordo, quem ponit Apostolus in Ecclesia prima ad Corinthios, tacitè oppugnatur a Gergano. 198.10
Orientis pars magna infecta est veneno schismatis. 4.10
Orientales pane fermentato vtuntur. 162.20
Orientales nonnulli quid sentiant de Primatu Papæ. 300.20

Pa-

PApæ Gregorij Magni encomia. 20.10
Papam esse interpretem Scripturæ probatur. 56.10
Papam non esse Ecclesiæ Caput quatuor argumentis probat Gerganus. 99.20
Papam esse Supremum Ecclesiæ Caput per Scripturas ostenditur. 100.20
Papa repræsentat Christum vt Vicarius. 104.20
Papam necessariò esse successorem Beati Petri ostenditur. 108.10
Pascere, in Scriptura sumitur ad denotandum regimen & gubernationem. 285.20
Pastor, Sponsus, & Caput, sunt nomina metaphorica. 103.10
Pastor, quomodo se gerat erga gregem. 7.20
Patrum euidens testimonium, quod Papa sit à Deo datus Caput Ecclesiæ. 24.10
Patres sancti in Papa Petri auctoritatem agnoscunt. 96.20
Patres quid mysticè colligant ex illis verbis Christi ad Petrum, Matth. xvij. Sumens staterem, &c. 297.20
Patres vocant Eucharistiæ Sacramentum Antitypa, & Symbola. 454.10
Patres quando loquuntur de vtraque specie, non improbant priuatam olim communionem sub vna specie. 492.20
Patrum Græcorum & Latinorum consensus in confessione Sanctiss. Eucharistiæ sacramenti. 432.20
Patrum rationes de permissione negationis Petri. 215.10
Peccator notorius sacra exercendo peccat. 476.20
Peccata tollit Baptismus, consuetudinem tollit Christianus. 416.30.
Peccata leuia detinent animas in Purgatorio. 393.30
Peccatum peccatori non displicet, nisi præcedente fide credat. 91.10

Peccatum mortiferum non tollit fidem. 87.30
Peccatores, qui sub terra confitentur Deo, sunt Animæ Purgatorij. 398.10
Pœnitentiæ Sacramentum vi Sanguinis Christi tollit peccata. 363.30
Pœnitentia peccatorum annexum habet satisfactionis debitum. 362.30
Pœnitentia necessaria est, nec sufficit, quod Christianus per Baptismum sit filius Dei. 361.30
Petri solus successor vocatur per excellentiam Papa. 64.20
Petro soli datum est à Christo regimen Ecclesiæ. 95.10
Petrus vocatur Fidei petra. 118.30
Petrus est fidei fundamentum. ibid.
Petrus quare non potius Petreus, sed Petra vocetur. 168.30
Petrus erat illitteratus, & ideo non vt Orator, sed vt Præfectus in Concilio loquutus est primus. 310.10
Petrus in Catalogo Euangel. nominatur primus. 306.10
Petrus erat mediæ ætatis, quando fuit creatus Pontif. 303.20
Petri primatus fuit dignitatis, non ætatis, vt temerè docet Gerganus. 301.30
Petrus & Christus non sunt duæ Petræ, sed vna refert aliam. 298.30
Petrus propter firmitatem fidei factus est fratrum Præfectus. 294.10
Petri nomen fuit à Christo impositum. 279.20
Petrus & non alius Apostolus fuit creatus Episcopus Oecumenicus. 265.30
Petri primatus quomodo semper agnitus sit. 258. vsq. 260.
Petri Episcopatus Oecumenicus non fuit illi impedimento, quin fuerit etiam particularis Antiochiæ. 266.20
Populorum captiuitates potissimum oriuntur è peccato contra fidem. 12.20
Phocas qui esset, narrat Simocatta. 18.20

Photij

Photij hæresis circa proceſſionem Spiritus ſancti. 43.10
Poteſtas Sacerdotum Orientalium pendet à poteſtate Papæ. 524.30
Preces Eccleſiæ pro defunctis fiunt ex Apoſtolica traditione. 375.20
Purgatorium nullibi eſt ſecundum Gerganum. 420.30
Purgatorium eſt locus ſubterraneus. 421.20
Purgatorium ex traditione Apoſtolica, Concilijs, & Sanctis Patribus probatur. 382.30
Purgatorij dogma non eſſe quid fictitium oſtenditur. 144.30
Purgatorium ſecundum Gerganum eſt Papiſtarum figmentum. 316.30
Purgatorij dogma docet Chryſoſtomus. 318.10
Purgatorij definitio impiè aſſignata à Gergano. 326.20
Purgatio nulla fieri poteſt in inferno, aut in cælo. 360.20

Q

QVi non eſt cum Petri ſucceſſore, non habet pro fundamento Petrum, nec ſpectat ad ſtructuram Eccleſiæ. 188.30.

R

REgula Athanaſij ad cognoſcendum, quando nomen Panis in Scriptura ſignificet Euchariſtiam. 505.30
Reuerentia Papæ erga BB. Petrum & Paulum. 154.10
Rutheni non errarunt deteſtando ſchiſma. 23.30
Ruthenorum rationabilis cauſa, cur regreſſi ſint ad Matrem & Magiſtram Eccleſiarum. 23.10

Sacram

*S*Acram Scripturam sui ipsius esse interpretem, nõ Papam, est hæresis Gergani. 198.30
Sacerdos cum possit sacrificijs prodesse defunctis, multo magis poterit Papa per modum suffragij. 381.20
Sacerdotis preces quantum valeant pro defunctis. 349.30
Sacerdotem notorium peccatorem non confiteri, est blasphemia Gergani. 471.10
Sacerdotem errantem instruendum esse à laico, est error Gergani. 512.30
Sacerdotis est aperire tantum os, totum verò operatur Deus. 475.10
Sacramentum Eucharistiæ fuit in duabus speciebus à Christo institutum, & ab ipso sub vtraque Apostolis traditum. 488.30
Sacramentum Eucharistiæ ex duplici substantia, visibili & inuisibili constare, est error Gergani. 421.30
Sacrificium Abrahæ fuit Christi passi figura. 456.30
Sacrificia pro defunctis ab Apostolis accepimus. 139.20
Sancta Synodus quarta generalis fidem Catholicam in Papa vocat hæreditatem veritatis. 294.30
Scriptura multa habet, quæ à multis non intelliguntur. 33.30
Scripturæ intelligentia indiget labore, & Magistro. 34.10
Scripturæ perspicuitas, non est perspicacitas ex parte nostri. 36.10.
Scripturæ intelligentiam esse in promptu falsum est. 36.10.
Scripturæ intelligentia non omnibus inest, estq. donum Dei. 46.10
Scripturam non esse claram demonstratur per Scripturam. 53.30
Scripturam legere non est necesse omnibus. 79.30
Scriptura abundat quæstionibus & sensibus. 49.30
Scripturæ non sunt à laicis interpretandæ. 196.20

Sen-

Sensus verus verborum Pauli, In nomine Iesu, &c. 395.20
Simulatio Gergani in confessione Eucharistiæ. 422.20
Similitudo & dissimilitudo inter Incarnationem, & panis consecrationem. 435.30
Synodi Nicænæ decretum de celebratione Paschæ. 164.30
Spinas ortas fuisse ante vel post peccatum, neque Sancti, neq. Papa determinarunt. 206.20
Successor legitimus Petri debet esse Oecumenicus. 270.10
Suffragia prosunt defunctis. 338.10

T

TEstamentum vetus nouo difficilius intellectu. 46.30
Theodoreti calumnia in Cyrillum. 508.30
Traditiones Ecclesiasticæ non sunt negandæ, aliter incurritur anathema. 69.30
Transmutationem panis & vini in Corpus & sanguinem Christi negando Lutherus, negat omnino totum Eucharistiæ Sacr. 431.20

V

VErba illa Saluatoris: Ego rogaui pro te; non tantum ad Petrum, verum & ad successores pertinent. 293.10
Verba illa Christi: Ego sum panis viuus, declarant Christum totum esse in pane consecrato. 500.10
Voces illæ, Simon Bar Iona, significant hominem: voces verò, Quia caro & sanguis, &c. significant fidem quam accepit Petrus. 167.30

Zelus Gergani fictitius. 11.20

FINIS.

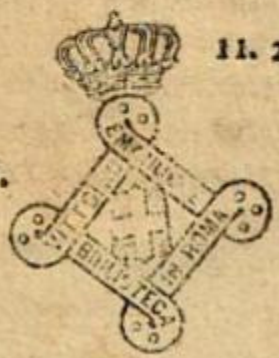

Digitized by Google

LEGATORIA
ROMA
Via
dei Monti di Creta, 53
Tel. 6224013
UMBERTO VALLETTA

Digitized by Google